II 15389

Biblioteca „ASTRA" SIBIU

4 MAR 2014

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 1-4 — 1 şi 15 ianuarie 2008

ANUL NOU 2008
Speranţe reînnoite pentru bună înţelegere şi spor duhovnicesc*

Prea Cucernici Părinţi, stimate Domnule Prefect, iubiţi credincioşi,

Ne-a ajutat Bunul Dumnezeu să ajungem în prima zi a unui Nou An. O sărbătoare întreită care face parte din sărbătorile Crăciunului unite cu cele ale Bobotezei, sărbătoare care constituie pentru noi momentul în care ne încărcăm de forţă spirituală, de binecuvântare dumnezeiască, făcând socoteala celor întâmplate în anul care a trecut, dar, mai ales, înălţând spre Dumnezeu speranţa noastră puternică şi încrederea că Dumnezeu va privi spre poporul Său, chiar dacă el este uneori neputincios şi chiar nemulţumitor. Aş vrea să vă spun în câteva cuvinte importanţa întreită a acestei sărbători şi voi începe întâi cu importanţa teologică, cu praznicul împărătesc pe care noi îl sărbătorim astăzi, şi anume, Tăierea Împrejur. Sunt trei mari evenimente unite între ele, deşi ele au şi elemente care le separă. Primele două, Naşterea Domnului şi Tăierea Împrejur, sunt legate şi cronologic fiindcă ele urmează una după alta la opt zile. Dar Botezul Domnului este la o distanţă de 30 de ani, deşi noi îl săvârşim la câteva zile după Tăierea Împrejur.

Legătura între aceste sărbători pe care o urmăreşte Biserica este cea teologică. Într-adevăr avem de a face cu o cronologie teologică. Dacă S-a întrupat, născându-Se din Fecioara Maria Fiul lui Dumnezeu, Pruncul acesta, Care era şi Dumnezeu şi Om, s-a implicat total în rânduiala pe care Dumnezeu a lăsat-o în poporul ales, Şi-a asumat lucrări de care El nu avea nevoie pentru că era Dumnezeu desăvârşit, dar, luând trupul tuturor oamenilor, a acceptat să primească semnul acesta al circumciziunii, al apartenenţei la poporul ales, lăsat prin legea lui Moise. Tăierea împrejur era un act dureros care, de fapt, prefigura jertfa pe care El o va primi de bunăvoie, jertfa pe cruce. De asemenea a acceptat să primească botezul lui Ioan care era un botez pregătitor, o formă de pregătire a poporului ales. S-a botezat cu trupul omenesc pentru ca păcatele întregii omeniri să le răscumpere, să le jertfească pe cruce prin Jertfa cea mântuitoare. Iată, toate acestea au o legătură între ele şi legătura esenţială constă în descoperirea lui Dumnezeu, în mod deplin, prin Hristos. Motivul pentru care ne bucurăm noi la fiecare praznic şi la fiecare sărbătoare bisericească este acela că Dumnezeu ni se face cunoscut. S-a făcut cunoscut în mod deplin prin Hristos, iar pe Hristos Îl avem prezent în viaţa noastră, la Sf. Liturghie, Îl

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt rostit la Sfânta Liturghie, în ziua de Anul Nou, 2008.

ANDREI ŞAGUNA, CONTEMPORANUL NOSTRU

Dacă studiem lucrurile din perspectivă istorică, fără îndoială că el nu poate fi contemporan cu noi, pentru că realizările sale impresionante au aparţinut epocii în care a trăit şi celei imediat următoare, a fost *omul epocii sale,* trimis de Dumnezeu „la plinirea vremii" (Gal. 4, 4), ca „să răscumpere" poporul român din Transilvania, să deschidă o epocă nouă în istoria Bisericii şi a neamului, pe care trebuie să o numim, după numele său *„epoca lui Şaguna".* Pentru că numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna putea să ridice Biserica Ortodoxă a Transilvaniei din starea de umilinţă în care au ţinut-o atâtea veacuri cei străini de neamul şi legea noastră şi să o aşeze pe un piedestal măreţ, de unde să o admire şi să o preţuiască nu numai ai săi, ci şi aceia care o oprimaseră până atunci.

Numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna putea să se implice cum a făcut el în viaţa naţional-politică a românilor transilvăneni în Revoluţia din 1848/49, în deceniul „absolutist" care a urmat, apoi în cel „liberal" şi chiar după crearea statului dualist Austro-Ungaria în 1867. A devenit astfel „diplomatul" de necontestat al Revoluţiei din 1848/49, iar apoi adevăratul „lider" al celor care militau pentru obţinerea de drepturi naţional-politice pe seama românilor. A fost ultimul mare ierarh „conducător al naţiunii", după cum bine sesiza unul din cercetătorii operei sale, istoricul american Keith Hitchins.

Numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna putea să restaureze vechea Mitropolie ortodoxă a Ardealului – desfiinţată de autorităţile habsburgice –, înlăturând cu tenacitate toate adversităţile pe care le-a întâmpinat timp de 15 ani, până în 1864, când a devenit arhiepiscop al Sibiului şi mitropolit al Ardealului, al întregului Ardeal ortodox.

Andreiu Bar. de Şaguna

Numai un ierarh de talia lui Andrei Şaguna putea să dea Bisericii sale autocefale cea mai temeinică organizare, prin *Statutul organic* din 1868, după care s-a condus până în 1925, lege fundamentală prin care a instituit autonomia Bisericii faţă de statul austro-ungar, precum şi sinodalitatea, adică participarea laicatului – alături de cler – la conducerea întregii vieţi bisericeşti la toate nivelele (parohie, protopopiat, eparhie), iar prin Congresul naţional-bisericesc al întregii Mitropolii, Şaguna a creat un adevărat Parlament al românilor ardeleni, în care se dezbăteau zile în şir probleme de interes pastoral-misionar, cultural, economic şi chiar naţional. Şi atunci, nu este de mirare că din rândul „deputaţilor" acestor Congrese se vor recruta unii dintre viitorii memorandişti, dar şi marii militanţi pentru realizarea unităţii noastre de stat din 1918. Prin organizarea dată Bisericii sale prin Statutul organic din 1868 (ca şi prin manualul său de *Drept canonic,* tradus în limbile germană şi rusă), Şaguna a fost recunoscut nu numai de teologii şi istoricii români, ci chiar şi de unii străini, ca unul din cei mai străluciţi organizatori şi legiuitori bisericeşti din întreaga Ortodoxie.

Numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna putea să organizeze şi să îndrume întreaga operă culturală românească din Ardeal, prin cele două gimnazii (de la Braşov şi Brad), prin cele aproximativ 800 de şcoli „poporale" din Arhiepiscopia Sibiului (la care se adaugă şi cele din eparhiile Aradului şi Caransebeşului), îndrumate de preoţii şi învăţătorii „confesionali" formaţi în Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu, reorganizat în această formă tot de Andrei Şaguna încă din primii ani de activitate. Şi tot aici trebuie să notăm şi „tipografia diecezană" (devenită apoi „arhidiecezană") creată de el încă din 1850 şi care îşi continuă neîntrerupt activitatea (fiind cea mai veche tipografie din ţară cu existenţă neîntreruptă), în care au văzut lumina peste două sute de

(continuare în p. 2)

Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU

Taina Bobotezei – Taina Sf. Treimi

După ce am intrat cu bucurie în Anul Nou 2008, iată-ne prăznuind după o veche tradiţie, ce urcă până în veacul apostolic – praznicul Botezului Domnului sau Boboteaza. În vechime el se serba tot la 6 ianuarie dar împreună cu Naşterea Domnului sau Crăciunul, obicei rămas până astăzi în Biserica Armeană.

Ziua Botezului Domnului este o zi de aleasă şi nespusă bucurie pentru că ea vine să întregească şi să lămurească taina Întrupării sau a Naşterii lui Hristos.

La Crăciun, Iisus se naşte ca prunc dumnezeiesc, iar la Bobotează, Iisus în puterea vârstei – la 30 de ani – se botează în repejunile Iordanului semn al deplinei sale maturităţi. La Crăciun pământul îi pregăteşte Domnului ieslea şi peştera, iar la Bobotează, întreaga fire este luminată şi sfinţită prin cufundarea Domnului în repejunile Iordanului.

Acolo – la Crăciun – îngerii îi slujesc Mântuitorului, mag şi păstorii I se închină, iar aici la Iordan, Mergătorul înainte Ioan se atinge de creştetul Stăpânului şi-L botează, iar îngerii îi slujesc lui Iisus îndată după ieşirea din apă. Acolo cerul trimite steaua cea luminoasă să vestească venirea Lui pe pământ, aici cerurile se deschid, iar Duhul Sfânt se coboară asupra lui Iisus în chip de porumbel şi glasul Tatălui se aude din cer: „Tu eşti Fiul Meu cel iubit întru care bine am voit!" (*Matei* 3, 17).

Botezul Domnului în Iordan de la Ioan este taina restaurării ontologice a întregii firi înconjurătoare, fire care era supusă şi ea păcatului şi stricăciunii în urma căderii protopărinţilor noştri.

Botezul Domnului la Iordan este taina descoperirii Sfintei Treimi în întreaga sa plenitudine şi splendoare: Fiul Se botează în apă, Duhul Sfânt Se coboară în chip de porumbel iar Tatăl Îl mărturiseşte din cer. Taina Treimii descoperită la Iordan este, de fapt, împlinirea în chip lămurit a tainei creaţiei istorisită în cartea Facerii, în cap. 1 când Tatăl a creat prin Fiul cu împreună-lucrarea Sf. Duh toate cele văzute şi cele nevăzute. Taina Botezului Domnului este taina trecerii în chip minunat prin mare şi prin nor (*1 Cor.* 10, 1) a poporului ales sub conducerea lui Moise proorocul, este în acelaşi timp şi taina potopului prin care Dumnezeu a pierdut păcatul şi stricăciunea şi l-a salvat pe Noe şi

(continuare în p. 3)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar Sibiu

77738

2008 – an comemorativ Mitropolit Andrei Şaguna

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului a aprobat, la propunerea Consiliului eparhial, declararea anului 2008 drept „an comemorativ Şaguna".

Motivaţia unei astfel de decizii este în legătură cu împlinirea, în acest an, a două secole de la naşterea acestui mare ierarh (20 decembrie 1808) şi a 135 de ani de la mutarea sa în veşnicie (1873).

S-a stabilit şi un calendar al desfăşurării manifestărilor comemorative. Astfel, menţionăm:

1. Publicarea, în fiecare număr al „Telegrafului Român", a unor articole dedicate personalităţii mitropolitului Andrei Şaguna.

2. Numărul din decembrie 2008 al „Telegrafului Român" va fi dedicat în întregime împlinirii celor 200 de ani de la naşterea lui Şaguna.

3. „Revista Teologică" va consacra nr. 4/2008 comemorării mitropolitului Andrei Şaguna.

4. Se vor publica trei volume comemorative (un volum de studii dedicate lui Şaguna, o antologie din scrierile sale şi un volum – „Corespondenţa lui Şaguna").

5. În prima parte a anului universitar 2008/2009 (lunile octombrie-decembrie 2008) Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" va organiza un simpozion dedicat patronului instituţiei, cu participarea tuturor factorilor locali şi a reprezentanţilor altor facultăţi teologice.

6. A doua conferinţă preoţească (din sem. al II-lea 2008) va avea ca temă prezentarea personalităţii mitropolitului Andrei Şaguna.

7. Se va realiza un film documentar „Şaguna" (cu concursul instituţiilor de resort).

8. Se va edita un pliant „Şaguna".

9. Se va grava o medalie „Şaguna".

10. Se vor organiza pelerinaje şi se va oficia Sf. Liturghie arhierească, la Răşinari, în Duminicile din 29 iunie (comemorarea trecerii la cele veşnice) şi 21 decembrie (aniversarea naşterii).

11. Duminică, 30 noiembrie 2008, se va oficia Sf. Liturghie arhierească în catedrala mitropolitană iar în toate parohiile din Arhiepiscopie se vor săvârşi slujbe de pomenire.

12. Profesorii de religie vor organiza, pe tot parcursul anului 2008, pelerinaje, cu elevii, la mausoleul de la Răşinari.

Orice alte iniţiative, care ar viza cinstirea şi pomenirea ctitorului Mitropoliei Ardealului vor fi binevenite.

Rugăm conducerea protopopiatelor din eparhie a încunoştinţa preoţii şi prin ei credincioşii despre îndatorirea noastră a tuturor de a aduce cinstire şi a înălţa rugăciuni pentru odihna sufletului şi fericirea veşnică a pururi pomenitului arhiereu al lui Hristos şi păstor cu alese virtuţi al românilor transilvăneni, în vremuri de încercare pentru ei.

(urmare din p. 1)

avem prezent în Trupul şi Sângele Său care se dă hrană pentru mântuirea noastră. Cei care se împărtăşesc devin purtători de Hristos. În acelaşi timp Îl cunoaştem pe El din interior pentru că în interiorul nostru pătrunde. Nu-L putem cunoaşte pe Dumnezeu raţional decât foarte puţin. Cunoaşterea raţională este o cunoaştere exterioară, a măreţiei şi a lucrărilor lui Dumnezeu. Sunt chiar tratate teologice care ţin evidenţa lucrărilor lui Dumnezeu şi pornesc de la legea cauzalităţii, ajungând până la cauzalitatea primă care este Dumnezeu. Dar noi trebuie să-L cunoaştem pe Dumnezeu, pe Acel Dumnezeu care ni s-a descoperit nouă prin voia Sa, prin rânduiala Sa, pe care ne-a lăsat-o nouă, pentru ca noi să mergem împreună cu El şi să ne câştigăm mântuirea. L-am cunoscut pe Dumnezeu în mod deplin prin Întrupare. Dumnezeu S-a făcut om şi dacă Dumnezeu S-a făcut om, omenirea L-a cunoscut atât cât era necesar să-l cunoască. Nu l-a cunoscut în fiinţa Sa pentru că nu-l putem cunoaşte pe Dumnezeu în fiinţa Sa, noi fiind făpturi create deci limitate în cunoaştere. Dar L-am cunoscut pe Iisus Mântuitorul, pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, mort şi înviat pentru noi. El ni s-a descoperit în Peştera Betleemului. Cerul a adeverit Naşterea Sa prin cetele îngereşti. Cerul a trimis soli pentru ca şi pământul să iasă în întâmpinarea Lui deşi n-a găsit Fiul lui Dumnezeu un loc undeva unde să se nască, decât în Peştera din Betleem, în staulul oilor. Primind solia cerească, a trimis pământul în întâmpinare două categorii de reprezentanţi: pe cei mai aproape de Dumnezeu, care sunt păstorii, ce stăteau noaptea şi privegheau, păzind turmele lor, în aşteptarea luminii zilei. Acei oameni, care se bucurau de zorii zilei cum nu se bucurau alţii care trăiau în desfătări, aceia L-au întâmpinat primii pe Noul Născut. Dar a trimis Dumnezeu în întâmpinarea Fiului Său şi pe cei trei reprezentanţi din afara lumii iudaice, pe cei trei magi, care reprezintă lumea păgână, chemată şi ea la mântuire prin Hristos.

La cunoaşterea aceasta dobândită de noi prin Întruparea lui Mesia se adaugă cunoaşterea ce ne-o împărtăşeşte Evanghelia sărbătorii de astăzi, care vorbeşte de acceptarea de către Cel născut din Fecioara a împlinirii unei formalităţi a Legii, care este Tăierea Împrejur. Pruncul dumnezeiesc a intrat în condiţia umană, a împlinit Legea în mod deplin pentru ca s-o poată desăvârşi. El a adus, în locul legii circumciziunii şi a legii talionului, legea Cea Nouă a iubirii desăvârşite, a iubirii vrăjmaşului. Iubirea Întrupată nu putea să aducă decât modul deplin de iubire, modul desăvârşit al iubirii dumnezeieşti. Tăierea-Împrejur rămâne pentru noi un eveniment pe care noi îl serbăm astăzi la opt zile după Crăciun, dar acest ceremonial a fost înlocuit pentru noi prin Tainele Bisericii, Taine pe care le primim în pruncie şi sunt trei puse împreună, numite Tainele iniţierii creştine: Botezul, Mirungerea şi Euharistia. Prin aceste Taine noi devenim fii ai lui Dumnezeu după har. Acestea au înlocuit Tăierea Împrejur şi-au desăvârşit-o, pentru că prin Botez noi murim şi înviem împreună cu Hristos, devenim fii ai Tatălui după har. Primim apoi, prin taina Mirungerii, darurile Duhului Sfânt şi consacrarea numelui de la botez ca un nume dat de Dumnezeu nouă în semn de cinstire a fiinţei umane, pe care a ridicat-o la rangul de persoană, cu o demnitate înaltă, creată după chipul lui Dumnezeu, cu posibilitatea să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu. De aceea noi avem un nume. Numele nostru este înscris în Cartea Vieţii. Mântuitorul le spune Apostolilor: nu vă bucuraţi că demonii se pleacă vouă, ci vă bucuraţi mai ales că numele voastre au fost scrise în ceruri. În sfârşit, prin Euharistie Îl primim pe Hristos, ca arvună a vieţii de veci. Ne hrănim cu Sfântul Său Trup şi cu scumpul Său Sânge. Devenim şi noi hristoşi, după har. De toate aceste trei taine ne împărtăşim la momentul renaşterii noastre din apă şi din Duh, astfel că nu mai este nevoie să ne supunem şi noi ritualului circumciziunii, pe care îl practicau evreii. Aceasta este întreita semnificaţie a sărbătorii de astăzi, a Tăierii Împrejur, legată de descoperirea Dumnezeirii Pruncului născut în iesle, legată şi de descoperirea deplină a

Anul Nou 2008 – Speranţe reînnoite pentru bună înţelegere şi spor duhovnicesc

Dumnezeirii Sale care se va face peste câteva zile, prin botezul în apa Iordanului, prin botezul de la Ioan primit de Mântuitorul Hristos. La Botez S-a arătat Sf. Treime şi de aceea sărbătoarea este numită şi teofanie şi prin veacuri aceste două sărbători: Întruparea sau Naşterea, împreună cu Botezul s-au numit Arătarea Domnului. Aceasta este legătura lor. În apa botezului Fiul lui Dumnezeu a fost confirmat de cuvântul Tatălui şi descoperit de apariţia Duhului Sfânt în chip de porumbel deasupra Sa.

Astăzi avem, iubiţi credincioşi, şi o sărbătoare închinată unui mare sfânt al Bisericii noastre. Este mare nu pentru că-i spunem noi „mare", ci pentru că sfinţii Bisericii l-au numit chiar aşa: Sfântul Vasile cel Mare, mare prin viaţa sa aleasă imitându-l pe Hristos, întâi de toate prin cunoaşterea adevărului şi apoi prin teologia sa. El a fost cel care a scris şi ne-a lăsat până astăzi cele mai temeinice tratate şi cele mai profunde pentru noi despre Sf. Treime, despre Dumnezeu-Unul dar întreit în persoane. El ne-a lăsat nouă şi o Sf. Liturghie, care întruchipează rolul pe care l-a avut el în evoluţia aceasta teologică a Bisericii, în dezvoltarea dogmelor credinţei noastre.

Noi ştim că Sf. Liturghie este o lucrare publică, o lucrare comună a Bisericii. A întemeiat-o Mântuitorul Iisus Hristos însă în evoluţia ei, pe parcursul timpului, diferiţi sfinţi părinţi, şi în mod special şi Sf. Vasile, au contribuit la alcătuirea acestei rugăciuni centrale pe care noi am săvârşit-o azi. Aţi auzit ce cuvinte minunate sunt spuse acolo. Toată teologia mântuirii este concentrată în câteva cuvinte, pe care Sfântul nu le-a luat de la sine, ci i-au fost descoperite. Aceste cuvinte le-a vestit poporului drept-credincios şi din cuvântările sale a selectat pe cele mai alese cuvinte pentru ca să le pună într-o armonie, într-o alcătuire pe care noi o numim teologic anafora Sf. Vasile sau canonul Sf. Vasile. Se deosebeşte prin mărime de canonul euharistic al Liturghiei Sf. Ioan.

Viaţa Sfântului Vasile pornită dintr-o familie deosebită şi-apoi întărită prin efortul său personal a ajuns la stadiul de sfinţenie. Dacă spunem şi numai atât că s-a născut dintr-o familie de zece copii dintre care cinci au devenit sfinţi (trei episcopi şi două sfinte), înţelegem vrednicia acestei familii. Sfinţenia aceasta a trăit-o şi a arătat-o şi altora şi n-a rămas numai la modul acesta al implicării lui prin teologie, prin dezvoltarea conceptelor teologice, la conturarea doctrinei creştine ortodoxe, ci el s-a implicat asemenea altor sfinţi după el, a Sfântului Nicolae, de exemplu, şi în lucrarea creştină de asistenţă socială. El a întruchipat în mod deplin şi dragostea lui Dumnezeu faţă de om, faţă de semen, pentru că a fost primul care a înfiinţat acele spitale care i-au purtat numele, acele „Vasiliade", lăcaşuri de ocrotire pentru cei mai oropsiţi oameni, pentru cei pe care viaţa i-a pus la grele încercări. Dar nu numai atunci au fost încercări, ci sunt încercări greu de purtat şi pentru noi cei de azi. Boala şi neputinţa şi sărăcia lumii în care trăim este o răspundere grea pentru noi, pentru credincioşii care suntem sănătoşi şi care ne bucurăm şi ne veselim în Domnul şi care avem tot ceea ce ne trebuie. Şi noi trebuie să ştim că avem de purtat şi de împlinit nu numai Liturghia aceasta euharistică, care este esenţială, care ne duce în cer, ci şi aceea care ne conduce împreună cu Hristos pe drumul acesta al slujirii. Este şi liturghia sprijinirii săracilor, Liturghia celor care au nevoie de ajutor şi de sprijin.

Iată de ce a rânduit Dumnezeu cele trei sărbători de astăzi: Tăierea Împrejur, Sf. Vasile, ca model deplin de împlinire a voii lui Dumnezeu pe calea desăvârşirii, dar în acelaşi timp şi începutul unui nou an calendaristic. Anul Nou nu este neapărat o sărbătoare bisericească dar fiecare dintre noi trăind în viaţa aceasta socială şi parcurgând un interval de timp, punem acest interval în concordanţă cu anumite evenimente astronomice. Dumnezeu i-a lăsat omului posibilitatea să vadă ordinea cerească, să o măsoare, s-o transpună într-un tabel matematic şi de la tabelul matematic să ajungem şi la ceasul acesta, la ceasul pe care-l purtăm toţi şi care este cel mai mare duşman al nostru, dar este şi cel mai sincer. El ne măsoară trecerea noastră prin timp. Noi spunem, a mai trecut un an, dar de fapt noi am mai trecut printr-un interval de timp pe care l-am numărat şi care constituie trecerea soarelui de la meridianul 0. Deci pământul ocoleşte soarele într-o mişcare completă în timpul a 365 de zile. A făcut omul tot felul de calcule. Unele nu i-au reuşit de aceea iată că lumea se împarte astfel în două în ce priveşte calculul calendaristic. Majoritatea respectă calendarul îndreptat, calendarul nou care a fost îndreptat exact ca un ceasornic. Când îţi rămâne ceasornicul în urmă îl dai înainte. A rămas calendarul în urmă pentru nişte adaosuri pe care le-a făcut Sosigene în anul 46 înainte de Hristos. A adăugat aproape 12 minute şi a zis el ce contează două minute într-un an. N-a contat într-un an, ci a contat în 128 de ani. Deci aceste 12 minute, la 128 de ani dădea o zi. Şi astfel calendarul vechi neîndreptat, pe care-l respectă unii, şi nu sunt puţini, a ajuns la o diferenţă de 13 zile în 128 de ani. Biserica Rusă respectă calendarul vechi şi nu vrea nicicum să-l schimbe. Mai respectă calendarul vechi şi Patriarhia de Ierusalim şi Sf. Munte Athos, cu mănăstirile de acolo. Deşi întreaga lume a trecut pe sistemul nou, adică cu 13 zile mai devreme. Ei serbează Crăciunul în 6 ianuarie pentru că îl ţin după vechiul calendar. Dar întârzierea aceasta noi am observat-o deja în calendarul nostru care este un calendar îndreptat. Calendarul pe care Dvs. l-aţi cumpărat de la noi este un calendar îndreptat din punct de vedere astronomic. Numai că din dorinţa de a fi în comuniune cu toţi ortodocşii, măcar o dată la cel mai mare praznic al nostru, şi anume la praznicul Paştilor, începând din 1929 am acceptat printr-o înţelegere toţi ortodocşii, să revenim la pascalia veche. Deci toate sărbătorile cu dată fixă noi le ţinem după calendarul îndreptat şi sunt corecte, numai Paştile le ţinem după vechiul calendar. V-am spus lucrurile acestea pentru că ele sunt din ce în ce mai solicitate de către viaţa cotidiană. Trebuie să înţelegem clar şi să dorim într-adevăr să ajungem ca întreaga creştinătate să serbeze nu numai sărbătorile cu dată fixă la aceeaşi dată, ci şi praznicul cel mare al Paştilor. Deci noi serbăm Paştile cu toţi ortodocşii dar nu serbăm Crăciunul cu ei, nu serbăm Bobotează cu ei.

Astăzi, pentru ca într-adevăr să fie pentru noi ziua de început a unui Nou An, să coborâm cu privirea înlăuntrul fiinţei noastre, în acelaşi timp să ridicăm ochii către cer şi să mulţumim Bunului Dumnezeu aşa cum am făcut prin toate rugăciunile pe care le-am înălţat aseară şi care le-am făcut astăzi la Sf. Liturghie. Să-I mulţumim lui Dumnezeu pentru tot ceea ce ne-a rânduit în anul care a trecut.

Am avut şi noi evenimente de care ne-am bucurat în mod special.

Sibiul a fost adus ca un oraş de mare cinstire în faţa întregii lumi, nu numai în Europa. Şi a fost aceasta un mare câştig. Nu câştigul în sine al manifestărilor, cât ar fi fost ele de culturale sau de spirituale, ci faptul că a rânduit Dumnezeu după ce au fost încercări de a minimaliza rolul Sibiului în istoria Transilvaniei şi în istoria Bisericii româneşti, a venit de Sus binecuvântarea aceasta. De aceea socotim că cel mai important eveniment din anul care a trecut, a fost cea de-a treia Adunare Ecumenică a Bisericilor Europene. Ne este drag acum oriunde mergem, în orice colţ de lume, dacă spunem că suntem din Sibiu, să constatăm că toată lumea ştie, că acolo, la Sibiu, a avut loc cea de A Treia Adunare Ecumenică a Bisericilor Europene. Deci am făcut un lucru pentru Dumnezeu şi ne-am pregătit pentru aşa ceva. Nu numai prin convieţuirea paşnică cu ceilalţi creştini, de alte confesiuni din urbea noastră, ci şi prin dorinţa de a arăta întregii lumii bogăţia şi tezaurul pe care ni le-a lăsat Hristos, Biserica Sa şi Sfinţii Părinţi ne-am achitat noi de îndatorirea ce plana asupra noastră prin asumarea răspunderii de a organiza cea de A III-a Adunare Ecumenică Europeană. Mulţi dintre cei care au fost împreună cu noi n-au văzut niciodată o Liturghie ortodoxă, n-au văzut niciodată o slujire a unei Sfinte Taine, ci doar atât ştiau despre ortodocşi că sunt cei care păstrează nişte slujbe lungi şi la ei sunt foarte scurte. Au nişte rânduieli aparte, postesc cum ei nici nu pot să-şi închipuiască că postim noi ortodocşii pentru că ei au redus postul la două zile, trei zile deşi spun că se află în Postul Crăciunului şi cu atât mai mult în Postul Paştilor. Dar au venit aici să guste şi din frumuseţea trăirii în cadrul acestei Biserici Ortodoxe Române. De aceea v-am mulţumit Dvs., şi niciodată n-o să pierd ocazia de a vă transmite binecuvântarea şi mulţumirile mele pentru dragostea pe care aţi arătat-o prin ospitalitate, prin comportament creştinesc, prin înţelegere, ştiind că de fapt noi am devenit mai bogaţi spiritual. Noi nu ne-am pierdut nimic din credinţa noastră, ci ne-am întărit în această credinţa, făcându-i părtaşi şi pe alţii de bucuria aceasta, pe care cerul ne-a lăsat-o nouă ca bucurie, ca misiune şi ca datorie.

Să încercăm în anul acesta să fim mai înţelepţi, mai înţelegători cu semenii noştri, să nu spunem doar teoretic că suntem iubitori de semeni şi de fapt să pornim războiul chiar în propria familie. Pace caselor noastre să aducă Dumnezeu în anul acesta. Să fie un an binecuvântat prin roade bune, prin faptele pe care noi le vom împlini, pentru ca înmulţind binele să ne bucurăm şi noi de el şi să-i facem părtaşi şi pe alţii. Şi dacă noi vrem să fim oameni noi, într-un An Nou, Dumnezeu ne va ajuta şi neputinţa noastră o vom trăi atât de mult, încât vom putea împlini drumul acesta, vom putea călători împreună cu Hristos. Să ajungem iarăşi la un sfârşit de an cu un nou început, cu un nou angajament dar mai ales cu o nouă rugăciune fierbinte către Mântuitorul Hristos, către Sf. Vasile, către toţi Sfinţii Bisericii, mulţi dintre noi purtând un nume de sfânt.

Dumnezeu să vă binecuvânteze şi să vă întărească pe fiecare cu sănătate şi cu binecuvântarea Sa încât anii pe care îi trăim să fie ani rodnici. Amin.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarea *parohie vacantă:*

Parohia COVEŞ – Protopopiatul Agnita

Termen de concurs: **15 ianuarie – 15 februarie 2008**

Cei care doresc să ocupe acest post vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând (unde e cazul) adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel – membru de onoare al Academiei Române

În data de 19 decembrie 2007, Adunarea generală a Academiei Române l-a ales, prin vot secret, pe **Prea Fericitul Părinte Daniel**, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, membru de onoare al acestui înalt for de cultură. Propunerea a fost făcută de către prezidiul Academiei Române, format din Domnii academicieni: Ionel Haiduc-preşedinte, Dan Berindei, Florin Filip, Marius Iosifescu, Marius Sala-vicepreşedinte şi Ioan Păun Otiman-secretar general al forului.

După alegere, preşedintele Academiei Române a ţinut să precizeze importanţa evenimentului spunând: „Este o alegere făcută de Academia Română a unei personalităţi impresionante a vieţii spirituale româneşti. Se respectă în acest fel o tradiţie, pentru că în Academia Română au fost aleşi anterior ca membri de onoare patriarhul Teoctist şi alţii înaintea sa, iar noi am considerat util, necesar şi important să acordăm această cinstire noului patriarh, pentru că relaţia noastră cu Biserica Ortodoxă Română este importantă şi apreciată".

Concomitent cu Prea Fericirea Sa a fost ales ca membru de onoare şi Majestatea Sa Regele Mihai.

Din datele furnizate Redacţiei „**Telegrafului Român**" de părintele prof. dr. Mircea Păcurariu, care a făcut parte din plenul Academiei Române, în calitate de membru corespondent al acesteia, am reţinut câteva nume de alte personalităţi eclesiastice care, pe lângă patriarhul Teoctist, au fost alese ca membri de onoare. Astfel, în 1990 au fost aleşi mitropoliţii: Antonie Plămădeală al Ardealului, Nicolae Corneanu al Banatului şi Nestor Vornicescu al Olteniei. În 2001 au fost aleşi Papa Ioan Paul al II-lea şi Patriarhul ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului. Tot în 2001 a fost ales şi arhiepiscopul-mitropolit romano-catolic de Bucureşti, Ioan Robu.

Ca un fapt demn de luat în considerare, dorim să arătăm că Prea Fericitul Patriarh Daniel este al 30-lea între ierarhii, profesorii de Teologie şi absolvenţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, care au fost aleşi în înaltul for academic, pe parcursul anilor. Pe faţada clădirii facultăţii sibiene se află o placă de marmoră, cu numele înscrise a acelor 29 de membri ai Academiei Române, proveniţi dintre cei care au avut legătură cu această facultate. Acum se va adăuga şi cel de al 30-lea nume, care este al Prea Fericirii Sale. Menţionăm că i-a avut antecesori, pe lângă patriarhul Teoctist, şi pe patriarhii Miron Cristea şi Nicodim Munteanu. Dintre aceşti 30 de membri, 5 au fost membri titulari ai Academiei, 6 au fost membri corespondenţi iar 19 membri onorari.

Redacţia „TELEGRAFULUI ROMÂN"

Cercul Militar Sibiu

OMAGIU LUI BĂLCESCU

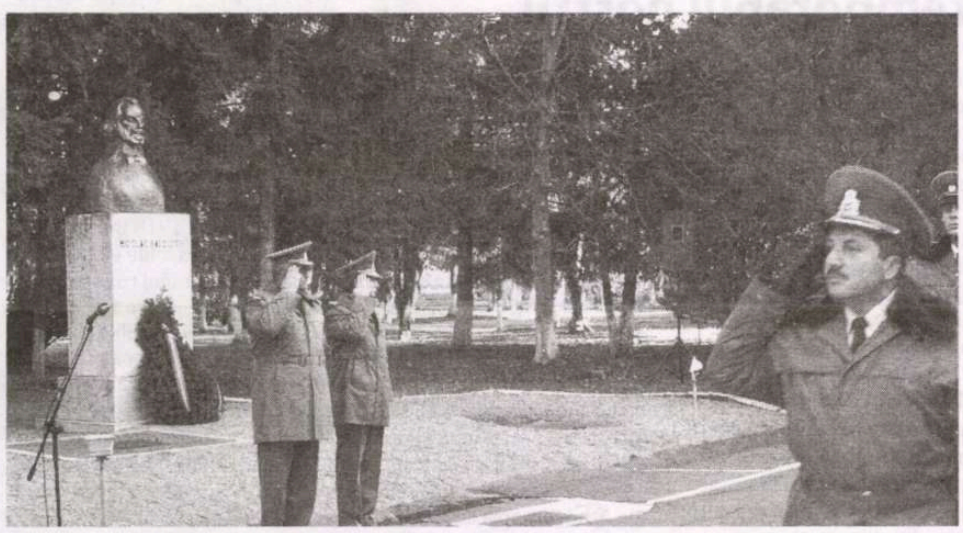

Joi, 29 noiembrie 2007, în cadrul programului dedicat Zilei Naţionale a României, personalul Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" a comemorat 155 de ani de la trecerea în veşnicie a marelui istoric, patriot şi revoluţionar român Nicolae Bălcescu, patronul spiritual al instituţiei academice de învăţământ militar din Sibiu. Amintim faptul că de la 5 ianuarie 1962, pe baza regulamentului pentru aplicarea hotărârii guvernului nr. 836 din 7 noiembrie 1961 privind înfiinţarea şcolilor militare superioare de ofiţeri, şcoala a trecut la învăţământul de 4 ani, luând denumirea de Şcoala militară de ofiţeri „Nicolae Bălcescu" şi pregătea cadre pentru armele şi specialităţile infanterie, artilerie, geniu, transmisiuni, chimie, intendenţă, finanţe, topografie, căi ferate, tehnicieni constructori, P.C.I. (pompieri) şi securitate – pază.

Începând din anul şcolar 1968/1969, şcoala a primit sarcina de a pregăti şi elevi pentru specialitatea grăniceri (ofiţeri). Acestui conglomerat de specialităţi (exceptând pregătirea ofiţerilor în specialitatea tancuri şi auto şi aeronavale) în limbajul curent neoficial se utiliza cuvântul de „combinat" care era justificat dacă avem în vedere profilul specialităţilor în care erau pregătiţi viitorii ofiţeri.

Comemorarea s-a desfăşurat printr-un ceremonial militar religios la care au participat întregul personal al Academiei Forţelor Terestre, cea care poartă cu cinste şi onorează numele acestui patron spiritual, invitaţi din mediul universitar, persoane publice, cadre active şi în rezervă din Sibiu, foşti elevi şi dascăli ai prestigioasei şcoli militare care a pregătit şi continuă să pregătească şi în prezent cadre ofiţereşti pentru necesităţile armatei şi apărării ţării. În deschiderea ceremonialului, muzica militară a garnizoanei a interpretat „Marşul funebru" de Chopin, după care lt. col. Miron Brezoi, ofiţerul de relaţii publice al instituţiei gazdă, a evocat personalitatea lui Nicolae Bălcescu cu referiri la obligaţia cadrelor şi studenţilor de a fi mândri şi demni pentru numele ce-l poartă instituţia, Nicolae Bălcescu, onorând această datorie morală patriotică prin fapte demne ostăşeşti.

În cadrul ceremonialului militar religios, preotul militar al garnizoanei Călin Sămărghiţan a săvârşit o slujbă de veşnică pomenire a patronului spiritual al academiei. În acordul Imnului Eroilor au fost depuse la statuia lui Nicolae Bălcescu coroane şi jerbe de flori. Ceremonialul comemorativ s-a încheiat cu defilarea subunităţilor de studenţi care au dat onorul lui Bălcescu. Prezent la acest emoţionant ceremonial dedicat memoriei patronului spiritual al acestei instituţii de învăţământ mi-au venit atunci în gând cuvintele profetice ale lui Nicolae Bălcescu rostite cu peste 155 de ani în urmă:

„O! Mândră oaste va avea România când îi va veni şi rândul pe lume!"

Nu peste mult timp, aşa cum a dorit Nicolae Bălcescu, România avea şi are şi astăzi o mândră oaste. Iar cei ce trudesc astăzi – comandant, cadre universitare, studenţi – în Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" se dovedesc prin faptele obţinute că sunt demni de acest patron spiritual iar privirile lui din statuia de bronz care tronează aleea pe care toţi îşi poartă zilnic paşii, le sunt călăuză în tot ceea ce gândesc şi întreprind în slujirea patriei. Cu acel ceremonial în hronicul academiei s-a mai adăugat o filă acum când instituţia a păşit în al 88-lea an de existenţă în oraşul de pe Cibin dar şi purtătoare a tradiţiilor primei şcoli de ofiţeri din România înfiinţată în 1847 cu 160 de ani în urmă care a dat oştirii un corp de ofiţeri de elită care şi-a înscris numele cu jertfe la înfăptuirea marelui ideal al lui Bălcescu: independenţa, suveranitatea şi unitatea tuturor românilor.

A consemnat

Col. (r) Victor NEGHINĂ

7773 P

Inedit omagiu poetului naţional MIHAI EMINESCU

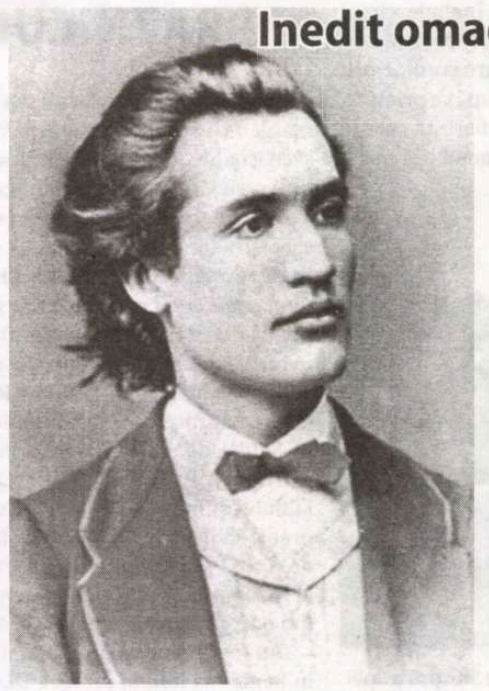

La numai 6 ani de la mutarea în veşnicie, poetului naţional Mihai Eminescu i s-a adus un inedit omagiu. La Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Budapesta a fost susţinută o teză de doctorat cu titlul: „Viaţa şi opera lui Mihai Eminescu". Autorul tezei a fost cel care va deveni primul patriarh al României, Elie Miron Cristea. Acesta, după ce a absolvit Institutul Teologic din Sibiu, a urmat şi cursurile facultăţii menţionate, din Budapesta, pe care le-a încununat, în 1895, cu titlul de doctor în Litere.

Teza de doctorat a lui Elie Miron Cristea a fost publicată, în traducere românească, de mitropolitul Antonie Plămădeală, ca „Addenda" la volumul: „Pagini dintr-o arhivă inedită", Editura Minerva, Bucureşti, 1984.

Spicuim, în cele ce urmează, câteva dintre reflecţiile teologului şi admiratorului poetului nepereche al românilor.

Referindu-se la principala sursă de inspiraţie a poetului, Elie Miron Cristea arată că „Şcoala la care s-a format Eminescu a fost poezia populară... Ca şi alţi poeţi de renume din secolul lui, a studiat atent poezia populară, găsind şi înţelegând ceea ce are mai viu în ea, frumuseţea ei nepieritoare. A înţeles întocmai gândirea poporului şi a intrat în ritmul ei cu o uşurinţă genială. Poeziile sale de inspiraţie populară sunt adevărate modele ale genului" (p. 263).

Pe lângă studiul poeziei populare, Eminescu s-a adâncit şi în lecturile din cronicari, care i-au dezvoltat posibilităţile de exprimare. Hrănindu-se sufleteşte din aceste două surse, „el a făcut limba română mlădioasă, ridicând-o pe cele mai înalte culmi. I-a dat flexibilitate şi astfel a abilitat-o pentru exprimarea celor mai subtile noţiuni şi simţăminte" (p. 285).

În poeziile sale, Eminescu a pus accent deosebit „pe elementul muzical şi coloristic". Din această cauză, „când citim din poeziile sale, e ca şi cum am asculta o melodie superbă" (p. 287).

În creaţia eminesciană perfecţiunea formei măreşte efectul pe care îl provoacă frumuseţea conţinutului. Ca exemplificare, Elie Miron Cristea se referă la poezia „Ce te legeni codrule?", pe care citind-o sau ascultând-o cântată pe note muzicale, te transpui într-o realitate a succesiunii implacabile a anotimpurilor.

Muzicalitatea poeziilor lui Eminescu „este întregită şi de rimă, care în limba română, ca şi în cea italiană, este atât de perfectă" (p. 288).

Bogăţia gândurilor şi a simţămintelor revărsată în creaţia poetică a lui Eminescu, o înalţă pe aceasta pe culmile cele mai înalte.

Natura, iubirea, eroismul, patriotismul („Ceţi doresc eu ţie, dulce Românie") au fost teme mereu abordate în creaţia poetică a lui Eminescu. N-a lipsit revolta împotriva nedreptăţilor sociale. Satira a constituit de asemenea o armă pe care a mânuit-o cu multă dibăcie Eminescu. Elie Miron Cristea caracterizează satirele eminesciene drept „adevărate perle ale literaturii româneşti" (p. 267). Preocupat de filozofie, va aborda şi teme specifice acestui domeniu al cunoaşterii umane. N-a ocolit problemele metafizice, sufletul lui năzuind să descifreze tainele vieţii şi ale lumii. Se vorbeşte, şi pe bună dreptate, şi de pesimismul lui Eminescu.

Proza lui Eminescu este apreciată de Elie Miron Cristea ca fiind de mare valoare, chiar dacă nu egală cu poezia. El, Eminescu, n-a fost nici în acest domeniu al creaţiei literare „un autor de fraze goale", ci un creator al unor scrieri de substanţă. Remarcabilă este activitatea de jurnalist a lui Eminescu.

Încheindu-şi studiul asupra vieţii şi operei eminesciene, E.M. Cristea conchide: „Influenţa lui Eminescu asupra tineretului român este foarte mare. Operele lui sunt citite şi citate, el devenind un idol al românilor" (p. 288). Mai mult decât atât: „Datorită genialităţii sale, Eminescu ocupă locul meritat printre cei mai mari poeţi ai acestui secol" (sec. al XIX-lea). Cuvintele acestea sunt cu adevărat impresionante, cu atât mai mult cu cât au fost scrise la foarte scurtă vreme după începutul marii călătorii a lui Eminescu în veşnicie. Prin rostul lui Elie Miron Cristea, Biserica, numită de Eminescu atât de inspirat ca fiind „Maica poporului român", i-a adus genialului poet prinosul ei de dragoste şi aleasă cinstire.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Taina Bobotezei – Taina Sf. Treimi

(urmare din p. 1)

pe cei ce erau împreună cu el de la moarte (*1 Petru* 3, 20-21).

Taina Botezului Domnului este taina arătării în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat pentru ca întreaga făptură să vadă mântuirea pregătită prin El tuturor popoarelor. Se pune întrebarea: De ce oare s-a botezat Mântuitorul Hristos, bineştiind că El era fără de păcat? Unii dintre Sfinţii Părinţi răspund precizând că Mântuitorul s-a botezat ca să dovedească prin aceasta lumii dumnezeirea Sa. Alţii consideră că prin botezul Său, Mântuitorul Hristos a luat asupra Sa păcatele întregii omeniri pe care le-a curăţit în apele Iordanului şi pe care le va ispăşi apoi deplin prin jertfa Sa pe Cruce.

„Botează-Mă pe Mine şi întru Mine se vor curăţi păcatele oamenilor", spune Mântuitorul prin glasul imnografului creştin, arătând astfel aspectul recapitulativ al operei Sale de mântuire. Prin botezul Său Hristos curăţeşte păcatele neamului omenesc, dar totodată ne dă şi nouă pildă ca să ne botezăm – spune Sf. Ioan Gură de Aur.

Prin botezul nostru, urmând pilda Mântuitorului Hristos ne renaştem la o viaţă spirituală nouă, „fiind înnoiţi prin apă şi prin Duh" (*Ioan* 3, 5) şi fiind încorporaţi în trupul tainic al Lui care este Biserica. Prin Botez am primit dreptul la fericirea cerească şi calitatea de fii ai lui Dumnezeu căci „Cel ce crede şi se va boteza se va mântui" (*Marcu* 16, 16) şi va moşteni Împărăţia Cerurilor. Prin Botez, Duhul Sfânt S-a coborât asupra noastră iar Tatăl Ceresc ne-a mărturisit pe fiecare dintre noi fii ai Săi preaiubiţi, astfel încât sufletul nostru şi trupul nostru au devenit „temple ale Dumnezeului celui Viu", în care aducem jertfa cea bine plăcută Domnului, faptele cele bune şi „roada buzelor", adică cugetarea smerită şi sfânta rugăciune. Prin botezul creştin noi murim cu Hristos şi înviem cu El „trăind pentru Dumnezeu în Hristos Iisus Domnul nostru, şi umblând întru înnoirea vieţii" (*Romani* 6, 11). Se cade aşadar într-o zi ca aceasta când Soarele Dreptăţii se cufundă în apele râului Iordan şi când întreaga fire se curăţeşte şi se sfinţeşte să ne curăţim şi noi şi să medităm mai adânc la taina petrecută atunci cu Domnul în Hristos şi la taina petrecută cu noi în apa botezului nostru. Să cugetăm la darurile cele mari pe care le-am primit atunci şi pe care, prin ajutorul harului Sfântului Duh, să le punem în lucrare în aşa fel încât în noi Hristos să ia chipul nostru şi să devenim făptură nouă, căutând să nu întristăm „pe Duhul Sfânt în care am fost pecetluiţi" (*Efeseni* 4, 30) şi mărturisind de-a pururi „un Domn, o credinţă şi un Botez" (*Efeseni*, 4, 5).

Să-L rugăm pe Dumnezeu ca Taina Botezului să ne-o descopere mereu în inimile noastre şi luminaţi de ea să cântăm şi noi cu întreaga Biserică: „A Treimii arătare la Iordan s-a făcut; că însăşi firea mai presus de Dumnezeire, Tatăl a strigat: Acesta ce se botează este Fiul Meu cel iubit. Şi Duhul a venit la Cel asemenea; pe Care îl binecuvântează popoarele şi-L preaînalţă întru toţi vecii" Amin !

PRAZNICUL EPIFANIEI

Sărbătoarea Bobotezei (Epifania), care încheie ciclul Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului, reprezintă un moment de bucurie şi înălţare sufletească, la care credincioşii se raportează întotdeauna cu o evlavie aparte. După ce primesc, în zilele premergătoare, vizita păstorilor lor sufleteşti, care le sfinţesc casele, ei vin în această zi a Botezului Domnului şi asistă

la Sfânta Liturghie, urmată de îndată de slujba de Sfinţire a apei, numită Aghiazma mare, întru cât se săvârşeşte numai o dată pe an, în această zi de 6 ianuarie, când se sfinţeşte firea apelor prin puterea şi lucrarea Duhului Sfânt. Această slujbă începe chiar cu un tropar, care dezvăluie taina acestei zile şi care sună astfel: „Glasul Domnului peste ape strigă, grăind: veniţi de luaţi toţi Duhul înţelepciunii, Duhul înţelegerii, Duhul temerii de Dumnezeu, al lui Hristos, Cel ce s-a arătat".

În molitfelnic, unde se află cuprinsă rânduiala acestei slujbe, se face precizarea cum că „după ce zice preotul Rugăciunea amvonului, ieşim cu toţii la râu sau la locul unde este pregătită apa, mergând înaintea preotului cu sfeşnice, cu cădelniţa, cu steaguri şi cu icoane...". Aşa s-a săvârşit această slujbă, la râu sau într-un loc potrivit de pe raza fiecărei comunităţi parohiale, până la instaurarea comunismului, când s-a adoptat măsura restrictivă a săvârşirii tuturor actelor de cult numai în lăcaşurile de închinare. După revoluţie, tradiţia a fost reluată. La Sibiu, anul acesta, slujba Aghiazmei celei mari s-a săvârşit, pentru a treia oară, în locuri publice. Astfel, parohiile din Oraşul de Sus au săvârşit slujba Sfinţirii apei în Piaţa Mare, iar parohiile din Oraşul de Jos s-au adunat pe malul Cibinului, Str. Râului. S-a pornit, înspre ambele locuri, în procesiune, aşa cum se face precizarea în Molitfelnic.

Slujba de sfinţire a apei, în Piaţa Mare, a fost oficiată de către Înalt Prea Sfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi, iar slujba de la Malul Cibinului a fost oficiată de către Prea Sfinţitul Dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, împreună cu preoţii de la parohiile din partea de jos a oraşului şi cu credincioşii.

Au fost prezenţi, în Piaţa Mare, reprezentanţii Prefecturii, în persoana noului prefect, Dl. Ilie Mitea şi a D-lui subprefect Marian Crăciun. Din partea Universităţii „Lucian Blaga" au participat Dl. prof. univ. dr. Ioan Popescu, prorector şi Dl. prof. univ. dr. Octavian Bologa, iar Academia Trupelor Terestre a fost reprezentată de Dl. prof. univ. dr. Alexandru Baboş, rectorul acestei instituţii. Din partea Poliţiei judeţene a luat parte Dl. inspector şef Lucian Munteanu, iar din partea Jandarmeriei, Dl. Lt. Col. Costel Daniel Dogaru, inspector şef. Menţionăm prezenţa D-lui Eugen Mitea, fost viceprimar, în prezent vicepreşedinte al Societăţii Distrigaz.

Credincioşii prezenţi au ascultat, cu evlavie, paremiile şi rugăciunile ce s-au citit, ca şi invocarea harului Duhului Sfânt pentru a sfinţi apa, care luată de fiecare credincios şi păstrată în casă, pe tot parcursul anului, va constitui „izvor de nestricăciune, dar de sfinţenie, dezlegare de păcate, vindecare de boli..., îndepărtare a puterilor celor potrivnice".

Soborul slujitorilor şi toţi credincioşii au cântat apoi troparul Bobotezei.

Atât în Piaţa Mare, cât şi pe malul Cibinului, ierarhii au adresat cuvânt de învăţătură, după care preoţii slujitori au stropit cu aghiazmă creştetul credincioşilor prezenţi.

Slujba sfinţirii apei s-a oficiat la râuri şi în alte locuri cu surse de apă, de pe întreg cuprinsul eparhiei.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Andrei Şaguna, contemporanul nostru

(urmare din p. 1)

titluri de carte, între care şi numeroase manuale şcolare scrise de profesorii şi preoţii săi pentru şcolile pomenite mai sus, precum şi ziarul „Telegraful Român", organul de publicitate al eparhiei, cu apariţie neîntreruptă din 3 ianuarie 1853, o adevărată tribună de luptă naţional-politică, economică, socială şi culturală a Bisericii, cum a rămas până în 1918.

Şi în acelaşi context trebuie să punem în lumină şi rolul lui Şaguna în culturalizarea maselor largi ale neamului prin „Asociaţiunea transilvană pentru literatura şi cultura poporului român" (Astra), al cărui prim preşedinte a fost între anii 1861-1865, o adevărată Academie a românilor transilvăneni, înfiinţată prin strădaniile sale cu câţiva ani înainte de viitoarea Academie Română.

Putem afirma fără exagerare că fără şcolile lui Andrei Şaguna, fără Statutul organic care avea prevederi speciale pentru aceste şcoli, fără Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu şi Gimnaziul din Braşov şi fără Astra, poporul român din Ardeal ar fi fost sortit maghiarizării prin şcoală şi Biserică, aşa cum s-a întâmplat – în lipsa unor instituţii şcolare româneşti – cu fraţii noştri din Basarabia care au fost mai uşor expuşi politicii ţariste de rusificare prin şcoală şi Biserică. Dar şcolile lui Şaguna şi mai cu seamă „fundaţiile şcolare", create de el – cea mai importantă fiind Fundaţia Gojdu, din care s-au acordat mii de burse –, au format pe viitorii intelectuali români ai Ardealului, pe viitorii militanţi pentru drepturile românilor, pe viitorii creatori ai statului naţional-român unitar în 1918.

Numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna a ştiut să întreţină o legătură atât de strânsă cu poporul său, cu păstoriţii lui, fie intelectuali, fie credincioşi din mediul rural. Până la el, ierarhii trimiteau destul de rar „pastorale" către clerul şi credincioşii lor, prin care le împărtăşeau cuvinte de învăţătură. Andrei Şaguna a instituit însă *o regulă*, încă de la numirea sa ca vicar în 1846 şi anume aceea de a trimite *pastorale* la sărbătorile Naşterii şi Învierii Domnului, dar şi cu ocazia unor evenimente deosebite din viaţa Bisericii şi a neamului, pe care preoţii le citeau credincioşilor din faţa sfântului altar. Regula sau norma instituită de Şaguna a fost urmată apoi cu sfinţenie de toţi ierarhii din Ardeal, iar după 1918 ea s-a generalizat şi în eparhiile din vechea Românie, din Basarabia şi din Bucovina. Tot pentru îndrumarea vieţii duhovniceşti, Şaguna a tipărit *Biblia* din 1856-1858, *Noul Testament* din 1867, absolut toate cărţile de slujbă, precum şi anumite cărţi de învăţătură pentru cler şi credincioşi. Aşadar, Andrei Şaguna a fost şi un mare *păstor de suflete*, un adevărat ierarh cu dragoste faţă de preoţii şi credincioşii săi de acum un veac şi jumătate.

Adăugăm la toate acestea şi faptul că într-o vreme când mai existau graniţe vremelnice între români, Şaguna a întreţinut o intensă corespondenţă cu mai mulţi ierarhi, egumeni şi intelectuali mireni de dincolo de Carpaţi, între care îi menţionăm doar pe Sfântul Calinic de la Cernica, cel care păstorea eparhia învecinată a Râmnicului, şi pe stareţul Neonil de la Mănăstirea Neamţ, care i-a dăruit sute de cărţi de slujbă pentru bisericile jefuite de revoluţionarii maghiari în 1848/1849. Relaţii cordiale a avut şi cu slujitorii celorlalte culte din Sibiu, într-o vreme când nu era cunoscută noţiunea de „ecumenism".

Am sesizat doar câteva aspecte din activitatea atât de complexă a mitropolitului Andrei Şaguna, care, pe bună dreptate, îl aşează în rândul marilor ierarhi din trecutul Bisericii noastre. Este greu de făcut o „ierarhizare a ierarhilor" Bisericii noastre, pentru că Varlaam sau Dosoftei ai Moldovei, Antim Ivireanul al Ţării Româneşti, mai târziu Venimin Costachi al Moldovei, au strălucit mai cu seamă prin activitatea lor culturală. Mitropolitul Sava Brancovici al Ardealului s-a impus prin dârzenia cu care şi-a apărat credinţa ortodoxă, iar Grigorie Dascălul, mitropolitul Ţării Româneşti şi episcopul Calinic cel Sfânt de la Râmnic au strălucit prin smerenia şi viaţa lor aleasă de ierarhi înduhovniciţi, fapt pentru care au fost trecuţi în rândul sfinţilor. Înlăturând orice urmă de subiectivitate şi de „regionalism", socotim, totuşi, că vlădica Andrei Şaguna i-a întrecut pe toţi, pentru că el s-a implicat într-o gamă mult mai complexă de probleme, nu numai de natură pastorală sau culturală, ci şi de natură naţională şi socială, deşi conjunctura politică îi era cu totul potrivnică, păstorind într-o ţară românească aflată însă sub o stăpânire străină. Drept aceea, ne permitem să afirmăm, cu toată responsabilitatea că *Andrei Şaguna a fost cel mai strălucit ierarh pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română* în tot decursul existenţei sale bimilenare. A fost un Ştefan cel Mare al Bisericii, un Mihai Eminescu al Bisericii!

De regulă, atunci când este instalat un nou titular în scaunul mitropolitan de la Sibiu i se face urarea de a fi demn urmaş al lui Andrei Şaguna, un ierarh care să-i urmeze întru toate, să lase în urma sa o „moştenire" similară celei pe care a lăsat-o el. Considerăm că urarea este fără sens, căci un ierarh ca Şaguna nu se va mai naşte niciodată, aşa cum nu se va mai naşte nici un conducător de oşti şi apărător de ţară ca Ştefan cel Mare ori un geniu al poeziei ca Mihai Eminescu.

Şaguna a fost *ierarhul epocii lui,* în care a ctitorit noi instituţii bisericeşti şi şcolare pentru păstoriţii lui dintr-o anumită epocă istorică, dar unele dintre acestea dăinuiesc până azi, fapt pentru care Şaguna rămâne mereu un „contemporan" al generaţiilor care au urmat după el. Rămâne contemporan cu noi prin Mitropolia restaurată de el, prin Facultatea de Teologie din Sibiu care-i poartă numele, prin Liceul, „Andrei Şaguna" din Braşov, prin Tipografia eparhială, prin Astra. A fost reprobabil că ambiţii omeneşti au dus nu de mult la scindarea Mitropoliei restaurate de el cu atâtea eforturi şi mai cu seamă înlăturarea prevederilor fixate de el în Statutul organic care acordau mirenilor drepturile care li se cuveneau în conducerea vieţii bisericeşti, inclusiv dreptul de a participa la alegerea ierarhilor.

Şi atunci este firesc să ne punem două întrebări: ce îi datorăm noi, cei de azi, lui Andrei Şaguna şi cum îi cinstim memoria?

Răspunsul la prima întrebare este simplu: să-l cinstim, să-l venerăm, aşa cum am făcut şi până acum, şi aşa cum îi cinstim pe marii „eroi ai neamului" care şi-au jertfit viaţa pe câmpurile de luptă, aşa cum îi cinstim pe iluştrii reprezentanţi ai culturii şi ai ştiinţei româneşti, pentru că Şaguna a fost un „erou" al Bisericii şi al culturii. Iar ziua de 30 noiembrie, în care îl prăznuim pe Sfântul Apostol Andrei, „cel întâi chemat" de Mântuitorul, dar şi „cel dintâi care a chemat" la El şi la credinţa cea nouă pe strămoşii noştri geto-daci, să devină o zi de pelerinaj, de reculegere şi de pioasă recunoştinţă la mausoleul său de la Răşinari. Acesta trebuie să devină, mai ales pentru ardeleni, un adevărat simbol, aşa cum este mormântul ctitorului mănăstirii Putna sau mausoleul de la Mărăşeşti. Opera sa nemuritoare trebuie să fie cunoscută nu numai de preoţi şi de studenţi teologi, ci şi de oamenii de cultură, de credincioşii noştri, iar numele şi faptele sale să fie menţionate în orice manual de istoria românilor! Până în 1918 numele său era cunoscut în întregul Ardeal, lucru pe care suntem datori să-l facem şi azi, ca să fie cunoscut în tot spaţiul geografic şi etnic românesc.

A doua întrebare este: ce mai păstrăm azi din „moştenirea" lui Şaguna, cum îl putem face să devină „contemporan" cu noi? Fără îndoială că de roadele muncii sale au beneficiat generaţia sa, precum şi cea imediat următoare, îndeosebi de şcolile create de el, prin acţiunile Astrei, prin organizarea dată Bisericii prin Statutul organic. Astăzi, problemele naţionale, culturale, sociale şi chiar cele bisericeşti sunt cu totul diferite de cele din timpul lui Andrei Şaguna. Dar cu toate acestea, mai putem învăţa şi azi de la Şaguna, el rămâne în continuare *un dascăl al neamului*, în primul rând pentru slujitorii Bisericii. Şaguna ne dă tuturor celor de azi un exemplu de *dăruire, de slujire a neamului*, indiferent de locul în care ne desfăşurăm activitate. *El a pus totul în slujba neamului său, a preoţilor şi a credincioşilor săi.* N-a făcut nimic pentru sine, ci totul pentru alţii, pentru propăşirea neamului şi a Bisericii. Până şi prin testamentul său a rânduit ca toată averea lui să rămână Bisericii „spre scopuri bisericeşti, şcolare şi filantropice."

Desigur, nu se mai poate vorbi azi de o implicare a ierarhilor şi a preoţilor de mir în evenimente similare celor din 1848/49. Dar preoţimea îi poate cinsti memoria printr-o corectă îndrumare a credincioşilor în anumite probleme de interes naţional, în viaţa politică a ţării, atât de decăzută azi.

Nu se mai poate vorbi azi de o implicare directă a Bisericii în organizarea şi îndrumarea învăţământului românesc de toate gradele, căci acestea aparţin astăzi altor foruri, deşi după 1918 Biserica din Ardeal ar fi putut să menţină măcar o parte din şcolile ei primare, aşa cum au făcut şi alte culte, dar au fost cedate statului cu prea mare uşurinţă. Dar Biserica poate cinsti şi astăzi memoria lui Şaguna printr-o bună organizare a învăţământului Religiei în şcolile primare, gimnazii şi licee, pentru a pregăti o generaţie nouă, conştientă de valorile învăţăturii creştine, dar şi printr-o bună organizare a învăţământului teologic universitar şi seminarial, aşa cum a făcut Şaguna, pregătind preoţi buni şi profesori de Religie conştienţi de rolul lor în societatea de azi. Iar fosta Şcoală normală „Andrei Şaguna", trecută de autorităţile comuniste în seama statului, ar putea fi revendicată de Arhiepiscopia Sibiului!

Îi putem cinsti memoria printr-o cât mai bună îndrumare şi activitate susţinută a Astrei, în acţiunile căreia să se implice atât ierarhii, cât şi preoţii, aşa cum era în timpul lui Şaguna şi a urmaşilor săi.

Îi putem cinsti memoria – mai ales la Sibiu – printr-o bună îndrumare a Tipografiei eparhiale care azi îi poartă numele, publicând lucrări teologice, manuale de teologie şi cărţi de îndrumare duhovnicească pentru preoţi.

Îi putem cinsti memoria prin ziarul „Telegraful Român", în care să fie publicate articole cât mai temeinice şi variate, încât ziarul să devină o tribună de luptă a Bisericii ardelene, cât mai căutat şi difuzat chiar şi în alte eparhii din ţară.

Îi putem cinsti memoria chemând la muncă în slujba Bisericii pe cât mai mulţi mireni, mai ales din rândul intelectualilor. Într-o lume coruptă şi îndepărtată de Dumnezeu şi de valorile perene ale Evangheliei, cu oameni politici care îşi urmăresc doar propriile interese, cu tineri care îşi caută „patria" în alte părţi ale lumii, avem nevoie de cât mai mulţi intelectuali ataşaţi Bisericii. Iar ierarhii de azi – urmaşi ai lui Şaguna – trebuie să cheme „inteligenţia" la o muncă susţinută pentru propăşirea culturii româneşti şi a Bisericii, pentru o colaborare cât mai rodnică între Biserică şi cultură, între clerici şi mireni, punând totul în slujba neamului românesc de pretutindeni.

În sfârşit, socotim că şi oamenii politici de azi au o îndatorire morală şi faţă de fraţii noştri aromâni din Peninsula Balcanică, din care se trăgea şi mitropolitul Andrei Şaguna, precum şi faţă de „vlahii" din sudul Dunării (Serbia şi Bulgaria), stăruind pe lângă Guvernele statelor balcanice în care se găsesc aceştia, pentru ca să li se acorde drepturile care se cuvin oricărei minorităţi etnice, aşa cum face şi Guvernul României cu toate etniile de la noi. De asemenea, socotim că guvernanţii de azi au o îndatorire morală şi faţă de minoritatea românească din Ungaria, mai ales că Andrei Şaguna s-a născut în Mişcolţ şi a fost botezat în biserica „greco-valahă" de acolo, la zidirea căreia au contribuit cu bani ambii bunici ai viitorului mitropolit.

Şi nu în ultimul rând, socotim că aceiaşi oameni politici de la noi au datoria morală de a rezolva pe cale diplomatică problema refacerii „Fundaţiei Gojdu", creată de marele mecenat aromân la sugestia lui Andrei Şaguna, de care ar putea beneficia şi azi studenţi şi elevi români de excepţie, aşa cum s-a făcut până în 1918.

Acestea ar fi câteva gânduri, scrise acum, în preajma bicentenarului naşterii nemuritorului arhiepiscop şi mitropolit Andrei Şaguna, *Părintele Ardealului*, care ne cheamă, din lumea de dincolo, din împărăţia lui Dumnezeu, pe Care l-a slujit cu atâta demnitate, să nu-l uităm, ci dimpotrivă, să-i cinstim memoria printr-o slujire jertfelnică a ţării şi a neamului. Şi oare, nu s-ar cuveni acum, la împlinirea a două sute de ani de la naşterea lui, ca Sf. Sinod să ia în discuţie problema „canonizării" lui, aşa cum s-a făcut cu mai mulţi ierarhi cărturari din Muntenia şi Moldova?

PĂRINTELE DUMITRU CĂLUGĂR, FILE DE ADUCERE-AMINTE

Poate părea forţat un astfel de titlu, de *aducere-aminte*, la un text despre o persoană pe care, în mod direct, nu ai cunoscut-o. În aceeaşi vreme, cunoscându-i efortul duhovnicesc şi intelectual, care-l face contemporan cu toţi aceia care se nevoiesc în domeniul care l-a impus drept specialist, pomenirea sa ca pe unul care te creşte în Hristos şi în cunoaştere nu-i alta decât o plăcută obligaţie.

Generaţia mea nu a apucat nici măcar o oră de religie pe băncile şcolii. Dar biblioteca bunicii, a preotului paroh, a prietenului ortodox ceva mai în vârstă păstra la loc de cinste *Hristos în şcoală*, volumele semnate de Părintele Dumitru Călugăr. N-aveam de unde să ştim că acele cărţi marcaseră pozitiv generaţii şi generaţii de copii români dar aveam să aflu, imediat după Decembrie 1989, că ele sunt, şi cred că au rămas, unele dintre cele mai importante repere ale formării metodice şi pedagogice a profesorului de religie. Până astăzi cred că în locul snobismelor pe care manualele de religie actuale le cultivă, în încercarea autorilor de manuale de a-şi dovedi ştiinţa de carte, munca cinstită, de povestitor cu har a Părintelui Călugăr este de preferat. Un Hristos Viu, tonifiant ca firea celui care l-a prezentat Viu şi bucuros copiilor români. În timp aveam să descopăr şi celelate aspecte ale activităţii Părintelui Profesor care mi-au conturat, o dată în plus, imaginea covârşitoare a unui pedagog de marcă şi a unui părinte duhovnicesc plin de jovialitate şi prietenie pentru copii şi tineri.

Născut la 8 decembrie 1907 în Saschiz, jud. Mureş, Părintele Profesor Dumitru Călugăr îşi începe pregătirea ca pedagog în Şcoala Normală „Andrei Şaguna" din Sibiu (1920-1927) pentru ca, susţinând o diferenţă de liceu şi bacalaureat, să urmeze cursurile Academiei teologice şaguniene (1928-1932) al cărei licenţiat este din 1943. Între anii 1937-1938 urmează cursuri de specializare în Didactica şi Metodica învăţământului religios la Universitatea din Jena, din 1955 fiind doctor în teologie al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, după ce a urmat acolo cursurile de doctorat. Părintele Profesor nu-şi căpătase însă experienţa didactică numai din studii strălucite. Acestea erau susţinute de experienţa la catedră ca învăţător (1927-1928), catehet al şcolilor primare, profesionale şi medii din Sebeş-Alba(1932-1934), profesor şi chiar director al Şcolii de cântăreţi din Sibiu (1934-1945), catehet la şcolile de ucenici, suplinitor al catedrei de religie de la Şcoala Normală din Sibiu (1940-1945), inspector al învăţământului primar religios din Arhiepiscopia Sibiu (1947-1948). Acestea toate îl recomandau pentru catedra de specialitate a Institului Teologic Universitar de la Sibiu în care-şi desfăşoară activitatea începând cu anul 1943, devenind titular al postului de profesor în domeniu din anul 1968. Hirotonia întru diacon, în 1934 şi preot, din 1939, adăugau experienţei catehumenale pe cea liturgic-omiletică, în care părintele avea să se distingă nu neapărat prin publicarea de cărţi ci prin exigenţa profesională prin care construia educaţia omiletică a viitorilor preoţi, ca şi prin susţinerile sale omiletice, rămase până astăzi vii în memoria foştilor săi studenţi ca şi a credincioşilor Catedralei Mitropolitane.

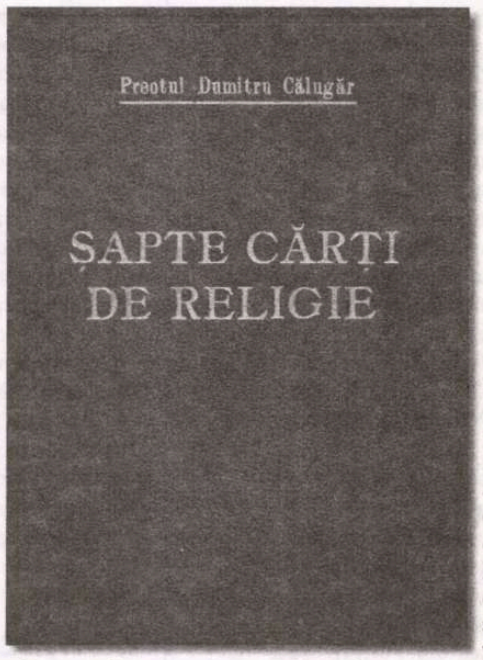

În ce priveşte activitatea sa editorială, cred că reeditările mai noi ale lucrării sale clasice *Hristos în şcoală* – Manualul catehetului ortodox pentru şcoala primară, respectiv suprapimară (ed.I, vol. I, 1934 şi vol. II, 1937) precum şi cealaltă lucrare clasică, devenită din 1990 *Şapte cărţi de religie*, după ce în prealabil, începând cu 1943, acestea ieşiseră broşate pentru uzul practic de la catedră, au făcut uitate o serie de lucrări ale Părintelui care, credem noi, sunt dovada vie a unui spirit educaţional-catehumenal care-l recomandă pe acesta drept un clasic de neocolit în cultura preotului sau a cercetătorului modern. Dincolo de *Catehetica- Manual pentru Institutele teologice* (cu o primă ediţie în 1978, 218 p.), adevărat compendiu de istoria şi practica ştiinţelor catehumenale, monument de rezistenţă intelectuală al cercetării teologice într-o vreme în care cateheza era interzisă, *de facto*, în Ortodoxia românească de factorii comunismului ateu, se vădeşte fără îndoială cultura şi capacitatea de structurare informală a unui om de excepţie. Pentru ochiul avizat cu lectura lucrărilor Părintelui este însă clar că ea nu a apărut la întâmplare, dintr-o supralicitare de moment, ci este rodul cercetării şi experienţei, al iubirii de Biserică şi de studenţii teologi, cei care vor fi plecat cu alt orizont educaţional la propovăduirea Cuvântului după ce prietenul şi profesorul lor le va fi pus la dispoziţie arsenalul cultural necesar propovăduirii, concentrat în această lucrare. Că nu este o apariţie culturală spontanee ne-o dovedeşte cercetarea scrierilor sale anterioare. *Preocupări catehetice* (Sibiu, 1944, V+100 p.), Educaţie şi învăţământ (Sibiu, 1946, 72+XLIV p.) precum şi extrem de actuala teză de Doctorat, *Caracterul religios-moral creştin* (Sibiu, 1955, XVI+292 p.) care alături de altele, mai puţin importante ştiinţific, dar gustate de poporul binecredincios, cum ar fi *Sfinţi şi Părinţi ai Bisericii* (Sibiu, 1936, 80 p.) sau *Copii din Biblie. Despre cei mici din vremea veche, pentru cei mici din vremea noastră* (Sibiu, 1940, II+104 p.), dovedesc creşterea *Cateheticii* din preocupări conturate în timp, cu un efort remarcabil. Personal socotesc că lectura cărţilor de specialitate editate, parte sumă de studii, parte *corpus* de sine stătător, m-au apropiat de condiţia actuală, de bucuros mărturisitor al cărturăriei luminoase a Părintelui Călugăr.

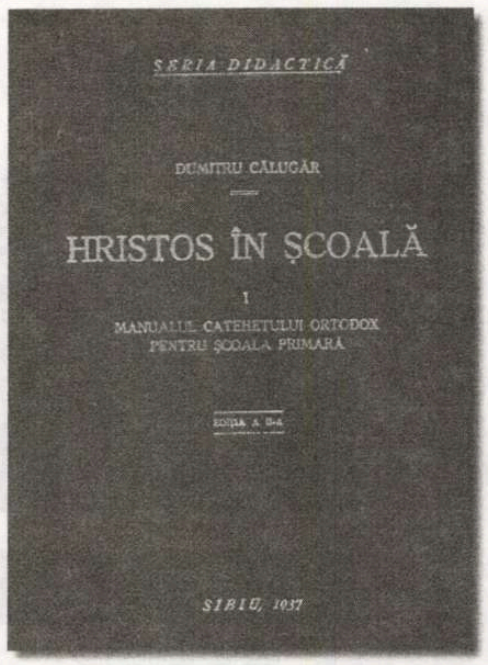

Dincolo de aceste aspecte de evocare trebuie să subliniem că anii din urmă au adus cu sine necesitatea redimensionării cercetării asupra cateheticii ca ştiinţă şi, firesc aş spune, ea se face începând cu Părintele Călugăr. O teză de licenţă şi un studiu amănunţit într-o Dizertaţie de master, obligă de-acum Facultatea şi Centrul Mitropolitan la editarea unei Monografii tematice, poate cuprinzând şi vasta activitate publicistică a distinsului Avvă, culeasă din *Telegraful Român*, *Viaţa Ilustrată*, *Revista Teologică*, *Lumina Satelor*, *Îndrumătorul Bisericesc* de la Sibiu şi, nu în ultimul rând, *Mitropolia Ardealului*. Trebuie să recunosc că o astfel de monografie, ca şi una asemănătoare pentru Părintele Dumitru Belu, care este în fază avansată de finalizare, era şi gândul vrednicului de pomenire Părinte Profesor Sebastian Şebu, cel care mi-a sădit în inimă nu doar dragostea de catehetică ci, mai ales, de oamenii care au făcut-o remarcată în arealul cultural al teologiei, Părintele Dumitru Călugăr fiind unul dintre cei exponenţiali. Pomenirea sa fie-i veşnică!

Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin NECULA

Întru fericită adormire, veşnică pomenire. Două momente comemorative

Părintele profesor dr. Dumitru Călugăr a revenit în atenţia noastră, a celor care l-am cunoscut, preţuit şi iubit, cu prilejul a două momente comemorative, de la sfârşitul anului 2007.

În 26 octombrie, s-a oficiat parastas pentru odihna sufletului său, la biserica cu hramul „Naşterea Domnului", a parohiei Sibiu-Lazaret IV. Tocmai se împlineau două decenii de la mutarea sa în sălaşurile cereşti. Slujba a fost săvârşită de P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului înconjurat de un sobor de preoţi. P.S. Sa i-a adus un cald omagiu, ca unuia care a slujit deopotrivă la sfântul altar, la catedră, dar şi în administraţia bisericească.

Părintele prof. dr. Mircea Păcurariu a prezentat o amplă sinteză a vieţii şi activităţii profesorului şi ilustrului pedagog dr. Dumitru Călugăr.

Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan l-a încadrat pe pr. prof. dr. Dumitru Călugăr în grupa unor iluştri dascăli de pedagogie şi oratorie creştină ai Bisericii noastre, precum au fost preoţii profesori de la cele două Institute Teologice Universitare de la Bucureşti şi Sibiu: Dr. Nicolae Balcă, Dr. Nicolae Terchilă şi Dr. Dumitru Belu.

Luni, 10 decembrie 2007, la orele 16,00, a avut loc un simpozion în aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, dedicat centenarului naşterii pr. prof. dr. Dumitru Călugăr (data exactă a împlinirii centenarului a fost 7 decembrie).

A vorbit din nou pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, ca unul care nu numai că l-a cunoscut foarte bine pe pr. prof. dr. Dumitru Călugăr, dar i-a şi dedicat un studiu monografic în Dicţionarul teologilor români, pe care l-a publicat.

Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan a evidenţiat statutul de instituţie de învăţământ european a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", statut pe care i l-au asigurat toţi cei din pleiada de dascăli cu care pr. prof dr. Dumitru Călugăr a fost contemporan.

Aceia şi el alături de ei au studiat în vestite centre universitare din apusul Europei, importând spiritul european şi îmbogăţind fondul bibliotecii şcolii şaguniene cu enciclopedii, cărţi şi reviste editate peste tot în Europa.

A rostit un cuvânt de omagiu pentru părintele Călugăr şi pr. Ioan Ramf din Mediaş, în calitate de ucenic apropiat al preotului şi dascălului comemorat.

Un grup de credincioşi, împreună cu doi slujitori ai altarului, au venit în mod special din localitatea de baştină a părintelui Dumitru Călugăr cântând câteva colinde specifice zonei.

Pe toată durata simpozionului au fost proiectate pe un ecran imagini din viaţa şi activitatea celui ce a fost un vrednic preot şi dascăl întru cele ale Teologiei.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

A doua Sinaxă a mănăstirilor din Arhiepiscopia Sibiului

În data de 19 noiembrie 2007, la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, a avut loc cea de a doua Sinaxă a aşezămintelor monahale din Arhiepiscopia Sibiului, desfăşurată sub prezidenţia Înalt Prea Sfinţitului Părinte, Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului.

La această Sinaxă au participat stareţii, starețele, duhovnicii, economii, secretarii şi responsabilii cu probleme financiare şi contabile din fiecare aşezământ monahal.

Sinaxa a început cu celebrarea Sfintei Liturghii de către Prea Sfinţitul Părinte, Dr. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un sobor numeros de părinţi stareţi şi duhovnici din mănăstirile şi schiturile din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului.

Prima parte a Sinaxei a avut un caracter teologic – duhovnicesc în contextul comemorării de către întreaga Biserică Ortodoxă, împlinirii a 1600 de ani de la trecerea la cele veşnice ale Sfântului Ioan Gură de Aur. În acest context Prea Cuviosul Părinte Protosinghel Hristofor Bucur, starețul Schitului Poiana Braşov, a prezentat o prelegere intitulată *„Sfântul Ioan Gură de Aur şi viaţa monahală"*.

Cea de a doua parte a Sinaxei a avut un caracter administrativ-economic, liturgic-cultural şi disciplinar. Au fost discutate problemele cu care se confruntă schiturile şi mănăstirile în activitatea de zi cu zi.

A luat cuvântul Înalt Prea Sfinţitul Părinte, Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, care a vorbit despre:

– Problema *„pelerinajului călugăresc"*: Sunt unii vieţuitori din aşezămintele monahale care nu dau dovadă de statornicie. Se plimbă dintr-un aşezământ în altul, sunt mereu nemulţumiţi cu ei înşişi şi cu cei din jur. A făcut referire la unele hotărâri şi decizii luate de Sfântul Sinod cu privire la stoparea acestei stări nestatutare.

– Problema respectării sfintelor slujbe şi a rânduielilor tipiconale. Înalt Prea Sfinţia Sa a îndemnat ca să se păstreze un echilibru între rugăciune şi muncă; să se aibă în vedere principiul stabilit de Sfântul Vasile cel Mare *„ora et labora"*; să participe la sfintele slujbe toţi vieţuitorii din obştea monahală a fiecărui aşezământ monahal; fiecare să aibă o ascultare precisă, iar munca prestată să fie ca pentru Dumnezeu; să se evite inovaţiile liturgice care din păcate se mai întâlnesc în unele aşezăminte monahale. O atenţie deosebită trebuie să se acorde cuvântului de învăţătură sau predicii pe care trebuie să o ţină fiecare preot slujitor deoarece predica face parte integrantă din Sfânta Liturghie.

– Problema spovedaniei: Să se facă săptămânal. În această privinţă Înalt Prea Sfinţitul Părinte Mitropolit Laurenţiu a cerut Prea Cuviosului Părinte Arhimandrit ca să aducă câteva lămuriri asupra practicii duhovniciei la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

– În ceea ce priveşte primirea în mănăstire s-a recomandat ca să se respecte rânduielile regulamentare în această privinţă. Având în vedere că numărul vieţuitorilor din unele aşezăminte este foarte scăzut, ceea ce îngreuiază o desfăşurare normală a vieţii monahale, este necesar ca în unele situaţii să vină în ajutor mănăstirile care au mai mulţi vieţuitori, mai ales la hramuri.

Domnul consilier economic Valer Dumitrean a făcut unele precizări cu privire la întocmirea actelor necesare pentru obţinerea de ajutoare financiare de la stat. De asemenea a dat clarificări cu privire la administrarea economică şi financiară a averii mănăstirilor.

Prea Sfinţitul Părinte, Dr. Visarion Răşinăreanu, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a făcut o prezentare a activităţii sale în cadrul vieţii monahale concretizată în participarea la hramurile unor mănăstiri, consfătuirile avute la Centrul Eparhial cu unii vieţuitori ai mănăstirilor şi încercarea de a rezolva unele probleme privitoare la viaţa monahală.

În încheierea lucrărilor Sinaxei a luat din nou cuvântul Înalt Prea Sfinţitul Părinte, Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, care a făcut o evaluare a lucrărilor Sinaxei. A îndemnat pe toţi stareţii, starețele şi vieţuitorii aşezămintelor monahale ca să-şi desfăşoare activitatea în aşa fel încât mănăstirile şi schiturile să fie într-adevăr *"clinici duhovniceşti"*, exemple de trăire duhovnicească.

Lucrările celei de a doua Sinaxe din acest an s-au bucurat de ospitalitatea gazdei, în mod particular a Prea Cuviosului Părinte Stareţ al Mănăstirii Brîncoveanu – Sâmbăta de Sus, Arhim. Ilarion Urs, care şi de data aceasta s-a dovedit a fi *„mama duhovnicească"* a tuturor aşezămintelor monahale din Arhiepiscopia Sibiului.

A consemnat **Arhim. Visarion Joantă**,
Exarhul Mănăstirilor

Chipul mitropolitului Antonie readus în atenţia noastră prin verbul frumos curgător al unui erudit dascăl şi academician

Am avut onoarea şi bucuria de a primi recent o carte de suflet închinată memoriei celui care, mai bine de două decenii, a condus destinele Mitropoliei Transilvaniei: vrednicul de pomenire mitropolitul Antonie Plămădeală. Cartea aşa se şi intitulează: „In Memoriam: Înalt Prea Sfinţitul Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei (In Epistolar)", Iaşi, 2007 .

Autorul cărţii este Acad. Prof. Univ. Dr. Doc. Constantin Marinescu, caracterizat de semnatarul Postfeţei – tot un academician[1] – drept „o profundă conştiinţă de apărare a valorilor Bisericii Ortodoxe Române".

Fiind foarte sugestivă, includem în această prezentare însăşi coperta cărţii la care ne referim.

Cartea este prefaţată de Prea Fericitul Dr. Daniel Ciobotea, patriarhul României, ceea ce înseamnă că a apărut în ultimul trimestru al anului 2007. Prea Fericirea Sa, ca şi semnatarul Postfeţei, are cuvinte de aleasă apreciere la adresa „universitarului şi omului de vastă cultură, membru al Academiilor Oamenilor de Ştiinţă din România, S.U.A, Belgia, Bulgaria, Rusia şi Republica Moldova, Domnul Constantin Gh. Marinescu" (p. 1). Tot ca pe „un credincios devotat al Bisericii Ortodoxe Române şi mare binefăcător al multor biserici de parohie şi mânăstiri moldave" îl prezintă şi Prea Fericirea Sa, care, pe când era mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, i-a acordat academicianului Constantin Marinescu o „Diplomă de Vrednicie", ceea ce confirmă calitatea de fiu jertfelnic, al Bisericii străbune, a venerabilului dascăl şi om de bine.

Urmează un „Cuvânt Introductiv" semnat de un alt academician, Dr. Ion Dediu, Academia de Stat de Ştiinţe a Republicii Moldova, preşedintele Academiei Naţionale de Ştiinţe Ecologice din Republica Moldova. Ca şi ceilalţi doi pre şi postfaţatori ai cărţii, tot astfel şi semnatarul „Cuvântului Introductiv" îl omagiază pe autor ca pe o personalitate de înalt prestigiu. Totodată, îşi exprimă convingerea că „lucrarea se va bucura de interes deosebit, nu numai în rândurile clerului B.O.R., ale corpului didactic şi studenţilor facultăţilor de teologie, ci şi ale creştinilor ortodocşi, în general" (p. 8).

Dorim să confirmăm această încredinţare a academicianului Ion Dediu, arătând că fiecare capitol, şi până la urmă, fiecare pagină din carte sunt mai mult decât atractive pentru cititor.

Autorul însuşi socoteşte de trebuinţă un preambul personal la propria carte, pe care îl intitulează sugestiv „Argumentum" (p. 9-25). Aflăm de aici că volumul pe care l-a semnat cuprinde scrisorile primite de la mitropolitul Ardealului pe parcursul a peste două decenii. Aşa se explică menţiunea „In Epistolar", de pe copertă.

Mai aflăm încă un lucru surprinzător, şi anume, că expeditorul (respectiv mitropolitul) şi destinatarul (respectiv academicianul Constantin Marinescu) nu s-au întâlnit niciodată şi nu au avut convorbiri „pe viu". Întâlnirea a fost exclusiv „pe Altarul Spiritului". S-au cunoscut din cărţile şi studiile publicate de fiecare. Şi la acest capitol amândoi s-au dovedit nu doar foarte prolifici, ci şi foarte temeinici şi autoritativi în domeniile pe care le-au abordat. „Fiecare carte de a noastră – precizează autorul – a constituit, de fiecare dată, prilejul redactării unei noi epistole, care cuprindea referinţe asupra conţinutului lucrării, dar şi opinii, comentarii cu privire la multe probleme de semnificaţie cardinală privind istoria, cultura, viaţa intelectuală şi deseori, chiar îngrijorarea privind soarta, destinul valorilor şi intereselor naţionale " (p. 13). Şi unul şi celălalt şi-au recenzat şi semnalat cărţile publicate. Astfel s-a cimentat între ei o prietenie fundamentată pe respect reciproc şi unitate de gând şi simţire românească şi creştinească.

Îndată după aceste trei materiale introductive urmează Capitolul I intitulat: „Personalitatea Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei".

Apreciind că personalitatea unui om nu se defineşte neapărat prin datele biografice, ci mai ales prin opera pe care izbuteşte să o creeze, autorul renunţă la cronologia vieţii mitropolitului Antonie, prezentând la începutul acestui capitol o listă cu cărţile ce poartă semnătura acestuia. Sunt înşirate în total 42 de titluri, publicate până în 2003. Lipsesc volumele apărute în anii 2004-2005: „Gânduri de frumuseţi albe", 5 volume cuprinzând însemnările la rubrica „Semnalări" din „Telegraful Român", „Elie Miron Cristea – Corespondenţă" (189 p.) şi „Visarion Puiu – Corespondenţă"(180 p.). Am mai aminti încă alte două volume, apărute în 1996, al căror autor nu este mitropolitul Antonie, dar pe care el le-a editat şi a scris cuvântul înainte. Este vorba de „Mistica şi Ascetica ortodoxă" şi „Mistica Apuseană", ambele volume având-u-l ca autor pe Ioan Gh. Savin, profesor de Teologie la Iaşi, Chişinău şi Bucureşti, deţinut politic, căruia mitropolitul Antonie i-a fost student.

Tematica abordată de mitropolit în cărţile sale a fost din domenii precum Teologia, Istoria, Cultura.

La scrierile în volum se adaugă sute de articole, studii, recenzii, cuvântări, reportaje publicate în „Telegraful Român", „Mitropolia Ardealului", „Romanian Orthodox News", „Îndrumătorul bisericesc" „Almanahul parohiei ortodoxe române din Viena", „Altarul", din Londra, „Credinţa" din Detroit, „Învierea" din Geneva etc.

Tot în cadrul capitolului I, autorul include două scurte consemnări despre: „Marea Unire din 1918 în viziunea Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei" şi „Din gândirea teologică şi filozofică a Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei".

Tot în acest capitol, academicianul Constantin Marinescu reproduce trei articole pe care le-a publicat anterior. Primul material se intitulează: „Distins omagiu Î.P.S – Acad. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei, cu prilejul împlinirii vârstei de 78 de ani". Urmează apoi un articol publicat în „Telegraful Român", la aniversarea a 150 de ani a acestei publicaţii şaguniene, cu titlul: „Gânduri la aniversarea revistei Telegraful Român, publicaţie de cuget şi simţire românească, creştin-ortodoxă, de sub conducerea Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală". În sfârşit, al treilea material se intitulează: „In memoriam: Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova". Este vorba de un omagiu adus memoriei mitropolitului Antonie, basarabean de origine, cu prilejul primirii prof. universitar Constantin Marinescu cu acelaşi statut de membru de onoare al aceleiaşi Academii din Republica Moldova.

Abia în capitolul al II-lea al cărţii avem redate scrisorile primite de către autor, din partea mitropolitului Antonie, între 1985-2003. Sunt incluse 23 de astfel de scrisori.

Şi în capitolul III tot despre scrisorile mitropolitului către profesorul Constantin Marinescu este vorba, numai că aceste alte 15 scrisori au fost anterior incluse într-un volum omagial dedicat autorului cărţii de către prof. dr. Ioan Saizu.

Este vorba, prin urmare, în total de 38 de scrisori primite de la mitropolitul Antonie.

Al IV-lea capitol este dedicat tot mitropolitului Antonie, dar nu mai este vorba de corespondenţa acestuia cu academicianul C. Marinescu, ci de cinci recenzii ale acestuia din urmă la tot atâtea cărţi ale mitropolitului Antonie.

Al V-lea capitol se intitulează: „În apărarea tradiţiilor şi valorilor Bisericii Ortodoxe Române". Autorul ia atitudine faţă de unele incriminări din străinătate şi din ţară la adresa Bisericii Ortodoxe Române.

Cu capitolul al V-lea am putea socoti încheiată prezentarea personalităţii mitropolitului Antonie, pentru că în cel de al VI-lea capitol, autorul marchează momentul alegerii celui de al şaselea patriarh al României, intitulându-şi acest capitol astfel: „Dimensiuni ale personalităţii Î.P.S. dr. Daniel Ciobotea, mitropolitul Moldovei şi Bucovinei".

Al VI-lea capitol şi ultimul al cărţii subsumează scrisori primite de academicianul Constantin Marinescu de la slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul împlinirii vârstei de 75 de ani. Prima scrisoare este a mitropolitului Antonie de la Sibiu. Celelalte sunt ale mitropolitului Moldovei şi Bucovinei, Î.P.S. Daniel Ciobotea, şi ale mai multor clerici ortodocşi care s-au bucurat de un mărinimos sprijin material, din partea academicianului C. Marinescu şi a familiei acestuia, pentru zidiri, pictări, restaurări de sfinte lăcaşuri de închinăciune. În total sunt menţionate 15 biserici din Moldova care au beneficiat de astfel de ajutoare. Cunoscând toate aceste aspecte, putem spune că profesorul universitar dr. Constantin Marinescu se înscrie în rândurile laicilor ortodocşi români care se raportează la Biserica Ortodoxă Română ca la o instituţie divino-umană şi nu la una exclusiv umană, în rând cu toate celelalte.

Aşa l-a prezentat, pe bună dreptate, în multe dintre scrisorile sale, mitropolitul Antonie: ca pe un trăitor fervent al adevărurilor credinţei. Cu siguranţă că nu au fost aprecieri de complezenţă ci recunoaşterea unor realităţi generatoare de normalitate în viaţa oamenilor. Este într-adevăr reconfortant să poţi citi mărturii despre ani îndelungaţi de prietenie şi respect reciproc între două mari personalităţi, într-o vreme în care stările opuse de lucruri tulbură vieţile oamenilor.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

[1] Acad. prof. dr. doc. Crişan Mircioiu, Preşedintele Academiei de Ştiinte Medicale, Filiala Cluj-Napoca.

Pr. dr. Mircea Florin Cricovean, Vincenţiu de Lerini, *Commonitorium*, studiu analitic şi traducere, Editura Emia, 2006, 180 p.

Cartea apare cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţiei Sale Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului şi Cuvânt înainte de Arhid. Prof. univ. dr. Constantin Voicu.

S-a spus că apariţia unei cărţi bune constituie un eveniment editorial. Spunem că apariţia pentru prima dată a *Commonitorium*-ului lui Vincenţiu de Lerini în limba română constituie un eveniment patristic pentru teologia Bisericii noastre.

Prezenta lucrare este compusă din două părţi. În prima parte autorul a adunat cinci studii publicate anterior în revistele bisericeşti de prestigiu, referitoare la modul de abordare şi apărare a adevărului faţă de erezie, afirmat cu tenacitate şi clarviziune de către Vincenţiu de Lerini.

Astfel, primul dintre ele se referă la „Deosebirile dintre dreapta credinţă şi erezie, după Vincenţiu de Lerini"; al doilea, la: „Origen, în lumina lui Vincenţiu de Lerini"; al treilea prezintă o „Sinteză a învăţăturilor eretice, după Vincenţiu de Lerini"; al patrulea scoate în evidenţă pe „Apărători ai credinţei, după Vincenţiu de Lerini"; iar cel de al cincilea studiu tratează „Aspecte dogmatice în opera lui Vincenţiu de Lerini", privind raportul dintre Biserică, Scriptură şi Tradiţie; progresul dogmatic în viziunea vincenţiană; şi aspecte cu privire la Triadologia, Soteriologia şi Hristologia vincenţiană.

Partea a II-a a cărţii prezintă textul latin (Migne P.L.50, col.637 C-686) al amintitei lucrări vincenţiene, urmat de traducere şi note, totalizând 58 de pagini (p. 120-178).

Lucrarea se încheie cu un rezumat în limba engleză şi franceză.

Meritul traducerii *Commonitorium*-ului rezidă în maniera de redare ştiinţifică a lucrării, prezentând la început textul latin şi apoi traducerea, oferind astfel posibilitatea cititorului să pătrundă mai bine în gândirea teologică vincenţiană, şi în acelaşi timp să aprecieze modul de redare a textului latin în limba română.

Fără a face alte comentarii, rămâne mai presus aprecierea Părintelui Profesor Dr. Constantin Voicu, specialist în materie, asupra prezentei lucrări: „în premieră pentru teologia patristică românească, apare o carte despre unul dintre cei mai însemnaţi scriitori patristici apuseni, Vincenţiu de Lerini. Munca asiduă a Prea Cucernicului Părinte Dr. Mircea Cricovean pentru a scoate la iveală, pentru prima dată în limba română, textul integral al lucrării Commonitorium, aparţinător preotului Vincenţiu de Lerini, a reprezentat o încercare temerară care s-a dovedit a fi sortită izbânzii. Posedând o gândire limpede şi pătrunzătoare, prin alcătuirea acestei lucrări, autorul a dovedit fidelitate faţă de gândirea scriitorului apusean, reuşind să transmită mesajul acestuia către cititor într-un mod deosebit. Socotim aşadar, că această carte îşi va dobândi locul binemeritat între contribuţiile teologilor români pentru îmbogăţirea tezaurului patristic românesc, concretizându-se într-un prinos de recunoştinţă dedicat amintirii vieţuitorului din mănăstirea Lerin, preotul Vincenţiu, din veacul de aur al Bisericii".

Menţiunea ce se cuvine a fi făcută este că autorul acestei cărţi, Părintele Dr. Mircea Cricovean din Timişoara, depune o susţinută activitate pe tărâmul scrisului teologic, publicând până acum 7 cărţi în volum şi 36 studii, plus articole şi recenzii la diferite reviste şi foi bisericeşti, însumând aprox. 2500 pagini, pe măsură să aducă o reală contribuţie la îmbogăţirea patrimoniului patristic al teologiei româneşti.

Semnatarul acestor rânduri îşi exprimă satisfacţia că acest preot cărturar din Banat a învăţat şi deprins „alfabetul" limbilor clasice la Seminarul Teologic din Caransebeş. Alături de alţi colegi ai lui, a adâncit studiul teologiei „în original", reuşind să elaboreze lucrări de reală valoare, inspirându-se direct din izvorul nesecat al Revelaţiei divine.

Pr. prof. univ. Sorin COSMA

PICTORUL BISERICESC COSTANTIN LECCA – bicentenar (8 august 1807 – 14 octombrie 1887)

Deschizător de drumuri în pictura clasică românească, figură dominantă în panteonul cărturarilor din veacul al XIX-lea, Costantin Lecca îşi leagă biografia şi destinul de oraşul de la poalele Tâmpei, căruia i-a dedicat cu voluptate rodul creaţiei şi talentului său, dar şi de alte meleaguri ale ţării (Bucureşti, Ţara Făgăraşului şi Ţara Bârsei), unde a lăsat spre îndelungă amintire lăcaşurile de cult împodobite cu valoroasele sale fresce iconografice.

Provine dintr-o străveche familie de meseriaşi şi negustori de pe meleagurile Zărneştene, având ca înaintaş pe gocimanul Comşa Răuţ din Tohan, stabilit în Şcheii Braşovului. Un alt înaintaş, Leca Răuţ cumpără un Minei pentru Biserica din Şchei la 1780, iar după doi ani alţi doi membri ai acestei prestigioase familii, Gheorghe Popp şi Radu Lecca, devin ctitori ai bisericii „Sf. Treime" din Dârste.

Viitorul pictor bisericesc se naşte cu 200 de ani în urmă, la 8 august 1807, fiind botezat în Biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului de Bălaşa, soţia cunoscutului cărturar Dumitru Nicolau din Şchei – aşa cum ne confirmă catastiful de botez al bisericii[1]. Tatăl său, Dumitru (fiul lui Nicolae Leca Răuţ) se căsătorise cu Maria, fiica negustorului şcheian Mihai, a cărei soră, Elena era căsătorită cu Luca Chiriac, zis şi Caraboa, şi fiica lor Ecaterina avea să fie mama scriitorului I.L. Caragiale, prin căsătoria ei cu Luca Caragiale. Deosebit mediu familial, generat de familiile Nicolaeştilor cu care era înrudit, dar şi a Răuţeştilor, aşa încât vede lumina zilei într-un mediu predestinat aplecării spre cultură. Frecventează şcoala bisericii din Şchei, de curând reorganizată ca „şcoală normalicească", de poetul iluminst al Ardealului, Ioan Barac, cu profesori de valoare ca Eustatie Popp (absolvent a „opt facultăţi"), Vasile Nergeş (venit de la Făgăraş) şi Nicola Nicolau (autorul celebrelor cărţi: „Geografia pământului", „Plutarh nou" ş.a.). Avea să-şi continue studiile la Buda, începând cu anul 1827, unde se aflau numeroşi studenţi proveniţi de pe meleaguri transilvănene, între care şi braşoveanul Zaharia Carcalechi, întemeietorul la Buda al primei reviste ilustrate: „Biblioteca românească". Sub îndrumarea lui, Lecca nu numai că avea să continue studiile, dar colaborând la această revistă, se impune ca „pictor de închipuiri", anunţându-şi celebritatea. Aici leagă trainică prietenie cu alt filo-braşovean, Ion Trifu (viitorul Ion Maiorescu, care avea să se căsătorească la Biserica „Sf. Nicolae" din Şchei cu Maria, sora protopopului Popazu). Împreună cu Ion Trifu, C. Lecca susţine în amintita revistă un serial de studii istorice ilustrate cu chipurile marilor voievozi (Ştefan cel Mare, Dimitrie Cantemir, Radu Şerban, Mihai Viteazul ş.a.) care vor constitui baza preocupărilor sale de mai târziu pentru imortalizarea marilor personalităţi din istoria românilor. După un scurt popas de studiu făcut în capitala picturii, la Roma, revine acasă, dar nu rămâne la Braşov, fiind atras de Ion Maiorescu, care, după căsătoria sa în Şchei (1837), se stabilise la Craiova primind funcţii înalte în Ministerul învăţământului. Îl găsim pe Lecca adresând un memoriu pentru deschiderea unei tipografii în Craiova, pentru a-şi pune în aplicare cele însuşite la Buda, cât a colaborat la „Biblioteca românească", revistă care îşi încetase activitatea după plecarea lor. Până să i se aprobe deschiderea tipografiei (1837), se mulţumeşte să ocupe catedra de desen la şcoala centrală din Craiova, timp de 15 ani (1833-848), nu fără scurte popasuri în oraşul de la poalele Tâmpei, fără însă a se stabili deinitiv, pentru că pe meleaguri oltene se şi căsătorise (în 1836) cu Victoria, fiica cunoscutului cărturar Otetelişanu, casa fiindu-i îmbogăţită cu cei şase copii.

În tipografia sa (primită de la vechiul colaborator braşovean, Zaharia Carcalechi), aşezată lângă biserica „Sf. Ilie" şi prăvăliile braşoveanului Petcu Vasiliu, editează mai întâi revista „Mozaicul" în anul 1838 (când la Braşov Ion Barac edita „Foaia literară" şi Bariţiu scotea tot la Braşov „Gazeta de Transilvania"). În revista olteană Lecca editează şi numeroase manuale şcolare, publicând numeroase povestiri, între care şi „Moneda", care i-a inspirat lui Alecsandri „Istoria unui galbân". Ea avea să devină celebra casă de tipar şi editură „Scrisul românesc" de mai târziu.

Concomitent cu munca la catedră şi editură, Lecca pictează între anii 1840-1844 biserica Sf. Ilie din prejma tipografiei sale şi apoi Madona Dudu, cele mai cunsocute biserici ale Craiovei, aducând vopsele de la Budapesta şi Viena. Renumele de care s-a bucurat, i-a făcut pe braşoveni să apeleze la serviciile sale pentru a le înfrumuseţa prestigioasa catedrală din Şchei. La solicitarea protopopului Ioan Popazu, în 17 martie 1845 Lecca răspunde că primeşte cu bucurie să zugrăvească tâmpla Bisericii „Sf. Nicolae" din Şchei şi în acest scop cere să i se trimită la Craiova dimensiunile tâmplei, precum şi materialul de construcţie. Documentele din Şchei confirmă popasul său braşoven în 14 iulie 1846, când „se făcu tocmeala pentru zugrăvitul pe muşama a icoanelor tâmplei celei mari: Naşterea, Tăierea împrejur, Botezul, Învierea, Înălţarea, Schimbarea la faţă, Sfânta Troiţă (la mijloc), Răstignirea (sus); Bunavestire (sub dveri), pe cele două uşi de altar Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril... şi icoanele cele împărăteşti să le înnoiască. La amvon cei patru Evanghelişti, la mijloc Mântuitorul şi Ioan Gură de Aur şi Sf. Vasile cel Mare şi cele 4 icoane mari cu argint reparate..." totul contra sumei de 2000 fl. Consisliul parohial, din care făcea parte şi ruda sa Gheorghe Leca „arhivar curat" (iar din 1857 este ales curator primar al bisericii), hotărăşte ca Nicolae Pop (tatăl pictorului Mişu Popp) să facă un plan pentru podişor şi iconostas. Ulterior i se mai cere lui Lecca să zugrăvească 4 tablouri mari: Dumnezeu Tatăl, Sf. Gheorghe, Sf. Dumitru, Bunavestire şi alte două icoane: Sf. Apostoli Petru şi Pavel sub turnul ceasului contra sumei de 17 galbeni. Pentru alţi 150 fl. i se comandă icoanele „ce vin pe podişor": Cina de taină, Spălarea picioarelor, Intrarea în Ieruslaim, icoane pe tablă de fier, care poartă semnătura sa şi inscripţionarea anului 1847. Se făcea această comandă întrucât la acea dată pictorul Lecca „lucra la Biserica de Pe Tocile", ceea ce confirmă, în lipsa altor documente, că în această perioadă Lecca picta noua Biserică Sf. Treime de pe Tocile, ce se construise în piatră cu puţin timp înainte (1826). Atât icoanele pe metal, expuse în muzeul primei şcoli, cât şi cele pe muşama, se găsesc în depozitul Complexului Muzeal din Şchei, făcând obiectul expoziţiei omagiale „Mişu Poppp şi Costantin Lecca", organizată în Şchei cu puţin timp în urmă. Între documentele expuse în muzeul şcolii se păstrează şi „Contractul" (inedit) al pictorului, prin care se obligă să realizeze aceste tablouri.

Revoluţia paşoptistă îl regăseşte tot la Braşov, implicându-se activ în vâltoarea evenimentelor, alături de prietenul său de o viaţă, pictorul braşovean Mişu Popp, precum şi alţi revoluţinari locali aflaţi sub conducerea lui Grigore Pantazi, dar şi a celor moldoveni şi munteni, întruniţi la Braşov în frunte cu Bălcescu, Alecsandri, Cuza, Alecu Russo, C. Bolliac ş.a. În prezenţa sa, în grădina protopopului Bonifatie Pitiş din Şchei, se lansa imnul de azi „Deşteaptă-te române" în baza compoziţiei dascălului şcheian George Ucenescu.

Datorită implicaţiilor sale în evenimentele revoluţiei, după „furtună", devenind „persoana non grata", este nevoit să părăsească Braşovul, împreună cu prietenul său mai tânăr, Mişu Popp, şi se stabilesc la Bucureşti, unde se asociază cu un grup de prieteni aplecaţi spre pictură, Lecca fiind cel care-i deschide cunoşterea acestei arte lui Nicolae Grigorescu, pe atunci un copil. Aici, împreună cu prietenul său braşovean Mişu Popp şi Barbu Stănescu din Câmpulung, pictează drapele oştirii române, apoi pictează Curtea veche din Bucureşti, Biserica „Sf. Gheorghe Nou", Capela cimitirului Şerban-Vodă (azi Bellu), Biserica „Sf. Ecaterina", Biserica „Răzvan-Vodă", Biserica „Radu-Vodă". Totodată Lecca este şi profesor de desen la prestigiosul institut de învăţământ bucureştean „Sf. Sava" între anii 1851-1859.

Există un capitol deosebit de important în creaţia sa picturală şi anume cel portretistic, prin care concurează fericitor pe bunul său prieten Mişu Popp. Aproape că nu e personalitate braşoveană, craioveană sau naţională, care să nu se bucure de onoarea de a fi imortalizată pe pânză, muşama sau carton. Ca într-un panteon românesc, ctitori de biserici săteşti, profesori, slujitori ai altarului, mari voievozi, oameni politici, rămân cunoscuţi în imagine doar prin opera artistică a marelui pictor cărturar Costantin Lecca.

După anul 1859, când se retrage de la catedră, pentru a se dedica exclusiv picturii, totuşi se izolează în atelierul său, apărând din ce în ce mai puţin în public, stingându-se la puţin timp din viaţă, în 14 octombrie 1887, fiind înmormântat în cimitirul Bellu, pe care l-a înfrumuseţat prin pictarea valoroasei sale capele şi unde îşi doarme somnul de veci marile personalităţi ale ţării.

Sunt puţine muzee şi centre culturale din ţară, care să nu posede una sau mai multe creaţii picturale ale acestui mare creator de frumos, care a aşezat la temelia artei picturale româneşti modele care să fie preluate, îmbunătăţite şi clasicizate de urmaşii săi.

În Şcheii Braşovului, în cadrul Complexului Muzeal de aici, s-a deschis o expoziţie temporară, pentru a marca, prin tablourile păstrate aici importanţa marelui pictor bisericesc. La deschiderea expoziţiei am avut marea bucurie de a-L avea ca oaspete pe Î.P.S. dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului.

Pr. prof. dr. Vasile OLTEAN

[1] Nu ne este cunoscut ce l-a determinat pe Bogdan Petriceicu Haşdeu să consemneze în „Revista nouă" din 1894 data de 1810 ca an al naşterii viitorului pictor, dat fiind faptul că în catastiful de botez pentru anul 1810 nu figurează acest nume.

In memoriam

Preot Dorin Mihail Cătinaş (1972-2007)

După o scurtă dar grea suferinţă, preotul Dorin Mihail Cătinaş de la parohia Sibiu – Mihai Viteazul III s-a mutat la Domnul în seara zilei de 31 XII 2007. A lăsat în urmă o familie îndurerată: pe soţia sa şi doi copilaşi dintre care cel mai mic în vârstă de un an şi jumătate. A părăsit şi comunitatea de credincioşi pe care i-a păstorit cu dăruire, până în ultima clipă a vieţii sale.

Născut în data de 2 noiembrie 1972 în Sibiu, din părinţii Vasile şi Ana Cătinaş, Preotul Dorin era cel de-al doilea băiat din cei trei câţi au fost în familie. Şi-a petrecut copilăria la Sibiu şi în Mărginime, la Sibiel. A făcut şcoala generală în Sibiu şi apoi Liceul Brukenthal. Pe când era în liceu a suferit prima încercare a vieţii sale prin moartea mamei. A urmat apoi cursurile Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, timp în care este din nou încercat prin moartea fratelui său Florin. A terminat facultatea de teologie în anul 1996. În acelaşi an s-a căsătorit cu Claudia-Maria (n. Stoica), fiind hirotonit preot pe seama Parohiei Şeica Mică, protopopiatul Mediaş, de către Mitropolitul Antonie Plămădeală.

Acolo a trăit bucuria naşterii primului fiu, Dorin Andrei, în 1999 şi tot aici s-a străduit să lase în urma sa un nume bun şi a reuşit, înfrumuseţând sfânta biserică printr-o pictură nouă. A ştiut că în parohie preotul este culmea spre care se uită toţi şi în care toţi vor să vadă un părinte, un model de viaţă.

Cineva, vorbind despre misiunea preoţească spunea atât de frumos: „În fiecare parohie este un om care este al tuturor, pentru că este părinte sufletesc al tuturor; este chemat ca martor, ca sfătuitor sau ca reprezentant în toate actele cele mai solemne ale vieţii; care ia pe om de la sânul mamei sale şi nu-l lasă decât la mormânt; care binecuvântează ori sfinţeşte leagănul, nunta, patul morţii şi sicriul; un om, pe care copilaşii se obişnuiesc a-l iubi, a-l venera şi a se teme firesc de el; pe care chiar necunoscuţii îl numesc părinte; la picioarele căruia creştinii merg a depune mărturisirile lor cele mai intime; un om, care, prin starea sa, este mângâietorul tuturor nenorocirilor sufletului şi ale trupului; care vede pe cel sărac şi pe cel bogat bătând la uşa sa, rând pe rând, cel bogat pentru a-şi lăsa milostenia în ascuns, cel sărac pentru a o primi fără a se ruşina; care nefiind de nici o treaptă socială, ţine deopotrivă de toate clasele...; un om, în fine, care ştie toate, care are dreptul de a spune toate şi al cărui cuvânt cade de sus asupra inteligenţelor şi asupra inimilor cu autoritatea unei misiuni dumnezeieşti. Acest Om este Preotul. Am redat acest minunat fragment în care este descris preotul spre a înţelege mai bine entuziasmul, ostenelile şi vredniciile Părintelui Dorin, un preot tânăr, un soţ şi un tată iubitor, vrednicii pentru care a primit distincţiile de sachelar şi apoi de iconom.

În anul 2005, luna iunie, a susţinut examenul de intrare în oraş, fiind numit paroh pe seama Parohiei Mihai Viteazul III, cu slujire la biserica nouă de pe B-dul Mihai Viteazul. A rămas acolo până în octombrie 2006.

De la 1 octombrie a fost primit cu căldură la biserica „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena" a parohiei Iosefin I, implicându-se în lucrările de finalizare a lucrărilor acestei biserici. Aici a trăit bucuria „zidirii altarului" şi a început demararea demersurilor necesare construirii unei noi biserici, situată în parohia sa, cu hramul Sfântul mare Mucenic Mina, aşteptând ca în primăvara anului 2008 să pună piatra de temelie şi să sfinţească locul. Rămâne de acum credincioşilor şi preotului care va urma părintelui Dorin sarcina de a-i împlini această dorinţă, testament am putea spune.

În această lucrare neobosită l-a găsit pe părintele Dorin sfârşitul vieţii, potrivindu-i-se astfel cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am sfârşit, credinţa am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, şi nu numai mie, ci tuturor celor care au iubit arătarea Lui" (*II Tim* 4, 7-8).

Dându-şi sufletul în mâinile Creatorului, Părintele Dorin a fost prohodit în data de 3 ianuarie 2008, în biserica „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena", parohia Iosefin I de către P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar şi de către un sobor de peste 30 de preoţi. P.S. episcop vicar a transmis scrisoarea de condoleanţe adresată familiei de Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului.

Pr. Teodor Răduleţ, coleg de slujire la acelaşi altar cu adormitul în Domnul a prezentat viaţa şi a cerut îndătinatele iertăciuni. Au vorbit apoi preotul Traian Bârsan, apropiat al familiei preotului Cătinaş, şi protopopul Sibiului, părintele Savu Popa.

Preot Teodor RĂDULEŢ

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

– decembrie 2007 –

• **Joi, 29 noiembrie – Marţi, 4 decembrie.** La invitaţia Sanctităţii Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, Î.P.S. Sa a participat la Istanbul, la sărbătoarea Sf. Ap. Andrei.

• **Miercuri, 5 decembrie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de lucru la cabinet.

• **Joi, 6 decembrie** (*Sărbătoarea Sf. Nicolae*). A oficiat Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului (pr. Vasile Prodea şi pr. Ioan Herda). L-a hirotonit întru diacon pe tologul Lucian Aghiniţei şi l-a hirotesit întru stavrofor pe P.C. Pr. Dr. Vasile Oltean, directorul muzeului „Prima Şcoală Românească din Şcheii Braşovului".

• **Duminică, 9 decembrie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica Sf. Nicolae din Făgăraş (pr. Marcel Dobrea şi pr. Ioan Dincă). L-a hirotonit întru preot pe diaconul Lucian Aghiniţei pe seama parohiei Şirnea, protop. Bran-Zărneşti.

• **Luni, 10 decembrie.** A avut o întâlnire cu domnul George Scripcaru, primarul municipiului Braşov.

• **Marţi, 11 decembrie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 12 – Sâmbătă, 15 decembrie.** Cu binecuvântarea P.F. Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Î.P.S. Sa a participat la congresul internaţional „Word of God Word on God", organizat de Facultatea de Teologie Catolică Catalunya din Barcelona, unde a susţinut conferinţa „Cuvântul lui Dumnezeu în istoria mântuirii şi în Sfânta Liturghie".

• **Duminică, 16 decembrie.** A oficiat slujba de sfinţire a picturii Bisericii „Sf. Nicolae" din localitatea Săcele – Cernatu. A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură. A binecuvântat capela „Sf. Doctori fără de arginţi Pantelimon, Cosma şi Damian" de la căminul pentru vârstnici al Asociaţiei „Cristiana" – Săcele.

• **Luni, 17 decembrie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audienţe. A primit grupuri de colindători din Maramureş, Bucovina şi Prahova.

• **Marţi, 18 decembrie.** A avut program de lucru la cabinet. A primit colindători – un grup de elevi de la Clubul Copiilor din Agnita, grupul „Orfanii României", precum şi un grup de studenţi de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Seara a participat, la Catedrala mitropolitană, la concertul de colinde al corurilor de elevi de la şcolile generale şi licee din Sibiu. Cu această ocazie a rostit un cuvânt de învăţătură.

• **Joi, 20 decembrie.** A avut program de lucru la cabinet şi a primit colindători: copiii de la grădiniţa nr. 16 din Sibiu, un grup de copii de la parohia Ţapu, protopopiatul Mediaş, corala preoţilor din Sibiu, un grup de credincioşi de la Sădinca. Seara a participat, la Catedrala, la concertul de colinde al corurilor Facultăţii de Teologie „Andrei Şagna" din Sibiu, ocazie cu care a rostit şi un cuvânt de învăţătură.

• **Vineri, 21 decembrie.** A primit colindători: un grup de credincioşi de la Rupea, conduşi de P.C. Protopop Nicolae Palmeş, un grup de monahii de la Mănăstirea Nocrich, un grup de monahii de la Mănăstirea Predeal, corul copiilor de la Complexul Servicii Comunitare „Gulliver" din Sibiu, conduşi de P.C. Pr. Nicolae Laţchescu, inspector social al Arhiepiscopiei Sibiului, un grup al credincioşilor hipoacuzici din Sibiu, conduşi de P.C. Pr. Marian Vlăduţ, elevii Şcolii Generale „Mihai Eminescu" din Sibiu, elevii de la Racoviţa şi cei de la Tălmaciu, corul Bisericii „Naşterea Domnului" din Sibiu, grupuri de credincioşi de la Alma şi Saroş.

• **Duminică, 23 decembrie.** A slujit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Înălţarea Domnului" din Sibiu.

• **Luni, 24 decembrie** *(Ajunul Naşterii Domnului).* A avut program de lucru la cabinet.

• **Marţi, 25 decembrie** *(Ziua Praznicului Naşterii Domnului).* A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Catedrala mitropolitană. După amiaza a participat la slujba vecerniei la Catedrala mitropolitană, iar seara a oferit o recepţie la care au fost invitaţi autorităţi locale, conducerea Universităţii „Lucian Blaga", decanii facultăţilor sibiene, profesori ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", precum şi angajaţii Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 26 decembrie** *(A doua zi de Crăciun. Soborul Maicii Domnului).* A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Buna-Vestire" din Braşov (pr. paroh Mihai Manolache). L-a hirotesit întru iconom stavrofor pe P.C. Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu. A oficiat slujba vecerniei la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Sâmbăta de Sus – Răsărit, protop. Făgăraş.

• **Joi, 27 decembrie** *(A Treia zi de Crăciun. Sărbătoarea Sf. Arhidiacon Ştefan).* A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Sf. Treime" din Copăcel, protopopiatul Făgăraş. L-a hirotesit întru iconom stavrofor pe P.C. Pr. Ioan Ciungara.

• **Vineri, 28 decembrie.** A participat la Sălişte, la întrunirea junilor din Mărginimea Sibiului.

• **Duminică, 30 decembrie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din Sibiu.

• **Luni, 31 decembrie.** Am primit, la sediul mitropolitan, vizita domnului Mugur Isărescu, guvernatorul B.N.R.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. LAURENŢIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

• **Sâmbătă, 1 decembrie.** P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu. La orele amiezii oficiază în faţa Cercului Militar din Sibiu o slujbă de pomenire a eroilor neamului şi asistă la parada militară. Seara, în Catedrală, oficiază slujba de *Te-Deum* cu prilejul Zilei Naţionale a României în prezenţa autorităţilor locale.

• **Duminică, 2 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Perşani, protopopiatul Făgăraş (preot paroh Dorin Cristea). Seara slujeşte şi predică la Taina Sfântului Maslu de obşte în biserica „Sfântul Nicolae" din Cincu, protopopiatul Făgăraş (preot paroh Florin Butum) şi vizitează vechea biserică „Buna-Vestire" din aceeaşi localitate.

• **Marţi, 4 decembrie.** Audienţe, lucrări de birou. A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela „Sf. Varvara" a Şcolii de Artilerie din Sibiu cu prilejul hramului (pr. dr. Călin Sămărghiţan).

• **Miercuri, 5 decembrie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara săvârşeşte slujba Vecerniei şi a Litiei în biserica „Sfântul Nicolae" din parohia Sibiu-Lazaret (preot paroh Ioan Galea), apoi participă la Concertul de Colinde al Coralei Universitarilor din Cluj desfăşurat în Caterdala mitropolitană din Sibiu.

• **Joi, 6 decembrie** (*Sf. Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei*). A săvrârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sfântul Nicolae" din oraşul Tălmaciu, protopopiatul Avrig (preot paroh Mircea Creţu). Seara slujeşte şi predică la Taina Sf. Maslu în biserica „Sf. Nicolae" din Berivoii Mici (preot paroh Ioan Puia).

• **Vineri, 7 – Sâmbătă, 8 decembrie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Duminică, 9 decembrie**. A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sfântul Nicolae" a mănăstirii Predeal, judeţul Braşov (stareţă Spiridona Mihu). Seara slujeşte şi predică la slujba Vecerniei în biserica „Sfântul Nicolae" din Baciu-Săcele, protopopiatul Săcele (preot paroh Virgilius Urzică). Oficiază o slujbă de binecuvântare a Întreprinderii Electroprecizia din Săcele.

• **Luni, 10 decembrie.** A săvârşit în sobor slujba înmormântării pr. pens. Ioan Năftănăilă în biserica parohială din Breaza, protopopiatul Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.

• **Marţi, 11 decembrie**. Audienţe, lucrări de birou.

• **Miercuri, 12 decembrie.** A oficiat Taina Sfântului Maslu de obşte în biserica parohiei Braşov-Cetate (preot paroh Nicolae Coman), apoi a participat la Concertul de Colinde al Şcolilor din Braşov – desfăşurat în aceeaşi biserică.

• **Vineri, 14 decembrie.** A avut o întâlnire cu studenţii teologi aparţinători Arhiepiscopiei Sibiului. Slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

• **Sâmbătă, 15 decembrie.** P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană. A participat la Biblioteca Astra la lansarea unei cărţi închinate baronului Samuel von Bruckenthal.

• **Duminică, 16 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie la parohia Tohanu Vechi, protopopiatul Bran-Zărneşti, hirotesind întru iconom pe P.C. preot paroh George Laurenţiu Bota. A oficiat Taina Sfântului Maslu de obşte în parohia Braşov-Noua (preot paroh Simion Cibian).

• **Luni, 17 decembrie.** A participat la lansarea unui album cu Sibiul istoric la Biblioteca Astra şi a participat apoi la spectacolul „Crăciun în închisoare" oferit de ASCOR Sibiu la Casa de Cultură.

• **Marţi, 18 decembrie.** A oficiat slujba de binecuvântare a noului Cămin-Spital de la Sălişte. Seara participă la Concertul de colinde susţinut de corul Seminarului Teologic din Făgăraş desfăşurat la Muzeul Ţării Făgăraşului şi la vernisajul unei expoziţii de clopote.

• **Miercuri, 19 decembrie.** A participat la Concertul de Colinde al protopopiatului Făgăraş desfăşurat în biserica militară din Făgăraş (preot Gherasim Frăţilă).

• **Duminică, 23 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mănăstirea Jina, protopopiatul Sălişte, binecuvântând noul paraclis al mănăstirii.

• **Marţi, 25 decembrie** (*Naşterea Domnului – Crăciunul*). A săvârşit Sfânta Liturghie la biserica „Naşterea Domnului" din Sibiu (preot paroh Ioan Coşa). Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Miercuri, 26 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană, rostind cuvânt de învăţătură. A slujit Vecernia în biserica „Sfântul Ilie" din Sibiu (cartierul Vasile Aron).

• **Joi, 27 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov.

• **Sâmbătă, 29 decembrie.** A oficiat în biserica parohială din Boiţa, protopopiatul Avrig, slujba înmormântării credincioasei Lucica Cocă, rostind cuvânt de învăţătură.

• **Duminică, 30 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sfânta Treime" din Parohia Vitrometan-Mediaş. P.C. preot paroh Vasile Joantă a fost distins cu Crucea Şaguniană.

Arhid. Vasile AVRAM

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

MICHEL QUENOT, *De la icoană la ospăţul nupţial-Chipul, Cuvântul şi Trupul lui Dumnezeu*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2007, 317 p.

Orice apariţie editorială care apropie cititorul român, credincios sau nu, de frumuseţea iconografiei ortodoxe nu poate aduce decât bucurie. Când autorul este cunoscutul Părinte Michel Quenot, care are deja 4 apariţii editoriale în limba română, şi textul său este transpus într-o frumoasă traducere reuşită de Ştefan Ionescu-Berechet şi Adrian Tănăsescu-Vlas, bucuria cărturărească este cu adevărat deosebită.

Nu putem, în cadrul unei rubrici ca aceasta a noastră, să intrăm în amănuntele unei astfel de lucrări, dar suntem convinşi că şi numai enumerarea capitolelor care o alcătuiesc îndeamnă la lectură: „De la imagistică la imagine"(pp.13-38), „Euharistia şi icoana"(pp.39-48), „Iconografia Euharistiei" (pp. 49-84), „Cuvânt, Euharistie, icoană" (pp. 85-114), „Liturghia euharistică: apogeul divino-uman" (pp. 115-152), „Creştinul: fiinţă iconică şi liturgică"(pp.153-180), „Transfigurarea cosmosului" (pp.181-228), „Puterea Numelui" (pp. 229-244), „Taina fratelui" (pp. 245-274) şi „Comoara ascunsă"(pp. 275-300) sunt zece teme propuse pentru o meditaţie duhovnicească asupra conţinuturilor dogmatice, liturgice şi moral-ascetice ale icoanei.

Principală armă de combatere a consumismului religios la care îndeamnă întreg comportamentul sectar al omului modern, icoana se descrie cititorului ca parte integrantă a marelui efort de revelare a adevărurilor de credinţă, mărturia cărţii acesteia fiind una fundamentală la acest nivel.

JEAN SEVILLA, *Terorismul intelectual din 1945 până în prezent*, trad. din franceză de Ileana Cantuniari, Humanitas, 2007, 297 p.

Poate părea ciudată o recomandare de lectură de genul acesteia. O carte despre cei care gândesc despre şi pentru alţii, la vremea aceasta care, şi în România, este marcată profund de astfel de autodefiniţi intelectuali, are o importanţă deosebită în cultura misionar-pastorală a preotului. Temele mari ale cărţii par desprinse dintr-un colaj cinematografic al lumii care o trăim: Stalin are întotdeauna dreptate; Colonişti, nişte criminali; Mai întâi economicul; La tropice, revoluţia este atât de frumoasă; Este interzis să interzici; Soljeniţîn, reacţionarul; Văzut la televizor; Blank-Blanc-Beur; Revoluţia sau moartea; Pentru un cineast nu există străini; Comunism-nazism: asasinii buni, asasinii răi; Libertate, egalitate, sexualitate; Acei Don Quijote ai naţiunii ca şi Postfaţa de o luciditate frapantă, te cheamă de la sine la aprofundare şi sistematizare a marilor provocări politico-morale pe care lumea le suportă în numele unor concepte, ideologii şi tratamente discursive.

Cu o luciditate, subliniată deja de noi, uneori sarcastică, ancorat într-o cunoaştere excelentă a istoriei moderne, Jean Sevilla propune scriitorului român o altfel de dimensiune decât cea prin care *intelighentia* românească încearcă să-şi disculpe superficialităţile intelectuale cu discursurile stereotipiei legate de „terorizarea intelectuală" a culturii.

CONSTANTIN NOICA, *Jurnal de idei*, ed. a II-a, Humanitas, 2007, 291 p.

O nouă ediţe din „Jurnalul de idei" al Domnului Constantin Noica a văzut lumina tiparului sub îngrijirea unor ucenici „noicieni" plini de osârdie. Gabriel Liiceanu, Sorin Vieru, Thomas Kleiniger şi Andrei Pleşu (cu un indice de nume şi lucrări realizat de Victor Bârsan) ne readuc aminte textele noiciene cele mai gustate de publicul cititor: vitraliile de gând ale Profesorului. Punctate de trecerea istorică a timpului, părţile alese din Jurnalul de idei îşi dovedesc perenitatea, locuind de-acum multe din laturile lumii de idei româneşti, remarcabil disipat în alcătuirile liberalismului intelectual actual. Spre deosebire de alte soiuri de scriere, jurnalul, şi acesta nu face excepţie, nu poate fi doar citat, pe alocuri, ca să dea bine intelectual. Ci el presupune citirea lui, ca o spălare peste circumvoluţiile gândirii actuale, ruptă de valabilitatea gândirii filosofice a devenirii întru fiinţă. Nu am şti, de exemplu, care anume gând ne-a părut cel mai aproape de a fi cel mai reprezentativ din Jurnal. Însă gândul lui Noica, întreg şi structurat aproape „nemţeşte" încântă prin ordine şi profunzime intelectuală. O bucurie.

Recomandăm lectura Jurnalului fie şi numai pentru frumuseţea sa literară, o limbă dinamică şi curată cum puţine pagini mai naşte astăzi cultura română.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 5-8 — 1 şi 15 februarie 2008

O anteprăznuire:

LITURGHIERUL LUI MACARIE
o jumătate de mileniu de la apariţie

Cartea veche românească constituie o preţioasă moştenire culturală a poporului nostru şi vădeşte setea lui de cultură şi valori duhovniceşti.

Prima întruchipare a unui volum tipărit s-a înregistrat, pe sol românesc, exact cu 500 de ani în urmă (noiembrie 1508), când „smeritul monah" muntenegrean Macarie isprăvea, într-o localitate pe care nu ne-o spune – poate Târgovişte, capitala de atunci a Ţării Româneşti sau mănăstirea apropiată Dealu, cum se crede îndeobşte –, tipărirea unui *Liturghier* în limba slavonă, întrebuinţată pe atunci ca limbă de cult în Biserica noastră şi totodată ca limbă de stat şi de cultură[1]. Din punct de vedere bisericesc, acest fapt remarcabil se cuvine să fie reţinut fiind vorba de începutul tipăririi uneia din cele mai importante cărţi de slujbă, care va fi întrebuinţată în forma ei slavă cel puţin încă două secole în Biserica românească[2].

Dintre toate ţările ortodoxe, Ţara Românească s-a învrednicit cu cinstea de a fi dat la lumină cea dintâi ediţie tipărită a uneia din cele mai importante cărţi ortodoxe de cult, la iniţiativa şi cu oblăduirea unor voievozi români. Ediţiile slave princeps ale *Slujebnikului* (numirea slavonă a *Liturghierului*) şi prima ediţie tipărită în limba greacă, imprimate pentru ortodocşii din alte părţi, apar în urma celei a lui Macarie[3].

Ieromonahul Macarie dobândeşte meşteşugul tiparului la Veneţia şi îşi începe binecuvântata lucrare tipografică la Târgovişte, sprijinit de domnitorul Radu cel Mare, mare iubitor de cultură şi doritor de a reorganiza viaţa bisericească şi de a întări Statul feudal[4], în ţinuturile pe care le conducea.

Macarie tipăreşte trei cărţi, prima fiind ***Liturghierul*** în 1508. I-au urmat un ***Octoih*** slavon în anul 1510 şi ***Tetraevanghelul*** slavon în 1512. Aceste scrieri tipărite de Macarie s-au răspândit atât în Ţările Române, cât şi în mănăstiri din Balcani şi biblioteci din Europa. Tipăriturile sunt armonios lucrate, cu text în două culori, cu iniţiale şi frontispicii ornate cu motive geometrice şi florale, care amintesc de manuscrisele româneşti miniate.

Cu bucurie amintim că *Fondul de Patrimoniu* al Bibliotecii Mitropoliei din Sibiu deţine unul din cele cinci exemplare ale *Liturghierului lui Macarie* tipărit în anul 1508, exemplar care a fost recondiţionat în vara anului 2007, în cadrul laboratorului de restaurare al Muzeului Brukenthal.

Datorită acestor trei cărţi, pe parcursul vremii s-au făcut numeroase cercetări româneşti şi străine, referitoare la cultura veche românească şi la istoria tiparului. Din pricină că nu este indicat locul de tipărire, cele mai numeroase contradicţii între cercetători privesc însuşi locul de imprimare a lor, cei mai mulţi susţinând Târgovişteа (Mănăstirea Dealu)[5], alţii Curtea de Argeş[6], alţii Mănăstirea Snagov[7] sau Mănăstirea Bistriţa[8].

Dincolo de aceste contraindicaţii, un lucru trebuie reţinut, anume că cei 500 de ani care se împlinesc anul acesta de la imprimarea *Liturghierului slavon* macarian sunt tot atâţia ani de când românii au arătat, că nu le mai erau suficiente cărţile de cult în forma lor manuscrisă şi că nevoile lor culturale şi bisericeşti cereau o răspândire mai largă a acestora, o circulaţie mai întinsă pe care nu le-o putea asigura decât cartea tipărită. Acest fapt este un element de progres pentru statul feudal român din secolul al XVI-lea. Şi aceasta este una din semnificaţiile aniversării acestei jumătăţi de mileniu de când românii au simţit nevoia de carte tipărită[9].

Liturghierul lui Macarie, fie în original, fie în copii, a avut o largă circulaţie în parohiile ortodoxe de pe tot întinsul pământului românesc. El a servit ca original pentru prima traducere românească a *Liturghierului* făcută şi tipărită de către diaconul Coresi la Braşov în 1570. Mai mult, *Liturghierul* tipărit de Macarie reprezintă prototipul tuturor liturghierelor slavone tipărite mai târziu la Veneţia, în cursul secolului al XVI-lea, pentru uzul slavilor sud – dunăreni (sârbi şi bulgari)[10].

Oricum ar fi, *Liturghierul slavon* tipărit de Macarie la 1508 reprezintă nu numai începutul tiparului în Ţările Româneşti, ci înscrie şi un glorios capitol în istoria celei mai importante cărţi ortodoxe de slujbă în versiunea ei slavonă. Fiind cea dintâi ediţie tipărită a acestei cărţi, *Liturghierul lui Macarie* fixează şi consacră, prin autoritatea pe care o are slova tipărită şi prin puterea ei de multiplicare şi de răspândire, prototipul tuturor ediţiilor viitoare ale *Slujebnikului*, într-o formă care va fi întrebuinţată nu numai în Biserica românească, ci şi la marea majoritate a ortodocşilor de limbă slavă timp de cel puţin un secol şi jumătate şi ale cărei ecouri se resimt chiar şi în ediţiile de după aceea ale *Liturghierului slavon* din diferitele regiuni ale Ortodoxiei[11].

Indiferent de longitudinea şi latitudinea geografică unde s-au tipărit primele noastre cărţi, acestea nu sunt nici ale lui Macarie şi nici ale altor meşteri tipografi, ci sunt dovada năzuinţelor noastre spre cultură şi mai ales spre **viaţa în Hristos**, pornite şi încurajate de un voievod ocrotitor de credinţă străbună. ***Cărţile macariene* rămân şi mărturia creatoare de artă a poporului român, a unui specific grafic al nostru[12] care se integrează în marile valori ale spiritualităţii şi culturii europene.**

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

„O iubire fără margini"
– Comunitatea Sant'Egidio 40 de ani –

Între 30 ianuarie – 3 februarie a.c. s-au desfăşurat la Roma lucrările celei de a X-a Întâlniri Internaţionale a Comunităţii Sant'Egidio din Italia. În anul 1968, un grup de tineri creştini catolici conduşi de studentul Andrea Riccardi au pus bazele unei Comunităţi centrate pe trăirea credinţei, pe citirea Sf. Scripturi, pe rugăciune în comun, pe ajutorarea săracilor, ecumenism şi dialog interconfesional şi interreligios.

În timp această comunitate numită după numele patronului ei spiritual Sant' Egidio, s-a dezvoltat, răspândindu-se în aproximativ 70 de ţări din diverse continente şi cuprinzând peste 60.000 de membri.

În anul 1998, Comunitatea a organizat o întrunire inter-religioasă la Bucureşti la care au participat lideri ai marilor religii ale lumii, şi care a avut ca motto: „Pacea este numele lui Dumnezeu". De fapt această întrunire a pregătit într-un fel vizita Papei Ioan Paul al II-lea în România în anul următor la reuşita căreia un rol însemnat l-a jucat şi Comunitatea Sant'Egidio.

Întâlnirea din acest an a avut o semnificaţie spirituală deosebită fiind închinată împlinirii a 40 de ani de existenţă a Comunităţii.

Tema propusă spre dezbatere în acest an a fost *„O dragoste fără margini – 40 de ani Sant'Egidio"*.

La întrunire au participat 120 de episcopi catolici din Europa, Asia, America, Africa, Orientul Apropiat, Australia – toţi prieteni ai Comunităţii – care au dezbătut împreună multe din problemele cu care se confruntă Biserica Creştină astăzi, ca şi rezultatele obţinute pe parcursul celor 40 de ani de la înfiinţare în slujirea Evangheliei, a săracilor şi a bolnavilor.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au participat ca invitaţi: Î.P.S. Serafim, Mitropolitul Europei Centrale şi de Nord, Î.P.S. Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale şi Meridionale, P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, şi P.S. Siluan Marsilianul, iar din partea Bisericii Greco-Catolice, P.S. Alexandru Mesian de la Lugoj. Ca reprezentanţi ortodocşi au mai participat Î.P.S. Gregorios, Mitropolit de Camerun şi P.S. Luca al Episcopiei Sârbe din Franţa. Au participat de asemenea episcopi anglicani şi luterani din Europa.

Întrunirea a debutat miercuri, 30 ianuarie, printr-o liturghie în rit catolic oficiată de către toţi episcopii catolici la mormântul Sf. Apostol Petru din subsolul Catedralei San Pietro din Roma, după care toţi participanţii au luat parte la audienţa generală a S.S. papa Benedict al XVI-lea, care în cuvinte alese a elogiat activitatea Comunităţii Sant' Egidio şi a salutat prezenţa episcopilor veniţi din întreaga lume pentru cea de a 40-a aniversare a Comunităţii. Lucrările propriu-zise au început în după-masa aceleiaşi zile în Sala de conferinţe a Comunităţii din Piaţa Santa Maria in Trastevere-Roma, printr-un cuvânt al Mgr. Vicenzo Paglia, episcop de Terni – Italia, responsabil din partea Sfântului Scaun cu Mişcarea Sant'Egidio.

A urmat apoi alocuţiunea prof. Dr. Andrea Riccardi – preşedintele Comunităţii – intitulată *„40 de ani de Sant'Egidio, o harismă pentru Biserică"*, în care au fost prezentate pe larg principalele obiective propuse

(continuare în p. 2)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar Sibiu

Tabletă de observator

„TELEGRAFUL ROMÂN"
– la 155 de ani de la apariţie: *La mulţi ani!*

Ziarul cu cea mai lungă biografie şi existenţă din istoria presei noastre româneşti – „Telegraful român" – a împlinit, la început de ianuarie, 155 de ani de apariţie neîntreruptă. Un dar al Providenţei, am putea spune, gândindu-ne că foarte puţine publicaţii de la noi, din sud-estul Europei (şi chiar din lume) se pot lăuda cu o asemenea apariţie neîntreruptă şi, în acelaşi timp, cu o contribuţie atât de însemnată la viaţa culturală, politică, socială, economică, literară, militară şi, nu în ultimul rând, bisericească a neamului românesc. Iar printre foarte puţine publicaţii cu o astfel de existenţă se numără şi *„Observatorul militar"*, oficiosul oştirii române, înfiinţat la 23 iulie 1859, care împlineşte, în vara ce vine, 149 de ani de existenţă, dovedind că jurnalismul militar are, aproape, tot atâta „lungime de zile" cât are şi jurnalismul bisericesc. De aceea, o publicaţie periodică, ce a avut o apariţie neîntreruptă timp de un veac şi jumătate, în împrejurări deloc uşoare, supusă prigoanei şi presiunilor dominaţiei străine sau ale celor ale unui regim totalitar, cum este „Telegraful român", merită cinstire şi respect, ca şi episcopii şi mitropoliţii Ardealului, de la nemuritorul Andrei Şaguna, la Î.P.S. Antonie Plămădeală şi la actualul mitropolit, care au diriguit-o şi au apărat-o, ca publicaţie ecleziastică, dar, totodată, şi ca unul dintre periodicele de seamă ale românilor ardeleni. De aceea, fiind o conştiinţă a Transilvaniei, „Telegraful Român" – sărbătorit, în luna ianuarie, deopotrivă, la Sibiu, Alba Iulia, Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare sau Miercurea Ciuc, adică în toate eparhiile Mitropoliei Ardealului şi ale Mitropoliei Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului –, merită şi onorul nostru ostăşesc, pentru faptul că generaţii şi generaţii de elevi şi studenţi militari ai şcolilor militare de ofiţeri activi şi de subofiţeri în rezervă, de aplicaţii sau academii din Sibiu, Făgăraş, Radna, Mediaş şi Braşov au avut aproape de sufletul lor instrumentul asigurării continuităţii româneşti, prin păstrarea şi cultivarea limbii române, a datinilor şi obiceiurilor ancestrale şi glasul naţiunii în lupta ei pentru afirmarea dreptului la existenţă pe pământul strămoşesc, stropit din belşug de jertfele şi sângele luptătorilor pentru neam şi pentru credinţă.

(continuare în p. 3)

Colonel Grigore RADOSLAVESCU
„Observatorul Militar"

„O iubire fără margini" Comunitatea Sant'Egidio 40 de ani

(urmare din p. 1)

şi înfăptuite de către Comunitate pe parcursul anilor şi perspective de viitor.

Seara, în bazilica Santa Maria in Trastevere – celebră prin mozaicurile sale bizantine vechi de peste un mileniu – a avut loc Rugăciunea Comunităţii prezidată de Eminenţa Sa Cardinalul Christoph Schönborn din Viena care a ţinut şi un cuvânt de învăţătură.

Joi 31 ianuarie, s-a celebrat Sf. Liturghie în rit catolic în bazilica Santa Maria după care s-au desfăşurat lucrările în plen şi în cuprinsul cărora s-au purtat discuţii asupra temei prezentate în ziua anterioară. După-masă au fost prezentate două comunicări: Prof. Jean Dominique Durard, de la Universitatea „Jean Moulin" din Lyon – Franţa *„Spiritul de la Assisi"* şi prof. Dr. Maria Giro *„Pacea e posibilă"*, urmate de discuţii în plen.

Vineri, 1 februarie, Pr. Prof. Armand Puig I Tarrech, de la Facultatea de Teologie din Catalania – Spania, a prezentat comunicarea *„Iisus astăzi"*, el fiind şi autorul unei importante lucrări închinate vieţii lui Iisus ca un răspuns la provocările actuale la adresa Mântuitorului Hristos.

A urmat, după dezbateri, o Masă rotundă, cu tema *„O privire în lume; experienţa Comunităţii Sant'Egidio"*, în care au fost reliefate contribuţiile acesteia la instaurarea păcii în zone de conflict ale lumii de-a lungul timpului (Mozambic, Angola, Ghana etc.), ca şi misiunea de ajutorare a creştinilor aflaţi în ţări preponderent musulmane.

La orele amiezii, în marea bazilică „San Giovanni in Laterano", vechea catedrală a episcopilor Romei, a fost oficiată o Sf. Liturghie prezidată de Eminenţa Sa Cardinalul Tarcisio Bertone, Secretarul de Stat al Vaticanului şi la care au participat toţi episcopii catolici, ortodocşi, luterani şi anglicani ca şi reprezentanţi ai altor confesiuni din Roma (copţi, armeni, valdenzi, etc). Au fost prezente personalităţi ale vieţii politice din Italia în frunte cu preşedintele Republicii Italiene dl. Giorgio Napolitano, premierul Romano Prodi, fostul preşedinte italian Ciampi. Marea bazilică a fost umplută până la refuz de mulţimea invitaţilor (ambasadori, oameni politici şi de cultură), ca şi de o mulţime mare de membri ai Comunităţii Sant'Egidio. În palatul Lateran a fost oferită o recepţie oficială în onoarea participanţilor la care a fost prezent şi dl. Gabriel Lazurcă, ambasadorul României la Vatican.

Sâmbătă, 2 februarie, Î.P.S. Mitropolit Serafim şi P.S. Visarion Răşinăreau au slujit în sobor Sf. Liturghie arhierească în Bazilica Sfânta Maria in Trastevere cu prilejul praznicului „Întâmpinării Domnului" şi la care au asistat episcopii catolici prezenţi, ca şi un grup de credincioşi români din Roma.

A urmat apoi o Masă rotundă cu tema *„Fraternitatea episcopilor din Comunitatea Sant'Egidio"*, după care Mgr. Vicenzo Paglia a prezentat concluziile şi Comunicatul oficial al întâlnirii, ca şi un apel de solidaritate cu creştinii din Kenya, ţară zguduită recent de conflicte inter-etnice soldate cu morţi şi răniţi.

După-masă au continuat lucrările în plen după care s-a făcut o vizită la Bazilica San Bartolomeo din Insula Tiberina, iar seara s-a celebrat o sfântă Liturghie în Bazilica Santa Maria in Trastevere.

Duminică, 3 februarie participanţii au vizitat locurile franciscane din Orvieto şi Terni-Italia. Vreme de cinci zile participanţii au avut prilejul de a-şi împărtăşi din experienţa lor pastorală şi misionară, de a se cunoaşte reciproc, de a se ruga împreună şi de a reflecta asupra problemelor cu care se confruntă lumea creştină astăzi. S-a subliniat faptul că unica speranţă a unei lumi bazate pe fraternitate, pace şi dragoste este Hristos Domnul, Cel care a adus în lume legea dragostei şi a păcii, iar această dragoste şi pace se cere a fi împărtăşită întregii creaturi pentru instaurarea Împărăţiei Veşnice a lui Dumnezeu pe pământ.

Acordarea titlului de Doctor Honoris Causa PREOTULUI PROFESOR DR. MARCEL METZGER de la Facultatea de Teologie Catolică din Strasbourg – Franţa

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, la propunerea Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", a acordat titlul de *Doctor Honoris Causa* Preotului Profesor Dr. Marcel Metzger, de la Facultatea de Teologie Catolică din Strasbourg – Franţa. Evenimentul s-a derulat în aula „Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", luni, 10 ianuarie 2007.

Au participat: Înalt Prea Sfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Dl. Prof. Univ. Dr. ing. Constantin Oprean, rectorul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, împreună cu alţi membri ai Senatului, Dl. Col. Prof. Univ. Dr. Alexandru Baboş, rectorul Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" din Sibiu, profesori şi studenţi ai Facultăţii de Teologie. Pr. Prof. Dr. Dorin Z. Oancea, decanul Facultăţii, a adresat un cuvânt de bun venit tuturor participanţilor la importantul eveniment, după care a prezentat ceea ce în limbajul academic constituie *„Laudatio"* (Cuvântul de elogiere) a personalităţii Monseniorului Dr. Marcel Metzger, profesor emerit al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg, Franţa.

Dl. prof. univ. Dr. Ing. Constantin Oprean, în calitate de rector, a citit apoi, în limba latină textul Deciziei Senatului Universităţii „Lucian Blaga" de acordare a titlului de *Doctor Honoris Causa* distinsului profesor şi prelat catolic, după care i-a şi înmânat Diploma, moment în care Corala Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" a intonat imnul „Gaudeamus igitur".

După ce a mulţumit pentru actul de înaltă cinstire, preotul prof. Dr. Marcel Metzger a susţinut conferinţa cu titlul *„Liturghia – icoană a darurilor lui Dumnezeu"*.

În continuare, Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Constantin Oprean rectorul Universităţii „Lucian Blaga", a ţinut să motiveze decizia senatului, arătând că s-a avut în vedere prestigiul pe plan didactic, ştiinţific, administrativ şi nu în ultimul rând ecumenic al celui încununat cu înaltul titlu academic. Domnia Sa l-a declarat pe eruditul preot şi profesor francez drept *„membru al comunităţii universitare sibiene"*, exprimându-şi totodată speranţa într-o fructuoasă colaborare între cele două facultăţi de Teologie: cea ortodoxă de la Sibiu şi cea catolică din Strasbourg.

Înalt Prea Sfinţitul Dr. Laurenţiu Streza a adus mulţumiri Senatului Universităţii „Lucian Blaga" pentru receptivitatea la propunerea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", de a fi acordat titlul de Doctor H.C. la două personalităţi eclesiastice binecunoscute în Europa: Cardinalului Dr. Christoph von Schönborn, primatul Bisericii Romano-Catolice din Austria, şi monseniorului Marcel Metzger, profesor emerit al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg, Franţa.

Î.P.S. Sa a evidenţiat larga deschidere a proaspătului încununat cu titlul de *Doctor Honoris Causa* faţă de Ortodoxie, în general, şi faţă de Ortodoxia românească, în special. Mulţi tineri teologi români s-au bucurat de sprijinul susţinut al profesorului Marcel Metzger. Prea Fericitul Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a obţinut titlul de doctor în Teologie la Universitatea de ştiinţe umaniste de la Strasbourg, motiv pentru care a transmis prin Î.P.S. Mitropolit Laurenţiu un mesaj de felicitare.

Având aceeaşi specializare ca şi profesorul Marcel Metzger, şi anume Teologia liturgică, Î.P.S. Sa a arătat că împărtăşeşte o vie satisfacţie de a fi împreună membri ai „Societas liturgica" din Fribourg – Elveţia, societate în cadrul căreia activează teologi ortodocşi, catolici şi protestanţi.

Făcându-se pomenire de studenţi români care au urmat cursuri de specializare la Facultatea de Teologie Catolică din Strasborug, Pr. Prof. Dr. Dorin Z. Oancea, decanul facultăţii, a arătat că a fost încredinţat de către P.S. Dr. Casian Crăciun, episcopul Eparhiei Dunării de Jos din Galaţi să transmită un mesaj de felicitare pentru ilustrul oaspete francez. Şi P.S. Casian se numără între teologii români care s-au specializat la Strasbourg. A obţinut acolo doctoratul în Teologie.

Pentru că s-a stăruit de către toţi care au luat cuvântul, cu prilejul ceremoniei de care amintim, asupra faptului că mulţi tineri teologi români s-au specializat în Facultăţile de Teologie catolică şi protestantă din Strasbourg, socotim a fi sugestiv faptul de a mai adăuga la numele menţionate anterior încă alte câteva nume, cu rezonanţă în Teologie românească. Amintim, astfel, în ordinea cronologică a anilor când au studiat la Strasbourg, nume precum:

– Onisifor Ghibu, fost profesor la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu şi la Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Cluj;

– Mihail Bulacu, fost profesor la Academia teologică din Oradea şi la Facultatea de Teologie din Bucureşti;

– Laurenţiu Busuioc, fost profesor de seminar la Neamţ, profesor de Teologie la Academiile Teologice din Oradea şi Caransebeş;

– Sofron Vlad, fost profesor şi rector al Institutului Teologic Universitar din Sibiu;

– Haralambie Rovenţa, fost profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti;

– Nicolae Neaga, fost profesor şi rector la Institutul Teologic Universitar din Sibiu;

– Benedict Ghiuş, fost arhimandrit, profesor de seminar, asistent universitar, vicar patriarhal;

– Ioan G. Coman, fost profesor şi rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti;

– Nicolae Ciudin, fost asistent universitar şi lector la Institutul Teologic Universitar din Sibiu iar ulterior profesor şi director al Seminarului Teologic din Bucureşti;

– Vladimir Prelipcean, fost profesor la Institutul Teologic din Cernăuţi şi la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti;

– Constantin Pavel, fost profesor la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti;

– Antim Nica, fost episcop-vicar patriarhal şi episcop titular al Episcopiei Dunării de Jos (Galaţi);

– Iustin Moisescu, fost profesor de Teologie la Varşovia, Cernăuţi-Suceava, Bucureşti, mitropolit al Ardealului, mitropolit al Moldovei şi Sucevei, patriarh al Bisericii Ortodoxe Române;

– Nicolae Nicolaescu, fost profesor şi rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti;

– Ioan Rămureanu, fost profesor de Teologie la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti;

– Dumitru Cristescu, fost consilier la Arhiepiscopia Bucureştilor;

– Florea Mureşan, istoric şi fost profesor la Academia Teologică din Cluj;

– Petru Rezuş, fost profesor la Academia Teologică din Caransebeş şi la Facultăţile de Teologie Suceava şi Bucureşti;

– Haralambie Cojocaru, fost profesor de seminar şi asistent universitar la Facultăţile de Teologie Chişinău şi Bucureşti;

– Alexandru Ciurea, fost profesor la Facultăţile de Teologie din Chişinău, Cernăuţi-Suceava şi Bucureşti, iar mai apoi superior al Parohiei româneşti din Stockholm;

– Veniamin Micle, arhimandrit, fost asistent la Institutul Teologic Universitar Sibiu şi mai apoi profesor la Seminarul Teologic din Craiova şi la cel din Bucureşti, unde a fost şi director;

– Dumitru Radu, fost profesor de Teologie şi prorector la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti;

– Ioan Mihălţan, fost profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu şi episcop al Oradiei.

Iată, un nor de mărturii, care justifică decizia Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" şi a Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu de a acorda titlul de *Doctor Honoris Causa* unui ilustru dascăl al prestigioasei instituţii de învăţământ universitar din Europa, care este Facultatea de Teologie catolică din Strasbourg – Franţa.

După ceremonialul din aula facultăţii, Î.P.S. dr. Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului a oferit, la reşedinţa mitropolitană, o recepţie.

Convingerea unanimă, care s-a conturat la finalul evenimentului din ziua de 10 ianuarie 2008, a fost aceea că nu s-a încheiat o pagină din istoria relaţiilor dintre Bisericile Ortodoxă şi Catolică, dintre instituţiile de învăţământ teologic universitar ale acestor Biserici, ci că s-au deschis noi perspective.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

Liturghierul lui Macarie, o jumătate de mileniu de la apariţie

(urmare din p. 1)

Ţinând cont de toate cele scrise mai sus, nu putem să nu evidenţiem faptul plin de însemnătate că prima tipăritură a românilor a fost un *Liturghier*; adică acea carte care cuprinde cu precădere slujba dumnezeieştii Liturghii. Înţelegem din această realitate importanţa deosebită pe care *cultul* l-a jucat în istoria poporului nostru. Gustarea şi împărtăşirea din iubirea lui Dumnezeu prin Sfânta Liturghie este cea care a format şi a unit neamul românesc. Experierea prezenţei lui Dumnezeu atât în viaţa sacramentală, cât şi în cea ascetică nu doar a cristalizat un popor creştin, dar l-a şi ajutat să depăşească toate încercările istoriei care au venit peste el.

În aceste vremuri, în care vedem comunitatea umană ameninţată de duhul secular şi de reveniri la practici păgâne, şi din ce în ce mai sfâşiată sau împărţită în tot felul de *individualisme* sau *globalisme*, nu putem afirma decât adevărul că numai în părtăşia iubirii lui Dumnezeu prin Liturghie omul poate găsi răspunsurile la multiplele probleme cu care el se confruntă. Credem şi mărturisim că acesta este îndemnul tainic şi actuala „tinereţe" a *Liturghierului* „smeritului Macarie" şi a celorlalţi artizani ai acestuia.

Am consemnat toate aceste gânduri în ziua de pomenire a unui alt Macarie, a Sfântului Macarie Egipteanul, unul dintre marii părinţi ai pustiei.

Note:

[1] Pr. prof. dr. Ene Braniştе, „Liturghierul slavon tipărit de Macarie la 1508", în revista *Biserica Ortodoxă Română*, Anul LXXVI (1958), nr. 10-11, p. 1035.

[2] Idem, *op. cit.*, p. 1035.

[3] Ibidem, p. 1037.

[4] Virgil Molin şi Dan Simonescu, „Tipăriturile ieromonahului Macarie pentru Ţara Românească", în revista *Biserica Ortodoxă Română*, Anul LXXVI (1958), nr. 10-11, p. 1007.

[5] N. Iorga, S. Puşcariu, N. Cartojan ş.a. în cunoscutele lor tratate de *Istoria literaturii române*, apud Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1004, nota 4.

[6] Gr. Creţu, *Tipografiile din România de la 1801 până astăzi*, Bucureşti, 1910, p. 25, nota 4, apud Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1005, nota 5.

[7] P. P. Panaitescu, „Contribuţii la începuturile tipografiei slave în Ţara Românească", în *Studii şi cercetări de bibliologie*, I (1955), p. 235, apud Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1005, nota 6.

[8] Alexandru Odobescu, articol în *Revista română*, vol. IV, p. 445-446, apud Barbu Teodorescu, *Prima tipografie a Ţării Româneşti (Macarie 1508 -1512)*, în *BOR*, LXXVI (1958), nr. 10-11, p. 988, nota 12.

[9] Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1006.

[10] Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1992, p. 538.

[11] Ibidem, p. 1068.

[12] Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1034.

LAUDATIO

Monseniorului Marcel Metzger, profesor emerit al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg

Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, are astăzi deosebita onoare de a acorda titlul de **doctor honoris causa** Monseniorului Marcel METZGER, afirmându-şi astfel deschiderea teologică şi vocaţia ecumenică dincolo de circumstanţele unor oportunităţi, cum a fost cazul anului trecut, an al Sibiului nu doar Capitală Culturală Europeană, ci şi punct de referinţă al ecumenismului european, prin organizarea celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene.

Cel omagiat universitar astăzi de către noi, Părintele Profesor Marcel Metzger, s-a născut la 28 August 1940 în Mulhouse, Haut-Rhin, o regiune care, mai ales în acei ani, consuma tensiuni politice şi istorice care vor marca istoria Europei. Anii 1959-1967 şi-i dedică studiului teologiei în două dintre instituţiile universitare remarcabile ale Strasbourgului, Facultatea de Teologie Catolică (1959-1964) şi Institutul de Drept Canonic (1965-1967) pe care le va marca ulterior prin prodigioasa sa activitate universitară. Perioada iulie 1964 – octombrie 1965 reprezintă una dintre etapele maturizării sale umane, îndeplinindu-şi stagiul militar în misiuni îndeplinite în Liban, într-o perioadă deloc limpede. Între 1967-1969 va urma cursurile Institutului Catolic de la Paris, în paralel, în 1968, obţinând Doctoratul în Ştiinţe ale Religiei cu o teză care-l va impune în timp, purtând titlul „Liturghia Euharistică în Constituţiile Apostolice", având-l ca îndrumător pe renumitul Profesor Cyrille Vogel. În 1969, la finalizarea studiilor pariziene, va obţine o specializare (master) în catehează, anul 1982 aducându-i Doctoratul de Stat în Teologie catolică, cu o teză intitulată „Constituţiile Apostolice în opt cărţi", având acelaşi renumit coordonator de teză.

Activitatea universitară a fost dublată de o activitate misionar-pastorală relevantă, dovedind odată în plus că teologia academică nu poate fi completă fără latura ei duhovnicească, slujitoare. Astfel devine slujitor al altarului, din decembrie 1965 până în septembrie 1977, ca ajutor (vicar), iar mai apoi ca paroh în Strasbourg (oct. 1977 – nov. 1983), paralel desfăşurând o largă activitate catehumenală în cadrul Direcţiei Învăţământ Religios şi în administraţia Episcopiei Catolice din Strasbourg, susţinând cursuri la nivelul colegiilor şi liceelor din Strasbourg.

După două perioade scurte de experienţă universitară (1970-1971 şi 1976-1977), anul 1983 avea să-i aducă şi numirea ca profesor al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg al cărui Decan devine în perioada 1991-1996, timp de cinci ani reprezentând la cel mai înalt nivel interesele renumitei instituţii de cultură şi teologie din capitala legislaţiei europene. Din anul 1992 până astăzi îndeplineşte onoranta funcţie de Director al Institutului de Drept Canonic din Strasbourg, până în anul 2000 îndeplinind pe lângă diferite organisme catolice din domeniul dreptului canonic funcţia de expert.

Evocând în acest moment solemn personalitea distinsului Părinte Profesor, îl omagiem :

1. În primul rând pe **cercetătorul izvoarelor comune ale credinţei**, care a readus dinaintea teologiei moderne, romano-catolică şi ortodoxă deopotrivă, unul dintre cele mai limpezi documente ale tradiţiei patristice, „**Constituţiile Apostolice**" a căror ediţie critică, traducere şi adnotare teologică a realizat-o în renumita colecţia *Sources Chretiennes* (vol. 320, 329, 336, Paris, 1985-1987), realizând, în 1992, *unica traducere* a *Constituţiilor* în *limba franceză* (cu o introducere şi note admirabile).

Efortul traducerii şi editării acestui monument patristic a fost dublat de efortul de diseminare a învăţăturii apostolice în mediul academic european prin studii şi articole de marcă. Reamintim, pentru frumuseţea şi coerenţa lor modernă studiile şi articolele „La Didascalie et les Constitutions Apostoliques" (lb. fr., vol. *L'Eucharistie des premiers chretiens*, Paris Beauchesne, col. Le Point theologique,17, 1976, pp. 187-210), „Mistero, liturgia ed evangelizzazione nelle Constituzioni apostoliche" (lb. it. în vol. *Liturgia ed evangelizzazione nell'epoca dei Padri e nella Chiesa del Vaticano II. Studi in onore di Enzo Lodi*, Bologna, Edizione dehoniane, 1996, pp. 205-218), „La resurrection dans les Constitution apostoliques" (lb. fr. în vol. *La resurrection chez les Peres, Cahiers de Biblia Patristica*, 7, Strasbourg, 2003, pp.229-245), „La penitence dans la Constitutions apostoliques" (lb. fr. în rev. *Revue de Droit canonique* 34, vol. omagial Prof. C. Vogel, 1984, pp. 224-234). Remarcabil rămâne şi studiul „Pages feminines des Constitutions apostoliques" publicat în volumul *Cossroad of Cultures. Studies in Liturgy and Patristics in Honor of Gabriele Winkler*, Roma, 2000 (OCA 260), pp. 515-541.

Dovada contribuţiei Părintelui profesor la cunoaşterea şi adâncirea teologiei *Constituţiei apostolice* în contextul dialogului interconfesional, ecumenic şi duhovnicesc deopotrivă, ne sunt participările sale la renumitele *Conferinţe Saint-Serge*. Aici el a conferenţiat începând cu anul 1985, publicând mai apoi, o serie de teme legate de monumentul patristic amintit, dintre care amintim: „Les benedictions des personnes et les elements dans les Constitutions apostoliques" (1987); „Le conversion dans les Constitutions Apostoliques" (vol. *Liturgie, conversion et vie monastique*, 1988, editat 1989, Roma, pp. 229-242); „L'homme selon l' Euchologe des Constitution apostoliques" (vol. *Liturgie et anthropologie*, 1989, Roma, 1990, pp. 199-214); „Liturgie, ethique et peuple de Dieu dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Liturgie, ethique et peuple de Dieu*, 1990, Roma, 1991, pp. 239-256); „Le ministere de la predication dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *La predication liturgique et les commentaires de la liturgie*, 1991, Roma, 1992, pp. 177-191); „Une theologie de la lithurgie dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Mystagogie: pensee liturgique d'aujourd'hui et la liturgie ancienne*, 1992, Roma, 1993, pp. 227-241); „Le mariage dans le communaute et l'euchologe des Constitutions apostoliques" (în vol. *Le mariage*, 1993, Roma, 1994, pp. 227-241); „Ministeres, ordinations, clerge et laics dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Ordinations et ministeres*, 1995, Roma, 1996, pp. 189-209); „La creativite institutionnelle dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Liturgie et cultures*, 1996, Roma, 1997, pp. 143-170); „Liturgie et cosmos dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Liturgie et cosmos*, 1997, Roma, 1998, pp. 153-163); „La reconciliation entre les fideles, comme condition du baiser de paix dominical, dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Liturgie et charite fraternelle*, 1998, Roma, 1999, pp. 75-86); „Expressions Hymniques dans les Constitutions apostoliques" (1999, Roma, 2000, pp. 59-71); „Presidence et mediation dans l' euchologie des Constitutions apostoliques" (în vol. *La priere liturgique*, 2000, Roma, 2001, pp. 13-25).

Toate acestea l-au impus atenţiei generale a teologiei moderne, ca pe unul dintre cei mai activi cercetători ai fenomenului liturgic primar.

2. Îl omagiem astăzi pe **marele liturgist** care este Profesorul Marcel Metzger. Dincolo de titlurile amintite deja, mare parte relevante în raport cu cercetarea teologic-liturgică a Părintelui profesor, este necesar să amintim o serie de lucrări care l-au impus şi atenţei noastre, în vederea acordării acestui titlu academic.

În primul rând trebuie menţionată munca de *recuperator de memorie liturgică* prin realizarea, în coloanele renumitei colecţii Typologie des sources de Moyen-Age occidental, a lucrării *Les sacramentaires* (Brepols, 1994, 140), lucrare-sursă pentru cunoaşterea textului liturgic de ev mediu şi a mentalităţii liturgice din acea perioadă.

Două sunt însă lucrările care l-au impus în aria cercetătorilor şi teologilor liturgişti : *Histoire de la liturgie, les grandes etapes* cu o ediţie franceză apărută la Desclee de Brouwer, 1994, 230 p., urmată de ediţii în limba italiană (Milano, 1996), americană (Collegeville, Minnesota, 1997) şi germană (Paderborn, 1998), precum şi *Histoire de la liturgie eucharistique*, apărută la Paris, Bayard-Edition, 2000, 164 p. cu o ediţie în limba italiană (ed. Leumann, Torino, Elledici, 2003). Cultivând o teologie liturgică axată major pe textele Bisericii primare precum şi pe direcţiile teologice pe care Vatican II le-a impus în lumea catolicismului modern, Părintele profesor insistă pe teologia liturgic-sacramentală comparată, concentrată pe recuperarea marilor texte liturgice ale creştinismului.

Desigur că aceste manuale sunt rodul unor cercetări şi scrieri anterioare, ele beneficiind de cristalizarea intelectuală şi maturizarea duhovnicească a autorului. Articole şi studii anterioare semnalau deja direcţiile unor preocupări liturgice de excepţie. „Modelle des liturgischen Leitungsdienstes in der Alten Kirche und ihre Relevanz fur die Gegenwart" (în vol. *Wie weit tragt das gemeinsame Priestertum*?, Fribourg. Br, 1998, pp. 46-64); „A Eucharistic Lexicon" şi „The History of Eucharistic Liturgy in Rome" care consemnează contribuţia autorului la *Handbock for Liturgical Studies, The Eucharist* (Collegeville, Minnesota, 1999, pp. 1-8 şi 103-131, cu o ediţie italiană, 1999). Acestea sunt urmate de alte contribuţii importante, cum ar fi: „Tradition orale et tradition ecrite dans la practique liturgique antique. Les recueils de traditions apostoliques" în vol. *Comparative Liturgy fifty Years after Anton Baumstark (1872-1948)*, Roma, 2001 (OCA 265, pp. 561-611) sau „ Evolution de la Liturgie a Rome autour de Veme et VIeme siecles" în vol. *Liturgiereformen. Historische Studien zu einem bleibenden Grunzug des christichen Gottesdienstes*, Munster, 2002 (LQF 88), pp. 187-208. Le-am consemnat pe acestea pentru că leagă numele celui omagiat astăzi, pe lângă numele ilustrului său îndrumător amintit deja de noi, Profesorul *Cyrille Vogel*, de numele şi cercetarea unei pleiade de liturgişti europeni de marcă: Martin Klockener, Klemens Richter, Robert F. Taft, Gabriele Winkler, Albert Gerhards, Heinzerg Brakmann, C. Coulot, R. Heyer, J. Joubert, J. Getha, A. Lossky, M. Stavrou, Joseph Dore sau Benedikt Kranemann, nume de care se leagă în mare parte renaşterea ştiinţelor liturgice astăzi.

Acestor studii şi articole se adaugă altele care au constituit şi constituie contribuţii notabile, ca toate celelalte, inclusiv din punctul de vedere al teologiei ortodoxe. Notăm aici „Dieu, premier acteur de la liturgie" (în vol. *L'Eglise a venir. Mellanges a Joseph Hoffman*, Paris, Le Cerf, 1999, pp. 149-172), „La place des liturges a l'autel" (în *Revue des Sciences religeuses*, 1971, pp.113-145); „La formazione della Grande Settimana. Prime testimonianze" (în *Rivista Liturgica*, LXXVI,Torino, 1989, pp. 512-528), „La priere eucharistique de la pretendue Tradition Apostolique" (în vol. *Prex eucharistica*., vol. III, Studia 1, *Ecclesia antiqua et occidentalis*, Fribourg, Academic Press, 2005 (coll. SF 42), pp. 263-280), „La grande lecon de la Tradition: la liturgie comme sommet et source" (în vol. *La Liturgie apres Vatican II (1963-2003)*, Cahiers de la Revue des Sciences Religeuses, 1, Strasbourg, 2005, pp. 19-35) sau „Les Psaumes dans la Liturgie chretienne" (în vol. *Les Psaumes, de la liturgie a la litterature*, Strasbourg Presses Universitaires de Strasbourg, 2006, pp. 107-122).

Şi la acest capitol merită amintită ***deschiderea către Ortodoxie*** a părintelui Metzger, care a colaborat cu bucurie la Conferinţele de la Saint-Serge precum şi la editarea unor volume de specialitate ale distinsei Facultăţi de teologie ortodoxă pariziene. Dacă anterior am insistat pe contribuţiile sale la Conferinţele Saint-Serge care vizau Constituţiile Apostolice, nu este lipsit de sens să amintim că în anii 1985, 1986,1994, 2002, 2004 temele liturgice tratate de distinsul nostru omagiat, specifice de altfel întâlnirilor de la Saint Serge, au avut o importanţă deosebită în deschiderea şi menţinerea dialogului ecumenic în acest domeniu. Două contribuţii aveau să marcheze în mod deosebit această colaborare: „La dimension pastorale des ministeres" (în vol. *Thysia aineseos. Melanges liturgiques offerts a la memoire de l'archeveque Georges Wagner (1930-1993)*, Paris, Presses Saint-Serge, 2005, Analecta Sergiana, 2, pp. 207-227) şi „La liturgie, source de la catechese" (în vol. *Le Feu sur la terre. Melanges offerts au Pere Boris Bobrinskoy*, Paris, Presses Saint-Serge, 2005, Analecta Sergiana, 3, pp. 19-35).

Toate aceste scrieri şi deschiderile teologice care au decurs din ele au constituit un argument de necontestat al momentului pe care-l trăim acum cu deosebită emoţie.

3. Omagiem astăzi **profesorul** şi **omul deschiderii interculturale**. În ***anul european al interculturalităţii*** ne apare ca absolut necesar procesul acestei recunoaşteri academice a unei personalităţi care a făcut din ştiinţa sa de carte şi bucuria păstoririi poporului lui Dumnezeu unul din crezurile sale fundamentale. Jaloanele acestei ancorări pluridisciplinare ne sunt date nu doar de contribuţia sa la traducerea în limba franceză, din limba germană (sub coordonarea renumitului *Francois Heim*), a unei părţi a importantei *Nouvelle Histoire de la litterature latine*, 4, *L'age de transition* (apărută la Brepols, 2000, pp. 387-489), nici de efortul *traducerilor* amintite de noi anterior, ci şi de încercarea de tâlcuire în limbaj modern, adecvat lumii de astăzi, a marilor teme ale teologiei pastorale, ale dreptului canonic sau pastoralei catehumenale. Astfel Părintele Profesor a reuşit să realizeze o serie de lucrări adresate marelui public, deloc uşor de satisfăcut, mai ales într-un spaţiu cum este cel al Strasbourgului, creuzet de culturi şi mentalităţi multiple. Lucrările sale, *Le Repas du Seigneur* (Strasbourg, 1997, 203 p.), *La force de chant* (un minunat album, Strasbourg, 1999, 60 p.), *Que ton Regne vienne. Jalons pour une spiritualite pastorale a l'intention des laics engages dans des taches ecclesiales* (Paris, Le Cerf, 1999, 235 p.) şi *Les sources de la priere chretienne* (Ed. de L' Atelier, Paris, 2002, 141 p.) dovedesc deschiderea către pedagogia pastorală şi spiritualitatea creştină comună celor două mari ramuri ale creştinismului istoric, dar şi o cunoaştere a realităţii pastorale cu care se confruntă Biserica în orice spaţiu al geografiei europene ar lucra, pentru Hristos şi Evanghelia Sa. O cunoaştere venită din contactul cu oamenii, dincolo de spaţiul rarefiat al academismului teologic.

Această deschidere este remarcabilă şi în cadrul articolelor sale privind dreptul canonic precum şi soluţiile catehetice pe care le propune teoreticienilor din domeniu şi nu numai. Astfel sunt greu definibile încadrările stricte la o serie de articole, precum: „Pretres celibataires et pretres maries" (*Supplement de la Vie spirituelle*, 73 (1965), pp. 208-224), „Apports de l'histoire de l'institution penitetielle a la catechese" (*Verite et Vie*, Strasbourg, 86, 1969-1970, no 620, pp. 11-24), „Pour une catechese biblique" (*Nouvelle Revue Theologique*, 94, 1972, pp. 1065-1088), „Les choix pastoraux, nouveau terrain pour la theologie" (*Nouvelle Revue Theologique*, 101, 1979, pp. 193-211), „La funzione liturgica dell'iconografia: un'ipotesi" (*Arte Cristiana*, 737-738, Milano, 1990, pp. 103-106), „Liturgie, spiritualite et vie en Christ. Nicolas Cabasilas et Ignace de Loyola" (*Revue des Sciences religieuses*, 1991, pp. 227-239), „Les plus anciens temognages sur la liturgie du mariage" (*Revue de Droit Canonique*, 42, 1992, pp. 215-236), „L'importance de l'histoire pour le canoniste" (*Revue de Droit canonique*, 47/1, 1997, pp. 21-39), „L'Eglise dans la democratie. Les lecons de la tradition" (*Revue de Droit canonique*, 49/1, 1999, pp. 9-37), precum şi o serie de articole asupra *Dreptului canonic* în Franţa actuală, asupra *victimizării* prin sistematizare a teologiei dreptului canonic, treceri în revistă a *cercetărilor de drept canonic* oriental (*Revue de Droit canonique*, 53/2, 2003, pp. 409-429), o serie de foiletoane catehumenale semnate în *Conaissance des Peres de l'Eglise*, în *Esprit et Vie*, *Cahiers Evangile*, *Ecclesia Orans* (a Institutului *San Anselmo*, Roma), *Vie Spirituelle* şi în alte publicaţii fac din scriitura Părintelui Profesor Metzger una dintre mărturiile vii ale nevoii de răspuns teologal la marile întrebări ale lumii în care trăim.

La acest aspect teologia liturgică propusă de cel omagiat astăzi, întreaga sa viziune teologică şi duhovnicească, componentei teoretice corespunzându-i, cu necesitate, o dimensiune mistico-ascetică reliefantă pentru viaţa omului societăţii de astăzi, corespunde temeiului pe care Facultatea noastră de Teologie Ortodoxă l-a aşezat ca fundament acţiunii sale educaţional-pastorale. În viziunea părintelui Metzger una dintre laturile dinspre care trebuie reconstruită unitatea creştină a bisericii şi a lumii este aceea legată de liturgic, ca act al sinaxei creştine dar şi al persoanei creştine, în particular. Motivarea unităţii de cult prin redescoperirea textelor euhologice fundamentale, recalibrarea discursului liturgic prin realizarea unei bune cercetări comparate, redescoperirea umanismului liturgic creştin ca antidot la falsele umanisme propuse de lumea modernă, dezvoltarea unei pedagogii pastorale legate de relaţia laic-biserică sunt numai câteva dintre aspectele majore ale cercetării celui pe care astăzi, ne bucurăm, îl aşezăm în galeria marilor figuri ale teologiei moderne distinşi de Facultatea noastră cu titlul de *doctor honoris causa*.

În puţine cuvinte am parcurs dimensiunile unei vieţi dedicate studiului şi vieţii în Hristos, omagiind nu doar specialistul ci şi omul care este Părintele profesor Marcel Metzger. Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi Universitatea „Lucian Blaga" îi aduc omagiul lor în această formă, decernându-i titlul de **doctor honoris causa**, mulţumind lui Dumnezeu care a pus astfel darul unei prietenii academice în slujba unităţii bisericilor şi a identificării modelelor de care avem atât de multă nevoie în parcursul nostru uman şi mântuitor.

Pr. Prof. Dr. Dorin OANCEA
Decanul Facultăţii de Teologie
„Andrei Şaguna" – Sibiu

Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creştinilor (21–28 ianuarie 2008)

În urmă cu 15 ani s-a iniţiat o tradiţie, al cărei temei este rugăciunea Mântuitorului Hristos adresată Tatălui, înainte de Patima Sa, şi care este cuprinsă în *Evanghelia de la Ioan, capitolul 17*. În acea rugăciune putem citi această impresionantă cerere: *„Dar nu numai pentru ei mă rog (pentru Apostoli, n.n.) ci şi pentru toţi cei ce prin cuvântul lor (al Apostolilor,* n.n.*) vor crede în Mine, pentru ca toţi să fie una; aşa cum Tu, Părinte, eşti întru Mine şi Eu întru Tine, tot astfel şi ei să fie una întru Noi, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis"* (In. 17, 20). Este vorba, prin urmare, de unitatea creştinilor, de readunarea lor într-una sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică, trupul tainic al Celui care a pătimit, a fost răstignit, a murit şi a înviat pentru noi şi a noastră mântuire.

Şi mai concret, este vorba de *săptămâna de rugăciune* pentru unitatea creştinilor, săptămâna care în acest an s-a derulat între *21-28 ianuarie 2008.*

Am arătat mai sus că o astfel de împreună rugăciune a creştinilor de diferite confesiuni, pentru refacerea unităţii lor de credinţă se ţine de 15 ani. Dar, în realitate, tocmai s-au împlinit 100 de ani de când i s-a făcut început.

Dar trebuie să arătăm şi aceea că toţi creştinii se roagă perpetuu pentru unitate pentru că dezbinarea lor reprezintă un scandal şi o pricină de sminteală pentru multă lume. La noi, la ortodocşi, la fiecare Sfântă Liturghie, şi nu numai, se rosteşte, în cadrul ecteniei mari, această formulă: *„Pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu Biserici şi pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm".*

Tema propusă de către Asociaţia Ecumenică a Bisericilor din România – AIDROM, pentru săptămâna de rugăciune din 2008, a fost preluată din I Tes. 5, 13-18 şi sună astfel: *„Rugaţi-vă neîncetat".*

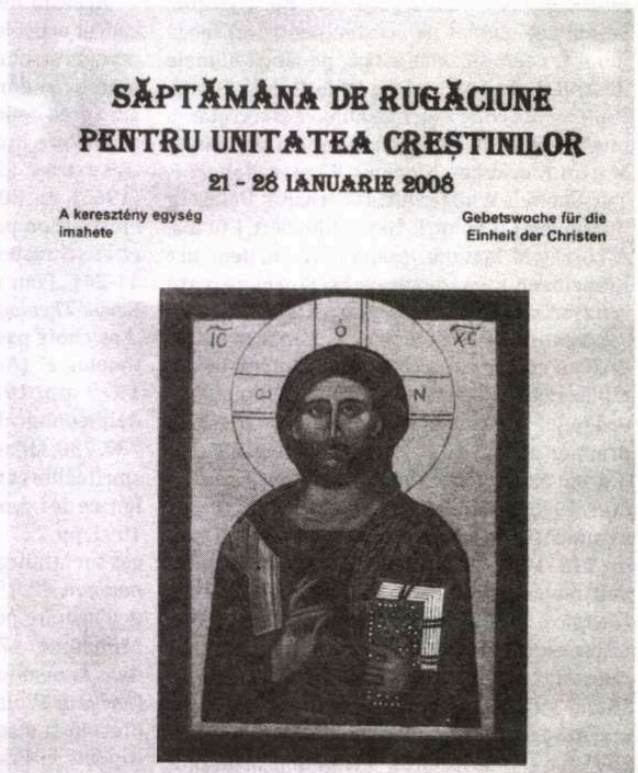

La Sibiu, debutul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor s-a făcut *luni, 21 ianuarie 2008* cu vecernia din catedrala mitropolitană, oficiată de către P.S. dr. *Visarion Răşinăreanu,* episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de mai mulţi preoţi şi diaconi.

Au fost prezenţi: Prot. *Oscar Raicea,* din partea Protopopiatului Romano-Catolic Sibiu, Prot. *Nicolae Popa,* din partea Parohiei Greco-Catolice (Ursuline) Sibiu, Prot. *Ştefan Coşoroabă,* din partea Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu, Prot. *Varro Alexandru,* din partea Parohiei Reformate Sibiu.

P.S. episcop-vicar *Visarion* a adresat un cuvânt de bun-venit din partea Î.P.S. dr. *Laurenţiu Streza,* arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului.

Cuvântul de învăţătură a fost rostit de către prot. *Ştefan Coşoroabă,* din partea Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu.

Marţi, 22 ianuarie 2008, întrunirea interconfesională de rugăciune a avut loc în biserica reformată de pe str. Mitropoliei. S-a oficiat o slujbă ecumenică, în cadrul căreia au rostit predici: pr. Gheorghe Streza, din partea ortodocşilor şi pr. Pal Barna, din partea romano-catolicilor. A fost prezent şi P.S. dr. Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, care a adresat şi în acea ocazie un cuvânt de salut din partea Î.P.S. Sale dr. Laurenţiu, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului.

Miercuri, 23 ianuarie 2008, s-a oficiat un serviciu ecumenic în biserica Parohiei Romano-Catolice din Piaţa Mare Sibiu. A participat şi aici şi a transmis cuvânt de salut P.S. episcop-vicar Visarion, iar predica a fost rostită de prot. Nicolae Popa din partea Parohiei Greco-Catolice.

Joi, 24 ianuarie 2008, rugăciunea ecumenică s-a derulat în Biserica „Ursuline" a Parohiei Greco-Catolice din Sibiu. Predica a fost rostită de pr. Ungh A. din partea Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu. A urmat cuvântul de salut al P.S. episcop-vicar Visarion Răşinăreanu.

Vineri, 25 ianuarie 2008, ultima zi din săptămâna de rugăciune, întrunirea şi serviciul ecumenic au avut loc în catedrala evanghelică lutherană. A luat parte Î.P.S. dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care a rostit cuvântul de învăţătură.

Asociaţia Ecumenică a Bisericilor din România AIDROM a editat şi difuzat cu prilejul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor o broşură, care cuprinde mesaje de binecuvântare din partea conducătorilor Bisericilor: Ortodoxă (P.F. Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Armeană din România şi Bulgaria (Î.P.S. Arhiepiscop Dirayr Mardichian), Romano-Catolică (Î.P.S. arhiepiscop şi mitropolit dr. Ioan Robu – Bucureşti), Română Unită cu Roma, Greco-Catolică (Î.P.S. Lucian, arhiepiscop major de Alba Iulia, Făgăraş şi Blaj), Reformată din Ardeal (Ex. Sa episcop dr. Pap Geza), Evanghelică A.C. din România (Ex. Sa dr. episcop Christoph Klein).

Broşura cuprinde, de asemenea, comentariile (predicile) rostite în fiecare zi, asupra textului din *I Tes* 5, 17. Toate aceste comentarii (meditaţii) sunt redate în limbile română, maghiară şi germană.

Desfăşurată pe tot cuprinsul ţării şi în toate Bisericile din Europa şi din lume, săptămâna de rugăciune pentru unitatea creştinilor a fost un prilej de căinţă, de stăruitoare cerere de ajutor către Dumnezeu cel Unul, pentru stingerea vrajbei şi confruntărilor, stoparea violenţei şi terorii din lumea în care trăim, pentru reaşezarea păcii în inimi şi în relaţiile interumane, pentru apropiere şi unitate, pentru integritatea şi salvarea creaţiei.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

O chemare misionară şi mântuitoare*

Iubiţi fraţi şi surori în Hristos Iisus, Domnul nostru,

Cu mare bucurie duhovnicească, ne adresăm tuturor creştinilor din România, la acest nou început de an, când, conform unei tradiţii statornicite de 15 ani, ne rugăm împreună în Bisericile noastre, în timpul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor, călăuziţi fiind, în acest an, de cuvintele Sfântului Apostol Pavel adresate Tesalonicenilor, „Rugaţi-vă neîncetat" (*I Tes* 5, 17).

Acest îndemn la rugăciune ne este propus spre meditaţie, în anul în care se împlinesc 100 de ani de la iniţierea Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor, ca mod de apropiere între creştini, potrivit rugăciunii Domnului nostru Iisus Hristos „ca toţi să fie una" (*Ioan* 17, 21), tocmai pentru a sublinia necesitatea rugăciunii stăruitoare, cu timp şi fără timp, în vederea împlinirii voii lui Dumnezeu şi ca semn văzut al iubirii la care ne cheamă Hristos: „Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii" (*Ioan* 13, 35).

Mişcarea de refacere a unităţii creştinilor din secolul XX a ajutat Bisericile să-şi depăşească propria provincialitate, să gândească frăţeşte, nu una împotriva celeilalte, ci una împreună cu celelalte, nu în duh polemic, ci irenic. Astfel Bisericile au ajuns să înţeleagă chemarea lui Hristos la iubire şi unitate, să lege mai bine textul Evangheliei de contextul lumii în care ele mărturisesc Evanghelia iubirii lui Hristos pentru mântuirea oamenilor.

Dacă unitatea în univers este din ce în ce mai evidentă, cu atât mai mult chemarea Mântuitorului Hristos pentru unitatea Bisericii Lui trebuie să devină pentru noi o chemare misionară şi mântuitoare.

„Rugăciunea este lucrarea credinţei, arătarea celor nădăjduite, iubirea realizată, mişcarea îngerească, puterea celor fără trupuri, descoperirea inimii, nădejdea mântuirii, semnul sfinţirii, devenirea sfinţeniei, cunoaşterea lui Dumnezeu, unirea Duhului Sfânt, bucuria lui Iisus, veselia sufletului, mila lui Dumnezeu, semnul împăcării, pecetea lui Hristos" (Sf. Grigorie Sinaitul).

Să rugăm, aşadar, pe Preasfânta Treime, în al cărei har am fost botezaţi, să ne întărească spre rugăciune neîncetată pentru ca unitatea creştinilor să fie un aluat care dospeşte întreaga frământătură a vieţii spirituale, spre slava Sa şi a noastră mântuire.

† DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

*Mesajul adresat cu prilejul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor

Creştinii împreună în rugăciune şi la Mediaş

1. Prima seară de rugăciune, în care credincioşii au fost călăuziţi de cuvintele Sfântului Apostol Pavel „Rugaţi-vă neîncetat", s-a desfăşurat la Biserica Ortodoxă „Sf. Treime" din cartierul Vitrometan, unde s-a săvârşit slujba Vecerniei de către Protopop Pr. Grigorie Doru Gâdea, Pr. Vasile Joantă, Pr. Cornel Piţigoi, Pr. Achim Sărăşan şi Pr. Nicolae Creţu iar cuvântul de învăţătură a fost rostit în limba română de către preotul reformat Szekely Zoltan.

Mesajul Prea Fericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, prin care ne îndeamnă să ne rugăm ca unitatea creştinilor să fie un aluat care dospeşte întreaga frământătură a vieţii spirituale, a fost citit de Pr. Prot. Grigore Doru Gâdea care a vorbit şi despre importanţa acestor manifestări în folosul credincioşilor şi a unităţii lor întru Hristos Domnul cu ajutorul şi lucrarea Harului lui Dumnezeu dar şi cu efortul nemijlocit al Bisericilor de pretutindeni întru împlinirea deziderатului biblic „ca toţi să fie una". Ca în fiecare seară ce a urmat s-au citit texte biblice in limbile română, maghiară şi germană.

2. Cuvintele epistolei către *I Tesaloniceni* 15, 18 „Să ne rugăm mereu, având încredere doar în Dumnezeu. Daţi mulţumire pentru toate" au fost cele care au deschis cea de a doua seară, desfăşurată la Biserica Reformată unde cuvântul de învăţătură l-a rostit preotul greco-catolic Pavel Ursui, iar preotul reformat Szekely Zoltan a citit mesajul Episcopului Eparhiei Reformate Dr. Pap Geza.

3. „Să ne rugăm neîncetat pentru întoarcerea inimilor". Acestea sunt cuvintele care au marcat cea de a treia seară duhovnicească desfăşurată la Biserica Romano-Catolică, cuvântul de învăţătură fiind rostit de Pr. Achim Sărăşan iar mesajul Arhiepiscopului Mitropolit de Bucureşti Dr. Ioan Robu a fost rostit de preotul Kerestes Olivier.

4. A patra seară s-a desfăşurat la Biserica Unitariană iar cuvintele Scripturii care au călăuzit inimile participanţilor au fost cele de la *Tesaloniceni* 5, 15: „Luaţi seamă să nu răsplătească cineva cuiva rău cu rău, ci totdeauna să urmaţi cele bune unul faţă de altul şi faţă de toţi". Cuvântul de învăţătură a fost rostit de către preotul Servaţius Gherhard, reprezentantul Bisericii Unitariene.

5. „Să ne rugăm mereu cu o inimă răbdătoare. Fiţi îndelung-răbdători faţă de toţi". Aceste cuvinte au deschis cea de a cincea seară de rugăciune la Biserica Greco- Catolică III Mediaş. Cuvântul de învăţătură a fost rostit de preotul unitarian iar mesajul Î.P.S. Lucian a fost citit de Pr. Pavel Ursui.

6. A şasea seară de rugăciune a fost marcată de cuvintele din Epistola întâi către tesaloniceni: „Să ne rugăm mereu pentru harul de a lucra cu Dumnezeu. Bucuraţi-vă pururea, rugaţi-vă neîncetat". Predica a fost rostită de preotul Kerestes Olivier iar mesajul episcopului Bisericii Evanghelice A. B. din România, Dr. Christoph Klein, a fost rostit de către preotul evanghelic Protopop Guib Reinhart.

Ca rezultat imediat al acestei săptămâni ecumenice a fost numărul mare al credincioşilor care au umplut bisericile în fiecare seară, enoriaşii fiecărei parohii urmându-şi, ca într-un adevărat pelerinaj, păstorii acolo unde s-a slujit şi propovăduit Cuvântul Bunului Dumnezeu. Sumele rezultate în urma colectei desfăşurate cu prilejul acestor seri duhovniceşti au fost donate Spitalului Social Mediaş.

Prot. Grigore Doru GÂDEA

„Telegraful român" la 155 de ani

(urmare din p. 1)

De 155 de ani, *„Telegraful român"* bate mereu la poarta inimilor şi minţilor românilor din Ardeal (şi ale militarilor din garnizoanele transilvane) şi de dincolo de fruntariile lui, aducând un licăr de speranţă şi de bucurie, un sentiment de noblеţe şi de dragoste faţă de valorile perene ale culturii române şi ale spiritualităţii ortodoxe, vestind cuvântul Evangheliei şi propovăduind, în cele patru zări, dreapta credinţă.

Cronică a neamului, martor ale clipei şi făuritor de opinie publică românească „Telegraful român", din perspectiva vieţii duhovniceşti inaugurată de Mântuitorul Iisus Hristos, a consemnat în paginile sale evenimente ce au marcat de-a pururea istoria poporului nostru: Divanurile ad-hoc de la Iaşi şi Bucureşti, dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, Unirea Principatelor Române, Războiul pentru Independentă, Marea Unire de la Alba Iulia, din 1918, Primul şi Al Doilea Război Mondial şi celelalte momente din istoria noastră zbuciumată, precum şi pericolul instaurării comunismului, Dictatul de la Viena, răpirea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord (acestea din urmă fiind „capete de acuzare", la procesul din 1958, pentru părintele Dumitru Stăniloae, care a redactat publicaţia între anii 1934-1945).

Întreaga colecţie a *„Telegrafului român"*, păstrată cu mare grijă în biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului, dovedeşte că acesta este periodicul cu cea mai lungă biografie, pentru că publicaţia a rămas – aşa cum a rânduit-o mitropolitul Andrei Şaguna – sub oblăduirea Bisericii; în al doilea rând, ziarul a reuşit, în pofida vicisitudinilor, să fie o tribună a apărării drepturilor naţionale, sociale şi religioase ale românilor transilvăneni, şi nu numai, întrucât „Telegraful român" a fost... sibian doar pentru că a fost tipărit în tipografia proprie, care dăinuieşte şi astăzi. În fapt, „Telegraful român" a fost al întregii societăţi transilvane şi româneşti, inclusiv al oştirii, atât prin articolele publicate – de-a lungul vremii – sub semnăturile unor istorici, profesori, jurnalişti, filosofi şi oameni de cultură din armată, cât şi prin informarea bisericească, atitudinea creştin-ortodoxă, teologia, spiritualitatea şi arta propovăduite în rândul elevilor, cadrelor militare şi membrilor lor, pentru luminarea minţilor şi întărirea voinţelor. Astfel au văzut lumina tiparului articole despre semnificaţia Bisericii şi a Armatei în viaţă socială, rolul Ortodoxiei româneşti, ecumenismul creştin şi dialogul inter-religios, consecinţele celui de Al Doilea Război Mondial pentru ţara noastră, incompatibilitatea ideologiei comuniste cu sufletul creştin, rolul Bisericii în istoria şi viaţa poporului român, îndatoririle militare şi trăirea întru credinţa neamului, participarea ostaşului la lupta pentru apărarea neamului, arheologie biblică, sfinţii militari, educaţia militară şi etica creştină.

Iată de ce se cuvine să-i mulţumim lui Dumnezeu pentru darul cel mare făcut presei româneşti acum 155 de ani, şi dăm onorul nostru ostăşesc omului providenţial care a ctitorit *„Telegraful român"* Înaintemergătorul *„Observatorului militar"*, redactorilor şi colaboratorilor acestei publicaţii, căreia îi dorim ani mulţi de apariţie, întru slujirea Cuvântului!

Gânduri la adormirea întru Domnul a PREA FERICITULUI PĂRINTE HRISTODULOS, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii

Ziua de 28 ianuarie a.c. a constituit pentru întreaga Biserică Ortodoxă, şi în mod deosebit pentru Ortodoxia greacă, o grea încercare, datorată mutării la Domnul a Prea Fericitului Părinte Hristodulos, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii. Deşi întreaga lume era conştientă că un astfel de eveniment devenise o problemă de timp, datorită înrăutăţirii stării sale de sănătate, trecerea la cele veşnice a Prea Fericirii Sale a declanşat un val de emoţie în interiorul tuturor Bisericilor creştine, ca şi în culisele cancelariilor europene şi nu numai.

Prea Fericitul Părinte Hristodulos Paraskevaidis provenea dintr-o familie de refugiaţi din Adrianopol (estul Traciei), părinţii săi fiind parte a schimbului forţat de populaţii ce a avut loc între Grecia şi Turcia la începutul sec. XX. Familia i s-a stabilit la Xanthi, unde, în 1939, s-a născut Prea Fericirea Sa. Tatăl său, Constantinos Paraskevaidis, a fost negustor şi unul dintre cetăţenii de vază ai oraşului. A îndeplinit, printre altele, şi funcţia de primar (1946-1950), într-o perioadă în care Grecia era sfâşiată de lupte civile. Şi-a adus familia în Atena, unde a considerat că va fi mai în siguranţă. Aici, Prea Fericirea Sa, Arhiepiscopul Hristodulos, şi-a urmat studiile primare şi gimnaziale, urmând mai apoi timp de şase ani Liceul Leondion şi, ulterior, Facultatea de Drept a Universităţii din Atena (1962-1967). În paralel a studiat şi muzica bizantină la Conservatorul (Odeion) din Atena, unde a fost deosebit de apreciat pentru calităţile sale vocale.

Încă din anii copilăriei, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a simţit o puternică vocaţie pentru preoţie, având binecuvântarea de a-i fi sesizată şi cultivată de personalităţi bisericeşti de mare ţinută spirituală, cum era fostul mitropolit de Pireu, Înalt Prea Sfinţitul Părinte Calinic. A primit tunderea în monahism la Mănăstirea Varlaam de la Meteora, iar în 1961, deşi studiase numai dreptul civil, a primit hirotonia întru diacon. Dedicându-se predicării şi instruirii catehetice, în 1965 a fost hirotonit preot şi, datorită calităţilor sale oratorice, a fost numit predicator la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" (Panaghitsa) din Paleo Faliro (Atena), unde timp de nouă ani s-a distins ca bun liturghisitor şi îndrumător al tineretului. În anul 1968 a fost numit Secretar al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, poziţie în care timp de şapte ani şi-a dovedit aptitudinile organizatorice şi administrative. La vârsta de doar 35 de ani, în 1974, a fost ales, la propunerea vrednicului de pomenire Arhiepiscop Serafim al Atenei şi al întregii Grecii, mitropolit de Dimitriada şi Almiros.

Ca mitropolit titular de Dimitriada şi Almiros, cu reşedinţa la Volos, Prea Fericirea Sa a dat dovadă de o maturitate impresionantă, în ciuda vârstei sale relativ tinere. S-a dedicat reorganizării interne a Mitropoliei, a încurajat tinerii clerici să-şi continue studiile şi i-a încurajat pe tinerii cu vocaţie şi pregătire corespunzătoare să îmbrăţişeze misiunea preoţească. În timpul celor 24 de ani de slujire ca mitropolit titular a hirotonit peste 150 de clerici, promovând tineri în diferite responsabilităţi în cadrul administraţiei mitropolitane. Una dintre trăsăturile sale caracteristice a constituit-o efortul de reînnoire a structurilor interne ale Bisericii şi readucerea lor în pas cu vremea. A înzestrat Mitropolia cu numeroase aşezăminte sociale, centre de conferinţe, a înfiinţat Uniunea Oamenilor de Ştiinţă Creştini, Uniunea Social-Creştină, azile pentru bătrâni, Departamentul de solidaritate creştină pentru săraci. A ajutat mulţi tineri aflaţi la studii, oferindu-le burse din partea Mitropoliei, a trimis mulţi bolnavi în străinătate pentru a fi trataţi sau operaţi, şi-a asumat problemele oamenilor cu afecţiune profundă şi părintească, nedând dovadă de dispreţ sau aroganţă.

Pe data de 28 aprilie 1998 a fost ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei în demnitatea de Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii, ca al XIX-lea Arhiepiscop al Greciei, succesor al fostului Arhiepiscop Serafim. Ridicarea sa pe tronul de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei a constituit şansa întăririi poziţiei Bisericii în societatea elenă, în interacţiunea ei cu realitatea contemporană.

Multiplele activităţi desfăşurate de Biserica Ortodoxă a Greciei în timpul păstoririi Prea Fericitului Părinte Hristodulos, fie ele de natură pastoral-misionară, culturală, socială sau ecumenică, au cunoscut un reviriment nemaiîntâlnit. Prea Fericirea Sa a condus cu succes Biserica Ortodoxă Greacă în noua lume a informaţiei digitale, deschizând serviciul de internet al Arhiepiscopiei, cu pagină de internet şi o bibliotecă digitală în nouă limbi, centrul de informare culturală în limba greacă şi engleză etc.

Unul dintre punctele forte ale pastoraţiei sale în noua sa demnitate l-a constituit relaţia directă, vie şi dinamică pe care a ştiut să şi-o cultive cu tineretul. La scurt timp după urcarea sa pe tronul arhiepiscopal al Greciei, toată lumea vorbea despre gestul noului Întâistătător de a apropia tineretul de Biserică „aşa cum este, încă şi cu cercei", gest însoţit de invocarea iertării pentru tot ceea ce Biserica Ortodoxă nu reuşise să facă în societatea greacă pentru a-şi apropia tineretul. Pentru relevanţa celor ce tocmai le-am afirmat, voi reproduce un scurt fragment din cuvântul rostit de Prea Fericitul Părinte Hristodulos la data de 9 mai 1998, în ziua întronizării sale: „... Iubiţii mei tineri, vă cer iertare pentru ipocrizia unor slujitori..., de multe ori vă sfătuiam să păşiţi pe nişte cărări pe care noi înşine nu păşeam... V-am lăsat singuri în valurile Babilonului de astăzi ...şi totuşi, spuneam că vă iubim... Copiii mei, astăzi, cel care vă vorbeşte ia asupra sa responsabilitatea dialogului cu voi şi vă cere în mod smerit iertare!..." (înregistrarea audio a discursului său indică faptul că Prea Fericirea Sa plângea în timp ce spunea aceste cuvinte).

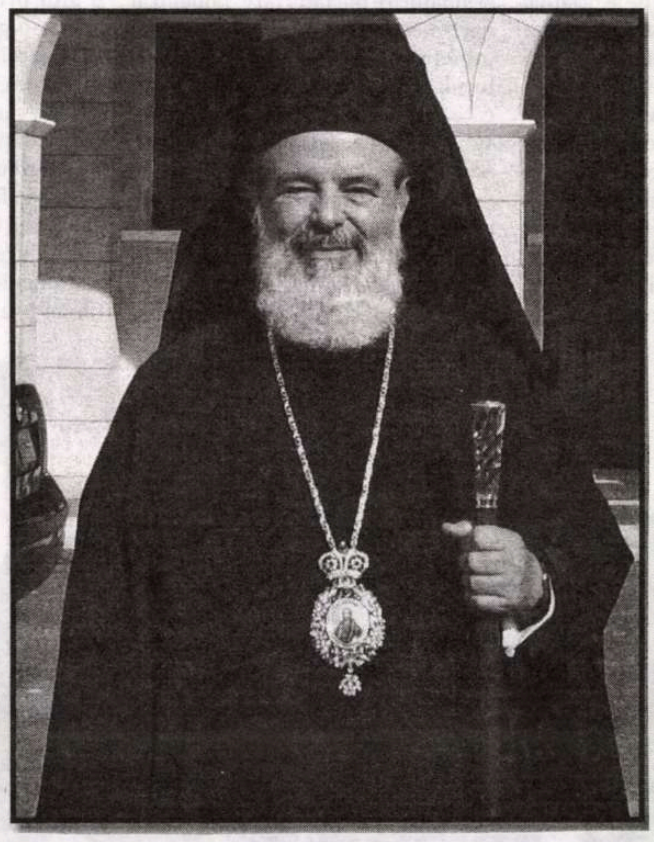

Într-o vreme în care clima bisericească din Grecia era aproape în întregime ostilă unor relaţii la cel mai înalt nivel cu Vaticanul, Prea Fericitul Părinte Hristodulos l-a invitat în 2001 pe Papa Ioan Paul al II-lea la Atena (4-7 mai 2001), onorând în 2006 şi invitaţia Papei Benedict al XVI-lea de a vizita Vaticanul (12-14 decembrie 2006).

Prea Fericirea Sa s-a opus în nenumărate rânduri războiului din Kosovo, ca şi încercărilor nereuşite ale unor „europeni" de a pune la colţ Biserica Ortodoxă în pământul binecuvântat al însoritei Ellade. A vorbit „cu timp şi fără timp" despre rolul Bisericii Ortodoxe în Europa zilelor noastre, substituindu-i prin discursul său temeinic şi pe cei care fie nu ştiau ce să spună, fie preferau să tacă. Prin felul său de a vorbi, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a făcut auzită în lumea contemporană vocea cea una a Ortodoxiei, într-un fel cum foarte puţini prelaţi au ştiut să o facă.

Iată de ce, prin trecerea sa la cele veşnice, Prea Fericitul Părinte Hristodulos lasă un gol în sânul Ortodoxiei, care cu greu va putea fi depăşit. Rămâne însă icoana unui arhiereu care şi-a iubit ţara, semenii şi oamenii în general, într-un mod cu totul aparte. Aici putem aminti şi nenumăratele burse de studii în Grecia acordate de către Prea Fericirea Sa unor tineri români dornici să studieze teologia şi nu numai.

Unul dintre aspectele mai puţin fericite ale pastoraţiei sale l-a reprezentat conflictul existent între anii 2000-2004 cu Patriarhia Ecumenică, conflict ce viza jurisdicţia bisericească asupra „noilor teritorii" (zona Greciei de Nord, inclusiv Thesalia), jurisdicţie care aparţine Patriarhului Ecumenic. Conflictul a încetat în anul 2004, în urma medierii d-nei Marietta Ghiannaku, ministrul învăţământului, nu înainte însă, ca Prea Fericitul Părinte Hristodulos să fie scos din diptice printr-o şedinţă solemnă a Sinodului Patriarhiei Ecumenice. Ulterior acestui eveniment, Prea Fericirea Sa şi-a făcut mea culpa faţă de Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, peste toate aşternându-se iertarea şi relaţiile de înţelegere reciprocă reluându-şi iarăşi cursul firesc.

Prea Fericitul Părinte Hristodulos se distingea de altfel, prin elocinţa şi vasta sa cultură, nu doar atunci când trata teme teologice, ci şi sociale, juridice etc. Om de slujire şi de liturghie, prin excelenţă, credincios Tradiţiei, s-a angajat în dialoguri cu adversarii, făcând totodată din Sfânta Liturghie punctul central al vieţii sale... A ştiut să combine Tradiţia cu progresul, dogma cu dialogul şi sfinţenia cu simplitatea. O dovadă în acest sens este şi opera sa teologică impresionantă. Amintesc doar câteva dintre volumele sale: *Creştinismul şi problemele sociale*, Atena, 1979; *Biserica şi drepturile omului*, Atena, 1983; *Rasismul: jefuirea sufletului omenesc*, Atena, 1985; *Transplanturile din punct de vedere creştin*, Volos, 1987; *Problemele Europei Unite şi contribuţia tinerilor creştini la rezolvarea lor*, Atena, 1991; *Drepturile umane ale minorităţilor religioase şi naţionale*, Atena, 1992; *Biserica în faţa provocării SIDA. 8 puncte de convergenţă*, Atena, 1993; *Convenţia de la Schengen în legătură cu drepturile umane şi libertatea religioasă*, Atena, 1997; *Elenismul prozelitizat: Trecerea de la antichitate la creştinism*, Atena, 2005; *Sufletul Europei*, Atena, 2006 etc. În limba română, menţionez volumul *Misiunea socială a Bisericii*, Iaşi, 2000, ca şi articolul „Ortodoxia şi noua ordine a lucrurilor" *Altarul Banatului*, nr. 4-6/2002, p. 98-101 (trad. Ştefan Toma), articol ce constituie unul dintre capitolele cărţii Prea Fericitului Părinte Hristodulos intitulate *Al patrulea pilon*, carte apărută la Editura Kaktos din Atena, în 1997, ca şi un interviu cu Prea Fericirea Sa, interviu publicat în *Învierea*, nr. 17(299)/1 septembrie 2002, p. 2.

Dacă Ortodoxia, în general, pierde prin mutarea la Domnul a Prea Fericirii Sale un Întâistătător, Ortodoxia românească pierde un prieten sincer şi devotat. Prea Fericirea Sa a vizitat Biserica Ortodoxă Română de trei ori: o dată în 2000 şi de două ori în 2003. Vizita din 20-23 mai 2000 a fost prilejuită de hramul Catedralei Patriarhale din Bucureşti, de resfinţirea vechii Catedrale Mitropolitane din Iaşi, ca şi de acordarea a două titluri universitare. Respectiv, decernarea titlului de doctor honoris causa al Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, la propunerea Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae" din Iaşi; ca şi conferirea titlului de senator al Universităţii de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa" din Iaşi, la propunerea Facultăţii de Medicină din Iaşi.

A doua vizită a Prea Fericirii Sale în România a avut loc între 4-12 iunie 2003, ocazie cu care Preşedinţia României l-a decorat cu ordinul Steaua României în grad de Mare Cruce, decernându-i-se şi titlul de doctor honoris causa al Universităţii din Craiova, ca şi al Universităţii de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa" din Iaşi. Cu această ocazie, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a vizitat mai multe instituţii de învăţământ teologic, mănăstiri şi aşezăminte sociale din Mitropolia Munteniei şi Dobrogei, Mitropolia Olteniei şi Mitropolia Moldovei şi Bucovinei.

A treia şi ultima vizită a Prea Fericirii Sale în România a avut loc între 13-16 octombrie 2003, în Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, ocazie cu care a participat la sărbătoarea Cuvioasei Parascheva, aducând totodată în pelerinaj o parte din osemintele Sfântului Dimitrie Izvorâtorul de Mir de la Tesalonic. Vizita a mai fost prilejuită şi de aniversarea a 100 de ani de la naştere, respectiv, 10 ani de la trecerea la cele veşnice a Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, ocazie cu care a rostit o impresionantă cuvântare despre valoarea panortodoxă a gândirii sale teologice.

Viaţa şi multiplele activităţi ale Prea Fericitului Părinte Hristodulos au început să ia o nouă turnură pe data de 9 iunie 2007, când se pregătea să viziteze Patriarhia Alexandriei, la scurt timp după un periplu misionar în nordul Greciei. Febra şi durerile abdominale ce le acuza i-au determinat pe colaboratorii săi apropiaţi să-l forţeze să se interneze şi, astfel, să-şi anuleze deplasarea în Egipt. Internat la Clinica Universitară Areteio din Atena, i s-a depistat o tumoare canceroasă la intestinul gros şi, mai apoi, în timpul operaţiei, şi la ficat. Lumea începuse să aducă flori în faţa spitalului şi să se perinde într-un pelerinaj fără sfârşit... Starea critică de sănătate în care se afla Arhiepiscopul Atenei era cunoscută de toată lumea, la dorinţa expresă a Prea Fericirii Sale. Sperenţe au început să apară odată cu sosirea doctorului Andreas Tzakis, directorul Clinicii Jackson Memorial din Miami, o clinică specializată în transplantul de ficat. Încrezător în şansa unui transplant la Miami, în Statele Unite, Prea Fericitul Părinte Hristodulos părăseşte Clinica Areteio din Atena, pe 20 iulie 2007, vizibil slăbit şi profund emoţionat, în scopul pregătirii pentru deplasarea în Statele Unite. Spre Miami a decolat în data de 18 august 2007, de pe aeroportul militar Elevsinas din Atena, cu o aeronavă pusă la dispoziţie de către guvernul grec. La Miami a aşteptat 50 de zile până i s-a găsit ficatul compatibil. Înainte însă de a fi internat în clinică pentru pregătirea transplantului, începuse deja să cadă din punct de vedere psihologic, datorită nerăbdării. Aştepta transplantul pentru finalizarea intervenţiei, dorind foarte mult să se întoarcă în Grecia. Pe data de 7 octombrie a fost anunţat că transplantul a fost găsit, provenind de la un tânăr sănătos, victimă de accident. Intră imediat în operaţie, însă peste câteva ore, se constată extinderea metastazelor, fapt ce a făcut imposibilă realizarea transplantului. La scurt timp revine la Atena, unde urmează un tratament pe bază de chimioterapie, refuzând în mod constant să se interneze în spital, chiar şi atunci când sănătatea începuse vizibil să i se deterioreze. A rămas în reşedinţa sa de la periferia Atenei (Paleo Psihiko), unde rând pe rând, şi-a luat rămas bun de la toţi cei care au vrut să-l mai vadă...

Aşa cum menţiona un cotidian central elen, Prea Fericitul Părinte Hristodulos şi-a presimţit moartea şi a întâmpinat-o cu bărbăţie şi smerenie... Întrebat cum se simte, cu câteva zile înainte de a se muta la Domnul, de către un apropiat mitropolit al său, Prea Fericirea Sa a răspuns cu o voce stinsă şi obosită cu câteva cuvinte din Ep. II Tim. „a venit vremea să plec din lume". Un alt colaborator apropiat al său, care l-a vizitat cu câteva zile înainte de a muri, l-a auzit murmurând „Doamne, către Tine vin" şi „Doamne, iartă-mă pe mine păcătosul şi mă miluieşte". În după-masa zilei de duminică, 27 ianuarie a.c., situaţia i s-a îngreunat şi a cerut să i se facă Sf. Maslu, care s-a săvârşit în camera sa, şi el, întins, cu ochii închişi, însă cu deplină conştiinţă a faptului că ieşea din lumea aceasta, şi cu toate acestea liniştit, în ciuda durerilor de care suferea, a primit cu emoţie uleiul binecuvântat. Era deja pregătit să treacă din Biserica luptătoare în cea triumfătoare... În timpul orei două noaptea a început să aibă dureri şi disfuncţii ale respiraţiei, doctorii şi asistentele, ca şi cei mai apropiaţi colaboratori i-au fost alături... La ora 5:15, în dimineaţa zilei de luni, 28 ianuarie a.c., în timp ce dormea liniştit, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a trecut dincolo de timp, spre zorii Împărăţiei lui Dumnezeu... Potrivit doctorului său curant, d-l Dionisios Voros „Prea Fericitul Părinte Arhiepiscop a întâmpinat problema vieţii şi a morţii într-un mod foarte aparte, aş spune de pe un nivel foarte înalt. Viaţa sa, confruntarea cu încercarea bolii sale şi modul prin care a dat lupta nedreaptă cu moartea rămân moştenire preţioasă şi exemplu pentru noi toţi". „Fericiţi cei ce-şi trăiesc viaţa în perspectiva Învierii" este unul dintre gândurile pe care Prea Fericirea Sa le-a inserat în Mesajul de Anul Nou, mesaj citit de Prea Fericirea Sa şi preluat de canalele media elene la cumpăna dintre ani, la ultima sa trecere dintr-un an într-altul... Aceasta să fie şi povaţa pe care Arhiepiscopul Hristodulos ne-o adresează fiecăruia în parte, într-o vreme în care el însuşi trăieşte plenar din lumina Învierii...

Aşa cum bine menţiona Înalt Prea Sfinţitul Părinte Ignatie, Mitropolit de Dimitriada şi Almiros, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a fost un vizionar, a creat perspectivele unei Biserici vii, libere, în situaţii de multe ori ostile şi în vremuri dificile. A vrut o Biserică al cărei cuvânt să aibă putere, o Biserică prezentă în societate şi, desigur, o Biserică care nu-şi uită niciodată Tradiţia ei, o Biserică care ştie să lucreze în prezent şi să aspire la un viitor măreţ. Iată, aşadar, de ce Prea Fericitul Părinte Hristodulos lasă în urma sa imaginea unui ierarh pilduitor, a unui teolog iscusit, a unui om de cultură erudit, paradigmă vie pentru toţi cei angajaţi în ogorul Domnului!...

Dr. Ştefan TOMA

PREA FERICITUL PĂRINTE IERONIM AL II-LEA,
noul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei

PF Ieronim II, slujind prima sa Liturghie în demnitatea de Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii, 17 februarie 2008

Din data de 7 februarie a.c., Prea Fericitul Părinte Ieronim al II-lea este noul Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii. Prea Fericirea Sa a fost ales în această nobilă slujire de către ierarhia Bisericii Ortodoxe a Greciei, cu 45 de voturi din totalul celor 74 exprimate, devenind astfel cel de al XX-lea Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii.

Prea Fericirea Sa (în lume Ioannis Liapis) s-a născut în localitatea Inofita Viotias în 1938. Este absolvent al Facultăţii de Filozofie (Secţia Arheologie) şi al Facultăţii de Teologie a Universităţii din Atena. A fost bursier al Fundaţiei de Stat pentru Burse (IKY) pe perioada specializării sale în Bizantinologie. Din acest motiv, s-a deplasat la Graz (Austria), mai apoi la Regensburg şi München (Germania), unde şi-a desăvârşit studiile postuniversitare.

A predat ca asistent universitar la Societatea de Arheologie din Atena, şi ca filolog la Facultatea Leondio din Nea Smirni, părăsind cariera universitară odată cu intrarea în cler.

A fost protosinghel al Mitropoliei de Teba şi Levadia (1976-1978), egumen al Mănăstirilor Schimbarea la Faţă a Mântuitorului Sagmata (1971-1977) şi a Cuviosului Luca (1977-1981), secretar al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei (1978-1981). În anul 1981 a fost ales în unanimitate de voturi în demnitatea de Mitropolit de Teba şi Levadia. A fost membru al Comisiilor de Educaţie Bisericească, de Patrimoniu Bisericesc, de Relaţie a Bisericii cu Societatea, de Burse, îndeplinind şi funcţia de vicepreşedinte al postului de radio al Bisericii Greciei.

În timpul păstoririi Prea Fericirii Sale ca Mitropolit de Teba şi Levadias, Mitropolia care l-a avut păstor mai bine de trei decenii a fost prima Mitropolie în Biserica Ortodoxă a Greciei în ceea ce priveşte numărul de clerici cu cel mai înalt nivel de pregătire (82 din cei 110 clerici sunt absolvenţi de studii universitare în teologie sau deţin şi o a doua specializare: filologi, doctori, arhitecţi, paleografi, economişti etc.)

Prin purtarea de grijă a Prea Fericirii Sale, în Mitropolia de Teba şi Levadia au fost refăcute, reînfiinţate sau ctitorite mai multe mănăstiri, în prezent existând şase mănăstiri de călugări şi cincisprezece de maici. Între acestea se disting mănăstirile istorice Cuviosul Luca, sagmata, Cuviosul Serafim, Makariotissa, Evanghelistria şi Ierusalim.

Prea Fericirea Sa a scris multe articole, studii şi cărţi cu conţinut teologic, social şi istoric, dintre care *Monumentele Medievale ale Eviei* a fost premiată în 1970 de către Academia Atenei.

Pe tărâm social, pastoraţia Prea Fericirii Sale s-a remarcat prin înfiinţarea şi susţinerea necondiţionată a numeroase case de copii, internate, azile pentru bătrâni, centru de ajutor pentru narcotici, centru de sprijin pentru emigranţi, ca şi un centru de studii istorice şi arheologice. A fost preocupat îndeaproape de înfiinţarea şi susţinerea cercurilor duhovniceşti parohiale, de asociaţiile de tineret şi reprezentarea acestora la nivel parohial. A înfiinţat Centrul de Studii pentru Istorie şi Cultură din Viotias, care îşi desfăşoară activitatea în colaborare cu Universitatea din Durham şi Cambridge. A înfiinţat centrul de conferinţe al Mitropoliei de Teba şi Levadia, unde periodic au loc congrese naţionale şi internaţionale, un centru de informare în problema protecţiei mediului etc.

Datorită tuturor celor menţionate anterior, a fost distins cu titlul de Doctor Honoris Causa de către Facultatea de Medicină a Universităţii din Craiova, Prea Fericirea Sa fiind şi preşedintele Asociaţiei Greceşti de Cardiologie.

Pe data de 7 februarie a. c. a fost ales aşadar, de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei ca succesor al vrednicului de pomenire Arhiepiscop Hristodulos, ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei.

Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza şi P.S. Dr. Ciprian Câmpineanu, împreună cu P.F. Ieronim II, după slujba de întronizare ca Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii (16 februarie 2008)

Pe data de 16 februarie a.c., la ora 11:00, în catedrala Arhiepiscopiei Atenei a avut loc slujba de întronizare a Prea Fericitului Părinte Ieronim al II-lea. La acest eveniment au luat parte toţi membrii Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, alături de delegaţiile tuturor Bisericilor Ortodoxe surori, a celorlalte Biserici creştine, membrii guvernului de la Atena, preşedintele Greciei etc. Din delegaţia Patriarhiei Române la acest eveniment au făcut parte Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, P.S. Dr. Ciprian Câmpineanu, episcop-vicar patriarhal şi P.C. Arhim. Timotei Aioanei, exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureştilor. Îndată după ceremonia de întronizare a avut loc recepţia oficială dată cu această ocazie, ca şi întâlnirea personală a Prea Fericitului Părinte Ieronim al II-lea, la Arhiepiscopia Atenei, cu fiecare delegaţie în parte prezentă la întronizarea sa.

Cu un deosebit interes a fost aşteptat cuvântul festiv de întronizare al Prea Fericitului Părinte Ieronim al II-lea, la care ne vom referi în cele ce urmează. Cuvântarea Prea Fericirii sale a fost structurată pe patru direcţii extrem de clare. Pornind de la înţelegerea unei relaţii vii şi dinamice a Bisericii cu societatea, de la înţelegerea unei Biserici active în raport cu problemele reale ale oamenilor, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe a Greciei s-a referit la relaţia cu tinerii, la revigorarea dimensiunii culturale a neoelinismului contemporan, la grija pentru oamenii aflaţi în nevoi, ca şi la o seamă de intenţii care-l stăpânesc în calitate de preşedinte al Sf. Sinod al Bisericii Greciei.

Potrivit Prea Fericirii Sale, Biserica „nu are dreptul să tacă şi să fie indiferentă la cele câte îi chinuiesc pe oameni, fie că este vorba de mici probleme de subzistenţă, fie de problemele majore ale societăţii în care trăiesc. Noi nu suntem politicieni, ci slujitori bisericeşti. Suntem după har şi îndatorire purtători şi exponenţi ai harismei profetice a preoţiei. Sensul profeţiei însă, nu este să prevezi viitorul, ci să descoperi în Duhul Sfânt câte rănesc în prezent adevărul şi subminează viitorul, calitatea vieţii oamenilor şi mântuirea lor".

Cu un deosebit patos, Prea Fericitul Părinte Ieronim al II-lea s-a adresat tinerilor: „Copiii mei: în primul rând doresc să vă reînnoiesc invitaţia fericitului înaintaş al meu în scaun, a Arhiepiscopului Hristodulos, care v-a chemat să veniţi în Biserică fără prejudecăţi, idei preconcepute şi supoziţii. Vă încredinţez şi eu că ceea ce e nevoie e doar să nu uitaţi că Biserica este casa voastră, căminul vostru părintesc. Nu avem nevoie de intermedieri şi invitaţii speciale... Eu, Arhiepiscopul, adică părintele vostru spiritual, şi împreună cu mine toţi clericii, nu avem dreptul să încetăm de a vă invita. Trebuie să ieşim primii în drum şi să vă întâlnim. Nu ajunge să vă reinvităm, ci să venim noi primii alături de voi. Iubiţii mei copii, vreau să ne întâlnim personal... Ceea ce în mod deosebit doresc este să vă aud decât să mă auziţi. Iar voi să vă faceţi simţită prezenţa şi cuvântul cunoscut în viaţa Bisericii noastre. Eu voi încerca să fiu deschis faţă de voi, şi diafan, pentru a se zări în spatele meu Stăpânul vieţii cel Răstignit. Singurul Care iubeşte într-atât, încât nimeni nu poate să se opună iubirii Lui. Şi încă ceva. Biserica este casa voastră. Şi când o vedeţi arzând de nepăsările şi nevredniciile noastre, nu staţi alături în mod simplu criticând. Intraţi înăuntru pentru a salva tot ceea ce putem din tezaurul preţios al moştenirii noastre spirituale. Haideţi în casa voastră pentru a o reînnoi şi reclădi împreună".

În continuare, Prea Fericirea Sa s-a referit la stimularea culturii neoelinismului contemporan, chemându-i pe cei responsabili la o împreună redescoperire a sevelor care i-au hrănit pe înaintaşii neamului grec, cei care au născut cultura pe care Grecia astăzi o moşteneşte. A vorbit despre o reîntâlnire a Bisericii cu creativitatea umană în scopul îmbogăţirii tezaurului cultural pentru generaţiile ce vor urma.

După cum am menţionat anterior, o altă problemă abordată a constituit-o grija pentru cei încercaţi, pentru cei aflaţi în suferinţă. Potrivit Prea Fericirii Sale „nu există durere umană care să fie posibil să ne lase indiferenţi... Biserica nu Îl slăveşte pe Dumnezeu numai prin imne, ci în primul rând făcând cunoscută prezenţa şi iubirea Lui în orice situaţie, acolo unde durerea şi încercările rănesc sau ameninţă nădejdea cu dispariţia. Chem aşadar poporul lui Dumnezeu, turma cea încredinţată de Domnul, adică pe dumnea-voastră, pe toţi: pe cei credincioşi şi pe aceia care se declară necredincioşi, să ne întâlnim în jurul Sfintei Mese, acolo unde se experiază măreţia Tainelor, şi să ne unim puterile, pentru a face din iubire şi unitate mod de viaţă, astfel încât Sfânta Liturghie să continue în viaţa noastră de zi cu zi şi să devină prin noi izvor de consolare şi de jertfă a noastră faţă de tot fratele aflat în suferinţă".

Nu a lipsit din mesajul Prea Fericirii Sale focalizarea pe nucleul vieţii parohiale: „Îmi doresc, mă rog şi vă rog să vă preocupaţi astfel încât, în pustiul Atenei să existe o mică oază pentru tineret în fiecare parohie... Este urgent şi necesar ca în fiecare colţ de pământ atenian să existe o parohie vie, care să arate în orice fel posibil, că Hristos a înviat, şi de aceea oamenii pot să găsească acolo bucurie, consolare, sprijin, sens vieţii lor, şi să trăiască viaţa de zi cu zi cu certitudinea că moartea a fost învinsă, că „Hristos a înviat şi viaţa stăpâneşte".

Un alt aspect din mesajul Prea Fericirii Sale s-a referit la felul cum înţelege să slujească Biserica Ortodoxă Greacă, în calitate de preşedinte al Sf. Sinod. În acest sens, Prea Fericirea Sa a subliniat nevoia întăririi duhului sinodal în hotărârile ce urmează a fi luate, la reluarea unei relaţii de suflet cu Patriarhia Ecumenică, la rolul acesteia în menţinerea unităţii Bisericilor Ortodoxe, ca şi la menţinerea relaţiilor frăţeşti cu celelalte Biserici Ortodoxe etc.

Cunoscut de cei apropiaţi ca un om al echilibrului, al consonanţei între cuvânt şi faptă, cumpătat, smerit, Prea Fericitul Părinte Ieronim al II-lea a creat în jurul său nimbul trăirii măreţiei credinţei în mod discret, în preajma celor oropsiţi. Pe bună dreptate s-a şi afirmat că odată cu alegerea sa ca mitropolit de Teba şi Levadia, a transformat casa episcopală în azil de bătrâni.

El însuşi a şi declarat într-un interviu acordat ziarului *Ethnikos Kirikas* (ediţia din 9 februarie) al comunităţii greceşti din Statele Unite ale Americii, că nu şi-a dorit şi nu a luptat pentru slujirea în care prin voia lui Dumnezeu se află acum, fiind voinţa majorităţii ierarhiei, care l-a votat, şi care a văzut în persoana sa un succesor al vrednicului de pomenire Arhiepiscop Hristodulos.

Prea Fericirea Sa a afirmat că va conduce destinele Bisericii Ortodoxe a Greciei în mod sinodal, în deplină înţelegere cu membrii Sfântului Sinod şi că nimic din ceea ce se va hotărî în şedinţele sinodale nu-i va aparţine în mod exclusiv, fiind rezultatul înţelegerii depline a întregii ierarhii. „Biserica este întotdeauna în mers. Conducători nu sunt oamenii, nici eu nu sunt conducător al Bisericii, ci Hristos este conducătorul. Noi suntem persoanele care venim şi slujim Biserica. În funcţie de modul în care ne jertfim, de personalitatea noastră, şi în funcţie de comportamentul nostru sunt şi problemele vieţii bisericeşti. Hristos este Acelaşi, Îşi iubeşte Biserica Sa, îi iubeşte pe credincioşi. Comportamentul nostru este cel care creează o atmosferă bună sau neplăcută".

Îi dorim Prea Fericirii Sale mulţi ani în nobila slujire de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei, fiind încredinţaţi totodată, că relaţiile prieteneşti între Ortodoxia greacă şi cea română vor cunoaşte cel puţin aceeaşi intensitate ca până acum.

Dr. Ştefan TOMA

Membrii ai delegaţiilor oficiale, prezente la întronizarea P.F. Ieronim al II-lea (16 februarie 2008)

ADUNAREA EPARHIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI

Sâmbătă, 19 ianuarie 2008, s-au derulat, la centrul metropolitan, lucrările Consiliului eparhial şi ale Adunării Eparhiale, prilej cu care au fost prezentate, dezbătute şi aprobate rapoartele anuale ale tuturor sectoarelor de activitate, în 2007 şi s-au conturat obiectivele majore pentru 2008.

La ora 7^{30} a început oficierea, în paraclisul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", a Sfintei Liturghii, în prezenţa Înalt Prea Sfinţitului Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, şi cu participarea membrilor Consiliului şi Adunării Eparhiale. Au slujit P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar, consilieri, stareţi şi protopopi din eparhie.

Înainte de otpust s-a săvârşit slujba *Te Deum*-ului. La ora 9^{00} s-a întrunit, la reşedinţa mitropolitană, Consiliul eparhial. I.P.S. Mitropolit Laurenţiu a adresat un cuvânt de bun venit membrilor consiliului şi a oferit detalii în legătură cu modificările survenite în Statutul de Organizare şi Funcţionare al Bisericii Ortodoxe Române, ca urmare a propunerilor făcute de Comisia instituită de Sf. Sinod pentru revizuirea acestui statut. Î.P.S. Sa a ţinut să precizeze că a rezultat un Statut cu noutăţi esenţiale, care va facilita activitatea Bisericii Ortodoxe Române. În unele aspecte s-a revenit la o rânduială a Ortodoxiei de pretutindeni, cum este cazul alegerilor de episcopi, făcute după prevederile vechiului statut de către Colegiul electoral bisericesc, iar după noul statut de către Sfântul Sinod. Noi ca ardeleni, a precizat Î.P.S. Sa, vom apăra tot ceea ce mitropolitul Şaguna ne-a lăsat moştenire, dar în privinţa unor prevederi, cum este şi cea la care ne-am referit, va trebui să ne aliniem totuşi rânduielilor existente în toate Bisericile Ortodoxe. Poporul lui Dumnezeu, laicatul nu se exclude de la adoptarea unor hotărâri care privesc viaţa bisericească, dar este în spiritul tradiţiei transmisă de la apostoli ca unele hotărâri să fie adaptate, sub adumbrirea Sf. Duh, în colegiul episcopilor.

Noul patriarh, Prea Fericitul Părinte Daniel, a cercetat cu o deosebită luare-aminte propunerile Comisiei sinodale de revizuire a Statutului şi a apreciat ca fiind judicioase şi în spiritul tradiţiei ortodoxe modificările propuse şi ca atare a sprijinit aprobarea noului Statut de către Sfântul Sinod. Acest lucru s-a şi întâmplat: Sfântul Sinod a aprobat noul Statut, care ulterior a fost recunoscut şi de către Guvernul României.

*

La ora 11^{00} au început lucrările Adunării eparhiale, s-a făcut apelul şi s-a constatat prezenţa numărului reglementar de membri ai acestui for bisericesc.

Au fost prezentate, discutate şi aprobate următoarele rapoarte:

1. Agenda pastoral-misionară pe 2007 a Înalt Prea Sfinţitului Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, întocmită de către Pr. Cristian Vaida – secretar cabinet.
2. Agenda misionar-pastorală pe 2007 a Prea Sfinţitului dr. Visarion Răşinăreanu – episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, întocmită de către Diac. Vasile Avram.
3. Raportul sectorului bisericesc-administrativ, întocmit de către Pr. Lect. Univ. Dr. Mihai Iosu, vicar administrativ şi Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin Necula, consilier bisericesc-administrativ.
4. Raportul sectorului cultural, alcătuit de către Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural.
5. Raportul sectorului economic, alcătuit de către ec. Valer Ioan Dumitrean.
6. Raportul sectorului administraţie bunuri, alcătuit de către pr. Constantin Oprea, consilier bunuri bisericeşti.
7. Raportul sectorului economic-comercial, alcătuit de către pr. Liviu Anghel, consilier economic-comercial.
8. Raportul sectorului exarhat – viaţă monahală, întocmit de către arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor.
9. Raportul sectorului canonic-juridic, alcătuit de către pr. Ilarie Benechea, inspector eparhial şi avocat Gheorghe Dobrin.
10. Raportul sectorului misionar-pastoral, alcătuit de către pr. Petru Pantiş, consilier misionar-pastoral.
11. Raportul Departamentului pentru tineret, alcătuit de pr. Cristian Almăjanu.
12. Raportul sectorului de asistenţă-socială, alcătuit de d-na Gerlinde Gabler-Braun consilier social şi pr. Nicolae Laţchescu, inspector social.

Dintre problemele care dorim să le evidenţiem din rapoartele prezentate menţionăm:

1. Declararea anului 2008, an comemorativ mitropolit Andrei Şaguna, cu ocazia bicentenarului naşterii sale (20 decembrie 1808). Calendarul desfăşurării manifestărilor comemorative aprobat de Adunarea eparhială a fost publicat în nr. 1-4/2008 al „Telegrafului Român".
2. Tot în legătură cu acest eveniment s-a hotărât şi aprobat de către Adunarea eparhială publicarea a trei volume comemorative mitropolit Andrei Şaguna.
3. În privinţa planului editorial al Editurii Andreiene pe 2008 a fost prezentată o listă cu 28 de titluri de carte, ce urmează a fi tipărite de profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", preoţi şi alte personalităţi de cultură.
4. Pentru îmbunătăţirea activităţii pastoral-misionare şi mai ales liturgice a preoţilor s-a propus şi aprobat organizarea unor cursuri de reciclare de scurtă durată, pe lângă cursurile pentru obţinerea gradelor profesionale.
5. Acordarea unei atenţii sporite cazurilor de abateri disciplinare din rândurile clericilor şi crearea unui al doilea post clerical în parohiile cu probleme.
6. Problema locuirii preoţilor în parohie (combaterea navetismului).
7. Program de inspecţii la parohii, a protopopilor.
8. Program de inspecţii efectuate de consilierii eparhiali.
9. Respectarea rânduielilor canonice şi liturgice în privinţa oficierii Sfintelor Taine (în special a Sfântului Maslu).
10. O bună rânduială în pelerinajele cu sfintele moaşte.
11. Prezenţa unor clerici în Consiliile locale, cu statutul de consilieri neînregimentaţi politic.
12. O strategie în privinţa ocrotirii şi restaurării patrimoniului cultural-bisericesc.
13. O intensificare a activităţii pastoral-misionare şi predicatoriale.
14. O impulsionare a activităţii educativ-formative a profesorilor de religie.

O atenţie specială s-a acordat raportului privind modul în care conducea eparhială şi în general slujitorii altarelor din Sibiu şi împrejurimi s-au implicat în organizarea şi buna desfăşurare a celei de A III-a Adunări Ecumenice Europene, care s-a derulat la Sibiu între 4-9 septembrie 2007.

De asemenea s-a reţinut şi apreciat pozitiv contribuţia Arhiepiscopiei Sibiului la buna reuşită a tuturor activităţilor cultural-artistice ce s-au derulat în cadrul programului „Sibiu – capitală culturală europeană".

S-a apreciat efectul benefic al emisiunilor Radio-Trinitas pe întreg teritoriul Arhiepiscopiei Sibiului.

Adunarea eparhială a formulat o apreciere pozitivă a activităţii din toate sectoarele de activitate, în anul 2007.

Rapoartele au fost imprimate şi legate într-un caiet care a fost pus la dispoziţia membrilor Adunării eparhiale.

În încheiere, Î.P.S. Mitropolit Laurenţiu a adus mulţumiri tuturor celor care s-au implicat în rezolvarea îndatoririlor care le-au revenit, în calitate de membri ai Adunării eparhiale, în calitate de slujitori în sectoarele de activitate ale eparhiei, ca şi la sfintele altare sau la catedră, ca şi în domeniul de asistenţă socială.

Pr. Prof. Dumitru ABRUDAN

File de monografie

Trei fii de viţă geogeană şi-au unit sufletele şi au scos de sub pana minţii şi a inimii o carte despre comuna Geoagiu de Sus, un colţ de rai din plaiul străbun al Transilvaniei. Sub lumina unei ample monografii, prezentată pe un spaţiu de peste 600 de pagini, micul sat ardelenesc, aflat între hărnicia românilor din Lunca Mureşului şi dârzenia celor de la porţile Apusenilor, pare să-şi recapete importanţa şi strălucirea din vremurile de altădată, ancorat în trei momente cardinale:

Anul 1263 – faptele de vitejie ale oştirii conduse de comitele Andrei de Geoagiu în luptele de pe Mureş cu tătarii, iar mai apoi cu saşii răsculaţi din cetatea Codlei, sunt răsplătite cu pământuri şi daruri de către Ştefan, regele cel tânăr al Ungariei (1270-1272), fiii şi urmaşii comitelui dobândind la rândul lor demnităţi importante în conducerea voievodatului Transilvaniei;

Anul 1557 – principesa Isabella (1541-1571), crăiasa Ungariei de Răsărit, îl înscăunează la Geoagiu de Sus, în continuarea unei tradiţii din vechime, pe Hristofor, episcop peste *„preoţii şi toţi oamenii care mărturiseau credinţa grecească"*, în fapt unicul episod din istoria Transilvaniei când autorităţile recunoşteau românilor prin documente scrise dreptul la credinţa ortodoxă;

Anul 1913 – Newark (Ohio) – din iniţiativa unui grup de geogeni emigraţi în SUA se înfiinţează *Fundaţia Ajutorul Cultural Câmpia Libertăţii*. Marea serbare se desfăşoară după tipicul unei nunţi tradiţionale, între români şi americani, cu naşi, cu vornic, cu fanfară şi multe steaguri româneşti şi americane.

Cuvânt despre autori

La o privire atentă asupra biografiilor autorilor lucrării apărută la Ed. Salgo, Sibiu, în 2007, (vol. 1-2), se constată că aceştia au reuşit o complementaritate perfectă, ba mai mult, au realizat o carte de mare originalitate.

Şirul oportunităţilor începe cu iniţiatorul monografiei, inginerul şi profesorul Vasile Albu, pasionat al cercetărilor minuţioase, care pune temelia lucrării în momentul în care devenise deja o personalitate, ca profesor de „esperanto" la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu. După plecarea lui dintre cei vii în 1995, impresionanta colecţie de date şi de documente adunate se aşează în faţa celui de-al doilea autor, col. ing.(r) Vasile Repede, aflat şi el la momentul de maximă maturitate, după o carieră militară ireproşabilă, desfăşurată timp de peste 40 de ani în Arsenalul din Sibiu. El îşi canalizează tot efortul spre lucrare, adăugând date esenţiale şi autentice în studiul civilizaţiei tehnicii populare, al evenimentelor istorice şi în analiza continuităţii spiritului creştin ortodox la românii transilvăneni.

Noianul de documente aşteaptă însă şi cea de-a treia oportunitate, pe cel de-al treilea autor, fiul lui Vasile Repede, Ovidiu, care timp de trei ani, alături de tatăl său, redistribuie toate datele într-o structură nouă şi într-un limbaj literar limpede şi plăcut cititorilor.

Conţinutul lucrării

Cele peste 600 de pagini, împărţite în şase cărţi, două volume, cu 22 de anexe, ne aşează în faţa ochilor un tablou aproape complet al satului ardelenesc din vechime şi până spre vremurile noastre.

Cartea întâi, ***Identitatea geografică a localităţii***, desfăşurată pe parcursul a circa 50 de pagini, după o prezentare succintă a geografiei judeţului Alba, ne invită la o plimbare pe drumul ce urcă lin printre casele din ce în ce mai rare ale satului, înfundate sub streşinile pădurilor dinspre munte. Cele trei anexe ale Cărţii I, aflate la sfârşitul volumului, conţin vederi panoramice cu satul şi cu vechea lui vatră, cu muntele ce veghează cătunul Faţa Pietrii, harta localităţii şi bazinul hidrografic al râului Geoagiu.

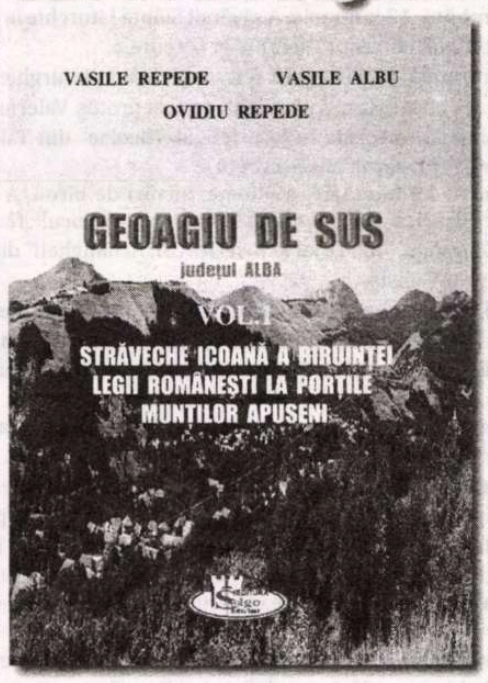

Cartea a II-a, ***Identitatea istorică a Geoagiului de Sus*** , care cuprinde peste 130 de pagini, începe cu prezentarea mărturiilor arheologice autohtone, deţinute de un mic muzeu al şcolii, care atestă aici existenţa civilizaţiei umane încă din paleoliticul inferior. Urmează un interesant documentar despre etimologia denumirilor localităţii în primele secole ale mileniului doi, iar apoi atestarea documentară odată cu întemeierea Comitatului Geoagiu în sec. al XIII-lea. Evenimentele şi veacurile se derulează firesc, cronologic, însoţite de breviare şi litografii: transformarea Comitatului Geoagiu în Domeniu al Coroanei (1428), ridicarea cetăţii de la Stremţ de către Iancu de Hunedoara (1445), legăturile cu boierii şi domnitorii din Ţara Românească, inclusiv cu Principele Mihai Viteazu (care, de exemplu, primeşte înaintea bătăliei de la Mirăslău-1600, din partea geogenilor care l-au întâmpinat pe Mureş, un steag de luptă făcut din patrafirul preotului din Geoagiu. Folosind lucrările unor istorici de seamă (Vasile Bologa, Ştefan Meteş, David Prodan) este descrisă cu amănunte interesante participarea ţăranilor geogeni la răscoala lui Horea (1784) şi în legiunile lui Avram Iancu (1848-1849). Apoi, mai succint, se prezintă participarea preoţilor şi învăţătorilor din sat la susţinerea mişcării Memorandiste, despre exodul tinerilor ardeleni în SUA, sacrificiul geogenilor în Primul şi Al Doilea Război Mondial. Cele 6 anexe cuprind documentele de atestare ale localităţii, harta Domeniului Geoagiu, o străveche lespede de piatră, cu numele celor 44 de eroi căzuţi în Primul Război Mondial (1914-1918) înregimentaţi în Armata austriacă şi al celor 23 de voluntari care au luptat alături în structurile Armatei Române la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz în campania din 1917 şi în acţiunile desfăşurate de Armata română în 1919 pentru alungarea trupelor maghiare din Transilvania, precum şi al geogenilor căzuţi (22) în războiul de eliberare a teritoriilor româneşti în campaniile din 22 iunie 1941 la 9 mai 1945, precum şi al celor 71 de veterani care au luptat pe fronturile celui de-al Doilea Război Mondial.

Cartea a III-a, alcătuită din aproape 100 de pagini, este dedicată vieţii spirituale. Ea se prezintă ca un tablou larg în spaţiu şi în timp, reliefând o istorie succintă a continuităţii credinţei ortodoxe din întreaga Transilvanie. Principalele repere sunt: apariţia creştinismului răsăritean în Dacia romană şi lupta românilor ortodocşi pentru menţinerea identităţii lor spirituale de-a lungul timpului, în pofida marilor încercări la care au fost supuşi. Ultima parte a Cărţii a III-a revine în hotarul monografic şi descrie *„micul Ierusalim ortodox de pe Valea Geoagiului"*, aşa cum denumea metaforic Nicolae Iorga bisericile şi mănăstirile de aici, în 1905, cu ocazia călătoriei sale. Prezentarea celor 6 biserici se face cu amănunte, atât în ce priveşte etapele istorice şi construcţia propriu-zisă, cât şi referitor la preoţii şi cantorii care au slujit, cărţile bisericeşti de valoare din patrimoniu etc. Cele patru anexe cuprind vederile exterioare ale bisericilor, cântece religioase specifice, Colinda Crailor şi Cântece de înmormântare.

Cartea a IV-a, cu un conţinut tot de aproximativ 100 de pagini, prima din vol. al II-lea, este intitulată sugestiv ***Drumul civilizaţiei în aria geografică a Geoagiului de Sus***. Prima secvenţă a cărţii prezintă date inedite despre civilizaţia strămoşilor noştri traco-daci, iar mai apoi influenţe ale civilizaţiei romane, după care, într-un capitol sintetic intitulat „Satul românesc, singurul supravieţuitor aflat la confluenţa revoluţiilor neterminate" se face racordarea cu epoca modernă şi comportamentul social şi spiritual tradiţional al majorităţii românilor.

Secvenţa a doua a cărţii ne vorbeşte despre vatra străveche a satului, despre disciplina impusă de Conscripţiile urbariale din vremea austriecilor, despre ocupaţiile localnicilor, despre reperele culinare specifice. Evoluţia uneltelor, ustensilelor şi instalaţiilor tehnice tradiţionale se face cu prezentări detaliate, însoţite de desene. Simultan se prezintă meşteşugurile tradiţionale şi meşterii cei mai de seamă ai satului, confecţiile de haine, construcţia de case cu componenţa unei gospodării tipice, justiţia din vechime, primarii satului, societăţile de întrajutorare, comerţ, jandarmi, dispensar medical, etc.

Cartea a V-a şi cea mai voluminoasă, cuprinzând peste 150 de pagini, intitulată ***Cultură şi folclor în Geoagiu de Sus***, este concepută pe câteva tematici independente şi bine conturate: *particularităţi de limbă* (de la specificul pronunţiei la toponimie, lexic şi porecle specifice); *instrucţia şcolară*; *medicina populară*; *superstiţii*. Obiceiurile satului, punct de referinţă în orice lucrare monografică, sunt surprinse de autori în două ipostaze inedite: cursul vieţii şi cursul calendaristic al unui an. Mai întâi sunt descrise obiceiurile din momentele cruciale ale vieţii fiecărui om: naşterea şi botezul, nunta tradiţională (inclusiv versurile de vornicie), obiceiurile de la clacă şi şezătoare, iar apoi cele de la înmormântare. Pe de altă parte, urmând filele calendarului creştin, este prezentat specificul celor mai importante sărbători din an, începând cu Sfântul Vasile cel Mare şi terminând cu Marea sărbătoare a Crăciunului. Cele patru anexe cuprind versuri de Cântece populare, texte de colinde, poezii şi epigrame selectate din creaţia unor autori consacraţi ai locurilor şi un medalion al poetului Nicolae Beldean, emigrat în SUA în 1910.

Cum era şi firesc, ultima carte, ***Fiii satului*** are o întindere mai redusă (40 pagini) fiind dedicată personalităţilor şi autorilor de lucrări cu conţinut istoric, religios şi literar. Dintre oamenii de cultură care au făcut mare cinste comunei lor natale menţionăm pe: dr. prof preot Vasile Bologa (1859-1944), secretar al ASTRA Sibiu, colaborator al ziarului Telegraful Român, autor al mai multor cărţi de interes didactic, politic şi literar; col.preot Ioan Dăncilă (1880-1966), un adevărat „şef de stat major al sufletelor", cum îl denumea colegul său de front, prof. preot dr. Grigore Cristescu, Ioan Dăncilă militând în toate scrierile lui pentru cele două învăţături esenţiale ale vieţii – credinţă şi patriotism (vezi cărţile lui *„În slujba neamului prin Evanghelie"* Sibiu, 1925, *„Cruce şi spadă"* Sibiu, 1930 etc.); istoriograful preot Ştefan Meteş, (1886-1977), membru corespondent al Academiei şi director al Arhivelor Statului din Cluj din 1922 până în 1947; Nicolae Beldean (1890-1972), poet al dezrădăcinării (v. poezia *Inimă de mamă*); poetul şi prozatorul col. Ioan Tecşa (1952-1999), speranţă a scrisului românesc, stins prematur din viaţă, epigramistul Eugen Albu (n.1940), laureat al mai multor festivaluri umoristice interne şi internaţionale.

O menţionare deosebită merită de asemenea preotul Nicolae Repede (1818-1870), maior în legiunile luptătorilor lui Avram Iancu, care a reuşit ocuparea cetăţii Aiudului în dimineaţa zilei de 9 ianuarie 1849 şi generalul Vasile Barbu (1888-1979), care, în calitate de căpitan al Gărzilor Naţionale a asigurat ordinea şi paza la Marea Adunare de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, şi care a întâmpinat oastea română la Teiuş cu un steag tricolor confecţionat din odăjdii preoţeşti, reeditând întâmpinarea făcută de geogeni principelui Mihai Viteazu cu trei veacuri în urmă. O altă personalitate de referinţă a locurilor este şi stareţul Evloghie Oţa (1912-1976) care, după 12 ani petrecuţi la Muntele Athos, revine şi, bucurându-se de recunoaştere în societatea teologică românească, reface în 1937 viaţa monahală de la mănăstirea Râmeţ, întreruptă aproape 150 de ani.

În loc de încheiere, reproducem un fragment din Balada populară a Bulzului, reprodus pe coperta 4, volumul II: *Bulzule, stâncă de piatră, / Va veni-n Geoagi vreodată / Vremea care-a fost curată?... / Cu credinţa de-odinioară, / Cu serbări şi cu fanfară. /Să mai fie cum a fost / Cu primar şi şef de post, / rai, feciori colindători, / Joc în sat şi-n şezători, / Cu preoţi, dascăli din sat, / Aşa cum a fost odat`... / Cu notar şi scriitor, / De sat să ne fie dor!...*

A consemnat,
col.(r) Victor Neghină

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

– ianuarie 2008 –

• **Marţi, 1 ianuarie.** Î.P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Catedrala mitropolitană.

• **Miercuri, 2 – Sâmbătă, 5 ianuarie.** A participat la New York, la slujba înmormântării părintelui protopop dr. Casian Fetea de la parohia românească „Sf. Maria".

• **Duminică, 6 ianuarie** – *Praznicul Botezului Domnului.* A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Catedrala mitropolitană. În aceeaşi zi, a oficiat în Piaţa Mare a oraşului, slujba de Sfinţire Mare a apei, la care au participat preoţii şi credincioşii din partea de sus a oraşului, precum şi o serie de oficialităţi locale. Cu această ocazie a rostit un cuvânt duhovnicesc.

• **Luni, 7 ianuarie** – *Soborul Sf. Ioan Botezătorul.* A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la catedrala „Sf. Ioan Botezătorul" din Făgăraş. În aceeaşi zi a participat la sărbătoarea tradiţională a întrunirii „cetelor de feciori" din Ţara Făgăraşului, ocazie cu care a rostit un cuvânt festiv.

• **Marţi, 8 ianuarie.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 9 ianuarie.** A avut program de lucru la cabinet. A primit la sediul mitropolitan vizita domnului Marcel Metzger, profesor emerit al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg.

• **Joi, 10 ianuarie.** A participat la cursurile de Teologie Liturgică pe care profesorul Marcel Metzger le-a predat studenţilor Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". În aceeaşi zi, împreună cu profesorul Metzger, a făcut o vizită la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

• **Vineri, 11 ianuarie.** A participat la festivitatea de decernare a titlului academic de *Doctor Honoris Causa* Domniei Sale, Prof. Dr. Marcel Metzger, de către Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", prin purtarea de grijă a Î.P.S. Sale. În cadrul ceremoniei a rostit un cuvânt festiv.

• **Duminică, 13 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Cisnădie, protopopiatul Sibiu (pr. paroh Nicolae Bârsan).

• **Luni, 14 ianuarie**. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Marţi, 15 ianuarie.** A participat la şedinţa consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Miercuri, 16 ianuarie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Joi, 17 ianuarie** – *Sărbătoarea Sf. Antonie cel Mare.* A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu. Tot aici a oficiat şi slujba întru pomenirea vrednicului de amintire, mitropolitul Antonie Plămădeală.

• **Vineri, 18 ianuarie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Sâmbătă, 19 ianuarie.** A participat la Sf. Liturghie şi la slujba de *Te-Deum*, oficiate de către P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, la Capela mitropolitană, cu ocazia deschiderii lucrărilor şedinţei Consiliului Eparhial şi Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului. A prezidat şedinţele Consiliului Eparhial şi Adunării Eparhiale, în cadrul căreia s-au prezentat rapoartele de activitate pe anul 2007, pe sectoare şi protopopiate.

• **Duminică, 20 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Ilie", parohia Turnişor II din Sibiu.

• **Luni, 21 – Marţi, 22 ianuarie.** A reprezentat interesele Arhiepiscopiei la Secretariatul de Stat pentru Culte şi la Comisia Specială de Retrocedări de la Bucureşti.

• **Miercuri, 23 ianuarie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Joi, 24 ianuarie.** A prezidat comisia de examinare a doctoranzilor anului III de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". În aceeaşi zi, la sediul mitropolitan, a avut o întâlnire duhovnicească cu preoţii slujitori la Catedrala mitropolitană. Seara a participat la Casa Armatei din Sibiu, la manifestarea culturală dedicată împlinirii a 149 de ani de la Unirea Principatelor Române. Cu această ocazie a rostit o alocuţiune.

• **Vineri, 25 ianuarie.** A fost prezent la Agnita, la o întâlnire cu primarul din localitate şi cu protopopul locului în vederea soluţionării unor probleme de natură bisericească. Seara a participat, în cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor*, la slujba organizată la Biserica Evanghelică din Sibiu.

• **Sâmbătă, 26 ianuarie.** A prezidat o şedinţă cu protopopii din jud. Sibiu.

• **Duminică, 27 ianuarie.** A oficiat Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Trei Ierarhi", parohia Făgăraş Combinat. L-a hirotonit întru diacon pe dl lect. dr. Daniel Buda. În aceeaşi zi, a făcut o vizită pastorală în localitatea Corbi, protopopiatul Făgăraş.

• **Miercuri, 30 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Catedrala mitropolitană. L-a hirotonit întru preot pe prea cucernicul diacon lect. dr. Daniel Buda, pe seama Capelei Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". A participat, apoi, la sesiunea de comunicări ştiinţifice „Sf. Trei Ierarhi" organizată în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Joi, 31 ianuarie. A avut program de lucru la cabinet.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. LAURENŢIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

• **Marţi, 1 ianuarie.** P.S. Sa a săvârşit la cumpăna dintre ani slujba de *Te-Deum* în biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Tălmăcel, protopopiatul Avrig. A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la biserica episcopală „Sf. Arhangheli" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură (Pr. paroh Gheorghe Şebu). Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Miercuri, 2 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela „Sf. Vasile cel Mare" a Spitalului nr. 3 din Sibiu cu prilejul hramului (Pr. paroh Ciprian Cândea).

• **Joi, 3 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. A oficiat în sobor în Biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din Sibiu slujba înmormântării Pr. Dorin-Mihai Cătinaş (35 de ani), rostind cuvânt de învăţătură.

• **Vineri, 4 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală. A vizitat biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Poplaca.

• **Duminică, 6 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Biserica „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" (Dintre Brazi) din Sibiu rostind cuvânt de învăţătura (Pr. paroh Mihai Sămărghiţan). Oficiază împreună cu preoţii din Oraşul de Jos slujba Aghiazmei celei Mari pe malul Cibinului.

• **Luni, 7 ianuarie** (*Soborul Sfântului Proroc Ioan Botezătorul*). A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Grui-Sălişte cu prilejul zilei hramului. Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Marţi, 8 – Miercuri, 9 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. A participat la o întrunire ecumenică la sediul Parohiei Evanghelice din Sibiu.

• **Vineri, 11 ianuarie.** A participat la ceremonia decernării titlului de *doctor honoris causa* teologului Marcel Metzger (Strasbourg) în Aula Facultăţii de Teologie. Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

• **Sâmbătă, 12 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană iar seara Vecernia în Catedrală.

• **Duminică, 13 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Schitul Păltiniş, prot. Sibiu (stareţ protos. Valeriu Luca). Seara slujeşte Vecernia în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, prot. Avrig (Pr. paroh Mircea Creţu).

• **Marţi, 15 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. A vizitat canonic Biserica „Sf. Gheorghe" din Orlat, metocul „Naşterea Maicii Domnului" din Orlat şi Biserica „Sf. Arhangheli" din Gura Râului, prot. Sălişte.

• **Joi, 17 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească şi slujba de parastas pentru mitropolitul Antonie Plămădeală la Mănăstirea Sâmbăta de Sus. A vizitat canonic Mănăstirea Bucium, prot. Făgăraş.

• **Vineri, 18 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

• **Sâmbătă, 19 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi slujba de *Te-Deum* cu prilejul deschiderii Adunării Eparhiale. A oficiat în sobor slujba înmormântării protopopului onorar Pompiliu-Vasile Dumbravă în biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", Braşov-Cetate, rostind cuvânt de învăţătură.

• **Duminică, 20 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" a penitenciarului Aiud, rostind cuvânt de învăţătură (Pr. capelan Liviu Tarcău). A vizitat Mănăstirea Râmeţ, jud. Alba.

• **Luni, 21 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara săvârşeşte Vecernia în Catedrală şi rosteşte un cuvânt de învăţătură inaugurând Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creştinilor.

• **Marţi, 22 – Joi, 24 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara participă pe rând la serviciile divine ecumenice din bisericile reformată, greco-catolică şi romano-catolică cu prilejul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor.

• **Sâmbătă, 26 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană iar apoi a oficiat un trisaghion la catafalcul credincioasei Maria Costea în biserica „Dintre Brazi", rostind cuvânt de învăţătură. Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Duminică, 27 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mănăstirea Orlat, prot. Sălişte (stareţă Dionisia Grigore). A oficiat în biserica veche din Sadu slujba înmormântării viceprimarului Ioan-Viorel Oancea rostind cuvânt de învăţătură.

• **Marţi, 29 – Joi, 31 ianuarie.** A participat la cea de a X-a Întâlnire a Comunităţii Sant'Edigio desfăşurate la Roma-Italia.

Arhid. Vasile AVRAM

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Biblioteca ASTRA, *Constantin Noica şi Sibiul*, Ed. IMAGO, ed. îngrijită şi prefaţată de Mircea Braga, Sibiu, 2007, 165 p.

Sub îngrijirea distinsului cărturar sibian Mircea Braga, Biblioteca Astra pune la îndemâna noastră un volum de documente, articole, conferinţe, corespondenţă, toate având-l numitor comun pe sihastrul de la Păltiniş, existente în fondurile speciale ale rezervorului de memorie culturală şi cărturărească pe care această bibliotecă le conservă.

O lectură a conferinţelor lui Noica, cel puţin din punctul de vedere al omului de astăzi, este mai mult decât benefică. Un Constantin Noica benedictin, ca să folosim o figură de stil pe care Dl. Gabriel Liiceanu o foloseşte în raport cu Eminescu, este o bucurie, de fiecare dată când parcurgi firul unei minţi curăţite de snobism şi bucuroase de a împărtăşi oamenilor odihnirea întru Cuvânt.

Desigur că efortul recuperării moştenirii noiciene nu se va finaliza niciodată. Fiecărei generaţii îi va reveni obligaţia de a reciti, cu ochii culturii sale, provocările de sens ale acestui minunat partener de vorbire cu şi despre devenirea întru fiinţă academică. Acest volum este un reper pe cale.

Pr. Viorel SAVA, *Sfintele Taine în tradiţia liturgică romano-catolică. Prezentare şi evaluare din perspectivă ortodoxă*, Ed. Performantica, Iaşi, 2007, 257 p.

Cunoscut lumii teologice drept un atent cercetător al liturgicului, Părintele Viorel Sava, distins Decan al Facultăţii de Teologie „Dumitru Stăniloae" din Iaşi, propune un nou volum de liturgică comparată, urmărind teologia Sfintelor Taine în tradiţia romano-catolică. Sunt urmărite pe rând Taina Sfântului Botez (tradiţie şi înnoire, pp. 7-32), Taina Mirungerii – Confirmarea (pp. 33-52), Taina Euharistiei în preocupările Conciliului II Vatican (pp. 53-80), Taina Mărturisirii în Biserica Romano-Catolică (pp. 81-148), Taina Căsătoriei în tradiţia romano-catolică, privire specială asupra reformei liturgice a Conciliului II Vatican (pp. 149-188), Taina Hirotoniei în Ortodoxie şi Catolicism (pp. 189-212), Taina Sfântului Maslu în Romano-Catolicism după Conciliul II Vatican (pp. 213-238).

Urmărind aspectele istorico-liturgice şi evoluţia în ritualul Tainelor, elementele de individualizare liturgică a ritului romano-catolic, influenţa pe care învăţătura de credinţă specifică a avut-o asupra dezvoltării cultului precum şi câteva aspecte de semiologie liturgică, lucrarea Părintelui Viorel Sava este un important mijloc de cunoaştere a alterităţii liturgice, a celeilalte ramuri liturghisitoare a Bisericii celei Una. Importantă ar fi fost dezvoltarea unei critici, pozitive, asupra segmentării şi fragmentării liturgicului sub presiunea modernismului şi postmodernismului, dinaintea cărora Romano-Catolicismul şi-a pierdut oarecum echilibrul, meritând a fi remarcate eforturile pe care astăzi le face, ca biserică şi teologie, în vederea recuperării patristico-evanghelice a riturilor liturgice primare.

Susţinută de o bibliografie importantă (pp. 239-257), lucrarea lasă deschisă cercetării liturgice româneşti marja de acceptabilitate a validităţii slujirii celuilalt, obligând totodată la propria noastră cumpănire, în vederea realizării unui demers liturgico-pastoral echilibrat, tradiţional.

Sub egida MITROPOLIEI ARDEALULUI au apărut la Editura Andreiana volumele ***Studii teologice dedicate ilustrului istoric sibian – Părintele Profesor Academician Dr. Mircea Păcurariu la împlinirea vârstei de 75 de ani*, 2007, 555 p. (coordonatori Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae Chifăr şi Lect. Dr. Paul Brusanowski) şi *Patristică şi actualitate. Omagiu P.C. Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu*, 2008, 550 p. (coordonator P.C. Pr. Conf. Univ. Dr. Ioan-Mircea Ielciu).** Realizate din dorinţa de omagiere a unora dintre cele mai reprezentative chipuri de profesori de teologie ai Facultăţii noastre din Sibiu, cele două volume însumează studii şi articole de valoare, contribuţii nu doar la cunoaşterea operei distinşilor omagiaţi, ci şi la dezvoltarea cercetării teologice româneşti în general. Tematica abordată, mai cu seamă din domeniul istoric şi patristic, dovedeşte o dată în plus că şcoala de cercetare teologică, care-şi trage seva inclusiv de la Părinţii Profesori Mircea Păcurariu şi Constantin Voicu, are resursele necesare dezvoltării unor noi paliere de aprofundare a studiului teologic, atât de necesar momentului actual.

Lansările volumelor, realizate în foaierul Bibliotecii ASTRA, gazdă de mare rafinament a acestor momente, au subliniat, dacă mai era nevoie, aprecierea şi dragostea de care se bucură cei doi Părinţi dinaintea preoţimii şi studenţimii sibiene. Volumele acest sens dintâi îl au: bucuria mărturisirii preţuirii. De-al doilea, ele vădesc că a preţui pe cineva înseamnă a consolida şi a duce mai departe munca sa profesională.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 9-12 — 1 şi 15 martie 2008

DUMINICA SFINTEI CRUCI

Cu jutorul lui Dumnezeu, am ajuns la jumătatea Postului, la *Duminica Sfintei Cruci*. Postul este o călătorie, aşa cum este şi viaţa noastră. Noi călătorim, deşi nu ne dăm seama. Există însă şi o călătorie duhovnicească, pe care o facem din pruncia noastră şi până când Dumnezeu ne va chema la Sine. În cadrul acestei călătorii, noi învăţăm mereu. Prezenţa noastră la Biserică este ca la o şcoală. Fiecare sărbătoare are pentru noi un rol pedagogic. De aceea există, după rugăciune, şi învăţătură, la predică.

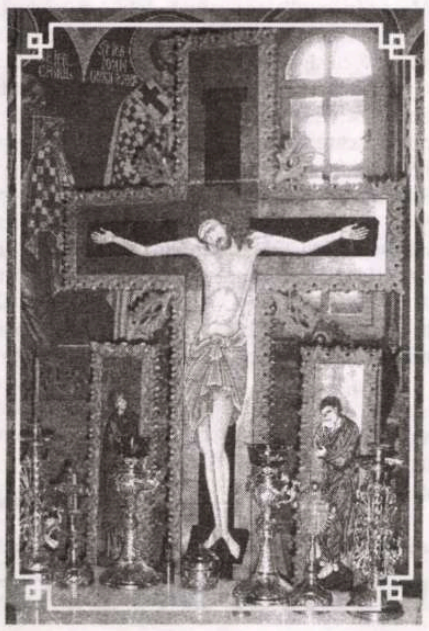

Mulţumim lui Dumnezeu că a dat să ne naştem în adevărata Biserică, în Biserica dreptmăritoare, care nu ne învaţă numai frânturi de adevăr, numai despre Botez, numai despre Venirea a Doua, numai despre duhuri, cum fac unii creştini din vremea noastră. Nu sunt învăţături fragmentate în Biserică, ci învăţătura Bisericii este atotcuprinzătoare. Dacă nu am avea toate învăţăturile, am fi tentaţi să zicem: „Păi, or fi având şi aceştia dreptate". Dar sunt peste 3000 de secte în toată lumea. Oare, să fie 3000 de dumnezei, 3000 de hristoşi, 3000 de scripturi?! După ce ai început să greşeşti o dată, greşeala ta o ia altul şi o face mai mare, altul o face şi mai mare, încât fiecare îşi aduce câte o feliuţă... de greşeală. Noi nu putem trăi cu feliuţe din acestea. Trebuie să înţelegem toată învăţătura şi să o aplicăm în viaţa noastră. Orice depărtare de la Biserica adevărată este o mare pierdere.

Şi mai este ceva, şi sufletesc şi românesc. Toţi strămoşii noştri, din primul veac de când s-au născut, au fost creştini ortodocşi. Dacă s-au dus din lumea aceasta, s-au dus în credinţa cea adevărată. Iar un creştin adevărat spune despre strămoşii săi dreptmăritori: „Mă duc cu ei acolo; nu vreau mântuirea celor care îmi arată altceva". Aceştia nu ştiu de unde sunt. Ei vin de maxim 200 de ani. Oare, să fi mers în iad toţi românii ortodocşi, până acum? Iar acum trebuie să vină cineva din America sau din altă parte şi să spună: *Vă evanghelizăm!?* Dar noi suntem sălbatici? Noi nu am auzit de Evanghelie? Şi ei, sărmanii, fac şi *săptămână de evanghelizare*. Ar trebui să ne evanghelizeze, dacă au primit adevărata Evanghelie, cu ***toată*** Evanghelia, nu numai cu o parte.

Şi iată una dintre aceste învăţături mari ale Bisericii noastre. Prima pe care o învăţăm astăzi, în timpul Postului, este cea legată de post, rugăciune şi credinţă. Credinţa nu este aceea pe care o declarăm undeva, fie că o declarăm la recensământ sau în altă parte, când spunem: „Suntem credincioşi ortodocşi" sau mai ştiu eu ce fel de credincioşi. Ci este

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi
Mitropolitul Ardealului

PASTORALA
Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei

Iubitului nostru cler şi dreptmăritorilor creştini din cuprinsul Patriarhiei Române, Har, milă şi pace de la Dumnezeu-Tatăl, iar de la noi arhiereşti binecuvântări!

Iubiţii noştri fii sufleteşti,

Potrivit Sfintei Tradiţii, icoanele fac parte din învăţătura şi practica Bisericii Creştine, iar, potrivit documentelor, ele se aflau pe pereţii catacombelor în secolul întâi şi în următoarele două, când creştinii, persecutaţi de stăpânirea lumească păgână şi neputând să se roage la lumina zilei, o făceau în adăposturi subterane.

Odată cu Edictul din anul 313, când împăratul Constantin cel Mare – devenit apoi sfânt împreună cu maica sa, Elena – le-a dat creştinilor libertatea de a-şi manifesta credinţa şi cultul, aceştia au ridicat sute şi mii de biserici, pe care le-au împodobit cu picturi murale, dintre care unele se păstrează până astăzi. Aşa s-a dezvoltat arta iconografică bizantină, a Bisericii Răsăritului, care a cunoscut un nou avânt în secolul VI, sub împăratul Justinian, şi a continuat să înflorească încă două sute de ani, dăruindu-le închinătorilor adevărate monumente de frumuseţe sacră.

Totul a mers bine până pe la începutul secolului VIII, când tronul imperiului a căzut pe mâna dinastiei isaurienilor, care nu aveau nimic în comun cu civilizaţia şi rafinamentele Bizanţului.

Primul dintre ei, Leon al III-lea Isaurul, a pornit o teribilă campanie împotriva icoanelor, rămasă în istorie sub numele de iconoclasm (adică 'distrugerea icoanelor') sau iconomahie (adică 'lupta contra icoanelor'), o urgie care avea să dureze peste şaptezeci de ani, cu nenumărate victime omeneşti şi imense pierderi patrimoniale.

Principala cauză care i-a determinat pe aceştia să ducă o luptă atât de crâncenă împotriva icoanelor a fost, pe de o parte, puternica influenţă a monofizismului, erezie care nega dubla natură a Mântuitorului Hristos, dumnezeiască şi omenească, afirmând că firea omenească a fost absorbită de cea dumnezeiască şi că, prin urmare, nefiind şi om, Iisus nu putea fi reprezentat în icoană. Pe de altă parte, împăraţii isaurieni erau interesaţi să nu-şi deterioreze relaţiile politice cu califii musulmani din vecinătatea imperiului, care denunţau arta iconografică drept o abatere de la a doua poruncă a Decalogului, puternic inserată în Coran. Acestei duble cauze i se adaugă cea de ordin psihologic, înverşunarea suveranului care constată că voinţa lui se loveşte de împotriviri; la gândul că ar putea fi înfrânt, el devine bulgărele de zăpadă în rostogolire, care începe prin a speria o pasăre şi termină dărâmând o casă.

Pe durata celor şapte decenii s-au născocit cele mai crunte forme ale prigoanei. Toate bisericile au fost golite de icoane, care erau distruse. Toţi cetăţenii din Constantinopol şi Asia Mică au fost obligaţi să-şi aducă icoanele în pieţele publice, unde erau arse. Cei care se împotriveau erau arestaţi, exilaţi sau omorâţi. Cei care încercau să-şi salveze icoanele în ascunzători sau îngropându-le în pământ, erau spionaţi, descoperiţi şi aruncaţi în temniţe.

În biserici, frescele şi mozaicurile iconografice au fost arse şi acoperite cu straturi groase de tencuială şi var. S-a recurs şi la metoda perfidă a discuţiilor publice între adversarii şi adepţii icoanelor, pentru ca aceştia din urmă să fie identificaţi, arestaţi şi supuşi torturilor. De asemenea, moaştele sfinţilor au fost batjocorite şi arse.

Deoarece împotrivirea poporului lua amploare, împăratul Constantin al V-lea a convocat un sinod care să consfinţească iconoclasmul din chiar interiorul Bisericii. Au participat 338 de episcopi, dar au absentat patriarhii Ierusalimului, Alexandriei şi Antiohiei, precum şi episcopul Romei. Sub ameninţări, participanţii au cedat, aşa că marea rezistenţă a rămas pe seama călugărilor, care, neavând nimic de pierdut, în afară de mântuirea sufletului, erau gata să-şi dea viaţa întru apărarea sfintelor icoane. Dintre aceştia, Sfântul Ioan Damaschin a scris un tratat împotriva iconoclasmului, cu o amplă pledoarie pentru cinstirea icoanelor. Mai mult, el l-a înfruntat direct pe Leon al III-lea pentru abuz de putere, amintindu-i că 'nu i se cade împăratului să-şi facă de cap în Biserică'. Nu mai puţin important a fost rolul Sfântului Teodor Studitul, egumenul marii mânăstiri de lângă Constantinopol, ca şi acela al Sfântului Nichifor Mărturisitorul. Nu-l putem trece cu vederea nici pe Sfântul Grigorie Decapolitul, ale cărui moaşte se află pe pământ românesc, în Mânăstirea Bistriţa din judeţul Vâlcea.

Prigoana a încetat odată cu venirea pe tron a înţeleptei împărătese Irina, împreună cu fiul ei în vârstă de numai 10 ani. Din porunca acestei femei înţelepte şi doritoare de pace, fapt pe care-l relevă însuşi numele ei, s-a ţinut în anul 787, la Niceea, cel de al VII-lea Sinod Ecumenic, la care au participat aproximativ 350 de episcopi, sub preşedinţia patriarhului Tarasie, şi care a restabilit cultul icoanelor, cu precizarea că lor li se cuvine doar cinstire, iar nu venerare precum sfinţilor sau adorare precum lui Dumnezeu, că prin ele nu cinstim materia din care sunt făcute, ci persoanele pe care le reprezintă, că odată cu ele cinstim sfânta cruce şi sfintele moaşte, dar în limitele permise, fără exagerări.

Tulburări din partea iconoclaştilor au mai fost şi după aceea, până când la cârma imperiului a venit o altă înţeleaptă femeie, împărăteasa Teodora. Sub oblăduirea ei, patriarhul Metodie a convocat un sinod la care i-a invitat pe toţi episcopii, egumenii şi călugării care avuseseră de suferit în rezistenţa anti-iconoclastă. Atunci, la 11 martie 842, s-a hotărât ca prima Duminică din Postul Mare să se numească Duminica Ortodoxiei, adică a credinţei dreptmăritoare, consacrându-se astfel, odată pentru totdeauna, cinstirea icoanelor în cultul creştin al Răsăritului.

Dreptmăritori creştini,

Aşa cum bine ştiţi, construcţia unei biserici ortodoxe se întinde pe durata mai multor ani. Când noul locaş este acoperit, tencuit, pardosit şi încălzit, episcopul poate da binecuvântarea de a se sluji în el, dar provizoriu. Biserica e terminată şi poate fi sfinţită numai după ce a primit podoaba picturii, adică a iconografiei care îmbracă pereţii şi tâmpla cu scene biblice şi cu chipurile sfinţilor. Spre mijlocul locaşului, la îndemâna credincioşilor, se află icoana praznicară.

De asemenea, şi în casa fiecărui bun creştin se află cel puţin o icoană, sfinţită de preot şi aşezată, de obicei, pe peretele dinspre răsărit. Chiar şi omul cel mai simplu ştie că icoana nu

(continuare în p. 2)

UŞILE POCĂINŢEI

Am purces din nou la drum către ziua *Sfintei Învieri* având drept tovarăşi de călătorie postul, rugăciunea şi fapta cea bună.

Am intrat iarăşi în perioada Triodului numită aşa după cartea de cult folosită în biserici şi care cuprinde în ea imne liturgice de o frumuseţe deosebită. Răsună de acum cântările de pocăinţă ce străbat cerurile, se înmulţesc rugăciunile şi slujbele de peste săptămână, iar credincioşii se pregătesc să întâmpine praznicul Sfintei Învieri mai curaţi, mai luminaţi şi mai întăriţi duhovniceşte.

Postul Sfintelor Paşti sau al Patruzecimii este vremea celei mai depline trăiri duhovniceşti pentru întreaga creştinătate ortodoxă.

„Bun lucru este rugăciunea cu post, cu milostenie şi cu dreptate" glăsuieşte Domnul în Vechiul Testament prin glasul lui Tobit (Tobit 12, 8), şi într-adevăr în vremea postului rugăciunea este mai frumoasă şi mai folositoare decât în celălalt răstimp al anului liturgic.

Acum – în vremea postului – omul credincios se simte mai împăcat cu Dumnezeu, mai apropiat de semenii săi, mai mulţumit şi mai uşurat în cugetul său.

Triodul cu minunatele sale cântări ne mişcă inima iar lacrimile pocăinţei curăţă păcatele şi liniştesc frământările noastre sufleteşti.

Postul şi rugăciunea, cele două arme nebiruite lăsate nouă de Domnul Hristos, odrăslesc bucuria şi pacea.

Perioada Triodului, şi implicit cea a Postului Mare, ne aduce aminte de slujirea arhierească a Mântuitorului, aceea de Mare Preot care prin jertfa Sa a străbătut cerurile şi ne-a împăcat cu Dumnezeu.

Cântările din perioada Postului sunt mai suave, mai îmbietoare la smerenie şi la pocăinţă ca şi la cugetarea la înfricoşătoarele patimi ale Mântuitorului Hristos.

Cât de înălţătoare şi de suflet mângâietoare sunt rânduielile din timpul Postului celui Mare; Pavecerniţa cea mare ce adună în biserici mulţime mare de credincioşi mai ales în prima săptămână a Postului, când e împreunată cu părţi din Canonul cel Mare al Sf. Andrei Criteanul; Liturghia darurilor mai înainte sfinţite săvârşită în amurg de seară când Creatorul aprinde luminători pe bolta cerească; Sfintele Liturghii ale Sf. Ioan Gură de Aur săvârşite în sâmbetele postului şi când se pomenesc cei răposaţi în nădejdea învierii şi a vieţii de veci; Sfânta Liturghie a Sf. Vasile cel Mare săvârşită în primele cinci duminici ale postului. Iată atâtea bucurii duhovniceşti de care ne împărtăşim cu toţii în această perioadă deosebită pregătitoare Sfintelor Paşti.

Se cuvine ca Postul nostru, pentru a fi bineprimit înaintea lui Dumnezeu, să fie atât trupesc, adică înfrânare de la anumite mâncăruri şi băuturi, dar şi sufletesc, adică înfrânare de la patimi şi de la pornirile păcătoase ale firii omeneşti.

În capitolul 58 al cărţii lui Isaia din Vechiul Testament Dumnezeu arată lămurit care este postul cel adevărat şi bineplăcut Lui: *„rupeţi lanţurile nedreptăţii, dezlegaţi legăturile jugului, daţi drumul celor asupriţi şi sfărâmaţi jugul lor.*

(continuare în p. 2)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar Sibiu

PASTORALA LA DUMINICA ORTODOXIEI

(urmare din p. 1)

este altceva decât reprezentarea vizuală a persoanei pe care o înfăţişează şi că rolul ei este acela de a înlesni comunicarea şi comuniunea cu acea persoană. În acest fel, sfântul din icoană, contemplat zilnic prin cinstire şi rugăciune, devine un fel de membru al familiei, unul de-al casei, căruia îi ceri mijlocirea, ajutorul şi în preajma căruia te simţi bine.

Nu altfel stau lucrurile în locaşul de cult, numai că familia Bisericii este incomparabil mai mare, de la dimensiunea unei parohii până la scara universală. Adunaţi aici, în străduinţa de a dobândi Împărăţia Cerurilor prin asaltul rugăciunii, creştinii se întâlnesc cu sfinţii, care deja au cucerit-o. S-a alcătuit astfel o comunitate în care credinciosul de rând, familiar cu icoanele sfinţilor, nu mai are nevoie de perceperea lor vizuală, acum percepându-i prin sentimentul intim că el nu e singur, că sfinţii sunt prezenţi aici ca să-l încurajeze, să-l ajute, să-i ofere dovada că dacă ei au fost ca el, şi el poate fi ca ei, că sfinţii sunt o punte a posibilului spre ceea ce pare imposibil, mântuirea păcătosului.

Prin icoane, vedem sfinţii în biserici, aşa cum fac şi îngerii 'care slujesc împreună cu noi' şi împreună slăvesc bunătatea lui Dumnezeu.

Icoana poate avea şi un rol pedagogic, atât în familie, cât şi în comunitatea elevilor dintr-o clasă şcolară. O icoană nu poate fi în contradicţie cu principiile educative ale dirigintelui, ci, dimpotrivă, le confirmă şi le consfinţeşte, numai că ea nu foloseşte metoda expozitivă, ci pe aceea a exemplului viu. Icoana Mântuitorului Hristos inspiră sentimentul bunătăţii, icoana Maicii Domnului, pe acela al purităţii, icoana Sfântului Nicolae sau aceea a Sfintei Mucenițe Filofteia inspiră virtutea solidarităţii cu cel nevoiaş, icoana Sfântului Gheorghe îndeamnă la biruinţa binelui asupra răului, icoana Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca oferă gândul că răscumpărarea unui păcat, oricât ar fi el de greu, nu e niciodată prea târzie, dacă luăm jugul pocăinţei.

Dreptmăritori creştini,

Până la venirea Mântuitorului Hristos nu era cu putinţă reprezentarea lui Dumnezeu, perceput ca spirit pur. Prin trimiterea Fiului Său pe pământ, nevăzutul Dumnezeu a realizat şi modalitatea de a fi văzut de oameni. Însuşi Domnul le spunea ucenicilor despre Sine: 'Cel ce M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl' (Ioan 14, 9). Aşadar, de vreme ce Fiul a devenit trup prin Sfânta Fecioară Maria, a devenit şi materie. Or, materia are consistenţă, contur, formă, culoare, ea poate fi schiţată, desenată, zugrăvită, sau – mai nou – fotografiată. Aşa s-a născut, după Tradiţie, primul portret al Mântuitorului, cel întipărit pe năframa Sfintei Veronica. Un astfel de portret devine, în Ortodoxie, prin sfinţire, icoană. Şi dacă icoana a devenit posibilă prin Întruparea lui Hristos, cu atât mai firesc ea poate reproduce chipul Maicii Domnului şi pe al sfinţilor.

Pe de altă parte, în icoana Domnului Iisus ne recunoaştem pe noi înşine şi pricepem de ce Dumnezeu, după ce a zidit lumea, a încununat-o cu gândul 'Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră' (Facere 1, 26). Acest plural 'să facem' denotă că în acel moment Fiul, ca Logos, era împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Aşadar, dacă omul va avea chipul lui Dumnezeu, şi Hristos-Dumnezeu va avea chipul omului, iar aceasta nu doar prin materialitatea trupului primit de la Sfânta Fecioară Maria, ci şi prin prototipul creat de cuvintele lui Dumnezeu-Tatăl. Virtual, Dumnezeu-Fiul avea chipul omului încă dintru început, ceea ce înseamnă că El S-ar fi întrupat oricum în chipul omului, chiar dacă Adam nu ar fi căzut din Rai.

Identificarea lui Hristos cu omul va fi şi mai evidentă la a doua Sa venire. Principalul criteriu al Judecăţii de Apoi va fi răspunsul fiecăruia la întrebarea dacă el, în timpul vieţii pământeşti, L-a recunoscut sau nu L-a recunoscut pe Iisus în suferinţa omului de alături, fie că acesta era flămând sau însetat sau străin sau gol sau bolnav sau întemniţat (Matei 25, 34-45). Iisus Hristos se află în fiecare suferinţă umană şi exprimă solidaritatea lui Dumnezeu cu propria Sa creatură. Problema este dacă fiecare dintre noi L-a recunoscut sau nu pe Iisus Hristos în suferindul de lângă el şi dacă, prin urmare, şi-a exprimat solidaritatea lui cu Dumnezeu. Păcatul poate fi comisiv, dar şi omisiv: dacă poţi face binele şi-l faci, e o virtute urmată de răsplată; dacă poţi face binele şi nu-l faci, e un păcat urmat de pedeapsă. Tu, omule, eşti cel care te defineşti şi-ţi hotărăşti soarta.

Iată, deci, motivul pentru care Biserica noastră a hotărât, încă din vremea Patriarhului Justinian (1948-1977), ca Duminica Ortodoxiei să fie ziua în care se face colecta pentru completarea Fondului Central Misionar. Acest Fond este destinat în exclusivitate ajutorării semenilor noştri aflaţi în lipsuri, în nevoi sau în suferinţe. Ştiind acum, prin mijlocirea icoanelor, că în fiecare suferinţă umană se ascunde şi aşteaptă Iisus Hristos, nu putem rămâne nepăsători. Din păcate, în ţara noastră încă există destui sărmani, bătrâni, văduve, orfani, copii abandonaţi, dar şi parohii sărace în mediul rural, care au nevoie de sprijinul nostru. De aceea vă adresăm această Scrisoare Pastorală, rugându-vă şi îndemnându-vă să contribuiţi, fiecare după puterea şi inima lui, la alinarea celor ce aşteaptă ajutorul nostru, al tuturor.

Dacă unii dintre frăţiile voastre nu au în Duminica aceasta posibilitatea unei donaţii sau dacă vor vrea să dăruiască mai mult decât au dat, colecta le rămâne deschisă şi în Duminica viitoare.

Dumnezeu să vă binecuvinteze şi să vă răsplătească din milele Sale cele bogate!

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi părtăşia Sfântului Duh să fie cu voi cu toţi!

Un monah teolog din Scythia Minor:
SFÂNTUL IOAN CASSIAN

Cronologic, cel mai cunoscut reprezentant al vieţii monahale de la noi, din secolul al IV-lea, a fost **Sfântul Ioan Cassian**. Despre el s-a afirmat cu bună dreptate că a fost, împreună cu Fericitul Augustin de Hyppo, una dintre cele două mari lumini ale Bisericii Apusene, căci opera sa a jucat un rol primordial în dezvoltarea spiritualităţii occidentale, transmiţând Apusului învăţătura tradiţională a Răsăritului. A fost un reprezentant de seamă al literaturii patristice şi una dintre figurile cele mai de seamă ale monahismului timpuriu, remarcându-se prin viaţa monahală trăită în slujba Bisericii.

Informaţiile despre locul de naştere, mediul de formare şi copilărie lipsesc din paginile scrise de el, dovadă a modului e viaţă aspru pe care şi l-a ales, monahismul. Se naşte în jurul anului 360-361, în provincia Schythia Minor, în localitatea Vicus Casiani, sat din teritoriul rural al cetăţii Histria, unde a primit o educaţie aleasă, cu siguranţă într-un centru de pe ţărmul apusean al Pontului Euxin. S-a format intelectual, fie la Histria, sau poate la Tomis şi Callatis, centre recunoscute în epocă pentru oamenii de seamă pe care i-a format.

Originea sa scitică este subliniată de biograful Ghenadie de Marsilia în lucrarea *De viris illustribus*, unde scrie *„Cassianus natione scytha"*. Mai mult decât atât, savantul francez Henri I. Marrou şi istoricul Vasile Pârvan au rezolvat definitiv controversa privind locul de origine a lui Ioan Cassian, controversă ce a împărţit lumea specialiştilor în două tabere.

Arheologul Vasile Pârvan este autorul unor descoperiri din Dobrogea, mai precis, a două inscripţii greceşti în pădurea Şeremeţului (jud. Constanţa). Ambele inscripţii au fost gravate pe stânci şi în ele se vorbeşte de *hotarele Cassienilor şi peşterile, respectiv hotarele peşterilor Casienilor ale speluncilor*. Pe baza concluziilor elaborate de Vasile Pârvan, a descrierilor făcute de Ioan Cassian asupra locurilor natale, dar mai ales pe fondul interesului personal manifestat pentru viaţa şi opera monahului daco-roman, profesorul H.I. Marrou a concluzionat că nu poate fi refuzată originea scitică a lui Cassian, opinie împărtăşită apoi şi de cei mai mulţi dintre cercetători. Cassienii sunt, aşadar, părinţii lui Ioan Cassian, a căror proprietate se întindea până la peşterile menţionate, deci locuiau pe Valea Casimcei, într-o regiune muntoasă împodobită cu păduri, spaţiu ideal pentru o viaţă monahală. În această zonă se vorbea atât greaca, componentă lingvistică dominantă pentru cetatea Histria, cât şi limba latină. Cunoscător al celor două limbi, greaca şi latina, va încerca să adapteze la cultura latină monahismul, exprimat, după cum am subliniat, mai întâi în cultura şi limba greacă.

Despre aşezările monahale avem informaţii că existau începând cu secolele III-IV, mânăstiri în care s-au format călugări evlavioşi, iscuşiţi teologi, din rândul cărora în decursul veacurilor se vor ridica personalităţi ale vieţii monahale şi eclesiastice. El însuşi mărturiseşte intrarea de tânăr într-o mânăstire, spunând că *„se stabilise de mic copil printre călugări, de la care asculta îndemnuri şi vedea exemple"*, având aşadar modele vii, de viaţă monahală.

(continuare în p. 5)

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

DUMINICA SFINTEI CRUCI

(urmare din p. 1)

credinţa pe care o arăt prin viaţa mea, prin faptele mele, că, altfel, nu sunt credincios. Ne arătăm cea mai mare credinţă şi iubire faţă de Hristos atunci când Îl primim prin Împărtăşanie, pentru că împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos este şansa vieţii de Dincolo. Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos este hrana din lumea de Dincolo. Cel care se împărtăşeşte nu este pe pământ, ci în cer. El Îl duce pe Hristos acasă. Suntem, astfel, purtători de Hristos. Nu-L purtăm pe Hristos numai dacă auzim sau spunem numele Lui, ci dacă ne împărtăşim cu adevărat cu Trupul şi Sângele Său.

Trebuie totdeauna să-L cinstim pe Hristos prin rugăciune, prin însemnare cu Semnul Crucii. Semnul Crucii este arma cu care ne apărăm, care ne ajută să ajungem la Spovedanie şi apoi la Împărtăşanie. De ce nu ne putem lipsi de Cruce? Observaţi că toţi cei care părăsesc Biserica leapădă, în primul rând, Crucea, apoi pe Sfinţi, apoi preoţia şi sunt împotriva a tot ceea ce este sfânt. Ei spun: „Nu e mai simplu: cred numai şi mă duc în rai?". Când spun însă că sunt mântuit, deja m-am mândrit; şi acest păcat este cel mai mare, pe care l-au avut îngerii cei căzuţi. Îngerii care s-au mândrit au devenit draci întunecaţi. Şi iată ispita diavolului! Ce ar vrea diavolul să piardă omul întâi pentru ca să-l poată câştiga? Ar vrea să piardă semnul care-l apără pe om şi care-l ustură pe diavol: *Crucea!*

Iată ce facem noi când facem Semnul Crucii! Suntem atunci puternici. De aceea trebuie să-l facem corect. Să nu se grăbească nimeni, căci vrăjmaşul zice: „Bine, fă-ţi cruce, dar să o faci numai aşa..." Semnul Crucii se face cu trei degete. Aceasta simbolizează *Dumnezeu în Treime*, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, Care e un singur Dumnezeu. Cele două degete le închid în palmă, arătând că Dumnezeu l-a creat pe om, pe Adam şi pe Eva, care au căzut din Rai, dar au posibilitatea să recâştige Raiul prin Hristos, Care era şi Dumnezeu şi Om, şi Care a venit pe pământ. Şi atunci îmi pecetluiesc mintea – cârmaciul vieţii mele – cu ce?, cu pecetea Treimii şi spun: *În numele Tatălui*, apoi cobor mâna în jos şi spun *şi al Fiului*; adică Dumnezeu-Tatăl a trimis în lume pe Fiul Său, din iubire. Îndrept mâna în dreptul inimii şi apoi o ridic pe umărul drept şi spun: *Şi al Sfântului Duh*. Adică Fiul S-a înălţat la ceruri şi a şezut de-a dreapta Tatălui şi a biruit pe vrăjmaş.

Aceasta este o mărturisire de credinţă. Vă întreabă cineva: *Ce credinţă aveţi?* Şi ziceţi: *Păi, ortodoxă*. Apoi: *Şi ce credeţi?* Răspundeţi: *Păi, nu ştim*. Noi credem în Dumnezeu în Treime: în Tatăl, Care L-a trimis în lume pe Fiul Care S-a înălţat la ceruri şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl. Trebuie să ştiu tot *Crezul*, pe care trebuie să-l învăţ pe de rost. În acelaşi timp, când mă însemn cu Semnul Crucii, nu numai că-l alung pe diavol, dar mă şi rog lui Dumnezeu. E o rugăciune profundă. Îi dau lui Dumnezeu mintea mea. Cu mintea facem atâtea păcate, chiar când nu mai putem face cu fapta. Când vrei să te rogi, îţi fuge mintea de la rugăciune. Dar o pecetluieşti cu pecetea Crucii. Dacă în fiecare dimineaţă sau când ai un necaz, sau unde te afli, spui: *Ajută-mă, Doamne!* şi îţi însemni mereu mintea cu pecetea Crucii, nu mai poţi gândi altceva, nu mai poţi gândi răul aproapelui; nu te mai poţi certa. Când vă certaţi şi aveţi ispitele acestea, să vă însemnaţi cu Semnul Crucii. Şi când vin sectarii să vă ademenească să vă ducă în altă parte, să ziceţi: „Dacă şi voi credeţi în Hristos, în Sfânta Cruce şi în Maica Domnului, vin cu voi. Dacă nu, să nu-mi luaţi voi arma, pentru că, în momentul în care-mi luaţi Crucea, care-i armă împotriva diavolului şi care ne pecetluieşte mintea şi inima, îmi luaţi iubirea. Noi fără iubire nu putem trăi. Fără iubire ne urâm, ne omorâm unii pe alţii, ne răzbunăm". Şi, apoi, însemnându-ne cu Semnul Sfintei Cruci, ne pecetluim şi puterea fizică. Îi dăm astfel lui Dumnezeu şi sufletul, dar şi trupul nostru.

La mijlocul Postului, cei care simt oboseala, căci suntem într-un drum, iată-ne adumbrind sub Cruce. Şi ştim că Sfânta Cruce ne străjuieşte de când ne-am născut şi până murim. Primele formule pe care le zice preotul când botează un copil, spre a-l boteza în numele Sfintei Treimi, sunt însoţite de însemnarea cu Semnul Sfintei Cruci. Binecuvântările de la Biserică se fac toate cu chipul Crucii. Avem Semnul Crucii pretutindeni; şi-n ultima clipă a vieţii punem mâinile pe piept tot în semnul Crucii, pentru că suntem creaţi după chipul Crucii. Nu putem renunţa la Semnul Crucii, căci, dacă renunţăm la el, atunci renunţăm la noi înşine şi la identitatea noastră, iar atunci diavolul face din noi ce vrea. Dar el se teme şi fuge de Cruce.

De aceea, să scăpăm toţi la Crucea Mântuitorului Hristos. Acolo este biruinţa Domnului asupra vrăjmaşului diavol. Acolo este şi biruinţa noastră asupra lui. Să luăm Crucea lui Hristos ca armă împotriva tuturor răutăţilor celui viclean şi să strigăm cu tot curajul: „Doamne, armă asupra diavolului Crucea Ta ai dat nouă. Fii slăvit şi binecuvântat pentru aceasta!". Amin.

UŞILE POCĂINŢEI

(urmare din p. 1)

Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăposteşte în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l şi nu te ascunde de cel de un neam cu tine" (Isaia 58, 6-7).

La fel, Mântuitorul Hristos ne povăţuieşte zicându-ne: *„Când postiţi nu fiţi trişti ca făţarnicii"* (Matei 6, 16), cu alte cuvinte, nu postiţi doar *„de ochii lumii"*, ci ungeţi capul vostru cu mirul rugăciunii şi al faptelor bune, spălaţi faţa voastră cu lacrimile pocăinţei şi veţi avea răsplată multă de la Tatăl cel Ceresc Care vede cele ascunse şi răsplăteşte îmbelşugat pe cel smerit cu inima.

Sfinţii Părinţi au înălţat imne deosebite postului arătând la unison că postul cel adevărat este nu atât cel de bucate, cât cel de fapte, de gânduri şi de ispite.

Astfel, Sf. Ioan Gură de Aur spune: *„Cel ce posteşte şi în acea zi şi păcătuieşte nu posteşte pentru binele său sufletesc, nici pentru mărirea lui Dumnezu, ci numai îşi cruţă averea ."*

Postul nu urmăreşte omorârea trupului ci disciplinarea lui, precum zice Avva Pimen: *„noi nu ne-am învăţat să fim omorâtori de trupuri ci de patimi"*, pentru că într-adevăr acestea robesc pe om şi-l fac să se depărteze de Dumnezeu.

Folosul deosebit al Postului îl arată şi Sf. Isaac Sirul când spune că: *„postul este o armă făcută de Dumnezeu şi când diavolul vede această armă la vreun om se înfricoşează. Că cine se îmbracă cu arma postului arde mereu de râvnă.... Dacă cineva posteşte mintea lui nu se clatină ci stă gata să înfrunte patimile cele grele"*. Şi Mântuitorul Hristos ne învaţă că diavolii nu ies din om decât prin rugăciune şi prin post.

Cade-se dar să ne străduim să petrecem această perioadă a Păresimilor cu bucurie duhovnicească, cu înfrânare, cu smerenie, cu rugăciune înmulţită în biserică şi la casele noastre, cu citirea Sfintei Scripturi, a Psaltirii şi altor cărţi folositoare de suflet, cu milostenii şi iertare, gândindu-ne mereu la Hristos Domnul *„Care s-a dat pentru păcatele noastre şi a înviat pentru îndreptarea noastră"* (Romani 4, 25) şi să ne străduim să umblăm *„întru înnoirea vieţii"* (Romani 6, 4).

Să-L rugăm pe Domnul să ne deschidă „Uşile pocăinţei" şi să ne învrednicească *„lupta cea bună să luptăm, calea postului să o săvârşim, biruitori asupra păcatului să ne arătăm şi fără de osândă să ajungem a ne închina şi Sfintei Învieri"*. AMIN !

BIBLIA MITROPOLITULUI ANDREI ŞAGUNA
la 150 de ani de la apariţie

În 1858, la împlinirea unui deceniu de la hirotonirea ca episcop al românilor ortodocşi din Transilvania, Andrei Şaguna oferea „tuturor preoţilor şi creştinilor noştri, *un odor sfânt*", care era Biblia ce tocmai ieşise de sub teascurile tipografiei diecezane din Sibiu, întemeiată şi aceasta tot de el, în 1850.

Era cea de a cincea ediţie integrală a Bibliei în limba română, după Biblia de la Bucureşti, din 1688, Biblia de la Blaj, din 1795, Biblia de la Petersburg, din 1819 şi Biblia de la Buzău, din 1854.

Pe foaia de titlu a noii ediţii sunt înscrişi doi ani: 1856-1858. Este vorba desigur de toată durata „diortosirii"şi tipăririi textului scripturistic. Că într-adevăr aşa stau lucrurile se vede dintr-un anunţ publicat în „Telegraful Român", nr. 7, din 25 ianuarie 1856, prin care se face vestire despre pornirea lucrului de a se da la lumină o nouă ediţie a Sfintei Scripturi. Anunţul acoperă toată pagina întâia a ziarului şi este intitulat: „Provocare la Prenumeraţia Sfintei Scripturi (Biblia) ce se tipăreşte în Tipografia dieţezană la Sibiu". În concret, se face apel la o subscripţie prin care clerul şi credincioşii erau chemaţi să sprijine această importantă lucrare ce tocmai începuse.

Direcţiunea tipografiei dădea asigurare: " 1. Că Biblia se va tipări, pe o hârtie aleasă şi bună. 2. Că va fi înfrumuseţată cu icoane preste una sută, din care şi punem aici patru. 3. Că tipariul va fi aşişderea frumosu, Tipografia dieţezană îngrijindu-se ca Biblia aşa să o tipărească încâtu chipul ei dinafară să corespundă sfinţeniei ei dinlăuntru".

Peste doi ani, adică în 1858, tot „Telegraful Român" va fi vestitorul săvârşirii lucrului început în 1856. În nr. 20/15 mai 1858 se publica următoarea înştiinţare: „Astăzi este Direcţia Tipografiei dieţezane în acea plăcută poziţie de a putea da de ştire publicului că *Biblia* românească ilustrată cu 94 de icoane au eşit de supt teasc, pentru care au fost publicat acum doi ani prenumeraţia cu 20 florini şi că foarte curând se vor espeda D-lor Prenumeranţi ecsemplarele. Preţul de acum al Bibliei se hotărăşte în 26 florini, nelegată, numai până la sfârşitul lui octombrie a.c.cal.nou, ear după acest timp va costisi 30 florini. Sibiu, la Sfintele Rosale, 1858".

În numărul următor al „Telegrafului Român" (nr. 21/22 mai 1858) anunţul se repetă precizându-se că în ciuda dificultăţilor „tipografia, credincioasă chemării sale cei curate şi mântuitoare, nu a desperat ci şi-au încordat toate poterile cele crude încă spre acea întreprindere măreaţă. După lucru energios mai de doi ani de zile poate eşi astăzi cu faţa veselă înaintea Creştinimei noastre şi a-i vesti că Biblia întreagă, ilustrată cu 94 de icoane, au eşit de tot de sub teasc".

Tot în acest număr al „Telegrafului Român" se află tipărită prima parte a unui studiu intitulat *„O privire la Biblie"*, care studiu se va continua şi în următoarele trei numere. Studiul este semnat cu iniţialele Z.B., ceea ce ne îndreptăţeşte să credem că este vorba de Zaharia Boiu, vestitul predicator, profesor la Institutul Teologic, redactor al „Telegrafului Român", asesor consistorial şi membru al Academiei Române. În încheierea studiului, semnatarul adresează cititorilor acest îndemn: „De aceea dar, să primim cu mulţămită şi bucurie această floare a vieţii noastre religioase (adică Biblia, n.n.) şi să o îmbrăţişăm cu acea căldură adevărată cu carea ni se dă şi carea o cere sfinţenia ei. Nu dorim de a trâmbiţa laudele acelora carii s-au ostenit într-un chip sau altul la săvârşirea acestui monument vrednic de cinstire, pentru că aceia sunt prea sublimi în cugetarea lor, ca să se bucure de măririle noastre... ci numai pentru... a întări după potinţă în creştinii noştri simţul de iubire şi împrietenire mai strânsă şi mai adâncă cu Sfânta Scriptură, carea în mijlocul tuturor vijeliilor timpului stă neclătită şi neatinsă. Ţinând tot aşa pre aceia care s-au legat de dânsa cu tot sufletul" (T.R., nr. 25/19 iunie 1858, p. 98).

Ca volum, noua ediţie a Bibliei însuma 1081 de pagini, din care 920 de pagini pentru Vechiul Testament şi 240 de pagini pentru Noul Testament.

Textul scripturistic propriu-zis este precedat, în Biblia de la 1858, de un extins cuvânt introductiv de 21 de pagini, alcătuit de mitropolitul Andrei Şaguna şi care se intitulează „Cunoştinţe folositoare despre Sfânta Scriptură". Aceste cunoştinţe sunt sistematizate în şase părţi.

În prima parte din introducere se vorbeşte *„Despre Începătoriul şi cuprinsul Sfintei Scripturi"*. Sub forma unor întrebări şi răspunsuri sunt abordate aici aspecte precum: Autorul divin al Scripturii (Duhul Sfânt) şi autorii umani cunoscuţi sau necunoscuţi ai cărţilor inspirate ale Bibliei; numărul şi împărţirea cărţilor canonice ale Vechiului Testament şi Noului Testament; cărţile necanonice şi apocrife.

Partea a doua a introducerii se intitulează: „Despre întoarcerea (traducerea, n.n.) Sfintei Scripturi în limbile popoarelor creştine". Pe primul loc este menţionată traducerea din ebraică în greacă, a Vechiului Testament, care s-a făcut în Alexandria Egiptului, în sec. III-II î.d.Hr. şi care se numeşte *„Septuaginta"*.

Sunt amintite apoi şi alte traduceri, tot în limba greacă, ulterioare Septuagintei, dar de mai mică valoare decât aceasta. Nu sunt amintite în schimb, traduceri vechi în alte limbi decât cea greacă, precum sunt: traducerea siriană (Peschitto), făcută în sec. II d.Hr., tot după textul ebraic , traducerea coptă (vechea egipteană), din sec. III, traducerea etiopiană, din sec. IV, traducerea armeană a patriarhului Sahag (Isaac) şi a lui Mesrob, inventatorul alfabetului armean, din sec. V, traducerea georgiană sau gruzină, din sec. VI, traducerile latine: Itala, din sec. II şi Vulgata, din sec. V şi traducerea slavonă, din sec. IX. Ca o justificare a omisiunii altor traduceri decât cea greacă, Şaguna ţine să precizeze că „pentru Biserica noastră Ortodoxă Răsăriteană, Septuaginta este socotită ca cea mai bună şi mai autentică şi ca atare la ea s-a făcut apel pentru traducerile în limbile altor popoare ortodoxe.

БИБЛІѦ,
ДЛѢКЪ
ДМНѢЗѢѦСКА СКРИПТѸРЪ
А ЛѢЦІЙ ЧѢЙ ВѢКЙ ШИ А ЧѢЙ НОАСѢ.
ДѸХОМ ОРІГІНАЛА ЧЛМР ШПТІЄЧѢ ШИ ДОЙ ДЕ ТѦЛМНТОРЙ ДИН АЛЕКСАНДРІА.
ТИПѢРИТѢ
ДИ ЗИЛЕЛ ПРѢ ДМНѢЛЦАТѢЙ НОСТРѸ ДМПЕРАТ ДЕ АВСТРІЙ
ФРАНЦИСК ІОСИФ І.
СѸБТ ПРИВІГІАРЪ ШИ КЪ ЕПИСКОПІЙ ВЕЛЕЦІЙ САЛЦ, ПРѢ ОФИЦІОЗѦЛЪ ДОМ
АНДРЕЙ Барон де ШАГЪНА,
ОРЕІВ.
КЪ Т'ИПАРИА ШИ КЪ КІНЕЗѦЛА ТИПОГРАФІЕЙ ДЕЦЕЗЕІЕІ АРХІЕПІСКОПЕСКОЕ РЕПРІНТѢТЪ ДИН ЙЛТѢ,
ЛА АНІЙ ДОМНЙЛЙ 1856—1858.

În privinţa tiparului, se observă un progres real faţă de ediţiile biblice anterioare. Fiecare pagină oferă cititorului un câmp grafic atrăgător.

După această privire generală asupra voluminoasei ediţii a Bibliei din 1858, este important de ştiut cum anume a procedat Şaguna la întocmirea ei. Mărturia sa o găsim formulată tot în partea introductivă la care dorim să ne întoarcem. După ce enumeră ediţiile româneşti anterioare, el scrie: „Ce se atinge de ediţia aceasta a noastră a Sfintei Scripturi..., am ţinut de datorinţă sfântă a întrebuinţa toate mijloacele care ne-au fost cu putinţă spre... *a restatornici* textul celor 72 de traducători din Alexandria, care Biserica noastră răsăriteană singur numai îl primeşte de autentic şi canonic" (p. XVI). Am subliniat cuvântul *„a restatornici"* deoarece socotim că reprezintă indiciul despre lucrul pe care l-a prestat Şaguna, pregătind pentru tipar ediţia Bibliei din 1858. Este cert că n-a făcut o nouă traducere ci a preluat textul traducerilor anterioare, pe care l-a îndreptat, confruntându-l cu textul Septuagintei. Că aşa au stat lucrurile rezultă din propria sa afirmaţie: „Deci, concluzionează el, de vreme ce în toate ediţiile de mai sus au fost ici colea parte cuvinte necorespunzătoare textului grecesc şi slavian, parte împărţiri nepotrivite a capetelor (capitolelor, n.n.) şi mai cu seamă a stihurilor (versetelor, n.n.): pentru aceea noi, având dinainte, pe lângă textele din ediţiile pomenitelor mai sus Biblii româneşti şi textul grecesc şi slavian, ne-am străduit a aduce textul ediţiei acesteia, cât se potu, în armonie cu traducerea originală a celor 72 de Tâlcuitori" (p. XVI).

Dorind să înlăture orice nelămurire asupra lucrului pe care l-a săvârşit, Şaguna aduce şi exemple de cuvinte, expresii, reformulări pe care le-a îndreptat. El conchide apoi în final: „Aceste vre o câteva exemple credem că vor dovedi destul... silinţa şi osteneala cu carea am privegheat înşine din carte în carte, din cap în cap, ba ce să mai zicem? din cuvânt în cuvânt asupra eşirei la lumină a acestei *Cărţi a Vieţii*... Dumnezeu ne e martor că numai spre mărirea numelui Său ne-am străduit ca textul să iasă mai curat, va să zică, mai aproape de original. Întrucât am ajuns la ţintă va judeca Biserica, căreia îi predăm acest odor neasemănat. Pe noi ne mângâie conştiinţa că cel puţin ne-am nevoit a îndrepta cele ce ni s-au părut a avea lipsă de îndreptare" (p. XVI).

Luând cunoştinţă de toate aceste mărturisiri ale vrednicului ierarh ţinem să accentuăm încă odată faptul că el a întreprins o lucrare de îndreptare, de confruntare a textului ediţiilor anterioare cu textul Septuagintei şi cu cel slavon al fraţilor Chiril şi Metodiu.

Ne întrebăm acum dacă a făcut apel şi la textul Bibliei de la Blaj, din 1795? Indubitabil că l-a consultat. Atunci de ce nu l-a menţionat? Acuzele care i se aduc, într-unul din studiile anexe ale ediţiei jubiliare a Bibliei blăjene, de care am pomenit, sunt cele *„de ostilitate constantă"* a lui Şaguna faţă de uniţi. Textual se spune în acel studiu: „Episcopul şi apoi mitropolitul ortodox de la Sibiu şi-a făcut o profesiune de credinţă din întreţinerea unei permanente stări de încordare şi polemică între cele două biserici româneşti ardelene, greco-catolică şi ortodoxă."(p. 2304). Ba Şaguna s-ar fi dovedit chiar supărat pe editorii Bibliilor de la Petersburg (1819) şi Buzău (1854), care au retipărit (cu unele îndreptări) textul Bibliei de la Blaj. Astfel, că prin tipărirea, la Sibiu, a Bibliei, mitropolitul Şaguna a vrut să *„contracareze"* acel spectaculos şi măgulitor prestigiu de care s-a bucurat Biblia uniţilor (p. 2004).

Apare, prin urmare problema disensiunilor dintre Şaguna şi conducătorii Bisericii unite din Ardeal, pe care, în exclusivitate, mitropolitul ortodox le-ar fi provocat şi întreţinut!

În faţa unor astfel de acuze, este cazul să vedem ce informaţii am putea primi din cercetarea unor documente contemporane sau mai apropiate de epoca lui Şaguna şi a contemporanilor săi, conducători ai Bisericii Unite cu Roma.

Din volumul omagial intitulat: „Mitropolitul Andreiu baron de Şaguna. Scriere comemorativă la Serbarea centenară a naşterii lui", volum publicat la Sibiu, în Editura Consistoriului mitropolitan, la 1909, aflăm că în 1855, Blajul, respectiv mitropolia unită de acolo, l-a reclamat pe Şaguna la ministrul de Culte şi Instrucţiune de la Viena, Leo Thun, un adversar înverşunat al ierarhului ortodox, cum că acesta, prin înfiinţarea tipografiei, în 1850, şi prin tipărirea de cărţi bisericeşti a vătămat grav privilegiul tipografiei blăjene, care ar fi deţinut monopolul tipăririi cărţilor bisericeşti (p.176). Desfiinţarea acelei tipografii de la Sibiu şi sistarea de tipărire de carte pentru românii ortodocşi trebuia să se întâmple negreşit, pentru a se face astfel dreptate fraţilor lor uniţi, care numai ei trebuiau să se bucure de un astfel de privilegiu.

Aflând despre o asemenea punere la cale, ne întrebăm dacă într-adevăr Şaguna a fost acela care fără motive ar fi provocat şi întreţinut o stare de încordare între cele două confesiuni.

Un contemporan al acelor întâmplări, şi anume George Bariţiu, consemna într-una din scrierile sale următoarea observaţie critică: „Blăjenii din acea epocă... mai mare săcătură nu ar fi putut face... Ei încă tot îşi mai încleştau mâinile în monopolul tiparului, în privilegii date (de guvernanţi, n.n.) la 2-3 tipografii, fără să considere că orice monopol de tipografie fusese o adevărată crimă comisă din partea potestăţii publice asupra ştiinţei, a religiei şi a moralităţii (George Bariţiu, „Părţi alese din Istoria Transilvaniei, pe două sute de ani în urmă", 1889-1891, vol. III, p. 560-561).

Pe lângă această dureroasă dovadă de atitudine vitregă a Blajului faţă de Sibiu, a greco-catolicilor faţă de ortodocşi, Şaguna a mai avut o altă motivaţie să evite menţionarea Bibliei de la Blaj între ediţiile anterioare Bibliei pe care el însuşi a publicat-o în 1858. Se ştie că Samuil Micu, în cuvântul „Către cetitoriu" al Bibliei blăjene face afirmaţii nu tocmai măgulitoare despre calitatea traducerii Bibliei de la Bucureşti, care oricum beneficia de privilegiul întâietăţii. El acuza că acea Biblie „cu foarte întunecată şi încurcată aşezare şi întocmire a graiului românesc s-au făcut". Mai mult, „pre multe locuri neplăcută urechilor auzitorilor easte şi foarte anevoie de înţeles, ba pre multe locuri tocma fără înţeles easte. Care lucru cu mare pagubă sufletească era neamului şi besearicii româneşti" (p. 17).

Este absolut cert că Şaguna a citit aceste afirmaţii şi s-a întristat, motiv pentru care, fără a-l pomeni pe Samuil Micu, ia apărarea traducătorilor de la 1688, respectiv a Bibliei tipărite în acel an, pe care românii, până în ziua de astăzi, o socotesc monument de limbă literară românească. Referindu-se tocmai la aspectul acesta al acurateţii traducerii acelei Biblii de la 1688, Şaguna precizează că „Limba Bibliei pentru un popor numai odată se poate face; deacă s-au învins piedeca cea mare a traducerii credincioase şi înţelese şi deacă poporul au primit limba aceea aşa zicând în însăşi fiinţa sa: atunci următorii (traducătorii, n.n.) n-au de a mai face alta ci numai a o re'nnoi şi îndrepta aşa cum o ar fi re'nnoit şi îndreptat traducătoriul cel dintâiu al Bibliei de ar fi trăit până în veacurile lor. Lauda cea netrecătoare a unui astfel de lucru se cuvine arhiepiscopului şi mitropolitului nostru din Bălgrad, Simeon Ştefan, care la anul 1648... au tradus şi tipărit întâia dată, în limba noastră, Testamentul cel Nou, de pe textul grecesc şi slavenesc, întrebuinţând şi cel latinesc. La 40 de ani după aceea, aşa dară la 1688, se tipări apoi întâia dată de pe limba elinească, la Mitropolia din Bucureşti, sub stăpânirea voevodului Ioan Şărban Cantacuzino Basarabă, şi sub păstorirea mitropolitului Teodosie, Biblia întreagă... Mare întru adevăr şi adâncă trebuie să fie mulţumita noastră către pomeniţii bărbaţi mari ai poporului şi al Bisearicii lui, carii în vremuri atâta de grele şi cu mijloace şi puteri aşa smerite au făcut lucruri atât de măreţe! "

Pentru a răspunde direct lui Samuel Micu, Şaguna ţine să precizeze că: „nici unul dintre traducătorii de mai târziu nu poate fi părtaş laudei ce se cuvine acelora cari au oltoit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc. Toţi de mai târziu au preînnoit şi îndreptat numai unde şi unde aceea ce traducătorii cei dintâiu... n-au putut să îndrepte (pentru că nu mai trăiau când s-a impus îndreptarea, n.n.)... Iar limba noastră e pom viu, care în toată primăvara se schimbă... Toate ale lui se fac şi se prefac, numai trupina rămâne totdeauna aceeaşi" (p. VII).

Iată un mod onest de abordare a lucrurilor. A pretinde însă că Samuil Micu a tradus independent textul scripturistic al Bibliei de la 1795, fără să fi făcut apel la textul Bibliei din 1688, iar că Şaguna l-ar fi plagiat neapărat pe Samuil Micu pentru că Biblia sa a apărut la 63 de ani după Biblia aceluia, ni se pare totuşi o afirmaţie nu tocmai conformă cu realitatea. Şi mai mult decât atât, a afirma că „Biblia de la Blaj a detronat instantaneu (la apariţia ei, n.n.) regenţa Bibliei de la Bucureşti, în biserica românească", ni se pare iarăşi întristător de subiectivă o astfel de poziţionare faţă de valorile spiritualităţii româneşti care nu ne pot fi decât comune.

Logic şi corect este ca în mintea şi simţirea noastră să preţuim şi să aşezăm la locul de onoare cuvenit fiecare dintre aceste valoroase moşteniri spirituale de care bunul Dumnezeu ne-a făcut părtaşi şi care sunt toate ediţiile româneşti ale Bibliei începând cu cea din 1688 şi până la cea mai recentă, care este Biblia Vulgata din 2005. Toate trebuie privite ca pietre de temelie ale credinţei şi trăirii noastre creştine.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Şaguna redă, în continuare, precuvântările Noului Testament de la Bălgrad şi pe cele ale Bibliei de la Bucureşti.

Face apoi pomenire şi de alte trei ediţii ulterioare Bibliei de la Bucureşti:

1. Biblia întreagă tipărită de Societatea biblică rusească, de la Petersburg, în 1819.
2. Noul Testament tipărit la Smirna, în Asia Mică, la 1833.
3. Biblia întreagă tipărită la Episcopia Buzăului, în anul 1854.

Precum vedem, Şaguna omite menţionarea traducerii Bibliei de la Blaj, din 1795. Această omisiune a fost taxată cu asprime într-un studiu ataşat ediţiei jubiliare a Bibliei blăjene, care ediţie are menţionat pe foaia de titlu ca loc de apariţie, Roma şi ca dată a apariţiei anul 2000. Asupra acestui aspect vom reveni în finalul acestui articol.

În partea a III-a a introducerii, Şaguna se străduieşte a dovedi cum că „Scriptura este cuvântul adevărat al lui Dumnezeu " (p. XVI-XVIII). El face apel la mărturii interne preluate chiar din Scriptură şi la mărturii externe, preluate din scrierii patristice, spre a fundamenta o astfel de afirmaţie.

Cea de a IV-a parte a introducerii se intitulează: „Despre puterea cea din lăuntru a Sfintei Scripturi". Se evidenţiază aici binefacerile şi transformările pe care cuvântul lui Dumnezeu le favorizează în viaţa oamenilor care citesc, aprofundează şi mai ales pun în practică preceptele scripturistice.

Despre *„Trebuinţa Sfintei Scripturi"* se vorbeşte în partea a V-a a introducerii. Şaguna arată aici că „Scriptura este de trebuinţă Bisericii, va să zică Preoţimii ca să ştie a păstori cu bun sporiu pre creştini către viaţa de veci, iar creştinilor este de trebuinţă ca să ştie în ce cred şi cum să crează ca să se mântuiască"(p. XX).

Cea de a VI-a parte şi ultima a introducerii se şi intitulează simplu *„Încheiere"*. Şaguna ţine să sublinieze aici avantajul de care s-au putut bucura românii de aproape 200 de ani de a avea Biblia tradusă în propria limbă. Se cuvine pentru aceasta să ne arătăm mulţumitori vrednicilor bărbaţi care s-au străduit să ne transpună adevărul dumnezeiesc al Scripturii în limba noastră maternă şi să căutăm a zidi pe temelia credinţei dobândite din Scripturi unitatea noastră de gând şi simţite.

*

După această extinsă parte introductivă urmează textul propriu-zis al celor două Testamente, care este orânduit în pagină pe două coloane.

Spre deosebire de ediţiile biblice anterioare, Biblia lui Şaguna este ilustrată cu frumoase reproduceri după gravuri ale desenatorului şi pictorului francez Gustave Doré (1832-1839).

PATRIARHIA ROMÂNĂ

COMUNICATE DE PRESĂ

1 În data de 4 martie 2008, în Aula *Teoctist Patriarhul* a Palatului Patriarhiei, sub preşedinţia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfăşurat şedinţa anuală de lucru a Adunării Naţionale Bisericeşti a Bisericii Ortodoxe Române.

Adunarea Naţională Bisericească, organism central deliberativ al Bisericii Ortodoxe Române pentru problemele administrative, sociale şi culturale, economice şi patrimoniale, este formată din membrii Sfântului Sinod şi câte trei reprezentanţi – doi mireni şi un cleric ai fiecărei eparhii. Au fost prezentate dările de seamă ale diferitelor Sectoare ale Patriarhiei Române, privind activitatea din Biserica Ortodoxă Română desfăşurată în anul 2007, în ceea ce priveşte lucrarea pastoral-misionară, social-filantropică, organizatorică, administrativă, construirea de noi locaşuri de cult, viaţă monahală, învăţământ teologic şi religios în şcolile publice, patrimoniu cultural-bisericesc, activitatea editorial-tipografică, relaţiile cu alte culte, legăturile cu românii din jurul graniţelor ţării şi diaspora, relaţiile bisericeşti şi interreligioase etc. Documentele prezentate au fost examinate şi aprobate de către Adunarea Naţională Bisericească. S-au bucurat de apreciere activităţile multiple ale Bisericii Ortodoxe Române, în special cea desfăşurată de Centrul de Presă „Basilica" al Patriarhiei Române (radio, televiziune, cotidian, agenţie de ştiri şi biroul de presă), precum şi înfiinţarea de eparhii noi, în ţară şi străinătate.

În cuvântul adresat membrilor Adunării Naţionale Bisericeşti, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a subliniat faptul că activitatea Bisericii Ortodoxe Române a fost încununată de roade bogate, datorate străduinţilor tuturor celor ce s-au implicat, cu timp şi fără timp, ierarhi, preoţi şi mireni deopotrivă, în plan pastoral-liturgic, cultural-misionar şi social-filantropic. În acelaşi timp, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a arătat că mai sunt încă multe de făcut, deoarece şi nevoile sunt multiple, menţionând că este nevoie de o intensă cooperare între cler şi credincioşi, în primul rând la nivel parohial, între eparhii, precum şi de o mai strânsă cooperare cu autorităţile Statului, pentru rezolvarea problemelor urgente, mai ales prin *Comisia mixtă Guvern-Patriarhie* – care şi-a reluat activitatea cu rezultate încurajatoare.

2 În şedinţa de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din data de 5 martie a.c., desfăşurată la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, au fost aleşi pentru eparhiile vacante:

Î.P.S **Teofan**, Mitropolitul Olteniei, în scaunul de Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, după două tururi de scrutin, cu 32 de voturi.

Preasfinţitul **Visarion Răşinăreanul**, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, în scaunul de episcop al Tulcei, cu 39 de voturi.

Preasfinţitul **Petroniu Sălăjanul**, arhiereu vicar al Episcopiei Oradiei, în scaunul de episcop al Sălajului, cu 28 de voturi.

Preasfinţitul **Sebastian Ilfoveanul**, episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor, în scaunul de episcop al Slatinei, cu 38 de voturi.

Preasfinţitul **Siluan Marsilianul**, episcop vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale, în fruntea Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, cu 39 de voturi.

Preacuviosul părinte arhimandrit **Mihail Filimon,** în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Australia şi Noua Zeelandă, cu 38 de voturi.

Preacuviosul părinte arhimandrit **Timotei Lauran,** în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Spania şi Portugalia, cu 39 de voturi.

Preacuviosul părinte protosinghel **Macarie Drăgoi,** în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române pentru Europa de Nord, cu 42 de voturi.

Conform Statutului pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, mitropolit, arhiepiscop sau episcop eparhiot devine candidatul care a obţinut voturile a jumătate plus unu din totalul membrilor prezenţi. Având în vedere că la şedinţa Sfântului Sinod au participat 45 de ierarhi din totalul de 48, numărul minim de voturi pentru alegerea într-unul din scaunele vacante a fost de 23.

3 Întrunit în zilele de 5-7 martie a.c., în şedinţă de lucru la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

– proclamarea anului 2008 ca *An jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii* şi a anului 2009 ca *An comemorativ – omagial al Părinţilor capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei († 379) şi Sfântul Grigorie de Nazianz († 389);*

– realizarea a două proiecte editoriale: ***Istoria teologiei ortodoxe din sec. XX şi începutul secolului XXI,*** condus de Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel Ioniţă, respectiv ***Enciclopedia Ortodoxiei Româneşti,*** condus de Acad. Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu;

– intensificarea traducerii operelor Sfinţilor Părinţi ai Bisericii, greci şi latini şi publicarea acestora într-o serie nouă, intitulată ***Părinţi şi scriitori bisericeşti. Opere complete***, de către o comisie de traducători condusă de Dl. Acad. Prof. Univ. Dr. Emilian Popescu;

– la propunerea Prefericitului Părinte Patriarh Daniel, canonizarea a 9 cuvioşi români nemţeni: *Cuvioşii Ioan de la Râşca şi Secu, Simeon şi Amfilohie de la Pângăraţi, Rafael şi Partenie de la Agapia Veche, Iosif şi Chiriac de la Bisericani, Chiriac de la Tazlău, Iosif de la Văratic, precum şi înscrierea în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a Sfântului Ierarh Atanasie Patelarie al III-lea, Patriarhul Constantinopolului* ;

– acordarea rangului de Mitropolit onorific, cu titlu personal, Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Nifon al Târgovişte, care este şi Exarh Patriarhal pentru relaţiile Patriarhiei Române cu instituţiile creştine internaţionale şi cu instituţiile europene.

4 În şedinţa sa din zilele de 6-7 martie 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a analizat propunerile de modificare şi completare a Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, respectiv Titlul VI - ***„Efectuarea prelevării şi transplantului de organe, ţesuturi şi celule în scop terapeutic"***, în sensul introducerii noţiunii de **„consimţământ/acord prezumat"**.

Ţinând cont de faptul că Biserica Ortodoxă Română şi-a exprimat, deja, punctul de vedere oficial în ceea ce priveşte transplantul de ţesuturi şi organe (Hotărârea Sfântului Sinod nr. 1729/2004), precum şi principiile care trebuie să stea la baza actului donării de organe, Sfântul Sinod hotărăşte:

• ***Îşi exprimă dezacordul faţă de introducerea noţiunii de „consimţământ prezumat"*** *dacă acestea nu şi-au exprimat clar acordul în timpul vieţii;*

• *Apreciază că actul prelevării de organe, ca şi acceptul donării organelor, are valoare morală numai când este făcut conştient, informat şi cu altruism; consimţământul/acordul prezumat, chiar dacă ar creşte considerabil numărul de organe şi ţesuturi recoltate de la donatori decedaţi, reprezintă o lipsă de respect faţa de fiinţa umană şi* ***poate deschide calea abuzurilor şi satisfacerii intereselor profesionale****. În plus, acceptarea consimţământului prezumat ar putea duce la ştirbirea încrederii pacienţilor în medici, în condiţiile în care pacienţii vor crede că, odată ajunşi în stare critică, viaţa lor nu mai are valoare decât ca sursă de organe şi ţesuturi;*

• *Consideră că, pentru creşterea numărului de donatori de organe şi ţesuturi pentru transplant,* ***alternativa morală ar putea fi încurajarea voluntariatului şi introducerea, prin lege, a cardului de donator****, care reflectă opţiunea persoanei faţă de donarea de ţesuturi şi organe. O asemenea abordare plasează transplantul de ţesuturi şi organe pe un fundament etic solid, având ca element central respectul pentru fiinţa umană - care continuă să existe şi după moartea sa biologică -, reducând astfel posibilitatea producerii abuzurilor;*

• *În concluzie, consideră că modificarea prevederilor referitoare la transplant din Legea nr. 95/2006 nu reprezintă, valoric, o îmbunătăţire a acesteia.*

5 La data de 6 martie 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a reexaminat hotărârea sa nr. 410 luată în şedinţa de lucru din 12-13 februarie 2004 privind problema implicării preoţilor în politică, care preciza următoarele:

„Cu privire la implicarea clerului în politică, Sfântul Sinod îşi înnoieşte punctele de vedere şi recomandările din 13-14 februarie 1996 şi 23-25 februarie 2000 şi, în lumina acestora, hotărăşte:

1. *În calitatea sa de cetăţean al Patriei şi de părinte duhovnicesc al tuturor enoriaşilor săi, indiferent de orientarea lor politică, preotul are libertatea, binecuvântarea şi îndatorirea ca, de pe poziţia şi prin mijloacele care-i sunt specifice, să participe la viaţa cetăţii, sprijinind activităţile menite să promoveze binele obştesc şi împotrivindu-se oricăror măsuri sau activităţi care se dovedesc a fi în contradicţie cu învăţătura şi morala creştină ortodoxă. Opţiunea sa politică se exprimă prin vot.*

2. *În conformitate cu Sfintele Canoane ale Bisericii Universale (6 Apostolic, 7 Sinodul IV Ecumenic, 10 Sinodul VII Ecumenic, 11 Sinodul local Cartagina), care stipulează că printre îndeletnicirile incompatibile cu slujirea şi demnitatea clericului se numără şi aceea de "a primi asupra sa dregătorii sau îndeletniciri lumeşti",* ***arhiereului, preotului, diaconului şi monahului îi este interzis să facă politică partinică, să fie membru al unui partid politic, să participe la campanii electorale, să candideze şi să devină membru al parlamentului sau consiliilor locale, primar, viceprimar sau să ocupe funcţii în administraţia publică centrală şi locală****. Cel care va încălca aceste reguli, precum şi legământul depus la hirotonie, se încadrează în prevederile art.3, lit. "d" şi "e" din Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române,* ***având de ales între cariera politică şi misiunea preoţească, pentru totdeauna, fără drept de revenire în cler. Abaterile de acest fel vor fi judecate în Consistoriile eparhiale****.*

3. *În acelaşi timp, Sfântul Sinod face un călduros apel către liderii partidelor politice din România să nu permită recrutarea de membri din rândurile clerului şi nici folosirea în scopuri politice a persoanelor, spaţiilor, slujbelor şi însemnelor bisericeşti.* ***Sfântul Sinod îi asigură că Biserica – păstrându-şi echidistanţa faţă de partide – va continua să se implice în politica generală a ţării****, contribuind – prin mijloace specifice – la apărarea democraţiei, a libertăţii, a credinţei în Dumnezeu, a independenţei şi integrităţii Patriei, respingând orice formă de totalitarism comunist ateu, precum şi orice formă de extremism."*

Constatând, însă, necesitatea disocierii angajamentului preotului în politica partinică, de prelungirea activităţii sale pastoral-sociale în viaţa comunităţii locale, în calitate de **consilier local sau consilier judeţean independent**, având aprobarea chiriarhului său, în urma discuţiilor care au avut loc şi a convergenţei opiniilor exprimate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

„Menţinerea hotărârii Sfântului Sinod nr. 410/2004 privind interzicerea implicării clerului în politică.

Totodată, aplicând principul iconomiei (pogorământ, dispensă), Sfântul Sinod hotărăşte ca, de la caz la caz, preoţii care îşi exprimă, în scris, dorinţa de a candida numai ca independenţi şi ***numai pentru consiliile locale şi consiliile judeţene să primească aprobarea chiriarhilor lor****. Aprobarea va fi acordată în urma analizei solicitărilor preoţilor respectivi, într-o şedinţă a Permanenţei Consiliului Eparhial şi numai acelora consideraţi capabili să promoveze interesele comunităţii în consiliile locale şi în consiliile judeţene. Dacă, însă, se dovedeşte că preotul nu corespunde cerinţelor mandatului încredinţat, de a lucra şi apăra interesele comunităţii locale, atunci i se va retrage aprobarea.*

Această hotărâre adoptată de Sfântul Sinod este aplicabilă numai până când se vor găsi membri ai laicatului ortodox, bine pregătiţi, pentru a reprezenta interesele comunităţilor locale în care se află şi ortodocşi."

6 În legătură cu completarea unor prevederi statutare, Sfântul Sinod hotărăşte: *Aprobă următoarele amendamente la Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române de care se va ţine seamă, alături de altele care se vor mai aproba, în perspectiva promovării unui demers către autorităţile competente în vederea modificării Statutului:*

1. Art. 26 lit. s) *–[Patriarhul] în mod excepţional şi cu motivaţii justificate, în acord cu tradiţia ortodoxă şi cutuma românească, poate întemeia stavropighii în interes bisericesc, cu acordul prealabil al chiriarhului locului şi cu aprobarea Sfântului Sinod.*

2. Art.79 (1) *– Chiriarhul este conducătorul canonic al mânăstirilor, schiturilor şi metocurilor din eparhia sa, cu excepţiile prevăzute în* ***art. 26 lit. s)*** *din prezentul Statut pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române.*

BIROUL DE PRESĂ
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Aspecte mariologice în omiliile patriarhului Fotie cel Mare al Constantinopolului rostite la praznicul Bunei-Vestiri şi la cel al Naşterii Maicii Domnului

În cea de-a doua omilie rostită la sărbătoarea Bunei-Vestiri, spune patriarhul Fotie următoarele lucuri: *„Arhanghelul a venit în întâmpinarea Mariei, a florii celei netrecătoare şi binemirositoare a neamului lui David, a marii şi frumoasei opere a naturii umane, care a fost lucrată de Însuşi Dumnezeu. Această Fecioară a cultivat virtuţile, ca să spunem aşa, încă din faşă. Viaţa ei pe pământ este vrednică de cea a duhurilor celor netrupeşti (...). În această Fecioară preafericită nu s-a găsit nici o mişcare dezordonată în direcţia satisfacerii (materiale) şi aceasta, nici măcar în gândurile ei. Ea a fost umplută deplin de iubirea cea divină. Prin aceasta şi prin toate celelalte, ea a binevestit şi a arătat clar că, ea este mireasa Creatorului tuturor lucrurilor şi că, ea a fost, totodată, aleasă încă dinainte de naşterea ei. Mânia, acest monstru oribil, a fost încătuşat de ea prin legătura de nezdruncinat a liniştii interioare, făcând din sufletul ei un sanctuar al delicateţei (...). Chiar în timpul patimii Domnului, la care ea a fost martoră, nu a scăpat nici măcar un cuvânt nepotrivit (...) şi aceasta, spre deosebire de alte mame care, şi ele, iau parte la chinuirea fiilor lor. Astfel, Fecioara a trăit o viaţă supraumană, şi, arătând că era vrednică de nunta mirelui ceresc, a dăruit naturii noastre umane mutilate, pătată de mizeria strămoşilor, frumuseţea ei proprie. Ea este aceea în faţă căreia Gavriil, slujitorul tainelor revenirii Împăratului, a spus aceste cuvinte nobile: 'Binecuvantată fii, tu, cea plină de har, prin mijlocirea căreia va fi eliberată de vechea întristare şi de blestem întreaga spiţă a neamului omenesc.'"* Mai departe, patriarhul Fotie afirmă în raport cu Fecioara Maria următoarele: *„Maria este Fecioara fără întinăciune şi veşnic feciorelnică, fiica cea nepătată a neamului nostru care, dintre toţi locuitorii pământului, a fost aleasă a fi mireasă a Împăratului şi Domnului universului."* După părerea teologului romano-catolic M. Jugie, patriarhul Fotie ar fi dat glas în acest fragment de omilie învăţăturii despre zămislirea neprihănită a Fecioarei Maria în pântecele mamei ei, adică Fecioara Maria ar fi fost exceptată în momentul zămislirii ei pe cale naturală, prin împreunarea firească a părinţilor ei, de întinăciunea păcatului strămoşesc. Pentru că această problemă presupune, însă, un spaţiu mult mai mare decât cel al unui simplu articol de aceste dimensiuni, ne vom rezuma în cele ce urmează numai la a arăta principalele accente teologice raportate de patriarhul Fotie la Fecioara Maria, fără a ne pronunţa asupra celor afirmate de teologul romano-catolic mai sus amintit. Vom menţiona numai faptul că, deşi patriarhul Fotie foloseşte expresii care ilustrează impecabilitaea absolută a Fecioarei Maria şi consacrarea, sfinţirea ori alegerea ei încă din pântecele matern, totuşi, el nu înţelege acest lucru în sensul dogmei catolice pronunţate la 1854, viziunea sa asupra impecabilităţii absolute a Fecioarei Maria situându-se în contextul unei interpretări speciale a ideii de păcat strămoşesc, problemă ce ea însăşi se cuvine analizată în cadrul unui studiu aparte. Analizând fragmentul de omilie expus mai sus, vom putea constata, aşadar, următoarele idei exprimate de patriarhul Fotie, idei care pot fi sintetizate în următoarele cinci puncte, după cum urmează: a) Fecioara Maria este subiectul unei acţiuni speciale. Deja, de dinaintea naşterii ei, ea este aleasă dintre toate generaţiile, spre a fi mireasă a Creatorului, maică a Logosului dumnezeiesc şi *„Născătoare de Dumnezeu"*; b) Departe de întinăciunea personală pe care o aduce în lume greşeala strămoşească, ea a dăruit naturii neamului omenesc, deformată prin păcatul lui Adam şi al Evei, frumuseţea ei; c) Fecioara Maria a ignorat mişcarea dezordonată a concupiscenţei, care era o urmare a păcatului originar. Ea a avut în sufletul şi-n trupul ei stăpânirea de rigoare, considerată a fi un privilegiu al stării primordiale de nevinovăţie; d) Pe un astfel de teren bine pregătit, au înflorit crinii virtuţilor încă din fragedă copilărie. Fecioara Maria nu a săvârşit nici cel mai mic păcat cu putinţă – *„pecatum actuale"*; e) Această puritate absolută a trupului şi a sufletului a făcut ca, Fecioara Maria, prin prisma ei de mamă şi împreună-ajutătoare a Mântuitorului, să fie vrednică de această operă a mântuirii. Gânduri asemănătoare sunt exprimate, de fapt, şi într-o altă omilie, rostită însă de patriarhul

Fotie la praznicul Naşterii Maicii Domnului. Redăm aici şi un fragment din această omilie: *„(...) Fecioara, născându-se din pântece sterp, a sfinţit pântecele matern cel neroditor în chip natural; iar cea care era neroditoare a fost, printr-un vlăstar înnobilată spre rodirea tuturor virtuţilor. Căci, prin faptul că aceasta i-a împrumutat Domnului şi lucrătorului tuturor lucrurilor curgerile cele nepătate ale sângelui ei spre alcătuirea celor trupeşti, ea a dobândit, cu dreptate, binecuvântarea rodirii."* Fecioara Maria, care l-a zămislit şi l-a născut pe Mântuitorul lumii, Iisus Hristos, trebuia să fie curată la trup şi la suflet. Ca Maică a Creatorului, ea a fost de dinainte aleasă de Dumnezeu pentru aceasta. Din această cauză, şi naşterea ei s-a petrecut în chip minunat, din coapsele cele neroditoare ale părinţilor ei, Ioachim şi Ana. După căderea în păcat a neamului nostru, *„a căutat"* Dumnezeu o persoană – spune patriarhul Fotie – identică naturii noastre, care să fi împlinit în viaţa ei întreaga Lege şi, astfel, să fi fost capabilă să slujească neamului omenesc drept model. A fost, aşadar, necesar – spune iarăşi patriarhul Fotie – ca Unul din Sfânta Treime, şi anume, Logosul divin, Fiul lui Dumnezeu, să devină om, pentru a putea fi restaurată natura umană în demnitatea ei originară. De aceea, El a trebuit să devină Fiu şi *„jos"* pe pământ, lucru care a fost posibil numai prin înomenire, lucru care, la rândul lui, nu e posibil fără zămislire în pântece matern şi fără naştere din acesta. Aceasta, însă, reclamă alegerea şi pregătirea unei mame, spune patriarhul Fotie. Fecioara Maria este, de aceea, cea prin care natura umană îşi depăşeşte graniţele ei, iar pântecele Anei se înnobilează, ruşinea strămoşilor fiind, astfel, înlăturată. Nerodirea Anei, de fapt o urmare a păcatului strămoşesc, este acum biruită; această nerodire a întâlnit în Fecioara Maria strălucirea harului lui Dumnezeu şi sfinţenia prin excelenţă, ceea ce a dus la vindecarea şi transformarea ei în rodire. Fecioara Maria şi-a păstrat sufletul şi trupul neîntinate, ceea ce a făcut din ea mireasa Creatorului. Revenind la praznicul Bunei-Vestiri, vom observa că, în prima sa omilie rostită cu acest prilej, patriarhul Fotie accentuează ideea că Fecioara Maria a găsit har la Dumnezeu datorită sfinţeniei şi curăţiei ei: *„Fecioara a găsit har înaintea lui Dumnezeu, căci ea s-a şi făcut pe sine vrednică de Creatorul ei, pregătindu-i acestuia un locaş preaminunat prin frumuseţea şi puritatea ei. Ea a găsit har la Dumnezeu nu pentru că şi-a păstrat numai fecioria neatinsă, ci şi pentru că, la fel, şi-a păstrat voinţa neîntinată, liberă de orice întinăciune. Deja în pântecele mamei ei a fost sfinţită (spre a fi) templu al lui Dumnezeu."* Această sfinţenie extraordinară se sprijină, în concepţia patriarhului Fotie, pe o sfinţenie dată înainte, înţeleasă ca alegere – *„praeservatio"*. El afirmă acest lucru cât se poate de clar, atunci când relatează minunea naşterii Fecioarei Maria din părinţi înaintaţi în vârstă şi neroditori. Naşterea ei a fost minunată, diferită de una obişnuită, deosebită, căci limitele naturii umane au fost depăşite. Aceste cugetări ale patriarhului Fotie sunt strâns legate de altele, în care el îi acordă Fecioarei Maria un rol deosebit în actul mântuirii, arătând că, aceasta a conlucrat la mântuirea neamului omenesc alături de Fiul ei.

Concluzionând, putem afirma, aşadar, următoarele: a) În diverse predicate, expresii, alocuţiuni şi imagini, patriarhul Fotie zugrăveşte curăţia, neîntinăciunea şi imaculabilitatea Fecioarei Maria; b) Această curăţie absolută este una a trupului, a sufletului şi a gândurilor, lucru care este deasupra oricărei puteri de înţelegere a raţiunii umane obişnuite; c) Ea este Prea-Sfânta şi pe de-a-ntregul imaculata Stăpână, aşa cum se exprimă patriarhul Fotie nu numai în predicile sale, ci şi într-o altă lucrare a sa, în scrierea îndreptată împotriva paulicienilor – *„noii manihei"*; d) Fecioara Maria este, deci, cea care a înlăturat ruşinea protopărinţilor, este mireasa Împăratului ceresc, templul cel viu şi însufleţit în care El s-a sălăşluit; e) Ea a fost, prin sfatul cel dumnezeiesc, aleasă de dinainte şi pregătită, pentru a deveni lăcaş vrednic să-L poarte pe Fiul lui Dumnezeu. De aceea, ea a primit harul în toată plinătatea lui, cu toate darurile pe care acesta le presupune; f) Pentru patriarhul Fotie, sfinţirea Fecioarei Maria apare ca având loc în mod clar, înaintea momentului Bunei-Vestiri, fără ca prin aceasta să se înţeleagă că mântuirea ar putea veni prin altcineva în afară de Hristos Domnul. El caracterizează naşterea ei ca fiind una naturală, dar extraordinară, prin biruirea neputinţelor firii din părinţi neroditori. Prin aceasta, el face afirmaţii importante, tranşante, cu un pronunţat caracter soteriologic, aşa cum se desprind ele şi din cea de-a doua omilie rostită la sărbătoarea Bunei-Vestiri: *„Fii binecuvântată, tu, cea prin care diavolul a fost înfrânt şi trântit la pământ! Fii binecuvântată, tu, cea plină de har, prin care osânda cea amară rostită împotriva seminţiei noastre a fost ridicată, datorită dulceţii celor binevestite ţie!"*

Asist. Dr. Lucian D. COLDA

Sfântul Ioan Cassian

(urmare din p. 2)

Convieţuirea sa printre monahii din Schythia Minor şi stimulentul pentru desăvârşire venit din partea lor, a determinat dorinţa sa de a ajunge în Ţara Sfântă. Ioan Cassian a plecat împreună cu sora sa, care va rămâne definitiv în mânăstirea de maici din Bethleem, şi cu prietenul său Gherman, în Palestina în jurul anului 378, unde a rămas vreme de cinci ani.

Aici pare extrem de plauzibilă ipoteza că şi Gherman, care era mai mare ca vârstă decât Cassian, a fost cu siguranţă tot un monah. Cei doi au vizitat Palestina, Egiptul, Constantinopolul şi Roma, unde, probabil, Gherman a murit. Toate aceste informaţii ne sunt date chiar de Ioan Cassian, în a cărui operă a supravieţuit şi a fost conturată biografia lui Gherman. Iată, deci încă un monah dobrogean, cunoscut cu numele, din prima perioadă de formare a monahismului, cea a monahismului daco-roman, cunoscător al monahismului creştin primar.

După perioada petrecută în Palestina, Cassian şi Gherman, primind permisiunea superiorilor de a vizita Egiptul, s-au îndreptat către comunităţile monahale din Delta Nilului, pustiul Sketic şi Kellia (inclusiv Nitria). Au rămas aici câţiva ani, nereuşind însă să viziteze şi centrele monahale din centrul Egiptului, după cum şi-au dorit, pentru ca, apoi, să se îndrepte spre Constantinopol. În capitala imperiului, ambii monahi s-au bucurat de ospitalitatea şi patronajul Sfântului Ioan Gură de Aur, care îl hirotoneşte diacon pe Ioan Cassian, iar pe Gherman preot. Ambii rămân ataşaţi de patriarhul constantinopolitan, până la plecarea acestuia în exil, pentru ca apoi, din anul 404 să îi întâlnim pe cei doi la Roma, în faţa papei Inocenţiu I, cu un memoriu de dezvinovăţire a marelui patriarh. Mâhnit de tragedia marelui său dascăl, Ioan Casian a rămas la Roma timp de 12 ani, aici fiind hirotonit preot de către papa Inocenţiu. A fost însă remarcat de viitorul papă Leon cel Mare, la rugămintea căruia va scrie una din operele sale.

De la Roma, în jurul anului 415, pleacă în Gallia. Venirea sa la Marsilia nu trebuie percepută ca o retragere, ci ca o angajare a sa cu toate forţele pentru a implementa în Apus monahismul pe care l-a văzut, învăţat şi trăit în vestitele centre din Răsărit. Aici, la Marsilia, este ctitorul a două mânăstiri una pentru călugări, ridicată pe nişte stânci înalte deasupra portului şi închinată Sfântului Victor, iar cealaltă pentru călugăriţe. Cercetările ulterioare, care au ţinut cont şi de tradiţia locală, au dus la identificarea acestora cu mânăstirile moderne Saint Victor şi Saint Savoir. Prin întemeierea acestor două aşezăminte monahale, Ioan Cassian şi-a adus o contribuţie importantă la răspândirea monahismului, în forma sa răsăriteană, în centrele apusene din Gallia şi Spania. Nu se cunoaşte felul în care au fost conduse cele două mânăstiri, dar putem deduce că ei au încercat să pună în practică principiile pe care Cassian le-a înfăţişat în operele sale. Moare în jurul anului 435, departe de patria în care s-a născut, iar pentru meritele sale, acest smerit monah a fost trecut în rândul sfinţilor. Biserica Ortodoxă îl serbează la data de 29 februarie, în timp ce Biserica Romano-Catolică la 23 iulie.

Opera cassiană dovedeşte capacitatea acestuia de organizator al vieţii bisericeşti, astfel încât, din necesitatea de a pătrunde cât mai adânc problemele legate de monahism, el se ocupă de organizarea acestuia, scriind lucrarea *„Despre aşezămintele mânăstireşti cu viaţă de obşte şi despre remediile împotriva celor opt păcate capitale"*. Tot el ne-a lăsat lucrarea *„Conlaţiuni sau Convorbiri cu Părinţii"*, precum şi un tratat *„Despre întruparea Domnului, contra lui Nestorie"*. În primele două lucrări, Sfântul Ioan Cassian arată că nu şi-a dorit să realizeze o istorie a aşezămintelor mânăstireşti, ci doar să aprofundeze principiile vieţii ascetice ale cenobiţilor şi anahoreţilor, ca exemple concrete de desăvârşire pentru monahii apuseni. Practic, el a căutat prin opera sa să-i aducă pe monahii din Apus la sfinţenia şi austeritatea practicilor orientale utilizate mai ales în Egipt. În ultima lucrare, în şapte cărţi, combate nestorianismul, prezentând Apusului doctrina lui Nestorie, pe care o supune unei critici serioase.

Personalitatea lui Ioan Cassian a fost prodigioasă nu numai pentru că a transmis Apusului învăţătura tradiţională a Răsăritului, dar şi pentru faptul că ne-a transmis existenţa, în timpul vieţii sale, a unei autentice trăiri monahale în Schythia Minor. Acest mod de viaţă, ca şi frumuseţea locurilor, este amintit cu nostalgie în opera sa, mai ales când face descrierea locurilor sale natale, în care s-a format, având acces direct şi personal la viaţa angelică *„de provincia noastră, de poziţia locurilor în care era moşia străbună, de frumuseţea încântătoare a ţinuturilor, de spaţiile pustii şi singurătatea pădurilor, care puteau nu numai să-l încânte pe monah, dar chiar să-i dăruiască cele mai bune mijloace de viaţă"*. Această viaţă monahală, amintită de Ioan Cassian în opera sa, nu trebuie să surprindă, deoarece în a doua jumătate a secolului al IV-lea întâlnim în această provincie alte personalităţi religioase, care au avut un rol important pentru viaţa religioasă a zonei.

UN ALT ASPECT AL ACTELOR UNIRII ROMÂNILOR ARDELENI CU ROMA

Cu privire la formula de introducere a actelor unirii (21 martie 1697, 7 octombrie 1698, 5 septembrie 1700): „Noi mai în gios scrişi vlădica, protopopii şi popii..." sau corespondentul latin „Nos infrascripti... episcopus, arhidiaconi et clerus universus...", istoriografia bisericească română a înregistrat două poziţii opuse. Ortodocşii consideră că aceste acte nu emană de la un sinod, ci sunt rezultatul negocierilor dintre iezuiţi, pe de o parte, şi vlădica Atanasie, înconjurat de câţiva oameni de încredere, pe de altă parte. Formula însăşi constituie unul din argumentele de susţinere a opiniei ortodoxe, pentru că intitulaţia consacrată sinodului era: „Noi soborul...". Istoriografia unită şi-a fixat poziţia, afirmând că actele sunt emanaţii ale sinodului Bisericii ardelene. Noi nu vom relua aici afirmaţiile istoriografiei ortodoxe, pe care le-am expus cu o altă ocazie, atât în română (*Revista Teologică* 4/1993, p. 23-50), cât şi în limba germană (*Orthodoxes Forum*, 1/1998, p. 21-50), ci vom încerca să explicăm de ce aceste acte importante au recurs la o formulă străină şi nu la cea obişnuită, am spune tradiţională a sinoadelor, dacă acestea au avut, într-adevăr, loc. Este, de asemenea, interesant de a cunoaşte poziţia romano-catolicilor în aceste tranzacţii duse cu prilejul unirii. O scurtă privire asupra actului unirii rutenilor cu Roma (Brest, 1595) şi a evaluării lui din partea Scaunului roman este, după cum vom vedea, de mare ajutor în înţelegerea problemei pe care o urmărim.

În acest sens vom apela la aprecierile istoricului bisericesc E. Ch. Suttner, cunoscut prin studiile sale şi cititorilor români de specialitate. Referindu-se la Bula de unire a rutenilor „Magnus Dominus" (23 dec. 1595), autorul amintit afirmă că aceasta nu recunoaşte Mitropolia Kievului şi nu pomeneşte absolut nimic de faptul că a existat la bază o hotărâre sinodală, prin care s-a cerut unirea cu Roma. Ea vorbeşte apoi de arhiepiscopul Mihail (titlul de mitropolit este amintit doar în treacăt), de episcopi, de cler şi de credincioşii lor. Clement al VIII-lea nu răspunde deci la o hotărâre sinodală a unei Biserici, ci se adresează unor episcopi, care ca şi persoane au cerut comuniunea cu Scaunul roman. În numele fiecăruia au depus mărturie de credinţă cei doi delegaţi episcopi, care au adus la Roma hotărârea de unire. Delegaţii, după ce au primit, în baza unei mărturisiri de credinţă, o absoluţiune au fost împuterniciţi, la întoarcerea acasă, să absolve personal, după acelaşi model, pe arhiepiscop, episcopi ca şi pe clerici şi credincioşi. „Bula de unire nu sancţionează deci o comuniune cu o mitropolie, ci primirea canonică individuală a episcopilor, a clerului şi a credincioşilor lor în unitate cu Scaunul roman" (E.Ch. Suttner, „Das Abrücken von der Ekklesiologie des Florentiner Konzils", în *Annales Universitatis Apulensis* 9/III, 2005, p. 140; Idem, *Die Anfänge der Brester Union, in Kirche in einer zueinander rückenden Welt*, Rappert, Würzburg 2003, p. 360-361). Roma nu recunoştea în Biserica Kievului o Biserică soră, ci din contră, cere în repetate rânduri corectarea greşelilor, pe care rutenii le-au practicat ca şi schismatici înainte de unire. Încheindu-şi observaţiile, autorul menţionează că actul unirii n-a fost suficient pregătit, iar intenţiile celor doi parteneri au fost diferite (Suttner, p. 141, 361).

Întorcându-ne după acest excurs la unirea românilor ardeleni, constatăm că mutatis mutandis, lucrurile s-au petrecut asemănător şi în Transilvania de sub dominaţia Habsburgilor. Iezuiţii, la curent cu ce s-a întâmplat în Ucraina, n-au fost interesaţi în obţinerea unor hotărâri sinodale referitoare la unire. Ei au negociat actul unirii cu „vlădica, protopopii şi popii" Bisericii ardelene ca persoane particulare şi în nici un caz ca reprezentanţi ai Mitropoliei sau ai unei instituţii bisericeşti, illo tempore, schismatice. Din acest motiv, în aceste acte a fost evitat sistematic titlul de mitropolit pe care-l avea Teofil sau Atanasie, iar cel de vlădică, atribuit atât episcopului cât şi mitropolitului, servea minunat planurile enigmatice ale iezuiţilor. Ei ştiau că Roma nu ţine cont, în astfel de cazuri, de hotărârile sinodale, ci urmăreşte obţinerea unor declaraţii personale de acceptare a mărturisirii de credinţă în formula tridentină. Intenţia nemărturisită a iezuiţilor era deci obţinerea unor astfel de mărturisiri. „Nos infrascripti ecclesiae valachicae in Transylvania episcopus, archidiaconii et clerus universus..." se încadra perfect în programul urmărit de părinţii iezuiţi, care erau interesaţi în obţinerea unor astfel de declaraţii. Facem apel în acest sens la mult citata declaraţie a protopopului Mihai din Călata, care spune că „a auzit că 35 de protopopi au dat vlădicului o scrisoare cu peceţi, pe care am văzut-o eu însumi (el nu declară că a semnat-o). Protopopii, la rândul lor, au luat şi ei de la preoţii români supuşi lor o asemenea scrisoare cu peceţi". Întreaga acţiune se înscria în tactica şi planul de a atrage la unirea cu Roma pe ortodocşii ardeleni, în forma pe care aceasta o dorea şi pentru acest lucru se foloseau de formula amintită.

Iezuiţii au încercat, cel puţin în versiunea română a actului din 7 octombrie 1698, să prezinte unirea doar ca o recunoaştere a papei, iar învăţătura de credinţă (legea noastră), cultul (liturghia) şi structura canonică a Mitropoliei vor rămâne neschimbate. Cele declarate în această versiune erau doar o momeală, pentru că versiunea latină a aceluiaşi act, singura care conta pentru Roma, cerea în mod limpede recunoaşterea şi mărturisirea a tot ceea ce mărturiseşte şi crede Biserica Romano-Catolică. Iezuitul G. Kapi de la Cluj, într-o scrisoare adresată cardinalului Kollonich, dezvăluie adevărata intenţie a iezuiţilor cu privire la actul unirii şi care era în concordanţă cu ceea ce li s-a întâmplat ucrainienilor cu o sută de ani mai înainte. *„Drept aceea este de ajuns, declara G. Kapi, dacă episcopul şi ceilalţi dintre ei, care vor face mărturisirea credinţei şi a unirii vor promite în comun că vor să atârne de Biserica Romei şi de reprezentanţii ei şi să ţină ritul grec după norma aprobată de ea şi în alte părţi, nu altul. Va fi grija noastră să schimbăm în timpurile viitoare, pe nesimţite, multe din obiceiurile lor, chiar şi din liturghie şi din cele sfinte...".* Avem aici o mărturie contemporană unirii, a unuia din cei mai implicaţi şi bine informaţi ai timpului vizat de noi, o mărturie care trădează planurile ascunse ale iezuiţilor de atragere a românilor la catolicism.

Iezuiţii nu erau deci interesaţi în a prezenta acte sinodale de unire, pentru că ei ştiau că Roma cerea declaraţii personale şi nu trata cu Mitropolia ardeleană ca unitate bisericească autonomă. În exclusivismului epocii, aceasta era schismatică. Declaraţiile protopopilor au fost obţinute deja în 1698, la care au introdus textul latin, pe care semnatarii nu l-au înţeles, chiar dacă l-au văzut. Ceea ce-i neliniştea pe iezuiţi, care aveau misiunea convertirii românilor ardeleni, erau ezitările vlădicului Atanasie, lipsa lui de ataşament faţă de unire, fapt ce i-a determinat să ceară cardinalului Kollonich convocarea acestuia la Viena şi constrângerea lui de a face o mărturisire publică în favoarea unirii. Aici, Atanasie se duce înarmat cu o hotărâre de ataşament a sinodului din 7 ianuarie 1701, pe care cardinalul n-a luat-o în considerare. Din contră, ajuns la Viena, vlădica este şantajat şi obligat la o declaraţie clară de unire şi o mărturisire de credinţă în formula tridentină. Românii n-au înţeles că hotărârea sinodală n-avea importanţă decât pentru ei, deşi ea era expresia unei hotărâri a unei Mitropolii autonome. Dar, tocmai acest lucru era evitat de Roma, ea fiind interesată doar de primirea în comuniune a unor persoane, care fac declaraţia de unire şi nicidecum de a purta tratative cu o structură bisericească schismatică. După declaraţia lui Atanasie, acesta este hirotonit din nou ca preot şi apoi ca episcop. Gestul arăta încă o dată concepţia ecleziologică a cardinalului Kollonich cu referire la Biserica ortodoxă.

Oricât de surprinzător şi incomod ar fi pentru noi, trebuie să acceptăm că pentru catolici partener al tratativelor n-a fost soborul sau vreo hotărâre sinodală ca expresie legitimă canonică a Mitropoliei, ci ei au negociat cu persoane (episcopus, archidiaconi et clerus universus), care au cerut unirea şi pentru care a fost creată o episcopie ce a fost aşezată, prin act împărătesc (19/20 martie 1701), sub jurisdicţia cardinalului Kollonich, Arhiepiscopul de Strigoniu (Esztergom). Mitropolia ortodoxă a românilor ardeleni a fost decapitată şi pentru autorităţile timpului a încetat să mai existe, iar noua Episcopie era o organizare bisericească ce nu avea nici o continuitate cu vechea structură canonică ortodoxă. Cu timpul era grija iezuiţilor, declara Kapi, să schimbe „pe nesimţite multe din obiceiurile lor (ale ortodocşilor, n.n.) şi chiar şi din liturghie şi din cele sfinte, lămurindu-i că acelea li s-au strecurat prin prostia şi lenea preoţilor din aceste părţi, că nu sunt proprii legii greceşti nici celei schismatice, ci contrare minţii sănătoase, credinţei şi religiei creştine" (N. Nilles, *Symbolae...*, la D. Stăniloae, *Uniatismul din Transilvania...*, Buc. 1973, p. 29). Era vorba deci de persoane grupate într-o episcopie, care admiteau, mărturiseau şi credeau tot ceea ce admite, mărturiseşte şi crede Biserica Romano-Catolică şi în special cele 4 puncte florentine (formulă prezentă în actul atribuit lui Teofil, varianta latină a actului din 7 oct. 1698, actul din 5 sept. 1701 şi declaraţia lui Atanasie de la Viena). Versiunea română a actului din 7 oct. 1698, prin care semnatarii se recunoşteau ca „mădulare" ale Bisericii catolice, dar din care lipsea mărturisirea de credinţă tridentină, n-a constituit decât amăgirea pe baza căreia s-au obţinut iscăliturile protopopilor. *Atanasie n-a fost primit în comuniune cu Roma printr-o hotărâre sinodală sau în virtutea faptului că era mitropolit, ci pe baza unei mărturisiri personale, în urma căreia este hirotonit şi recunoscut prin decret aulic episcop al nou-înfiinţatei episcopii ce făcea parte din jurisdicţia arhiepiscopului de Strigoniu.*

Iată de ce discuţia legată de proveniența sinodală a actelor unirii, din punctul de vedere catolic, îşi pierde din importanţa acordată de istoriografia bisericească română. Scopul urmărit de Roma nu trebuia atins prin hotărâri sinodale. Ea n-a luat în considerare structura istorică şi canonică ortodoxă. Roma a tratat unirea, aşa cum am afirmat deja, cu persoane care au acceptat mărturisirea de credinţă tridentină şi pe care le-au primit în comuniune cu Biserica catolică. Aşa se explică formula „noi mai în gios scrişi vlădica, protopopii şi popii...", care ca şi cea latină „nos infrascripti... episcopus, archidiaconi et clerus universus..." constituie cererea unor persoane (noi, subsemnaţii...), ce angajează pe semnatari şi nicidecum instituţia sau structura bisericească în care aceştia sunt încadraţi.

Integrarea Episcopiei unite din Transilvania în Biserica Romano-Catolică a devenit un fapt împlinit prin actul imperial din martie 1701. Prin declaraţia episcopului şi recunoaşterea împăratului, Episcopia unită devenea parte a Bisericii catolice, aşezată sub jurisdicţia Arhiepiscopiei de Strigoniu. Unirea însemna o rupere a legăturii dogmatice şi canonice cu Biserica Mamă. Ea a adus în constelaţia religioasă a Transilvaniei o unitate ecleziastică nouă, parte a Bisericii catolice, iar din punct de vedere politic întărea numărul catolicilor din dieta Transilvaniei.

Lucian Blaga (*Gândirea românească în Transilvania sec. al XVIII-lea*, Buc. 1966, p. 30) afirma că unirea a însemnat „o evoluţie sinuoasă, plină de peripeţii, de dificultăţi şi de tragice întorsături pentru ambele Biserici române din Transilvania, atât pentru cea unită, care a fost crunt înşelată în aşteptările ei, cât şi pentru cea ortodoxă, care intra acum într-o epocă de prigoniri şi de martiraj, mai cumplită decât fusese pentru ea lunga perioadă a Reformei". Simion Bărnuţiu se exprimă, de asemenea, foarte critic referitor la actul unirii: „Sub înalta protecţie a acestui Strigoniu, fabricau iezuiţii diplome false, scoteau rescripte de la Curte şi bule de la Roma pentru subprigonirea Bisericii române. Cu unirea a intrat deodată o ură între români în aceste timpuri nefericite. Nu cereţi să descriem cum se certau fiii cu părinţii, cum se băteau fraţii cu fraţii, fără să ştie pentru ce, cum se afuriseau popii noştri unii cu alţii... cum întărâtau episcopii uniţi pe călugări să facă prozeliţi din români" (*Discursul* lui S. Bărnuţiu pentru Adunarea din 1848). Aprecieri critice cu privire la actul de care ne ocupăm găsim şi la alţi oameni de cultură uniţi cum ar fi: Z. Pâclişanu, Papiu Ilarian s.a. N. Densuşianu, cel care a găsit în 1879 actul din 7 octombrie 1698, declara plin de revoltă: „Intenţia frauduloasă este aşa dar evidentă. Avem în faţa noastră o traducere din cele mai mişeleşti şi mai criminale, falsificarea unui tratat politico-bisericesc, pentru a supune poporul român catolicilor şi a desfiinţa Biserica română de Alba Iuia" (N. Densuşianu, *Independenţa bisericească...*, la D. Stăniloae, *Uniatismul...*, p. 24). Adevărul este că unirea a adus cu sine multă tulburare şi suferinţă.

După cele ce s-au petrecut la Viena cu mitropolitul Atanasie, la întoarcerea şi instalarea lui, acesta s-a ciocnit de opoziţia ortodocşilor, precum şi a multora dintre cei ce au acceptat unirea, fără să ştie prea bine în ce consta şi care s-au despărţit de ea. S-au iscat proteste, revolte care s-au întins de-a lungul a câtorva decenii. Mulţi au fost închişi şi nu arareori şi-au pierdut viaţa, primind cununa muceniciei. Unirea s-a menţinut şi consolidat prin aparatul administrativ şi de represiune al Vienei, în mod concret prin „cătanele" şi, la nevoie, prin tunurile împăratului.

În această epocă a dialogului teologic înţelegem că în privinţa unirii şi a metodei uniatismului, Viena a fost motivată politic, iar iezuiţii au fost conduşi în entuziasmul lor de exclusivismul ecleziologic şi soteriologic specific timpului post tridentin, care a estompat ecleziologia florentină. Dialogul teologic actual a depăşit însă aceste faze istorice, permiţând să privim relaţiile noastre dintr-o altă perspectivă, adică cea a comuniunii Bisericilor surori.

Uniatismul ca metodă apare astăzi partenerilor de dialog ca un trecut istoric, care nu şi-a atins scopul, din contră, a adus multe frământări şi suferinţe. Astăzi cele două Biserici surori încearcă să depăşească această fază dureroasă printr-un proces de vindecare a rănilor trecutului şi de reconciliere. Desigur, un asemenea efort se cere salutat şi susţinut. În cadrul celei de A 3-a Adunări Ecumenice Europene de la Sibiu (4-9 septembrie 2007) a avut loc o întrunire pe această temă cu o participare numeroasă. Ceea ce a surprins pe ortodocşi a fost afirmaţia făcută cu această ocazie că unirea trebuie considerată ca un act liber, lipsit de orice violenţă. O astfel de afirmaţie a redeşteptat amintirile dureroase ale trecutului, iar elanul dialogului a pălit. Nu este de mirare pentru că pentru ortodocşi susţinerea unei astfel de opinii este egală cu:

a. O sfidare a realităţilor consemnate de documentele istorice.

b. O sfidare a spiritualităţii unei Biserici surori, care, după un timp îndelungat s-a aplecat asupra perioadei unirii şi şi-a canonizat pe unii dintre fiii ei, care au suferit prigoane şi moarte martirică pentru dreapta credinţă.

c. O sfidare a dialogului teologic, pe care cele două Biserici surori, catolică şi ortodoxă, îl duc de mai bine de 25 de ani. În cadrul întrunirilor de la Freising/München (1990) şi Balamand/Liban (1993), Comisia mixtă internaţională a respins uniatismul ca „metodă de refacere a unităţii pentru că... se opune tradiţiei comune a Bisericilor noastre". Tot în cadrul acestor întruniri, cele două Biserici au recunoscut că „uniatismul, susţinut prin factori exteriori Bisericii, n-a adus comuniunea Bisericilor, ci a devenit o sursă de conflicte şi suferinţe mai întâi pentru ortodocşi şi apoi chiar pentru catolici" (Freising 6c; Balamand 8).

Dacă alegem calea negării acestor suferinţe, menţionate în documentele timpului în care a avut loc unirea şi în perioada de consolidare a ei, nu cred că se ajunge la un rezultat pozitiv cu ortodocşii. Vindecarea rănilor trecutului şi reconcilierea nu se pot face prin negarea adevărului istoric, ci numai *prin asumarea responsabilă a lui*, într-un dialog al respectului reciproc animat de dragoste, de multă dragoste.

Pr. Dr. Mircea BASARAB (München)

SĂ TE ȚII DE PRAVILĂ

Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, din părțile Făgărașului, după restaurarea făcută de mitropolitul Nicolae Bălan, și-a început existența cu viețuitori, în anul 1939, cu oameni care n-au fost încadrați în vreo mănăstire. De aceea mitropolitul Nicolae i-a trimis pe doi , dintre cei trei, care s-au prezentat ca viitori călugări, în mânăstirea de curând restaurată, la sfântul Munte Athos, ca să cunoască realitățile de acolo și apoi, venind acasă, să aplice aici, ceea ce au văzut la Sfântul Munte. Cei doi, care au fost trimiși, au fost părintele Arsenie Boca și părintele Serafim Popescu. Părintele Arsenie a stat trei luni la Sfântul Munte și apoi s-a întors în țară, iar părintele Serafim a stat la Sfântul Munte, vreme de șase luni, la schitul „Sfântul Ipatie", în ascultarea părintelui Antipa Dinescu. În septembrie 1939, părintele Serafim a primit o scrisoare de la mitropolitul Nicolae Bălan care îl îndemna să meargă la Atena și să se înscrie la Facultatea de Teologie, ceea ce a și făcut. La plecare, Părintele Arhimandrit Antipa i-a spus Părintelui Serafim: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești".

Cuvântul acesta de ordine: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești", părintele Serafim l-a purtat în minte, pentru el și pentru noi, căci, întors în țară, ni l-a predat nouă, cu diferite ocazii.

Așadar, de la Părintele Antipa, prin Părintele Serafim, avem și noi cei de astăzi, cuvântul de învățătură: „Să te ții de pravilă", cu observația că, dacă nu te ții de pravilă, ajungi să te îndrăcești. Mie îmi place foarte mult cuvântul acesta și am spus adeseori că dacă Părintele Serafim, numai pentru cuvântul acesta s-ar fi dus la Sfântul Munte, nu s-a dus degeaba. Nu s-a dus degeaba, pentru el. Nu s-a dus degeaba, pentru noi și pentru toți aceia care au în vedere îndemnul și afirmația Părintelui Antipa, care la vremea sa, n-a știut pentru cine anume a spus cuvântul de îndemn „Să te ții de pravilă", și avertismentul că, dacă nu te ții de pravilă, ajungi să te îndrăcești.

Luând aminte la îndemnul: „Să te ții de pravilă", este important să știm ce se înțelege prin „pravilă", în contextul în care apare cuvântul acesta, urmat de observația că dacă nu te ții de pravilă, urmarea este că te îndrăcești, te asemeni cu dracii.

Cuvântul „pravilă", în îndemnul „Să te ții de pravilă", înseamnă să ai un program de viață duhovnicească, primit de la îndrumătorul duhovnicesc, pe care să-l respecți în fiecare zi. Programul cuprinde participarea la Sfintele Slujbe ale Bisericii, așa cum se fac în mânăstirea din care faci parte; să te rogi cu rugăciunile îndătinate, pentru dimineața și seara, precum și rugăciunea de la masă; să citești din Sfânta Scriptură în fiecare zi; la fel, să citești și din alte cărți de învățături duhovnicești, cum e Filocalia și Patericul ori Everghetinosul; să ții rânduiala postului; să-ți păzești mintea prin rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, adică prin rugăciunea isihastă, repetând mereu în minte cuvintele: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul". De „pravilă" mai țin metaniile și închinăciunile, care se fac după puterea omului. Toate acestea la un loc și fiecare în parte, înmulțesc râvna pentru înaintare duhovnicească și ne țin în gândul la Dumnezeu și în conștiința că ne desfășurăm viața în fața lui Dumnezeu.

Avertismentul că dacă nu te ții de „pravilă" ajungi la îndrăcire își are înțelesul în faptul că, după un cuvânt din tradiția călugărească, „dracul se face stăpân peste cel ce nu are stăpân".

Așadar, părintele Serafim ne-a adus de la Sfântul Munte îndemnul să fim interesați de o rânduială duhovnicească, în care Dumnezeu să fie prezent, ca să nu ajungem să ne stăpânească urâtorul binelui.

Cu mult mai târziu de vremea în care am aflat îndemnul de a ne ține de „pravilă", a venit la noi un părinte, pe nume Dometie Trihenea, și a venit vorba despre faptul că la Sfântul Munte, aproape fiind marea, pot avea călugării, la masă, mereu pește. Cu acest prilej Părintele Arhimandrit Dometie a zis: „Într-adevăr, e mai bun peștele decât cartofii, numai că pierzi prea multă vreme de pravilă cu pescuitul". Mi-a plăcut ideea precum și grija de a ține de pravilă, potrivit îndemnului . „Să te ții de pravilă".

Nu numai călugării trebuie să aibă un program de rugăciune și de slujbă, ci și cei ce nu sunt călugări, căci toți suntem amenințați de diavolul, care umblă răcnind, căutând să-i înghită pe cei care nu trăiesc cu rânduială.

Dumnezeu să ne ajute să ne ținem de „pravilă", ca să nu ne îndrăcim, ci să-l avem pe Dumnezeu stăpân, așa cum spunem în rugăciunea Sfântului Efrem Sirul:

„Doamne și Stăpânul vieții mele...."

Arhimandritul Teofil PĂRĂIAN

„Știrea zilei" în *Gândul* – mistificare de proporții

Această așa-zisă „știre" se pretinde a fi un studiu despre „Intoleranța pe înțelesul copiilor". Sub genericul: „Manualele de religie îi amenință pe elevi cu un Dumnezeu horror", autoarea articolului, Cristina Modreanu, preia concluziile emise de Liga Pro Europa, prin intermediul Hotnews, fără discernământ, încălcând grav deontologia profesională, care o obliga să facă o minimă cercetare a veridicității acuzațiilor, ca să nu mai vorbim de nesocotirea dictonului: *Audiatur altera pars.*

În primul rând, titlul propus arată formația sincretist – atee a autoarei (relevantă este folosirea articolului nehotărât pe lângă substantivul propriu *Dumnezeu),* dar strecoară din start ținta atacurilor: prezența Religiei în școală, repudiată, de data aceasta, din cauza unor conținuturi didactice din manualele acestei discipline. În această calitate, fiind lipsită de obiectivitate, autoarea se complace în colportarea de acuzații, înveninând expunerea prin impunerea unei note personale, fundamentaliste, actului jurnalistic. Îi reamintim, în primul rând, că manualele pe care le critică atât de asiduu au fost alcătuite de specialiști în domeniu, fiind aprobate de Ministerul Educației și Cercetării. Ele funcționează în sistemul de învățământ public de ani de zile, cu foarte bune rezultate în pedagogia creștin-ortodoxă. Surprinde, deci, graba cu care denigrarea lor voită a ajuns să constituie pentru ziarul *Gândul* subiectul pentru *Știrea zilei.*

Având în vedere campania fără precedent desfășurată de Patriarhia Română pentru susținerea Religiei în școli, demersul jurnalistic tendențios de care ne ocupăm nu este lipsit de relevanță. O primă „strecurare" a unui neadevăr flagrant o găsim chiar de la începutul articolului, unde se prezintă Religia ca fiind o disciplină obligatorie, deși s-a arătat clar caracterul ei opțional, legat de alegerea confesiunii de către părinți. Odată ce se optează pentru o anumită confesiune, studiul urmează parametrii didactici impuși de confesiunea respectivă, în conformitate cu elementele definitorii de doctrină, morală și cult.

Ce observăm în articolul scris de Cristina Modreanu? O substituire de calități oficiale, în primul rând. Pentru că dânsa dorește, de fapt, să rescrie religia ortodoxă după bunul plac. Ar vrea ca manualul de Religie să susțină conformismele post-moderniste declamate ca „libertăți" individuale – în fond, tot atâtea subjugări în fața *dumnezeului acestui veac (II Corinteni 4,4).* Ar vrea ca sentimentul religios cultivat la ora de Religie să se încadreze în starea generală de somnolență a societății secularizate, anesteziată de preaplinul consumismului, care propune starea de rai pământesc, de trai bun în viața aceasta, fără nicio grijă pentru cea de dincolo. Dumnezeu este acceptat doar dacă este bun, am putea spune „prost de bun", încât să înghită orice fărădelege, fără a o răsplăti după dreptate. De fapt, articolul abundă în critici la adresa menționării în manualele de Religie a pedepselor divine, mergând până la etichetarea Dumnezeului creștin ca fiind „horror", „nemilos" și „răzbunător". Noțiunea de păcat se dorește a fi relativizată până la anulare completă: chiar și cele mai mici fapte negative ale copiilor – exemplificate în manuale – sunt criticate aspru. Oare acești copii sunt sfinți încă din viață? Dacă nu-i conștientizăm de mici asupra realității pedepselor pentru faptele păcătoase, de ce ne mai mirăm de proliferarea actelor antisociale în rândul tinerilor?

Cât despre „inocularea fricii" prin „pedepse rafinate" la clasa a VIII-a, citim stupefiați că se realizează ca urmare a parcurgerii textului: „după Judecata de Apoi drepții vor merge să se veselească în împărăția lui Dumnezeu, iar păcătoșii vor fi aruncați în întunericul cel mai dinafară, unde va fi plângerea și scrâșnirea dinților". Fără a se preciza sursa reală, care este, categoric, Scriptura (Matei 25, 30-46), autoarea pune citatul de mai sus pe seama autorilor Caietului auxiliar de Religie. Critica adusă asupra acestui pasaj reprezintă, în fapt, o autonegare: contestarea unei învățături promovată de Hristos Însuși ar conduce, inevitabil, la demolarea creștinismului din temelii.

Și acum ceva și despre pretinsa intoleranță ce răzbate din paginile manualelor de Religie: ea s-ar sprijini, în opinia autoarei, pe două exemple: unul care trage semnalul de alarmă asupra prozelitismului grupărilor minoritare într-o țară majoritar ortodoxă, altul legat de practicile de tip yoga, impregnate de demonism. Probabil că s-ar dori nici să nu se vorbească măcar despre demoni la ora de Religie. Pentru că, inevitabil, credința în existența acestora trebuie argumentată prin atribuirea unor acțiuni specifice, cum este și aceea a abaterii de la adevăr. Dar Adevărul este unul singur, Hristos (Ioan 14,6).

În încheiere, mi-aș permite să-i sugerez Cristinei Modreanu să abordeze pe viitor domenii care îi sunt familiare, excluzând temele de natură religioasă, unde dovedește mult diletantism, amplificat de stilu-i alarmist – paroxistic. Desigur, ar putea să se informeze mai bine: citind Biblia sau studiind... noțiunile elementare de Religie, pentru remedierea gravelor carențe semnalate. Cât despre deontologia profesională... nu ne rămâne decât să ne rugăm lui Dumnezeu să-i fie într-ajutor spre a și-o putea (re)câștiga. Vom arăta, astfel, valoarea toleranței creștine, a iertării și dragostei – coordonate ale aceleiași Religii pe care autoarea se obstinează să nu le observe.

Pr. lector dr. David PESTROIU

PĂRINTELE CIPRIAN GEORGE GAȘPAR – fiul și preotul chivernisitor, trecut la Domnul

În Duminica a 34-a după Rusalii (a Fiului Risipitor) – din 24 februarie 2008, am prohodit pe vrednicul Părinte Ciprian George Gașpar, trecut de timpuriu în împărăția lui Dumnezeu.

Născut la începutul primăverii anului 1967, în ziua de 9 martie, zi de praznic a Sfinților 40 de Mucenici din Sevastia, în familia P.C. Pr. Gheorghe și Maria Gașpar, tânărul Ciprian George Gașpar urmează Școala elementară în Cisnădie, Liceul Economic la Sibiu și cursurile Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, încununate cu obținerea Licenței în Teologie în anul 1992.

Îndeplinindu-și menirea și vocația slujitoare cu multă seriozitate, se dăruiește, pentru început, misiunii la catedră, predând ore de religie timp de 5 ani la Școala Nr. 3 din Cisnădie.

Ascultând de chemarea lui Dumnezeu de a se angaja dăruitor în slujirea preoțească, se va pregăti pentru a se hirotoni, căsătorindu-se mai întâi, cu cea care îi va deveni soție și tovarășă credincioasă de viață întru slujire, Carmen Doina Claudia, absolventă și ea de studii teologice la Sibiu. Dumnezeu le va binecuvânta legământul de iubire cu fiica Alessia Maria Cristina.

Dacă am amintit de momentul în care s-a săvârșit slujba prohodirii – Duminica Fiului Risipitor – am făcut-o considerând că Dumnezeu ne-a împărtășit, legând aceste două momente, de înțelesuri adânci și dumnezeiești. Am înțeles, prin mărturia de slujire și de jertfă a părintelui Ciprian George Gașpar că, dacă există un Fiu Risipitor, Mântuitorul a avut în vedere și un fiu chivernisitor, care nu risipește ci adună, care nu irosește averea tatălui ci o primește, o prețuiește și o îmbogățește.

Părintele Ciprian George Gașpar a primit cel mai sfânt dar ca moștenire, încredințat din partea tatălui său – Părintele Gheorghe Gașpar – modelul și dorința profundă de a fi preotul lui Hristos.

Nimeni nu a bănuit că doar după câțiva ani – fiind preot din 1999 până în 2008 – slujirea îi va deveni mărturie de Înviere prin mărturisirea suferinței.

A ctitorit la Cisnădioara o biserică, după modelul tatălui, și el ctitor al frumoasei catedrale din Cisnădie, și nu a știut atunci, că asemenea lui Manole Meșterul, propriile oseminte vor deveni curând temelia bisericii unde a slujit în viață.

O boală nemiloasă cu un diagnostic de anemie aplastică severă a făcut, timp de doi ani, ca familia, preoți, colegi și credincioși împreună, să rămână solidari și legați profund prin rugăciune, cerând lui Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și lungime de zile.

După îndelungi tratamente costisitoare în SUA (New York) și în Germania – la Heidelberg, în Clinica Universitară, sub asistența și îngrijirile medicilor inimoși, în mod deosebit a Prof. Univ. Dr. Stefan Dietmar, precum și a nașilor de cununie Sorin și Felicia, și după operații repetate de transplant medular, situația s-a ameliorat și speranțele au crescut în sufletele celor dragi.

Totuși, în data de 21 martie 2008, Dumnezeu l-a chemat la Sine, cerându-Și buna agoniseală și chiverniseală din mâinile părintelui Ciprian George Gașpar, lăsându-ne pe toți – soție, fiică, părinți, frați, prieteni, colegi, enoriași – îndurerați și triști, dar cu speranța că „dacă Hristos a înviat", slujirea, iubirea, dăruirea, bunătatea, hărnicia, vrednicia, dârzenia, curajul, prețuirea colegială, respectul pentru enoriași și prieteni – ale Părintelui George Ciprian nu au fost zadarnice.

Impresionant și pilduitor rămâne și gestul fratelui Liviu, care, contrar exemplului fratelui Fiului Risipitor, ce n-a avut „nițică" dragoste frățească, de a-l primi și ierta pe fratele său, așa cum a făcut Tatăl, Liviu și-ar fi dat, cu iubire, o fărâmă prețioasă din viața lui pentru viața fratelui George Ciprian, acceptând, și el, operația repetată de transplant.

Călăuziți de dragostea și bunătatea Înalt Prea Sfințitului Părinte Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru, care a stat mereu alături, părintelui George Ciprian și familiei sale, cu rugăciunea, cu susținerea morală și duhovnicească și, nu în ultimul rând, cu generos ajutor financiar, și noi preoții și credincioșii Protopopiatului și Arhiepiscopiei Sibiului am încercat să preluăm o mică parte din povara familiei.

Te vom pomeni mereu, rugându-ne pentru tine, bunul nostru prieten și coleg, George Ciprian, iar pilda ta de slujire, iubire și jertfă pentru biserică ne va fi mereu imbold și temei.

Îl rugăm pe Mântuitorul Iisus Hristos Cel Înviat să te așeze în ceata drepților și a slujitorilor cerești, iar noi toți te vom cuprinde în dragostea și speranța noastră, ce vor fi mărturisite în noaptea Învierii din acest an, când vom cânta imnul de biruință „Hristos a înviat din morți" și te vom evoca cu prinos de recunoștință și veșnică pomenire.

Pr. Prot. Savu POPA

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

– februarie 2008 –

• **Sâmbătă, 2 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Catedrala mitropolitană.

• **Duminică, 3 februarie.** A oficiat Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Sf. Trei Ierarhi" din parohia Bartolomeu-Nord – Braşov.

• **Marţi, 5 februarie.** A prezidat şedinţa Permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audienţe.

• **Miercuri, 6 februarie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Sâmbătă, 9 februarie.** A oficiat slujba vecerniei la Catedrala mitropolitană şi a adresat un cuvânt de învăţătură membrilor Oastei Domnului, adunaţi la Sibiu pentru cinstirea părintelui Iosif Trifa, cu ocazia împlinirii a 120 de ani de la naşterea sa.

• **Duminică, 10 februarie.** A oficiat Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Sibiu. A vizitat Biserica „Sf. Ilie" din Sibiu.

• **Luni, 11 februarie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

• **Joi, 14 februarie.** A prezidat şedinţa Comisiei Teologice din cadrul Consiliului Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare – Ministerul Educaţiei şi Cercetării.

• **Vineri, 15 – Marţi, 19 februarie.** A condus delegaţia Bisericii Ortodoxe Române la oficiile de întronizare ale Prea Fericitului Părinte Ieronim al II-lea, noul Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii.

• **Miercuri, 20 februarie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la sediul Bibliotecii Astra, la lansarea volumelor omagiale: *„Ale Tale dintru ale Tale. Liturghie, Pastoraţie, Mărturisire" – prinos de cinstire adus Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, la împlinirea vârstei de 60 de ani* şi *„Studii Teologice dedicate ilustrului istoric sibian la împlinirea vârstei de 75 de ani" – omagiu adus Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu.*

• **Joi, 21 februarie.** A participat în comisia examenului de licenţă la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Vineri, 22 februarie.** La reşedinţa mitropolitană din Sibiu, Î.P.S. Sa a primit din partea domnului Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii şi al Cultelor, Diploma de onoare şi Trofeul Ministerului Culturii şi Cultelor, pentru rolul deosebit avut de Mitropolia Ardealului în Anul cultural „Sibiu – 2007" şi mai ales în cadrul celei de-a Treia Adunări Ecumenice Europene.

• **Duminică, 24 februarie.** A oficiat Sfânta Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sfânta Cuvioasa Parascheva" din Sibiu. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Andrei Todiraşcu. În aceeaşi zi, a oficiat slujba înmormântării părintelui Ciprian Gaşpar de la Biserica „Sf. Treime", parohia Cisnădie II.

• **Luni, 25 februarie.** A participat la simpozionul „Violenţa domestică", organizat la Academia Evanghelică din Sibiu.

• **Marţi, 26 februarie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A prezidat şedinţa CAR a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 27 februarie.** A participat la şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Joi, 28 februarie.** A participat, în calitate de coordonator ştiinţific, la susţinerea tezei de doctorat a d-lui dr. Ştefan Stratul. În aceeaşi zi, a participat la Biblioteca Astra – Sibiu, la lansarea volumului omagial *Patristică şi Actualitate*, dedicat Prea Cucerniciei Sale Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu, la împlinirea vârstei de 75 de ani.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. LAURENŢIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

• **Sâmbătă, 2 februarie.** P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească împreună cu Î.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei în basilica Santa Maria in Trastevere din Roma. Seara slujeşte Vecernia în catedrala din Sibiu.

• **Duminică, 3 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Evanghelist Ioan", a Seminarului Teologic din Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură (pr. paroh Vasile Stan).

• **Marţi, 5 februarie.** Audienţe, lucrări de birou. A participat la Prefectura din Sibiu la o întâlnire cu responsabili din Ministerul Educaţiei privind noua lege a învăţământului.

• **Miercuri, 6 februarie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Joi, 7 februarie.** A participat la Sediul Filarmonicii de Stat din Sibiu la lansarea CD-ului „Octoihul de la Sibiu", lucrare corală compusă de regretatul compozitor sibian Pr. Gheorghe Şoima.

• **Vineri, 8 februarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

• **Duminică, 10 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în vechea biserică de lemn din Poiana Sibiului, rostind cuvânt de învăţătură (pr. paroh Vasile Bâja). Seara slujeşte Vecernia în biserica „Sf. Nicolae" din Tilişca (pr. paroh Ioan Teşa).

• **Luni, 11 – Marţi, 12 februarie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Miercuri, 13 februarie.** A prezidat lucrările conferinţei administrative a preoţilor din prot. Avrig.

• **Joi, 14 februarie.** A prezidat lucrările conferinţei preoţeşti administrative din prot. Sălişte. A participat la muzeul Franz Binder din Sibiu, la vernisajul expoziţiei „Comunitatea armeană din Dumbrăveni", rostind un cuvânt de binecuvântare. Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica „Din Groapă" din Sibiu (pr. paroh Ilie Arsenie).

• **Vineri, 15 – Sâmbătă, 16 februarie.** A participat la lucrările Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei.

• **Duminică, 17 februarie.** A acordat un interviu postului de radio „Trinitas". A săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mănăstirea Dejani, prot. Făgăraş. Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica parohială din Voivodenii Mari, prot. Făgăraş (pr. paroh Mihai Fogoroş).

• **Luni, 18 – Vineri, 22 februarie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Sâmbătă, 23 februarie.** A acordat un interviu postului de radio „România Actualităţi", în legătură cu Duminica Fiului Risipitor.

• **Duminică, 24 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială „Sf. Arhangheli" din Râu Sadului, prot. Avrig, hirotonind întru diacon pe teologul Coşorean Cosmin Axente. A săvârşit taina Sf. Botez pruncului Ioan Mihai Drăguşin, fiul preotului paroh de aici. A oficiat un trisaghion la catafalcul Pr. Gheorghe Ciprian Gaşpar din Cisnădie, trecut la Domnul, rostind şi cuvânt de învăţătură.

• **Luni, 25 februarie.** Audienţe, lucrări de birou. A săvârşit taina Sf. Maslu de obşte în biserica militară din Făgăraş (pr. paroh Gherasim Frăţilă), rostind cuvânt de învăţătură.

• **Marţi, 26 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Nicolae" a Şcolii Speciale din Turnu-Roşu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.

• **Miercuri, 27 februarie.** A participat la lucrările Simpozionului „Combaterea violenţei în familie", organizat la Academia Evanghelică din Sibiu, rostind cuvânt de binecuvântare.

• **Vineri, 29 februarie.** Audienţe, lucrări de birou. A participat la festivitatea de lansare a monografiei oraşului Tălmaciu (autor col. Gabriel Stroilă), la Liceul din localitate, rostind un cuvânt adecvat.

Arhid. Vasile AVRAM

„De la suflet pentru suflet"

Aceste cuvinte sunt înscrise pe coperta publicaţiei **„Foaia Românească"**, pe care Comunitatea Ortodoxă Română din Turku-Finlanda o editează anual, spre întărirea comuniunii membrilor ei şi spre stabilirea unei punţi de legătură cu cei de acasă. Publicaţia se află în cel de al XVI-lea an de apariţie continuă.

Faptul de a fi trimis şi noi publicaţia şaguniană **„Telegraful Român"**, am dori să fie înţeles de către acea comunitate ca fiind tot un mesaj „de la suflet la suflet".

Împărtăşim şi noi cu semnatarul unui material din publicaţie, care este părintele Ioan Durac, fost student al nostru, la Sibiu, impresia că „parcă în mod intenţionat, înainte de Sfintele Paşti, în fiecare an apare câte o ştire senzaţională şi forţată despre Biserică sau despre Mântuitorul şi ucenicii Săi. În prea scurt timp au apărut unele după altele relatări şi speculaţii despre „Codul lui Da Vinci", „Evanghelia lui Iuda" şi „Mormântul familiei lui Iisus". Am mai adăuga noi şi vâlva făcută aici, în România, în jurul problemei prezenţei icoanelor în şcoli şi chiar a predării Religiei. Toate acestea nu ne pot lăsa indiferenţi, dar ne întărim în credinţa că dacă Domnul este cu noi, cine va putea sta împotriva noastră? Călătoria noastră prin veacul de acum nu este triumfalistă, ci întru ascultare şi bună speranţă că ne vom mântui prin răbdarea noastră.

Redacţia

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Pr. ALEXANDRU COMŞA, *Monografia satului şi bisericii din Noul Român*, Casa de Presă şi Editură Tribuna, Sibiu, 2008, 115 p.

Dintre lecturile care bucură, monografiile unora din satele şi parohiile care se află în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului ne aduc un plus de bucurie. Pe de o parte, pentru că se redescoperă trecutul luminos al unor comunităţi săteşti româneşti, atât de obturate de cercetarea modernă a istoriei rurale ardelene, axată pe descoperirea satului săsesc, chiar acolo unde elementul românesc era cel puţin egal, iar pe de altă parte, prin talentul istoric şi literar al unor preoţi, unii de mult uitaţi şi ei.

Monografia satului şi Bisericii din Noul Român, apărută prin purtarea de grijă a Părintelui Gheorghe Streza, şi el fost paroh în Noul Român, aduce prin îndemânarea Părintelui Alexandru Comşa, de vrednică pomenire, istoria unor locuri şi oameni. Despre nedesăvârşirea ei autorul consemna în Prefaţa sa la scrierea aceasta: „planul meu nu a fost a da o lucrare vastă, totuşi am observat că lucrarea se extinde, cu toate că nu am cules decât esenţialul din mulţimea problemelor care se puteau trata şi nici nu pretind că am epuizat tot materialul referitor la această problemă, lucrarea putând fi completată şi extinsă" (p. 10). Dincolo de date şi raportări istorice, duhul în care este scrisă, calitatea reflecţiei umaniste, fidelitatea surselor aşează pe autor în linia iubitorilor de neam şi cultură pe care Noul Român i-a dăruit Ardealului, dintre care astăzi distingem pe Dr. Gheorghe Telea. O carte publicată după 28 de ani. Şi câtă nevoie de istorie descoperă în alcătuirea sufletească a fiecăruia dintre noi.

ELENA MACAVEI (*Coord.*), *Educaţia şi integrarea europeană*, Editura Asociaţiunii ASTRA, Sibiu, 2007, 382 p.

Rezultat al Simpozionului cu participare internaţională *„Educaţia în spiritul valorilor europene şi al integrării europene"* desfăşurat la Sibiu în 4-6 octombrie 2007, volumul acesta beneficiază de girul cultural al *ASTREI*, al Asociaţiei *Sibiu-Capitală Culturală Europeană*, al Universităţii *Lucian Blaga* şi *Bibliotecii Judeţene* ASTRA Sibiu şi de contribuţia unor autori reprezentativi în aria în care se poziţionează propunerea culturală a acestuia.

Sedimentată pe trei paliere de editare, *„Spiritualitate. Ecumenism. Identitate"* (pp. 2-84), *„ Integrarea Europeană- unitate în diversitate"* (pp. 85-159) şi *„ Cultură. Cercetare. Educaţie. Învăţământ."* (p. 160-378), lucrarea propune o dezbatere largă asupra unor elemente care alcătuiesc structura unei prime analize a stării de fapt a realităţii europene a culturii româneşti, transilvane în primul rând.

ELENA POPESCU, *Mişu Popp – reprezentant al academismului românesc. Pictura religioasă şi pictura laică*, Sibiu, 2007 (Ed. ALTIP, Alba-Iulia), 294 p.

Constituind lucrarea de doctorat a distinsei sale autoare, Elena Popescu, volumul monografic pe care-l prezentăm reprezintă una dintre cele mai frumoase omagieri adresate memoriei culturii româneşti din Ardeal. Recuperarea şi analizarea creaţiei religioase şi laice a maestrului braşovean Mişu Popp (1827-1892) descoperă un demers coerent în structurarea unei istoriografii a artei româneşti, după cum remarca şi unul dintre prefaţatorii volumului: „volumul de faţă reprezintă şi el un omagiu adus de un istoric de artă maestrului Mişu Popp. Strădania Elenei Popescu e concretizată în această contribuţie notabilă din istoriografia noastră de artă, prin ceea ce se înţelege temeinica cercetare pe teren, valorificarea exhaustivă şi restituirea integrală a patrimoniului pictural datorat artistului, aflat în bisericile şi colecţiile muzeale şi particulare din România" (Nicolae Sabău, *Prefaţă*, p. 9).

Excursul cercetării este marcat astfel: *Pictura românească de la 1800 până la Theodor Aman în istoriografia de artă românească* (pp.14-26); *Pictura din Ţările Române de la 1800 până la Theodor Aman* (pp. 26-46); *Pictura religioasă în creaţia lui Mişu Popp* (pp. 47-104); *Contingenţele stilistice şi tematice europene în pictura religioasă a lui Mişu Popp* (pp.105-133); *Pictura laică în creaţia pictorului Mişu Popp. De la tradiţionalism la modernitate: demersuri, influenţe* (pp. 134-205); *Câteva consideraţii privind locul pictorului Mişu Popp în arta românească* (pp. 206-224). Lucrarea conţine şi un *Catalog* cu pictura religioasă a lui Mişu Popp (pp. 225-248) şi un al doilea *Catalog*, cuprinzând pictura laică a artistului (pp. 250-289).

Efortul cărturăresc este dublat de un remarcabil efort de editare, volumul însumând calităţi de marcă prin text şi iconografie, redând astfel dimensiunea unuia dintre aceia care, la vremuri nu uşoare în a face artă, a constituit reflecţia românească asupra portretismului şi iconografiei ortodoxe plenar legate de academism: Mişu Popp.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 13 – 16 — 1 şi 15 aprilie 2008

Învierea lui Hristos – învierea noastră
Pastorală la Învierea Domnului – 2008

«Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic împreună cu Tine, Cel ce ai înviat. Răstignitu-m-am ieri împreună cu Tine; Însuţi împreună mă preamăreşte, Mântuitorule, întru Împărăţia Ta» (Stihiră din Canonul Învierii)

Ne-a învrednicit Preabunul Dumnezeu ca şi în acest an să ajungem la luminatul Praznic al Învierii în această aleasă şi sfântă zi, în această sărbătoare a sărbătorilor şi să cântăm din nou acest imn al bucuriei: *„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le"*, care creează în noi, creştinii, o stare sufletească de unică fericire ce izvorăşte din bucuria comuniunii cu Dumnezeu de care ne împărtăşim prin Învierea lui Hristos.

„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim într-însa" (Ps 117, 24). A înviat Hristos şi raiul s-a deschis. A înviat Hristos şi cu toţii am devenit prin har fii ai Tatălui. A înviat Hristos şi am fost izbăviţi de tirania diavolului, a păcatului şi a morţii. Nu îl mai plângem pe Adam, ci Îl slăvim pe Hristos, nu ne mai tânguim pentru neascultarea Evei, ci o lăudăm pe Fecioara Maria, nu mai suntem depărtaţi de la pomul vieţii, ci ne bucurăm iarăşi de fericirea raiului, nu ne mai temem de ispitirea şarpelui, ci ne împărtăşim de plinătatea Sfântului Duh.

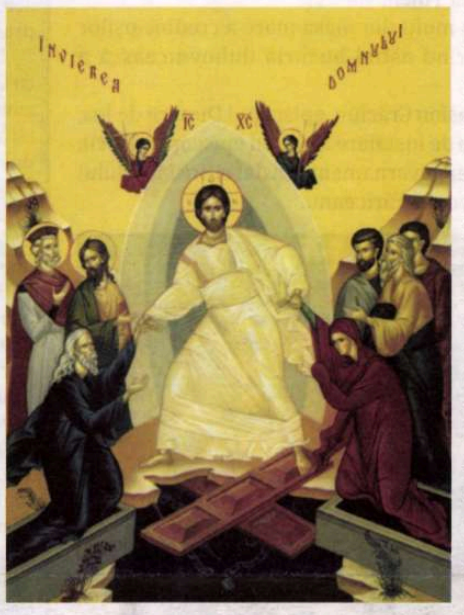

Patruzeci de zile ale Postului Mare ne-am pregătit să fim părtaşi slăvitei Învieri a Mântuitorului. După cutremurătoarea Săptămână a Sfintelor Patimi, iată-ne ajunşi la aşteptatul Praznic al bucuriei creştine. *„Ieri le-am trăit pe cele ale iconomiei mântuitoare: crucea, piroanele, moartea, astăzi le gustăm pe cele ale stăpânirii,* spune Sfântul Epifanie al Salaminei. *Ieri pe cele ale omenirii, astăzi cele ale dumnezeirii se arată. Ieri Hristos a fost pălmuit, astăzi El pălmuieşte locaşul iadului cu fulgerul dumnezeirii. Ieri era legat, astăzi îl leagă pe tiranul cu legături nedezlegate. Ieri era osândit, astăzi le dăruieşte slobozire celor osândiţi."*[1]

Cât de multe lucruri s-au spus despre taina cea mare a Învierii Domnului de când s-a petrecut ea şi până astăzi! Dar oricâte am spune, niciodată nu e îndeajuns pentru a o înţelege mai bine, pentru a ne-o face mai apropiată, pentru a ne-o dori mai tare.

Ne întrebăm acum, în aceste sfinte momente de bucurie cerească, în ce constă importanţa acestei sărbători şi ce însemnătate are evenimentul Învierii pentru fiecare din noi. *„Şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le"*, cântăm în tropar. *Viaţa* este cel mai important dar de la Dumnezeu. Însă ce fel de viaţă ne dăruieşte Hristos? *Viaţa veşnică*, mărturisim noi, adică o altă viaţă, nouă, mult diferită de aceasta trecătoare. Când începe însă această viaţă veşnică, când o primim, de când putem să ne bucurăm de ea? Abia după moarte? Abia după ce încheiem drumul vieţii acesteia, plin de necazuri şi încercări, plin de drame şi tragedii, presărat cu puţine şi trecătoare clipe de seninătate şi bucurie? Nu, iubiţi credincioşi. Nicidecum. Viaţa cea nouă în Hristos o începem încă de aici, iar bucuriile sărbătorilor nu sunt decât clipele veşniciei pe care le pregustăm.

Viaţa o iubim fiecare din noi. Unii o doresc mai mult pe cea trecătoare şi se alipesc de ea, alţii o doresc mai mult pe cea veşnică şi o folosesc cu multă atenţie pe cea prezentă pentru

(continuare în p. 6)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Maica Domnului, ocrotitoarea credincioşilor, ocrotitoare şi a noii Episcopii a Tulcii*

„Bucură-te ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine, binecuvântată eşti tu între femei"

Sf. Evanghelie pe care am ascultat-o acum este rânduită de Biserică spre a fi citită în sărbătoarea mare şi sfântă a Praznicului Bunei- Vestiri. Şi această Bună-Vestire este înţeleasă de Biserică, de conştiinţa Bisericii creştine ca fiind *începutul mântuirii noastre* şi *descoperirea tainei celei din veac*, aşa cum se spune în troparul sărbătorii Bunei-Vestiri.

Vestea cea bună este adusă de arhanghelul Gavriil care îi spune Fecioarei din Nazaret că va naşte pe Mântuitorul lumii. „Vei naşte prunc şi se va chema Iisus", care însemnează Dumnezeu mântuieşte, şi va stăpâni peste casa lui Iacov în veac şi Împărăţia Lui nu va avea sfârşit.

Deci Biserica înţelege acest moment ca fiind începutul zămislirii sau întrupării Fiului lui Dumnezeu pentru ca devenind Om, El, Care este din veşnicie Dumnezeu, să-i mântuiască pe oameni, eliberându-i de păcat şi moarte şi să le dăruiască viaţa veşnică. De aceea troparul continuă şi spune: *„astăzi Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei se face şi Gavriil darul îl binevesteşte"*. Darul îl binevesteşte pentru aceasta şi noi împreună cu dânsul Născătoarei de Dumnezeu să-i cântăm: *„Bucură-te, ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine"*.

Deci Fiul lui Dumnezeu Cel nevăzut se face văzut, Cel necuprins se face cuprins, Cel veşnic se face om muritor, pentru ca noi oamenii să ajungem părtaşi ai iubirii dumnezeieşti în lumina şi împărăţia cea veşnică a Marelui nostru Dumnezeu.

Îngerul aduce vestea aceasta mare, că ea, Fecioara Maria, va naşte pe Mântuitorul lumii, pe Mesia cel vestit şi descoperit de prooroci. Şi faptul că îngerul ne spune că Împărăţia Lui nu va avea sfârşit, Împărăţia Lui se deosebeşte de toate împărăţiile din lumea aceasta pentru că toate sunt trecătoare. „Împărăţia Lui nu va avea sfârşit" şi aceste cuvinte ale îngerului au intrat în Crezul ortodox niceo-constantinopolitan în care ni se spune că Mântuitorul Iisus Hristos va împărăţi şi Împărăţia Lui nu va avea sfârşit.

Desigur, Fecioara Maria mai întâi s-a mirat de salutul îngerului sau arhanghelului Gavriil şi se întreba ce fel de închinăciune este aceasta. A rămas mirată, surprinsă că îngerul I s-a închinat ei şi a salutat-o cu tot respectul, cu toată bunacuviinţă. Iată Evanghelia după Luca ne arată că începutul cinstirii Maicii Domnului nu vine de la oameni, ci de la îngeri. Îngerul Gavriil a fost cel dintâi care i-a arătat plecăciune, i-a arătat respect, i-a arătat închinare în forma cinstirii unei persoane importante care este chemată să împlinească voia şi planul lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii. De aceea noi când săvârşim slujbele noastre în biserică, indiferent cât de scurte sau de lungi ar fi ele şi ori de câte ori ne rugăm lui Dumnezeu, indiferent că o facem în cursul săptămânii sau în Duminici şi sărbători, nu uităm să ţinem împreună taina lui Hristos şi taina Maicii Domnului. Binecuvântat este rodul pântecelui tău, adică Iisus Hristos dar şi Maica Domnului este binecuvântată, este binecuvântată între femei, este nedespărţită de Fiul. Toată cinstea ei, toată slava ei, vine din faptul că Cel ce se naşte din ea nu este un simplu om, ci este Fiul lui Dumnezeu cel veşnic, devenit om. Deci noi am învăţat de la îngeri s-o cinstim, am învăţat din Sf. Scriptură să nu despărţim pe Fiul de Maică şi pe Maică de Fiu. Rareori în Biserica Ortodoxă Maica Domnului este pictată singură în icoană, totdeauna este pictată cu Pruncul în braţe şi El este centrul atenţiei, El este cel arătat de ea cu mâna dreaptă. Ea poartă pe Iisus pruncul pe braţul stâng şi îl arată lumii cu mâna dreaptă şi zice tainic, în icoană ceea ce a spus la nunta din Cana Galileei: „faceţi tot ceea ce vă spune El". Evanghelia ei nu este alta decât Hristos însuşi. Deci icoana Maicii Domnului reprezintă

(continuare în p. 3)

† DANIEL, Patriahul României

* Cuvânt de învăţătură rostit la Sfânta Liturghie din ziua de 25 martie, cu prilejul instalării P.S. episcop Visarion Bălţat, la Tulcea.

Alegerea, confirmarea şi instalarea P.S. Dr. Visarion Bălţat ca episcop al Tulcii

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, în şedinţa de lucru din 17-18 iunie 2004, înfiinţarea Episcopiei de Tulcea, sufragană Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei.

S-a dorit astfel facilitarea unei mai intense lucrări pastoral-misionare într-un spaţiu geografic extins, cum este cel al Dobrogei.

Noua eparhie numără 120 de parohii, grupate în trei protopopiate: Babadag, Tulcea şi Niculiţel. Are douăsprezece aşezăminte monahale, dintre care cele mai vestite sunt Celic Dere, Saon şi Cocoşul Ardelean. Are de asemenea o şcoală teologică: Seminarul „Sf. Ioan Casian".

Alegerea titularului noii eparhii a avut loc în data de 5 martie 2008. Cel care a întrunit sufragiile membrilor Sfântului Sinod a fost Prea Sfinţitul dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, devenit astfel primul titular al noii eparhii. Providenţa a rânduit ca un ierarh de la Sibiu să fie menit a sluji într-o parte de ţară, spre care şi-au mânat turmele, din vremuri îndepărtate, păstori din Mărginime (zonă limitrofă a oraşului de pe Cibin) şi dintre care unii s-au şi stabilit definitiv acolo.

Prea Sfinţitul Visarion s-a născut în 19 octombrie 1959, la Tălmaciu, localitate cu o intensă viaţă bisericească, cu frumoase tradiţii româneşti transmise din generaţie în generaţie, aflată în judeţul Sibiu. Sub impulsul vocaţiei primite de sus şi cultivate în sânul familiei, s-a înscris în 1976 la Seminarul teologic din Cluj-Napoca, pe care l-a absolvit în 1981. După satisfacerea serviciului militar, a dat examen de admitere la Institutul Teologic Universitar din Sibiu ale cărui cursuri le-a frecventat între 1982-1986. Rezultatele obţinute în cei nouă ani de studii teologice (seminariale şi universitare) l-au îndreptăţit să aspire la a parcurge, tot la Sibiu, şi ultima, şi de fapt cea mai înaltă, treaptă de pregătire teologică: cea a doctoratului. Şi-a ales specializarea Teologie Dogmatică, având-l ca îndrumător de doctorat pe pr. prof. dr. Ioan Ică.

Cum Biserica noastră se află în relaţii de strânsă conlucrare inter-ortodoxă şi ecumenică cu toate Bisericile ortodoxe autocefale dar şi cu Bisericile eterodoxe, Sfântul Sinod a facilitat mereu posibilitatea tinerilor cu pregătire teologică înaltă de a urma şi cursurile de specializare la instituţii de învăţământ teologic din străinătate. Astfel se face că şi absolventul ciclului de studii de doctorat de la Sibiu, Dumitru Bălţat, a avut şansa de a urma, între 1994-1997, studii de specializare la Facultatea de Teologie din Atena, sub îndrumarea profesorului Constantin Skuteris, vestit specialist în Teologie Dogmatică. Acolo a adunat şi material bibliografic pentru alcătuirea tezei de doctorat cu titlul: *„Învăţătura mariologică a Sfântului Nicolae Cabasila, în spiritualitatea ortodoxă a secolului al XIV-lea"*.

(continuare în p. 2)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Alegerea, confirmarea şi instalarea P.S. Dr. VISARION BĂLŢAT ca episcop al Tulcii

(urmare din p. 1)

Examenul de doctorat l-a promovat la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, în 2005.

Făcând suma anilor de pregătire teologică a nou-alesului episcop titular al Episcopiei Tulcii ajungem la cifra de 15 ani de stăruinţă în pătrunderea tainelor credinţei şi ale trăirii creştine, ceea ce ne îndreptăţeşte să spunem că îndătinata formulă de „Vrednic este!" pe care o rosteşte arhiereul la hirotonirea unui cleric, se potriveşte întru totul cu statutul de teolog şi ierarh al Prea Sfinţiei Sale.

Desigur că pe lângă înalta pregătire teologică, Prea Sfinţitul Episcop Visarion păşeşte spre noua slujire şi cu o foarte bogată experienţă didactică, pastoral-misionară şi administrativ-gospodărească acumulată în anii se slujire precum urmează:

Între 1989-1994 a fost secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, iar din 1992 a îndeplinit şi funcţia de asistent pentru limbile clasice, la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, post pe care l-a onorat până în 1997. Între 1996 şi 1997 i s-a încredinţat şi postul de consilier cultural la Arhiepiscopia Sibiului. La propunerea pururea pomenitului arhiepiscop şi mitropolit Antonie Plămădeală, Sfântul Sinod l-a numit, în octombrie 1997, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titlul de Răşinăreanu. Timp de opt ani, tânărul ierarh a conlucrat apropiat cu titularul Arhiepiscopiei Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care a fost un teolog erudit, un reputat om de cultură şi un ecumenist cu o bogată activitate.

După ce starea de sănătate a conducătorului Mitropoliei Ardealului s-a înrăutăţit, responsabilităţile episcopului vicar au sporit. Le-a îndeplinit pe toate cu o pilduitoare dăruire. Slujirea la altar a constituit o îndatorire zilnică. Oficia când la paraclisul Facultăţii de Teologie, când la catedrala mitropolitană. Duminică de duminică a poposit în parohiile de pe raza Arhiepiscopiei Sibiului. A sfinţit peste 100 de lăcaşuri de închinăciune şi a hirotonit peste 200 de diaconi şi preoţi.

A răspuns cu timp şi fără timp obligaţiilor de natură administrativă si gospodărească. Redactarea „Îndrumătorului Bisericesc" a fost o altă responsabilitate pe care a îndeplinit-o până în acest an, când se pregăteşte pentru o nouă slujire. A fost prezent continuu în paginile „Telegrafului Român", ale „Revistei Teologice", publicând peste 200 de studii, articole, recenzii. Şi-a înscris numele şi pe coperta unor volume precum: „Mergând, învăţaţi...", Sibiu, 2001, „Biserica Ortodoxă Română văzută de călători străini (sec. XV-XIX)", Sibiu, 2001, „Logos şi Cultură", Sibiu, 2005.

A participat la congrese, conferinţe, simpozioane, în ţară şi străinătate. A răspuns cu deschidere sinceră tuturor acţiunilor ecumenice desfăşurate pe plan local şi naţional.

Meritele pe care nu şi le-a etalat ostentativ i-au fost totuşi recunoscute şi răsplătite cu diplome şi medalii. Actualul întâistătător al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, dr. Laurenţiu Streza, alături de care Prea Sfinţia Sa a activat în ultimii doi ani, i-a acordat „Crucea şaguniană", distincţie înfiinţată chiar de la începutul activităţii de slujire a Î.P.S. Sale, la Sibiu. Din partea Mitropoliei de Veria – Grecia a primit Medalia de Aur „Sfântul Apostol Pavel".

*

Evenimentul instalării nou-alesului titular al Episcopiei Tulcii a avut loc la sărbătoarea „Buna-Vestire", din acest an. Ceremonia a fost săvârşită chiar de către Preafericitul Părinte dr. Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

În preziuă, la orele 17^{00}, Întâistătătorul Bisericii noastre, însoţit de nou-alesul episcop, ca şi de alţi membri ai Sfântului Sinod au fost întâmpinaţi după datina străbună cu pâine şi sare de către Înalt Prea Sfinţitul Teodosie, arhiepiscopul Tomisului, de oficialităţile judeţului Tulcea, de protopopi şi preoţi, de membrii Adunării Eparhiale şi de credincioşi îmbrăcaţi în frumoase costume naţionale, la intrarea în judeţul Tulcea.

La orele 18^{00}, un ceremonial asemănător s-a derulat la intrarea în municipiul Tulcea, unde convoiul venit dinspre Bucureşti a fost întâmpinat de Dl. Ioan Horgea, primarul municipiului, şi de alte oficialităţi.

S-a făcut un popas la catedrala episcopală, unde s-a săvârşit slujba Vecerniei, cu Litie. Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt, prin care a subliniat importanţa evenimentului.

După vecernie, a fost vizitat sediul administrativ al Episcopiei şi al Seminarului Teologic, unde oaspeţii au fost întâmpinaţi de profesorii şi elevii acestei şcoli teologice.

Ultimul popas s-a făcut la Reşedinţa episcopală, care a fost sfinţită de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel şi de către Înalt Prea Sfinţitul arhiepiscop şi mitropolit Laurenţiu, care l-a însoţit, ca un părinte duhovnicesc, pe cel care i-a fost întâiul colaborator , la Sibiu. Au participat şi ceilalţi membri ai Sfântului Sinod.

Marţi, 25 martie, în „ziua pe care a făcut-o Domnul" ca păstorul şi fiii săi duhovniceşti din Episcopia Tulcii să se bucure şi să se veselească într-însa, a început prin oficierea în biserica cu hramul „Buna-Vestire" din Tulcea, a Sfintei Liturghii, unită cu Vecernia. Soborul arhieresc a fost alcătuit din Prea Fericitul Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Î.P.S. dr Laurenţiu, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, Î.P.S. dr. Nifon, arhiepiscopul şi mitropolitul Târgovişte, Î.P.S. dr. Teodosie, arhiepiscopul Tomisului, Î.P.S. dr. Andrei, arhiepiscopul Alba-Iuliei, P.S. dr. Casian, episcopul Dunării de Jos, P.S. Calinic, episcopul Argeşului şi Muscelului, P.S. dr. Damaschin, episcopul Slobozieiş şi Călăraşului, P.S. Epifanie, episcopul Buzăului, P.S. Lucian, episcopul Caransebeşului, P.S. dr. Visarion, noul episcop al Tulcii şi P.S. dr. Ioachim Băcăoanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Romanului. Au mai slujit doisprezece preoţi dintre membrii consiliului eparhial local şi oaspeţi de la Sibiu şi doisprezece diaconi.

După citirea Sfintei Evanghelii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învăţătură legat de praznicul „Bunei-Vestiri", praznic sub patronajul căruia urma să se împlinească toate cele spre înscăunarea noului arhipăstor al Tulcii.

La momentul rânduit, foarte mulţi din masa mare a credincioşilor prezenţi s-au împărtăşit, sporind astfel bucuria duhovnicească a praznicului.

După otpust, Prea Sfinţitul Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos, a dat citire Gramatei patriarhale de instalare a noului episcop al Tulcii, iar Dl. dr. Adrian Lemeni, consilier guvernamental, a dat citire Mesajului primului ministru, Dl. Călin Popescu Tăriceanu.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit o scurtă cuvântare şi a înmânat Prea Sfinţitului dr. Visarion însemnele episcopale: mantia, engolpionul şi crucea patriarhală, după care l-a condus şi l-a instalat pe noul titular al Episcopiei Tulcii în jilţul arhieresc, rostind formula „Vrednic este!"

Din locul în care a fost aşezat de către patriarhul ţării, Prea Sfinţitul dr. Visarion a rostit îndătinata cuvântare de instalare. În final, i-a binecuvântat pe toţi cei cărora începând cu acel moment le devenise părinte şi diriguitor spre cele către mântuire.

La ieşirea din biserică, grupuri de tineri, din diferitele etnii (români, greci, turco-tătari, armeni, ruşi, bulgari şi lipoveni) ce trăiesc în bună înţelegere în Tulcea, îmbrăcaţi în costumele specifice, au oferit Prea Fericitului Părinte Patriarh Daniel, Prea Sfinţitului lor părinte duhovnicesc Visarion şi celorlalţi ierarhi buchete de flori. A fost un gest de pilduitoare comuniune interetnică.

La restaurantul „Esplanada" din Tulcea, Consiliul eparhial a oferit o agapă frăţească.

Astfel şi-a început noua misiune Prea Sfinţitul Visarion Bălţat, de care Înalt Prea Sfinţitul dr. Laurenţiu Streza, consilierii şi angajaţii centrului mitropolitan, profesori şi studenţii Facultăţii de Teologie şi credincioşii catedralei mitropolitane din Sibiu s-au despărţit cu multă duioşie, în Duminica Ortodoxiei, care este întâia din Post. Atunci, după Sfânta Liturghie din catedrala mitropolitană a Sibiului, întâistătătorul eparhiei i-a adresat P.S. Sale cuvânt de caldă mulţumire şi binecuvântare pentru noua misiune, iar corala catedralei, preoţii slujitori şi toţi credincioşii au cântat, cu o gură şi o inimă „întru mulţi şi fericiţi ani!"

CUVÂNTUL P.S. VISARION BĂLŢAT cu prilejul întronizării P.S. Sale ca episcop al Tulcii

În călătoria noastră duhovnicească a Postului celui Mare către ziua Învierii, ne-a învrednicit Bunul Dumnezeu să ajungem la ziua cea sfântă, cea luminoasă şi cea binecuvântată a Bunei-Vestiri, praznic pe care noi, creştinii, îl serbăm cu aleasă bucurie în fiecare an la 25 martie.

Această zi este o zi fericită şi plină de bucurie pentru neamul omenesc pentru că este ziua în care arhanghelul Gavriil a venit la Sf. Fecioară Maria în biserica Domnului şi i-a adus vestea cea mare şi binefăcătoare, că-L va aduce în lume la *„plinirea vremii"* (Gal. 4, 4) şi-L va purta în braţe pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul sufletelor noastre.

Această zi fericită este cu adevărat zi de înălţare sufletească căci astăzi s-a descoperit lumii *„taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută"*, iar noi o întâmpinăm cu cântare aleasă *„Binevesteşte, pământule, bucurie mare, lăudaţi ceruri mărirea lui Dumnezeu"*. Nicicând nu a răsunat pe pământ o veste mai bună ca aceasta şi nimeni dintre pământeni nu a fost preamărit ca Fecioara Maria.

Cu mintea copleşită de o minune ca aceasta, cu inima plină de bucurie pentru vestea cea bună adusă de înger Maicii Domnului cutezăm şi noi să ne apropiem de taina săvârşită atunci, să ne îndulcim din lumina şi slava ei şi să o lăudăm pe Sf. Fecioară Maria cu cuvintele îngerului: *„Bucură-te, ceea ce eşti plină de dar, Marie, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău"* (Luca, 1, 28).

Nu sunt graiuri, nici cuvinte care să poată exprima îndeajuns măreţia tainei întrupării Fiului lui Dumnezeu şi în acelaşi timp cinstea ce se cuvine Maicii Preacurate, cea care a devenit ea însăşi, prin lucrarea Sfântului Duh, *„Biserică sfinţită şi rai cuvântător"*, *„scara cerului pe care s-a pogorât Dumnezeu"* şi *„Maică a Luminii"*.

„Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău!" (Luca 1, 38), a rostit plină de smerenie Prea Curata Fecioară Maria în ziua Bunei-Vestiri şi în clipa aceea în pântecele ei fecioresc S-a întrupat cea de a doua persoană a Sfintei Treimi, Logosul divin, Mântuitorul Iisus Hristos.

Iată robul Domnului. Fie mie după cuvântul Tău rostesc şi eu astăzi copleşit de emoţie, aici în această măreaţă zi a Bunei-Vestiri şi în această biserică închinată acestui eveniment din istoria mântuirii, cu prilejul înscăunării noastre ca episcop al nou-înfiinţatei Eparhii a Tulcii.

Străvechiul Egisus, Tulcea de astăzi, oraş istoric din Dobrogea noastră străbună, un oraş multietnic, multiconfesional şi multicultural trăieşte astăzi un moment de aleasă bucurie. Prin votul Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, am fost ales în scaunul de episcop al acestei părţi de ţară – de la Dunăre la Mare, loc încărcat de istorie sfântă, de jertfe mucenicesţi şi de numeroase mărturii ale trecutului. Venim astăzi aici din Sibiul lui Andrei Şaguna, din Răşinarii lui Octavian Goga şi a filosofului Emil Cioran, din Mărginimea Sibiului, loc încărcat de spiritualitate şi de istorie, care a dat atâţia sfinţi mucenici apărători ai legii străbune ca să ne rugăm şi să lucrăm împreună cu credincioşii şi preoţii din judeţul Tulcea, să fim cu toţii o Biserică rugătoare, o Biserică slujitoare, după sintagma devenită deja celebră a mitropolitului Ardealului, Antonie Plămădeală.

Venim astăzi aici ca să ne dăruim cauzei sfinte a Ortodoxiei şi a neamului românesc şi să căutăm să reînnodăm firul istoric al episcopilor ortodocşi care din vremuri apostolice au păstorit această parte a ţării noastre.

Venim astăzi aici ca să dăm mărturie despre vrednicia înaintaşilor noştri care au luptat pentru apărarea dreptei credinţe şi a dreptei făpturi în sânul poporului celui binecredincios.

Venim astăzi aici să ascultăm glasul pietrelor care ne vorbesc tuturor despre viaţa bisericească, culturală şi misionară ce a pulsat aici neîntrerupt de aproape două milenii, să ne închinăm sfintelor locuri bătătorite de suferinţele, de nevoinţele şi de rugăciunile martirilor şi a vrednicilor noştri înaintaşi.

Basilicile creştine ce împânzesc întreg teritoriul Dobrogei, bisericile şi mănăstirile istorice din acest judeţ, numeroşii martiri ce au mărturisit credinţa în Hristos sunt o dovadă vie a prezenţei creştine pe aceste meleaguri, o dovadă a continuităţii noastre ca Biserică şi neam în matca firească a etnogenezei noastre ca popor român şi creştin deodată.

(continuare în p. 4)

† VISARION BĂLŢAT
Episcopul ortodox al Tulcii

Maica Domnului, ocrotitoarea credincioşilor, ocrotitoare şi a noii Episcopii a Tulcii

(urmare din p. 1)

icoana Bisericii care pe Hristos îl arată lumii şi-i cere lumii să împlinească tot ceea ce El ne porunceşte, să împlinească poruncile Lui.

Vedem cum textul acesta pe care l-am auzit astăzi e plin de înţelesuri duhovniceşti şi este izvorul de inspiraţie al întregii cinstiri a Maicii Domnului în Biserica noastră. Mai învăţăm de la înger să-i spunem ei: Bucură-te! Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine! Acest „bucură-te" a fost multiplicat ca o mulţime de rugăciuni, de acatiste din care cel mai frumos este Acatistul Bunei-Vestiri: Bucură-te, cea prin care răsare bucuria, adică bucuria mântuirii. Bucură-te, izbăvirea lacrimilor Evei; bucură-te, colimvitră; bucură-te, năstrapă; bucură-te, potir şi aşa mai departe. Acest „bucură-te" al arhanghelului Gavriil a fost cântat din veac în veac, din generaţie în generaţie nu numai la noi în Biserica Ortodoxă Răsăriteană, ci şi în Biserica Apuseană. „Avve Maria" a devenit o cântare preferată, o lumină pentru marii compozitori, a devenit lumină pentru toate popoarele creştine. Chiar şi cele protestante, luterane au avut un respect faţă de Maica Domnului şi au lăudat smerenia ei, credincioşia şi fidelitatea ei în a împlini voia lui Dumnezeu. Iar musulmanii au un respect pentru Maica Domnului pentru că este mama profetului Iisus şi foarte adesea spuneau unii părinţi de la Constantinopol că sunt credincioşi musulmani care atunci când trec pe lângă o biserică închinată Maicii Domnului au un gest de respect faţă de ea.

Deci Maica Domnului reprezintă umanitatea cea mai curată, cea mai smerită, care face voia lui Dumnezeu, care împlineşte planul de mântuire al lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu vrea ca omul să-şi lucreze propria mântuire în mod forţat ci în mod liber. De aceea în momentul în care ea a spus: „iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul Tău", atunci a început Întruparea Fiului lui Dumnezeu. După ce ea şi-a dat acordul, după ce ea a fost ascultătoare şi deşi nu a înţeles toată taina, s-a supus voii lui Dumnezeu pentru că a înţeles care este scopul tainei, care scop *este mântuirea lumii, împărăţia Lui nu va avea sfârşit.* Deşi ascultătoare şi smerită Maica Domnului totuşi întreabă: cum se poate ca eu să nasc prunc dacă n-am cunoscut bărbat? Şi-atunci îngerul Gavriil aduce o explicaţie, deşi nici această explicaţie nu lămureşte deplin misterul sau taina Întrupării. Dar această explicaţie ne arată legătura dintre Maica Domnului şi Sfânta Treime. Dacă am fost atenţi, am auzit explicaţia sau lămurirea pe care o dă arhanghelul Gavriil şi anume: „Duhul Sfânt se va coborî peste tine, puterea Celui Prea Înalt, Dumnezeu Tatăl, te va umbri, pentru aceasta Sfântul care se naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema". Deci Duhul Sfânt începe lucrarea de întrupare a Fiului din Fecioara Maria în prezenţa şi bunăvoinţa Tatălui, iar Cel care se naşte nu este un om care va deveni sfânt, ci este sfânt în momentul naşterii, este Dumnezeu-Om. Şi asta ne explică de ce noi, ori de câte ori aducem laudă lui Dumnezeu, încheiem un grupaj de cântări cu formula: Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Adăugăm apoi imediat după „Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin", o cântare adresată Născătoarei de Dumnezeu. Pentru că dintre toţi oamenii din lumea aceasta, ea este cea mai aproape de Sf. Treime fiindcă Unul din Treime, Dumnezeu-Fiul s-a născut sau Dumnezeu-Omul s-a născut din Fecioara Maria.

În Crezul nostru pe care-l mărturisim, spunem că, Fiul lui Dumnezeu a coborât din ceruri, s-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria, pentru că întruparea s-a realizat prin lucrarea Duhului Sfânt asupra umanităţii Fecioarei Maria ca Fiul lui Dumnezeu să-şi împroprieze sieşi natura umană.

Deci Evanghelia aceasta a Bunei-Vestiri nu ne vorbeşte doar despre înger şi Fecioara, ci ne vorbeşte şi despre Sf. Treime, care este prezentă în lucrarea Întrupării Fiului lui Dumnezeu, deşi numai Una din persoanele Sf. Treimi şi anume Fiul, s-a făcut Om, dar fiind nedespărţit El de Tatăl şi de Duhul, putem spune că mântuirea noastră în Hristos se împlineşte prin lucrarea Sf. Treimi. De aceea şi botezul nostru se săvârşeşte ca naştere din nou în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sf. Duh pentru că Întruparea Fiului lui Dumnezeu se săvârşeşte prin conlucrarea tuturor Persoanelor Sf. Treimi.

Ei bine, Evanghelia ne mai arată că Maica Domnului are o legătură cu verişoara ei Elisabeta, care este mama Sf. Ioan Botezătorul. Din Evanghelia de astăzi învăţăm că Sf. Ioan Botezătorul s-a zămislit cu şase luni înainte de zămislirea Mântuitorului Iisus Hristos. Deci vedem că Sf. Ioan Botezătorul era cam de aceeaşi vârstă cu Mântuitorul Iisus Hristos, erau rudenii. Dar Sf. Ioan Botezătorul n-a spus: acesta este verişorul meu, ci a spus: „Acesta este Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii". El avea conştiinţa că Iisus din Nazaret nu este Iisus omul divin ci este Dumnezeu-Omul, Care s-a întrupat din iubire pentru oameni.

În ziua aceasta de Buna-Vestire care este o sărbătoare împărătească, pentru că se referă la Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos, dar şi o sărbătoare a Maicii Domnului, pentru că prin Maica Domnului s-a făcut Întruparea Fiului lui Dumnezeu. În ziua aceasta ne bucurăm, deci este o zi în care prin Maica Domnului se ridică blestemul de după căderea protopărinţilor noştri Adam şi Eva. Este ridicarea lui Adam celui căzut, ea este izbăvirea lacrimilor Evei, ea preface blestemul în bucurie şi Maica Domnului ca icoană duhovnicească a Bisericii este pentru noi izvor de bucurie. Rugăciunile ei sunt atât de puternice încât ea a fost numită în viaţa liturgică ortodoxă „rugătoare nebiruită", adică „nerefuzată", întrucât a provocat prin intervenţia ei prima minune a Mântuitorului Iisus Hristos la Cana Galileei. De aceea noi, oricât ne-am ruga de mult în Biserică, la sfârşit spunem „pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu şi ale tuturor Sfinţilor, Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte şi ne mântuieşte pe noi". Deci pentru că este rugătoarea, ajutătoare, apărătoarea noastră este izvor de bucurie, este izvor de speranţă, este izvor de iubire curată. Maica Domnului este apărătoarea tuturor creştinilor, dar mai ales apărătoarea femeilor fecioare, a femeilor care nasc copii, a mamelor, este ocrotitoarea preoţilor, a clerului în general, este, aşa cum se spune în acatist, bucuria celor necăjiţi, este iubire cu smerenie pentru cei care nu mai au ce împlini şi este bucuria tuturor celor întristaţi, ocrotitoarea văduvelor, ocrotitoarea orfanilor, ocrotitoarea călătorilor, ocrotitoarea celor abandonaţi, celor uitaţi, celor umiliţi şi aşa se explică de ce în toată creştinătatea este atâta evlavie, atâta cinstire adusă Maicii Domnului. Ei i s-au închinat biserici, opere de artă, icoane şi mai ales Biserica i-a închinat o bogată imnografie. O mulţime de cântări se întrec între ele prin a lăuda smerenia ei, ascultarea ei şi dragostea ei smerită de Maică şi Fecioară, care este în acelaşi timp model pentru Fecioare şi în acelaşi timp model pentru Mame. Are „inimă de mamă" cum se spune în Ardeal. Această apropiere a ei faţă de noi este subliniată nu numai în cântări liturgice ci şi în cântări folclorice în grai creştin.

Deci şi noi astăzi o rugăm pe Maica Domnului să fie ocrotitoarea şi a noii Episcopii a Tulcii. Vestea cea bună pe care ne-o aduce Maica Domnului este că vă iubeşte Sf. Treime pe Dvs., clerul şi credincioşii din această Eparhie, Episcopia Tulcei, şi Maica Domnului este ocrotitoarea Dvs. împreună cu toţi Sfinţii şi în acelaşi timp este izvor de bucurie. Am văzut bucuria aceasta aseară când v-am întâlnit aici la vecernie, la priveghere şi văd bucuria aceasta şi astăzi şi o vom sublinia încă o dată la sfârşitul Liturghiei când îl vom întroniza pe Prea Sfinţitul Părinte Visarion.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să simţim că suntem iubiţi de Maica Domnului, suntem ajutaţi, şi să ducem bucuria aceasta în familiile noastre, la locul de muncă şi pretutindeni în lume, spre slava lui Dumnezeu şi spre cinstirea Maicii Domnului şi spre a noastră mântuire. Amin.

MITROPOLITUL ANDREI ŞAGUNA şi negustorii greci din Sibiu şi Braşov

Cetatea Sibiului, cu originile sale ce amintesc de stăpânirea romană pe meleagurile transilvănene, vechiul Cibinium, cum l-au numit ei, de la râul pe malurile căruia a fost zidit oraşul, avea să joace un rol deosebit de important în istoria Bisericii poporului român din Transilvania.

Anticul Cibinium avea să înflorească din nou mai târziu, când, la iniţiativa regelui Geza al II-lea (1141-1162), a fost reînfiinţat de către coloniştii germani ce l-au numit Hermannsdorf, de la conducătorul lor, iar dezvoltarea urbană pe care a cunoscut-o, a făcut să se numească Hermannstadt. Oraşul a fost distrus de mongoli în anul 1241 şi reconstruit din nou în secolul al XIV-lea, când partea de sus a lui a fost fortificată cu ziduri mari de cărămidă, de la culoarea cărora a fost numit Oraşul Roşu. Protejat de puternicile lui ziduri, oraşul Sibiu a devenit repede un oraş important şi puternic în regiune, devenind un centru cultural al comunităţilor germane din Transilvania.

Subordonarea Transilvaniei, Imperiului Otoman în anul 1541 şi reorganizarea ei cu regim autonom până în anul 1699 a atras atenţia comercianţilor greci spre această regiune unde au găsit o piaţă foarte bună de desfacere pentru produsele lor levantine. Două importante centre pentru cir-

culaţia negustorilor ambulanţi greci şi aromâni au fost Sibiul şi Braşovul, care erau şi puncte vamale cu Ţara Românească, precum şi locuri de depozitare a mărfurilor, deoarece comerţul en-detail era interzis comercianţilor străini şi era un privilegiu doar pentru localnici.

Interesul autorităţilor locale pentru produsele luxoase levantine şi importantul venit pe care îl obţineau din taxele vamale, i-au făcut pe principii Transilvaniei să-i sprijine pe greci şi să le ofere drepturi spre a se organiza în companii comerciale. Astfel, Compania Greacă din Sibiu s-a înfiinţat la 1639, iar cea din Braşov în anul 1683. Grecii au avut de întâmpinat însă şi câteva piedici din partea autorităţilor locale, care de cele mai multe ori se datorau comercianţilor saşi şi unguri. Cu toate acestea însă, activitatea economică a grecilor au făcut din Sibiu şi Braşov importante centre ale comerţului levantin.

Comercianţii greci şi aromâni din Sibiu şi Braşov, pe lângă activitatea lor comercială pe care o desfăşurau în aceste oraşe şi legăturile lor pe care le aveau cu marile centre europene, simţeau şi nevoia ca la marile sărbători ortodoxe să se roage în credinţa şi în limba lor, dat fiind faptul că religia oficială era cea catolică, în vreme ce cea ortodoxă era interzisă în interiorul oraşelor. Astfel, grecii din Sibiu au închiriat o casă în Bungard (unde şi locuiau de altfel) pe care au amenajat-o spre a o folosi ca paraclis, care, din anul 1640, a început să funcţioneze avându-l ca păstor pe părintele Serafim de la Mănăstirea Iviron din Sfântul Munte Athos[1]. În anul 1690, Compania Greacă din Sibiu a primit de la autorităţile locale permisiunea de a construi o biserică în Bungard pe care a isprăvit-o într-un an de zile şi în curtea căreia a amenajat şi un cimitir pentru membrii ei. Ca hram a fost ales Sfântul Atanasie cel Mare, care a devenit şi protectorul companiştilor. După tratatul de la Carloviţ din anul 1699, odată cu anexarea Transilvaniei Imperiului Habsburgic, grecii au putut să locuiască şi în Sibiu, unde au închiriat diverse case pe care le-au amenajat spre a le folosi slujirii cultului ortodox. La 30 august 1797 s-au pus temeliile unei noi biserici de către arhimandritul Ghermanos din Trapezunta şi Evghenie Iviritul[2], în prezenţa preşedintelui companiei Gheorghios Manicante Safranos, a epitropului viitoarei biserici Hagi Constantin Pop

(continuare în p. 6)

Pr. Dr. Vicenţiu CURELARU

TELEGRAFUL ROMÂN – File din Cronica neamului
90 de ani de la Unirea Basarabiei cu România

Unirea Basarabiei cu România

— Evenimentele dela Chişineu. — Ministrul român în consiliul provincial — Unirea cu ţara-mamă. — Condiţiile. — Desbaterea şi votarea. — Proclamarea. —

Proclamarea unirii Basarabiei cu România s'a făcut în modul următor: Ministrul prezident al Basarabiei, după sfătuiri de mai multe zile cu bărbaţii politici ai ţării, au invitat pe ministrul prezident român, să vie la consiliul provincial basarabean şi să comunice condiţiile, sub care s'ar putea îndeplini unirea.

Premierul Al. *Marghiloman*, însoţit de ministrul de răsboi *Hârjeu*, s'a prezentat în consiliul provincial şi a citit condiţiile. Conform acestora, republica democrată moldoveană, mărginită de Prut, Nistru, Dunăre, Marea neagră şi de vechiul hotar al Austriei, după desfacere de Rusia voieşte să facă întreg unire de dreptul liberei dispuneri de sineşi, şi se uneşte cu România, cu ţara-mamă.

Unirea se face pe temeiul următor:

Consiliul provincial funcţionează şi mai departe, pentru a executa reforma proprietăţii de pământ după trebuinţele ţării. Basarabia îşi păstrează autonomia, primeşte administraţie neatârnătoare şi o cameră provincială aleasă pe baza dreptului electoral universal, egal şi secret. Drepturile minorităţilor basarabene trebue respectate. În guvernul român vor intra doi reprezentanţi ai Basarabiei. Parlamentul român va convoca fără amânare adunarea constituantă, în care Basarabia va fi reprezentată în raport cu numărul locuitorilor săi. Problema constituantei va fi, să statorească unirea celor două ţări şi condiţiile unirii.

După citirea acestor condiţii, Marghiloman şi însoţitorii săi au părăsit clădirea consiliului provincial. Iar consiliul a început să discute asupra condiţiilor. La desbatere a participat şi dl Constantin *Stere*, care a fost ales deputat basarabean.

Deputaţii ţărani, la început, au fost contrari unirii; dar mai târziu, la îndemnul conducătorului lor *Ciganco*, s'au învoit.

Dintre 140 de membri ai consiliului au fost de faţă 123. La votare şi-au dat votul *64 pentru unire*, 3 contra, şi 56 abţineri. Împotriva unirii au votat ruşii, s'au abţinut evreii.

Hotărârea, după aceasta, s'a adus la cunoştinţa ministrului Marghiloman, care s'a prezentat de nou în consiliu şi a proclamat unirea ţărilor.

Dl Constantin *Stere* este primit pretutindeni în Basarabia cu mult respect, căci a luptat ani de zile pentru unirea ţării cu România.

Dar, fără îndoeală, este meritul politicei înţelepte a dlui Marghiloman, că unirea s'a putut face astăzi.

Unirea Basarabiei cu România

Ministrul prezident *Al. Marghiloman* a trimis din Basarabia următoarea telegramă adresată ministrului de externe *C. Arion:*

«Consiliul provincial, după desbatere de 2 zile, a proclamat în mod sărbătoresc, cu 86 voturi contra 3, *unirea nedespărţită a Basarabiei cu România.* În numele poporului român şi al regelui am luat act despre faptul acesta şi în mijlocul unui entusiasm de nedescris, am vestit unirea. În catadrala s'a oficiat serviciu divin solemn».

Ministrul de externe, C. Arion, a răspuns:

«Dreptul a învins. Vă felicit la strălucita învingere! Ranele ţării să se vindece. Marele fapt să aducă României putere nouă!»

Vestea despre unire a produs în ţară mare mulţumire.

Guvernor al Basarabiei se crede că va fi d-l Constantin *Stere.*

*

Evreii din Basarabia

Ordinul unui general. — Purtare cuviincioasă. — Veche poporaţiune. — Jertfe şi suferinţe. —

Cunoscutul scriitor, d-l Zamfir C. Arbure, scrie:

Generalul Broşteanu, comandantul diviziei a XI-a, venit la Chişinău cu armata română pentru a face unirea Basarabiei cu România, a dispus prin ordin special, ca trupele şi ofiţerii să aibă o purtare omenească faţă de evreii din Basarabia.

Generalul opreşte întrebuinţarea de cuvinte urâte şi bajocoritoare faţă de poporaţiunea evreiască; pentrucă purtarea necuviincioasă atrage după sine ura şi înstrăinează simpatiile, de care România are nevoe în Basarabia.

Bine a făcut generalul Broşteanu, dând un astfel de ordin. În Basarabia locuesc vre-o 300 mii de evrei, poporaţiune băştinaşă a acestei ţări. Majoritatea acesteia se compune din lucrători şi meseriaşi, cari locuesc în oraşele şi târguşoarele de dincolo de Prut.

Evreii din Basarabia sânt de drept cetăţeni ai acestei părţi a României noue. Drepturile de cetăţean le-au câştigat prin lupte fără preget, prin suferinţe şi sacrificii nesfârşite.

Unirea Basarabiei

Sfatul ţării. — Vorbirea prim-ministrului. — Proclamarea unirii. — Declaraţie. — Serviciu divin.

(Sfârşit)

Declaraţia „Sfatului Ţării".

În numele poporului Basarabiei, «Sfatul Ţării» declară:

Republica democratică moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechei Moldove, în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului ca popoarele singure să-şi hotărască soarta lor, de azi înainte şi pentru totdeauna se uneşte cu mama sa România.

Această unire se face pe următoarele baze:

1 «Sfatul Ţării» actual rămâne mai departe pentru rezolvirea şi realizarea reformei agrare, după nevoile şi cererile poporului; aceste hotărâri se vor recunoaşte de guvernul român.

2. Basarabia îşi păstrează autonomia provincială, având un Sfat al Ţării (Dietă) ales pe viitor prin vot universal egal, direct şi secret, cu un organ împlinitor şi administraţie proprie.

3. Competenţa Sfatului Ţării este: a) votarea bugetelor locale, b) controlul tuturor organelor, zemstvourilor, şcoalelor, c) numirea tuturor funcţionarilor administraţiei locale prin organul său împlinitor, iar funcţionarii înalţi sânt întăriţi de guvern.

4. Recrutarea armatei se va face în principiu pe baze teritoriale.

5. Legile în vigoare şi organizaţia locală (zemstve şi oraş) rămân în putere şi vor putea fi schimbate de parlamentul român, numai după ce vor lua parte la lucrările lui şi reprezentanţii Basarabiei.

6. Respectarea drepturilor minorităţilor din Basarabia.

7. Doi reprezentanţi ai Basarabiei vor intra în consiliul de miniştri român, acum desemnaţi de actualul «Sfat al Ţării», iar pe viitor luaţi din sinul reprezentanţilor Basarabiei din parlamentul român.

8. Basarabia va trimite în parlamentul român un număr de reprezentanţi proporţional cu poporaţia, aleşi pe baza votului universal, egal, direct şi secret.

9. Toate alegerile din Basarabia pentru volosto (plata) şi sate, oraşe, zemstve şi parlament se vor face pe baza votului universal, egal şi direct.

10. Libertate personală, libertatea tiparului, a cuvântului, a credinţei, a adunărilor şi toate libertăţile obşteşti vor fi garantate prin constituţie.

11. Toate călcările de legi, făcute din motive politice în vremile turburi ale prefacerei din urmă, sânt amnestiate.

Basarabia unindu-se ca fică cu mama sa România, parlamentul român va hotărâ convocarea neîntârziată a constituantei, în care vor intra proporţional cu poporaţia reprezentanţii Basarabiei, aleşi prin vot universal, egal, direct şi secret, spre a hotărâ împreună cu toţi înscrierea în constituţie a principiilor şi a garanţiilor de mai sus.

Trăiască Unirea Basarabiei cu România, deapurури şi pentru totdeauna!

Primită în «Sfatul Ţării» la 27 Martie 1918, în Chişineu. —

Preşedintele «Sfatului Ţării»: *I. Inculeţ.*

Secretarul «Sfatului Ţării»: *I. Buzdugan.*

Citirea e urmată de manifestaţii entuziaste. —

Miniştrii au mers apoi la Catedrală. Lumea e imensă.

În catedrală s'a oficiat un serviciu divin. A oficiat arhimandritul Gorie. Slujba s'a făcut în limba românească. E a doua oară când se slujeşte românеşte dela revoluţia rusească. La acest serviciu a asistat şi episcopul rus, vicarul Gavrilă, ceeace a făcut o bună impresie, dovedind că nu poate fi vorba de o neînţelegere între biserica rusească şi cea românească. La serviciu divin au mai asistat preşedintele «Sfatului Ţării» împreună cu miniştrii basarabeni.

După Te-Deum, miniştrii au trecut în revistă trupele din curtea catedralei, care răspundeau cu urale, găsind un puternic ecou în mulţimea adunată.

(extrase din numerele: 37, 38, 40 şi 43, din aprilie 1918)

Fragmente din *Cuvântarea a 45-a la Sfântul Paște*[1] a Sfântului Grigore Teologul[2]

„...Paștele Domnului, Paștele, și iarăși zic Paștele, cinstea Treimii. Aceasta este sărbătoarea sărbătorilor noastre și praznicul praznicelor, atât de mult depășindu-le pe toate celelalte, nu numai pe cele omenești și care caută spre cele de jos, ci și pe cele care sunt ale lui Hristos și pentru El cinstite , pe cât soarele întrece stelele...

Astăzi dar, această Înviere o prăznuim, care nu mai este așteptată, ci este deja plinită, și unește întru ea toată lumea. Deci fiecare, mic sau mare, la vreme rânduită, să rodească și să aducă alt dar de prăznuire, după câtă putere are fiecare, însă din cele duhovnicești și plăcute lui Dumnezeu. Căci darul de vrednicie cu greu îl vor aduce chiar și îngerii cei ce sunt apropiați și înțelegători și neîntinați și văzători și mărturisitori ai slavei celei de sus. Dacă într-adevăr și aceștia au puterea a toată lauda! Iar noi vom aduce cuvânt, pe cel care este mai bun și mai prețuit, lăudând mai ales pe Cuvântul, pentru binefacerile firii celei cuvântătoare.

Voi începe deci de aici! Și nu pot, jertfind cuvinte despre jertfa cea mare și despre cea mai mare dintre zile, să nu alerg la Dumnezeu și de acolo să încep. Și să-mi curățiți și mintea și auzul și cugetul, câți vă desfătați întru acestea (pentru că acest cuvânt este despre Dumnezeu, și dumnezeiesc). Ca să ne despărțim fiind plini nu de desfătările cele deșarte. Deci va fi acest cuvânt dintre cele mai complete și în același timp mai scurte, ca să nu supere nici prin insistență, nici să fie neplăcut din cauza lungimii...

Dar ce nevoie avem noi de acestea, ar putea să zică cineva dintre cei foarte iubitori de prăznuire și mai zeloși. Întoarce-te și ne spune cele despre prăznuire, pentru care și stăm azi aici![3] Aceasta voi și face, chiar dacă am început mai de sus, după ce astfel m-a silit rânduiala cuvântului și dorința. Poate nu va fi în zadar pentru cei iubitori de învățătură și de cele frumoase să cuprindem puțin și pe cele despre această numire a Paștelui. Căci acesta poate să nu fie un adaos nefolositor celor ce ascultă. Acest Paște, cel mare și preacinstit, este numit de evrei Faska (Ieșire 12, 11), după limba lor și desemnează cuvântul „trecere", arătând, pe de o parte, istoria fugii din Egipt și trecerii în Canaan, iar pe de altă parte, în înțeles duhovnicesc, trecerea de la cele pământești la cele cerești și înaintarea și suirea la pământul făgăduinței. Și ceea ce am aflat că s-a întâmplat în multe locuri ale lumii, sau din cele aspre la cele cuviincioase, aceasta am văzut chiar și aici. Căci socotind vreunii că acest nume este al patimii mântuitoare, schimbând mai apoi cuvântul potrivit limbii grecești, cu transformarea lui „f" în „p" și a literei „k" în „h", au numit această zi Paște (Πάσχα). Și după ce a dobândit apropierea de vorbire, acest cuvânt a fost făcut mai puternic, auzul celor mai mulți alergând ca la un cuvânt mai temător de Dumnezeu...

...Dacă ești Simon Cireneanul, ridică crucea și urmează-L. Dacă te vei răstigni împreună cu El ca și tâlhar, cunoaște-L pe Dumnezeu ca rob recunoscător. Dacă și Acela s-a considerat (a fi) cu cei nelegiuiți de dragul tău și al păcatului tău, fii și tu drept de dragul Aceluia. Închină-te Acestuia Care S-a spânzurat pe cruce pentru tine, chiar dacă te spânzuri și tu. Câștigă ceva și din mâhnire. Cumpără-ți mântuirea cu moartea. Intră cu Iisus în Paradis, astfel încât să înveți din ce ai căzut. Vezi frumusețile de acolo. Lasă-l pe nelegiuitul care suspină afară, să moară afară împreună cu blasfemia lui. Și dacă ești Iosif din Arimateea, cere Trupul de la răstignitor. Să fie al tău Acesta Care a curățat lumea. Și dacă ești Nicodim, ucenicul cel de taină, înmormântează-L cu miruri. Și dacă ești cumva Maria sau cealaltă Marie, sau Salomea, sau Ioana, varsă lacrimi dis-de-dimineață. Vezi prima piatra răsturnată, poate chiar și pe îngeri și pe Acesta, pe Iisus Însuși. Zi ceva, ascultă glasul. Dacă auzi „Nu Mă atinge", stai departe, cinstește Cuvântul, însă nu te întrista. Pentru că știe cui să Se arate mai întâi. S-a vădit Învierea. A ajutat-o pe Eva, care a căzut prima, și prima să-L salute pe Hristos și s-o vestească ucenicilor. Fii Petru sau Ioan. Vino la mormânt, alergând împreună sau înaintea altora, împreună nevoindu-te cu cel bine nevoitor. Și dacă te ține viteza, învinge-l cu zelul tău, nu trecând pe lângă mormânt, ci intrând înăuntru. Și dacă, ca și Toma te vei diferența de ceilalți ucenici, cărora li Se arată Hristos, când Îl vezi, nu fi necredincios. Și dacă nu crezi, crede în cei ce ți-o spun. Și dacă nici acelora nu crezi, arată încredere semnelor vremii. Dacă coboară în iad, coboară împreună cu El. Cunoaște și tainele lui Hristos de acolo, care este planul dublei coborâri, care e rațiunea ei: în mod simplu îi mântuiește pe toți prin arătarea Sa sau, și acolo sunt încă dintre cei care Îl cred?

...Acum dar suntem nevoiți să repetăm cuvântul după cum urmează: Am fost creați, pentru a fi milostiviți. Am fost milostiviți pentru că am fost creați. Ne-a fost dat Paradisul pentru a ne bucura. Am luat poruncă, pentru a izbândi prin păstrarea ei, nu pentru că Dumnezeu nu știa ceea ce ar fi urmat, ci pentru a legifera stăpânirea de sine. Am fost înșelați, pentru că ne-au invidiat. Am decăzut, pentru că am nesocotit porunca. Suntem nevoiți să postim pentru că nu am postit în timp ce eram stăpâniți (conduși) de pomul cunoașterii. Pentru că era veche porunca și contemporană cu noi, ca o educare a sufletului și îndreptare a plăcerilor. Am primit-o în chip binecuvântat, pentru a ne desfăta prin păzirea ei de ceea ce am pierdut prin nepăstrarea ei. Am avut nevoie de Dumnezeu, Care să Se întrupeze și să moară, pentru a trăi. Am murit împreună cu El, pentru a ne curăța. Am înviat împreună cu El, pentru că împreună cu El am și murit. Împreună am fost slăviți, deoarece împreună am înviat.

Sunt multe, așadar, minunile acelei vremi: Dumnezeu Care Se răstignește, soare care se întunecă și iarăși răsare (pentru că a trebuit ca și creaturile să sufere cu Creatorul). Catapeteasmă care se crapă, sânge și apă care se varsă din coastă (pe de-o parte sânge, deoarece era om, pe de alta apă, deoarece era deasupra omului). Pământ, care se mișcă, pietre care se crapă de dragul pietrei (care este Hristos), morți care înviază, ca și încredințare a Învierii ultime și comune. Semnele dar la mormânt, cele de după mormânt, cine ar fi putut să le slăvească cu vrednicie? Nimic nu există așadar, ca și minunea mântuirii mele: puține picături de sânge refac întreaga lume și devin sevă de lapte pentru toți oamenii, care ne leagă și ne strâng pe noi în unitate.

O, Paștele cel mare și sfânt, care curățești întreaga lume! Pentru că îți voi vorbi ca ceva însuflețit. O, Cuvinte al lui Dumnezeu și lumină și viață și înțelepciune și putere! Pentru că mă bucur cu toate numele tale! O, creație (rod) și forță și pecete a minții celei mari! O, Cuvinte Care ești înțeles și om Care Te arăți, Care le aduci pe toate supuse cuvântului puterii Tale! Acum așadar, să primești cuvântul acesta, nu ca început, ci ca și completare poate a propriei noastre rodiri, mulțumiri și, în același timp, fierbinte rugăminți, pentru a nu suferi nimic mai mult, în afară de nevoințele necesare și sfintele dureri pentru poruncile Tale cu care am trăit până acum. Și să stăvilești tirania cea împotriva noastră a trupului (vezi, Doamne, cât de mare este și cât ne îngreunează), sau judecata Ta, dacă am vrea să ne curățim înaintea Ta. Dacă, așadar, terminăm pe drept (vorbind) cu dorința noastră și devenim acceptați în corturile cerești, imediat și aici îți vom oferi jertfe primite pe sfântul Tău jertfelnic. Părinte și Cuvinte și Duhule Sfânt. Că Ție Ți se potrivește toată slava, cinstea și puterea în vecii vecilor. Amin".

[1] Textul integral al acestei *Cuvântări la Sfântul Paște* a Sfântului Grigore Teologul se află în greaca veche în PG 36, 624A-664A; iar în greaca nouă, în vol. *Μιλάει ο Γρηγόριος Θεολόγος*, μεταφ. Πρωτοπρ. Γεώργιος Δορμπαράκης, Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι, 1991.

[2] Sf. Grigore Teologul s-a născut pe la 329-330 în Arianz, aproape de Nazianz, trecând la cele veșnice între anii 389-390, după o viață dedicată slujirii lui Dumnezeu și Bisericii, fiind cel mai profund și sistematic propovăduitor pe care Biserica creștină îl cunoscuse până la acea dată. Succesor al tatălui său, în ciuda opoziției sale, ca episcop de Nazianz, el a fost și patriarh al Constantinopolului între 379-381, timp în care a înfruntat diversele grupări ariene din Bizanț, reușind să întărească Biserica, revigorându-i dinamismul de care era lipsită înaintea urcării sale pe tronul constantinopolitan. Forța discursului său teologic venea, cu siguranță, din autenticitatea vieții creștine pe care o experia, ca și din cultura asumată prin școlile pe unde a umblat, la Nazianz, Cezareea Capadociei, Cezareea Palestinei, Alexandria și Atena. La Atena a stat între 8-9 ani, studiind împreună cu Sf. Vasile cel Mare, și aprofundând cu acesta o relație de prietenie în Hristos, rămasă paradigmă a prieteniei creștine pentru toate veacurile. (Pentru o temeinică cunoaștere a vieții, operei și doctrinei Sf. Grigore Teologul vezi George Florovsky, *Οι Ανατολικοί Πατέρες του Τετάρτου* Αιώνα, μετάφραση Παναγιώτου Κ. Πάλλη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 1991, p. 163-217). În Constantinopol a ținut celebrele sale *Cinci cuvântări teologice*, însă numărul total al cuvântărilor sale cu caracter teologic este de 45. Cea de a 45-a sa cuvântare este acest *Cuvânt la Sfântul Paște*, în unele ediții numerotat cu numărul 43, cuvântare despre care George Florovsky ne spune că „explică lucrarea mântuitoare a lui Hristos și a fost scrisă în Arianz cândva după 383", op. cit., p.173.

[3] Înainte de a se concentra exclusiv pe evenimentul Învierii Domnului, Sf. Grigore Teologul face o adevărată expunere a învățăturii despre creație în general, despre rolul Cuvântului în creație, despre Întrupare, integrând astfel Învierea Domnului, printr-o strălucită expunere de teologie sistematică, într-o adevărată prezentare de ansamblu a operei de mântuire asumată de Fiul lui Dumnezeu. În această cuvântare întâlnim exprimarea referitoare la om, pe care Dumnezeu „l-a așezat ca o a doua lume mare în cea mică" (PG 36, 632A), o expresie pe care însuși Sf. Maxim Mărturisitorul o preia de la Sf. Grigore Teologul, însă nu din această cuvântare, ci dintr-o cuvântare la Nașterea Domnului, la care se referă în lucrarea sa *Περί των διαφόρων αποριών των αγίων Διονυσίου και Γρηγορίου*, PG 91, 1096A. Plecând de la această expresie a Sf. Grigore Teologul, Sf. Maxim Mărturisitorul înțelege omul ca macrocosmos, în lumea devenită microcosmos, inversând oarecum ideea înțelegerii omului ca microcosmos, în lumea privită ca macrocosmos. Această înțelegere a Sf. Grigore Teologul și, mai apoi, a Sf. Maxim Mărturisitorul o comentează pr. Dumitru Stăniloae în *Comentaries sur la Saint Maxime le Confeseur, Ambiguorum liber*, Les Editions de l'Ancre, Paris-Suresnes, 1994, p. 403: „Prin aceste cuvinte, Sf. Grigore arată nivelul superior pe care l-a atins creația prin unirea în om a planului spiritual și a planului sensibil (fizic), care înainte de a fi omul erau separate (îngerii și lumea materială). Omul se numește „lume mare" (macrocosmos) așezat în lumea propriu-zisă numită „lumea mică" (microcosmos) și nu invers, cum vedem de obicei: microcosmosul în macrocosmos – pentru că el (omul) poate cuprinde lumea sensibilă în ideile și relațiile sale... Omul e mai mare decât lumea pentru că o poate cuprinde și stăpâni". Am făcut aceste precizări, pentru a sublinia paternitatea acestei înțelegeri de către Sf. Grigore Teologul, care, iată, o aflăm și în acest *Cuvânt la Sfântul Paște*.

Traducere din lb. greacă și note
Dr. Ștefan TOMA

Cuvântul P.S. Visarion Bălțat cu prilejul întronizării P.S. Sale ca episcop al Tulcii

(urmare din p. 2)

Cu o astfel de istorie bogată, cu o spiritualitate ce a străbătut de mult fruntariile, Biserica Ortodoxă Română din această parte a țării se prezintă astăzi ca o continuatoare a tradițiilor de slujire și de dăruire a înaintașilor.

Astăzi Biserica este chemată la o susținută activitate liturgico-sacramentală, constând în împărtășirea Cuvântului Evangheliei și a Sfintelor Taine poporului lui Dumnezeu, a conducerii acestuia pe calea sfințeniei, a Binelui, a Adevărului, dar și la o susținută activitate filantropică și de ocrotire socială, de alinare a suferințelor și lipsurilor materiale ale păstoriților ei.

Astăzi Biserica este chemată să dea mărturie despre prezența și rostul ei în toate compartimentele vieții sociale, în școală – prin ora de religie la toate nivelurile, de la grădiniță și până la gimnaziu sau liceu –, în spitale, în armată, în penitenciare, în orfelinate, azile sau în alte forme de asistență socială. De 18 ani încoace Biserica noastră s-a implicat activ în toate aceste aspecte ale vieții comunitare, iar roadele n-au încetat să apară și vorbesc de la sine.

Astăzi Biserica este chemată să lucreze la armonia tuturor creștinilor indiferent de confesiune, prin cultivarea dialogului ecumenic și inter-religios și noi aici, unde trăiesc de secole în pace și frățietate credincioși de diferite confesiuni și religii, ne vom strădui ca împreună să lucrăm, să ne rugăm și să ne cunoaștem mai bine spre folosul obștesc.

Iubiții mei fii duhovnicești,

Îndreptându-mă cu inima de părinte spre voi vă întâmpin cu cuvintele Sf. Ap. Pavel: *„voi sunteți lauda, bucuria și nădejdea noastră înaintea Domnului nostru Iisus Hristos"* (I Tes. 2, 19).

Dumnezeu ne-a încredințat pe unii altora și ne îndeamnă să ne împărtășim întreolaltă bucuriile, necazurile și izbânzile vieții.

Nu pot să vă ascund faptul că m-am despărțit cu greu de bunii și vrednicii credincioși din Arhiepiscopia Sibiului cu care ne-am rugat și am lucrat împreună aproape 11 ani ca episcop-vicar. Nădăjduiesc că aceleași sfinte și sincere bucurii le voi avea și aici ca să se desăvârșească bucuria și nădejdea mea în Domnul.

Mă voi strădui să fiu *„păstorul cel bun"* , iar *„păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile sale"* (Ioan 10), și așa cum spune același Apostol al neamurilor *„Eu prea bucuros voi jertfi și mă voi jertfi chiar și pe mine pentru sufletele voastre"* (II Cor. 12, 15).

Împreună vom păzi *„unitatea Duhului întru legătura păcii"*, ne vom strădui să păstrăm curată și nealterată credința strămoșească, și să umblăm întru *„înnoirea vieții"*, în dragoste, smerenie, ascultare și alipire de sfânta noastră Biserică Ortodoxă Română *„una și aceeași în toate timpurile"* și pe care marele poet Mihai Eminescu a numit-o atât de frumos *„mama spirituală a neamului nostru"*.

Sunt pe deplin încredințat că prin împreuna noastră lucrare, ierarh, cler și popor, vom putea agonisi multe izbânzi în ogorul Domnului, căci puterea noastră vine de la Hristos Dumnezeu, care, după cuvântul Apostolului, *„este Cel ce lucrează în noi și ca să voim și ca să săvârșim, după a Lui bunăvoință"* (Filipeni 2, 13).

Prea Fericirea Voastră,

Mulțumim *Prea Fericirii Voastre* pentru dragostea și prețuirea pe care ne-ați arătat-o dintotdeauna ca și pentru propunerea făcută Sf. Sinod pentru alegerea noastră ca episcop al Tulcii, dar și pentru osteneala pe care ați luat-o de a ne instala personal în această funcție și rugăm pe Dumnezeu să Vă hărăzească pace, sănătate și ani îndelungați la cârma Sfintei noastre Biserici.

Mulțumim Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Laurențiu al Ardealului lângă care am colaborat peste doi ani de zile în calitate de episcop-vicar. Aș vrea să pomenesc cu pioșenie și numele marelui *Mitropolit Antonie Plămădeală al Ardealului* cu care am conlucrat aproape 14 ani, dintre care 8 ani ca episcop-vicar și lângă care am ucenicit în slujirea Bisericii și a Neamului. Dumnezeu să-i facă parte de veșnică odihnă iar de acolo din ctitoria lui de la Sâmbăta de Sus să ne ocrotească în continuare și în misiunea pe care o începem astăzi aici la Tulcea.

Mulțumim Î.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului pentru grija arătată față de această nou-înființată Eparhie și-l asigurăm de toată dragostea și frățietatea noastră. Mulțumim membrilor Sfântului Sinod prezenți la această festivitate de întronizare, preoților, monahilor și credincioșilor din de Dumnezeu păzita Episcopie a Tulcii care ne-au primit cu atâta bucurie și dragoste.

Se cuvine să mulțumim autorităților centrale și locale ale Statului și să-i asigurăm de colaborarea noastră spre binele și prosperitatea cetățenilor.

Mulțumindu-vă încă o dată tuturor celor ce ați avut dragostea de a fi prezenți astăzi alături de mine la primirea toiagului de păstor duhovnicesc al Episcopiei Tulcii, cu genunchii plecați rog pe Dumnezeu să-mi dea ajutorul Său cel Sfânt ca pe cei pe care mi i-a încredințat să-i păzesc în dreaptă credință, în dragoste și adevăr și să-i călăuzesc spre tot lucrul bun și folositor așa încât prin ei să se preamărească Sfânt Numele Său al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. AMIN.

Noua Episcopie a Slatinei şi-a primit arhipăstorul

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ales, în şedinţa de lucru din 5 martie 2008, în treapta de episcop al noii Episcopii a Slatinei, de pe raza Mitropoliei Olteniei, pe Preasfinţitul Sebastian Ilfoveanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Noul şi primul titular al acestei eparhii s-a născut în data de 5 noiembrie 1966, în oraşul Moreni, judeţul Dâmboviţa, purtând din naştere numele de Sorin Petrică Paşcanu.

Studiile medii le-a urmat la Seminarul Teologic de la Mânăstirea Neamţ, unde şi-a descoperit şi vocaţia spre viaţa monahală.

Din 1988, la vârsta de 22 de ani a fost tuns în monahism şi închinoviat la Schitul Crasna din jud. Prahova. A primit numele de călugărie de Sebastian. Tot atunci a fost hirotonit ierodiacon.

Între 1988-1992 a urmat cursurile Facultăţii de Teologie „Justinian Patriarhul" din Bucureşti, iar din 1992 şi până în 1997-cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie din Tesalonic, obţinând titlul de doctor în Teologie, în urma susţinerii tezei *„Teologia liturgică românească din sec. XX".* Este evident cursul rectiliniu al studiilor teologice, ceea ce sugerează o reală vocaţie spre preoţie.

Din 1996 a fost hirotonit ieromonah, iar după întoarcerea în ţară, între 1996-1999, a îndeplinit ascultarea de stareţ al Schitului Crasna.

A fost chemat de către pururi pomenitul patriarh Teoctist la o altă slujire şi anume, de exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureştilor. Timp de patru ani (1997-2001) a vegheat la buna desfăşurare a vieţii monahale din acele mânăstiri.

Pregătirea teologică foarte temeinică, experienţa duhovnicească şi administrativă dobândite au constituit temeiul alegerii, în 2001, a tânărului ieromonah Sebastian, devenit între timp arhimandrit, în funcţia de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Timp de şapte ani a coordonat sectoarele administrativ-gospodăreşti ale Arhiepiscopiei Bucureştilor, sub îndrumarea nemijlocită a pururea pomenitului patriarh Teoctist, iar din august 2007 sub cea a actualului patriarh, P.F. Daniel Ciobotea.

Ca înfăptuiri mai deosebite am menţiona sprijinul nemijlocit şi ferm al construirii aşezământului monahal şi de caritate „Christiana" din Bucureşti (cu ridicarea din temelie a două biserici şi a chiliilor, precum şi amenajarea căminului de bătrâne). A coordonat şi lucrăriie de restaurare şi modernizare a căminului studenţesc, de la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul" şi de la Căminul preoţesc.

Experienţa administrativ-gospodărească acumulată îi va folosi cu siguranţă noului arhipăstor al Episcopiei Slatinei, în organizarea şi înzestrarea cu cele de trebuinţă a centrului eparhial, dar şi a tuturor protopopiatelor, parohiilor şi aşezămintelor monahale de pe raza acelei eparhii.

Prea Sfinţitul Sebastian a căutat să fructifice şi temeinica pregătire teologică acumulată, publicând, pe lângă teza de doctorat şi alte cărţi, studii, predici, reportaje etc. De reţinut „Comentariul la Canonul cel Mare al Sf. Andrei Criteanul", publicat la Schitul Crasna în 1996 şi republicat în 2007.

A îndeplinit noul ierarh al Slatinei şi alte ascultări pe plan cultural, ecumenic şi misionar-pastoral (participări la simpozioane şi întruniri în ţară şi străinătate, emisiuni de radio şi televiziune, sfinţiri de biserici şi hirotoniri de preoţi, etc.).

Temeinica experienţă duhovnicească, acumulată din fragedă vârstă şi până astăzi, constituie zestrea cea mai de preţ cu care P.S. Sebastian Paşcanu păşeşte spre noua misiune de povăţuitor şi conducător spre cele către mântuire, al clerului, monahilor şi credincioşilor din Episcopia Slatina.

Instalarea în noua funcţie de episcop eparhiot a avut loc la praznicul Bunei-Vestiri, 25 martie 2008.

Din încredinţarea Prea Fericitului Părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ceremonialul instalării a fost condus de către Înalt Prea Sfinţitul Teofan, arhiepiscopul Craiovei şi mitropolitul Olteniei.

Sfânta Liturghie a fost oficiată în faţa bisericii „Maica Domnului" din municipiul Slatina, unde se aflau reprezentanţi ai autorităţilor locale şi mulţime de credincioşi. Din soborul ierarhilor au făcut parte: Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, nou-alesul mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, P.S. Gherasim, episcopul Râmnicului, P.S. Nicodim, episcopul Severinului şi Strehaiei, P.S. Ciprian Câmpineanul, episcop-vicar patriarhal, P.S. Gurie Stehăianul, episcop-vicar al Episcopiei Craiovei, P.S. Irineu Slătineanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului, P.S. Corneliu Bârlădeanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Huşilor, P.S. Petroniu Sălăjanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului şi Sălajului, nou-ales episcop al Episcopiei Zalăului, P.S. Iustin Sigheteanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

La sfârşitul Sf. Liturghii a avut loc ceremonialul instalării. După citirea Gramatei de instalare, Î.P.S Teofan, arhiepiscopul Craiovei şi mitropolitul Olteniei, nou ales mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, a înmânat P.S. Sebastian însemnele de episcop eparhiot al Slatinei: crucea, engolpionul, mantia şi toiagul de arhipăstorire.

Prea Sfinţitul Gherasim, episcopul Râmnicului, a rostit apoi un cuvânt, ca unul care a propus, în cadrul lucrărilor Adunării eparhiale a Episcopiei Râmnicului, din 18 octombrie 2001, înfiinţarea Episcopiei Slatinei, având jurisdicţie asupra judeţului Olt. P.S. Sa a evidenţiat motivele de ordin istoric, pastoral-misionar şi administrativ-bisericesc care au stat la baza acelei propuneri. A dat apoi expresie încredinţării că pe raza noii eparhii se va intensifica şi mai mult activitatea pastoral-misionară, Prea Sfinţitul Sebastian fiind ierarhul pregătit pentru tot lucrul cel bun.

Noul titular al Episcopiei Slatinei a rostit o amplă cuvântare, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate cele câte le-a rânduit, Sfântului Sinod pentru încrederea şi cinstirea acordate, slujitorilor sfintelor altare, monahilor şi monahiilor, reprezentanţilor autorităţilor locale şi dreptcredincioşilor pentru călduroasa primire. P.S. Sa a dat expresie simţămintelor de profundă evlavie faţă de Maica Domnului, sub acoperământul căreia s-a săvârşit acel început de lucrare pastoral-misionară, ca şi faţă de Sfinţii Brâncoveni, a căror obârşie a fost judeţul Olt, pe raza căruia s-a întemeiat şi noua Episcopie. În mod special P.S. Sa a adresat un cuvânt de recunoştinţă şi mulţumire Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, şi P.S. Gherasim, episcopul Râmnicului, pentru participarea la acest eveniment şi pentru dragostea frăţească manifestată.

În final, Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, noul ales mitropolit al Moldovei şi Bucovinei a prezentat personalitatea noului titular al Episcopiei sufragane a Mitropoliei Olteniei şi a exprimat convingerea unui spor de viaţă creştină în acea parte de ţară care a dat neamului nostru mucenici pentru credinţă.

Î.P.S. Sa a dat citire mesajului transmis de către Prea Fericitul Părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu acel fericit prilej al instalării P.S. Sebastian ca episcop al Slatinei.

S-a citit de asemenea mesajul transmis în numele Guvernului României, de către Domnul Prim Ministru Călin Popescu Tăriceanu.

P.C. preot Dumitru Constantin a rostit un scurt cuvânt de bun-venit pentru noul ierarh, în numele preoţilor din Episcopia Slatinei.

După instalare a avut loc o agapă oferită de Consiliul eparhial al Episcopiei Slatina la hotelul „Bulevard" din oraş.

La ora 17^{00} ierarhii slujitori şi alţi oaspeţi au plecat în pelerinaj spre Mânăstirea Brâncoveni, iar a doua zi au fost vizitate catedralele veche şi nouă ale oraşului, apoi mânăstirile Clocociov, Călui, Strâmba şi Tismana, cu un popas de prânz la reşedinţa mitropolitană din Craiova.

Astfel s-a făcut un bun început unei misiuni şi sfinte lucrări în folosul obştei credincioşilor din noua Episcopie a Slatinei.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

MESAJUL P.F. DANIEL
cu prilejul întronizării P.S. Sebastian ca episcop al Slatinei

Înalt Prea Sfinţia Voastră,

Ne revine deosebita bucurie de a vă transmite gândurile noastre de felicitare la acest moment însemnat din istoria Mitropoliei Olteniei şi a Bisericii Ortodoxe Române, acela al întronizării primului ierarh al noii Episcopii a Slatinei. Înfiinţarea unei noi episcopii, dincolo de împlinirea unor necesităţi pastorale şi administrative, reprezintă o creştere a sfintei noastre Biserici strămoşeşti şi, totodată, o binecuvântare a neamului românesc.

În acest ceas solemn, al întronizării Preasfinţitului Sebastian, ca Episcop al Slatinei, nu putem trece cu vederea cuvintele Mântuitorului Hristos: *„Eu sunt Păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale" (Ioan 10, 11),* cuvinte care evidenţiază jertfelnicia episcopului, drept izvor al întregii sale activităţi pastoral-misionare şi social-administrative. Călăuzit de acest îndemn, păstorul cel bun trebuie să vegheze şi să stăruie cu dragoste pentru mântuirea păstoriţilor săi, cler şi credincioşi, prin hrănirea lor din cuvintele Sfintei Scripturi, din Sfintele Taine ale Bisericii şi din lumina vieţii Sfinţilor lui Dumnezeu. Scopul prim şi ultim al lucrării pastorale a episcopului nu trebuie să fie profitul personal, ci mântuirea credincioşilor, adică apărarea lor de cei ce răstălmăcesc dreapta credinţă şi sfâşie unitatea Bisericii, precum şi conducerea credincioşilor pe calea unirii lor cu Hristos prin rugăciune şi fapte bune.

Episcopia Slatinei a luat fiinţă la dorinţa şi cererea clerului şi credincioşilor din judeţul Olt, exprimată prin reprezentanţii săi în cadrul lucrărilor Adunării Eparhiale a Episcopiei Râmnicului, din 18 octombrie 2001, pe motive de ordin istoric, pastoral-misionar şi administrativ-bisericesc. În luna noiembrie a anului 2001, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat înfiinţarea Episcopiei Slatinei, cu reşedinţa în municipiul Slatina, ca sufragană a Mitropoliei Olteniei şi având jurisdicţie asupra judeţului Olt, prin desprinderea acestuia din cadrul Episcopiei Râmnicului. Din punct de vedere statutar, procedurile de înfiinţare au fost finalizate prin hotărârea Adunării Naţionale Bisericeşti, din 11 februarie 2004, iar în data de 5 martie 2008, membrii Sfântului Sinod au ales pe Preasfinţitul Sebastian, drept primul episcop al acestei eparhii.

Înfiinţarea Episcopiei Slatinei se bazează, totodată, şi pe existenţa unor bogate tradiţii istorice şi culturale reflectate în atestarea unor străvechi cetăţi cu un important rol economic şi social, cum ar fi Pelendava, Castra-Nova-Drăgăneşti, Romula-Reşca, Sucidava-Celei etc.), a unor localităţi încă din secolul al XIV-lea (Caracal, 1358), precum şi a unor vechi vetre monahale, dintre care unele există şi astăzi (Clocociov, Brâncoveni, Călui, Balş), actualul judeţ Olt cuprinzând în trecut şi fostul judeţ Romanaţi.

Preasfinţitul Sebastian Paşcanu, fost Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor în perioada 2001-2008, cu titulatura de „Ilfoveanul", a fost un colaborator foarte apropiat al vrednicului de pomenire Părinte Patriarh Teoctist şi al nostru personal. Originar din judeţul Prahova, Preasfinţitul Sebastian a absolvit Seminarul Teologic la Mânăstirea Neamţ şi Facultatea de Teologie din Bucureşti, iar mai târziu şi-a continuat studiile la Salonic (Grecia), devenind doctor în teologie cu lucrarea *Teologia liturgică românească în sec.* XX. La vârsta de 22 de ani, s-a dedicat vieţii monahale, fiind pe rând, ierodiacon, ieromonah şi stareţ al Mânăstirii Crasna (jud. Prahova), exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureştilor şi Episcop Vicar al aceleiaşi arhiepiscopii.

Ţinând cont de calităţile sale deosebite/intelectuale şi pastorale, şi de lucrarea depusă până acum, în slujba Bisericii noastre, recomandăm, cu toată căldura şi dragostea părintească, primirea Preasfinţitului Sebastian de către credincioşii din Episcopia Slatinei, cu încredinţarea şi nădejdea unei frumoase şi folositoare colaborări pentru binele Bisericii şi spre slava lui Dumnezeu.

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Comisia naţională pentru învăţământul teologic şi disciplina Religie s-a întrunit în şedinţă de lucru la Sibiu

În perioada ***26-28 martie 2008,*** a avut loc la Sibiu şedinţa de lucru a ***Comisiei naţionale pentru învăţământul teologic şi disciplina Religie,*** organism constituit în cadrul Ministerului Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, comisie compusă din inspectori de specialitate de la inspectoratele şcolare judeţene din ţară, profesori din mediul universitar şi preuniversitar, directori de unităţi şcolare şi teologi de la toate cultele şi confesiunile care şi-au organizat în şcolile de stat învăţământ religios şi bineînţeles sunt recunoscute de statul român.

Constituirea acestei comisii naţionale a fost provocată de iniţiativa d-lui lect. univ. dr. ***Vasile Timiş,*** inspector general de specialitate în cadrul MECT, care, aflat la început de drum în această misiune, a dorit să realizeze o punere de acord asupra principiilor care guvernează învăţământul religios între reprezentanţii tuturor cultelor care activează în şcolile din ţară.

Sibiul a fost reprezentat la nivel înalt prin Î.P.S. Sa Dr. ***Laurenţiu Streza***, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Pr. Conf. Univ. Dr. ***Constantin Valer Necula,*** titularul catedrei de Omiletică, Catehetică şi Pedagogie creştină din Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" şi Prof. Dr. ***Sorin Joantă***, inspector şcolar de specialitate în I.Ş.J. Sibiu, din partea Bisericii ortodoxe şi de Pr. Dr. ***Ştefan Cosoroabă*** din partea Institutului Teologic Evanghelic din Sibiu.

Lucrările desfăşurate sub preşedinţia Î.P.S. Sale Dr. Laurenţiu Streza, la Facultatea de Teologie şi Inspectoratul Şcolar Judeţean Sibiu, au scos la iveală dorinţa tuturor şi iniţiativa comună de a realiza un învăţământ religios calitativ, bine organizat, cu durabilitate şi finalitate. Punctul central în intervenţiile fiecărui membru al Comisiei a fost necesitatea orei de Religie în şcoală, consolidarea statutului orei şi a cadrului didactic abilitat să o predea, precum şi înţelegerea faptului că prin ora de Religie căutăm să îi apropiem pe copii şi tineri de valorile moral-creştine prin înţelegere, prietenie, respect şi informaţie religioasă. Î.P.S. Sa Dr. Laurenţiu Streza spunea ca o concluzie la aceste discuţii că *„trebuie să conştientizăm faptul că profesorul de Religie realizează educaţie şi nu instrucţie, adică apropierea sufletească şi înţelegerea trebuie să fie una din caracteristicile fundamentale ale teologului din şcoală."*

Un punct important pe ordinea de zi a şedinţei l-a constituit discutarea, analizarea şi aprobarea de către membrii Comisiei a programelor analitice, clasele I-XII, la disciplina religie pentru cultele recunoscute prin lege, care şi-au organizat învăţământul religios în şcolile de stat. Delegaţii din partea cultelor şi confesiunilor creştine au prezentat termenii generali ai programelor pe care le-au susţinut, dovedindu-se buna şi judicioasa întocmire a acestora, fiecare dezvăluind că munca depusă în restructurarea acestora nu a fost uşoară. S-au desprins câteva idei general valabile cum ar fi că reducerea numărului de teme şi adaptarea la fiecare segment de vârstă a conţinuturilor era necesară, iar pentru promovarea ecumenismului şi realităţii actuale trebuie ca informarea elevilor să fie făcută în duhul înţelegerii şi acceptării multiculturalităţii.

Cu unele completări şi îndreptări, Comisia naţională pentru învăţământul teologic şi disciplina Religie a aprobat toate programele prezentate iar documentul comun semnat de toţi membrii a fost înaintat Ministerului Educaţiei şi Cercetării.

Reuşita deplină a activităţilor din cele trei zile se va materializa prin provocarea cultelor religioase spre elaborarea de noi manuale de Religie, conforme programelor ce vor urma să intre în uz, iar beneficiarul direct şi principal să fie elevul care va avea deschiderea şi bucuria înţelegerii necesităţii unei cunoaşteri a principiilor doctrinare şi formării caracterului religios-moral.

Prof. Dr. Sorin JOANTĂ
Insp. eparhial pentru învăţământ religios

Învierea lui Hristos – învierea noastră

(urmare din p. 1)

a se pregăti pentru cea viitoare. *Moartea* ne înspăimântă pe toţi deopotrivă. Frica de moarte ne marchează existenţa pentru că o simţim ca pe o despărţire nefirească a sufletului de trup, intrată în lume după căderea în păcat. Omul s-a depărtat de Dumnezeu prin neascultare şi moartea a pătruns în firea omenească.

Toate acestea sunt rezultatul depărtării de Dumnezeu. De la Dumnezeu primim viaţa şi o păstrăm nealterată atâta timp cât rămânem în comuniune cu El. Dar când refuzăm să răspundem iubirii Lui, începem să murim. Şi, ceea ce este mai rău, nu doar pierdem puţin câte puţin viaţa şi tot ceea ce Dumnezeu ne-a dăruit odată cu ea, dar pe tot parcursul ei suntem supuşi unei tiranii din care nimeni nu se poate elibera. Aşa au făcut strămoşii Adam şi Eva, aşa au făcut urmaşii lor, aşa facem, deseori, şi noi astăzi.

Însă Dumnezeu, Cel ce are viaţă veşnică, pentru că este Iubirea veşnică, ca un Părinte adevărat şi responsabil n-a rămas indiferent la soarta copiilor Săi, nici nu ne-a pedepsit cum meritam, nici nu ne-a trecut cu vederea. El Însuşi, în Persoana Fiului Său, Domnul nostru Iisus Hristos, S-a făcut om ca să ia asupra Sa situaţia noastră, cu durerile, neputinţele şi amărăciunile noastre.

Din iubire de oameni Fiul lui Dumnezeu a venit în lume, S-a îmbrăcat în trup muritor pentru a curăţa firea umană şi a distruge tirania păcatului şi a diavolului. Trupul asumat de Mântuitorul s-a arătat mai tare decât moartea, pentru că era trupul Fiului lui Dumnezeu, Fiul Omului, primit pentru a fi curăţit şi îndumnezeit. Omul a greşit, dar nu putea singur să revină la starea primordială şi de aceea Dumnezeu Şi-a luat un trup muritor asemenea trupului nostru pentru a se întâlni prin el cu moartea şi a-i distruge puterea ei. Astfel, Mântuitorul a arătat lumii că este Viaţa cea adevărată, înviind ceea ce era muritor şi prefăcând moartea într-un somn binecuvântat, într-o aşteptare a învierii tuturor, după cum spune Sfântul Atanasie cel Mare[2]. Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat şi a acceptat moartea, această stare nefirească de despărţire a sufletului de trup, pentru a da ocazie puterii Sale dumnezeieşti de a le uni din nou prin Înviere, ca printr-un cheag, pe cele despărţite, punând la un loc ceea ce era rupt spre o unire veşnică şi de nedesfăcut, după cuvântul Sfântului Grigorie de Nyssa[3].

Mântuitorul a biruit moartea prin moarte pentru că a primit-o de bunăvoie, din iubire şi din ascultare. Iubirea L-a făcut să moară, iubirea I-a dat biruinţa asupra morţii, iubirea a făcut din moartea Sa jertfa curată, bine mirositoare, adusă pentru întreaga lume, prin care omul a fost readus la bucuria comuniunii cu Dumnezeu. Moartea şi Învierea Sa au dat naştere unei noi umanităţi în care trăieşte o nouă viaţă, şi anume viaţa divino-umană a lui Hristos.

„Răstignitu-Te-ai pentru mine, ca să-mi izvorăşti mie iertare; împunsu-Te-ai în coastă, ca să-mi tâşneşti pâraie de viaţă…", cântăm la denia din Joia Mare[4], pentru ca la slujba Învierii să *„prăznuim omorârea morţii, sfărâmarea iadului şi începătura altei vieţi veşnice."*[5]

Cât de minunat este acest schimb! A venit Cel bun să ia ceea ce avem noi mai rău. A coborât Cel nepătimitor pentru a pătimi de bunăvoie. A intrat Cel veşnic în viaţa aceasta aşa cum o trăim fiecare dintre noi, zi de zi şi ceas după ceas. S-a întrupat Dăruitorul a toate ca să ia toate ale noastre, afară însă de păcat, afară de refuzul nostru de a iubi. A flămânzit şi a însetat, dar nu s-a lăcomit; era lipsit şi nu avea unde să-şi plece capul, dar n-a furat de la nimeni; a făcut bine ca nimeni altul, dar răsplătit cu nerecunoştinţă nu s-a mâniat; hulit, nu s-a răzbunat; bătut şi omorât, n-a blestemat, ci se ruga Tatălui pentru iertarea vrăjmaşilor Săi. Nu pentru folosul Său a făcut toate acestea. Din iubire faţă de noi L-a trimis Tatăl pe Fiul Său cel iubit în lume şi din iubire faţă de Tatăl, Fiul L-a ascultat desăvârşit şi a făcut voia Tatălui, iubindu-ne pe noi până la capăt. Din iubire pentru noi a dat spre frângere preasfânt Trupul Său, din iubire pentru noi a oferit spre vărsare scump Sângele Său.

Hristos nu S-a mărginit doar să aducă în lume o umanitate nouă cu o viaţă nouă, ci, după cum spune Sfântul Nicolae Cabasila, a pregătit şi ochi care să o vadă, n-a revărsat numai mirul dumnezeirii, ci a dat şi simţirea, adică a creat în organismul uman acele dimensiuni sau funcţii noi prin care omul să-şi facă proprie viaţa aceasta nouă şi dumnezeiască.[6] Unde aşadar găsim această nouă viaţă? Cum putem să ne-o împropriem? Cum putem să o punem în lucrare? Cum putem face acest schimb fericit la care ne cheamă neîncetat Hristos?

Răspunsurile la aceste întrebări le dă Mama noastră, Sfânta Biserică. În ea şi prin ea, în Sfintele ei Taine, în asceza şi paza poruncilor ne întâlnim cu Hristos cel Înviat, Îi dăm Lui toate ale noastre, iar El ne dă toate ale Lui. Hristos intră în noi în mod real, trupesc, şi Îşi face ale Sale funcţiile noastre psiho-somatice şi prin această tainică amestecare naturală, sub influenţa activă a Trupului Său transformă, remodelează şi înnoieşte aceste funcţii, făcându-le funcţii ale propriului Său Trup.

După Înviere şi Înălţare noi nu ne mai putem atinge şi întâlni cu Hristos trupeşte, cum au făcut-o Sfinţii Apostoli şi contemporanii Mântuitorului, ci numai tainic prin ritualul liturgic al Bisericii Sale, prin Sfintele Taine şi Ierurgii, Hristos devenit Duh şi după umanitate Se sălăşluieşte în noi şi Se atinge de simţirile sufletului nostru şi le umple de puterea dăruirii Sale jertfelnice. Materia văzută devine astfel mijlocul descoperirii şi prezenţei lui Hristos în Biserică, în Tainele Bisericii, după cum mărturiseşte Leon cel Mare[7]. În locul prezenţei corporale a lui Hristos în lume, se poate simţi prezenţa Sa spirituală prin credinţă şi prin Sfintele Taine, care însă nu e mai slabă ca aceea, ci mai intensă, pentru că se întemeiază toată pe Duhul Sfânt[8]. Hristos este sălăşluit în noi şi noi simţim taina prezenţei Lui şi cu El ne întâlnim de acum în interiorul nostru. A trebuit să Se scufunde Fiul lui Dumnezeu în natura omenească şi să moară şi să învieze pentru ca noi, scufundându-ne în apa Botezului, să ne întâlnim cu El, să putem să Îl primim pe Sine cu totul în noi sau, mai bine zis, să ne scufundăm cu totul în viaţa Lui dumnezeiască, să ne împărtăşim de toate darurile de care natura Lui omenească s-a umplut prin Patimile şi Învierea Sa: *„Câţi în Hristos ne-am botezat, în moartea Lui ne-am îngropat, spune Apostolul neamurilor, pentru ca precum Hristos S-a sculat din morţi prin slava Tatălui, tot aşa şi noi să umblăm întru înnoirea vieţii; Căci dacă ne-am făcut cu Hristos o singură tulpină prin asemănarea morţii Lui, atunci vom fi şi părtaşi ai Învierii Lui."* (Rom 6, 4-5).

Sfinţii Părinţi descriu această împreună-sădire cu Hristos la o nouă viaţă ca fiind rezultatul unei *„imitări"* a morţii şi a Învierii lui Hristos prin Botez de fiecare din noi în parte. Paradoxul este că nu suferim în realitate ceea ce a suferit Domnul, dar totuşi participăm la ceea ce a suferit şi a săvârşit El: *„Ce lucru minunat şi străin!*, exclamă Sfântul Chiril al Ierusalimului, *am înviat cu toate că nu am murit cu adevărat, nu am fost îngropaţi cu adevărat şi nici nu am fost răstigniţi cu adevărat. Imitarea este prin icoană, dar mântuirea, în realitate. Hristos a fost răstignit cu adevărat, a fost îngropat cu adevărat şi a înviat cu adevărat. Pe toate acestea ni le-a dăruit, cu toate că nu am participat la patimile Lui decât prin imitare. Cât este de covârşitoare iubirea Sa de oameni! Hristos a primit cu preacuratele Sale mâini şi picioare piroane şi a suferit, iar mie îmi dăruieşte, fără să sufăr, fără să mă doară, mântuirea prin participare la durerea Sa."*[9]

După ce în Botez am acceptat moartea faţă de păcat, noi trebuie să creştem în continuare prin moartea noastră ca predare continuă lui Dumnezeu împreună cu Hristos. Noi primim acest dar, însă suntem datori să îl punem în practică, căci orice dar implică o angajare. *„Să dăm deci toate mădularele noastre cele de pe pământ lui Dumnezeu, să I le consacrăm pe toate….Să ne aducem întregi lui Dumnezeu, să ne facem arderi de tot înţelegătoare, jertfe desăvârşite: nu numai braţul, nu numai pieptul…, ci să ne dăruim întregi pe noi înşine pentru ca să ne putem primi întregi sfinţiţi, umpluţi de viaţa dumnezeiască, căci aceasta înseamnă a te primi în mod curat: a te dărui lui Dumnezeu şi a lucra la însăşi mântuirea noastră."*[10]

Prin Înviere noi am intrat într-o nouă viaţă, iar acest nou tip de viaţă ne-a fost dăruit prin Botez. Darul primit constituie însă şi o datorie de a-l pune în lucrare. Iată ce spune Sfântul Grigorie de Nazianz: *«Te-ai atins de ciucurii hainei lui Hristos şi ai oprit curgerea. Păzeşte curăţia, să nu-ţi vină iarăşi curgerea. Căci nu vei mai putea să te atingi de Hristos, ca să furi mântuirea. Căci Hristos nu Se lasă de multe ori furat, oricât de iubitor de oameni este... Ai fost ridicat de pe pat, mai bine zis ţi-ai luat patul, crezând în binefacere, să nu te arunci iarăşi pe pat păcătuind, paralizându-ţi trupul prin moleşeală şi plăceri. Ci umblă cum eşti, amintindu-ţi de porunca: «Iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu ţi se întâmple ceva şi mai rău». Lazăre, după ce ai fost înviat a treia zi şi te-ai eliberat de legăturile mormântului, nu te face iarăşi mort (prin păcate) şi nu fi iarăşi cu cei ce locuiesc în morminte... Căci nu eşti sigur dacă vei învia din nou din morminte, înainte de învierea obştească, când toată făptura va merge la judecată, nu pentru ca să fie tămăduită, ci ca să fie judecată şi să dea socoteală de tot ce a adunat, bun sau rău»*[11].

Prin Învierea lui Hristos omul poate vedea adevărata valoare a vieţii acesteia pământeşti, ca pregustare a celei veşnice. Învierea lui Hristos dă un sens existenţei noastre de aici şi de acum, numai prin ea trăim sentimentul nemuririi noastre, prin ea simţim că am fost creaţi de Dumnezeu pentru a gusta din veşnicia, bunătatea şi sfinţenia Lui, doar prin ea sesizăm responsabilitatea faptelor vieţii noastre pentru dobândirea fericirii vieţii viitoare.

Prin Înviere şi noi, creştinii de astăzi, putem simţi prezenţa lui Hristos în noi şi ne putem raporta la El ca la o Persoană vie, apropiată nouă, Care a venit la noi pentru ca să ne atragă la Sine, pentru ca viaţa noastră să se unească cu viaţa Lui, pentru ca între noi şi El să se petreacă acest schimb preafericit în care noi dăruindu-ne Lui, renunţând la egoismul propriu, la plăcerile trecătoare ale acestei lumi, să ne reprimim reînnoiţi înapoi, răstignindu-ne şi înviind împreună cu El.

Dacă vrem să păstrăm viaţa cea nouă în Hristos, să ne lepădăm de moarte. Să nu-L mai răstignim cu păcatele, să nu-L mai îngropăm cu indiferenţa, să nu-L mai batjocorim cu gândurile şi vorbele murdare, cu bârfirea şi osândirea aproapelui, să nu-L mai dispreţuim cu orgoliul şi mândria, cu înfumurarea şi ambiţiile deşarte, cu goana după bogăţii şi putere, să nu-L mai scuipăm cu indecenţa şi desfrânarea, să nu-L mai sfidăm cu uciderea pruncilor nenăscuţi şi refuzul de a-L primi ca Dătător de viaţă în intimitatea conjugală.

Dacă vrem să păstrăm viaţa cea nouă, să urmăm întru totul poruncii iubirii. Precum femeile mironosiţe au mers la mormânt să ungă trupul Celui pe care Îl socoteau mort, aşa să mergem şi noi să-L ungem pe Hristos ascuns în săraci, însingurat în azile, suferind în spitale, părăsit în temniţe. Să alergăm către toţi cei în suferinţe sau nevoi şi-L vom descoperi pe El încă mai viu lucrător în noi.

În mare suferinţă se află nu numai semeni de-ai noştri, ci întreg poporul nostru. Ne-am eliberat de dictatură, dar ne vindem resursele solului şi subsolului. Câştigăm drepturi, dar ne pierdem responsabilitatea. Vrem să fim cunoscuţi în lume, dar ne uităm istoria. Nu mai avem nevoie de vize, doar pentru a ne părăsi patria. Vrem să trăim mai bine, dar ne distrugem natura. Nu mai vrem copii nedoriţi, dar îi lăsăm la voia întâmplării pe cei doriţi. Scoatem icoanele şi credinţa din şcoli, dar îngăduim libertinajul şi pornografia. Le oferim copiilor tehnologii moderne, dar îi educăm în vulgaritatea străzii şi a mediilor de informare. Îi deprindem cu televiziunea şi internetul, dar îi lipsim de creativitate. Vrem să se afirme, dar nu-i învăţăm solidaritatea. Vrem să se bucure de viaţă, dar nu le dăm exemplu de iubire. Le dorim copiilor un viitor fericit, dar nu-i îndrumăm spre Dumnezeu, Care este fericirea deplină.

Numai credinţa în Dumnezeu, numai puterea Învierii lui Hristos poate revigora neamul nostru atât de mult încercat şi atras prin propriile patimi în robia dumnezeilor străini. Dacă mai ţinem la fundamentele şi la identitatea noastră, dacă vrem să nu le pierdem cu desăvârşire, să ne întoarcem grabnic spre El. Doar mila lui Dumnezeu pe care trebuie să o cerem stăruitor cu lacrimi, cu umilinţă şi cu post ne poate scoate din toate necazurile, ispitele şi încercările ce ne împresoară. Nu avem altă nădejde decât prezenţa vie şi lucrătoare a lui Hristos cel înviat în noi! Să nu o ignorăm, să nu o dispreţuim, ci să omorâm în noi pe omul cel vechi, pentru ca omul cel nou să învieze împreună cu Hristos în fiecare dintre noi şi în toţi, laolaltă.

„Ieri ne-am răstignit tainic împreună cu Hristos, spune Sfântul Grigorie Teologul, *astăzi ne preamărim împreună cu El, ieri am murit împreună cu El, astăzi înviem împreună cu El. Să dăm toate darurile noastre Aceluia Care a suferit pentru noi şi a înviat, ..să ne dăruim pe noi înşine Lui, să dăm Chipului pe cel după chip, să ne cunoaştem vrednicia noastră, să cinstim Prototipul, să înţelegem puterea tainei şi care este motivul pentru care a murit Hristos… Să devenim precum este Hristos, pentru că şi Hristos S-a făcut ca noi. Să devenim dumnezei după har, deoarece şi Acesta S-a făcut om pentru noi. El a luat ce este mai de puţin preţ, că să ne dea ceea ce este cel mai de preţ. A sărăcit de bunăvoie, ca să ne îmbogăţească pe noi. S-a coborât la noi, ca să ne ridice la Sine. A răbdat ispite, ca noi să le biruim. A fost hulit, pentru ca pe noi să ne preamărească. A fost batjocorit, ca să ne umple pe noi de slavă. A murit, ca să ne mântuiască. S-a sculat din mormânt, ca să ne atragă la Sine. Să îi dăm Lui toate, …Aceluia Care S-a dat pe Sine ca preţ de răscumpărare pentru noi. Iar cel mai bun lucru este a ne dărui pe noi înşine Lui, arătând astfel că am cunoscut taina cea mare a iubirii Sale.."*[12]

[1] Sfântul Epifanie al Salaminei, *Omilie la Sâmbăta Mare*, PG 43, 440D-441A.

[2] Sfântul Atanasie cel Mare, *Despre Întruparea Cuvântului*, 30-31, PG 25, 148BC, 149AD.

[3] Sfântul Grigorie de Nyssa, *Marea Cuvântare Catehetică*, PG 45, col 45C.

[4] *Triod*, p. 605.

[5] *Penticostar*, p. 21.

[6] Nicolae Cabasila, *Despre viaţa în Hristos*, PG 150, 493-726, trad. rom. de Pr. Prof. T. Bodogae, Sibiu 1946, p. 13.

[7] Sermo 74,2; PL 54, 398A.

[8] Odo Casel, *Mysteriengegenwart*, Jahrbuch für Liturgiewissenschaft VIII (1955), p. 154-155.

[9] Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze mistagogice, 2, 5*, Cyrille de Jérusalem, *Catéchèses mystagogiques*, Cerf, Paris, 1966, p. 82.

[10] Sfântul Grigorie de Nazianz, *In Sanctum Baptismatos*, PG 36, 416CD-417A.

[11] *Ibidem*, PG 36, 405, 408.

[12] Sfântul Grigorie Teologul, *Cuvânt despre Înviere şi despre lenevire*, PG 35, 397BC – 400A.

Mitropolitul Andrei Şaguna şi negustorii greci din Sibiu şi Braşov

(urmare din p. 3)

şi a mulţime de credincioşi. Biserica şi-a luat ca hram pe lângă prăznuirea Sfântului Atanasie cel Mare şi Schimbarea la Faţă. Târnosirea bisericii s-a făcut pe data de 31 martie 1800 (Sâmbăta lui Lazăr) de către arhimandritul Ghermanos din Trapezunta în prezenţa preoţilor români Ioan Popovici şi Radu Tempianu, precum şi a tuturor companiştilor.

În oraşul Sibiu avea să se instaleze şi marele ierarh al românilor din Transilvania, Andrei Şaguna (1808-1873), care a fost ajutat şi de grecii din Sibiu şi Braşov în dificila sa luptă de recunoaştere a ortodoxiei printre celelalte religii oficiale (catolicismul şi protenstatismul) ale stăpânirii de atunci. Prin tot ce a cutezat să împlinească pentru propovăduirea românismului, apărarea credinţei strămoşeşti ortodoxe şi ridicarea culturală a românilor, el se înscrie în panteonul personalităţilor româneşti ca corifeu şi apostol al românilor transilvăneni.

Andrei Şaguna (din botez Anastasie) s-a născut la 20 decembrie 1808, iar după stilul nou la 1 ianuarie 1909 la Miskolc, în nordul Ungariei, din părinţi aromâni, Naum şi Anastasia. După studiile şcolare de la Miskolc, urmează Filosofia şi Dreptul la Buda, iar la Vârşeţ termină Teologia. La 1 noiembrie 1833, intră în monahism primind numele de Andrei. La 2 februarie 1834 este hirotonit ca diacon în catedrala de la Carlovi, iar la 29 iunie 1839 ca ieromonah. La 2 decembrie 1847 este ales episcop, fiind recunoscut la 5 februarie 1848 şi hirotonit la 18 aprilie 1848 la Carlovi. La 12 decembrie 1864 este numit arhiepiscop şi mitropolit al reînfiinţatei Mitropolii a Transilvaniei, cu reşedinţa în Sibiu. Trăind într-o epocă de zbucium şi frământări s-a stins din viaţă la 28 iunie 1873, fiind înmormântat în curtea bisericii din Răşinari-Sibiu, ca un simplu călugăr.

Şi acum să trecem în revistă legăturile mitropolitului Andrei Şaguna cu grecii şi aromânii din Sibiu şi Braşov. Se poate aminti gestul celor din Braşov, care după alegerea lui Şaguna ca episcop în anul 1848, i-au dăruit acestuia un veşmânt arhieresc comandat la Viena în valoare de 1500 de fiorini de argint, pe care i l-au trimis la 8 aprilie 1848[3]. La 25 octombrie 1851 grecii şi aromânii din Braşov i-au trimis mitropolitului Şaguna 1000 de fiorini de argint pentru cumpărarea a două case ce urmau a fi folosite ca sediu al episcopiei şi seminar teologic. Doi ani mai târziu, tot la rugămintea lui Şaguna, grecii din Braşov au făcut o colectă de unde s-a adunat suma de 800 fiorini de argint pentru construirea în Braşov a unui gimnaziu românesc. La 14 martie 1859 tot ei i-au dat mitropolitului Şaguna 5000 de fiorini de argint spre a construi la Sibiu o nouă catedrală mitropolitană, ce avea de altfel a se construi mulţi ani mai târziu (1906).

Un epitaf grecesc lucrat cu fir de aur se păstrează şi la biserica Adormirea Maicii Domnului din Braşov care are următoarea inscripţie: *„Η(εις) μνήμη(ν) του αγίου ενδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου του εκ χωρίου Νεγάδων του Ζαγορίου επαρχία Ιωαννίνων δι΄εξόδων και δαπάνης Χ. Ιωάννου (και) Κώνστα Πέτρου 1821 " (Spre pomenirea întru slavă a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe din satul Negadon din Zagoria, regiunea Ioaninei prin cheltuiala şi donaţia lui H. Ioanu şi Constantin Petru, 1821).*

Grecii şi aromânii din Sibiu, odată cu venirea şi instaurarea mitropolitului Andrei Şaguna în oraş, i-au permis acestuia să slujească în biserica grecească a companiei, pe care a transformat-o în catedrală mitropolitană.

Ea avea să funcţioneze până la 13 iulie 1902, când a fost demolată spre a se construi în locul ei actuala catedrală ce are ca model vestita biserică Sfânta Sofia din Constantinopol.

Andrei Şaguna, este fără îndoială, cel mai mare ierarh al Bisericii Ortodoxe Române transilvănene, care în dorinţa lui de organizare a Bisericii Ortodoxe a fost sprijinit, după cum am putut observa, şi de negustorii greci şi aromâni, organizaţi la vremea aceea în puternice companii comerciale la Sibiu şi Braşov.

---

[1] Este de remarcat faptul că la Sfânta Mănăstire Iviron se află icoana Maicii Domnului *Portaitissa* (Portăriţa) ce a venit singură pe mare în chip minunat şi în locul în care a poposit icoana când a fost scoasă la mal astăzi este un izvor cu aghiasmă. Mănăstirea Iviron este situată pe drumul ce pleacă de la Karies şi se opreşte la Schitul Românesc Prodromul.

[2] Când îl numim Iviritul se înţelege că provine de la Sfânta Mănăstire Iviron din Sfântul Munte Athos şi nicidecum din Iviria, Georgia de astăzi.

[3] Un veşmânt arhieresc din aceeaşi epocă şi comandat la Viena se păstrează şi în muzeul Sfintei Mănăstiri Pantocrator din Sfântul Munte Athos.

Bibliografie:

– Αρχιμ. Χριστόφορος Κτενάς, *Αι επιγραφαί και οι αφιερωταί της εν Στεφανουπόλει Ορθοδόξου Ελληνικής Εκκλησίας της Αγίας Τριάδος*, Bucureşti, 1938, pp. 17-20.

– Αθανάσιος Καραθανάσης, *Ο Ελληνισμός της Τρανσυλβανίας*, Εκδόσεις ILP Productions, Θεσσαλονίκη, 2003.

Slujitor la altarul cel ceresc:

EPISCOPUL IOAN MIHĂLŢAN
s-a mutat la viaţa cea neîmbătrânitoare

În ziua de 16 martie 2008, a trecut la cele veşnice episcopul Ioan Mihălţan, care vreme de 15 ani a păstorit, în calitate de întâistătător, Episcopia Oradiei, Bihorului şi Sălajului.

Adormitul în Domnul a văzut lumina zilei în 27 septembrie 1926, în localitatea Ohaba, din judeţul Alba. Pentru foarte multă lume, numele acestei localităţi de pe Valea Secaşului a ajuns să fie foarte bine cunoscută datorită unui pilduitor ataşament faţă de locul de baştină pe care ierarhul de care vorbim l-a avut. S-a întors mereu şi mereu acolo şi iată că şi ultimul popas tot acolo s-a decis să-l facă.

După ce a terminat şcoala primară, în satul natal, s-a înscris la Liceul greco-catolic din Blaj, pe care l-a absolvit în 1947. N-a fost singurul caz când un ortodox a ales această şcoală. Un alt exemplu este cel al preotului profesor dr. Teodor Bodogae, care a făcut şi el studiile liceale tot la Blaj.

Între 1947-1951 tânărul pe atunci Ioan Mihălţan a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu. În pofida constrângerilor din partea regimului comunist ateu, instituţia de învăţământ sibiană a format slujitori bisericeşti de vocaţie. Prin purtarea de grijă a mitropolitului Nicolae Bălan se constituise un corp profesoral de înaltă ţinută academică. Toţi cei ce ocupau pe atunci posturile didactice au făcut studii de specializare în vestite instituţii de învăţământ teologic universitar din străinătate (Atena, Belgrad, Viena, Berlin, Iena, Paris, Strasbourg), importând spiritul european şi în şcoala teologică sibiană.

Încă pe când era student în anul IV, Ioan Mihălţan a fost hirotonit preot celib, slujind la paraclisul Institutului.

Şi-a luat licenţa cu o teză intitulată „Discursurile Sfântului Ioan Gură de Aur despre Sfântul Apostol Pavel". Personalitatea ierarhului constantinopolitan l-a preocupat permanent pe preotul, profesorul de teologie şi mai apoi episcopul Ioan Mihălţan. Îşi procurase volumele cu opera Sfântului Ioan Gură de Aur, apărute în colecţia „Sources chrétiènnes".

De îndată după absolvire a fost numit preot în satul natal. A păstorit acolo timp de 39 de ani. Numirea sa în acea parohie n-a fost nicidecum în legătură cu vreun interes personal.

La Ohaba se desfăşura pe atunci una dintre cele mai agresive acţiuni prozelitiste. Mitropolitul de pioasă amintire, Nicolae Bălan a socotit că fiul acelor meleaguri era persoana cea mai potrivită spre a face faţă situaţiei dramatice în acea parohie, lucru care s-a şi confirmat. Credincioşii ortodocşi s-au ataşat de noul lor păstor. Buna reuşită în misiunea ce i s-a încredinţat preotului Ioan Mihălţan s-a datorat şi faptului că pe lângă o susţinută slujire liturgică şi o intensă activitate predicatorială, s-a preocupat atent şi de problemele de natură morală şi socială. Nu mai puţin l-au interesat aspecte cu caracter cultural. Astfel, a construit lângă biserică o clădire cu etaj, în care a amenajat un muzeu etnografic şi o bibliotecă. Ridicarea unui Monument al Eroilor constituie o altă realizare a preotului Ioan Mihălţan.

Peste ani, când unul dintre dascălii săi de la Sibiu va ajunge mitropolit, acela fiind profesorul de Teologie Morală, Nicolae Mladin, preotul din Ohaba va fi solicitat să accepte responsabilitatea de spiritual al studenţilor de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. A fost numit în această funcţie în 1970, dar rămânerea sa pe post a fost de scurtă durată deoarece nu a fost agreat politic.

S-a reîntors astfel la vechea sa misiune de paroh în Ohaba, pe care de altfel nici n-o părăsise întrucât a continuat să slujească acolo concomitent cu activitatea de duhovnic la Sibiu.

După ce lucrurile s-au mai liniştit, preotul Ioan Mihălţan s-a înscris la cursurile de doctorat de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. Timp de trei ani (1973-1976) a făcut naveta săptămânal de la Ohaba, la Bucureşti. L-a avut îndrumător la doctorat pe pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, iar ca dascăli pe ceilalţi iluştrii teologi care formau colectivul didactic al Institutului Teologic din Bucureşti: Ioan G. Coman, Vladimir Prelipceanu, Nicolae Nicolaescu, Ene Branişte, Ioan Rămureanu, Mircea Chialda, Orest Bucevschi, Alexandru Elian, Emilian Vasilescu.

În toamna anului 1977 a beneficiat de o bursă de studii la Institutul Ecumenic din Bossey-Elveţia, urmând concomitent şi cursuri la Facultăţile de Teologie Catolică şi Protestantă de la Strasbourg. S-a preocupat acolo şi de cercetarea unor surse bibliografice în vederea redactării tezei de doctorat.

Reîntors în ţară, după un an, i se va oferi din nou şansa de a reveni la Institutul Teologic din Sibiu, de această dată în calitate de cadru didactic. S-a reîntâlnit cu tot atât de iluştrii săi dascăli de la Sibiu, precum erau şi cei de la Bucureşti. Din respect şi faţă de ei să le pomenim numele: Şofron Vlad, Isidor Todoran, Nicolae Mladin, Dumitru Belu, Milan Şesan, Spiridon Cândea, Nicolae Neaga, Grigore Marcu, Gheorghe Şoima, Iorgu Ivan, Alexandru Moisiu.

Preotul Ioan Mihălţan a predat la Sibiu Misiologia şi Ecumenismul. Cum rigorile activităţii universitare impuneau titlul de doctor, lectorul Ioan Mihălţan s-a încununat cu acest titlu în 1984.

În Episcopia Oradiei păstorea în acele vremuri un vrednic ierarh, care reînviase în eparhie spiritul lui Roman Ciorogariu şi al lui Nicolae Popovici. Este vorba de episcopul Vasile Coman. Acesta s-a gândit la profesorul Ioan Mihălţan de la Sibiu că ar putea răspunde unei imperioase cerinţe pastoral-misionare într-o eparhie în care prozelitismul sectar a fost foarte virulent. De aceea l-a abordat în mai multe rânduri, chemându-l să-i fie alături în misiunea ce o desfăşura acolo. Lucrurile s-au temporalizat însă până în 1990, când pr. prof. Ioan Mihălţan a fost ales, ca arhiereu-vicar al Episcopiei Oradiei. A fost hirotonit în 4 februarie 1990.

Timp de doi ani (1990-1992) a slujit în această funcţie, poposind Duminică de Duminică în parohii de pe tot cuprinsul eparhiei. Originar din satul Deal, de lângă Sebeş, episcopul Vasile şi-a ales un colaborator din vecinătatea comunei sale de baştină, ceea ce s-a dovedit de bun augur.

S-a întâmplat ca în 10 iulie 1992, titularul Eparhiei Oradiei să se mute în veşnicie, adăugându-se la şirul de vrednici ierarhi ce l-au precedat. Se odihneşte alături de ei la temelia „Catedralei cu Lună" din Oradea. Atunci i-a succedat în funcţie episcopul-vicar Ioan Mihălţan, a cărui primă înfăptuire pastorală a fost îndeplinirea dorinţei episcopului Vasile de a-l readuce la Oradea pe nedrept surghiunitul şi martirizatul vlădică Nicolae Popovici. I-au fost mutate moaştele din Biertanul de lângă Sighişoara, unde a fost înhumat, după mulţi ani de persecuţie şi interdicţii din partea factorilor politici. A fost atunci o profundă reculegere duhovnicească nu doar în urbea de pe malul Crişului Repede, ci în toată eparhia.

Între alte înfăptuiri datorate episcopului Ioan Mihălţan am menţiona revigorarea vieţii monastice. Eparhia pe care o conducea a suferit în trecutul istoric lovituri grele în această privinţă. Monahismul, forţa de rezistenţă în faţa prozelitismului, a fost aproape anihilat. Exista pe raza eparhiei o singură mănăstire: la Izbuc, în judeţul Bihor, dar şi aceea cu un număr restrâns de vieţuitori. Episcopul Vasile Coman deja adusese la Centrul eparhial câteva monahii de la vestita vatră monahală a Râmeţului. Cu o râvnă vrednică de toată preţuirea, acestea au ctitorit, pe dealul ce străjuieşte dinspre nord-est municipiul Oradea o adevărată lavră, spre care se îndrepta în flux neîntrerupt şirul credincioşilor bihoreni. Mănăstirea „Sfintei Cruci" a fost sfinţită de către patriarhul Teoctist şi de către mitropolitul Antonie, dimpreună cu episcopul Ioan al Oradiei.

Rămânând tot la capitolul viaţă monastică, am pomeni şi de alte aşezăminte monahale precum: Stâna de Vale, Huta, Buna-Vestire, Strâmba, Bic ş.a., care şi-au început misiunea în vremea păstoririi vrednicului ierarh.

O menţiune aparte se cuvine să facem despre punerea pietrei de temelie a noii catedrale episcopale din centrul civic al Oradiei, care la momentul prohodirii episcopului Ioan se afla sub acoperiş şi în care de mai mulţi ani se oficiază Sfânta Liturghie. Probabil că slujitorii de acolo vor fi rostit ectenie de pomenire pentru odihna sufletului celui al cărui chip va fi pictat la locul hărăzit ctitorilor, când se va împlini şi această lucrare de împodobire a sfântului locaş.

Episcopul Ioan a continuat şi la Oradea activitatea didactică pe care o prestase la Sibiu şi la Cluj. A predat aceeaşi disciplină: „Misiologie şi Ecumenism" şi la noua Facultate de Teologie, înfiinţată în cadrul Universităţii din Oradea din iniţiativa episcopului Vasile Coman şi cu sprijinul colegilor de la Sibiu, care în şir au făcut naveta, bucurându-se de prietenia şi preţuirea episcopului Ioan. Cu unul dintre ei şi anume cu preotul profesor Aurel Jivi, episcopul Ioan se va fi întâlnit la altarul cel din ceruri.

A avut în purtare de grijă episcopul Ioan şi cele două seminarii care au luat fiinţă la Beiuş şi Zalău.

Este de prisos să pomenim şi lucrări săvârşite de episcopul Ioan cum ar fi sfinţiri a zeci de lăcaşuri de închinăciune şi hirotoniri a aproape 300 de preoţi şi diaconi. Cu siguranţă că aceştia îl vor pomeni la Sfânta Liturghie şi se vor ruga pentru odihna sufletului său.

Adormitul în Domnul a prestat şi o activitate de cercetare teologică, atâta cât îi va fi permis multitudinea de îndatoriri pastorale, într-o eparhie care a moştenit situaţii nu tocmai uşoare din mai îndepărtate vremuri. Fără a da o listă exhaustivă a cărţilor şi studiilor publicate vom aminti totuşi titlul câtorva dintre acestea: „De vorbă cu credincioşii", Oradea, 1993; „Seminţe din ţarina cuminţeniei creştine" – 3 volume. Oradea 1993, 1994, 1995; „Experienţe pastorale", Oradea, 1995, „Cuvântări la marile praznice", Oradea, 2001.

Episcopul Ioan a fost prezent cu experienţa şi înţelepciunea sa şi în delicata zonă a dialogului ecumenic, căutând pe cât a fost posibil să cultive pacea şi liniştea în relaţiile interconfesionale.

Universitatea din Oradea l-a onorat cu titlul de „Doctor Honoris Causa", pe care l-a primit ca pe o recunoaştere a sprijinului Bisericii Ortodoxe faţă de această instituţie atât de necesară în peisajul multietnic şi multicultural al Bihorului.

Începând cu 1 ianuarie 2007 ierarhul titular al Episcopiei Oradiei s-a retras la pensie. De mai înainte trupul său a fost încercat de suferinţe care l-au ţintuit la pat. Apusul vieţii l-a găsit acolo unde a şi văzut pentru prima dată lumina zile: în Ohaba sa natală.

A fost depus îndată după deces, în biserica parohială, frumos împodobită cu pictură prin străduinţa sa. Tot acolo a şi fost prohodit de către un sobor de ierarhi alcătuit din Î.P.S. Bartolomeu, mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, nou-ales mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, Î.P.S. Andrei, arhiepiscop al Alba-Iuliei, P.S. Calinic al Argeşului şi Muscelului, P.S. Timotei al Aradului, Ienopolei şi Hălmagiului, P.S. Sofronie Drincec, episcopul Oradiei, Bihorului şi Sălajului, PS. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, nou ales episcop al Tulcii, P.S. Vasile Someşanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, P.S. Petroniu Sălăjanul, arhiereu al Episcopiei Oradiei , Bihorului, Sălajului şi nou-ales episcop al Zalăului, P.C. protosinghel Macarie Drăgoi, nou ales în scaunul episcopal al Episcopiei Ortodoxe Române pentru Europa de Nord, cu sediul la Helsinki. A făcut parte din soborul de ierarhi slujitori şi P.S. Virgil Bercea , episcop al Eparhiei Greco-Catolice din Oradea.

Au slujit alături de ierarhi şi reprezentanţi ai Facultăţilor de Teologie din Sibiu, Cluj, Alba-Iulia, Oradea, Baia Mare, ca şi un impresionant număr de preoţi din părţile Ardealului şi Banatului, unii foşti studenţi ai episcopului şi profesorului Ioan Mihălţan.

Din partea Secretariatului de Stat pentru Culte a participat Dl. Consilier Stelian Gomboş, care i-a fost student la Facultatea de Teologie din Oradea.

În masa mare a credincioşilor din Ohaba şi alte localităţi s-au numărat şi câţiva fii duhovniceşti din Oradea.

Înalt Prea Sfinţitul arhiepiscop şi mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului a rostit un emoţionant cuvânt de învăţătură şi de subliniere a trăsăturilor chipului de ierarh şi slujitor al lui Hristos şi al Sfintei Sale Biserici, cu care a fost împodobit fericitul întru adormire episcopul Oradiei. Î.P.S. Sa a spus textual: „Părintele Ioan episcopul nu mi-a fost prieten, ci frate întru slujire, ceea ce este mai mult decât ar putea să sugereze orice altă legătură interumană ". Î.P.S. Sa a evidenţiat blândeţea, evlavia, duhul paşnic de care a fost stăpânit adormitul în Domnul. Astfel de trăsături sunt mult folositoare într-o vreme în care confruntările, vrajba afectează profund societatea românească.

Î.P.S arhiepiscop Andrei Andreicuţ al Alba Iuliei a prezentat o amplă sinteză a vieţii şi activităţii episcopului Ioan, ca vrednic păstor şi diriguitor al clerului şi credincioşilor bihoreni şi sălăjeni. Tot. Î.P.S. Sa a dat citire mesajelor de condoleanţe transmise de către Prea Fericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Î.P.S Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Î.P.S. Serafim, Mitropolitul pentru Germania şi Europa Centrală, Dl. Gigel Sorinel Ştirbu, secretar de Stat pentru Culte. Î.P.S. Sa a prezentat în final testamentul pe care l-a scris, la vreme potrivită, episcopul Ioan Mihălţan. În baza acelui testament i s-a gătit loc de odihnă sub streaşina bisericii, la altarul căreia a slujit patru decenii.

Acolo, în faţa mormântului deschis, în care a fost coborât sicriul cu trupul ierarhului octogenar, un grup de preoţi bihoreni, care i-au fost apropiaţi au cântat înduioşătorul imn al iubirii din I Cor. 13, aşa cum a lăsat el cu limbă de moarte: „De aş grăi în limbile oamenilor şi ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare şi chimval răsunător. Şi de aş avea darul proorociei şi toate tainele de le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă, şi de aş avea atâta credinţă încât să mut şi munţii, iar dragoste nu am, nimic nu sunt... Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte... Dragostea nu cade niciodată".

Într-o astfel de atmosferă s-a plecat spre înserare existenţa pământească a ierarhului care sufleteşte se află deja la momentul răsăritului, în împărăţia cea cerească a lui Hristos, arhiereul cel veşnic.

A urmat o agapă de pomenire în sala Căminului cultural din localitate.

Întru fericită adormire, veşnică odihnă dă, Doamne, sufletului adormitului robului Tău Ioan episcopul şi-i fă lui veşnică pomenire!

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului
– martie 2008 –

• **Duminică, 2 martie.** Î.P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie la Biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" din localitatea Mediaş şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotonit întru diacon pe tânărul teolog Sergiu Iulian Dudan.

• **Marţi, 4 – Vineri, 7 martie.** A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în cadrul cărora a fost ales noul mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, precum şi întâistătătorii eparhiilor nou-înfiinţate.

• **Sâmbătă, 8 martie.** A oficiat slujba vecerniei la Biserica „Naşterea Maicii Domnului" din localitatea Fundata, protopopiatul Bran-Zărneşti.

• **Duminică, 9 martie.** A oficiat Sfânta Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Moeciu de Jos, protopopiatul Bran-Zărneşti. A acordat părintelui paroh, P.C. Protopop Gheorghe Colţea, distincţia bisericească a Mitropoliei Ardealului – Crucea Şaguniană.

• **Luni, 10 martie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audienţe. A participat, în calitatea de coordonator ştiinţific, în comisia de doctorat, la susţinerea publică a tezei pr. Ioan Adrian Circa. Seara a participat la Catedrala mitropolitană, la denia Canonului celui Mare al Sf. Andrei Criteanul.

• **Marţi, 11 martie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". A avut program de audienţe şi lucrări de birou. Seara a participat la denia Canonului, la Catedrala mitropolitană.

• **Miercuri, 12 martie.** A avut program de lucru la cabinet. În aceeaşi zi, a participat la Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite, oficiată la Catedrala mitropolitană.

• **Sâmbătă, 15 martie.** A participat în Aula Magna „Avram Iancu" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, la alegerile noului rector şi ale membrilor noului birou senatorial al acestei instituţii.

• **Duminică, 16 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie la Catedrala mitropolitană din Sibiu şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

• **Luni, 17 martie.** A prezidat comisia pentru examenul de capacitate – sesiunea de primăvară, organizat de Arhiepiscopia Sibiului.

• **Marţi, 18 martie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". A avut program de audienţe.

• **Vineri, 21 martie.** A prezidat, în Aula „Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie, şedinţa cu preoţii din Arhiepiscopia Sibiului, ale căror locaşe de cult sunt şi monumente istorice.

• **Duminică, 23 martie.** A oficiat Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Buna-Vestire" din Viştea de Sus, protopopiatul Făgăraş. L-a hirotonit întru diacon pe tânărul teolog Cristian Lazăr. În aceeaşi zi a participat la ediţia a III-a a festivalului de muzică corală, organizat la Viştea de Sus, la care au participat coruri de credincioşi din parohiile Ţării Făgăraşului.

• **Luni, 24 – Marţi, 25 martie –** *Sărbătoarea Bunei-Vestiri.* A participat la Sfânta Liturghie şi la toate manifestările ocazionate de întronizarea Preasfinţitului Visarion Bălţat în scaunul de întâistătător al nou-înfiinţatei Episcopii a Tulcii. A vizitat împreună cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, mănăstirile Saon, Cocoş, Celic Dere şi basilica martirică de la Niculiţel.

• **Joi, 27 martie.** A prezidat şedinţa consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie.

• **Vineri, 28 martie.** A făcut o vizită pastorală la parohiile din localităţile Avrig şi Mârşa. În aceeaşi zi, a participat la susţinerea publică a tezei de doctorat a părintelui Savu Popa, protopop de Sibiu.

• **Duminică, 30 martie.** A slujit Sfânta Liturghie şi a predicat la Biserica „Sf. Ilie" din Sibiu.

• **Luni, 31 martie.** A participat, în calitate de decan al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", la şedinţa Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. LAURENŢIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

• **Sâmbătă, 1 martie.** P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arierească în biserica din Coveş, prot. Agnita, hirotonind întru preot pe diaconul Coşorean Axente-Cosmin şi instalându-l ca nou-paroh al credincioşilor de acolo. Seara slujeşte Vecernia în catedrală.

• **Duminică, 2 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie arierească la Mănăstirea Berivoi, prot. Făgăraş (stareţ protos. Iosif Toma), şi a cercetat canonic bisericile din Recea şi Sâmbăta de Sus. Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica „Sf. Împăraţi" din oraşul Victoria (pr. paroh Octavian Smădu).

• **Luni, 3 – vineri, 7 martie.** A participat la lucrările Sf. Sinod al BOR.

• **Duminică, 9 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie arierească la biserica „Sf. 40 de Mucenici" din Cisnădioara, prot. Sibiu, cu prilejul zilei hramului. Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, prot. Avrig.

• **Luni, 10 – miercuri, 12 martie**. Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte Liturghia Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.

• **Joi, 13 martie.** A participat la conferinţa administrativă a preoţilor din prot. Sibiu. Seara slujeşte şi predică la Pavecerniţa cea Mare şi Canonul Sf. Andrei în biserica din Poplaca (pr. paroh Tănase Tăvală).

• **Vineri, 14 martie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte şi predică la Liturghia Sf. Grigorie Dialogul în biserica veche din oraşul Avrig.

• **Sâmbătă, 15 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie arierească în biserica „Sf. Teodor Tiron" din Sâmbăta de Sus (pr. paroh Grigorie Moldovan), cu prilejul zilei hramului. Vizitează biserica din Drăguş, iar seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Duminică, 16 martie.** A oficiat Sf. Liturghie arierească în Catedrala mitropolitană. Seara slujeşte şi predică la Taina Sf. Maslu de obşte în biserica din Cincşor, prot. Făgăraş (pr. paroh Gheorghe Moga).

• **Luni, 17 – marţi, 18 martie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Miercuri, 19 martie.** A slujit în sobor la slujba înmormântării episcopului pensionar Ioan Mihălţan al Oradiei, în biserica din Ohaba – Alba. Seara slujeşte şi predică la Taina Sf. Maslu de obşte în biserica nouă din Sadu, prot. Avrig (pr. paroh Mihail Liviu Moisiu)

• **Joi, 20 – vineri, 21 martie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Duminică, 23 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie arierească în biserica episcopală „Sf. Arhangheli" din Sibiu (pr. paroh Gheorghe Şebu).

• **Marţi, 25 martie. P.S. Sa a fost instalat ca episcop la TULCEA, fiind ales în această funcţie de către Sf. Sinod, în şedinţa sa de lucru din 5 martie 2008.**

Arhid. Vasile AVRAM

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *FOAME ŞI SETE DUPĂ DUMNEZEU – înţelesul şi folosul postului*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2008, 246 p.

Nou-înfiinţata editură *Basilica*, a Patriarhiei Române, propune, ca primă lucrare dăruită cititorului român, o carte de a cărei frumuseţe şi importanţă duhovnicească practică nu putem decât a ne bucura. Cu un titlu incitant, „Foame şi sete după Dumnezeu", Prea Fericitul Daniel ne propune o lucrare despre „înţelesul şi folosul postului", un excurs liturgic şi spiritual prin geografia duhovnicească a unui act liturgic şi de mărturie creştină din ce în ce mai eludat de exegeţii lumii contemporane.

Pornind de la premisa dificultăţii dar şi a paradoxalei necesităţi a Postului pentru omul modern, *Prea Fericirea Sa* consemnează: „ca reacţie la mentalitatea consumistă, omul de azi redescoperă, în ţările bogate material, necesitatea postului ca regim vegetarian, din motive de igienă şi sănătate trupească ori de *„ecologie corporală"* (*body-ecology*), însă foarte adesea, vegetarianul occidental neglijează total sau consideră „ca incompatibilă cu lumea contemporană" dimensiunea spirituală, religioasă a postului, adică tocmai cea care stă la baza apariţiei şi permanenţei postului în istoria omenirii, ca efort al credinciosului de înnoire spirituală a vieţii, de eliberare de păcate şi de patimile egoiste, pentru a-L iubi mai mult pe Dumnezeu- Creatorul şi a fi mai responsabil în relaţia sa cu semenii şi cu natura înconjurătoare" (p. 11).

Cinci capitole sunt treptele unui urcuş duhovnicesc în cunoaşterea conţinutului postului şi în discernerea transparenţei gestului postirii: *O practică veche şi o şcoală mereu nouă*- originea şi evoluţia postului (pp. 13-50), *Uşile pocăinţei – Porţile cerului deschise în inimi*. Pregătirea pentru perioada Postului Sfintelor Paşti (p. 51-84), *Începutul primăverii duhovniceşti*. Binefacerile postului (pp. 85-134), *Treptele urcuşului spre Înviere*. Săptămânile Postului Mare (pp. 135-182), *De la învierea lui Lazăr la Învierea lui Hristos*. Săptămâna Sfintelor Patimi – pridvorul Sfintelor Paşti (pp. 183-239).

O carte care consfinţeşte, o dată în plus, o spiritualitate menită să reconstituie profilul duhovnicesc al omului aflat în căutarea lui Dumnezeu, derutat de ruperea de orizont a vremurilor de acum. Pe de altă parte, o carte ca o *bornă de hotar* la naşterea unui nou concept editorial, editura Basilica încercând să redimensioneze misionarismul, prin carte, al Ortodoxiei Româneşti.

Diacon IOAN I. ICĂ jr., *CANONUL ORTODOXIEI I – Canonul Apostolic al primelor secole*, Editura Deisis, Stavropoleos, Bucureşti, 2008, 1039 p.

O ediţie monument. O carte eveniment. Plecând de la necesitatea de a umple un gol în literatura românească teologică, lipsa unui *corpus* al textelor normative pentru identitatea ei dogmatică şi eclezială, Părintele Ioan I. Ică jr. face efortul unic, am îndrăzni să spunem irepetabil, al revelării acestor fundamente. Munca unor echipe de oameni în efortul unui singur om. Semn de har, nu doar cărturăresc.

Proaspăt ieşită de sub teasc, lucrarea nu poate fi citită în grabă. Doar studierea ei atentă, valorificarea documentelor pe care le propune, într-o admirabilă pedagogie teologică, parte dobândită la contactul cu studenţii, parte născută din inepuizabila energie liturgică prin care Părintele marchează spaţiul mărturiei Ortodoxiei.

Larga introducere a lucrării, consemnată ea însăşi într-un corpus sistematizat *„Canonul şi canoanele creştinismului apostolic"* (pp. 13-318), obligă la reelucidarea multora dintre direcţiile de ieri şi de astăzi ale teologiei româneşti. Fluent şi critic, analitic cu duh, discursul Părintelui Ică jr. deschide perspectiva reală a unei istorii a dogmelor şi a Dogmaticii de care aveam atâta nevoie. Efort pe care celelalte biserici l-au realizat de mult, în Italia, de exemplu, *Battista Modin* făcea efortul unei prime elucidări sistematice a construcţiei dogmatice a mărturiei creştine prin anii 1954-1960, acesta asumat de Părintele Profesor Ică jr. deschide, prin acest prim volum (dintr-o serie de VI, cum consemnează caseta editorială) orizontul unei cercetări inepuizabile.

Semnalăm, fie şi succint, titlurile care constituie efortul reconstrucţiei textuale a mărturiei creştine: *Evanghelie-martiriu-apologie* (p. 321-394); *Roma şi Antiohia-două viziuni despre apostolicitate şi Biserică* (pp. 395-476); *Canonul Scripturii şi canonul Adevărului* (p. 477-564); *Canonul apostolic al Bisericii: lex orandi-lex credendi-lex vivendi* (p. 565-836); *Canonul liturgic al Bisericii* (p. 837-1032).

Cu gândul că acest volum va creşte în celelalte, avem convingerea că Dumnezeu va îngădui ca acest proiect editorial şi pedagogic deopotrivă să-şi împlinească rostul deplin. Nu credem că va mai putea să se numească bibliotecă spaţiul de rezervă culturală a unui preot ori teolog, ori intelectual român, dacă nu va cuprinde în structura sa acest volum monument de reflecţie şi reflectare al teologiei Ortodoxe.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 17-20 — 1 şi 15 mai 2008

Tipăriturile macariene – 500 de ani de spiritualitate şi cultură în Ţările Române

Mânăstirile ortodoxe au fost dintotdeauna focare de cultură. Călugării au fost nu doar cei care au impulsionat şi susţinut viaţa duhovnicească a poporului, dar şi cei care au răspândit cultura şi arta în neamul lor. Spiritualitatea şi cultura sunt două componente inseparabile în istoria Răsăritului ortodox. Manuscrisele liturgice au fost cele care au contribuit decisiv la păstrarea unităţii acestei Ortodoxii preocupate în aceeaşi măsură de viaţa duhovnicească dar şi de cultură.

În Ţările Române aproape toţi domnitorii au dorit să cultive aceste două componente esenţiale ale Ortodoxiei. În mediul eclesiastic muntenesc şi moldovenesc a apărut la sfârşitul secolului al XV-lea un tip românesc de carte liturgică manuscrisă, iar voievozii vremii au vrut să-i dea o formă definitivă prin introducerea tiparului. Un exemplu luminos l-a dat în acest sens la sfârşitul secolului al XV-lea şi începutul secolului XVI voievodul Radu cel Mare (1495-1508), care a vrut prin intermediul textului tipărit să uniformizeze tradiţia manuscriselor liturgice care circulau în acel moment în Ţările Române. Astfel, la mânăstirea Dealu, cel mai probabil, el înfiinţează o tipografie în care a lucrat vestitul călugăr sârb Macarie care învăţase meşteşugul tiparului la Veneţia şi imprimase câteva cărţi slave în tipografia principelui Gheorghe Cernoievici din Cetinje (Muntenegru): *Octoihul* (două părţi 1493 şi 1494), *Psaltirea* (1495) şi *Molitvelnicul* (1493-1495). El s-a refugiat în Ţara Românească, şi prin osteneala şi truda sa şi prin cheltuiala domnitorului Radu cel Mare au apărut primele trei cărţi tipărite pe pământ românesc, şi anume: *Liturghierul* (1508) – prima ediţie a acestei cărţi de cult în Biserica Ortodoxă, *Octoihul* (1510) şi *Tetraevanghelul* (1512), toate în limba slavonă de redacţie medio-bulgară, împodobite cu numeroase frontispicii şi iniţiale înflorate, care au cunoscut o largă difuzare la noi, dar şi în ţările slave sud-dunărene. După 1512, în timpul lui Neagoe Basarab (1512-1521), smeritul călugăr Macarie a fost ales mitropolit al Ungrovlahiei, cu sediul la Târgovişte şi în această calitate a îndrumat întreaga viaţă bisericească a ţării şi a sprijinit toate acţiunile culturale şi constructive ale acestui domnitor.

Liturghierul tipărit în 1508, din care un preţios exemplar se păstrează în arhiva Arhiepiscopiei noastre, este prima ediţie a acestei cărţi de cult în Biserica Ortodoxă. El începe cu o frumoasă învăţătură a Sfântului Vasile cel Mare despre Sfânta Liturghie şi despre apropierea cu vrednicie de Sfânta Împărtăşanie, după care urmează tabla de materie a cărţii, iar apoi sunt redate integral textele Liturghiilor Sfântului Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare şi Grigorie Dialogul. Urmează rugăciunile vecerniei mari, altele «pentru toate păcatele vrute şi nevrute» şi se termină cu epilogul în care apar datele referitoare la apariţia cărţii, care azi se pun pe pagina de titlu a cărţii: s-a început tipărirea în timpul lui Radu voievod, s-a terminat în primul

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

ANDREI ŞAGUNA şi Revoluţia Românească din 1848-1849

Împlinirea a 160 de ani de la Revoluţia Românească din Transilvania din anii 1848-1849, ca şi împlinirea a 135 de ani de la moartea celui mai strălucit ierarh al Transilvaniei din toate timpurile, Andrei Şaguna († 16/28 iunie 1873), ne îndeamnă să prezentăm câteva aspecte privind implicarea lui, dar şi a altor slujitori ai Bisericii în evenimentele dramatice ale acelor ani. În primul rând trebuie subliniat faptul că el a fost considerat, atât de contemporani, cât şi de urmaşi, drept „diplomatul" revoluţiei, alături de Simion Bărnuţiu, „teoreticianul" sau „ideologul" ei, mai târziu organizatorul administraţiei româneşti şi Avram Iancu, cel ce s-a ocupat cu recrutarea, instruirea şi conducerea unei oşti populare româneşti. Abia întors de la hirotonia sa întru episcop la Carlovi, a prezidat Adunarea naţională de la Blaj din 3/15 mai 1848, împreună cu episcopul unit Ioan Lemeni, deşi acesta se va dezice, oficial, de hotărârile adoptate acolo, printr-o pastorală adresată credincioşilor săi, iar în cadrul Dietei de la Cluj, din mai 1848, va vota hotărârea de „unire" a Transilvaniei cu Ungaria revoluţionară. Ca vicepreşedinţi ai Adunării au fost aleşi Simion Bărnuţiu şi George Bariţiu, iar între cei zece secretari s-au numărat şi doi clerici: Timotei Cipariu de la Blaj şi protopopul Ioan Popasu de la Braşov, viitorul episcop al Caransebeşului.

Fotografie a mitropolitului Andrei Şaguna, din albumul său personal, datată 1871

Două din cele 16 puncte ale „petiţiei naţionale" adoptate atunci la Blaj priveau Biserica. Punctul 2, de pildă, cerea ca „Biserica română, fără distincţiune de confesiune, să fie şi să rămână liberă, independentă de oricare altă Biserică, egală în drepturi şi foloase cu celelalte Biserici ale Transilvaniei". Se avea în vedere faptul că la data respectivă Biserica Ortodoxă din Transilvania şi Banat era subordonată Mitropoliei sârbe de la Carlovi, iar cea unită Arhiepiscopiei

(continuare în p. 2)

Pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU

Aniversare UNESCO – 2008

Umanistul NICOLAE MILESCU SPĂTARUL, autorul primei traduceri integrale a Vechiului Testament în limba română – 300 de ani de la mutarea în veşnicie –

Comisia Naţională a României pentru UNESCO a propus includerea în Calendarul Marilor Aniversări UNESCO, din anul 2008, a următoarelor personalităţi ale ştiinţei, culturii şi spiritualităţii româneşti: fizicianul Şerban Ţiţeica (n. 1908), Mitropolitul Andrei Şaguna (n. 1808) şi umanistul Nicolae Milescu Spătarul (m. 1708).

Dat fiind faptul că şi Biserica noastră a hotărât în sesiunea sinodală din martie a.c., ca 2008 să fie un *„an comemorativ al Bibliei şi Liturghiei"*, pornind de la considerentul că tocmai se împlinesc 360 şi respectiv 320 de ani de la apariţia primelor ediţii parţiale şi integrale ale Bibliei, în limba română (1648 – Noul Testament de la Bălgrad – Alba-Iulia şi 1688 – Biblia de la Bucureşti. Şi, am mai adăuga noi şi 150 de ani de la apariţia Bibliei de la Sibiu – 1856-1858), precum şi 500 de ani de la tipărirea primului Liturghier slavon în 1508, la Târgovişte, am ales să readucem în atenţie, în acest număr al „Telegrafului Român", figura eruditului umanist Nicolae Milescu Spătarul care are, precum vom vedea, legătură (ca de altfel şi Şaguna) atât cu propunerea UNESCO, cât şi cu cea a Bisericii Ortodoxe Române.

Acest boier şi cărturar moldovean s-a născut în 1636, în Mileştii Vasluiului, într-o familie originară din Peloponez. A învăţat mai întâi carte în „Academia vasiliană" de pe lângă biserica „Trei Ierarhi" din Iaşi, iar între 1647 şi 1650 la „Marea Şcoală" a Patriarhiei din Constantinopol, unde au studiat şi alţi boieri români, din ambele Principate, între care îl vom aminti doar pe Dimitrie Cantemir. Aici, în şcoala patriarhală s-a conturat şi de aici s-a răspândit mai apoi în tot spaţiul balcanic ideea eliberării creştinilor de sub jugul otoman. (Date în legătură cu obârşia şi pregătirea lui Nicolae Milescu a se vedea la P.P. Panaitescu, Nicolae Milescu Spătarul, Editura Junimea, Iaşi, 1987, p. 5-7).

Reîntors în Moldova, ajunge „grămătic" (secretar) la curtea domnitorului Gheorghe Ştefan

(continuare în p. 4)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Comunicat de presă

Constatând că în anul 2008, se împlinesc **320 de ani de la tipărirea primei ediţii integrale a Bibliei în limba română (1688)** şi **500 de ani de la tipărirea Liturghierului lui Macarie (1508)**, şi că în anul 2009 se vor împlini **650 de ani de la întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei (1359), 650 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Grigorie Palama († 1359), 1630 de ani de la trecerea în veşnicie a Sf. Vasile cel Mare († 379)** şi **1620 de ani de la trecerea la viaţa cea neîmbătânitoare a Sf. Grigorie de Nazianz († 389)** şi că, în legătură cu toate aceste evenimente, P.F. Părinte Patriarh Daniel a reflectat la elaborarea unor programe adecvate de comemorare;

Ca urmare a discuţiilor care au avut loc şi la propunerea Comisiei teologice, liturgice şi didactice, Sfântul Sinod a hotărât în şedinţa din 5 martie a.c. următoarele:

1. *Ia act şi aprobă iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel privind proclamarea de către Patriarhia Română a anului 2008 ca an jubiliar dedicat Sfintei Scripturi şi Sfintei Liturghii.*
2. *Aprobă **programul-cadru naţional bisericesc** iniţiat şi propus de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel pentru realizarea proiectului religios-duhovnicesc, cultural-editorialistic şi mediatic intitulat **„2008 –Anul jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii".***
3. *Aprobă ca în fiecare eparhie şi în fiecare şcoală teologică, ierarhii eparhioţi să ia măsurile necesare pentru a reflecta programul-cadru naţional bisericesc prin acţiuni şi programe locale (media, publicistice şi editorialistice, conferinţe, întruniri şi simpozioane pastorale şi teologice) şi cu contribuţia profesorilor de teologie, a specialiştilor, a preoţilor şi monahilor, evidenţiind importanţa Sfintei Scripturi şi a Sfintei Liturghii în viaţa Bisericii atât în mod distinct, cât şi în ceea ce priveşte legătura interioară dintre ele. O atenţie specială se va acorda receptării acestor programe de către tineret.*
4. *Ca parte a programului-cadru naţional bisericesc, aprobă ca la Conferinţa pastoral-misionară semestrială de primăvară din anul 2008 să se trateze tema **„2008 – Anul jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii".***
5. *Ia act de demersul Administraţiei Prezidenţiale privind realizarea unui parteneriat cultural între Administraţia Prezidenţială şi Patriarhia Română pentru materializarea în anul 2008 a următoarelor evenimente: celebrarea a **320 de ani de la editarea BIBLIEI lui Şerban Cantacuzino,** ctitor al aşezămintelor de la Cotroceni, şi aniversarea a **500 de ani de la fondarea primei tipografii româneşti,** care a avut un ecou remarcabil în întreaga regiune.*
6. *Ia act şi aprobă iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel privind proclamarea de către Patriarhia Română a anului 2009 ca an comemorativ-omagial dedicat Părinţilor capadocieni, care va fi promovat sub sigla: **„2009 – Anul comemorativ-omagial al Părinţilor capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei († 379) şi Sfântul Grigorie de Nazianz († 389)**", precum şi schiţa de program, urmând ca până la sfârşitul anului 2008 să se prezinte spre aprobare un program-cadru naţional bisericesc adecvat.*
7. *Ia act că în anul 2009, la iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel se va realiza un program adecvat la nivelul Arhiepiscopiei Bucureştilor şi al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei pentru aniversarea a **650 de ani de la întemeierea Mitropoliei Ungro-Vlahiei** (1359) şi pentru **comemorarea a 650 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Grigorie Palama (1359)**, recomandând tratarea acestor evenimente în cadrul conferinţei pastoral-misionare din toamna anului 2009.*

Tipăriturile macariene – 500 de ani de spiritualitate şi cultură în Ţările Române

(urmare din p. 1)

an al domniei lui Mihnea voievod, s-a ostenit smeritul ieromonah Macarie, luna noiembrie, anul 7016 (= 1508).

Deosebit de important este de remarcat faptul că textul Liturghierului lui Macarie reprezintă o traducere deosebită şi mai recentă a *Diataxei* patriarhului Filotei Kokkinos, diferită de cea făcută de patriarhul Eftimie în secolul al XIV-lea, ceea ce a reprezentat la acel moment o noutate absolută. Domnitorul a vrut să aibă astfel cea mai nouă traducere a textelor liturgice greceşti.

Octoihul din 1510 oferă un tip interesant şi rar al acestei cărţi; el nu este nici Octoih Mare (cu cântările utreniei şi vecerniei pentru toate zilele săptămânii, în toate cele 8 glasuri), nici un Octoih Mic (care cuprinde cântările utreniei şi vecerniei, tot pe opt glasuri, dar numai pentru zilele de sâmbătă şi duminică). Octoihul macarian cuprinde numai glasul întâi pentru toate zilele săptămânii, iar glasurile 2-8 sunt redate numai pentru cântările rostite sâmbăta şi duminica. Octoihul din 1510 este un tip mixt de Octoih ce se deosebeşte fundamental de cel tipărit tot de monahul Macarie la Cetinje în 1494, care este un Octoih Mare. Deşi ieromonahul Macarie este tipograful ambelor Octoihuri, numele lui fiind menţionat ca atare în postfeţele cărţilor, totuşi, la baza imprimării celui din 1510 a stat un manuscris cu totul nou şi deosebit, atât ca conţinut, cât şi ca ornamentaţie grafică, de cele uzuale care circulau în acea epocă în spaţiul liturgic slavon[1].

Octoihul din 1510 are 200 de file în 25 de caiete, cu 22 de rânduri pe pagină, nu ca la Liturghier, care avea numai 15 rânduri. Ornamentaţia e mai săracă faţă de celelalte două tipărituri macariene, lipsindu-i literele ornate, care alcătuiesc podoaba acestor prime cărţi româneşti, precum şi mai multe din frontispicii.

Octoihul lui Macarie nu impresionează prin realizarea sa artistică, ci prin ideea care a stat la baza alcătuirii lui şi care este unică şi denotă o vie preocupare pastorală a clerului vremii. Se ştie că un Octoih Mare cuprinde cântările vecerniei, miezonopticii şi utreniei pe toate cele opt glasuri, însă volumul mare de text a determinat pe tipografii secolului al XVI-lea să împartă materialul în două volume distincte a câte patru glasuri, aşa este împărţit Octoihul slavonesc al lui Coresi din 1574-1575[2].

Dat fiind faptul că şi în acea epocă în cele mai multe biserici nu se făceau cele şapte Laude în fiecare zi, ci doar vecernia de sâmbătă seară şi utrenia de duminică dimineaţa, au existat şi Octoihuri care cuprindeau doar cântările utreniei şi vecerniei pe aceste două zile, în opt glasuri, lăsând la o parte celelalte cântări pentru cinci zile ale săptămânii. Un astfel de Octoih prescurtat se numeşte Octoih Mic, de pildă Octoihul Mic slavon al lui Coresi din 1578[3].

Octoihul lui Macarie din 1510 este o compilaţie unică a acestor două tipuri, în sensul că el cuprinde toate cele opt glasuri într-un singur volum, dar numai glasul întâi este complet pentru toate zilele săptămânii, iar glasurile 2-8 apar ca în Octoihul Mic, cuprinzând deci doar cântările zilelor de sâmbătă şi duminică. Octoihul lui Macarie prin acest conţinut mixt, constituie o extrem de rară şi de neaşteptată ediţie a acestei cărţi liturgice, şi denotă o preocupare pastorală vie a clerului epocii respective. Desigur, ar putea fi invocate şi motive practice care au putut da naştere unei astfel de lucrări. Probabil că s-a dorit ca printr-o cheltuială minimă să fie satisfăcute toate posibilele necesităţi liturgice ale unei anumite comunităţi, în sensul că în zilele de peste săptămână, dacă se dorea cântarea vecerniei şi a utreniei, să se întrebuinţeze doar cântările glasului întâi, iar pentru restul sâmbetelor şi duminicilor să fie folosite cântările pe toate cele opt glasuri.

Aceeaşi preocupare duhovnicească dar şi culturală a făcut ca în 1512 să fie tipărit şi un *Tetraevangheliar*, primul de acest fel destinat tuturor ortodocşilor care foloseau limba slavonă în cult. Cartea cuprinde cele 4 Evanghelii aşezate în ordinea canonică răsăriteană veche: Matei, Marcu, Luca şi Ioan, dar cu indicarea, pe margine, a pericopelor, astfel ca preoţii să poată găsi uşor pericopa biblică a fiecărei duminici şi zile de peste săptămână. Evangheliarul din 1512 cuprinde 290 de foi, în 37 de caiete, fără paginatură, tipărit cu 20 de rânduri pe pagină. Iniţialele sunt de acelaşi tip, afară de câteva noi. Lucrarea s-a executat sub domnia lui Neagoe Basarab, un domn iubitor de cultură, dar şi doritor de îmbunătăţire a vieţii spirituale a poporului său.

Dintre toate tipăriturile macariene, acesta este cel mai reuşit, iar exemplarul de lux este o capodoperă a graficei româneşti din toate timpurile[4]. Tipărit pe pergament (formatul zaţului, 20 x 13) în condiţii excepţionale, iar toate frontispiciile şi iniţialele au fost executate, în culori, de mână, încât tipăritura îţi lasă impresia că e, mai degrabă, un manuscris.

Farmecul acestei lucrări îl dă litera, care imită pe cea din manuscrise. Alfabetul cirilic, luat din manuscrisele româneşti, e cizelat, simplificat în sensul latin, apropiindu-l de alfabetul occidental, prin litere comune. E folosită o literă fină, elegantă, spaţiată, care dă estetică şi libertate de respiraţie rândului şi paginii întregi. Domnitorul a dorit ca textul Evangheliei nu doar să hrănească sufletele credincioşilor, ci să se şi impună prin frumuseţe şi eleganţă artistică.

Cele trei tipărituri ale monahului Macarie reprezintă monumente de spiritualitate şi cultură ale poporului nostru. Ele sunt expresia deschiderii panortodoxe a neamului românesc, a creativităţii şi sensibilităţii lui artistice, dar şi a dorinţei lui vii de a cultiva o viaţă duhovnicească autentică. Ele au fixat şi au consacrat prin autoritatea şi prin răspândirea de care se bucură slova scrisă o practică liturgică uniformă pentru întreaga Ortodoxie, ele constituind şi prototipul viitoarelor ediţii ale acestor cărţi cultice. Tipăriturile macariene sunt valoroase pentru că ele exprimă dorinţa românilor acelor vremi de a avea carte tipărită şi de a răspândi lumina Evangheliei în întreg Răsăritul Ortodox.

---

[1] Bogate informaţii privind tipărirea octoihului din 1510 pot fi găsite la: P. P. Panaitescu, *Octoihul lui Macarie şi originile tipografiei în Ţara Românească*, Bucureşti, 1939, 28 p. + 2 planşe, studiu publicat şi în revista BOR 57 (1939), p. 525-550.

[2] *Idem*, p. 530.

[3] Ion Bianu şi Nerva Hodoş, *Bibliografia românească veche*, Bucureşti, 1903, vol. I, p. 56-68.

[4] Barbu Teodorescu, *Prima tipografie a Ţării Româneşti, (Macarie 1508-1512)*, BOR 10-11 (1958), p. 990.

ANDREI ŞAGUNA şi Revoluţia Românească din 1848-1849

(urmare din p. 1)

romano-catolice maghiare din Esztergom, deci niciuna din Bisericile româneşti nu se bucura de „independenţă" sau „autocefalie". În continuare, prin acelaşi articol se cerea „restabilirea Mitropoliei române şi a Sinodului general anual după vechiul drept, în care sinod să fie deputaţi bisericeşti (clerici, *n.n.*) şi mireneşti; în acelaşi sinod să se aleagă şi episcopii româneşti, liber, prin majoritatea voturilor, fără candidaţiune. La aducerea aminte despre vechiul drept al românilor de a avea mitropolie şi sinod general anual, s-a proclamat de popor mitropolia română transilvană cu aplauz unanim". Era o declaraţie destul de ambiguă în favoarea unificării celor două Biserici; totuşi, nu s-a intrat în detalii, nefiind momentul potrivit pentru discuţii pe această temă.

În cadrul aceleiaşi Adunări de la Blaj, a fost ales un „Comitet permanent" al românilor, cu sediul la Sibiu, care urma să fie prezidat de Andrei Şaguna. Între cei 25 de membri ai Comitetului se numărau şi câteva nume bine cunoscute din rândul clerului: profesori de teologie de la Sibiu, protopopi şi preoţi din parohiile rurale (ca Sava Popovici Barcianu din Răşinari, viitor membru corespondent al Academiei Române sau Ştefan Moldovan din Pinticu), alături de câţiva intelectuali ca Simion Bărnuţiu, vice-preşedinte, Avram Iancu, Alexandru Papiu-Ilarian, Aron Pumnul şi alţii. Din cele două delegaţii, alese tot atunci, pentru a prezenta împăratului şi Dietei Transilvaniei hotărârile adoptate la Blaj, au făcut parte şi numeroşi slujitori ai Bisericii. Este adevărat că a doua delegaţie, condusă de episcopul Ioan Lemeni, nu şi-a putut îndeplini mandatul, căci după cum era de aşteptat, Dieta de Cluj, formată mai cu seamă din reprezentanţii aristocraţiei maghiare, n-a ţinut seamă de revendicările româneşti, ci dimpotrivă, la 30 mai 1848 a votat „uniunea" Transilvaniei cu Ungaria. Câteva zile mai târziu, la 10 iunie, sub presiunea evenimentelor, „uniunea" a fost sancţionată şi de împărat. Acest lucru a contribuit la agravarea conflictelor dintre românii şi maghiarii din Transilvania.

Prima delegaţie, condusă de Şaguna, cu 50 de membri, de asemenea cuprindea cărturari de prestigiu, ca August Treboniu Laurian, George Barițiu, vicarul unit Alexandru Sterca-Şuluţiu, viitor mitropolit al Blajului, protopopul Ioan Popasu de la Braşov si alţii. Delegaţia a prezentat împăratului Ferdinand V doleanţele româneşti, în câteva memorii, după care, Şaguna împreună cu Timotei Cipariu şi protopopul ortodox Iosif Ighian din Zlatna şi câţiva mireni au plecat la Pesta, unde au încercat să prezinte şi unor miniştri maghiari revendicările româneşti, mai cu seamă cele cu caracter social.

Din nefericire, menţinerea vechilor privilegii ale aristocraţiei maghiare, la care se adaugă o serie de arestări din rândul românilor, chiar masacre ale ţăranilor noştri, cum au fost cele de la Mihalţ şi Luna, au agravat tensiunile interetnice şi au dus la convocarea celei de-a treia Adunări româneşti de la Blaj, în septembrie 1848, la care au participat mii de români, înarmaţi şi organizaţi milităreşte. Adunarea a cerut încetarea execuţiilor, desfiinţarea iobăgiei, anularea hotărârii de anexare a Transilvaniei la Ungaria, înfiinţarea gărzilor naţionale româneşti. S-a ales un nou „comitet naţional", un adevărat guvern provizoriu românesc, cu cinci membri, condus de Simion Bărnuţiu, care şi-a continuat activitatea tot la Sibiu, dar în condiţii cu totul nefavorabile, lucrând pentru introducerea unei administraţii româneşti din Transilvania.

La 16/ 28 decembrie are loc la Sibiu o nouă adunare naţională românească (mai corect o conferinţă), prezidată de episcopul Andrei Şaguna, la care participă peste 250 de intelectuali români, inclusiv membri ai clerului. Se constată din nou o deplină unitate de vederi între ortodocşi şi uniţi, căci generalul Puchner, comandantul trupelor imperiale din Transilvania, intenţiona să convoace două adunări româneşti, pe baze confesionale, una la Sibiu, alta la Blaj, încercare respinsă de liderii români. S-a adoptat o nouă „petiţie naţională", în 13 puncte, prin care se protesta împotriva anexării Transilvaniei la Ungaria, decisă fără consimţământul românilor, pretinzând ca aceasta „să rămână în a sa independenţă". S-a format o nouă delegaţie (Andrei Şaguna, August Treboniu Laurian şi protopopul Ioan Popasu) care s-a deplasat la Viena pe drumuri diferite: Şaguna prin Bucureşti şi Cernăuţi, iar ceilalţi prin Zagreb. Şaguna a fost primit acum de noul împărat Francisc Iosif I la Olmutz (azi Olomouc), unde era refugiată Curtea imperială, apoi s-a întâlnit cu ceilalţi delegaţi la Viena (între timp au venit şi reprezentanţi ai românilor din Banat, Bihor şi Bucovina), redactând un memoriu comun, în opt puncte, în numele întregii naţiuni române, prin care solicitau „ unirea tuturor românilor" din Imperiul Austriac într-o singură naţiune, independentă, împăratul urmând să devină „mare duce al românilor", precizându-se că „naţiunea română nu poate şi nu trebuie să mai rămână subordonată nici uneia din naţiunile din statul austriac". Se exprima astfel cu claritate idealul unităţii româneşti din Imperiul Habsburgic, singura soluţie posibilă în conjunctura politică de atunci fiind cea propusă de semnatari. Sancţionarea unei noi Constituţii a Imperiului Habsburgic, la 4 martie 1849, nu rezolva revendicările româneşti, ci dimpotrivă, proceda la divizarea Transilvaniei şi Banatului. Aceasta a dus la noi memorii de protest până la mijlocul lunii august 1849, după care Şaguna s-a putut reîntoarce la reşedinţa din Sibiu – tot prin Galiţia, Bucovina, Moldova şi Ţara Românească –, găsind totul risipit şi distrus de trupele kossuthiste.

Acţiunile diplomatice ale lui Şaguna i-au atras adversitatea revoluţionarilor maghiari, în frunte cu Kossuth, care declara, în primăvara anului 1849, în cadrul unor negocieri româno-ungare, că este dispus să ofere amnistie tuturor românilor, cu excepţia lui Şaguna. Deşi unii contemporani si apoi anumiţi istorici au condamnat atitudinea „personalităţii" sau „dinasticismului" lui Şaguna, judecând azi lucrurile cu obiectivitate, ne dăm seama că în conjunctura politică de atunci, nici nu ar fi putut acţiona altfel. Oricum, roadele aşa-zisului său „dinasticism" s-au văzut mai târziu, căci numai datorită lui s-au obţinut aprobările pentru apariţia „Telegrafului Român", pentru înfiinţarea Astrei, pentru reînfiinţarea Mitropoliei. Numai atât dacă ar fi făcut şi ar fi de ajuns.

Aportul lui Andrei Şaguna la cauza revoluţiei româneşti pe plan diplomatic a fost apreciat în chip deosebit de contemporani. De pildă, la 26 februarie 1849 din Sibiu, Simion Bărnuţiu şi Timotei Cipariu îi trimitea o scrisoare la Viena, din care reproducem o parte: „Am crezut de mare necesitate a chema înţelepciunea şi cerceta prudenţa a Prea Sfinţiei Tale spre a împăca toate diferenţele şi a uni toate cugetele şi lucrările tuturor către unul şi acelaşi scop al fericirii naţionale, dinaintea căreia trebuie să se ascundă toate pasiunile, toate interesele private şi toată diferenţa opiniunilor... şi atunci cauza naţională va triumfa. Naţiunea îţi va rămâne datoare mult, va recunoaşte cu plăcere marile servicii ce ai adus pentru ridicarea ei la rangul ce i se cuvine, şi numele Prea Sfinţiei Tale îl vor spune părinţii copiilor lor ca să se binecuvinte din generaţiune în generaţiune..." (Ilarion Puşcariu, *Documente pentru limbă şi istorie*, I, Sibiu, 1989, p. 265-266).

Iar vicarul Alexandru Sterca Şuluţiu din Şimleul Silvaniei, viitorul mitropolit al Blajului, îi scria, la 28 octombrie 1849, aceste cuvinte: „Mulţumim pentru adevărata râvnă, ostenelele şi jertfele cele mari ce faci pentru fericirea naţiunii noastre. Dee-ţi Atotputernicul putere spirituală şi materială, ca precum doreşti până în sfârşit, neobosit, ca un neînvins atlet cursul în arena naţiunii noastre în încoronare să-l poţi curge" (Nicolae Popea, *Memorialul lui Andrei Şaguna* Sibiu, 1889, p. 364, şi *Memoriile lui Andrei Şaguna*, Sibiu, 1923, p. 32-33).

Mult mai interesante sunt aprecierile istoricului american Keith Hitchins de la Universitatea statului Illinois, care a consacrat mai multe studii lui Şaguna. Iată ce scria el despre prezenţa lui Andrei Şaguna la Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848: „Două figuri au dominat Adunarea, Bărnuţiu şi Şaguna. Bărnuţiu nu avea egal ca erou popular; el a fost cel care a dat cea mai limpede expresie entuziasmului şi aspiraţiilor intelectualilor. Dacă n-ar fi fost ei şi sprijinitorii lor, programul naţional adoptat pe Câmpia Libertăţii ar fi fost probabil limitat la o exprimare a loialităţii faţă de Casa domnitoare şi la câteva generalităţi despre oportunitatea reformei. Rolul lui Bărnuţiu ca mentor al mişcării naţionale a fost similar aceluia al lui Giuseppe Mazzini în Italia (om politic şi publicist italian, cu un rol însemnat în revoluţia din Italia din anii 1848/1849, *n.n.*). *Şaguna – pentru a extinde comparaţia – nu s-a deosebit de Cavour* (om politic italian, prim-ministru al Sardiniei şi apoi al regatului italian unificat, n.n.); *ambii s-au distins în cadrul mişcărilor lor naţionale ca organizatori şi diplomaţi care n-au prea fost dominaţi de entuziasmul momentului*, Şaguna a cântărit situaţia dată, pentru a determina ceea ce era atât corect – adică compatibil cu „spiritul epocii", cu principiile spirituale ale ortodoxiei şi cu prerogativele autorităţii civile – cât şi realizabil în această ordine. Doar după aceea a acţionat. Prudenţa şi deliberarea sunt calităţi care cu greu produc un erou popular, dar caracterul direct al lui Şaguna a produs respectul deopotrivă al prietenilor şi oponenţilor din rândul intelectualilor şi el a exercitat o mare influenţă asupra ţărănimii în virtutea funcţiei sale eclesiastice. Pe drept cuvânt, cei doi comisari (ai Guvernului, *n.n.*) şi alţi observatori ai adunării au atribuit „prezenţei lui dominante" ordinea şi demnitatea cu care s-au comportat participanţii." (Keith Hitchins, *Ortodoxie şi naţionalitate. Andrei Şaguna şi românii din Transilvania*, trad. rom. Prof. Aurel Jivi, Bucureşti, 1995, p. 75-76.)

Considerăm că aceste aprecieri venite din partea unor fii ai Bisericii unite şi a unui istoric străin pun în lumină verticalitatea politică a lui Andrei Şaguna, pe care marele nostru poet naţional Mihai Eminescu îl considera un „om politic din creştet până în tălpi".

Primul episcop ortodox român al Italiei: P.S. SILUAN ŞPAN

Preocupările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru diaspora românească au crescut odată cu emigrarea masivă a românilor în străinătate, mai ales în ţările din vestul Europei. În acest context, Sf. Sinod, în iunie 2007, a înfiinţat Episcopia Ortodoxă Română a Italiei pentru sutele de mii de credincioşi ortodocşi români emigraţi aici. În şedinţa ulterioară din 5 martie 2008, a confirmat şi ales candidatul propus de Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale şi Meridionale pentru această nouă Episcopie, în persoana PS Siluan (Şpan), ca primul episcop ortodox al Italiei.

Prea Sfinţitul Siluan s-a născut la data de 5 martie 1970, în localitatea Gura Râului, jud. Sibiu, fiind cel de-al patrulea copil (dintre cei şase copii, doi băieţi şi patru fete) al preotului Gheorghe şi preotesei Emilia Şpan, primind numele de botez Ciprian-Nicolae. După şcoala din comuna natală, a absolvit în anul 1988 Liceul de matematică-fizică „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, după care a urmat Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu, promoţia 1993.

La 21 ianuarie 1994, a fost hirotonit de PS Serafim Făgărăşanul (viitorul Mitropolit al Europei Centrale şi de Nord) diacon celib, iar la 6 martie 1994, preot pe seama Capelei Facultăţii de Teologie din Sibiu. Studiile teologice le-a continuat apoi, cu un program doctoral, la Institutul de Teologie Ortodoxă „Saint-Serge" din Paris (1994-1998), timp în care a fost preot slujitor şi duhovnic la mânăstirea ortodoxă „Notre Dame de Tout Protection" de la Bussy-en-Othe, Yonne, Franţa (1994-2001), aflată sub jurisdicţia canonică a Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol.

Din 1999 a fost transferat canonic din Arhiepiscopia Sibiului, la Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Europei Occidentale şi Meridionale de la Paris, devenind paroh la biserica „Cuvioasa Paraschiva - Cuvioasa Genoveva" din Paris, iar în anul 2001 a fost numit consilier pe probleme de liturgică şi de misiune al aceleiaşi eparhii. Tot în anul 2001, cu binecuvântarea IPS Mitropolit Iosif al Parisului (după ce a fost închinoviat în anul 2000 în obştea mânăstirii Lăzeşti, Arhiepiscopia Alba-Iuliei, sub numele de *Codrat*), face făgăduinţele monahale, primind numele de *Siluan*.

În şedinţa din 4-5 iulie 2001, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales Episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de la Paris, cu titulatura de *Marsilianul*. Astfel, a fost hirotonit arhiereu la data de 21 octombrie 2001, în biserica „Sf. Iosif" din Bordeaux, odată cu ridicarea Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de la Paris la rangul de Mitropolie a Europei Occidentale şi Meridionale. Au urmat trei ani de activitate misionar-pastorală, în special în Franţa, Spania şi Portugalia, şi de coordonare a vieţii monahale din această Mitropolie. În acest timp şi-a avut reşedinţa la nou-înfiinţata mânăstire cu hramul „Înălţarea Sfintei Cruci", de la Malvialle (Masivul Central, Franţa).

Din august 2004, din nevoi pastorale crescânde, i s-a încredinţat organizarea administrativă, apoi păstorirea Vicariatului Ortodox Român al Italiei, cu sediul la Gavedo, Groppoli/Mulazzo, provincia Massa-Carrara. În acest timp s-au înmulţit comunităţile ortodoxe române şi au crescut preocupările duhovniceşti ale românilor din Italia.

În acest context, al intensei activităţi misionar-pastorale, administrativ-bisericeşti, social-caritative, cultural-educative, de reprezentare a Ortodoxiei româneşti în străinătate, ecumenice, ştiinţifice şi publicistice, PS Siluan a fost ales ca primul Episcop ortodox român al Italiei. Instalarea oficială a avut loc pe data de 8 mai 2008, în biserica Sant Atanasio a parohiei ortodoxe române „Sf. Antonie cel Mare" din oraşul Lucca, regiunea Toscana, în prezenţa a opt ierarhi, a peste 100 de preoţi şi diaconi, a reprezentanţilor Bisericii Romano-Catolice din Italia, a reprezentanţilor statului român şi statului italian, dar şi a numeroşi credincioşi, care şi-au exprimat deschis bucuria că au propriul lor ierarh. Sfânta Liturghie a fost prezidată de IPS Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, care a şi rostit cuvântul de învăţătură, iar instalarea a fost făcută de IPS Iosif, Arhiepiscopul Parisului şi Mitropolitul Europei Occidentale şi Meridionale, după ce a fost citită Gramata oficială de către PS Ciprian Câmpineanu, delegatul PF Sale Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Au mai luat cuvântul reprezentanţi ai autorităţilor române, ai autorităţilor locale şi ai Bisericii Romano-Catolice din Italia, în faţa unor credincioşi din Italia şi din ţară, care au umplut biserica până la refuz, inclusiv piaţa din faţa ei.

După instalare, într-un interviu pentru TVR, PS Siluan a declarat: *„Crucea cu care mă întâlnesc cel mai mult este crucea propriilor mele limite, propriilor mele neîncheg㠖ri şi dacă n-aş avea mângâierea harului care pe toate cele cu lipsă le plineşte şi pe cele cu neputinţă le vindecă, aşa cum ni s-a spus şi ni s-a aşezat din diaconie, preoţie şi, mai ales, prin hirotonia întru episcop, omeneşte vorbind, nu aş mai îndrăzni să merg înainte după aceşti şapte ani de episcopat, ci primul lucru care l-aş face m-aş retrage şi aş căuta să mă duc la pocăinţă. Pentru că îmi dau seama că primul păcat care ne paşte - şi mă paşte pe mine, în primul rand, şi pe noi pe toţi - este acela împotriva iubirii lui Dumnezeu, adică neridicarea la măsura iubirii lui Dumnezeu pentru om şi neridicarea la măsura iubirii lui Dumnezeu Care se aşteaptă să transpară prin slujirea episcopului şi prin atitudinea, prin trăirea, prin cuvântul, prin privirea, prin tot ceea ce face episcopul (...). Trăiesc însă deplin în ceea ce îmi este rânduit de Dumnezeu. Dumnezeiasca Liturghie este „acasă" pentru mine. Acolo unde pot să slujesc dumnezeiasca Liturghie este acasă. Cu atât mai mult că Dumnezeu îmi îngăduie şi mă binecuvintează să slujesc pe fraţii mei care sunt pribegi şi condiţia aceasta de pribeag este condiţia lui Adam de după căd㠖re. Şi condiţia pe care însuşi Domnul Hristos a asumat-o. Cain a întemeiat cetatea. Adam a fost pribeag, un nomad, aproape de pământ, şi Domnul Hristos şi-a asumat această condiţie. Şi această condiţie reprezintă prin excelenţă un privilegiu în sine, privilegiu nu numai al Domnului, ci şi privilegiul Apostolilor şi al tuturor celor care urmează acestei perspective".*

Numai cei care trăiesc sau au trăit printre străini ştiu cât de greu, dar şi cât de înălţător, este să îţi asumi acest mod de existenţă şi cât de benefic este să te lupţi să regăseşti acel „acasă" raportat la Dumnezeu, nu la oameni. PS Siluan este, în acest sens, trimisul lui Dumnezeu care are menirea să le descopere românilor pribegi *cărarea*, spre rotunjirea ocolului, pentru a se întoarce „acasă", aşa cum spunea, atât de înţelept Părintele Arsenie Boca. Nu întâmplător instalarea PS Sale a avut loc tocmai în ziua pomenirii Sf. Apostol Ioan Evanghelistul şi a Sf. Cuv. Arsenie cel Mare.

Atmosfera în care a fost instalat primul episcop ortodox român al Italiei a fost înălţătoare, de mare bucurie, de întărire duhovnicească, de regăsire a acelui „acasă" pierdut sau părăsit, de încredinţare în mâna atotocrotitoare a lui Dumnezeu şi, de aceea, toţi cei prezenţi au exclamat într-un glas, pentru noul lor păstor: „Vrednic este"! Iar noi cei din ţară răspundem „Amin!", aşa să fie!

Pr. conf. univ. dr. Irimie MARGA

Din actualitatea bisericească panortodoxă

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I în topul celor mai influente 100 de personalităţi din lume

Într-o recentă catalogare realizată de către revista „Time", a celor mai influente 100 de personalităţi din întreaga lume, poziţia a unsprezecea este ocupată de către Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I.

Rolul de prezentare a Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I i-a revenit Arhiepiscopului de Canterbury Rowan Williams, el însuşi un admirator sincer al Ortodoxiei şi promotor al teologiei patristice, care afirma:

„Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului se bucură de un titlu istoric foarte puternic, însă în comparaţie cu rolul Papei în Biserica Catolică, are o putere executivă directă limitată în lumea ortodoxă răsăriteană. Patriarhii trebuie să-şi câştige influenţa lor pe scena internaţională şi cu adevărat, puţini Patriarhi în ultimele secole au reuşit să facă mai mult decât să-şi păstreze titlul lor.

Cu toate acestea, Patriarhul Bartolomeu a reuşit să transforme neputinţa politică relativă a oficiului său, în putere. Acest fapt îi dă posibilitatea de a urma o viziune clară, morală şi duhovnicească, care nu are de a face cu echilibrele puterii. Şi această viziune e condusă de neliniştea sa pentru mediu (natură).

Într-un mod care este profund fidel tradiţiilor cultului şi reflexiei Bisericii Ortodoxe Răsăritene, a insistat asupra faptului că întrebările ecologice sunt în mod fundamental spirituale. A accentuat că o lume în care Dumnezeu Creatorul foloseşte firea materială a universului pentru a comunica cine este El şi ceea ce El doreşte, este una care implică respect de la persoanele umane. Probabil mult mai mult decât oricare alt lider religios de orice credinţă, Patriarhul Bartolomeu a menţinut deschisă această dimensiune spirituală a ecologiei.

Titlul Patriarhului, din punct de vedere istoric, se referă la responsabilitatea pastorală a Patriarhului «pentru întreaga lume locuită». Acest demn şi vizionar păstor a dat un complet nou sens vechiului titlu onorific. Lucrarea sa ne pune pe agenda noastră zilnică întrebarea legată de cum ne exprimăm responsabilitatea spirituală pentru lumea în care trăim".

Redeschiderea vestitei Biblioteci a Patriarhiei Alexandriei

În după-masa zilei de vineri, 9 mai a.c., Prea Fericitul Părinte Theodoros al II-lea, Papă şi Patriarh al Alexandriei şi a întregii Africi a inaugurat şi redeschis totodată istorica Bibliotecă a Patriarhiei Alexandriei, care a fost modernizată cu sprijinul financiar al Băncii Naţionale a Greciei, a cărei director, dl. Takis Arapoglou, este grec de origine egipteană.

În cuvântarea sa, Prea Fericitul Părinte Theodoros al II-lea a mulţumit călduros celor care au sprijinit financiar acest proiect ambiţios, subliniind faptul că Biblioteca Patriarhiei Alexandriei conţine manuscrise de o inestimabilă valoare, care vizează întreaga istorie şi teologie a Bisericii Ortodoxe, cărţi ce reliefează rolul cultural şi spiritual al elenismului egiptean etc.

Istoria renumitei Biblioteci Patriarhale începe din anul 642, forma actuală având-o din sec. al X-lea, din timpul păstoririi patriarhului Eutihie. În anul 1252 a fost transferată de la Alexandria la Cairo, în anul 1976 fiind elaborat şi primul catalog al manuscriselor şi cărţilor, sub supravegherea atentă a patriarhului Partenie al II-lea. În 1830, Biblioteca a fost transferată la Hamzaoui, acolo unde se află astăzi Consiliul Patriarhal, patriarhul Meletie Metaxakis fiind cel care în 1928 o readuce în Alexandria, lângă sediul actual al Patriarhiei.

Astăzi, locaţia Bibliotecii cuprinde parterul şi primul etaj din clădirea Patriarhiei. Patrimoniul Bibliotecii constă într-un număr de 40.000 volume de cărţi şi 3000 de manuscrise începând cu sec. al XIV-lea. De asemenea, Biblioteca mai conţine 530 de manuscrise ale Patriarhiei datând din sec. al V-lea. La parterul reşedinţei patriarhale se află o modernă sală de lectură, o sală de consfătuire şi o sală dotată cu un proiector de imagine necesar vizualizării de manuscrise. La primul etaj al aceleiaşi clădiri se află o sală amenajată pentru întâlnirile cadrelor didactice şi o alta utilată cu dispozitive de securitate necesare păstrării şi conservării manuscriselor.

Ceremonia de inaugurare şi redeschidere a vestitei Biblioteci a Patriarhiei Alexandriei s-a încheiat prin oferirea *Crucii Sfântului Marcu*, cea mai înaltă distincţie a Patriarhiei Alexandriei, de către Prea Fericitul Părinte Theodoros al II-lea, directorului Băncii Naţionale a Greciei, ca şi a altor distincţii celor care s-au implicat în susţinerea proiectului tocmai finalizat.

Vizita oficială a Prea Fericitului Părinte Ieronim, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii la Patriarhia Ecumenică

Prea Fericitul Părinte Ieronim, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii a întreprins în perioada 9-11 mai a.c., prima sa vizită la Patriarhia Ecumenică în calitate de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei. Vizita, deşi programată să aibă loc la sfârşitul lunii martie, a fost anulată datorită traumatismului şi operaţiei suferite de către Prea Fericirea Sa la piciorul drept.

Slujba oficială a Te-Deumului de primire a Întâistătătorului Bisericii Greciei a avut loc vineri, 9 mai, la ora 11:30 în Catedrala Patriarhală Sfântul Gheorghe din Fanar. Imediat după aceea Prea Fericitul Părinte Ieronim a urcat în Palatul Patriarhal, în Sala Tronului, unde au fost rostite cele două cuvântări oficiale ale Patriarhului Ecumenic Bartolomeu şi a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe a Greciei.

Sâmbătă, 10 mai, au urmat discuţii bilaterale între membrii delegaţiilor celor două Biserici. În seara aceleiaşi zile, distinşii oaspeţi, împreună cu delegaţia gazdă au participat la slujba Vecerniei, în biserica Sfântului Gheorghe Pilis Andrianoupoleos.

Vizita Prea Fericitului Părinte Ieronim la Patriarhia Ecumenică s-a încheiat în Duminica Mironosiţelor, 11 mai, când, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, a concelebrat Sfânta Liturghie împreună cu Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe a Greciei la Mănăstirea Stravropighie Patriarhală cu hramul „Izvorul Tămăduirii" din Baloukli (suburbie a Constantinopolului), unde au participat un număr mare de pelerini, atât din Grecia, cât şi din oraşul de pe malul Bosforului. De subliniat faptul că atât Constantinopolul, cât şi Atena au dorit să evidenţieze cu emfază în cadrul convorbirilor şi a declaraţiilor de presă noua perioadă care a început în relaţiile frăţeşti dintre cele două Biserici.

Dintre temele abordate de către cei doi Întâistătători, amintim: armonizarea *Cartei statutare* a Bisericii Greciei cu *actul sinodal* din 1928 al Patriarhiei Ecumenice; mai strânsa colaborare dintre cele două Biserici, atât în Atena (unde Patriarhia Ecumenică are o reprezentanţă oficială), cât şi la Bruxelles (unde ambele Biserici au reprezentanţă pe lângă forurile europene), ca şi încuviinţarea mutării de clerici din eparhiile Bisericii Greciei, în eparhii ale Patriarhiei Ecumenice din diaspora*.

Menţionăm că Prea Fericitul Părinte Ieronim a fost însoţit în această vizită oficială de către Mitropolitul Procopie de Neas Krinis şi Kalamaria, Mitropolitul Theoklit de Ioannina, de Mitropolitul Hrisostom de Zakinthos, cât şi de Mitropolitul Alexie de Trikkis şi Stagona, ca şi de alte persoane din administraţia bisericească de la Atena.

Prea Fericitul Părinte Pavle a renunţat la responsabilităţile slujirii patriarhale

Potrivit unui comunicat de presă emis de către Biserica Ortodoxă Sârbă, Prea Fericitul Părinte Pavle, Patriarhul Serbiei, a renunţat începând cu data de 17 mai a.c. la responsabilităţile slujirii patriarhale, datorită problemelor de sănătate.

În comunicatul de presă amintit, Biserica Ortodoxă Sârbă anunţă că responsabilităţile Prea Fericitului Părinte Pavle au fost transferate Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe.

Unul dintre ierarhii de excepţie ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, Înalt Prea Sfinţitul Părinte Amfilohie de Muntenegru este cel care, potrivit tuturor probabilităţilor, va deţine demnitatea de preşedinte al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, până la alegerea unui nou Întâistătător.

Amintim faptul că Prea Fericitul Părinte Pavle avea titulatura de Arhiepiscop de Peci, Mitropolit de Belgrad şi Karlovitz şi Patriarh al Serbiei, fiind ales în această demnitate la data de 1 decembrie 1990. Anul trecut, Prea Fericirea Sa împlinise 50 de ani de slujire episcopală şi 17 ani de slujire ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Sârbe.

(continuare în p. 8)

Dr. Ştefan TOMA

Umanistul NICOLAE MILESCU SPĂTARUL, autorul primei traduceri integrale a Vechiului Testament în limba română – 300 de ani de la mutarea în veşnicie –

(urmare din p. 1)

(1653-1658), fiind preferat pentru o astfel de funcţie datorită pregătirii sale intelectuale şi faptului că vorbea curent greaca, latina, slavona, turca şi italiana.

Sub domnitorul următor, Gheorghe Ghica (1658-1659), a fost promovat la rangul de spătar, adică purtător de sabie şi buzdugan ale domnitorului, iar pe câmpul de luptă – având responsabilitatea de comandant al armatei.

Când, în 1659, Ghica-Vodă a fost transferat de turci ca domn al Ţării Româneşti, Nicolae Milescu Spătarul (numele de spătar i se va asocia de acum încolo numelui de familie) îl va urma pe acesta, înaintând în grad ca „mare spătar". Dar s-a întâmplat ca în septembrie 1660, Gh. Ghica să fie mazilit tot de către turci, ceea ce a determinat şi sfârşitul carierei militare a lui Nicolae Milescu Spătarul.

S-a reîntors în Moldova, unde domnea Ştefăniţă-Vodă, fiul lui Vasile Lupu (1659-1661), care studiase şi el la Constantinopol, ca şi Nicolae Milescu Spătarul. Acum devine consilier (sfătuitor) al domnitorului. S-a întâmplat însă ca Ştefăniţă să moară pe neaşteptate şi Nicolae Milescu se vede nevoit să se refugieze din nou în Ţara Românească, unde era acum domn Grigore Ghica, fiul lui Gheorghe Ghica (1660-1664). Acesta l-a numit pe Milescu „capuchehaie", adică emisar al său pe lângă Poarta Otomană. A păstrat această funcţie până la sfârşitul domniei lui Grigorie-Vodă, în 1664, când şi-a pierdut şi el postul pe care l-a avut.

Reflectând la toţi aceşti ani în care Nicolae Milescu a îndeplinit diferite dregătorii, ba în Moldova, ba în Ţara Românească, ba la Constantinopol, ne dăm seama cât de nestatornică a fost viaţa sa şi cât de puţin prielnică pentru valorificarea pregătirii sale intelectuale de excepţie. Din păcate, nici în anii ce au urmat nu a avut parte de perioade de stabilitate şi linişte. Astfel, chiar în 1664, când s-a întâmplat schimbarea domnului pe care el îl reprezentase la Constantinopol, Nicolae Milescu nu s-a mai putut întoarce în ţară, ci a apucat calea apusului Europei. Un prim popas l-a făcut la Berlin, la curtea marelui elector de Brandenburg, Frederic Wilhelm I, pentru ca în 1666 să se afle la Stettin, în Pomerania, pe atunci sub dominaţie suedeză. Acolo era refugiat fostul domnitor al Moldovei Gheorghe Ştefan, al cărui grămătic fusese Nicolae Milescu. Cum fostul domn nădăjduia să-şi recapete domnia, l-a folosit pe omul cu bogată experienţă diplomatică în scopul dorit de el. L-a trimis în solie la Stockholm, la regele Carol al XI-lea al Suediei, iar mai apoi la Paris, la Ludovic al XIV-lea spre a cere sprijin în vederea reîntoarcerii sale în Moldova. Dar solia lui Nicolae Milescu nu s-a soldat cu succes pentru Gheorghe Ştefan, care a şi murit în exil, în 1668. În noua situaţie, deloc favorabilă Nicolae Milescu a fost nevoit să se întoarcă în Moldova, unde domnea Alexandru Iliaş, ultimul voievod din dinastia Muşatinilor (1666-1668). Din nefericire, nu s-a întors spre bune, pentru că i s-a întâmplat o mare nenorocire. Bănuit de complot împotriva domnului, care în 1668 a şi fost mazilit de turci, acesta, înainte de a părăsi ţara, l-a prins pe Milescu şi l-a desfigurat, tăindu-i cartilagiul dintre cele două nări.

În legătură cu această nefericită întâmplare există şi o altă variantă, lansată de Ion Neculce în „O samă de cuvinte" şi anume că de fapt mutilarea lui s-ar fi petrecut în timpul lui Ştefăniţă-Vodă, pe care Nicolae Milescu l-ar fi trădat, invitându-l pe Constantin Basarab-Vodă cel bătrân, aflat în Ţara Leşească, că să se ridice de acolo cu oşti şi să-l înlăture pe Ştefăniţă, lucru de care domnul moldovean a aflat şi i-ar fi aplicat, cu propriul hanger, tăierea nasului.

Oricum s-ar fi întâmplat lucrurile, este sigur că Milescu se afla în ianuarie 1671 la Constantinopol, unde l-a întâlnit pe patriarhul Dositei al Ierusalimului, de care era foarte apropiat încă din anii pregătirii sale la şcoala Patriarhiei. Acesta i-a mijlocit primirea la ţarul Alexei Mihailovici Romanov al Rusiei, unde a şi fost numit ca interpret, la Departamentul Soliilor. În 1675 Milescu va primi o însărcinare foarte importantă: a fost trimis de ţar la Pekin spre a mijloci stabilirea de relaţii diplomatice cu China. S-a înapoiat la Moscova în 1678, fără rezultatul aşteptat. Mai mult decât atât, el nu l-a mai găsit în viaţă pe ţarul Alexei. A rămas totuşi să slujească pe mai departe la acel departament şi sub următorii ţari (Teodor, Ivan şi Petru cel Mare). Acolo, în Rusia a murit Nicolae Milescu Spătarul, la 1708, împlinindu-se, prin urmare, în acest an, trei sute de ani de la mutarea sa în veşnicie. (În legătură cu dregătoriile şi călătoriile lui Nicolae Milescu Spătarul a se vedea: Radu Ştefan Vergatti, *Nicolae Spătarul Milescu, viaţa, călătoriile, opera*, Editura Paideia, Bucureşti, 1998, p. 62-90).

A lăsat în urmă nu doar un prestigios nume al unui diplomat prezent pe la multe curţi domneşti, regale şi imperiale din Europa şi Asia, dar şi o operă scrisă de mare valoare. Din cele peste 40 de titluri de carte, păstrate în manuscris sau tipărite, vom selecta doar câteva, care îl legitimează pe Milescu ca pe un erudit istoric, teolog, filosof, poliglot şi diplomat, ce ne-a făcut cinste, în acele îndepărtate vremuri, peste tot, în lume.

Amintim astfel:

1. *Carte cu multe întrebări foarte de folos pentru multe trebi ale credinţei noastre* (1661). Este o traducere din Sf. Atanasie cel Mare, al Alexandriei şi are caracterul unui catehism.

2. *Istoria despre sfântă icoană a Prea Sfinţiei noastre Stăpâne Născătoare de Dumnezeu Maria, de la Mănăstirea Neamţ, dăruită de împăratul bizantin Ioan Paleologu lui Alexandru cel Bun* (manuscris din 1655).

3. *Stella Orientalis occidentali splendens...* (*Steaua Orientului strălucind în occident...*). Este o mărturisire de credinţă ortodoxă, scrisă în timpul vizitei la Stockholm (1667).

4. *Descrierea prea vestitei şi marei biserici numită Sfânta Sofia din Constantinopol* (1684).

5. Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului, *Împotriva ereziilor* (o traducere din 1698).

6. *Cartea despre hieroglife* (1674).

7. *Arborele genealogic al ţarilor ruşi*. Carte scrisă în colaborare cu subdiacul Petru Dolgov (în 1674).

8. *Jurnal de călătorie în China* (1675), publicat în românește în 1956.

9. *Descrierea Chinei* (1678).

10. *Vechiul Testament* (traducere integrală a primei părţi a Bibliei).

Revenind la lucrarea menţionată pe locul 10, opinia împărtăşită de cei mai mulţi cercetători este că aceasta reprezintă „opera de căpătâi" a spătarului Nicolae Milescu (Pr. Dumitru Cristescu, *Opera teologică şi apologetică a Spătarului Nicolae Milescu*, în „Ortodoxia", nr. 4/1958, p. 503, Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu – coordonatori, *Dicţionarul scriitorilor români*, Editura Albatros, Bucureşti, 2001 (M-Q), p. 212). Dat fiind faptul că este şi prima traducere a Vechiului Testament în limba română, vom stărui şi noi, în continuare, asupra ei, pentru motivul că ne aflăm, aşa cum am precizat la început, în anul 2008, declarat de către Sfântul Sinod drept „anul Bibliei şi al Liturghiei".

N-am precizat, în cazul acestei traduceri vechitestamentare, anul apariţiei, aşa cum am făcut cu toate celelalte scrieri, şi aceasta deoarece asupra acestei probleme a datării, părerile cercetătorilor sunt împărţite. Spre exemplu, mitropolitul Gheorghe al Moldovei (1723-1729) face următoarea însemnare pe o „Viaţă a Cuviosului Paisie", tipărită la Mănăstirea Neamţ: „În zilele lui Ştefan Gheorghe-voevod s-au întâmplat de au mers la Mănăstirea Neamţului şi Nicolae Grămăticul, fratele lui Postolache Milcul... carele au tălmăcit şi Biblia din limba elinească pre limba românească, când au fost capuchehaie lui Grigorie voievod, domnul Ţării Româneşti, la Constantinopoli" (Informaţie la Melchisedec Ştefănescu, Cronica Romanului şi a Episcopiei de Roman, Bucureşti, 1874, partea I, p. 90).

Prin urmare, intervalul de timp în care s-a făcut traducerea ar fi fost 1661-1664. Acea perioadă constantinopolitană ar fi fost singura liniştită din viaţă agitată a lui Nicolae Milescu, în care el s-a putut dedica unei atât de importante şi anevoioase preocupări.

Acelaşi punct de vedere îl împărtăşesc, în legătură cu timpul şi locul traducerii şi alţi cercetători precum B.P. Haşdeu (*Viaţa, faptele şi ideile lui Nicolae Spătarul din Milești*, în rev. „Traian", II /1870, p. 7-16), P.P. Panaitescu (*op. cit.*, p. 13), Virgil Cândea (*Nicolae Milescu şi începuturile traducerilor umaniste în limba română*, în „Limbă şi Literatură", VII 1963, p. 37-38), Pr. Dumitru Cristescu (*op. cit.*, p. 504), Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (*op. cit.*, p. 212).

Nicolae Iorga opinează că traducerea s-ar fi făcut în 1667, la Stettin, în Pomerania, pe când Milescu se afla acolo alături de domnul pribeag Gheorghe Ştefan (N. Iorga, *În legătură cu Biblia de la Bucureşti şi Biblia de la 1667 a lui Nicolae Milescu*, în „Analele Academiei Române", Seria a II-a, Tom. XXXVIII, Bucureşti, 1916, p. 38). Lui Iorga i se alătură şi alţi cercetători precum Olga Cicanci şi Paul Cernovofrsnu (*Ştiri noi despre Spătarul Nicolae Milescu*, în „B.O.R.", nr. 3-4/1971, 326 ş.u.).

Mitropolitul Antonie Plămădeală acorda credit şi unei opinii şi celeilalte (Dr. Antonie Plămădeală, Nicolae Milescu, „vir polyglotus et pereruditus", în vol. *Dascăli de cuget şi simţire românească*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004, p. 155-179). Existând astfel de diferenţe de opinii, în privinţa timpului şi locului traducerii, am zice că până la urmă important este să cunoaştem destinul pe care l-a avut această traducere pe parcursul secolelor.

Tot mitropolitul Gheorghe al Moldovei este cel care ne transmite o informaţie în această privinţă. El afirmă că „acel izvod (traducere n.n.) făcut de Nicolae Milescu, la Constantinopol, l-au şi dat la tipariu Şerban voevod Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti, în 1688" (Inform. la Melchisedec Ştefănescu, *op. cit.*, p. 90).

Prin urmare, prima parte a Bibliei de la Bucureşti, din 1688, adică Vechiul Testament ar reprezenta traducerea lui Nicolae Milescu Spătarul.

Dar se ştie că numele lui nu e pomenit defel în anexele ce însoţesc textul biblic propriu zis, vasăzică nici în cele două Predoslovii (una semnată de Şerban Cantacuzino şi cealaltă de patriarhul Dositei al Ierusalimului) şi nici în Postfaţa Bibliei de la 1688.

Spre edificare, redăm un fragment din Predoslovia I, semnată de Şerban Cantacuzino: „La tălmăcirea acestei Sfinte Scripturi despre o parte, am pus dascăli ştiuţi foarte (buni cunoscători, n.n.) den limba elinească, pe preaînţeleptul cel dentru dascăli ales şi arhiereu Ghermano Nisis şi după petrecerea lui, pre alţii care s-au întâmplat, şi despre altă parte ai noştri oameni ai locului, nu numai pedepsiţi întru a noastră limbă, ce şi de limbă elinească având ştiinţă ca să o tălmăcească, care luând lumină şi dintr-alte izvoade vechi şi alăturându-le cu cel elinesc al celor 70 de dascăli, cu vrerea lui Dumnezeu o au săvârşit, precum să veade" (p. XXIII).

Reţinem din această sursă de primă mână un singur nume propriu, al unei persoane implicate în traducere, şi anume pe cel al mitropolitului Gherman al Nyssei Capadociei, fost director al Academiei greceşti din Constantinopol şi mai apoi director al Academiei greceşti din Bucureşti, unde a fost adus de Şerban Cantacuzino. După moartea lui au fost *alţii* „care s-au întâmplat". Între aceşti anonimi, unii cercetători l-au presupus pe patriarhul Dositei al Ierusalimului, care ar fi fost utilizat mai mult ca şi consultant. În sfârşit, sunt menţionaţi *„ai noştri oameni ai locului"*, cunoscători ai limbii române şi ai celei greceşti. Cine au fost aceştia aflăm din *Postfaţa* Bibliei din 1688. Se descoperă ei înşişi ca fiind „cei mici şi plecaţi (supuşi, *n.n.*) dentru slugile Mării Sale (şi anume) Şerban biv 2 logofet i brat ego Radul logofet)". Posteritatea îi cunoaşte ca fiind cei doi boieri munteni, fraţii Şerban şi Radu Greceanu (p. 932).

Mai este pomenit în Postfaţă şi Mitrofan, episcopul Huşilor, a cărui responsabilitate a fost tipărirea Bibliei, în tipografia Mitropoliei din Bucureşti.

Iată, prin urmare că, într-adevăr numele lui Milescu nu este pomenit. Atunci, este logic să ne întrebăm cum de s-a răspândit totuşi, între cercetători, informaţia mai mult sau mai puţin verificată, cum că prima parte a Bibliei de la Bucureşti (Vechiul Testament) nu este de fapt rodul ostenelilor celor ale căror nume apar consemnate în documentul menţionat ci al muncii unui singur om: Spătarul Nicolae Milescu ?

Am văzut că o informaţie ne parvine de la mitropolitul Gheorghe al Moldovei. Mai sunt însă şi alte mărturii. În fondul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române şi al Filialei aceluiaşi for academic din Cluj-Napoca se află două manuscrise: cel de la Bucureşti este numerotat cu cifra 4389, şi „a fost câştigat", cum ne informează N. Iorga, şi adus la Academia Română de I. Bianu, iar cel din Cluj-Napoca cu cifra 45, provenind din Biblioteca Centrală din Blaj. Ambele manuscrise sunt copii îndreptate după originalul milescian, nedescoperit în original până în ziua de azi. Şi un manuscris şi altul au câte o prefaţă (autorii acestora fiind anonimi) în care se arată că este vorba de copii după originalul lui Milescu, îndreptate însă (în cazul manuscrisului 4389, după o traducere slavonă a unei Biblii de la Ostrog, din 1581, iar în cazul manuscrisului 45, după Vulgata, ed. Anvers şi după Septuaginta, o ediţie londoneză din 1653).

Să fie oare aceste manuscrise varianta de text a primei părţi a Bibliei din 1688 ?

Dacă lucrurile ar fi aşa, ar însemna oare că Grecenii şi înaintea lor domnitorii Şerban Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu, la care l-am putea adăuga şi pe Mitropolitul Teodosie, să fi consimţit la *„o conspiraţie unanimă"* împotriva lui Milescu. Mitropolitul Antonie Plămădeală, care s-a ocupat stăruitor de această problemă se întreabă şi el: „De unde grija cu care numele lui Milescu a fost trecut sub tăcere? Era un nume ostracizat, compromis şi chiar interzis? (Dr. Antonie Plămădeală, „Nicolae Milescu – *Vir polyglotus et pereruditus...*", p. 171). Răspunsul pe care îl dă este că *„lucrurile n-au stat deloc aşa"*. Doar că fraţii Greceanu au tradus ei înşişi, în întregime Biblia, utilizând „un izvod ce au fost tipărit la Francofort şi pe care l-au ales mai adevărat şi despre care au şi tălmăcit", aşa cum precizează în postfaţă (p. 933).

Aceasta nu exclude însă folosirea şi a manuscriselor 45 şi 4389, alături de Psaltirea Scheiană (sfârşitul sec. XV), de Psaltirea lui Coresi (din 1577), de Palia de la Orăştie (1582), de Noul Testament de la Bălgrad (Alba-Iulia – 1648) şi de Psaltirea apărută tot în acest oraş în 1661.

Atâta vreme cât, spre exemplu, ei nu menţionează explicit Noul Testament de la Bălgrad, ca traducere anterioară traducerii lor, nu poate surprinde pe nimeni că n-au menţionat nici traducerea milesciană a Vechiului Testament. În lucrarea lor, fraţii Greceanu au urmărit două obiective: întâi, să păstreze cât mai autentic textul inspirat al Sfintei Scripturi, şi în al doilea rând, „să-l îmbrace ca de sărbătoare" într-o haină de limbă nouă românească (I.C. Chiţimia, „Un monument de valoare literară perenă –Biblia lui Şerban Cantacuzino – 1688", Studiu în finalul ediţiei jubiliare a Bibliei din 1688, retipărită în 1988, în facsimil şi transcriere, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1988, p. 981).

Oricum, prioritatea traducerii Vechiului Testament, făcută de Spătarul Nicolae Milescu nu o contestă nimeni. Că a fost făcută în pripă şi ca atare cu lacune, care au impus obligatoriu revizuirea, este mai presus de orice îndoială (G.T. Pop, *Biblia în traducerea lui Nicolae Milescu*, stud. în rev. „Biserica Ortodoxă Română", nr. 11-12 / 1962, p. 958-963). Aşa se va întâmpla mai târziu şi cu traducerea Grecenilor. O vor îndrepta cei care vor tipări după ei Biblia. Traducătorii Bibliei din 1936, care au fost Pr. V. Radu şi scriitorul Gala Galaction, vor menţiona în Prefaţa acelei Biblii, cum că toţi cei care s-au ostenit cu adăugarea la ediţiile anterioare a unor noi ediţii ale Bibliei, „au retipărit una şi aceeaşi Biblie moştenită de la părinţi" pe care însă au reînnoit-o în acord cu starea limbii specifice epocii lor.

În încheiere, dorim să evidenţiem încă o dată că iniţiativele Bisericii noastre şi Comitetului Naţional UNESCO de a readuce în atenţie valori ale culturii şi spiritualităţii noastre româneşti, ca şi pe cei care au creat astfel de valori, reprezintă un fapt ziditor şi totodată o dovadă de responsabilitate pentru moştenirea transmisă de înaintaşi.

Scurtă istorie pe filele unei cărţi

În decursul veacurilor, datorită vitregiilor acestora, mulţi ardeleni din Mărginimea Sibiului au trecut munţii stabilindu-se în Ţara Românească sau în Moldova. Unii dintre ei împreună cu turmele lor au venit şi în Dobrogea, mai ales oierii, şi au întemeiat aşezări dintre care unele există până astăzi. În Dobrogea aceştia erau cunoscuţi mai ales sub numele de *mocani*, iar cei din zona Sibiului mai purtau şi numele de *ţuţuieni* sau *mărgineni*.

D. Şandru, în lucrarea sa *„Mocanii în Dobrogea"*, apărută în Bucureşti în anul 1946 sub egida Institutului de Istorie Naţională, prezintă pe larg istoria transhumanţei ardelenilor pe întinsele plaiuri ale Dobrogei, precum şi localităţile întemeiate de aceştia sau în care ei s-au stabilit.

Între aceste localităţi, unele au nume neaoş ardelenesc, ca: Sâmbăta Nouă, Făgăraşu Nou, Alba-Iulia, Săcele, Sibioara, Galeşu, Sălişte. Odată cu venirea lor, aceştia şi-au adus cu ei şi tradiţiile lor ca şi credinţa lor străbună. În desagii lor duceau şi cărţi de slujbă tipărite la Sibiu, la Râmnic sau Neamţ pentru bisericile din noile lor aşezări sau cărţi de rugăciuni (ceasloave) din care citeau în ceasurile lor de răgaz.

Astfel, o bătrână din Galeşul de Constanţa îşi amintea prin anii '20 că tatăl ei aducea din Sibiu alături de marfă şi Psaltiri şi cărţi de rugăciuni pe care le vindea ciobanilor de pe la târle, dar şi localnicilor.

La mănăstirea Cocoş din judeţul Tulcea se păstrează numeroase cărţi de slujbă tipărite la Sibiu şi folosite în cult la diferite biserici din Dobrogea.

În parohia Valea Teilor din protopopiatul Niculiţel, numită în vechime Meidanchioi, şi unde există o biserică de zid monumentală construită în anul 1904, am descoperit recent în cursul unei vizite canonice o Psaltire tipărită la Mănăstirea Neamţ în anul 1859 de către egumenul Serafim pe timpul mitropolitului Sofronie Miclescu.

Scrisă cu litere chirilice în format mare, uzată de atâta folosire, această Psaltire are şi o importanţă epigrafică deoarece pe primele ei pagini are o însemnare tot cu litere chirilice scrisă cu tuş negru: *Această S(fântă) Psaltire este a mea Oprea Hanzu din Sălişte la numărul căsii 1295 în ulita besearicii. Cine o va înstrăina să fie supt neiertat canon până îl va întoarce iară înapoi. 8 mai 1862. Scris-am eu Procopiu eclesiarh – Sălişte".* Tot pe pagina a doua sus apare cu litere latine înscrisul ***această*** *Psaltire este a mea monahul Ioachim Corbea."*

Eclesiarhul bisericii celei mari din Sălişte a Sibiului cu numele de monah Procopie ce apare aici nu este altul decât vestitul Picu Pătruţ (1818 -1872), originar din această localitate, poet, miniaturist şi autor de melodii (versuri), copist de lucrări şi deţinător al unei bogate biblioteci.

Călugărit în anul 1849 la mănăstirea Cheia, unde a şi primit numele de Procopie, acest ţăran săliştean autodidact şi-a adus o contribuţie deosebită la dezvoltarea culturii bisericeşti şi artistice din Ardeal; activitatea sa fiind scoasă în evidenţă de numeroase studii între care în loc de frunte se află cele ale lui Octavian Ghibu, originar şi el tot din Sălişte.

Despre Picu Pătruţ spunea atât de frumos un om de cultură român că : *„el nu trăia prin Biserică ci pentru Biserică şi pentru idealurile morale ale ei, închinându-şi fiecare clipă a vieţii sale slujirii Domnului prin cântare, prin alcătuire de versuri, prin zugrăvire de lucruri sfinte, prin citire de cărţi bisericeşti religioase şi prin opere de dragoste faţă de aproapele său. Literatura bisericească românească cred că n-a avut niciodată un mai setos cititor, tălmăcitor şi următor ca pe monahul Procopie Picu Pătruţ".*

Iată deci cum cuvântul tipărit s-a răspândit pretutindenea, în tot arealul locuit de români, şi aici în Dobrogea unde Sfântul Apostol Andrei a propovăduit cuvântul Evangheliei, pe care nenumăraţii mucenici l-au mărturisit, iar credincioşii, între care şi mocanii mărgineni, l-au trăit cu toată fiinţa lor spre slava lui Dumnezeu şi dăinuirea neamului.

† VISARION, Episcopul Tulcii

Semnalăm

„Cuvânt Bun"

Periodic editat de Episcopia Tulcii, Serie nouă, Anul V, Nr. 5 (64) din 2008

Am împrumutat titlul de rubrică *„Semnalăm..."*, sub care vrednicul de pomenire arhiepiscop şi mitropolit *Antonie Plămădeală* a consemnat ani în şir, în „Telegraful Român", apariţiile editoriale (cărţi şi reviste), pe care le primea, spre a vesti şi noi apariţia într-o nouă şi atrăgătoare înfăţişare grafică a publicaţiei *„Cuvânt Bun"*, a noii *Episcopii a Tulcii*, păstorită de prea Sfinţitul Episcop *Visarion*.

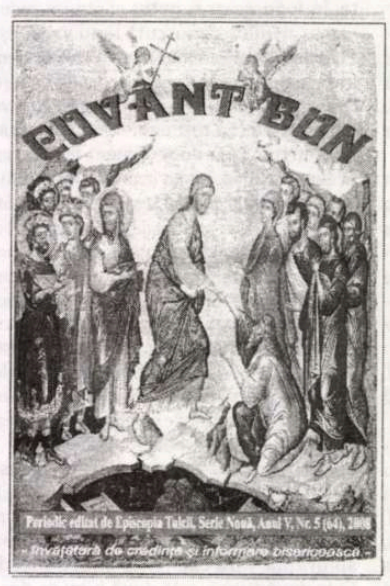
CUVÂNT BUN
Periodic editat de Episcopia Tulcii, Serie Nouă, Anul V, Nr. 5 (64), 2008
Învăţătură de credinţă şi îndrumare bisericească

Este vorba de Nr. 5, din luna mai 2008, dedicat Praznicului Învierii Domnului. Aşa se explică faptul că o foarte frumoasă icoană a învierii împodobeşte foaia de titlu.

Colectivul redacţional prezidat de noul arhipăstor al Tulcii, este alcătuit din nume de prestigiu de clerici şi mireni.

Pastorala la Învierea Domnului, prima pe care noul ierarh o adresează cinului monahal, preoţilor şi credincioşilor din de Dumnezeu păzită Episcopie a Tulcii deschide cuprinsul acestui buletin eparhial. Reţinem îndemnul stăruitor atât de bine venit, în aceste zile tumultoase pe care le trăim, de *„a fi buni şi generoşi, iertători şi iubitori unii faţă de alţii şi mai ales faţă de cei aflaţi în suferinţe, faţă de cei singuri şi bolnavi. Faţă de toţi care au nevoie de întărire şi ajutor".*

Derularea întregii săptămâni a Patimilor ca şi toată rânduiala din Sfânta şi Marea Zi a Învierii constituie subiectul unui bogat reportaj, înfrumuseţat cu multe imagini din momentele importante ale ceremonialului religios.

Părintele arhim. Timotei Aioanei conturează în cuvinte alese portretul noului întâistătător al Episcopiei Tulcii. Titlul articolului este sugestiv: *„Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule".* Într-adevăr, chemării pe care i-a adresat-o Dumnezeu, înaintea chemării din partea oamenilor, a răspuns Prea Sfinţitul Episcop *Visarion*. Înfiinţarea unui nou centru eparhial, în partea de ţară pe unde a călcat cel dintâi chemat la Apostolie, Sfântul Andrei, fratele lui Petru, nu poate fi înţeleasă decât ca lucrare dumnezeiască. Dumnezeu a voit şi rânduit să întărească Sfânta Sa Biserică din România prin înfiinţarea unei noi episcopii, pentru sporirea zelului pastoral şi pentru mai temeinică lucrare, de întărire în credinţă şi zidire duhovnicească a românilor.

Deja bogata agendă pastorală a **Prea Sfinţitului dr. Visarion**, care acoperă pe toată durata ei luna aprilie, e o dovadă că sunt multe de făcut şi că e nevoie de prezenţa autoritativă şi stimulatoare a unui ierarh, experimentat şi dăruit slujirii lui Dumnezeu şi oamenilor.

Aspecte din activitatea Seminarului Teologic *„Sfântul Ioan Casian"* din Tulcea sunt de asemenea prezentate în paginile publicaţiei tulcene.

Publicaţia şaguniană *„Telegraful Român"*, care s-a bucurat ani în şir de îndrumarea şi contribuţia valoroasă a Prea Sfinţitului *Visarion*, va prelua mereu ştiri din viaţa şi activitatea noii Eparhii, bine ştiind că exemplele de misiune şi slujire creştină sunt de bun augur pentru întreaga ortodoxie românească.

Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru ABRUDAN

Concursul de titularizare în învăţământ şi examenele de obţinere a gradelor didactice

Vacanţa şcolară de vară ce va debuta în acest an pe 14 iunie nu aduce pentru toate cadrele didactice binemeritata relaxare şi detaşare de problemele şcolare, întrucât începe perioada destinată mobilităţii didactice, adică a concursurilor de titularizare şi apoi examenele de obţinere a gradelor didactice.

Astfel, din dorinţa de punere în practică a descentralizării, concursul de titularizare sau detaşare în învăţământ se organizează în acest an la Sibiu în centre regionale, în 8 iulie, şi apoi în 14 iulie, în funcţie de solicitările unităţilor şcolare şi posibilităţile logistice (pentru cei interesaţi prezentarea detaliată a centrelor se află pe site-ul *www.isjsibiu.ro*).

Nu aceasta este singura noutate, ci şi programa de examen care este nouă şi în acelaşi timp diferită de cea din anii trecuţi. Ca urmare a solicitărilor care s-au făcut din teritoriu, reprezentanţii Ministerului, Educaţiei Cercetării şi Tineretului împreună cu responsabilii Sectorului de învăţământ al Patriarhiei Române au constituit o comisie coordonată de ierarhi şi compusă din profesori universitari şi preuniversitari cu experienţă în domeniu, care au dat o nouă înfăţişare şi consistenţă programei pentru titularizare, definitivat şi gradul II didactic.

Aprobată fiind atât de Sf. Sinod, cât şi de MECT, ea a fost semnată de Ministrul Educaţiei în primăvara acestui an şi a intrat în circuitul mobilităţii şi perfecţionării cadrelor didactice începând cu titularizarea din iulie, fiind valabilă atât pentru jud. Sibiu, care are statut de judeţ-pilot, cât şi pentru jud. Braşov, care merge încă pe sistemul centralizat cu concurs unic naţional de titularizare.

Cadrele didactice care deja au vechimea necesară în unităţile şcolare din jud. Sibiu şi Braşov şi sunt candidate la obţinerea gradelor didactice urmează ca după 15 august să-şi finalizeze demersul de formare continuă profesională prin susţinerea examenelor la Departamentul de pregătire a personalului didactic şi Facultatea de Teologie din Sibiu.

Programul pentru acest an este următorul:

Definitivat:

18 august 2008, ora 9, Pedagogie (examen scris), la Departamentul de pregătire a personalului didactic

20 august 2008, examenul de specialitate (scris) la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu

22-23 august 2008 examenul de specialitate (oral) la Facultatea de Teologie

Gradul II:

26-27 august 2008, ora 8, Pedagogie (examen oral) la DPPD

28 august 2008, examenul de specialitate (scris) la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Pentru cei interesaţi, programa de titularizare, definitivat şi gradul didactic II poate fi accesată pe site-ul Ministerului Educaţiei *www.edu.ro* sau la inspectoratele şcolare judeţene din Sibiu şi Braşov, detalii oferind inspectorii de religie.

Prof. Sorin JOANTĂ, Insp. eparhial pentru învăţăm. religios

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" Sibiu

ADMITERE 2008

FACULTATEA DE TEOLOGIE "ANDREI ŞAGUNA" SIBIU

Adresa: Str. Mitropoliei, Nr.20, Sibiu, 550179, România
Tel: +40-(269) 21.05.30
Fax: +40-(269) 21.59.05
E-mail: teologie@ulbsibiu.ro
Web: http://teologie.ulbsibiu.ro
http://www.ulbsibiu.ro/ro/facultati/teologie/

STUDII UNIVERSITARE DE LICENŢĂ

Specializarea	Număr de locuri
Teologie Pastorală 4 ani	- 64 locuri fără taxă (din care 1 loc pentru rromi) - 1 loc pentru Republica Moldova - 95 locuri cu taxă
Teologie Didactică 3 ani	- 12 locuri fără taxă - 15 locuri cu taxă
Teologie Socială 3 ani	- 15 locuri fără taxă - 25 locuri cu taxă

Selecţie (probe de concurs)

1.Test psihologic (eliminatoriu)

2. Examinare aptitudini muzicale (pentru Teologie Pastorală)

3. Probă de cunoştinţe religioase

Media de admitere:

medie bacalaureat - 50%
media anilor de liceu - 25%
proba de cunoştinţe religioase - 25%

*Taxă admitere: **70 RON***

STUDII UNIVERSITARE DE MASTER

Specializarea	Număr de ocuri
Programe de cercetare **Sistematică** **Biblică** **Istorică** **Practică**	- 80 locuri fără taxă - 120 locuri cu taxă
Programe complementare **Religie şi cultură** **Viaţă creştină şi proiecte europene (în colaborare cu UCO, Angers-Franţa)** **Teologie şi proiect social** **Istoria şi filozofia religiilor** **Teologie ecumenică**	- locuri cu taxă

Selecţie (concurs de dosare)

- Suma notelor celor patru ani de studii şi a examenului de licenţă împărţită la 5.

- În cazul absolvenţilor ciclului de licenţă de trei ani, se va face suma notelor celor trei ani de studii şi a examenului de licenţă împărţită la 4.

*Taxă admitere: **70 RON***

Acte necesare la înscriere

Dosarul de admitere va cuprinde:

- Certificat naştere (copie legalizată) - 2 exemplare;
- B.L./C.I. - original şi xerox nelegalizat;
- Diplomă de bacalaureat (original) sau adeverinţă (original) pentru absolvenţii 2008
- Foaie matricolă liceu/seminar (original);
- Recomandare din partea preotului din parohie;
- Binecuvântarea ierarhului locului (episcopul de care aparţine, după adresa de domiciliu);
- Adeverinţă medicală;
- 4 fotografii tip B.I.;
- 10 coli format A4 şi un dosar plic.

- ***Pentru cântăreţii bisericeşti***
  - actele menţionate mai sus şi:
    - Adeverinţă de la Protopopiat din care să rezulte angajarea în funcţia de cântăreţ bisericesc.

- ***Pentru candidaţii la a II-a facultate***
  - actele menţionate mai sus şi:
    - Diplomă sau adeverinţă de licenţă şi foaie matricolă (copii legalizate).

- ***Pentru candidaţii la master***
  - actele menţionate mai sus şi:
    - Diplomă de licenţă – original sau adeverinţă în original pentru absolvenţii din 2008
    - Foaie matricolă facultate (original), cu excepţia absolvenţilor 2008
    - Certificat de botez (original)

CĂUTAREA ÎNTRU ÎMPLINIRE
(In. 4, 5-42)

Nu numai omul îl caută pe Dumnezeu, ci şi Dumnezeu este în căutarea omului, iar atunci când cele două căutări se întâlnesc, rezultă religia. Căutarea şi întâlnirea celor două căutări, alcătuiesc fundamentul, temeiul religiei. Căutând, omul îşi caută sensul, rostul, conştient fiind că el nu-şi poate fi propriul său sens, şi nici nu se poate împlini, restrângându-se doar la sine însuşi.

Confruntat cu lipsa de sensuri, cu pustiul propriu, precum şi cu cel din afara lui, omul doreşte să le confere acestora sensuri, lovindu-se însă de incapacitatea de a-şi găsi şi de a le găsi sens, presimţind că nici el şi nici lumea nu pot fi prin ele însele altceva decât noţiuni goale de sens.

Privit doar în el însuşi, omul nu este altceva decât căutare, dar căutarea lui, fără întâlnirea cu căutarea lui Dumnezeu *„lăsat la mintea lui cea fără judecată" (Rm. 1, 28)*, va aluneca inevitabil în absurd, eşuând şi descoperindu-se victima unui travaliu infinit, lipsit de sens şi finalitate, afundându-se fie în materie, fie în cele mai aberante şi monstruoase forme de religie *„când oamenii şi-L închipuie pe Dumnezeu, El e stăpânul, fulgerul, puternicul, taurul... când Dumnezeu se adresează oamenilor, le spală picioarele"*[1].

Omul îl caută pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este Cel care îl caută mai întâi. Căutăm, pentru că suntem căutaţi; alegem, pentru că suntem aleşi *„din pântece de El suntem legaţi"* (Ps. 70, 6). Suntem căutaţi, suntem aleşi, dar nu predestinaţi, căci atunci am fi anulaţi în însăşi taina şi esenţa fiinţei noastre: libertatea. Căutarea omului îşi are originea în căutarea lui Dumnezeu, pentru că, ontologic, omul este întru Dumnezeu. Omul nu este nici în sine, nici prin sine, şi nici întru sine, ci, întru Dumnezeu. Nu este în sine, pentru că, atunci n-ar fi decât o finitudine; nu este nici prin sine, întrucât nu-şi poate fi propria-i cauză, după cum nu poate fi nici întru sine, căci aceasta ar însemna că este închis în propria-i fiinţă limitată.

Omul este, doar atunci când este *întru Dumnezeu*. Nu în Dumnezeu, pentru că a fi în Dumnezeu, indică o fatalitate, o închidere, un capăt. Dacă ar fi în Dumnezeu, înseamnă că este predestinat să nu poată fi decât într-o singură direcţie şi, prin aceasta, i s-ar anula esenţa: libertatea, trasformându-l într-un simplu obiect. Taina fiinţei umane constă în libertatea sa.

Omul nu este, decât atunci când este întru Dumnezeu. Când două entităţi sunt una întru cealaltă, înseamnă că ele sunt în tensiune una spre alta, în unire. În unire, dar nu în contopire; în contopire, dar nu în anulare. A fi în, anulează fiinţa, pentru că îi anulează libertatea, mărginind-o. *A fi întru*, afirmă fiinţa, îmbogăţind-o. Când eşti în ceva, eşti fatalmente predestinat închiderii, anulării, desfiinţării. Când *„eşti întru ceva, eşti tot într-o închidere, dar într-o închidere care te deschide, te dezmărgineşte, te îmbogăţeşte"*[2]. Suntem întru Dumnezeu, asemeni seminţei în fruct, care în sine rămâne nedeplinã, tânjind însă spre pârguire, spre împlinirea în fruct. *A fi întru Dumnezeu*, înseamnă că eşti în tensiune, în dorire, în căutarea împlinirii. Omul nu-şi poate afla împlinirea decât în măsura în care se doreşte ajuns în Dumnezeu, fără să poată ajunge vreodată la finalitate, la capăt. Fiind întru Dumnezeu, omul se deschide infinitului, devenind el însuşi infinit, atâta timp cât se păstrează în sensul infinitului divin.

Omul însetează după Dumnezeu, pentru că şi Dumnezeu însetează după om, căutându-l, dar nu *„în cetate"*, loc al aglomeraţiei şi al depersonalizării, al civilizaţiei şi bunăstării, căci acestea L-au alungat pe Dumnezeu, L-au ucis prin vacarm, sofisticărie şi superficialitate. Dumnezeu îl caută pe om *„în pustie"*, loc al liniştii şi reculegerii, dar şi al nemişcării, al lipsei de viaţă, al nefiinţei. Pustia e sufletul omului însetat de Dumnezeu şi condamnat să nu-L poată cunoaşte doar prin propriile sale puteri. Pustia e omul fără Dumnezeu, omul condamnat la nerodire. Dar, numai în pustie este posibilă întâlnirea omului cu Dumnezeu, pentru că pustia esenţializează lucrurile, le subţiază, le purifică, acolo nemaiexistând decât un singur lucru, vital şi fundamental: setea. Dumnezeu şi omul, amândoi mânaţi în pustie de acelaşi imbold: setea mistuitoare.

Ca-n toate marile întâlniri dintre Dumnezeu şi om, provocarea, agrăirea îi aparţine lui Dumnezeu, pentru că El este Cel care ne-a chemat mai întâi, ne-a adresat cuvântul, omul fiind singura fiinţă capabilă să-I răspundă, el fiind mai presus de toate *„fiinţă a răspunsului"*[3]. Dumnezeu dăruieşte, şi dăruind, provoacă, darul fiind prin el însuşi o provocare.

„Dă-mi să beau!" îi va cere lisus samarinencii, deschizând prin aceasta calea întâlnirii prin dialog, a unuia dintre cele mai interesante dialoguri dar, şi riscant în acelaşi timp, din câte se află în Sf. Scriptură. Este dialogul setei, un dialog a două fiinţe însetate deopotrivă una de cealaltă. Dumnezeu, singur, *„ucenicii* se *duseseră în cetate"*, însetând în pustia lumii, căci fără om, lumea n-ar mai fi decât un întristător pustiu: şi omul, singur şi el în pustia păcatului său *„cinci bărbaţi ai avut"*, pentru că omul este cel care-şi creează pustiul, transformând lumea, prin păcatele sale, într-un imens pustiu al necomunicării şi al închiderii.

Dialogul omului cu Dumnezeu este unul anevoios. Dumnezeu vine în pustie, dorind s-o însufleţească, s-o învie, însetând să-i dea viaţă. În pustie vine şi omul, împovărat şi răvăşit de prejudecăţi, de vrăjmăşie, de neîncredere, de cârcoteală, de ţâfnă, de refuzul comunicării, mişcându-se pe coordonatele înguste ale lumii sale, neînstare să şi le depăşească şi, să se depăşească *„cum tu care eşti iudeu, ceri să bei apă de la mine, care sunt samarineancă?"*.

Omul este victima propriilor sale prejudecăţi şi pretexte, care nu sunt altceva decât false argumente. În fond, ce-ar fi putut căuta un iudeu în ţinutul samarinenilor, cunoscută fiind vrăjmăşia dintre ei. Prin prezenţa Sa acolo, Iisus îi va oferi femeii un prim indiciu despre cine este Cel care vorbeşte cu dânsa. Sosise momentul în care Dumnezeu a venit printre oameni, pentru toţi oamenii, pentru că Dumnezeu nu aparţine doar unor oameni, ci tuturor oamenilor. Prezenţa Lui în Samaria anticipează universalismul creştinismului, prevesteşte acel *„nici în Ierusalim, nici în Garizim"*. Dacă, Dumnezeu ar fi venit doar pentru unii oameni, sau dacă ar aparţine doar unei anumite categorii de oameni, n-ar mai fi egal cu Sine, S-ar anula pe Sine *„creştinismul aparţine lui Hristos, dar Hristos nu aparţine numai creştinismului*[4]. *Universalismul este proba autenticităţii religiei aduse de Hristos, care „voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină"* (1 Tim. 2, 4), dar lucrurile acestea erau încă prea greu de înţeles pentru o femeie simplă, ele luminându-i-se abia mai târziu.

Împovărată de prejudecăţi şi resentimente, femeia nu vede ce dialog ar putea întreţine cu unul care îi era străin de neam, şi care împărtăşea cu totul alte idei şi convingeri. Dialogul ar fi eşuat cu siguranţă, fără existenţa unui punct de întâlnire. Cele două fiinţe, cele două lumi se descoperă atât de diferite, de străine în alteritatea lor, neaflându-şi elementul de convergenţă. Din altă perspectivă trebuia abordată discuţia, din alt unghi. Omul este prea sărac ca să-i poată oferi ceva lui Dumnezeu, incapabil să-i astâmpere setea, neînstare să-i ofere nici măcar elementara apă, pentru că nu este capabil să şi-o ofere nici sieşi.

„Dacă ai fi ştiut darul lui Dumnezeu şi Cine este Cel care ţi-a zis: «Dă-mi să beau!», ai fi cerut tu de la Dânsul şi ţi-ar fi dat apa cea vie". Nu, negreşit, omul nu are ce să-i ofere lui Dumnezeu! Când dialogul, căutarea porneşte dinspre om spre Dumnezeu, are toate şansele să se fractureze, să se întrerupă, să nu se poată produce din cauza îngustimii, a incapacităţii şi sărăciei sale. Omul poate fi smuls din platitudine, din sărăcie, numai dacă i se oferă ceva de dincolo de graniţele lumii sale. *„Apa cea vie"*, interesantă provocare, numai bună de stârnit curiozitatea. Femeia va fi cunoscut şi ea expresia respectivă, şi poate că-n sinea ei îşi va fi făcut un calcul simplu, pragmatic *„dă-mi această apă ca să nu mai vin aici"*. Era încă prea încopciată în pragmatismul ei, în imediat, în teluric, dar faptul că în suflet i se trezise curiozitatea, înseamnă că înlăuntrul ei s-a deschis o uşă spre o altă zare, spre un alt orizont, curiozitatea fiind primul pas spre necunoscut, spre taină.

După ce o va smulge din mrejele egoismului, din îngustimea inerentă firii sale, lisus o va purta cu Sine tot mai sus, tot mai aproape de marele adevăr pentru care o pregătea şi pe care avea să i-l descopere. Nu o găsea încă destul de pregătită, ar fi fost prematur să facă pasul următor, care cu siguranţă ar fi copleşit-o, riscând s-o sminteascã, şi, prin urmare o abordează dintr-o altă perspectivă, păstrând însă discuţia pe acelaşi făgaş, pe aceeaşi direcţie ascendentă. *„Du-te şi adu-ţi bărbatul!"* îi va spune, să vă bucuraţi împreună de apa cea vie. *„N-am bărbat"*, va veni replica femeii, trecând astfel cu bine proba sinceităţii la care Domnul o supuse.

Înainte, însă, de marea descoperire, îi va mai rezerva încă o surpriză, prin care o va birui definitiv, pregătind-o totodată pentru primirea teribilului adevăr *„cinci bărbaţi ai avut, iar cel pe care-l ai acum nu-ţi este soţ"*. Aceasta chiar că era de-a dreptul şocant: iat-o dezgolită de orice taină, citită până-n adâncul sufletului şi, dintr-o dată, samarineanca se va lăsa biruită de evidenţă, cu aceeaşi ardoare cu care se opusese la început, ba, mai mult, deloc reticentă, se va lăsa cuprinsă de veneraţie, în faţa misteriosului străin *„Doamne, văd că tu eşti prooroc!"*. Nu, cu siguranţă, nu se mai întâlniseră niciodată, nu era de-al locului, nu-L cunoştea şi nu o cunoştea, îl vădea doar vorba şi portul care-i erau atât de diferite de ale locului. Dar de unde-i cunoştea taina vieţii ei? Şi, deodată, un gând care nu-i dădea pace, îi încolţeşte în minte: dacă Omul acesta este de la Dumnezeu? Ce-ar fi să-i pună marea întrebare, cea care o frământa, atât pe ea, cât şi pe conaţionalii ei *„părinţii noştri s-au închinat pe muntele acesta, dar voi ziceţi că în Ierusalim este locul unde trebuie să ne închinăm"*. Dar de ce era aşa de mare problema închinării? Pentru că închinarea este o problemă de identitate. Ne identificăm cu ceea ce slujim, cu obiectul închinării noastre *„ceea ce te biruie, aceea te şi stăpâneşte"* (2 Ptr. 2, 19). Identificându-ne, afirmăm ceea ce suntem şi *ai cui* suntem *„robi îi sunteţi celui căruia vă supuneţi"* (Rm. 6, 6).

Deşi dusese o viaţă uşuratică, samarineancă nu era căutşi de puţin o superficială, dimpotrivă, se vădea sincer preocupată de problemele grave ale religiei. Căutarea ei era o căutare dezinteresată, şi Dumnezeu vine în întâmpinarea căutării ei. Dumnezeu coboară la om ca să-l urce la înălţimea adevărului Său, purtându-l până acolo unde adevărul devine greu de asimilat, aproape de imposibil, asemeni aerului ozonat al piscurilor montane, greu de respirat, tocmai datorită purităţii sale. *„Va veni vremea şi a şi venit"*, când vor dispărea îngrădirile spaţio-temporale, iar locul unde oamenii se vor închina lui Dumnezeu nu va mai avea nici o relevanţă, când Dumnezeu va fi în tot locul, şi tot locul îi va aparţine Lui, când adevăraţii închinători se vor închina *„în duh şi în adevăr"*, pentru că Cel căruia se vor închina *„este Duh, şi cei ce i se închină Lui, se cuvine să se închine cu duhul şi cu adevărul"*.

Textul, greu de înţeles în aparenţă, este folosit în genere de cei care s-au îndepărtat de Biserică, şi care, prevalându-se de spiritualitatea absolută a lui Dumnezeu, exclud orice cult material, rezumând totul la sfera strictă a spiritualului, a interiorităţii: să-L cinsteşti pe Dumnezeu doar înăuntrul tău, în duhul tău, nu în afară. Dar, dacă ne-am restrânge doar la aspectul lăuntric, spiritual al cultului pe care i-L datorăm lui Dumnezeu, atunci s-ar produce o gravă ruptură în unitatea fiinţei noastre şi, în acelaşi timp, am cădea în erezia celor care socoteau materia damnată, vrednică de desconsiderare. Poate fi însă creaţia rea? Dacă aşa ar sta lucrurile, atunci ne-am afla într-o gravă eroare, apărând o ruptură între Creator şi creaţia sa, iar o creaţie rea, L-ar azvârli pe Dumnezeu în absurd, anulându-L. Dar noi ştim că aceasta a rezultat *„bună foarte"* (Fc. 2, 21) din mâna Domnului. Când afirmi că-L cinsteşti pe Dumnezeu cu duhul, iar trupul îl ignori, sau îl desconsideri, excluzându-l de la actul cinstirii lui Dumnezeu, eşti în afara adevărului, nu în adevăr.

„Închinarea în duh şi adevăr" angajează fiinţa umană în integralitatea ei *„slăviţi-L dar pe Dumnezeu în trupul vostru şi-n duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu!"* (I Co. 6, 20), ea nefiind întreagă decât atunci când este privită în unitatea ei dihotomică: trup şi suflet. *„Trupul e al lui Hristos"* (Col. 2, 17), noi fiind datori să-I aducem închinare lui Dumnezeu atât cu duhul, cât şi cu trupul nostru *„să înfăţişaţi trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu; e închinarea voastră cea duhovnicească"* (Rm. 12, I).

Trupul poate deveni o stavilă între noi şi Dumnezeu numai atunci când îşi iese din rostul lui de *„armă a dreptăţii în slujba lui Dumnezeu"* (Rm. 6, 13). Când cade în materialitate, se goleşte de sens, de duh *„trupul poftеşte împotriva duhului ca să nu faceţi ceea ce aţi vrea"* (Ga. 5, 17), şi prin aceasta înstrăinându-se şi îndepărtându-se de adevărata sa menire de *„templu al Duhului Sfânt"* (I Co. 6, 19). Când îşi iese din rostul său, şi se înstrăinează de el, căzând în materialitate, atunci trupul devine propriul nostru duşman *„cel ce seamănă în propriul său trup, din trup va secera stricăciune"* (Ga. 6, 8). Dar, nu numai trupul, ci, şi orice altă realitate, obiect, persoană sau idee care se interpune între noi şi Dumnezeu, aşezându-se în locul Lui, devine o stavilă care ne epuizează şi se transformă în idol.

Ne închinăm lui Dumnezeu „în duh şi adevăr", atunci când îl slăvim printr-un cult spiritual, dar fără excluderea formelor exterioare, pentru că fără acestea, fără participarea lor, cultul lăuntric alunecă în formalism. Mai mult, cultul spiritual nu se poate exprima decât prin forme exterioare, căci şi acestea slujesc aceluiaşi scop, atunci când sunt penetrate de duh, când sunt înduhovnicite. Numai golite de duh, lucrurile devin idoli. Ele nu sunt idoli în ele însele ci, omul le transformă în idoli, atunci când se concentrează asupra lor, cufundându-se în substanţa lor, lăsându-se cotropit de ele, nemaifiind în stare să vadă dincolo de ele pe Creatorul lor, afundându-se astfel în subiectivism şi individualism.

Pusă în faţa unei descoperiri atât de complete, femeii nu-i mai rămânea decât o singură alternativă: veneraţia, pentru că, Cel care-i descoperea aceste lucruri, încetase de mult să mai fie în ochii ei doar un simplu învăţător ocazional, un iudeu, iar cele despre care-i vorbea se refereau tocmai la modul cum îl concepeau ei pe Dumnezeu, erau lucruri care o frământau şi pe ea, se regăsea în ele, şi cărora le aştepta, împreună cu cei din neamul ei, dezlegarea. Da, erau cât se poate de adevărate, dar parcă ceva lipsea acestei discuţii, spre a fi împlinită. Vădindu-se nu doar plină de bun-simţ ci, şi o bună cunoscătoare a acestor lucruri, femeia va puncta *„ştim că va veni Mesia şi când va veni Acela ne va spune toate"*.

Cât de curat, de profund teologic, gândea această femeie, pentru că atât evreii, cât şi samarinenii, deopotrivă, împărtăşeau aceeaşi credinţă în venirea lui Mesia, Cel care avea să aducă ultima limpezire a lucrurilor, aşezându-le în adevărata lor ordine şi rânduială.

Dacă dialogul s-ar fi terminat aici, am fi avut poate un final deschis întru aşteptare, deci în nedeplinătate. Toate provocările şi eschivele dintre cele două personaje ar fi rămas sub semnul neîmplinirii; o discuţie, e drept că interesantă, dar una fără finalitate.

Însă Iisus îi va dezlega taina, venind întru întâmpinarea dorirlor sale, descoperindu-i, oferindu-i marele adevăr: Mesia cel aşteptat, plinitorul Legii, este Cel din faţa ei! *„Eu sunt, Cel care vorbesc cu tine"*. Revelaţia este totală, întru totul asemenea celei făcute cândva, în zorii umanităţii, lui Moise *„Eu sunt Cel ce este"* (Iş. 3, 14), închizând altfel cercul deschis cu Moise, şi închizându-se, prin împlinire, cu revelaţia făcută samarinencii. Totuşi, ceea ce i s-a dat samarinencii este parcă mult mai limpede, nu sub aspectul conţinutului, ci sub cel al formei, al expresiei, al prezentării. Lui Moise, Dumnezeu îi rămâne oarecum exterior, suspendat în propria-I transcendenţă, nedezvăluit întru totul şi nu îndeajuns de asimilat; samarinencii, însă, Dumnezeu îi vorbeşte de la Persoană la persoană. Revelaţia făcută lui Moise se păstrează sub pecetea nedeplinului, a apofaticului, a numinosului; cea făcută samarinencii este mult mai intimă, mai deplină. Dumnezeu este de faţă *„în trup"* (In. 1, 14), purtând chip, iar în Dumnezeu *„absenţa chipului ar fi o lipsă de plenitudine"*[5].

Cel ce îl caută pe Dumnezeu îl află, pentru că el a fost mai întâi căutat de Dumnezeu, socotit vrednic să i se descopere, pentru că era în Dumnezeu prin căutarea lui, dorindu-şi împlinirea, prin întâlnirea cu El. Şi Dumnezeu îi dăruieşte sufletului însetat de adevăr, Adevărul întreg, iar urmarea logică, firească, unică, care mai încăpea, era recunoaşterea. Sf. Ev. Ioan ne spune că femeia a fost atât de impresionată, de copleşită de ceea ce i s-a descoperit, încât *„uitându-şi găleata"* a alergat în cetate să spună şi celorlalţi *„veniţi să vedeţi un om care mi-a spus mie toate. Nu cumva acesta este Hristos?"*.

Acest mic amănunt are o semnificaţie cu totul aparte în iconomia întâmplării, conferindu-i finalitate, indicând că vestirea lui Dumnezeu are întâietate, prioritate absolută, celelalte lucruri rămânând neesenţiale, singurul cu adevărat esenţial fiind propovăduirea lui Dumnezeu. Femeii i s-a dăruit Adevărul în momentul în care a înţeles în faţa *cui* se află, în clipa în care şi-a depăşit toate resentimentele şi prejudecăţile. Dar, când ai lumina adevărului şi o păstrezi doar pentru tine, o lipseşti de sens. Păstrând-o doar pentru tine, o stingi. Dacă ai primit-o şi o ascunzi, ai primit-o în zadar. Cel căruia i s-a dăruit lumina, se împlineşte doar atunci când împărtăşeşte mai departe, şi celorlalţi, din darul primit. Cu cât oferi mai multă lumină altora, cu atât lumina sporeşte în tine, împlinindu-te.

Gestul atât de nesemnificant al „uitării găleţii", indică o prioritate şi o stringenţă a vestirii cuvântului lui Dumnezeu în faţa oricărei alte activităţi, dar nu abandonarea acestora, pentru că, procedând astfel, alunecăm într-o capcană la fel de primejdioasă ca şi aceea în care îţi neglijezi îndatorirea vestirii a ceea ce ai primit. Este adevărat că sunt oameni care au ales calea slujirii exclusive lui Dumnezeu, aceasta rămânând totuşi o excepţie, e drept că fericitoare, dar finalmente o excepţie, pentru că ar fi la fel de aberant să-ţi abandonezi îndatoririle la care te obligă viaţa însăşi, în detrimentul vestirii exclusive a lui Dumnezeu. Ar fi devastator pentru societate o abandonare totală a tuturor celorlalte activităţi, şi nici nu cred că acesta este lucrul cel mai dorit de Dumnezeu. Numai că, prin aceasta ne aflăm într-o dilemă, deci într-o situaţie, aparent fără rezolvare şi fără ieşire, fiind împărţiţi între prioritatea vestirii lui Dumnezeu, şi aceea de a ne îndeplini obligaţiile cotidiene. Nu abandonarea celorlalte activităţi, în faţa vestirii, care indiscutabil primează în faţa lor, aceasta trebuind să fie prioritatea absolută a fiecărui om ci, să faci ca activitatea ta, munca ta să fie ea însăşi o vestire, o propovăduire a lui Dumnezeu. Pentru că, finalmente, Dumnezeu cere de la noi nu abandonare, ci detaşare lăuntrică, să fim *„ca unii care n-au nimic şi pe toate le folosesc"* (2 Co. 6, 10).

Căutarea omului se rotunjeşte atunci când întâlneşte căutarea lui Dumnezeu, atunci când omul se regăseşte pe sine întru Dumnezeu, dar şi căutarea lui Dumnezeu trebuie să se împlinească în ceva, altfel ar rămâne neîntreagă, o revelaţie ratată. *Samarineanca L-a descoperit pe Dumnezeu în pustie, dar şi-a găsit împlinirea, vestindu-L în cetate*, alergând să spună şi altora, chemându-i să se împărtăşească şi ei din „apa cea vie".

Tot dialogul dintre Dumnezeu şi om ar fi rămas o întâlnire eşuată, dacă ar fi rămas doar la acest nivel. Căutarea lui Dumnezeu se împlineşte în noi abia atunci când facem pasul următor descoperirii, când trecem de la dar la dăruire, de la descoperire la vestire. Credinţa şi revelaţia ni se dăruiesc *„în dar sunteţi mântuiţi"* (Ef. 2, 8), dar împlinirea lor depinde de noi, împlinindu-L prin aceasta pe Dumnezeu în noi. Credinţa ca dar se justifică doar atunci când o transformăm în credinţă activă, mărturisitoare *„cu inima crezi în vederea îndreptăţirii, iar cu gura mărturiseşti în vederea mântuirii"* (Rm. 10, 10).

Intrăm, prin aceasta, într-o problemă de strictă actualitate, şi anume în problema misionarismului, a vestirii, care este îndatorirea esenţială a Bisericii, dar nu doar a preoţilor. Biserica, în expresia ei completă, îi cuprinde deopotrivă, atât pe clerici, cât şi pe mireni: *„tot aşa şi noi, cei mulţi, un trup suntem în Hristos şi fiecare mădulare unii, altora"* (Rm. 12, 4-5), alcătuind un singur tot, unitar şi indivizibil, în care fiecare membru, fiecare mădular îşi are chemarea lui specifică: *„voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare fiecare în parte"* (1 Co. 12, 17). Datoria propovăduirii, misionarismul, îi aparţine preoţimii, în conformitate cu chemarea şi mandatul încredinţat de Mântuitorul, fără să fie, însă, obligaţia lor exclusivă, pentru că şi ceilalţi membrii ai Bisericii, mirenii, au aceeaşi îndatorire.

Samarineanca este imaginea, chipul, simbolul Bisericii creştine, iar *„Biserica este inima lumii în dialog cu Dumnezeu"*[6], în drumul ei spre Dumnezeu, în căutarea Lui, dar şi al întâlnirii cu căutarea lui Dumnezeu, cu darul Lui, care nu se poate împlini decât prin dăruire, prin mărturisire şi împărtăşire.

---

[1] N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 383.

[2] C. Noica, *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, Ed. Eminescu, Bucureşti 1987, p. 27-34.

[3] M.I. Rupnik, *Cuvinte despre om*, Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 70.

[4] „Samartha", în Pr. C. Galeriu, *Tâlcuiri la mari praznice*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 2001, p. 37.

[5] Pr. D. Stăniloae, *TDO*, EIBMBOR, Bucureşti, 1978, Vol. 2, p. 34.

[6] Nicolae Steinhardt, *Monahul Nicolae de la Rohia răspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângeorzan*, Ed. Rev. Literatorul, Buc, 1992, p. 54.

Pr. Nicolae STOIA

URME DIN TRECUT

Mănăstirile ortodoxe dispărute

Viaţa monahală în provincia istorică Transilvania a fost reprezentată de timpuriu, dacă avem în vedere şi contextul politico-social diferit în raport cu celelalte provincii româneşti, în care acest teritoriu şi-a dus existenţa. De pildă, în urma cercetărilor arheologice efectuate în raza comunei **Dăbâca** (jud. Cluj), s-au descoperit temeliile a şase biserici, uneori suprapuse, datând din secolele IX-XI. Numărul lor destul de mare, mai ales pentru perioada respectivă, a dus la concluzia că aici a existat un scaun episcopal, iar în jurul episcopilor eparhioţi, vor fi fost şi călugări. În apropiere de **Moigrad** (fostul Porolissum), nu departe de Zalău, exista mânăstirea Meseşeni şi bisericuţele rupestre din zona Meseşului, databile din secolele XI-XIII, dovedind existenţa în zonă a unui puternic nucleu creştin. Contemporane cu această aşezare au fost, se pare, chiliile sau bisericile rupestre, de la marginea satelor **Jac** (pe Valea Ţicla, la locul numit sugestiv „Pivniţe" se află o chilie, iar în partea dreaptă a Văii Pometului sunt săpate în stâncă de gresie o biserică cu altarul redat printr-o nişă scobită în perete, iar pastoforiile sunt de asemenea prezente prin nişe arcuite. Dimensiunile bisericuţei rupestre sunt de 3,5 m şi 2,5 m. În peretele stâng mai sunt săpate două ferestre şi o intrare, ce duce la chilia sihastrului, lungă de 3,5 m şi lată de 2,5 m. Pe peretele din fund al chiliei, a fost dăltuită o bancă înaltă de 0,40 m şi lată de 0,80 m, care servea cu siguranţă drept pat), **Creaca** (într-o veche carieră de piatră, numită de localnici „Piatra Lată" este amintită o bisericuţă, în timp ce, în hotarul aceleiaşi comune, mai la sud de Valea Ortelecului sunt semnalate alte lăcaşuri similare) şi **Brebi**, astăzi în judeţul Sălaj, toate aparţinând secolului XIII, sugerează existenţa unor aşezări monahale.

Menţionăm că şi la **Cheile Cibului**, **Piatra Chiliei**, în apropiere de Zlatna (jud. Alba), se păstrează vestigiile unui complex rupestru monahal, probabil din secolul al XII-lea. Nu trebuie uitată nici mănăstirea Râmeţ, deoarece încă din secolul al XII-lea, tradiţia vorbeşte despre existenţa ei. Au existat şi alte mânăstiri în arealul transilvănean cu o evoluţie diferită în timp.

Chiar şi toponimia vine să sprijine şi să susţină existenţa unei vieţi monahale şi în spaţiul transilvănean, încă din primul mileniu al vieţii creştine. De pildă, în acest teritoriu avem un număr însemnat de toponime, unele Râmeţ sau Rimeţ şi altele Remetea, Rimetea, Remeţ. Se susţine că toponimele respective au la bază maghiarul *remete*, care ar însemna pustnic, sihastru, călugăr. În limba română, cuvântul râmeţ (plural râmeţi), provine însă de la latinescul eremitus (eremita, eremitae), provenit din limba greacă eremitis (singular – eremit) din eremiá (erimia = loc solitar, deşert). Cuvântul românesc râmeţ a fost împrumutat şi în maghiară, remete, ca şi zemletha din românescul sâmbăta, provenit de la latinescul sambatha. Cu cuvintele, procesul a fost invers, remete provine din râmeţ, şi nu râmeţ din remete. De aici rezultă că toate toponimele Remetea, Remeţi, Rimetea la început s-au numit şi ele Râmeţ(i) şi, cu timpul, au fost maghiarizate, mai ales că este cunoscut faptul că, în Transilvania, avem un proces intens de maghiarizare al multor nume de familii şi toponime româneşti.

De asemenea nu trebuie uitat faptul că unii dintre ierarhii ortodocşi şi-au avut sediul chiar în incinta unor mănăstiri, fapt care atestă existenţa unei vieţi monahale în spaţiul intracarpatic. Astfel, notăm pe arhiepiscopul Ghelasie de la Râmeţ, precum şi stavropighia din Perii Maramureşului, apoi pe mitropoliţii transilvăneni cu sediul la mănăstirea Feleac, care au activat aici aproape şase decenii. Mai consemnăm pe Ioan din Peşteanca, de la mănăstirea Prislop, mitropoliţii cu sediul de la mănăstirea Geoagiul de Sus: Hristofor, Sava, Gheorghe, şi din nou Sava cu sediul la mănăstirea din Lancrăm.

Nu trebuie uitat faptul că după cucerirea treptată a Transilvaniei de Regatul Maghiar, în viaţa mănăstirească au avut loc o serie de modificări. De pildă, se întâlnesc, cazuri concrete de înlocuire a clerului monahal răsăritean cu cel apusean. Aşa s-a întâmplat cu mănăstirea principelui Ahtum (Ohtum), din cetatea **Morisena**, înlocuiţi după 1028-1030 cu monahi latini. Există opinii potrivit cărora rotonda baptisteriu de la Alba-Iulia, datată în a doua jumătate a secolului IX, precum şi similitudinea de o remarcabilă valoare a baptisteriului din Cenad, se pot circumscrie acestei situaţii, deoarece în secolul al XI-lea amândouă sunt suprapuse de biserici ale cultului apusean.

De asemenea, în 1192 era consemnată şi **„mănăstirea cneazului"** (monasterium Kenez) în părţile Oradiei, întâlnită apoi şi în documente din secolele XIII-XIV, fără îndoială şi ea o ctitorie a unui cneaz român ortodox. Se poate aprecia că şi complexul monahal de la **Voivozi** din Bihor făcea parte din categoria mănăstirilor greceşti, adică ortodoxe, situate în zona ardeleană ocupată de Regatul maghiar. Cu siguranţă aceste vetre monahale, la care se adaugă şi cele de pe Valea Mureşului, circumscrise secolele al XII-lea şi al XIII-lea, erau menţionate de papa Inocenţiu III (1198-1216), într-o scrisoare adresată episcopului Simeon al Oradiei şi abatelui de Pelis (azi în Ungaria), din dioceza Vesprem, la 16 aprilie 1204, prin care se urmărea convertirea ortodocşilor la catolicism. Mai mult, papa Inocenţiu porunceşte celor doi să facă cercetări în acest sens, *„şi să vedeţi starea acelor mănăstiri... sau dacă s-ar putea înfiinţa un episcopat... care să ne fie supus nouă"*. Vedem aşadar că monahismul ortodox a fost bine reprezentat până la sfârşitul secolului al XVI-lea.

În ceea ce priveşte perioada de restriştе a monahismului transilvănean cu siguranţă, începând cu penetraţia maghiară şi cu măsurile punitive luate faţă de elementul ortodox, continuând mai apoi cu măsurile reformei religioase precum şi cu ideea de supremaţie a religiei creştine de sorginte catolică, specifică perioadei de stăpânire a Imperiului Habsburgic, putem spune că reprezentanţii vieţii îngereşti au avut de înfruntat o serie de persecuţii, care urmăreau chiar să anuleze acest mod de vieţuire creştină.

Că monahismul ortodox a fost bine reprezentat în Transilvania, Crişana şi Maramureş rezultă şi din numărul mare de mănăstiri existente în acest teritoriu. Astfel, în privinţa numărului exact de mănăstiri, existente în Transilvania şi ulterior dispărute, cei preocupaţi de istoria acestui neam au încercat o inventariere a lor. De pildă, acest fapt a fost semnalat şi într-o lucrare a mitropolitului Andrei Şaguna, pentru ca mai târziu istoricul unit Zenovie Pâclişanu să ofere şi el o listă ce părea completă la acea vreme (la 1919). Cea mai documentată lucrare rămâne cea a lui Ştefan Meteş, deşi ulterior au mai existat firave încercări de revalorificare a informaţiilor, toate tributare în mare măsură istoricului amintit. O listă cuprinzătoare a mănăstirilor existente până la 1761, ne oferă şi părintele profesor Mircea Păcurariu, atât în două studii dedicate vieţii monahale din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş, precum şi în manualele de Istorie bisericească. Mai putem aminti şi alte liste, care au făcut referire doar la vetrele mănăstireşti care au funcţionat într-o anumită parte a Transilvaniei.

Vom încerca, într-un foileton istoric, consemnarea tuturor mănăstirilor ortodoxe dispărute din provincia istorică a Transilvaniei, în speranţa unei revalorificări a trecutului nostru bisericesc şi a recunoştinţei manifestate pentru cei ce nu mai sunt. Ca metodă de lucru am ales criteriul geografic, urmărind vetrele mănăstireşti din fiecare judeţ din această parte a ţării, prezentate însă în funcţie de ordinea cronologică a atestării şi vechimii lor.

Bibliografie selectivă:

Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii româneşti din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş până în 1918*, Cluj-Napoca, 1992, p. 92-93; Vasile Muntean, *Organizarea mânăstirilor româneşti în comparaţie cu cele bizantine până la 1600*, Bucureşti, 1984, p. 33; Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963, p. 245; B. Homann, *Geschichte des ungarischen Mittelalters*, Band I, Berlin, 1940, p. 16; *Documente privind istoria României. Veacurile XI, XII, XIII. C.Transilvania*, vol. I (1075-1250), Bucureşti, 1951; Nicolae Iorga, *Istoria românilor din Ardeal şi Ungaria*, Bucureşti, 1989, p. 298; Ştefan Meteş, *Mânăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria*, Sibiu, 1936, p. 75-101.

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

Diaspora ortodoxă românească

Duminica Ortodoxiei în America

Cleveland, Ohio, SUA. Începutul Postului Sfintelor Paşti, mai cu seama Duminica Ortodoxiei, reuneşte întreaga lume Ortodoxă. În oraşele americane unde se află mari concentrări de parohii Ortodoxe, preoţii din parohiile locale se reunesc în rugăciune, în Vecernie, după tipic special, american ortodox. La stihoavnă, se face o impresionantă procesiune, în cadrul căreia participanţii poartă sfintele icoane. Se citeşte Synodiconul de la cel de-al şaptelea sinod ecumenic, crezul şi anatematizarea ereziilor, precum şi pomenirea celor adormiţi în dreapta credinţă. Ţinând seama de contextul lumii plurireligioase, această mărturisire are un impact deosebit în mass-media.

În oraşul Cleveland, Ohio, unde de altfel se află şi cea mai veche parohie românească din America, Catedrala Sf. Maria, înfiinţată în anul 1906, Prea Cucernicul Pr. Dr. Remus Grama este, în prezent, şi preşedintele asociaţiei preoţilor din acest oraş. Părintele Grama a absolvit Facultatea de Teologie din Sibiu, în anul 1976, fiind doctor în teologie şi autor publicat. Din anul 1982, funcţionează ca preot misionar în America, în cadrul Episcopiei Ortodoxe Române de la Vatra Românească, sub omoforul Î.P.S. Nathaniel. La sfârşitul anului trecut, ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului, i-a acordat Crucea Şaguniană, în calitate de Preşedinte al Asociaţiei „Andrei Şaguna" a preoţilor români din America. Asociaţia preoţilor din Cleveland este alcătuită din peste 40 de preoţi, de toate naţionalităţile, reprezentând 33 de parohii canonice, din jurisdicţii etnice diferite. În acest an, serbarea acestei Duminici a avut loc la Biserica grecească Sf. Dumitru, din suburbia Rocky River. Omilistul serii a fost Părintele Patrick Reardon, renumit teolog biblicist şi autor bine cunoscut în lumea ortodoxă americană.

Deşi Vecernia are un ton liturgic de triumf al credinţei, ea se încheie cu rugăciunile de penitenţă cunoscute, şi rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, după rânduiala cunoscută. Cu aceste ocazii, credincioşii din parohiile respective se preocupă de publicarea unei broşuri cu serviciul religios, precum şi cu programul activităţilor inter-ortodoxe şi organizaţiile ortodoxe din localitate. Totodată, ei pregătesc şi agapa frăţească de post. Această zi este, în America, o reafirmare a unităţii de credinţă şi o mărturisire a acesteia în faţa societăţii americane. De obicei ziarele seculare acordă spaţiul adecvat acestor manifestări reprezentative pentru oraşele respective.

Astfel, an după an, de la primii noştri misionari, trimişi de la Sibiu, încă din 1905, credinţa este mărturisită şi este vestita până „la marginile pământului".

Participant

Întâlnire frăţească ecumenică între preoţi ortodocşi şi preoţi romano-catolici

În zilele de 9-12 mai 2008 a avut loc la Episcopia Romano-Catolică din Pesaro (Italia) o şedinţă de lucru între un grup de preoţi ortodocşi din protopopiatul Rupea, din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, şi un grup de preoţi şi credincioşi implicaţi în activitatea ecumenică din cadrul a trei episcopii romano-catolice din Italia: Pesaro, Fano şi Urbino.

Din partea Arhiepiscopiei Sibiului, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Părinte Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, au participat P.C. Pr. Nicolae Palmeş, protopop al Protopopiatului Rupea şi preot paroh la Parohia Mercheaşa; Pr. Matei Sucaciu, paroh la parohia Homorod şi Pr. Ciprian Creangă, preot paroh la parohia Jibert. Cei trei preoţi au fost însoţiţi de Arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Sibiului.

Din partea romano-catolică au fost prezenţi cei trei responsabili cu probleme ecumenice din cadrul episcopiilor romano-catolice: Părintele Vincenzo Solazzi (Fano), Părintele Giorgio Paolini (Pesaro) şi Părintele Peppino Verdini (Urbino), precum şi doamnele Fazi Milena, Cinti Estella, Carla Pandolfi şi alţi credincioşi laici care fac parte din grupul ecumenic al fiecăreia dintre cele trei episcopii.

Scopul acestei întâlniri a fost iniţierea unor acţiuni concrete în vederea înfrăţirii dintre parohii ortodoxe din Arhiepiscopia Sibiului şi parohii romano-catolice din episcopiile de Pesaro, Fano şi Urbino.

Vineri, 9 mai, a avut loc o întâlnire între delegaţia ortodoxă română cu preoţii romano-catolici din Pesaro şi alţi credincioşi laici interesaţi de problema înfrăţirilor ecumenice. La întâlnire a participat şi Înalt Prea Sfinţitul Părinte Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, aflat în Italia cu prilejul instalării Prea Sfinţitului Siluan Şpan, noul ales al Episcopiei Ortodoxe Române din Italia.

S-a făcut o evaluare a paşilor făcuţi în decursul celor aproape doi ani de la întâlnirea de la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus (10-14 septembrie 2006), când Înalt Prea Sfinţitul Părinte Laurenţiu a dat binecuvântarea arhierească pentru iniţierea unor astfel de înfrăţiri, în vederea cunoaşterii, apropierii şi stabilirea unui climat ce ar putea fi definit ca al unui *ecumenism practic*. În spiritul acesta au avut loc vizite reciproce între preoţi şi călugări ortodocşi din Arhiepiscopia Sibiului, care au vizitat Italia precum şi preoţi şi credincioşi din cele 3 eparhii romano-catolice din Italia prezenţi la cea de a III-a Adunare Ecumenică a Bisericilor Europene de la Sibiu, din toamna anului 2007. Cu acest prilej pe lângă responsabilii cu probleme ecumenice ale celor trei eparhii a venit şi un grup de tineri şi credincioşi laici care au făcut un pelerinaj de 5 zile pe la mănăstirile, parohiile şi monumentele de artă din Arhiepiscopia Sibiului.

La ora 12 a venit la această întâlnire şi Prea Sfinţitul Piero Coccia, episcopul romano-catolic de Pesaro. S-a făcut o mică sinteză a celor discutate. În final delegaţia ortodoxă şi cea romano-catolică au primit binecuvântarea arhierească a celor 2 ierarhi pentru iniţierea acestor înfrăţiri.

După-masă s-au făcut primele trei înfrăţiri: Parohia Ortodoxă Română din Mercheaşa s-a înfrăţit cu parohia *Cristo Redentore* păstorită de părintele Giovanni; Parohia Ortodoxă Română din Jibert s-a înfrăţit cu Parohia *Santa Veneranda*(Sfânta Paraschiva) păstorită de părintele Michele, iar Parohia Ortodoxă Română din Homorod s-a înfrăţit cu parohia *Cristo Lavoratore* a părintelui Giorgio.

Un prim pas concret a fost acela că fiecare preot ortodox a participat la slujba de seara în parohia cu care s-a înfrăţit. După ce preotul romano-catolic a prezentat pe preotul român, acesta a adresat un cuvânt de salut credincioşilor prezenţi la slujbă.

Întâlnirea s-a desfăşurat la villa Borromeo, fostul sediu al Seminarului Mare (Facultatea de Teologie) din Pesaro.

Sâmbăta, 10 mai, s-au vizitat două mănăstiri de maici din Episcopia de Urbino: Mânăstirea Santa Veronica Giuliani din Mercatello şi Mănăstirea Santa Chiara din Urbania.

Sâmbăta seara fiecare preot ortodox a participat la slujba privegherii sărbătorii Pogorârii Duhului Sfânt (Veglia della Pentacoste). După slujbă fiecare preot ortodox s-a întreţinut cu preotul romano-catolic şi cu o parte din credincioşii parohiei prezenţi la slujbă.

Duminică, 10 mai, preoţii ortodocşi au participat la Sf. Liturghie din fiecare parohie înfrăţită. Au adresat un salut frăţesc credincioşilor prezenţi, iar după slujbă fiecare parohie a oferit o agapă frăţească.

În după-amiaza zilei de duminică delegaţia română însoţită de părintele Giorgio Paolini, responsabil cu probleme ecumenice din cadrul Episcopiei de Pesaro, s-a deplasat la Ancona. Aici s-a făcut o scurtă vizită la Biserica unde slujeşte părintele Ioan Tobă, parohul comunităţii ortodoxe române din Ancona. Părintele ne-a explicat asupra activităţii din parohie. Apoi a avut loc o întâlnire cu părintele Valter Pierini, profesor de Teologie Ecumenică la Facultatea de Teologie din Ancona, precum şi alţi preoţi catolici din Ancona interesaţi de problema promovării unui ecumenism practic (de tipul înfrăţirilor) între parohii ortodoxe şi parohii romano-catolice.

Luni, 12 mai, a avut loc la Mănăstirea San Francesco in Roverto o întâlnire cu preoţi, călugări şi călugăriţe din Episcopia de Fano, interesaţi de problema promovării unui ecumenism practic dintre parohiile noastre. Aici s-a discutat şi problema iniţierii unor înfrăţiri între comunităţile monahale din unele aşezăminte monahale din Arhiepiscopia Sibiului şi aşezăminte monahale catolice din cele trei episcopii.

S-a convenit ca următorul pas să fie întreprins de fraţii noştri romano-catolici care au fost invitaţi să viziteze Arhiepiscopia Sibiului.

Marţi dimineaţa delegaţia română s-a întors acasă, în drum oprindu-se la Padova şi Veneţia, unde au fost vizitate monumente de artă religioasă şi istorice.

A consemnat,
Arhim. Visarion JOANTĂ

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului

– aprilie 2008 –

• **Marţi, 1 aprilie.** Î.P.S. Sa a prezidat comisia de examinare a candidaţilor înscrişi la concursul de ocupare a parohiilor vacante de oraş.

• **Miercuri, 2 aprilie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Joi, 3 aprilie.** A participat la sediul Inspectoratului Judeţean de Jandarmi, la ceremonialul militar organizat cu prilejul sărbătoririi Zilei Jandarmeriei Române. Cu această ocazie a rostit o alocuţiune.

• **Vineri, 4 aprilie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Duminică, 6 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Bunavestire" din Mediaş. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Gheorghe Florea şi întru preot pe diaconul Cristian Lazăr, pe seama parohiei Moardăş, protopopiatul Agnita. În aceeaşi zi, în calitate de preşedinte al Fundaţiei „Reconciliere în Sud-Estul Europei", a participat la Sibiu, la deschiderea şi sfinţirea *Centrului interconfesional pentru comunicare între culturi*, ocazie cu care a rostit o alocuţiune.

• **Luni, 7 aprilie.** A participat la şedinţa Biroului Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu. Seara, a participat la Biblioteca Astra Sibiu, la lansarea volumului *Alegerea patriarhului. 41 zile ale dezinformării*, apărut la editura Agnos.

• **Marţi, 8 aprilie.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Miercuri, 9 aprilie.** A examinat la Teologie Liturgică doctoranzii anului III de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Joi, 10 aprilie.** A participat la vernisajul expoziţiei: *„...prin mine, Ioan Pop zugravul"*, organizat la Muzeul Ţării Făgăraşului.

• **Vineri, 11 aprilie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Sâmbătă, 12 aprilie.** A oficiat slujba de punere a pietrei de temelie a Bisericii „Înălţarea Domnului" din localitatea Bod-Colonie, protopopiatul Săcele. În aceeaşi zi, a vizitat şantierul Bisericii „Naşterea Maicii Domnului" din cadrul spitalului militar „Regina Maria" Braşov şi schitul „Sf. Ioan Botezătorul" din Poiana Braşov.

• **Duminică, 13 aprilie.** A slujit Sf. Liturghie şi a rostit un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din cartierul Noua, Braşov. L-a hirotonit întru preot pe diaconul Gheorghe Florea pe seama parohiei Ormeniş, protopopiatul Rupea. L-a hirotesit întru iconom stavrofor pe P.C. pr. paroh Cornel Toma. În aceeaşi zi, a oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor de zidire a Bisericii „Înălţarea Domnului" din localitatea Teliu-Vale, protopopiatul Săcele şi a lucrărilor de zidire a Bisericii „Sf. Proroc Ilie Tesviteanul" din localitatea Victoria, protopopiatul Făgăraş.

• **Luni, 14 aprilie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audienţe.

• **Marţi, 15 aprilie.** A prezidat şedinţa cu preoţii la protopopiatul Sibiu.

• **Vineri, 18 aprilie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Sâmbătă, 19 aprilie.** A participat la slujba vecerniei la Catedrala mitropolitană.

• **Duminică, 20 aprilie** *Praznicul Intrării Domnului în Ierusalim.* A oficiat Sf. Liturghie şi a predicat la Catedrala mitropolitană. În aceeaşi zi, a avut o întâlnire cu preoţii şi epitropii de la parohiile din Sibiu, organizată în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" de la Facultatea de Teologie. Seara a participat la slujba Deniei, la Catedrala mitropolitană.

• **Luni, 21 aprilie.** A avut program de lucru la cabinet. Seara a participat la slujba Deniei la Catedrala mitropolitană.

• **Marţi, 22 aprilie.** A avut program de lucru la cabinet. Seara a participat la slujba Deniei la Catedrala mitropolitană.

• **Joi, 24 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Vasile cel Mare la Catedrala mitropolitană din Sibiu. Seara a oficiat Denia celor 12 evanghelii la Catedrala mitropolitană.

• **Vineri, 25 aprilie.** A slujit Taina Sf. Maslu la Catedrala mitropolitană. A participat la festivitatea prilejuită de depunerea jurământului militar, la Şcoala de Aplicaţie pentru Unităţi Sprijin de Luptă „General Eremia Grigorescu" din Sibiu, ocazie cu care a rostit o alocuţiune. Seara, a oficiat slujba Prohodului Domnului nostru Iisus Hristos.

• **Sâmbătă, 26 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Vasile cel Mare la Catedrala mitropolitană.

• **Duminică, 27 aprilie**, *Praznicul Învierii Domnului.* La ora 0^{00} a oficiat Slujba Învierii, Sf. Liturghie din Ziua Învierii Domnului şi a predicat la Catedrala mitropolitană. A oficiat, de asemenea, slujba Vecerniei (A doua Înviere) la Catedrală, iar la ora 14 a participat la procesiunea liturgică „Marşul Învierii", pe care a iniţiat-o şi organizat-o prin centrul oraşului. După-amiază a oferit o recepţie la sediul mitropolitan, la care au participat oficialităţi locale, profesori de la Facultatea de Teologie, consilieri şi angajaţi ai Arhiepiscopiei Sibiului, precum şi preoţii din Sibiu.

• **Luni, 28 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Braşov. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Marian Micu şi i-a hirotesit întru iconom pe P.C. preoţi Eugen şi Ciprian Comşulea.

• **Marţi, 29 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Intrarea Domnului în Ierusalim" din localitatea Avrig. L-a hirotonit întru diacon pe tânărul Adrian Ghindea şi întru preot pe diaconul Marian Micu, pe seama parohiei Dacia, protopopiatul Rupea.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

(urmare din p. 3)

Şedinţa de lucru a Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe a Ciprului.

În data de 6 mai a.c., cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Hrisostom al II-lea, Arhiepiscop de Noua Justiniana şi Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Ciprului, s-au desfăşurat la Nicosia lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe a Ciprului.

Potrivit comunicatului de presă emis, între temele abordate au fost şi următoarele: studierea „Documentului de la Ravena" referitor la dialogul dintre Biserica Ortodoxă şi Bisèrica Romano-Catolică; dezbateri şi clarificări ulterioare prezentării referatului mitropolitului Pavlos de Kirinias, responsabilul Comisiei Sinodale Teologice pentru teme dogmatice. S-a hotărât ca discutarea „Documentului de la Ravena" să continue şi pe parcursul următoarei întruniri sinodale; aprobarea interzicerii prezenţei preoţilor la programele de televiziune şi radio fără binecuvântarea scrisă a episcopului eparhiot; evoluţia anumitor proiecte de asistenţă socială etc.

(Sursa: *www.romfea.gr, www.time.com, www.churchofcyprus.org; www.greekorthodox-alexandria.org, www.eleftherostypos.gr*).

NOTĂ: În legătură cu *actul sinodal* din 1928, trebuie cunoscut faptul că în anul 1912, odată cu revenirea ţinuturilor de nord ale Greciei la ţara mamă, Patriarhia Ecumenică a lăsat mitropoliile din aşa-zisele „Noi Teritorii" la Biserica Greacă, menţinându-şi dreptul de îndrumare duhovnicească. Actul la care ne referim constituie o înţelegere între Fanar şi Biserica Greciei cu privire la modul administrării bisericeşti şi al îndrumării spirituale a mitropoliilor respective. Astfel, se prevede ca mitropoliile din „Noile Teritorii" (respectiv cele din Macedonia, Tracia, Epir şi insulele din partea răsăriteană a Mării Egee) să aibă o reprezentare proporţională în Sinodul de la Atena, motiv pentru care Sinodul Permanent anual are şase mitropoliţi din vechea Grecie şi şase din „Noile Teritorii". Potrivit înţelegerii, Fanarul trebuie înştiinţat de cele ce se întâmplă în „Noile Teritorii", despre alegerile şi mutările mitropoliţilor, poate opta în favoarea unui candidat sau poate anula anumite propuneri. Mitropoliţii vizaţi de acest act trebuie să-şi trimită anual darea de seamă la Patriarhia Ecumenică, pot să se adreseze Sinodului Patriarhiei Ecumenice, atunci când consideră că sunt nedreptăţiţi de către Sinodul Bisericii Greciei, fiind obligaţi, de asemenea, să-l pomenească pe patriarhul ecumenic în viaţă. Aceste prevederi nu au fost îmbrăţişate de către Prea Fericitul Părinte Hristodoulos, fostul Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii, ajungându-se în anii 2003-2004 la punctul culminant al crizei dintre cele două Biserici, când Patriarhul Ecumenic l-a scos din *Diptice* pe Arhiepiscopul Hristodoulos, momentul suprem al intrării în faza de schismă. Atitudinea noului Întâistătător al Bisericii Greciei de astăzi este însă alta, diametral opusă celei la care ne-am referit anterior, Prea Fericitul Părinte Ieronim urmând ca în cadrul şedinţei Sfântului Sinod din luna iunie a.c., să propună armonizarea *Cartei statutare* a Bisericii Ortodoxe a Greciei cu *Actul sinodal* din 1928, ceea ce înseamnă că rolul Patriarhiei Ecumenice în povăţuirea spirituală şi administrativ-bisericească a Greciei de Nord va fi unul extrem de evident (*n.n.*).

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

DAN PURIC, *Cine suntem*, Editura Platytera, 2008, 174 p.

Dintre cărţile cele mai vii care ne-au marcat lectura remarcăm pe aceasta, „Cine suntem" a maestrului Dan Puric. Texte comprimate sau mai largi cum sunt acestea: „Mătur poteca spre Biserică" (pp. 13-20, interviu cu Claudiu Târziu), „Dragostea, mai presus de artă" (pp. 21-33, interviu cu Alina Năstase), „Sensul vieţii, al morţii şi al suferinţei" (pp. 34-44, comunicare susţinută la Simpozion internaţional ortodox, Alba-Iulia), „Zodia supravieţuirii" (pp.45-65, convorbire cu realizatorul Robert Turcescu, Realitatea TV), „ Demnitatea creştină" (pp. 66-92, conferinţă susţinută la Alba-Iulia), „Cauză şi efect" (pp. 93-110, interviu realizat cu Bogdan Gamaleţ, N24 TV), „Cele trei priviri" (pp. 111-131, interviu cu Robert Turcescu), „Zece leproşi" (pp. 132-141, predică rostită la Mănăstirea Petru Vodă), „Cine suntem" (pp. 142-165), „Lumină de om şi de neam românesc" (pp.166-169, cuvânt rostit la înmormântarea Părintelui Atanasie, de la Mănăstirea Petru Vodă) devin mărturii simple şi vindecătoare într-o lume din ce în ce mai lipsită de sănătatea rostirii.

Cucernic şi cuceritor deopotrivă, Dan Puric reuşeşte să propună spaţiului românesc al mărturisirii publice o bucuroasă meditaţie asupra lucrurilor cu adevărat importante ale vieţii în Hristos. Mereu recurent la modelele patristicii primare şi la cel oferit de Cuvioşii zilelor noastre, Dan Puric oferă un posibil mod de propovăduire către omul modern, care nu doar că a uitat Cine este Dumnezeul său ci şi pe sine s-a pierdut în „nefiinţă". Tineresc şi matur tonul cărţii ne-a plăcut în chip deosebit, dovedind o sănătate a rostirii greu identificabilă în alte scrieri.

ANDREI MARGA, *Religia în era globalizării*, Ed. Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2003, 286 p.

Cine nu s-ar vrea lămurit asupra marilor frământări pe care le naşte lumea modernă în frământările ei? Când lămurirea o face un om de talia intelectuală a Dlui Andrei Marga, bucuria cunoaşterii se împleteşte cu bucuria lecturii. Cititorul este întâmpinat de autor cu întrebări şi provocări ca acestea: „ Ce este şi ce ne pretinde globalizarea?"(pp. 13-32); „ Noua pondere filosofică a religiei" (pp. 33-65); „Diagnoze ale situaţiei religiei" (pp. 65-97); „ O diagnoză a influenţei actuale a religiilor" (pp. pp. 97-114); „ O diagnoză a situaţiei religioase a timpului"(pp. 115-140); „Iisus în noile abordări creştine şi iudaice" (pp. 141-188); „Revenirea la triunghiul Ierusalim, Atena, Roma" (pp. 189-216); „Baze pentru trialogul religiilor monoteiste" (pp. 217-230); „Asumarea finitudinii (pp. 231-244); „ Dumnezeu astăzi" (pp. 245-270); „ Religia în era globalizării" (pp. 271-286). Fiecare capitol aduce cu sine nu doar informaţia nouă şi limpezită în cercetare, ci şi provocarea unei luciditâţi născută dinspre limbajul şi cultura filosofică a autorului, constructor al unor opinii vrednice de reţinut. La vremea de acum, când amestecul de concepte şi de structuri filologice debordează de confuzii, cartea aceasta a Dlui Marga devine necesară lecturii.

***Cuviosul Iustin Popovici, Viaţa şi minunile*, Ed. Sophia, 2008, 118 p.**

O lectură a minunatei vieţi şi a nevoinţelor Părintelui Iustin Popovici ne propune lucrarea *Cuviosul Iustin Popovici – Viaţa şi minunile* (Ed. Sophia, 2008, 118 p.). Dintre multele forme de comemorare a unui astfel de Părinte, aceasta, aproape hagiografică, ne-a dus cu gândul că mai înainte de a cerceta teologia unor autori ar trebui să cunoaştem viaţa şi nevoinţele lor. Lucrarea aceasta, ai căror editori români nu reuşesc să ne spună nimic despre cei care au alcătuit-o, se deschide prin prezentarea amănunţită a vieţii cuviosului mărturisitor, mare parte pe baza unor texte de Jurnal duhovnicesc inedite publicului român, continuate cu o scurtă culegere de texte ale Părintelui (din care Predica la Praznicul Sfântului Sava este copleşitoare prin actualitatea ei) şi scurte prezentări ale minunilor săvârşite de către Cuvios. Personal am remarcat lupta Părintelui pentru construirea unei şcoli teologice duhovniceşti, marcată de cunoaşterea şi trăirea unei vieţi de sfinţenie, pe apropierea de studenţi şi împreună slujitorii la altarul mărturisirii credinţei, precum şi minunatele pagini ale propriei creşteri duhovniceşti. Curajul mărturisirii la vremuri de grea prigoană ca şi limpezimea mesajului său sunt şi ele aduse în prim-plan, spre bucuria cititorului.

Ne-am gândit mult dacă, înainte de a mai reedita o serie de lucrări ale unora dintre Părinţii Ortodoxiei româneşti n-ar trebui să îmbiem pe omul simplu să le cunoască şi să le urmeze pilda vieţii, publicând cu smerită luminare, icoanele unor Părinţi ca Dumitru Stăniloae, Ene Branişte, Ilie Cleopa ori pe mulţi alţii dintre aceia care, în plină prigoană comunistă, au constituit răspunsul duhovnicesc al Bisericii la nebunia lumii. Cartea aceasta, bucurie de nespus, poate fi de altfel un bun argument.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte;
Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 21-24 — 1 şi 15 iunie 2008

Ziua Cincizecimii
Praznicul sfinţeniei creştine

Duminica a opta după Paşti este o mare sărbătoare împărătească, Duminică ce ne ajută să înţelegem mai bine lucrarea numită a Pogorârii Sfântului Duh sau a Rusaliilor, pe care Dumnezeu a săvârşit-o în lume, prin cele Trei Persoane ale Sfintei Treimi. Astfel, reţinem din toate cele ale praznicului că Dumnezeu-Tatăl este Creatorul lumii, Dumnezeu-Fiul este Mântuitorul acesteia şi Dumnezeu-Duhul Sfânt este Desăvârşitorul sau Sfinţitorul întregii creaţii.

Un alt adevăr ce ni se luminează la acest praznic este acela că într-o zi ca aceasta, adică în ziua când s-a pogorât Duhul Sfânt peste Apostoli, la zece zile după Înălţare şi la cincizeci de zile după Înviere, atunci s-a întemeiat şi Biserica.

Trebuie să fim, prin urmare, conştienţi că ne aflăm într-o instituţie pe care Dumnezeu-Fiul a întemeiat-o, pentru ca lucrarea Duhului Sfânt, prin binecuvântarea lui Dumnezeu-Tatăl, să se poată prelungi până la sfârşitul veacurilor, pentru ca jertfa Fiului să se actualizeze perpetuu, să poată deveni Jertfă mântuitoare pentru fiecare dintre noi. Ştim că acest eveniment al Pogorârii Duhului Sfânt s-a întâmplat o dată pentru totdeauna, dar se prelungeşte, se actualizează prin lucrările sfinţitoare pe care Fiul lui Dumnezeu le-a lăsat aici pe pământ, atunci când El a promis că Îl va trimite pe Duhul Sfânt, Duhul adevărului Care de la Tatăl purcede, Acela ne va învăţa pe noi adevărul.

Sunt acestea lucruri mai greu de înţeles, pentru că mintea noastră nu le poate pătrunde, nu poate pricepe, adică, cum este posibil ca în Dumnezeu Cel Unul să subziste Trei Persoane. Aceasta este cea mai mare Taină a creştinismului: Taina Sfintei Treimi. Cine nu crede în Sf. Treime însă, nu e creştin.

A doua mare Taină a Creştinismului este cea pe care ne pregătim să o primim acum, Taina Euharistiei care se actualizează mereu în Biserica lui Hristos. Această Taină care s-a săvârşit şi astăzi în sfântul altar prin pogorârea Duhului Sfânt peste darurile pe care Dvs. le-aţi adus ca ofrandă lui Dumnezeu. Pâinea şi vinul s-au prefăcut în Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos. Iarăşi, cine nu crede în prezenţa reală a lui Hristos în Euharistie nu e creştin, nu se poate bucura de comuniunea cu Hristos, prin Duhul Sfânt.

Aş vrea să vă dezvălui acum câteva elemente lămuritoare, cu specială privire la Duhul Sfânt. Am spus că Duhul Sfânt este a Treia Persoană a Sf. Treimi, egală cu Tatăl şi cu Fiul, dar care purcede de la Tatăl. E o relaţie dumnezeiască tainică între aceste Persoane Sfinte. Tatăl este Principiul şi naşte din veci pe Fiul, dar nu aşa cum înţelegem noi naşterea. Tot Tatăl purcede din veci pe Duhul Sfânt, fiind deci într-o legătură fiinţială deplină şi cu Această Persoană. Astfel, s-a descoperit lumii taina Dumnezeirii, cu relaţia interpersonală, care este iubirea. Numai între trei persoane

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

TELEGRAFUL ROMÂN – 1873
O cronică sobră a mutării în veşnicie a ctitorului acestei foi – Mitropolitul Andrei Şaguna

Ţinuta publicaţiei şaguniene „Telegraful Român" s-a impus dintru început prin sobrietate şi text aerisit, ceea ce a favorizat o lectură accesibilă cititorilor, în marea lor majoritate, români ortodocşi din Transilvania.

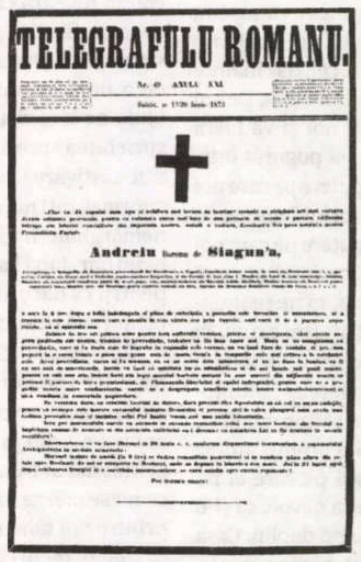
TELEGRAFULU ROMANU.

Andreiu Baronu de Siagun'a.

Aceeaşi ţinută a avut-o şi numărul 49 din 17/29 iunie 1873, care anunţa trista veste a strămutării în împărăţia cerească a *„Escelentia Sea prea iubitului nostru Preasantitului Părinte Andreiu baronu de Siaguna"*.

Toată pagina întâi (de fapt pagina 185 din colecţia anului 1873) apare încadrată într-un chenar negru, cu o cruce simplă în fruntea paginii, sub care se aşterne apoi anunţul mortuar, cu detalii privind momentul adormirii în Domnul, în ziua de sâmbătă, 16/28 iunie, ora şase după-amiază, şi cel al prohodirii şi înhumării prevăzut pentru ziua de joi, 21 iunie/3 iulie 1873, când, în „biserica cea mare" (azi biserica „Sfânta Treime") din Răşinari urmau să se oficieze Sfânta Liturghie şi slujba înmormântării călugărilor, după care rămăşiţele pământeşti să fie aşezate, spre eternă repausare, în mormântul din imediata vecinătate a sfântului locaş de închinare.

Hotărârea unei astfel de derulări a ceremonialului aparţinea de fapt Mitropolitului Şaguna însuşi, care a prevăzut aceste detalii în testamentul ce şi l-a întocmit încă din 1 august 1871.

Totuşi, partea esenţială a anunţului mortuar o constituia o succintă, dar foarte expresivă conturare a chipului luminos de arhipăstor a lui Şaguna, asemănat cu Moise legiuitorul şi eliberatorul evreilor din robia egipteană. Aşa precum Providenţa divină trimise pe acela să-i elibereze pe evrei, tot astfel, aceeaşi Providenţă l-a trimis pe Şaguna *„ca să ne scoată din întunericu şi să ne ducă la lumină"*. Apoi iarăşi, aşa precum Iisus, fiul lui Navi, a fost trimis să preia de la momentul morţii lui Moise, conducerea poporului evreu şi să-l treacă peste Iordan, în ţara făgăduinţei, tot astfel, se precizează în anunţul mortuar, se va rândui şi pentru românii transilvăneni *„un altu Iisusu Navi"*, adică un succesor al marelui bărbat mutat la cele cereşti, care să-i conducă pe români în *„tiera* (ţara, *n.n.*)

(continuare în p. 3)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

O *Carte de rugăciuni* a lui Andrei Şaguna

În 28 iunie, anul acesta, se împlinesc 135 de ani de la pristăvirea celui mai mare, mai înţelept şi mai dăruit ierarh pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română din Ardeal, mitropolitul Andrei Şaguna.

Au trecut, iată, 135 de ani de când acest mare om al Bisericii şi al neamului s-a mutat la viaţa cea veşnică şi neîmbătrânitoare şi de atunci figura lui luminează radios în viaţa şi lucrarea Bisericii ardelene, faptele lui au devenit emblematice, icoana lui a devenit un simbol, iar pomenirea lui neştearsă din ***„veac în veac, şi din neam în neam"***.

Mitropolitul Andrei a fost începător întru toate aici în Transilvania, având multe de înfruntat, atât din partea celor din neamul său, cât şi din partea străinilor, dar cu toate acestea el a lăsat o operă şi un nume ce s-au contopit peste veacuri cu însuşi destinul neamului românesc.

Profund credincios, încrezător în Dumnezeu şi în puterile sale, conştient de responsabilitatea la care a fost chemat peste voinţa potrivnicilor săi, el a biruit toate şi, pe drept cuvânt, cel ce a fost numit ***„capul neîncoronat al Ardealului"*** a depăşit de mult graniţele Transilvaniei, fiind considerat un erou al demnităţii româneşti.

Între multele lucrări rămase de la mitropolitul Andrei Şaguna se numără şi o ***„Carte de rugăciuni"*** aflată în manuscris în biblioteca mitropolitană din Sibiu. Ea a fost semnalată pentru prima dată de pr. prof. Teodor Bodogae în 1947 într-un scurt excurs din Revista Teologică. Titlul complet al acestei lucrări este ***„Carte de rugăciuni scrisă prin Andrei Şaguna, episcopul diecezan al Bisericii Răsăritene în Ardeal în Viena în anul Domnului 1849"***. Manuscrisul original se prezintă în formatul 20/14 cuprinzând 171 de pagini numerotate, compactate într-o pânză de culoare roşie.

Hârtia folosită e mată, iar corecturi sunt foarte puţine, unele radieri sau scrieri din nou făcute cu peniţa. Probabil că această Carte de rugăciuni a fost copiată de către Şaguna cu gândul de a o şi tipări în tiparniţa înfiinţată de el la Sibiu în anul 1850.

Se ştie că Şaguna avea frumosul obicei de a-şi redacta singur lucrările sale, la fel protocoalele de şedinţă ca şi intervenţiile pe care le făcea la diferitele autorităţi centrale sau locale.

Cu migală, deci, s-a aplecat şi asupra acestei lucrări pe care a caligrafiat-o şi pe care o şi folosea apoi pentru uzul personal, cu intenţia de a o tipări şi pentru folosul păstoriţilor săi. Se ştie despre Şaguna că era profund credincios, deseori slujea în *„Capela domestică"*, adică în

(continuare în p. 4)

† VISARION, Episcopul Tulcii

Octavian Goga
*La groapa lui Şaguna**

Mormintele sunt pe seama morţilor lăcaşuri de odihnă, pe seama viilor urne evocatoare. Posteritatea se opreşte în pragul lor ca să smulgă tainele vieţii ce a fost, să descifreze impulsul unei energii, sau să culeagă un învăţământ pentru ziua de mâine. Deasupra fiecărei cruci din ţintirim planează o poveste din trecut, care luminează în veşnicie. Sunt cruci de poveşti umile ca para gălbuie a unui opaiţ în amurg, crucile mulţimii anonime revenite la sânul ţărânii primitoare. Sunt cruci însă al căror înţeles străluceşte departe ca un stâlp de foc călător în noapte; sunt crucile risipitorilor de suflet ce au ocrotit o ideie şi au lăsat-o moştenire spre binele altora. A te apropia de ele înseamnă a face să renvie subt ochii tăi unele din forţele creatoare, care au dus societatea la eterna ei primenire mai înainte cu un pas.

Pentru noi toţi, mauzoleul Mitropolitului Şaguna este un asemenea prilej de împrospătare a amintirii unei rare energii rodnice, cheltuite de deaîntregul în slujba neamului. Este poate cel mai evocator mormânt al românismului din Ardeal de o sută de ani încoace, fiindcă sub lespedea lui doarme omul care a realizat cele mai mari binefaceri pe seama acestui colţ de pământ. De aceea, astăzi, la cincizeci de ani de când s-a închis cripta marelui Arhiereu, întreaga conştiinţă naţională într-un avânt de pioasă reculegere călătoreşte subt brazii dela Răşinari, dându-şi seama că dela groapa lui Şaguna, ca de pe o culme de înaltă retrospecţiune istorică, vedem desfăşurându-se unul din cele mai luminoase capitole din însăşi existenţa noastră.

Veacul al nouăsprezecelea, perioada de procreaţia a României moderne, a scos pe arenă o admirabilă pleiadă de personalităţi. Principiul naţional, aruncat în laboratoriul istoriei universale de marea revoluţie franceză, a inaugurat epoca de redeşteptare şi la noi ca şi în alte părţi. Ca după un îndelung somn letargic, în care s-a acumulat o sevă milenară, puterile latente au izbucnit pe amândouă laturile Carpaţilor şi poporul nostru revenit la viaţă a fost zguduit din toropeala lui cu o egală intensitate subt toate stăpânirile politice de atunci. Un fluid misterios i s-a comunicat parcă în tot organismul lui şi l-a adus în mişcare. Lozincele

(continuare în p. 2)

* Text preluat din volumul *Precursorii* de Octavian Goga, Bucureşti, Editura Naţională, 1930.

ZIUA CINCIZECIMII
Praznicul sfinţeniei creştine

(urmare din p. 1)

poate să existe o legătură deplină de iubire. Când se iubeşte cineva pe sine este egoist. Când există iubire între două persoane umane, este o iubire părtinitoare: unul poate să-l iubească pe celălalt mai mult sau mai puţin. În momentul în care apare a treia persoană, şi-o experimentăm în familie, în momentul în care apare darul lui Dumnezeu între cei doi soţi şi legătura iubirii se împlineşte în naştere de fii, atunci putem vorbi de o iubire jertfelnică, de o iubire desăvârşită. În cadrul Sfintei Treimi, iubirea dumnezeiască s-a concretizat în actul creaţiei, apoi în cel al mântuirii şi nu mai puţin în cel al sfinţirii sau desăvârşirii întregii creaţii.

Dumnezeul la care se închină creştinii nu este o putere anonimă pentru noi, o existenţă impersonală, ascunsă în veşnicia Sa, ci este un Dumnezeu personal Care S-a făcut cunoscut, Care L-a trimis pe Fiul Său, şi pe Care noi L-am văzut. Fiul Său S-a înălţat apoi la cer, dar înainte ne-a promis că va trimite pe Duhul Sfânt, Duhul adevărului, Care va rămâne cu noi şi va lucra împreună cu noi. Duhul Sfânt s-a pogorât într-adevăr şi lucrează prin această putere pe care noi o numim Har dumnezeiesc. Harul lui Dumnezeu este deci această forţă, această putere pe care noi o primim prin Sf. Taine, în Sf. Biserică. Dar ca să înţelegem mai bine lucrul acesta, să ne reamintim evenimentul pe care-l sărbătorim acum, în ziua Cincizecimii. Am auzit la citirea Apostolului că ucenicii, la 50 de zile de la Învierea Mântuitorului, erau adunaţi în Ierusalim şi împreună cu ei se afla şi Maica Preacurată. S-a produs atunci şi acolo o lucrare dumnezeiască pe care ei nu şi-au putut-o explica şi nici nu era nevoie să şi-o explice, dar pe care au simţit-o pe deplin. Casa s-a umplut de un vuiet ca de vânt, apoi a văzut fiecare deasupra sa pe Duhul Sfânt coborât în chip de limbi de foc şi primul efect al acestei arătări a fost acela că au primit putere dumnezeiască şi din înfricoşaţi, din oameni care se temeau, au devenit cei mai curajoşi mărturisitori ai lui Hristos şi vestitori ai Evangheliei în toată lumea. Al doilea efect al împărtăşirii Duhului Sfânt peste ucenici a fost şi acela că ei au primit odată cu harul şi puterea de a vorbi în limbi.

Acolo, în Ierusalim, la Sărbătoarea Corturilor sau a Cincizecimii, care era o sărbătoare iudaică, erau adunaţi foarte mulţi pelerini. În Faptele Apostolilor se spune că erau acolo bărbaţi cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer: parţi şi mezi, elamiţi şi mesopotamieni, capadocieni şi frigieni, egipteni şi libieni, cretani şi romani, arabi şi cirenieni (F.Ap. 1, 9-11). Desigur că între aceştia cei mai mulţi erau evrei, dar erau şi prozeliţi. În faţa tuturor acestora a ieşit întâi să propovăduiască pe Hristos şi minunea care tocmai se întâmplase, Apostolul Petru, cel mai în vârstă dintre ei. Toţi îl înţelegeau, deşi el vorbea o singură limbă, pentru că darul acesta al împărtăşirii cuvântului mântuitor s-a transformat într-un dar al vorbirii în limbi. Iată-ne şi pe noi astăzi părtaşi la această mare bucurie în sf. biserică, săvârşind Liturghia care nu este altceva decât actualizarea lucrării de mântuire a lui Hristos. Domnul S-a jertfit pe cruce şi acum sub formă de Jertfă nesângeroasă ni se împărtăşeşte şi nouă prin Trupul şi Sângele Său, pe Care-l gustăm ca o pregustare a bunătăţilor pe care le vom primi în mod desăvârşit dincolo, în împărăţia lui Dumnezeu. Iată cât de mare bucurie a adus praznicul acesta omenirii. Duhul Sfânt S-a pogorât peste ucenici şi Dumnezeu i-a învrednicit pe aceştia să transmită şi ei mai departe, lucrarea sfinţitoare a Duhul Sfânt, lucrare ce continuă în viaţa noastră prin Sfintele Taine, care sunt mijloace de transmitere a Harului divin. Am primit Botezul, Mirungerea şi Euharistia când am fost mici, adică ne-am născut în viaţa în Hristos, ne-am împărtăşit de darurile Duhului Sfânt, întărindu-ne în viaţa în Hristos şi chiar ne-am unit cu Hristos. Legătura aceasta sau conlucrarea noastră cu Harul este şansa mântuirii pentru că nu faptele noastre care sunt mărunte şi neputincioase ne aduc nouă mântuirea, ci binecuvântarea lui Dumnezeu care întăreşte faptele noastre. Sf. Apostol Pavel spune atât de frumos: harul lui Dumnezeu se arată întru neputinţă.

Iată-ne deci astăzi participanţi la acest eveniment. Chemaţi la lucrarea mântuitoare a Bisericii. Am împodobit frumos Biserica cu ramuri verzi care simbolizează darul Duhului Sfânt, forma aceea a flăcărilor ce s-au pogorât peste apostoli, iar acum se pogoară şi peste noi. Am primit cu toţii harul lui Dumnezeu peste nevoinţa noastră, peste neputinţa noastră, peste îndrăzneala noastră şi să adăugăm şi peste dragostea noastră cât ar fi de puţină. Ea se înmulţeşte, nu devenim acum vorbitori în limbi, ci am primit darul lui Dumnezeu peste mintea noastră, care poate să fie luminată de credinţă şi să ne îndrume pe calea mântuirii. Am primit acum harul Duhului Sfânt peste inima noastră pentru ca să iubim ce-i mai frumos, ce-i mai curat şi ce-i mai sfânt din lumea aceasta. Am primit şi primim darul Duhului Sfânt şi peste voinţa noastră ca să nu ne mulţumim cu fapte nesemnificative şi sporadice, ci să perseverăm, să avem o dorinţă de a ne îndrepta spre Hristos, de a ne aduna din greutăţile vieţii, din locul unde ne împrăştie lumea, de unde ne cheamă societatea spre un ideal comun, ideal sfânt care este câştigarea mântuirii. Toţi în Hristos suntem cuprinşi, toţi ne împărtăşim de darurile acestea nemărginite, îi aducem pe prunci, venim şi noi şi luăm har după har prin împărtăşirea cu Hristos, pentru ca darurile Duhului Sfânt pe care le-am primit din pruncie să se reactiveze în noi.

Aş vrea să închei dând un răspuns la o întrebare. Unii se întreabă dacă noi suntem cu toţii părtaşi acestor daruri dumnezeieşti. Dacă toţi am primit din pruncie, iată, Sf. Taine, dacă am primit darul Duhului Sfânt care oferă o pecete, ce nu se şterge niciodată, de ce mai sunt atunci printre noi tâlhari, de ce mai sunt criminali, de ce sunt oameni răi în lumea aceasta? Răspunsul îl dăm întâi prin afirmarea celui de-al doilea dar pe care Dumnezeu ni l-a făcut nouă, după viaţă. Întâi ne-a dat viaţă şi-apoi ne-a dat libertate. Dumnezeu nu ne mântuieşte cu forţa. De aceea darurile Duhului Sfânt nu se şterg de pe fruntea noastră, de pe ochii noştri, de pe simţirea noastră, însă ele nu devin lucrătoare decât dacă noi dorim. Deci dacă noi dorim ca harul Duhului Sfânt să lucreze în noi, atunci lucrează. De aceea ne închinăm, facem semnul Sf. Cruci şi cu pecetea Treimii reactivăm harul Duhului Sfânt din mintea noastră, din inima noastră şi din trupurile noastre. Noi nu mai aparţinem lumii, nu mai aparţinem nouă înşine, noi aparţinem lui Dumnezeu, aparţinem Treimii, noi lăsăm să lucreze darul Duhului Sfânt în viaţa noastră. Iată că astăzi într-un mod special, o dată în an, adăugăm la Sf. Liturghie a doua slujbă care se numeşte Vecernia. O vecernie specială în care noi citim rugăciuni de invocare a Duhului Sfânt. Duhul Sfânt să vină şi să se sălăşluiască întru noi. Dumneavoastră înşivă, ori de câte ori vă rugaţi şi începeţi cu rugăciunea „Împărate ceresc" nu faceţi altceva decât să invocaţi pe Duhul Sfânt să vină şi să-şi facă sălaş înlăuntrul sufletului. „Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, care pretutindenea eşti şi toate le împlineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă...". Deci, după ce L-am preamărit şi am exprimat însuşirile Lui, spunem „vino şi Te sălăşluieşte întru noi". Adică nu vino numai în trecere, ci vino şi-ţi fă lăcaş în noi şi ne mântuieşte pe noi de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre. Ori de câte ori veţi rosti această rugăciune să ştiţi că Duhul Sfânt se reactivează, vine spre noi, se apropie de noi şi noi devenim pregătiţi să conlucrăm cu El. Conlucrarea aceasta, teologic, se numeşte sinergie. Dacă nu conlucrăm cu Duhul Sfânt nu numai că pierdem, nu numai că nu ne câştigăm mântuirea, ci vom fi traşi la răspundere, vom fi osândiţi pentru faptul că Dumnezeu a investit în noi atâţia talanţi, Dumnezeu ne-a dat atâtea daruri şi noi n-am ştiut ce să facem cu ele, sau n-am vrut să le facem lucrătoare. Duhul Sfânt invocat astăzi şi pogorât peste noi toţi, să rămână în viaţa noastră în aşa fel încât noi să fim mărturisitori ai acestei minunate Taine, noi să fim cei care-L mărturisim pe Hristos Care a înviat din morţi, Care s-a înălţat la ceruri, Care a trimis pe Duhul Sfânt în sfânta Sa Biserică şi Care a rămas pururea cu noi în Sf. Euharistie.

La groapa lui Şaguna

(urmare din p. 1)

vremei au găsit deodată răsunet în oropsitele Principate dunărene şi în Ardealul chinuit de apăsarea iobăgiei. Un suflu romantic, o grabă febrilă de viaţă, un val impetuos de porniri generoase a luat conştiinţa obştească în stăpânire ca totdeauna în ajunul marilor primeniri. Dincoace şi dincolo de munţi setea de lumină şi de dreptate a început să agite într-un fel neobişnuit rândurile mulţimii şi ca prin minune din adormirea unui mediu primitiv patriarhal a crescut dintr-o dată o generaţie de intelectuali frământaţi de problemele neamului, militanţi, îndrăsneţi şi gata de ultimul sacrificiu pentru izbânda visului lor. E generaţia ideologilor dela patruzeci şi opt, cum s-a obişnuit să-i numească posteritatea, cei cari în Muntenia şi Moldova au făurit unirea şi războiul de independenţă, paralel cu mănunchiul care a îndrumat destinele neamului aici în Ardeal după prăbuşirea feudalităţii.

Românii de subt Habsburgi s-au găsit în faţa evenimentelor epocale de la jumătatea veacului trecut orfani de o clasă conducătoare. Un popor de ţărani clăcaşi călăuzit de preoţii lui era Ardealul nostru dela patruzeci şi opt. Şcolile dela Blaj singure luminau pe acest fond de tristă părăsire ca o candelă în întunerec. De aceea a trebuit o răscolire a tuturor instinctelor de viaţă, ca menirea noastră istorică să poată fi îndeplinită. Încordarea supremă s-a făcut, şi o vastă eflorescenţă de oameni a răsărit pentru toate trebuinţele. În mersul revoluţiei preoţimea a unit crucea cu spada, s-au ivit clerici în fruntea legiunilor de lănceri, tineri advocaţi au devenit comandanţi de armată, în vreme ce profesori de teologie s-au improvizat în codificatorii doctrinei noastre politice. Totul s-a pus în mişcare, toate rezervele s-au înşiruit pe câmpul de bătaie în marele examen al neamului. Această revărsare de energii însă trebuia ordonată, ţinută în frâu şi valorizată cu un obiectiv politic bine determinat. Se cerea deci o operă de chibzuită cerebralitate, se cerea spiritul creator şi intuiţia de geniu care stăpâneşte vâltoarea tulbure, se cerea omul excepţional.

Rolul acesta l-a avut Andrei Şaguna, descendent al Pindului, trimis de soartă ca un ajutor venit de sus în tabăra Ardelenilor.

Tânărul vicar din preziua învălmăşelii generale s-a aşezat dela început în această largă perspectivă istorică, a ajuns repede un centru al mişcării şi mâna lui viguroasă a prins cu putere toate iţele. Înţelegând din primele momente că milioanele de ţărani români din vremea lui sunt predestinaţi unei conduceri teocratice, el a făcut din cârja vlădicească un sceptru de îndrumare politică. Deosebitele sale însuşiri îl impuneau în fruntea trebilor. Minte de o comprehensiune cu totul particulară pentru toate situaţiile politice, om de tac şi fin diplomat, spirit cizelat de cultură şi perfect echilibrat, pregătit deopotrivă pentru speculaţiile abstracte ca şi pentru acţiunile pozitive, urmaşul de scaun al blagocestivului Vasile Moga, aducea cu sine şi un element psihologic nou, linia de avânt şi îndrăzneală, temperamentul de revoluţionar şi conspirator, o reminiscenţă atavică, cine ştie, din sufletul agitat al Macedoniei.

Înzestrat cu o personalitate multiplă şi bogată, Şaguna a devenit astfel diriguitorul destinelor nostre politice din Ardeal.

Dela memorabila Adunare de pe Cîmpul Libertăţii la Blaj, unde figura lui venerabilă asemănătoare imaginei lui Andrei Hoffer, eroul tirolez din pânzele celebre ale lui Defregger, domina miile de ţărani şi până în clipa din urmă a acestei frumoase bărbăţii, cel mai demn principe al bisericii noastre a fost pe planul întâi al tuturor acţiunilor constructive la noi. În acest cadru de ansamblu al sbuciumului unui popor trebue apreciată munca lui Şaguna. Ardealul românesc, chemat la o viaţă politică prin străduinţele arhipăstorului agreat la Curţile din Viena şi Petersburg, se înfăţişa ca un spaţiu întins şi gol, pe care totul trebuie clădit. Neobositul constructor a luat asupra sa covârşitoarea sarcină de a crea instituţiile trebuincioase pe seama milioanelor care au tânjit în umbră, cheltuindu-şi puterile într-o continuă şi laborioasă trudă, făcând „tuturor toate", după zisa scripturii.

Grija de căpetenie a clericului mândru de tagma lui a fost ridicarea bisericii ortodoxe din prăbuşirea şi umilinţa ei şi reînvierea vechii mitropolii cutropite de vitregia vremilor. Când această ţintă extrem de dificilă a putut fi atinsă, înfrângându-se prin influenţa şi stăruinţele lui

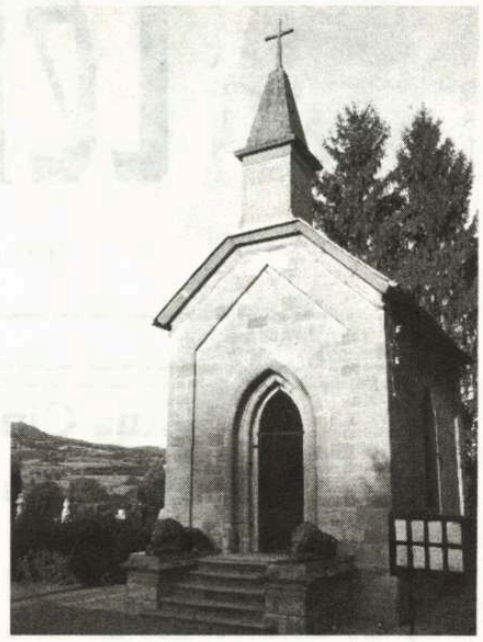

conduita tradiţională a burgului vienez, noul mitropolit şi-a putut pune în lucrare ideile de organizator. La Constituţia ce a dat bisericii sale i se învederează întreg spiritul de prevedere politică unit cu cea mai subtilă înţelegere a problemelor morale. Statul organic al lui Şaguna, opera lui personală, rămâne pentru toate vremile la noi o „magna charta" a organizării bisericeşti. Principiul naţional şi concepţia democratică sunt la baza magistralei alcătuiri care îmbină în cel mai fericit chip spiritul apostolic al preceptelor creştineşti cu exigenţele avansate ale vieţii moderne. Pusă la adăpost de amestecul inoportun al statului ostil sau prea laicizat, pe temeiul unei complete autonomii şi înfrăţită cu complexul trebuinţelor unui popor prin participarea preponderantă a mirenilor la toate organele ei de administraţie, guvernându-se după votul obştesc şi prin sistemul electiv, biserica orânduită de Şaguna a devenit cea mai puternică cetate de afirmare şi apărare naţională, lăsând viitorului mai norocos indicaţiile precise pentru organizarea integrală a bisericii noastre.

Prin activitatea lui pe tărâm bisericesc mitropolitul Andrei a depăşit graniţele eparhiei sale şi a menţinut contactul permanent cu românismul de pretutindeni.

Dar alături de această prodigioasă frământare la adăpostul Crucii, sufletul lui înregistra toate nevoile curente şi din scaunul arhieresc pe care prestanţa şi prestigiul lui personal îl transformaseră într-un piedestal de mare senior, bătrânul cu chip de vultur cobora des, fie că îl chema arena publică cotidiană, unde un sfert de veac a fost supremul paznic, fie că probleme culturale sau economice îl preocupau pentru întărirea neamului.

Când a ajuns în preajma apusului, deodată cu stingerea lui o furtună vrăjmaşe îşi pregătea deslănţuirea asupra ogoarelor unde s-a risipit sămânţa lui Şaguna. Era de imperialism unguresc şi-a scos la iveală atotputernicia, lăsând să cadă pe bietul Ardeal, după o perioadă de destindere, urgia anilor răi din Biblie. Moşneagul dârz a înţeles toată amărăciunea, şi-a murmurat trist barba de patriarh: „Flere possum, sed juvare non"! Înfrânt în cale, ca un stejar despicat de fulger la margine de drum, a privit împrejur să-şi găsească un colţ pentru repausul de veci. Şi atunci, în acele clipe rezumative ale unei vieţi, căutând un simbol să-i întrupeze tot rostul din lume, drumeţul de la Pind care urcase toată scara măririlor, el, prietenul arhiducilor dela Viena şi oaspetele splendorilor imperiale, şi-a ales lăcaş de odihnă într-un sat de ţărani la poală de codru verde, la Răşinari, în coasta graniţei ce trebuia să cadă, într-o atmosferă rustică de românism pur, în mijlocul crucilor de lemn ale acestor ciobani dela munte care semnificau mai limpede trăinicia rasei şi pecetea de eternitate a năzuinţelor noastre.

Figura lui Şaguna s-a introdus în mod definitiv în conştiinţa populară şi cultul marelui Andrei înstăpânit în toate cătunele Ardealului îşi întinde reţeaua strălucitoare asupra întregului pământ românesc.

Astăzi, la jumătate de veac, când sufletul Românieі întregite în frunte cu Regele ei se apleacă în faţa acestui mormânt plin de înţeles, umbra neuitatului părinte al neamului se desface deasupra capetelor noastre, trezind în inima tuturora un sentiment de binefăcătoare armonie, pentru a desprinde mai bine ritmul vieţii şi a ne pătrunde de poveţele ei.

Academia Română, prin rostul meu, turburat de duioase amintiri şi copleşit de măreţia clipei, îşi trimite prinosul de închinare.

MITROPOLITUL ANDREI ŞAGUNA LA RĂŞINARI

135 de ani de la trecerea la cele veşnice

De 135 de ani de la trecerea la cele veşnice a mitropolitului Andrei Şaguna, răşinărenii cu pioşenie îşi pleacă genunchii la mormântul său. Aici, în Răşinari, îşi doarme el somnul cel de veci în mausoleul de pe dealul Copăcele, de lângă biserica „Sfânta Treime".

Este oarecum logic să ne întrebăm cum a ajuns mitropolitul Andrei Şaguna să fie înmormântat în Răşinari.

Răspunsul la această întrebare nu e greu de dat. Aceasta a fost dorinţa ierarhului. De ce? Pentru că în „satul din margine de codru" Andrei Şaguna a găsit o străveche vatră de spiritualitate ortodoxă. Un sat pur românesc, cu preoţi eruditi şi dascăli luminaţi, cu credincioşi jertfelnici şi cu dare de mână, care-l puteau ajuta să-şi împlinească gândul cu care a venit în Ardeal: acela „de a reînvia episcopia transilvăneană şi pe români din adâncul lor somn să-i deştepte şi către tot ceea ce este adevărat, plăcut şi bun să-i atragă".

Venind în Transilvania şi aşezându-se la Sibiu în 1846, n-a fost primit cum se cuvenea unui vicar general al Episcopiei ortodoxe. Românii l-au primit cu neîncredere, fiind de origine macedo-română şi saşii din burgul sibian nu vedeau cu ochi buni venirea în urbea lor a acestui „popă valah". De aceea este nevoit să-şi îndrepte privirea spre comunele şi satele din Mărginimea Sibiului.

Despre Răşinari ştia încă de pe timpul când a funcţionat ca secretar al Consistoriului Mitropoliei sârbe de la Carloviţ, că în această comună şi-au avut reşedinţa episcopii ortodocşi: Dionisie Novacovici, Sofronie Chirilovici, Ghedeon Nichitici şi Gherasim Adamovici, între anii 1761-1796. În aceeaşi perioadă a funcţionat şi un Protopopiat cu parohiile: Răşinari, Râul Sadului, Poplaca, Bungard, Sadu, Tălmăcel, Boiţa, Turnu Roşu, având ca protopop pe Coman Bârsan (Barcianu), a cărui familie a dat neamului nostru şapte generaţii de protopopi, preoţi şi profesori.

A mai aflat că aici funcţiona o şcoală cu un edificiu măreţ, cum puţine erau în Transilvania şi această şcoală era frecventată nu numai de copiii din Răşinari, ci şi de elevi veniţi din satele învecinate: Poplaca, Fofeldea, Galeş, Sibiel, Tilişca, Sălişte, Cacova.

Cunoscând toate acestea, prima ieşire pe care o face în eparhie, o face în Răşinari, la 25 martie 1847 de praznicul Bunei-Vestiri. Este primit cu mare bucurie de toată obştea satului, în curtea Şcolii nr. 1, unde după ce a săvârşit „sfinţirea apei" aşează ca Patroană a şcolii „Buna-Vestire" şi în predica pe care a ţinut-o îi sfătuieşte pe părinţi să-şi dea copiii la şcoală, iar copiii să urmeze cu regularitate cursurile şcolii. Răşinărenii l-au numit curator al şcolii din Răşinari.

În anul 1847, urmând a fi hirotonit episcop avea nevoie de bani. Se adresează băncii săseşti Sparkassa pentru ridicarea unui credit, care nu i se acordă, în schimb este îndrumat către Coman Cioran din Răşinari, care ar putea ajuta chiar şi un viitor episcop. Într-adevăr, răşinăreanul nostru îl împrumută cu frumoasa sumă de 2000 de florini, necesari călătoriei la Carloviţ. Cu această ocazie răşinărenii îi fac cadou o reverendă.

Reîntors la Sibiu şi apreciind ajutorul acordat, cât şi înţelegerea pe care a găsit-o la fruntaşii satului ca Barcienii, Cioranii, Broţii, Ciucenii şi alţii, Andrei Şaguna şi-a ales Răşinariul ca loc pentru anumite festivităţi religioase, aici având o biserică spaţioasă , faţă de biserica din Sibiu ce se găsea pe locul actualei catedrale mitropolitane.

Venea la Răşinari anunţat şi neanunţat, slujind în biserica mare din Cruci. Ţinea o strânsă legătură cu preoţimea locală, cu învăţătorii satului şi cu fruntaşii comunei. Culegea informaţii, asculta necazurile poporului şi prin cuvânt şi [illegible] ajuta pe toţi din toate puterile. Cel mai [illegible]ul preot Sava Popovici Barcianu, [illegible]sea ori de câte ori era obosit, [illegible] Aici arhierеul renăştea, [illegible]pentru a-şi putea [illegible]r cu [illegible]ri [illegible]t

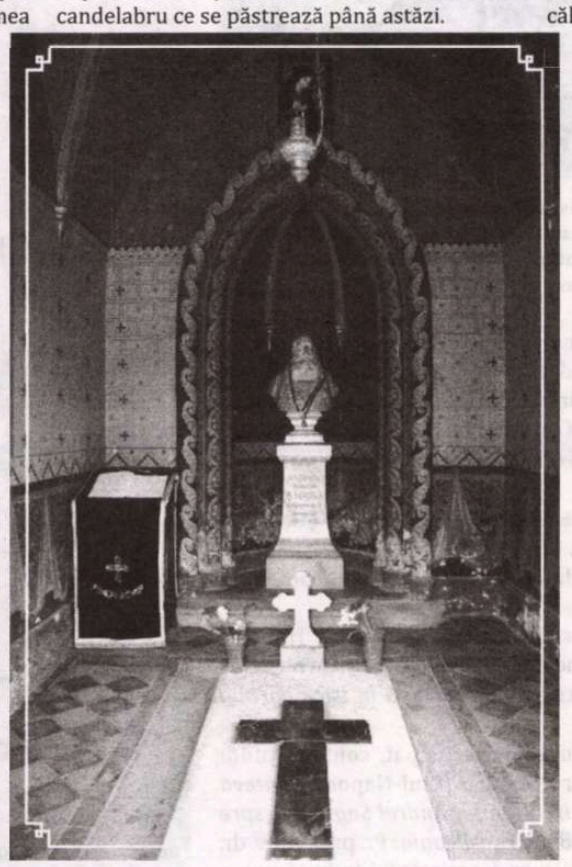

despre originea daco-romană şi continuitatea poporului român în Transilvania, cu 20 de ani înainte de „Istoria pentru începutul românilor din Dacia" a lui Petru Maior.

La 24 decembrie 1864, obţinând reînfiinţarea vechii Mitropolii Ortodoxe Române a Transilvaniei, desfiinţată la 1701 şi numirea sa ca arhiepiscop şi mitropolit, Andrei Şaguna se gândeşte să compună un regulament de organizare şi funcţionare a Mitropoliei reînfiinţate şi în acest scop, dorea să ţină o mare adunare bisericească şi aceasta ar ţine-o în comuna Răşinari, aşa după cum scria consilierului guvernamental: „Comuna Răşinari în depărtare de o oră şi jumătate de la Sibiu o desemnez ca locul acestei adunări, fiindcă acolo avem o biserică spaţioasă şi deputaţii ar primi cuartir (găzduire) gratuit având noi acolo peste 5000 de suflete, între care creştini cu buna stare". Tot în Răşinari dorea să i se facă şi instalarea ca mitropolit.

Adunarea proiectată şi instalarea ca mitropolit a marelui ierarh n-a avut loc , deşi în comună pregătirile erau în toi, pentru că autorităţile nu au fost de acord. În schimb, mitropolitul Andrei Şaguna, pe 15 august 1865, a hirotonit în Biserica Nouă ca episcop al Caransebeşului, pe Ioan Popasu din Braşov, ocazie cu care a donat un candelabru ce se păstrează până astăzi.

Acest eveniment a fost consemnat de dascălul P. Gligore: „În 14 august 1856, într-o sâmbătă, la trei ceasuri după-amiază, au venit în satul nostru Răşinari Excelenţa Sa Mitropolitul nostru, al neuniţilor greco-răsăritean Andrei baron de Şaguna, cu episcopul Procopie, tot neunit din Arad, cu arhimandritul Ioan Popasu din Braşov, pe care Duminica, la Sfânta Liturghie, în 15 august 1865, în sfânta biserica cea nouă numită cu hramul Sfintei Treimi a Răşinariului, l-au hirotonit, sfinţit şi jurat episcop al Caransebeşului din Banat, fiind de faţă mai mulţi arhimandriţi, protopopi, preoţi şi diaconi, vicepreşedintele guvernului, domni şi doamne şi multe alte persoane. Dacă s-a săvârşit Sfânta Liturghie, Duminica în ziua de Sfânta Marie Mare au fost poftiţi toţi la masă: persoanele cele mai însemnate în şcoala noastră, iar cei mai mulţi privitori au fost poftiţi şi chemaţi la prânz aproape prin toate casele locuitorilor din satul nostru Răşinari. Scris-am eu păcătosul, cu peană de găină şi cu mâna de ţărână, mâna să putrăzască, cine va citi să mă pomenească. P. Gligore, dascăl normalicesc".

Legat de răşinăreni şi de aceste plaiuri mioritice prin toate fibrele fiinţei sale, mitropolitul Andrei Şaguna şi-a ales ca loc de veci satul de sub munte, dorind a se odihni sub streaşina bisericii celei mari din Răşinari, aşa după cum avea să spună poetul Octavian Goga la comemorarea a 50 de ani de la moartea arhiereului: „Înfrânt în cale ca un stejar despicat de fulger la margine de drum, a privit împrejur să-şi găsească un colţ pentru repausul de veci. Şi atunci, în acele clipe rezumative ale vieţii căutând un simbol să-i întrupeze tot rostul pe lume, drumeţul de la Pind, arhiducilor de la Viena şi oaspetele splendorilor imperiale, şi-a ales lăcaş de odihnă într-un sat de ţărani, la poale de codru verde, la Răşinari, în coasta graniţei ce trebuie să cadă, într-o atmosferă rustică, de românism pur, în mijlocul crucilor de lemn ale acestor ciobani de la munte care semnificau mai limpede trăinicia razei şi pecetea de eternitate a năzuinţelor noastre".

Îşi pleacă apoi capul spre odihna eternă la 65 de ani regretat de toţi cei ce l-au cunoscut.

Înmormântarea i-a fost făcută după dispoziţiile testamentare cu cântări line, fără fast şi fără predică. Condus de clerici şi credincioşi, de la reşedinţa mitropolitană pe centru, cortegiul funerar a trecut pe strada Cisnădiei, de unde a fost preluat de un grup de 300 de călăreţi răşinăreni cu steaguri negre.

Profesorul doctor Daniil Popovici Barcianu, la 25 de ani de la moartea mitropolitului, ca unul care a participat la ceremonia înmormântării ierarhului, avea să spună: „La 29 iunie 1873, un trist convoi, părăsind vechile ziduri ale oraşului Sibiu, s-a îndreptat către comuna mare românească, Răşinari. Stejarii seculari ai Dumbrăvii prin care trecea, îmbrăcaţi în toată podoaba lor strălucitoare de primăvară, miraţi priveau asupra cortegiului, în fruntea căruia un cucernic călugăr, îmbrăcat în negre odăjdii, păşea urmat de un coşciug fără podoabe şi de o mulţime, din a cărei piepturi suspine ieşeau, din a cărei ochi lacrimi picau în praful uscat al drumului şi a cărei genunchi se încovoiau sub povara unei grele obide; iar veselii cântăreţi ai pădurii îşi curmau versul lor voios, pentru a nu tulbura accentele tânguitoare ale cortegiului funerar", 25 iunie, 1898 – Sibiu.

Cortegiul funerar, la intrarea în Răşinari, a fost întâmpinat de către preoţi, profesori, elevi şi o mulţime de credincioşi, care într-o ordine desăvârşită, s-au deplasat în sunetul tânguitor al clopotelor, pe sub trei arcuri de triumf făcute din brazi verzi şi decorate cu steaguri negre spre biserica Sfânta Treime, unde au aşezat sicriul pe un catafalc negru. A doua zi s-a săvârşit Sfânta Liturghie şi apoi slujba înmormântării, după care sicriul cu trupul neînsufleţit a fost aşezat în cripta dinainte pregătită.

Mausoleul a fost construit mai târziu, în anul 1877, după îndrumările personale pe care le-a lăsat prin testament. Străjuit de doi lei din bronz la intrare, mausoleul e zidit din piatră cioplită, acoperit cu tablă zincată. În interior se află mormântul marcat printr-o placă de marmură, la căpătâi cu o cruce şi cu bustul mitropolitului Andrei Şaguna executat de către sculptorul Fr. Storck. Pe frontispiciu are inscripţia: „Archepiscopului şi Mitropolitului Marelui Andreiu, născut în 20 Decembrie 1808, mort în 16 iunie 1873. Arhidiecezana în etern recunoscătoare".

Dragostea şi evlavia înaintaşilor noştri pentru bunul ierarh s-a transmis din generaţie în generaţie până în zilele noastre. Privirea lui pătrunzătoare şi ageră ce se desprinde din tablourile cu chipul marelui mitropolit, ce se găsesc în casele credincioşilor noştri, ne îndeamnă la o viaţă curată şi statornică în credinţa ortodoxă.

Noi, răşinărenii, aducem prinos de recunoştinţă şi aleasă preţuire „moşneagului dârz cu barba răsfirată şi înfăţişarea de patriarh, cel care cu figura lui a intrat definitiv în conştiinţa populară din toate cătunele Ardealului, întinzându-şi reţeaua strălucitoare asupra întregului pământ românesc" (O. Goga)

An de an, la 29 iunie, ziua morţii şi la 30 noiembrie, ziua numelui, săvârşim slujba de pomenire pentru mitropolitul Andrei Şaguna şi Îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să aşeze sufletul său în loc de lumină şi cu drepţii să-l numere, pe cel care ne-a făcut cinstea de a se odihni sub streaşina bisericii noastre, pe cel care ne-a împărtăşit lumină din lumina sa şi ne-a ţinut treji în credinţa strămoşească. *Veşnică va fi pomenirea lui.*

Bibliografie:

Pr. Prot. Stavr. Emilian Cioran, „Mitropolitul Şaguna şi comuna Răşinari", în *Revista Teologică*, anul XIII, nr. 6-7, 1923.

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, „Mitropolitul Andrei Şaguna", în *Îndrumătorul bisericesc*, 1993.

Nicolae Popea, *Arhiepiscopul şi mitropolitul Andrei baron de Şaguna*, Sibiu, 1879.

Dr. D.P. Barcianu, *Cuvânt la aniversarea a 25 de ani de la moartea arhiepiscopului şi mitropolitului Andrei baron de Şaguna*, Sibiu, 1898.

Telegraful Român – 1873

O cronică sobră a mutării în veşnicie a ctitorului acestei foi – Mitropolitul Andrei Şaguna

(urmare din p. 1)

promisiunei, în Chanaanulu libertăţiei şi egalei îndreptăţiri, pentru care ne-a pregătitu acestu mare conducătoriu, carele ne-a desgropatu temeliele istoriei noastre naţionale – bisericesci şi ne-a condusu în concertulu popoareloru".

În numărul imediat următor din „Telegraful Român" (al 50-lea, din 20 iunie/2 iulie 1873) s-a tipărit o circulară adresată *„Preacinstiţiloru Părinţi Protopresbiteri şi Administratori protopesbiteriali, Cinstitei preoţimi eparhiale şi Iubitului poporu credinciosu alu Archidiecesei noastre transilvane greco-orientale"*, prin care s-au dat instrucţiuni, ale Consistoriului eparhial, referitoare la pomenirile ce trebuiau a se face în toate bisericile, până la împlinirea unui an de la mutarea sa în veşnicie.

Din nou i se evidenţiază arhiereului răposat alesele însuşiri şi mai ales iubirea şi dăruirea totală pentru Biserica şi fiii săi duhovniceşti. Se precizează astfel că *„faptele bărbatului raru şi providenţial, care a fost Şaguna... sunt o parte eminentă a istoriei noastre naţionale şi bisericesci de mai bine de un pătrariu de secolu"*. În concret, sunt pomenite *„fundatiunile cele numeroase întemeiate de Dânsulu, tipografia archidiecesana cu pretioasele opuri bisericeşti, scolastice şi scientifice, compuse sau edate* (tipărite, *n.n.*) *de Dânsulu, ridicarea la un rang mai înaltu a seminarului archidiecezanu (prin prelungirea duratei de studiu de la un an la trei ani), îmbunătăţirea stărei materiale şi intelectuale a preoţimei şi învăţătorimei noastre, sporirea* (numărului, *n.n.*) *bisericilor şi şcoalelor noastre, crescerea culturei iubitului nostru popor în toţi ramii* (compartimentele, n.n.) *vieţei lui, dară mai pre susu de toate – reînvierea vechei noastre metropolii, apoi asecurarea prin lege a egalei îndreptăţiri a bisericei noastre cu celelalte confesiuni, şi asiedi-area* (aşezarea, *n.n.*) *ei pre basele cele pre cât de solide, tot pre atâtu de liberale* (moderne, *n.n.*), *ale statutului nostru organicu"*. Fie şi amintirea numai acestor înfăptuiri din noianul celor pe care Şaguna le-a înscris în marea carte a Bisericii transilvănene, a credincioşilor şi slujitorilor ce o alcătuiesc, ar fi de ajuns spre a eterniza memoria acestui providenţial conducător bisericesc. Dar Consistoriul arhidiecesan ţine să precizeze, în circulara menţionată că *„aşa cum mărinimosului nostru Arhiepiscopu şi Metropolitu Andreiu a vieţuit nu pentru sine, ci pentru clerulu şi poporulu seu credinciosu, tot astfel şi în momentele din urmă ale vieţiei sale, ca un bun părinte n-a uitat pre fiii săi ci toată agonisita vieţii sale o lasă archidiecesei"*, evident ca să o valorifice în folosul credincioşilor. Pentru întărirea celor spuse, în numărul 57 din 15/27 iulie 1873, al „Telegrafului Român", s-a publicat în întregime testamentul mitropolitului Şaguna.

În numărul 51 din 24 iunie/6 iulie 1873, a fost prezentată pe larg, *„înmormântarea Escelentiei Sale Preasântitului Părinte Andreiu Baronu de Siaguna"*. Reţinem din multitudinea aspectelor descrise doar ultimele cuvinte pe care arhimandritul Nicolae Popea, vicarul arhiepiscopesc, le-a rostit în faţa mormântului în care se aflau depuse, până la a doua venire, osemintele vrednicului de pomenire ierarh, cuvinte adresate special comunei Răşinari. Aceste cuvinte sunt de mulţumire şi îndemnare la păstrarea cu grijă a osemintelor jertfelnicului arhiereu şi ele sună astfel: *„Îţi mulţumescu ţie onorabilă comună Răşinari, carea singură avuşi onorarea dintre nenumăratele comune din provincia noastră metropolitană, a cuprinde pe marele archiereu în sinulu tău. Adu-ţi aminte că prin aceasta ai primit una dintre pietrile cele mai scumpe, mărgăritariulu cel mai mare, spre păstrare. Păstrează-l deci şi îngrijesce de elu, ca de lumina ochilor".*

În legătură cu aceste cuvinte, noi cei de astăzi, putem da mărturie că Răşinariul a luat aminte la ele şi nu doar că a vegheat mormântul, dar a şi făcut o neîntreruptă pomenire a iubitorului de Hristos, Andrei mitropolitul, părintele nostru.

Credem că, după Răşinari, se înscrie imediat, în ordinea fidelităţii faţă de Şaguna, „Telegraful Român", care vegheat de acolo, din [illegible] sfânt, de ctitorul său, şi-a [illegible]

O *Carte de rugăciuni* a lui Andrei Şaguna

(urmare din p. 1)

paraclisul de la Reşedinţă, iar preotul profesor Dumitru Cunţan, în amintirile sale, relatează că atunci când mitropolitul era grav bolnav în ultima parte a vieţii îl chema la sine împreună cu un preot şi săvârşeau slujbele în capelă iar acesta le urmărea cu mare evlavie, mai ales în perioada Postului Mare.

Referitor la cuprinsul acestei cărţi, era foarte bogat cuprinzând rugăciunile dimineţii, rugăciunile la dumnezeiasca liturghie, la masa de prânz şi de seară, rugăciunile înainte de culcare, rânduiala dinainte şi după Sfânta Împărtăşanie, rugăciune către Domnul nostru Iisus Hristos. Cuprindea apoi şi câteva rugăciuni la anumite praznice ale Maicii Domnului (la sărbătoarea Bunei-Vestiri, la Adormirea Precestei); apoi rugăciuni închinate sfinţilor mari (Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Dumitru, Sf. Paraschiva, Sf. Maria Magdalena, Sf. Ecaterina, Sf. Ana), rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu la toată scârba. Nu lipsesc, de asemenea, rugăciunile pentru răposaţi, rugăciuni la ziua Împăratului, rugăciuni la praznicele împărăteşti (la Naşterea Domnului, la Sf. Paşti, la Sf. Rusale) precum şi rugăciuni la diferite întâmplări (la toată neputinţa, la vreme de foamete, rugăciunea plugarului, a lucrătorului de vii şi a oierului).

Iată o Carte de rugăciuni bogată şi variată care are toate elementele unei astfel de lucrări atât de folositoare pentru viaţa creştinului de rând dar, în acelaşi timp, foarte uzitată atât în cultul public, cât mai ales în cel privat.

Ne întrebăm de unde a luat mitropolitul Şaguna aceste rugăciuni incluse de el în Cartea de rugăciuni?

Răspunsul e simplu, multe din ele au fost luate din cultul Bisericii, adică din cărţile de ritual (Molitfelnic, Triod, Penticostar sau Ceasloave) ca, de exemplu, rugăciunile la praznicele împărăteşti; altele au fost preluate din vechile cărţi de rugăciuni tipărite la Viena în librăria *„privilegiată"* Kurczbock în trei ediţii (1770, 1779, 1781), ca de exemplu: rugăciunile la dumnezeiasca Liturghie, unde apar rugăciuni specifice ale credincioşilor (ale celor ce *„nu cântă"* cum se spunea atunci) la diferite momente ale slujbei liturgice. De notat că această rânduială a Liturghiei a fost editată în cărţile de rugăciuni de atunci încoace, până în zilele noastre, ultima ediţie fiind cea de la Sibiu tipărită pe vremea mitropolitului Nicolae Colan în anul 1965.

Unele rugăciuni din cartea lui Şaguna au fost compuse chiar de el, aşa bunăoară, ***Rugăciunea la ziua Împăratului***, ce se află în acest manuscris, a fost tipărită de el la Braşov într-o filadă în tipografia lui I. Gutt cu menţiunea **„compusă de Andreiu Şaguna diecezan episcop... în Viena la 18 august st.n.1849"**. Este o rugăciune deosebit de frumoasă ce cuprinde peste patru pagini şi din care reies cunoştinţele biblice şi liturgice ale arhiereului Andrei care în alcătuirea ei foloseşte din plin versete ale Psalmilor 50 şi 142 ca şi un fragment din Rugăciunea punerii înainte şi a Dipticelor din Liturghia Sf. Vasile cel Mare. Iată sfârşitul acestei rugăciuni: *„Arată-l pe el vrăjmaşilor biruitor, supuşilor lui celor buni şi ascultători milostiv, încălzeşte inima lui spre primirea săracilor, spre primirea străinilor, spre scutirea celor asupriţi şi ne dă nouă tuturor în zilele stăpânirii sale pace, linişte şi bună sporire, precum şi binecuvântă armele ostaşilor lui spre restaurarea şi susţinerea liniştii în ţările lui ca aşa dând lui spor şi ajutor să supună sub picioarele sale pre tot vrăjmaşul şi pizmaşul"*.

Se pare că şi rugăciunea negustorului şi a lucrătorului de vii a fost compusă tot de mitropolitul Andrei. De fapt în anul 1855 el a tipărit, la Tiparniţa Eparhială din Sibiu, o carte de rugăciuni, aşa-numitul **„Acaftist"**, unde se regăsesc multe dintre rugăciunile aflate în manuscrisul amintit mai sus.

„Acaftistul" lui Şaguna s-a bucurat de o bună primire din partea credincioşilor, el fiind reeditat apoi de către urmaşii săi cu litere *„străbune"*, adică latine, amintim aici ediţia din 1917 tipărită la Sibiu cu binecuvântarea ***„Înalt Preasfinţitului Domn Vasilie"*** – e vorba de mitropolitul Vasile Mangra, apoi câteva ediţii ale sale de data aceasta cu titlul consacrat ***„Carte de rugăciuni"*** sub mitropolitul Nicolae Bălan (ed. I 1935, ed. II 1944, ed. III 1955) şi Nicolae Colan (1965).

Textul cărţii lui Şaguna a fost preluat apoi şi de către alte edituri din Sibiu (Kraft, Barth, Clozius) care au scos Cărţi de rugăciuni, aşa-numitele **„Acaftiste"** care se păstrează multe dintre ele până astăzi în casele credincioşilor din Ardeal şi mai ales din zona Mărginimii Sibiului.

Iată cum mitropolitul Andrei Şaguna şi-a înscris numele între alte multe realizări pe toate planurile şi în ceea ce priveşte oferirea de hrană spirituală poporului prin elaborarea acestei Cărţi de rugăciuni.

De peste 160 de ani, credincioşii ortodocşi români din Ardeal s-au rugat cu evlavie lui Dumnezeu în limba lor străbună citind cu nesaţ cuvintele veşniciei din ***„Cartea de rugăciuni"*** alcătuită de mitropolitul Andrei. Aducându-ne aminte acum de el, să-i închinăm un gând de recunoştinţă şi de mulţumire şi pentru această realizare ieşită din sufletul şi din condeiul marelui ierarh.

Şi pentru ca amintirea lui să fie perpetuă şi aici în ţinutul Tulcii unde sunt atâţia urmaşi din neamul său, am socotit de bun augur ca să imprimăm pe noul nostru antimis, în calitate de chiriarh al Episcopiei Tulcii, icoana antimisului lui Şaguna sfinţit de el în 1848 şi dăruit preoţilor din întinsa Eparhie a Ardealului.

In memoriam:

Mitropolitul Andrei Şaguna

În zilele de 27-28 mai a.c. s-au desfăşurat, la Oradea, lucrările simpozionului naţional cu tema *Mitropolitul Andrei Şaguna (1808-1873) – personalitate marcantă a vieţii bisericeşti, culturale şi politice a românilor din Transilvania. La împlinirea a 200 de ani de la naşterea sa.*

Simpozionul a fost organizat, la iniţiativa diaconului conf. univ. dr. Pavel Cherescu, de către Facultatea de Teologie Ortodoxă şi Centrul de Studii Teologice Interdisciplinare în colaborare cu Episcopia Ortodoxă a Oradiei, cu Universitatea din Oradea şi cu Fundaţia Emanuil Gojdu din Sibiu.

Festivitatea de deschidere a lucrărilor Simpozionului s-a desfăşurat în Aula Magna a Universităţii din Oradea, în prezenţa a numeroase cadre didactice, studenţi, oficialităţi locale, preoţi şi credincioşi bihoreni.

Cu acest prilej, la propunerea Facultăţii de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Oradea a conferit P.C. Pr. prof. univ. dr. academician Mircea Păcurariu titlul de Doctor Honoris Causa.

Biserica „Mare" din Răşinari, cu hramul „Sfânta Treime", unde adesea slujea mitropolitul Andrei Şaguna şi în care a fost hirotonit întru arhiereu episcopul Ioan Popasu al Caransebeşului

Importanţa acestui moment deosebit din viaţa Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Oradea a fost evidenţiat în cuvântările rostite de Preasfinţitul părinte episcop Sofronie Drincec al Oradiei, Prof. univ. dr. ing. Cornel Antal, rectorul Universităţii orădene şi Pr. prof. univ. dr. Nicu Dumitraşcu, decanul Facultăţii de Teologie.

Viaţa, studiile, activitatea didactică şi meritele ştiinţifice deosebite ale Pr. prof. univ. dr. academician Mircea Păcurariu au fost prezentate în „Laudatio" de către diaconul conf. univ. dr. Pavel Cherescu.

După festivitatea decernării titlului de Doctor Honoris Causa, Pr. prof. univ. dr. acad. Mircea Păcurariu a vorbit celor prezenţi despre *Mitropolitul Andrei Şaguna în istoriografia românească.*

La lucrările simpozionului au participat, conferenţiind: Pr. Prof. univ. dr. Alexandru Moraru (Cluj-Napoca), *Câteva consideraţii privitoare la circulara lui Andrei Şaguna despre urmările revoluţiei din 1848 în Transilvania;* Pr. prof. univ. dr. Vasile Leb (Cluj-Napoca), *Spicuiri din relaţia lui Andrei Şaguna cu Al. Sterca Şuluţiu;* Pr. prof. univ. dr. Alexandru Ioniţă (Constanţa), *Mitropolitul Andrei Şaguna şi Episcopul academician Melchisedec Ştefănescu;* Pr. lector univ. dr. Gabriel Gârdan (Cluj-Napoca), *Relaţiile dintre mitropoliţii Andrei Şaguna şi Eugen Hackman;* Conf. univ. dr. Paul Brusanovski (Sibiu), *Principiile Statutului Organic şagunian şi izvoarele sale;* Pr. lector univ. dr. Sergiu Popescu (Craiova), *Relaţiile mitropolitului Andrei Şaguna cu episcopul Calinic al Râmnicului;* Pr. lector univ. dr. Radu Tascovici (Piteşti), *Preoţi ardeleni refugiaţi în fostul judeţ Muscel la anul 1848;* Pr. lector univ. dr. Gabriel Basa (Arad), *Aspecte inedite ale legăturilor mitropolitului Andrei Şaguna cu românii hunedoreni*; Asist. univ. drd. Florin Dobrei (Caransebeş), *Legăturile mitropolitului Andrei Şaguna cu românii hunedoreni;* Diacon conf. univ. dr. Pavel Cherescu (Oradea), *Memoriile episcopului Andrei Şaguna prezentate autorităţilor de la Viena pentru restaurarea Mitropoliei Ardealului;* Pr. conf. univ. dr. Miron Erdei (Oradea) *Andrei Şaguna – piatră de hotar în omiletica românească;* Pr. lector univ. dr. Emil Cioară (Oradea), *Contribuţia mitropolitului Andrei Şaguna la dezvoltarea Teologiei Pastorale ortodoxe româneşti;* Pr. lector univ. dr. Alin Albu (Alba Iulia) *„Momentul Şaguna" în istoria şcolii româneşti – semnificaţii culturale şi naţional-politice;* Asist. univ. drd. Doru Fer (Oradea), *Preocupări de teologie biblică în opera mitropolitului Andrei Şaguna.*

Lucrările simpozionului s-au bucurat de o bună apreciere în mediul universitar orădean şi au fost făcute cunoscute prin intermediul mijloacelor mass-mediei locale bihorene, precum şi prin cel al ziarului „Lumina" şi prin posturile de radio şi televiziune „Trinitas".

Simpozionul desfăşurat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Oradea a deschis seria manifestărilor cultural-ştiinţifice dedicate marelui mitropolit Andrei Şaguna, care vor avea loc, în cursul acestui an, în ţară şi în comunităţile româneşti de peste hotare.

IOAN SLAVICI despre mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

*«Un mare arhiereu al poporului roman»**

Nevrednic mă simt în faţă cu dânsul şi nu voi îndrăzni a mă face apostol al învăţăturilor sale, pe care le simt, precum orbul simte binefacerile luminei, dar nu le pătrund cu mintea şi nu mă voi încumeta a le cuprinde în cuvinte: el însuşi a trecut prin mijlocul nostru, şi întreagă această trecere a lui prin viaţă este o carte de învăţături înţelepte, din care m-am trudit să scot câteva pagini răzleţe pentru cei ce vor şi ştiu să le citească. Tot atât de puţin voi îndrăzni să spun lauda faptelor lui, căci nu este dat nouă, celor ce am simţit căldura binefăcătoare a răsuflării sale, să măsurăm depărtarea, până la care a străbătut luminătorul său ochiu, nici putem să cuprindem mărimea jertfelor, pe care el le-a adus iubirei sale de oameni.

O viaţă are omul în această lume, şi această una şi singură viaţă el ni-a dat-o întreagă nouă, celor ce ne aflăm în preajma vederii lui: nu am dorit dar, şi nu doresc, decât a face, ca în ceasurile bune pe care ni le dă întâmplarea, să ne aducem aminte, că pe când noi alergăm după mulţămiri şi plăceri, petrecea în mijlocul nostru un om, care-şi înfrânase toate dorinţele, afară de una, dorinţa de a scădea, pe cât era cu putinţă din durerile noastre şi ale urmaşilor noştri, dorinţa de a ne ridica cu o treaptă mai sus decât eram.

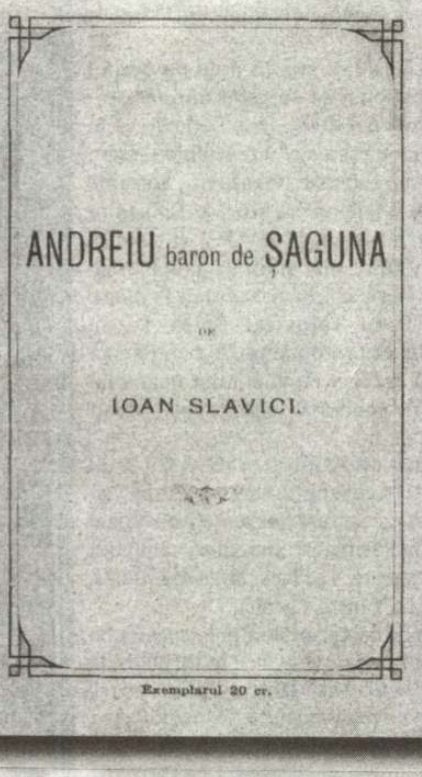

Din această dorinţă a purces întreaga lucrare necurmată a lui. În tinereţele sale, el se înfrână şi se retrage din lume, petrecând zi şi noapte spre a se lumina prin învăţătură; în timpul bărbăţiei sale se mistuie în lupte îndărătnice; şi înspre apusul vieţii sale se lipseşte de tihna bătrâneţelor, căci un gând neastâmpărat îl mână mereu înainte, timpul îi era prea scurt, viaţa îi era prea mică spre a putea răspunde la o dorinţă atât de spornică, precum era a lui.

Iar acum, după ce el a ieşit din viaţă, această dorinţă a lui rămâne şi trebuie să rămână în sufletele noastre şi să fie trecută, ca o scumpă moştenire din neam în neam, asupra urmaşilor noştri: precum el ne-a iubit pe noi, aşa să ne iubim şi noi înşine unii pe alţii şi să păstrăm nestrămutată legătura aşezată de dânsul în mijlocul nostru; precum el a voit binele nostru, aşa să ne implicăm şi noi înşine întru binele urmaşilor noştri; precum el a ştiut să ne adune cu dragoste şi încredere împrejurul său, aşa să ne unim şi noi în gândul, de a face ca neamul nostru să ajungă cât mai curând la starea visată de dânsul...

Sunt oameni providenţiali, capete predestinate a rezolva chestiunile ivite în societate, în viaţa celor ce le înconjoară: Un asemenea om provindeţial a fost Andrei Şaguna... El a voit să acopere ortodoxia românilor prin naţionalitatea lor... A voit să arate... că a trecut timpul când românii erau desconsideraţi pentru că sunt ortodocşi... Însufleţit de o asemenea convingere, el şi-a dat silinţa să restabilească autoritatea Bisericii ortodoxe. Şi-a organizat eparhia şi consistoriul, a cumpărat o reşedinţă, a adunat bani pentru zidirea unei catedrale, a cumpărat o casă pentru seminar, a întemeiat o tipografie [illegible] un ziar, a înfiinţat şcoli... om neînduplecat cum e[illegible] a cerut încă din 1848 să se reînfiinţeze Mitr[illegible] română (desfiinţată samavolnic la 17[illegible]

Şaguna le-a venit ardelenilor c[illegible] şi ardelenii aşa l-au şi r[illegible] mijlocul lor... Acest [illegible] delenilor, pentru c[illegible]

* Redăm su[illegible] *baron de Şagu[illegible]* (p. I-IV: 40-42.

CEREMONIA DE ÎNTRONIZARE A Î.P.S. TEOFAN ÎN DEMNITATEA DE MITROPOLIT AL MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI

Duminică, 8 iunie 2008, Înalt Preasfintitul Teofan Savu a fost întronizat ca nou arhiepiscop al Iaşilor şi mitropolit al Moldovei şi Bucovinei. Înalt Preasfinţia Sa a devenit, astfel, cel de-al 80-lea întâistătător al Mitropoliei Moldovei în decursul existenţei acesteia. Ceremonia de întronizare a Înalt Preasfinţitului Părinte Teofan a avut loc după Sfânta Liturghie şi a fost oficiată de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Părintele Patriarh a înmânat noului Mitropolit de la Iaşi însemnele mitropolitane, iar delegatul său, Î.P.S. Mitropolit Laurenţiu, l-a aşezat în tronul mitropolitan. La evenimentul religios din capitala Moldovei au participat 32 de arhierei, preşedintele României, Traian Băsescu, şi alte autorităţi centrale, dar şi locale, precum şi mii de credincioşi care au privit ceremonia şi slujba la două ecrane amenajate în curtea Mitropoliei.

Cel de-al 80-lea întâistătător al Mitropoliei Moldovei, I.P.S. Teofan Savu, a fost întronizat, în cadrul unei ceremonii oficiate în data de 8 iunie 2008, la Catedrala mitropolitană din Iaşi. Ceremonia întronizării a fost precedată de Sfânta Liturghie, oficiată de soborul de arhierei prezenţi la Iaşi, condus de IPS Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, alături de peste 40 de preoţi şi diaconi. Au slujit, alături de IPS Mitropolit Laurenţiu, următorii ierarhi: IPS Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului; IPS Teofan, Mitropolitul ales al Moldovei şi Bucovinei; IPS Petru al Basarabiei; IPS Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale şi de Nord; IPS Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale; IPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului; IPS Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor; IPS Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei; PS Gherasim, Episcopul Râmnicului; PS Calinic, Episcopul Argeşului; PS Casian, Episcopul Dunării de Jos; PS Timotei, Episcopul Aradului, Ienopolei şi Hălmagiului; PS Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei; PS Damaschin, Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor; PS Siluan al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; PS Galaction, Episcopul Alexandriei şi Teleormanului; PS Ambrozie, Episcopul Giurgiului, PS Sebastian, Episcopul Slatinei, PS Visarion, Episcopul Tulcei; PS Macarie, Episcopul Europei de Nord; PS Vincenţiu Ploieşteanul, Episcop-Vicar Patriarhal, PS Calinic Botoşăneanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor; PS Marc Nemţeanul, Episcop-Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale; PS Gurie Gorjeanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei; PS Paisie Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei; PS Irineu Slătineanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Râmnicului; PS Ioachim Băcăuanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Romanului; PS Corneliu Bârlădeanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Huşilor şi PS Iustin Sigheteanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

La Sfânta Liturghie, în timpul ecteniei întreite, la cereri, s-a citit Rugăciunea de mulţumire şi invocarea ajutorului lui Dumnezeu pentru PF Părinte Patriarh Daniel şi pentru IPS Părinte Mitropolit Teofan. În jurul orei 12:00, după Sfânta Liturghie, a avut loc ceremonia propriu-zisă de întronizare. Momentul solemn a început cu citirea Gramatei patriarhale, de către PS Vincenţiu Ploieşteanul, după care IPS Mitropolit Teofan a primit însemnele mitropolitane. Astfel, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a oferit pe rând crucea pectorală, engolpionul cu chipul Maicii Domnului, camilafca neagră cu cruce, rostind de fiecare dată „Vrednic este!" Apoi, oferindu-i noului mitropolit cârja mitropolitană, Părintele Patriarh a rostit următoarele cuvinte: „Primiţi această cârjă mitropolitană, ca să păstoriţi turma cuvântătoare a lui Hristos din Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, cea încredinţată Înaltpreasfinţiei Voastre. Celor ascultători să le fie toiag de sprijin şi întărire, iar pentru cei neascultători şi nestatornici – toiag de deşteptare şi îndreptare".

După aceasta, IPS Mitropolit Laurenţiu l-a condus pe IPS Părinte Teofan spre tronul mitropolitan. „Cu ajutorul Atotputernicului şi Milostivului Dumnezeu, Care poartă de grijă Sfintelor Sale Biserici, Vă înălţăm şi Vă aşezăm, de Hristos iubitorule şi al nostru preaiubit frate în Domnul, Înaltpreasfinţite Părinte Teofan, în tronul de Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh", a citit Patriarhul. După ce toată biserica a cântat în cor „Vrednic este!", IPS Mitropolit Teofan a binecuvântat credincioşii cu dichero-tricherele aduse de diaconi.

După aceste momente solemne, PF Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de mulţumire tuturor ierarhilor din Sinodul Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, colaboratorilor de la Centrul Eparhial Iaşi, protopopilor, profesorilor de Teologie şi Religie, preoţilor de la parohii, stareţilor şi stareţelor, precum şi monahilor de la mănăstiri, ostenitorilor şi credincioşilor din Arhiepiscopia Iaşilor şi din Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, care timp de 18 ani l-au sprijinit în activitatea de Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei. Apoi, Părintele Patriarh l-a încredinţat pe IPS Mitropolit Teofan clerului, cinului monahal şi poporului din Arhiepiscopia Iaşilor şi ierarhilor din Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, „spre a fi cinstit cu preţuire şi ascultare duhovnicească".

Prezent la Iaşi, preşedintele României, dl Traian Băsescu, a transmis un mesaj de bun-venit noului Mitropolit, îndemnându-l să continue lucrarea misionară începută în Moldova de marii ierarhi care au păstorit aici. „De puţine ori, atunci când ne gândim la evoluţia Bisericii Ortodoxe Române din ultimii ani, putem să evităm a spune că Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, prin grija actualului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, a devenit nu numai un centru puternic al Ortodoxiei româneşti, ci şi o Biserică ce îşi îndeplineşte misiunea de asistenţă socială către cei în nevoie. Am convingerea că IPS Mitropolit Teofan va duce mai departe cele începute spre binele românilor, spre binele Bisericii Ortodoxe Române", au fost cuvintele preşedintelui Traian Băsescu. A urmat mesajul prim-ministrului României, dl Călin Popescu-Tăriceanu, citit de secretarul de stat din cadrul Ministerului Culturii şi Cultelor, dl Gigel Sorinel Ştirbu, în care s-a arătat că noul Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei va trudi în a valorifica reperele spirituale ale Bisericii Ortodoxe Române şi în a răspunde exigenţelor societăţii actuale. „Astfel, va fi valorificat potenţialul extraordinar al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, în care

Noul Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei a dăruit, la sfârşit, Părintelui Patriarh Daniel, ca semn de mulţumire, o icoană a Sfântului Nicodim de la Tismana.

După ceremonia de întronizare, Patriarhul şi noul Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, alături de ierarhii şi preoţii care au slujit, au ieşit pe esplanada din faţa Catedralei mitropolitane, pentru a binecuvânta miile de credincioşi prezenţi cu acest prilej. Înainte de a intra în reşedinţa mitropolitană, I.P.S. Teofan a fost aplaudat de către credincioşi, gest prin care aceştia i-au urat un călduros „bun-venit" noului Întâistătător al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei.

Redacţia revistei

numeroase şi semnificative mărturii şi valori ale patrimoniului cultural şi spiritual românesc. Vă felicităm din tot sufletul şi vă asigurăm de toată deschiderea şi tot sprijinul nostru în slujirea la care aţi fost chemat".

Cuvântul de bun-venit din partea Centrului Eparhial Iaşi a fost rostit de vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Iaşilor, arhim. Varlaam Merticariu, în cadrul căruia s-au adresat şi mulţumiri PF Părinte Patriarh Daniel, prezentându-se bogata activitate a Preafericirii Sale, din tronul de arhipăstor în Moldova, în acelaşi timp arătându-se nădejdea tuturor clericilor şi credincioşilor din Arhiepiscopia Iaşilor că noul Mitropolit îi va păstori cu aceeaşi înţelepciune şi pricepere ca şi înaintaşii săi: „Studiile strălucite pe care le-aţi făcut la Craiova, Bucureşti şi Paris, experienţa duhovnicească profundă acumulată din fragedă tinereţe, în mănăstiri din ţară şi din străinătate, îndelungata ucenicie în preajma dăruitului şi mult încercatului Patriarh Teoctist, experienţa de Episcop-Vicar Patriarhal şi, mai ales, cea de Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei, precum şi lăudabilele împliniri, mai ales în plan duhovnicesc, ne oferă garanţii sigure că veţi continua cu succes munca uriaşă şi inspirată, desfăşurată de PF Patriarh Daniel, în Moldova ierarhilor Varlaam şi Dosoftei".

În final, IPS Părinte Mitropolit Teofan a rostit primul cuvânt în calitatea sa de Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, în care a arătat dificultatea misiunii la care a fost chemat, în acelaşi timp asigurând pe toţi de dăruire şi înţelegere: „Mulţumim lui Dumnezeu pentru această frumoasă zi. Racla cu moaştele Sf. Parascheva constituie pentru mine o încurajare, un sprijin, o gardă de suflet pentru lucrarea care începe astăzi. Va îmbrăţişez cu dragoste multă pe fiecare în parte. Să ne dea Dumnezeu putere ca, împreună cu dvs., să mergem mai departe spre mântuirea sufletelor noastre şi spre slava lui Dumnezeu. Să-l rugaţi pe Dumnezeu să-mi dea putere ca, împreună cu fraţii preoţi şi cu dumneavoastră, acest venerabil popor din Moldova şi Bucovina, să continuăm lucrarea predecesorilor în scaunul de mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, în mod special lucrarea celor 18 ani de jertfă a P.F. Părinte Patriarh Daniel".

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a fost distins cu premiul internaţional „Woodrow Wilson"

Premiul internaţional „Woodrow Wilson" i-a fost acordat pe data de 15 mai a.c., la Larisa, în Grecia, Sanctităţii Sale, Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I, în cadrul unei manifestări deosebite, având în vedere faptul că pentru prima dată Centrul Internaţional „Woodrow Wilson" acordă acest premiu unei personalităţi care nu are cetăţenie americană.

În cadrul cuvântării Sale, Sanctitatea Sa s-a referit la cinstea ce i-a fost acordată în repetate rânduri de a conduce multe seminarii şi conferinţe, în diferite părţi ale pământului, pe tărâmul credinţei şi al cercetării, în special al cercetării mediului, întruniri la care au participat nu numai teologi sau episcopi, biologi sau cercetători ai mediului, ci şi oameni simpli, locuitori care suferă din pricina valorificării neraţionale a naturii.

Patriarhul Ecumenic a arătat că aceste întruniri s-au desfăşurat pe râuri şi pe mări, acolo unde oamenii simpli întâmpină la modul cel mai concret rezultatul activităţii umane, care îşi urmăreşte doar interesul personal, neluând în seamă consecinţele pe termen lung pentru umanitate, şi în general pentru viaţa pe pământ.

În încheierea cuvântării sale Patriarhul Ecumenic a spus: „Cu aceste cuvinte, primim cu recunoştinţă premiul «Woodrow Wilson» închinat astăzi Nouă", ca dovadă a cinstei şi respectului faţă de Sfânta şi Marea Biserică a lui Hristos, faţă de Patriarhia Ecumenică, pentru tot ceea ce aceasta face în scopul deşteptării conştiinţelor umane faţă de natura cea bine creată de către Dumnezeu.

Primim acest premiu, mulţumind cu căldură membrilor din întreaga lume ai acestei Organizaţii, chemându-i totodată să participe la deşteptarea conştiinţelor umane faţă de protejarea mediului înconjurător."

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a primit vizita preşedintelui Austriei dl. Heinz Fischer

Pe data de 22 mai a. c., Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a primit în Fanar vizita excelenţei sale, dl. Heinz Fischer, preşedintele federal al Austriei.

După întrevederea avută cu Patriarhul Ecumenic, dl. Fischer a spus: „Am avut o deosebită oportunitate de a schimba puncte de vedere... Avem amândoi convingerea că dialogul între religii şi culturi trebuie să continue pe mai departe. Dorim să continuăm această tradiţie, conlucrând pentru menţinerea păcii, pentru asigurarea drepturilor minorităţilor, pentru convieţuirea paşnică între oameni de diferite religii, culturi şi convingeri". De asemena, dl. Fischer nu a ezitat să evidenţieze efortul deosebit pe care Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I îl face în ceea ce priveşte protecţia mediului.

La rândul său, Sanctitatea Sa l-a informat pe preşedintele Austriei despre problemele cu care este preocupată Patriarhia Ecumenică, dar şi în general minoritatea greacă din Constantinopol.

Prezent în presa austriacă, evenimentul întâlnirii celor doi lideri a provocat diverse comentarii. Ziarul *Kleine Zeitung* a scris despre faptul că preşedintele Austriei a refuzat sfaturile diplomaţilor, care l-au înştiinţat că potrivit regulilor diplomatice ale Turciei, oricine înalt demnitar care vizitează Patriarhia Ecumenică, trebuie să-l viziteze şi pe marele muftiu al Constantinopolului. Ziarul amintit comentează: „Guvernul turc doreşte astfel să-l coboare pe cel mai înalt ierarh al creştinismului ortodox la nivelul unui conducător religios regional, însă dl. Fischer nu împărtăşeşte această opinie, deoarece pentru acesta, Sanctitatea Sa este ceea ce este pentru întreaga lume – cu excepţia Turciei – adică Patriarh Ecumenic".

Centrul de Presă austriac subliniază că vizita preşedintelui Austriei la Fanar nu este o vizită la conducătorul unei mici minorităţi din Turcia, ci la Întâistătătorul Ortodoxiei universale şi cel de al 270-lea succesor al Sf. Apostol Andrei.

(continuare în p. 7)

Lăsaţi copiii să vină la Mine... (Mt 19, 4)

Cuvânt pastoral cu ocazia Zilei de 1 iunie 2008

Astăzi, după calendarul ei cultural şi politic, lumea civilă sărbătoreşte Ziua Internaţională a Copilului. Acest eveniment a fost stabilit pentru a ne aduce aminte, într-un mod mai deosebit, de membrii cei mai tineri, cei mai dragi, dar şi cei mai vulnerabili ai omenirii, care sunt copiii, eveniment care este menit să ne reamintească de perioada cea mai curată şi mai senină a vieţii noastre, care este copilăria, dar şi pentru a ne reînnoi responsabilitatea noastră, a adulţilor, şi mai ales a părinţilor faţă de aceşti „prea mici fraţi" ai noştri.

Ca şi în cazul altor zile de acest fel, stabilite oficial, putem să le ignorăm sau putem să facem doar paradă de ele, ca să ne arătăm conformismul faţă de angajamente politice, însă putem şi să le înţelegem într-un sens mai profund, cel pe care ni-l conferă credinţa în Dumnezeu, credinţă în lumina căreia copilul şi copilăria au o însemnătate cu totul aparte. Copiii sunt un dar de mare preţ pentru orice familie şi pentru orice societate din lumea aceasta: „Fericit omul care îşi va umple casa sa de copii, căci nu se va ruşina când va grăi cu duşmanii săi în poartă" (Ps. 126, 5), spune psalmistul, iar Mântuitorul Însuşi ne îndeamnă să fim precum copiii şi ne asigură că a unora ca acestora este Împărăţia cerurilor (Mt 18, 3). Lipsa lor de răutate, curăţia şi puritatea lor sunt valorile pentru care Dumnezeu mai ţine lumea. Ei sunt nădejdea şi speranţa noastră de mai bine. Spre copii privim şi ne gândim la viitorul nostru. Din curăţia lor avem toţi de câştigat şi după nevinovăţia lor tânjim noi toţi. Într-o zi ca aceasta, aş dori să ne punem câteva semne de întrebare referitoare la situaţia copiilor noştri în societatea de astăzi şi să-i privim pe aceştia din trei puncte de vedere: aşa cum sunt ei, aşa cum îi doreşte societatea să fie şi aşa cum ar putea ei să fie cu adevărat.

1. Copiii noştri, aşa cum sunt ei

Fiecare familie îşi găseşte armonia în copii, căci simpla comuniune a soţilor poate fi limitată de o posibilă singurătate în doi. Numai al treilea subiect, o altă persoană îi scoate pe părinţi din egoismul monoton al existenţei cotidiene, fiind proba de foc a iubirii dintre ei. De aceea copiii sunt încununarea şi statornicia iubirii dintre soţi şi investiţia cea mai de preţ a unei familii.

Desigur, întotdeauna copiii sunt „precum copiii, cuminţi sau neastâmpăraţi, şi întotdeauna părinţii caută să le dea o bună educaţie, după tradiţiile şi preceptele morale ale poporului nostru. În zilele noastre asistăm însă la o dramă de proporţii: părinţii, unii copleşiţi de grija zilei de mâine, alţii plecaţi la muncă în străinătate, încearcă atât cât pot ei să dea o formare adecvată copiilor însă nu îi pot proteja de influenţele negative ale unei societăţi tot mai vulgare şi mai agresive, devenită educatorul prin excelenţă al copiilor noştri. Tot mai mult ne plângem de „copilul problemă", de copilul obraznic, sfidător şi, mai nou, depresiv. Ne cutremură valul imens de sinucideri din rândul copiilor şi adolescenţilor, ne mirăm de atâtea violenţe în şcoli, ne revoltă depravarea şi ţinuta tinerilor noştri şi, totuşi, noi ezităm să ne punem întrebările: Cine este responsabil de toate acestea? Ce putem face? Care sunt soluţiile ideale în creşterea şi educarea copiilor noştri? Înainte de a încerca să dăm nişte răspunsuri la aceste întrebări să analizăm mai în amănunt care este modelul formator pe care societatea îl propune copiilor noştri.

2. Copiii noştri, aşa cum îi doreşte societatea

Faptul că situaţia se prezintă atât de îngrijorător nu este o întâmplare sau rezultatul unor fenomene de neînţeles. Copiii sunt aşa cum sunt ca rezultat a ceea ce societatea doreşte ca ei să fie. Este adevărat, noi nu dorim deloc ca ei să fie aşa cum i-am descris şi totuşi, ceea ce le dorim noi copiilor noştri îi face, direct sau indirect, să fie ceea ce sunt.

Pentru a înţelege aceasta, să observăm că în trecut părinţii îi împărţeau pe copii cel mult în copii buni şi copii răi şi căutau să-i facă pe toţi mai buni. Astăzi însă, pentru noi, copiii se împart în „copii doriţi" şi „copii nedoriţi". Altădată, părinţii primeau de la Dumnezeu toţi copiii ca daruri ale Lui; astăzi, îi primim doar ca rezultat al alegerii şi planificării noastre. Nu mai vrem să avem pur şi simplu copii, ci numai „copii doriţi". Altădată, părinţii iubeau pe toţi copiii, deşi sufereau pentru unii dintre ei. Acum însă, suferim pentru toţi, tocmai pentru că nu îi mai iubim pe toţi.

Suferim pentru copiii pe care nu-i dorim şi îi refuzăm, cărora le interzicem viaţa prin metodele anticoncepţionale sau le-o retezăm prin avort. Iar lista suferinţelor trupeşti şi sufleteşti – pe care societatea noastră preferă încă să le nege sau minimalizeze – este foarte lungă. Dintre acestea, cele mai grave sunt suferinţele întregului nostru neam. Doar în anul 2007 şi doar în statisticile oficiale s-au înregistrat peste 200.000 de avorturi. Câte uciderи nu s-au adunat de 18 ani încoace? Un adevărat război împotriva procreaţiei şi a copiilor nenăscuţi condamnă neamul nostru la autodesfiinţare. Alte etnii care locuiesc în ţara noastră vor ajunge majoritare aşa cum se întâmplă deja în unele din satele româneşti. Acesta este rezultatul celor 18 ani de libertate şi democraţie? Când ne vom trezi din amorţire sau indiferenţă? Vom începe, până nu e prea târziu, să facem ceva pentru regenerarea neamului nostru?

Dar nu mai puţin suferim pentru copiii pe care îi dorim şi pe care îi planificăm ca să putem face faţă la ceea ce noi înşine ne propunem să le oferim. Auzim de multe ori justificarea: „nu pot primi acest copil pentru că nu am ce să-i ofer!" Însă ce le oferim acelor copiii pe care îi primim totuşi?

Desigur, toţi părinţii încearcă să le ofere copiilor o zestre materială şi spirituală, dar ce contează cel mai mult este însăşi *exemplul* vieţii lor. Nu bunurile materiale, ci valorile, nu lumea exterioară, ci lumea interioară, a sufletului, este ceea ce copiii primesc mai important de la părinţi. Prin naştere, copiii nu doar ies din pântecele trupesc, ci mai ales intră în lumea sufletească a părinţilor lor. Dacă copiii sunt aşa cum sunt, motivul nu se află în bunătăţile ori răutăţile lumii din afară, ci ale lumii dinlăuntru a părinţilor lor.

Desigur, orice părinte normal doreşte să ofere ceea ce are mai bun copiilor săi. Însă ce avem noi, părinţii, *mai bun*, care sunt lucrurile *mai bune* pe care ne străduim să le realizăm de obicei şi sperăm să le transmitem copiilor? *Libertatea*? Dar adesea suntem stăpâniţi de tot felul de patimi! *Curajul*? Dar facem adesea compromisuri numai să ne meargă mai bine! *Sinceritatea*? De câte ori nu suntem ipocriţi ca să ne impunem cu orice preţ în ochii celorlalţi! *Curăţia*? În câte locuinţe nu deversă mass-media audio-vizuală cultura libertinajului sexual, a pornografiei, a adulterului şi divorţului? *Iubirea*? Dar câte duşmănii nu avem, şi în familie şi în afara ei! *Educaţia superioară*? Dar în câte dintre şcolile noastre – pe care le-am abandonat în grija unui stat tot mai puţin responsabil pentru soarta acestui popor – nu înfloreşte consumul de tutun, alcool şi chiar droguri? *Credinţa*? De câte ori nu ne aducem aminte de Dumnezeu doar la necazuri iar apoi Îl uităm mulţumiţi! Dorim pentru copii *un viitor mai bun*? Dar noi nu le mai oferim prezentul, nu mai reuşim să le asigurăm prezenţa noastră, apropierea noastră cotidiană!

Profesiunea, serviciul, afacerile, munca în străinătate sunt indispensabile pentru bunăstare şi confort, dar să nu ignorăm preţul pe care îl plătim pentru acestea prin copiii noştri. Pentru că în familie nu există învăţământ şi educaţie la distanţă, am invitat în casele noastre un nou pedagog: televizorul. Dacă noi, adulţii, gustăm şi considerăm indispensabilă cultura mass-media intrată cu brutalitate în viaţa noastră, să nu ignorăm faptul că ea ajunge să formeze mintea copiilor şi să le determină comportamentul. Să nu ne mirăm atunci că distracţia devine pentru ei obiectivul principal al vieţii, că alcoolul, euforizantele, drogurile şi multe alte plăceri trupeşti li se par căile pentru dobândirea fericirii. Oricât de greu de refuzat, noi cei maturi trebuie să rezistăm ofertei mass-media şi să înlăturăm acest război nevăzut dus împotriva minţilor copiilor noştri, oferindu-le alternative prin care să le stimulăm lectura, jocul, dialogul, creativitatea, credinţa.

3. Copiii noştri, cum ar putea fi ei

Răspunsul la întrebarea: „Cine este de vină de situaţia copiilor noştri?" nu este imposibil de dat. Atât noi, cu viaţa noastră interioară care lasă de dorit, cât şi societatea consumistă în care trăim sunt factorii determinanţi în educaţia copiilor noştri.

Noi vrem numai „copii doriţi", dar suntem noi *părinţii doriţi*, adică *părinţii care ar fi de dorit să fim*? Cum ar trebui să fim noi pentru ca ei să fie aşa cum ar putea şi ar trebui să fie? Dacă vrem să ştim, ziua de astăzi, când Ziua Copilului este o duminică, ne spune cum. Ca să fim părinţi adevăraţi, responsabili, liberi, curajoşi, sinceri, curaţi, generoşi, credincioşi trebuie să fim copiii lui Dumnezeu! Trebuie să gustăm din hrana pe care ne-o oferă Mama noastră, Biserica! Numai dacă Îl avem cu adevărat pe Dumnezeu ca Părinte, numai dacă alergăm la El ca la un Părinte adevărat, păzind poruncile lui, El e gata să ne ofere darurile Sale cele bogate – pentru că o face chiar şi când suntem răi şi nemulţumitori -, să ne ocrotească cu purtarea Sa de grijă – şi o face chiar dacă nu o luăm în seamă -, să ne îmbrăţişeze în iubirea Sa – pe care ne-o dăruieşte chiar şi când nu o cerem. Mântuitorul Iisus Hristos nu doar ne-a învăţat despre aceasta, dar ne-a dat El Însuşi exemplul de urmat, încredinţându-şi viaţa şi moartea Tatălui, în îmbrăţişarea Căruia a şi înviat. Iar aşa cum Tatăl a binevoit în Fiul său Cel iubit, tot astfel va binevoi şi în noi şi ne va binecuvânta pe noi şi pe copiii noştri, şi va întoarce poporul nostru iarăşi din împrăştierea şi rătăcirile de astăzi. Să mărturisim şi să trăim cu putere adevărul mântuirii noastre: „Pe noi înşine şi pe copiii noştri, unii pe alţii şi toată viaţa noastră – în familie şi în societate, în intimitate şi în public, la locul de muncă şi în timpul destinderii, în educaţie şi în economie, în justiţie şi în politică, în patrie şi în străinătate, lui Hristos Dumnezeu să o dăm!"...

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Prima conferinţă pastoral-misionară a preoţilor, din anul 2008

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, în şedinţa din 6 martie a.c., ca la prima conferinţă pastoral-misionară a preoţilor să fie tratată şi dezbătută tema: ***„2008 – Anul jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii".*** Motivaţia alegerii acestei teme a fost aceea că tocmai se împlinesc, în 2008, 320 de ani de la tipărirea primei traduceri a Bibliei în Limba română (1688) şi 500 de ani de la tipărirea „Liturghierului lui Macarie" (1508).

În Arhiepiscopia Sibiului,prima conferinţă pastoral-misionară a preoţilor s-a derulat după cum urmează:

- 26 mai, în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" au fost convocaţi preoţii din protopopiatele: Sibiu, Agnita, Avrig şi Sălişte;
- 27 mai, în sala de şedinţe a protopopiatului Braşov s-au întrunit preoţii din protopopiatele: Braşov, Bran-Zărneşti şi Săcele;
- 28 mai – preoţii din protopopiatul Rupea s-au întrunit la sediul acelui protopopiat:
- 29 mai – a avut loc conferinţa preoţilor din protopopiatul Făgăraş;
- 30 mai – s-a ţinut conferinţa preoţească la sediul protopopiatului Mediaş.

Pentru facilitatea lucrării de redactare a temei, Secţia culturală a Arhiepiscopiei Sibiului a expediat pe adresa tuturor protopopiatelor o bibliografie selectivă.

Lucrările conferinţei au fost prezidate de Î.P.S Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului. Au luat parte şi consilieri ai Arhiepiscopiei Sibiului.

Tema a trezit un interes deosebit, fapt ce a determinat participarea activă prin luări de cuvânt a tuturor preoţilor.

Din referatele prezentate, ca şi din luările de cuvânt s-au conturat idei ca acestea:

– Sfânta Scriptură şi Sfânta Liturghie reprezintă cei doi stâlpi pe care se sprijină întreaga structură a spiritualităţii creştine – ortodoxe;

– Pe Sfânta Masă din altarul fiecărui lăcaş ortodox de închinăciune tronează perpetuu Hristos – Logosul (Sfânta Evanghelie) şi Hristos – Mielul lui Dumnezeu (Sfânta Împărtăşanie pentru cazuri de urgenţă);

– În toate rânduielile de cult ortodoxe, Biblia este prezentă ca text şi este venerată ca descoperire dumnezeiască, întărită prin fenomenul inspiraţiei Sfântului Duh;

– Taina negrăită a Euharistiei ar fi neînţeleasă fără mărturiile autoritative ale Sfintei Scripturi;

– Cunoaşterea cuprinsului Sfintei Scripturi şi participarea (cu Împărtăşire) la Sfânta Liturghie sunt îndatoriri de căpetenie ale tuturor credincioşilor;

– Biserica a purtat mereu de grijă ca să asigure accesibilitatea credincioşilor la cunoaşterea Scripturii şi înţelegerea Sfintei Liturghii. De aici nenumăratele traduceri scripturistice şi ediţii ale cărţilor de cult în limba vorbită de credincioşi:

– Comentariile patristice la Sfânta Scriptură şi Sfânta Liturghie reprezintă o sursă de întărire a credinţei şi stimulare a trăirii creştine în acord cu Evanghelia.

– Alături de Scriptură, un alt izvor revelaţional este Sfânta Tradiţie;

– Scriptura, Tradiţia, Liturghia reprezintă moşteniri sacre ale Bisericii;

– Biserica este interpreta infailibilă a Scripturii şi autoritatea care-şi pune pecetea pe actul liturgic, în toată diversitatea acestuia (săvârşirea Sfintelor Taine şi a Ierurgiilor);

– Cele trei Sfinte Liturghii (a Sfântului Ioan Gură de Aur, a Sfântului Vasile cel Mare şi a Sfântului Grigorie Dialogul) reprezintă o bogăţie a cultului creştin ortodox şi o neîntreruptă întâlnire cu Hristos, care S-a dat pe Sine ca jertfă pentru mântuirea lumii;

– Liturghia ni-L adevereşte pe Mesia Cel prezis de profeţi. Ea actualizează întruparea Cuvântului, reaminteşte predica şi învăţătura Lui, şi reactualizează taina Morţii şi a Învierii celei de a treia zi;

– Activitatea omiletică şi catehetică, parte a Sfintei Liturghii, constituie o cale de întrepătrundere a Bibliei şi Liturghiei;

– Podoaba picturală a lăcaşurilor de cult reprezintă un cadru scripturistic adecvat pentru oficierea Liturghiei şi împărtăşirea cu Sfintele Daruri;

– Deşi Scriptura, în ansamblu, este prezentă în lucrarea pastoral-misionară şi liturgică a Bisericii, totuşi Psaltirea şi Evanghelia ocupă un loc prioritar în toate rânduielile de cult creştin-ortodoxe.

Pentru a spori nota de solemnitate a conferinţei preoţeşti de la Sibiu, au fost aduse în sala unde s-au desfăşurat lucrările acesteia, un exemplar din ediţia Bibliei de la Bucureşti, din 1688 şi exemplarul (unul dintre puţinele câte mai există) din Liturghierul lui Macarie, de la 1508. Ambele exemplare aparţin fondului de patrimoniu al Bibliotecii Mitropoliei Ardealului.

S-a adăugat şi un exemplar din Biblia mitropolitului Andrei Şaguna, de la tipărirea căreia tocmai s-au împlinit 150 de ani (1858).

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

URME DIN TRECUT

Mănăstirile ortodoxe dispărute
Judeţul Sibiu (I)

Consemnam, în numărul trecut al Telegrafului Român, demararea unei prezentări geografice, şi nu cronologice, a mănăstirilor ortodoxe dispărute în decursul timpului, din cuprinsul Transilvaniei istorice. Punctul de plecare va fi cel al **judeţului Sibiu**, parte integrantă a Arhiepiscopiei Sibiului.

1. Mănăstirea Sibiel. Date concrete despre începutul vieţii monahale la Sibiel nu avem, însă pe baza tradiţiei locale, a descoperirilor arheologice din ultima perioadă şi unor însemnări lăsate pe cărţile de cult, se pot formula primele ipoteze de acest gen, privind începutul vieţii monahale de aici. Tradiţia orală a consemnat, în afară de această mănăstire, în amonte, un alt loc, cu puternice rezonanţe a unei vieţi monahale, „La Chilii" sau „Chiliile Săliştii", fapt care ne determină să credem că şi acolo a funcţionat cândva un schit modest sau o vatră sihăstrească. Revenind la aşezământul monahal propriu-zis, pe care îl avem în vedere, trebuie să constatăm, încă de la început, că pentru o datare a sa în secolele XVI-XVII, nu avem nici o mărturie, în afara unei cărţi bisericeşti, despre care vom discuta, tipărită de Coresi în 1561. Cu toate acestea, unii cercetători văd o existenţă a mănăstirii şi în perioada anterioară secolului al XVIII-lea.

Cercetările arheologice, coordonate de arheologul Petre Munteanu Beşliu, au vizat terenul de amplasare a actualei biserici, construcţia veche, precum şi un loc unde au fost semnalate „ziduri din cărămizi". Cercetările făcute au scos la iveală o serie de amănunte interesante privitoare la trecutul acestei aşezări mănăstireşti: fragmente de ceramică preistorică, lucrate cu mâna şi la roată, urme de ceramică smălţuită, rămăşiţele unui cuptor de cărămidă, fragmente de cahle plate, câteva monede din aceeaşi perioadă, precum şi un disc utilizat la serviciul liturgic.

În prima jumătate a secolului al XVIII-lea mănăstirea de la Sibiel cunoştea o înfloritoare stare din punct de vedere cultural şi spiritual, călugării având printre preocupările lor copierea şi traducerea de manuscrise. De pildă, în anul 1716 ieromonahul Varlaam a copiat un Triodion sau Triod, cuprinzând 202 foi. Redăm, mai jos, inscripţia consemnată pe paginile acestui manuscris: *„Triodionu Dumnezeulu celu sfântu, carele cuprinde în sine toată slujba. Duminica întru care se cetește sfânta evanghelie a pildei vameşului şi a fariseului. Scris întru acest chipu de smeritulu ieromonah... Varlaam. Şi l-au scrisu la sfînta mănăstire ot Sibiel. Leatu dela facerea lumii 7224, iar dela Hristos 1716".* Mai mult, pe Evangheliarul lui Coresi, tipărit la Braşov, în 1561, şi cumpărat în 1717 cu 7 florini, se păstrează menţiunea: *„Să se ştie câte cărţi are mănăstirea de la Sibiel: întâiu (E)vanghelia aceasta şi a doua Apostolul (Praxiu), a treia şi două foaie, 2 Psaltire rumânească şi 2 Ceaslovețe şi altă cărţulie cu molitve şi două feloane şi stiha(r)iu şi patrafir şi potiriu şi discurs şi zveadă, toate de cositoriu. Aceste cine le-ar lua să fie afurisit de Dumnezeu şi 318 ot(e)ţi din Niceaa. Scris-am eu popa Oprea, văleat 1722 meseţa noiembrie, zile 30".*

Tot la mănăstirea Sibielului exista o şcoală pentru cei care urmau să devină preoţi şi cântăreţi bisericeşti. Evident că, până la înfiinţarea şcolilor din jur, la şcoala de la mănăstirea mergeau şi copiii ţăranilor din satele limitrofe, care doreau să înveţe carte. Însă, această stare înfloritoare avea să dispară. Deşi, după însemnările din Arhivele Vienei, la 12 mai 1786 mănăstirea Sibielului a fost dărâmată, căci se vorbeşte de materialul şi dărâmarea ei la data de 22 decembrie, ea a mai supravieţuit (poate a fost refăcută), deoarece lăcaşul mănăstiresc a fost din nou amintit, după cum vom vedea, în 1792. De aceea pare mult mai plauzibilă o distrugere a vetrei monahale după această dată.

Alte informaţii conturează ataşamentul credincioşilor din zonă faţă de lăcaşul mănăstiresc: de pildă, în opinia lui I. Bembea şi Zosim Oancea, care reiau tradiţia locului, vorbind despre două obiecte de cult, folosite de călugării de la Sibiel, printre care se afla şi un clopot cu inscripţia: *„erei popa George"*; în 1792 a fost pictat de către maestrul Vasile Muntean şi zugrăviţa Ana din Săliște un prapor (în prezent păstrat la Muzeul de icoane pe sticlă din Sibiel). Astfel, pe una din feţele praporului, unde este consemnat şi numele pictorului, şi mai ales *„aprilie 16, 1792"* a fost reprezentată scena Botezului Domnului, la care, în afara Sf. Ioan Botezătorul, este prezent şi Sf. Arhanghel Mihail. Pe cealaltă parte, cu reprezentarea iconografică a Sfintei Treimi şi a încoronării Mariei, apar donatorii din Cacova: familiile Jurca Miclăuş-Marina şi Stanciu Pârţoagă-Marina. Chiar dacă mănăstirea a fost distrusă, sătenii din localităţile limitrofe au păstrat cu sfinţenie memoria locului unde era situată mănăstirea, însăşi zidul care o înconjura, existent până la 1840, fiind o mărturie în acest sens.

În anul 1810, preotul Ioan Barac, alături de fruntaşii Mazăre şi Moga *„au cumpărat de pe Valea Sibielului biserica din lemn de stejar a fostei mănăstiri distruse de autorităţi"*. Biserica respectivă a funcţionat şi existat până în anul 1925, când pe amplasamentul ei, a fost ridicat un alt lăcaş de cult.

Între 1948-1949 preotul Traian Popovici din Sibiel a renovat vechea chilie, de fapt singura clădire nedemolată din incinta fostei aşezări monahale. Ulterior, acest spaţiu fiind sfinţit din încredinţarea mitropolitului Nicolae Bălan prin adresa cu nr. 7184/1949, de către protopopul de Săliște Ioan Isac. Ca un prim element benefic de după restaurare a fost faptul că aici s-au strâns multe icoane, majoritatea picturi pe sticlă, mutate mai apoi, prin grija părintelui Zosim Oancea, în Muzeul din sat. Din păcate, în urma Decretului de stat 410 din 1959, aşezământul monahal de la Sibiel a fost transformat în adăpost forestier, încercându-se şi aici o anulare a identităţii sale mănăstireşti. Cu toate acestea, la fel ca şi în perioada anterioară, deşi mănăstirea a fost părăsită, la vreme rea credincioşii, împreună cu preoţii lor şi, în unele cazuri de ierarhii locului, săvârşeau aici Sfânta Liturghie, în a treia zi de Rusalii din fiecare an. De aceea această zi a rămas prin tradiţie, în conştiinţa credincioşilor din localităţile învecinate, ca zi de sărbătorire a hramului şi implicit de pelerinaj la locul respectiv.

Elemente de arhitectură. În ceea ce priveşte arhitectura vechiului aşezământ, menţionăm că în anul 1716 exista o mică chilie de dimensiuni reduse 7 x 3 metri, ulterior folosită ca spaţiu liturgic, păstrându-se planul dreptunghiular. La vest a fost adosată o încăpere din lemn, astfel încât intrarea în micul lăcaş de cult se face pe latura de sud. Şi în prezent, pentru uzul obştei monahale, mai este utilizat micul paraclis, de formă dreptunghiulară, aflat sub patronajul spiritual al Sfântului Prooroc Ilie. Altarul, de mici dimensiuni, este separat de naos prin intermediul iconostasului simplu, pe care au fost aplicate câteva icoane litografii.

Important este faptul că cercetările arheologice au evidenţiat un prim lăcaş de cult a cărui navă măsura în interior aproximativ 3,50 x 3,50 m. Forma altarului a fost destul de greu de desluşit, după urmele păstrate în pământ. Pe baza caracteristicilor prezentate şi a unor fragmente de zid se lasă deschisă ipoteza atât a unei construcţii din material mixt, ridicată pe o talpă de pietre, cât şi a uneia din lemn, tencuite, posibil chiar pavate cu cărămizi. Evident, însă importantă rămâne, existenţa lăcaşului de cult şi a importanţei pe care acesta a avut-o în cadrul obştei monahale.

Monahi şi stareţi. Unul dintre primii vieţuitori ai vetrei monahale de la Sibiel, cunoscut cu numele, a fost ieromonahul copist Varlaam, amintit în anul 1717, menţionat ca trecut la cele veşnice, cu prilejul unei însemnări din 1792. De asemenea, un alt monah al acestei vechi vetre călugăreşti a fost preotul Oprea, autorul unei inscripţii pe Evangheliarul tipărit de Coresi. Au mai fost cu siguranţă şi alţi trăitori ale căror nume nu le cunoaştem, care au reuşit să păstreze, atâta timp cât le-a fost permis pravila vieţii mănăstireşti în această parte a Transilvaniei.

Bibliografie selectivă: I. Bianu, I. Nicolaiasa, *Catalogul manuscriptelor româneşti*, vol. III, Bucureşti, 1931, p. 30, nr. 79, Ştefan Meteş, *Mănăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria*, Sibiu, 1936, p. 141, I. Bembea, *Câteva însemnări despre mănăstirea Sibielului*, în M.A., an 1963, nr. 9-10, Petre Muntean Beşliu, *Biserici dispărute, biserici regăsite*, Sibiu, 2001, p. 85-93.

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

Din actualitatea bisericească panortodoxă

(urmare din p. 5)

Sărbătoarea Tronului Patriarhiei Alexandriei

În duh de bucurie, în Egipt şi pe cuprinsul întregului continent african, a fost prăznuită în data de 11 mai a.c. Sărbătoarea Tronului Patriarhiei Alexandriei. Este vorba despre ziua închinată întemeietorului Bisericii din Alexandria, Sfântul Evanghelist Marcu. Pe data de 11 mai dimineaţa, în impunătoarea biserică a *Bunei-Vestiri* din Alexandria, în prezenţa preşedintelui Consiliului Elenismului din diaspora, a ambasadorului grec în Egipt, a unor foşti şi actuali demnitari eleni, a autorităţilor locale, cât şi a multor pelerini din Egipt, Grecia şi Cipru, Prea Fericitul Părinte Teodoros al II-lea, Patriarhul Alexandriei, a făcut cele mai calde urări tuturor colaboratorilor săi din cadrul administraţiei patriarhale, cât şi oficialilor prezenţi, majoritatea dintre ei, susţinători ai proiectelor misionare ale Patriarhiei.

Întâistătătorul Patriarhiei Alexandriei a vorbit despre direcţiile operei misionare desfăşurate de către Biserica pe care o păstoreşte, caracterizându-i pe colaboratorii săi drept „vrednici continuatori ai tradiţiilor, colaboratori şi susţinători preţioşi, care nu ezită să jertfească timp, efort şi bani pentru a susţine programele Patriarhiei Alexandriei, care privesc printre altele şi tratarea bolnavilor, programele anti-sida, educarea copiilor africani şi propovăduirea Evangheliei în 54 de ţări ale acestui continent". După terminarea Sfintei Liturghii Prea Fericitul Părinte Teodoros al II-lea a primit în Sala Tronului un grup de pelerini şi un cor al mănăstirii Novospaski din Moscova, care i-au înmânat Patriarhului Alexandriei un mesaj din partea Patriarhului Alexei al întregii Rusii. Cu această ocazie Patriarhul Alexandriei a vorbit despre relaţiile frăţeşti dintre cele două Biserici, oferind celor prezenţi câte un volum dedicat vizitei întreprinse între 6-16 octombrie 2007 în Rusia şi Ucraina.

Vizita în Africa de Sud a Prea Fericitului Părinte Teodoros al II-lea, Patriarhul Alexandriei şi al întregii Africi

În perioada 16-24 mai a.c., Întâistătătorul Patriarhiei Alexandriei a întreprins o vizită misionară în Africa de Sud, vizită prilejuită de sărbătorirea celor 100 de ani de la înfiinţarea Comunităţii Greceşti de la Johannesburg şi a celor 80 de ani de la înfiinţarea Mitropoliei de Ioanoupoleos şi Pretoria.

Aşteptat pe data de 16 mai a.c. la Aeroportul Internaţional din Johannesburg de către o delegaţie în frunte cu Mitropolitul Serafim de Ioanoupoleos şi Pretoria, alături de care s-au aflat ambasadorul grec şi cipriot în Africa de Sud, Prea Fericitul Părinte Theodoros al II-lea s-a îndreptat spre sediul Mitropoliei de Ioanoupoleos şi Pretoria, unde a fost întâmpinat de către toţi preoţii şi consilierii Mitropoliei, care în paraclisul mitropolitan i-au pregătit Prea Fericirii Sale un Te-Deum de bun-venit.

Mulţumind tuturor pentru călduroasa primire ce i-a fost pregătită, Prea Fericirea Sa şi-a exprimat bucuria de a se afla aproape de credincioşii săi din Johannesburg, cu prilejul unei vizite ce marchează evenimente deosebite, precum acela al sărbătoririi înfiinţării Mitropoliei de Ioanoupoleos şi Pretoria, înfiinţare datorată marelui patriarh cretan Meletie Metaxakis.

De asemenea, a vorbit celor prezenţi despre vizitele oficiale pe care, în calitate de Întâistătător, le-a întreprins în Cipru şi în Madagascar, făcând referire şi la recenta inaugurare a sediului reamenajat al istoricei Biblioteci Patriarhale din Alexandria, pe data de 9 mai a.c.

În cadrul programului său misionar, Prea Fericirea Sa a vizitat şi localitatea Derban, unde a şi sfinţit biserica cu hramul „Sfântul Nicolae". Încheierea vizitei Prea Fericirii Sale în Africa de Sud a fost marcată de întâlniri cu reprezentanţi ai comunităţilor ortodoxe din Mitropolia de Kalis Elpidos, la Port Elisabet, unde a cinstit cu această ocazie şi manifestările dedicate împlinirii celor 50 de ani de la întemeierea acestei Mitropolii.

Cel de-al VI-lea Sinod General al Bisericii Ortodoxe Bulgare

Cu binecuvântarea şi sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Maxim, Patriarhul Bisericii Ortodoxe a Bulgariei, în perioada 14-18 mai 2008, s-a desfăşurat la Mănăstirea Rila, cel de-al VI-lea Sinod General al Bisericii Ortodoxe Bulgare. Menţionăm că precedenta întâlnire a tuturor episcopilor bulgari a avut loc la Sofia, în anul 2007. După cum este cunoscut, Biserica Ortodoxă Bulgară cuprinde 11 dioceze, dintre care două în diaspora, însumând un număr de 2600 de parohii. De asemenea, în Biserica Ortodoxă Bulgară funcţionează două Facultăţi de Teologie, la Sofia şi Târnovo, care fac parte din Universităţile de stat din oraşele respective, precum şi două Seminarii Teologice, la Sofia şi Plovdiv.

Întâlnirea interortodoxă a reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe din insula Rhodos

În perioada 19-21 iunie a.c., a avut loc în insula Rhodos, întâlnirea reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, în scopul elaborării proiectului unei declaraţii comune a Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, document care va fi dat publicităţii după întrunirea acestora din 9-12 octombrie a.c. de la Constantinopol, întâlnire care are loc la iniţiativa Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I. Între discuţiile angajate cu privire la conţinutul acestei declaraţii comune, s-au discutat teme, cum ar fi: exploatarea iraţională a mediului înconjurător, respectul faţă de viaţă, pericolele globalizării, relativizarea credinţei, prozelitismul, instituţia căsătoriei etc. În acelaşi timp, documentul cu pricina va conţine şi un apel către toate Bisericile Ortodoxe spre deschidere şi transparenţă, dar şi spre o mai strânsă cooperare şi solidaritate a Bisericilor Ortodoxe surori în faţa problemelor comune ale zilei de astăzi.

Faptul dureros al acestei întruniri l-a constituit retragerea delegaţiei Patriarhiei Moscovei, datorită prezenţei unei delegaţii din partea Bisericii Ortodoxe a Estoniei, Biserică căreia Patriarhia Ecumenică i-a acordat autocefalia în 1996, nerecunoscută de către Patriarhia Moscovei, datorită faptului că teritoriul estonian este considerat de către aceasta drept teritoriu canonic al Rusiei. În comunicatul de presă al Patriarhiei Moscovei i se readuce aminte Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I, că potrivit hotărârii Consiliului Episcopal al Rusiei din anul 2000, reprezentanţii Patriarhiei Moscovei nu pot să participe la întruniri interortodoxe cu reprezentanţi ai nerecunoscutei Biserici Ortodoxe a Estoniei.

În comunicatul de presă emis de către Comisia interortodoxă de la Rhodos se menţionează: „... Toţi reprezentanţii şi-au exprimat regretul pentru decizia delegaţiei ruse de a se retrage şi i-au invitat să rămână la întrunire, arătând că problema estoniană nu se va rezolva la Rhodos, ci prin negocieri între cele două Patriarhii, Patriarhia Ecumenică şi Patriarhia Moscovei..."

Menţionăm faptul că retragerea delegaţiei Patriarhiei Moscovei din delegaţia Bisericii Ortodoxe participante la dialogul cu Biserica Romano-Catolică de la Ravena din octombrie 2007 a avut ca motiv aceeaşi reprezentare în delegaţia ortodoxă a Bisericii Ortodoxe a Estoniei. Nu putem să nu constatăm cu durere, cum într-o lume ca cea de astăzi, în care valorile tradiţionale creştine cad în desuetudine în multe societăţi europene şi nu numai, în care credinţa se relativizează tot mai mult datorită fenomenului crescând al secularizării şi a lipsei de trezvie, conlucrarea în interdependenţă organică a Bisericilor Ortodoxe surori întâmpină noi şi noi obstacole...

Menţionăm faptul că Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată la acest eveniment, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, de către Preasfinţitul Părinte Dr. Ciprian Câmpineanul, episcop-vicar patriarhal.

Surse: www.romfea.gr, www.orthodoxie.com, www.goarch.org, www.greekorthodox-alexandria.org, www.kleinezeitung.at, www.basilica.ro

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului

– mai 2008 –

• **Vineri, 2 mai.** *Sărbătoarea Izvorului Tămăduirii.* Î.P.S. Sa a oficiat sfinţirea apei la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus împreună cu PS Irineu Duvlea, Episcop-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America şi cu un mare sobor de preoţi şi diaconi. Au săvârşit, în continuare, Sfânta Liturghie, iar apoi Taina Sf. Maslu.

• **Sâmbătă, 3 mai.** A participat la sărbătoarea împlinirii a 135 de ani de atestare a localităţii Blăjel, jud. Sibiu. Cu această ocazie a oficiat o slujbă de Te-Deum, iar apoi a sfinţit o troiţă, pe locul unde se va ridica cartierul rezidenţial „Sf. Maria". După amiază a primit, la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", vizita domnului prof. dr. Martin Tamke, decanul Facultăţii de Teologie Protestantă din Goetingen (Germania).

• **Duminică, 4 mai.** A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Buna-Vestire" din localitatea Streza-Cârţişoara, protopopiatul Avrig. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotonit întru preot pe diaconul Adrian Ioan Ghindea, pe seama parohiei Corbi, protopopiatul Făgăraş.

• **Luni, 5 mai.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Marţi, 6 mai.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 7 – Vineri, 9 mai.** A participat la Lucca (Italia), la manifestările prilejuite de intronizarea PS Siluan Şpan, noul episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei. În cadrul Sf. Liturghii, a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

• **Sâmbătă, 10 - Duminică, 11 mai.** A participat în localitatea Salva, jud. Bistriţa-Năsăud, la manifestările prilejuite de proclamarea oficială a canonizării sfinţilor martiri şi mărturisitori năsăudeni Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigore din Zagra şi Vasile din Telciu. Cu această ocazie, a dat citire mesajului oficial transmis de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. În aceeaşi zi, a vizitat, împreună cu PS Irineu Bistriţeanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului, Mănăstirea Recea din jud. Mureş.

• **Luni, 12 mai.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Marţi, 13 mai.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe.

• **Duminică, 18 mai.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Sfânta Treime" din localitatea Mândra, protopopiatul Făgăraş. A oficiat slujba de sfinţire a lucrărilor efectuate la biserică. În aceeaşi zi, a oficiat slujba Vecerniei la Biserica „Sf. Nicolae" din Olteţ, protopopiatul Făgăraş, iar apoi a avut o întâlnire cu membrii consiliului parohial.

• **Luni, 19 mai.** A participat la slujba de înmormântare a Preacuviosului Părinte Ioan Iovan, duhovnicul Mănăstirii Recea din jud. Mureş.

• **Marţi, 20 mai.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Miercuri, 21 mai.** *Sărbătoarea Sf. Împăraţi Constantin şi Elena.* A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" din localitatea Vad, protopopiatul Făgăraş. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi, a oficiat slujba Vecerniei la Biserica „Sf. Mare Mucenic Dimitrie" din localitatea Corbi, protopopiatul Făgăraş, ocazie cu care l-a hirotesit întru duhovnic şi l-a instalat în parohie pe noul paroh, pr. Adrian Ioan Ghindea.

• **Joi, 22 mai.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Sâmbătă, 24 mai.** A primit la sediul mitropolitan vizita domnului Bogdan Olteanu, preşedintele Camerei Deputaţilor. Tot în aceeaşi zi a primit la reşedinţă vizita domnului Joachim Herrmann, Ministru de Interne al statului Bavaria. Seara a participat la catedrala mitropolitană, la slujba Vecerniei, precum şi la concertul de muzică pascală susţinut de corala *Ioan Cristu Danielescu* din Ploieşti.

• **Duminică, 25 mai.** A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Veneţia de Jos, protopopiatul Făgăraş. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

• **Luni, 26 mai.** A prezidat conferinţa preoţească cu tema *„2008 – anul jubiliar al Sf. Scripturi şi al Sfintei Liturghii"* organizată în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie, la care au participat preoţii din protopopiatele Sibiu, Avrig, Sălişte şi Agnita.

• **Marţi, 27 mai.** A prezidat aceeaşi conferinţă la Braşov, unde au participat preoţii din protopopiatele Braşov, Bran-Zărneşti şi Săcele.

• **Miercuri, 28 mai.** A examinat la Teologie Liturgică grupele de studenţi ai anului IV de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

• **Joi, 29 mai.** A prezidat conferinţa preoţească la protopopiatul Făgăraş.

• **Vineri, 30 mai.** A participat la inaugurarea sălii de festivităţi a Colegiului Naţional „Gheorghe Lazăr" din Sibiu. A oficiat o slujbă de sfinţire şi a rostit o alocuţiune. În aceeaşi zi, a prezidat conferinţa preoţească la protopopiatul Mediaş.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu"

– omagiu eroilor neamului –

Omagierea Zilei Eroilor la Academia Forţelor Terestre din Sibiu, a fost marcată prin două ceremoniale ostăşeşti religioase, la care a luat parte întregul personal al academiei. Primul l-a constituit Apelul Solemn, desfăşurat pe platoul central al academiei, care a început cu intonarea imnului de stat şi cu arborarea drapelului României. După acest moment a urmat apelul solemn, în cadrul căruia au fost rostite numele eroilor căzuţi în Revoluţia din Decembrie 1989 precum şi a celor căzuţi în misiuni. După rostirea fiecărui nume , subunităţile au răspuns „CĂZUT LA DATORIE". La finalul apelului solemn, colonelul prof. univ. dr. Gheorghe UDEANU –rectorul Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" a rostit: „CINSTE ŞI ONOARE MEMORIEI LOR". A urmat o slujbă religioasă de pomenire a eroilor instituţiei şi armatei române, oficiată de preot doctor Călin Sămărghiţan, parohul garnizoanei Sibiu. După slujba de pomenire, rectorul academiei a rostit îndemnurile instituţiei: „Pentru cinstirea eroilor şi continuarea tradiţiilor de luptă ale armatei române!", „Pentru gloria Forţelor Terestre!" , „Pentru apărarea ţării noastre eterne România!" La primele două îndemnuri

studenţii militari au răspuns într-un singur glas „Mereu împreună", iar la ultimul „Onoare şi glorie".

Ceremonialul s-a încheiat cu defilarea subunităţilor de studenţi.

Al doilea moment l-a constituit ceremonialul desfăşurat la Monumentul „Eroilor Revoluţiei din Decembrie 1989" amplasat în incinta academiei, pe locul unde a căzut primul erou, sublocotenent post-mortem Miţiţi Dan Ionel. Ceremonialul a debutat cu intonarea imnului de stat al României, urmat de o slujbă religioasă pentru veşnica pomenire a celor 6 eroi ai academiei căzuţi în Revoluţia din Decembrie 1989. Au depus coroane şi jerbe de flori pe soclul monumentului instituţia Prefecturii şi Consiliului Judeţean, Consiliul Local, Ministerului Administraţiei şi Reformei Administrative, o delegaţie a cadeţilor de la Academia Militară Regală din Olanda, aflaţi într-un schimb de experienţă la Academia Forţelor Terestre din Sibiu, precum şi din partea altor instituţii publice din municipiul Sibiu. Ceremonialul s-a încheiat cu defilarea gărzii de onoare constituită din studenţi ai academiei şi ai Inspectoratului de jandarmi Sibiu.

A consemnat
col(r) V. NEGHINĂ

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL, *Cuvinte duhovniceşti*, vol. V, *Patimi şi virtuţi*, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2007, 232 p.

Făcând parte dintr-un proiect editorial mai larg, acest al V-lea volum al „integralei paisiene" propus de Ed. Evanghelismos , împlineşte o arie de creştere duhovnicească de mare cuprindere. După volumele „Cu durere şi cu dragoste pentru omul contemporan" (vol. I); „ Trezire duhovnicească" (vol. II); „Nevoinţă duhovnicească" (vol. III); „Viaţa de familie"(vol. IV), acesta, care vizează patimile şi virtuţile, aduce dinaintea cititorului aceeaşi prospeţime sfântă, a omului de munte adâncit în meditaţie şi făptuire duhovnicească, a omului dedicat vestirii lui Dumnezeu. Temele volumului? Unitatea Întâi „Patimile" cu subtemele: „Iubirea de sine, mama tuturor patimilor"; „Mândria, rădăcina răului"; „Osândirea, marea nedreptate"; „Odrasle ale iubirii de sine şi ale mândriei"; Unitatea a Doua, „Virtuţile": „Una este virtutea – smerenia"; „Dragostea duhovnicească"; „Noblеţe şi mărinimie"; „Vlăstare ale dragostei şi smereniei" şi minunata încheiere, „ Neliniştea cea bună".

Pentru aceia care au citit şi alte scrieri ale Părintelui Paisie, respectiv „Epistolele", „Stareţul Hagi Gheorghe Athonitul", „Sfântul Arsenie Capadocianul" sau „Părinţi athoniţi", aceste pagini patericale le vor produce aceleaşi bucurii duhovniceşti, redescoperind în minunatul Avvă un izvor de cunoaştere vie a lui Dumnezeu Celui Viu. Orice citare din acest volum ne pare de prisos. Citirea lui este bucurie.

IOAN MUŞLEA, *Cercetări etnologice zonale*, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2004, 535 p. [1]; Petre V. ŞTEFĂNUCĂ, *Cercetări etnologice în Basarabia*, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2006, 497 p. [3].

În colecţia „ Monografiile Arhivei de Folclor a Academiei Române", au apărut o serie de *colecţii de teren*, efort comun al mai multor etnologi de marcă ai folclorului românesc. Dintre ele, cele a lui Ioan Muşlea şi Petre Ştefănucă ne-au atras atenţia în mod deosebit.

Monografiile acestea constituie, desigur, o recuperare, ediţiile fiind în fapt îngrijite şi limpezite în glosar de către Ioan Cuceu şi Maria Cuceu, deschizând şi continuând amplul efort de evaluare a contribuţiilor aduse de Arhiva de Folclor a Academiei Române, al cărei întemeietor este Ioan Muşlea, materializat în colecţii şi culegeri de folclor.

Dacă lucrarea lui Muşlea sumarizează contribuţiile etnologice de teren asupra şcheilor din Cergău, cele referitoare la cultura spirituală a Ţării Oaşului şi a celei din zona Văii Gurghiului, monografia lui Ştefănucă ne translatează în zona judeţului Lăpuşna, pe Valea Nistrului de Jos şi în Iurceni, dovedind unitatea de spirit şi rostire a românilor din spaţiile în care Dumnezeu le-a îngăduit locuirea vremelnică. Remarcabile ne apar, chiar şi la mulţi ani de la efectuarea cercetărilor, metoda şi calitatea diagnozei etnologice realizate prin textele propuse de cercetători publicului larg, analizele antropo-culturale distingând filoanele ancestrale ale culturii populare româneşti.

Credem că lectura unor astfel de pagini luminează, propunând un exerciţiu de comunicare într-o limbă română perenă, limba basmelor bunicilor care s-au stins.

Nicolae CUSANUS, *Pacea între religii; despre Dumnezeul ascuns*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008, 141 p.

Editura Humanitas oferă cititorului român, într-un veritabil lucru de echipă, două dintre tratatele unuia dintre cele mai alese spirite ale Bisericii Catolice, Nicolae Cusanus (1401-1464). Teolog şi filosof, canonist şi mistic deopotrivă, reformist şi tradiţionalist în ce priveşte viaţa Bisericii, paradoxal şi smerit, Cusanus este prezentat cititorului român în traducerea din latină a Ancăi Manolescu şi Wilhelm Tauwinkl (pentru De pace fidei) şi Bogdan Tătaru Cazaban (pentru De Deo abscondito). Cartea dispune şi de o prefaţă a distinsei Anca Manolescu care, inspirat, prezintă „Misiunea elitei în Europa lui Nicolaus Cusanus" (pp. 5- 35).

Cele două tratate indică triumful gândirii limpezite de rugăciune şi vocaţie ascetică asupra unei culturi a războaielor şi încordărilor, constituind un alt testament creştin al actualei Europe, paradoxal prin apofatismul la care recurge pentru a identifica resorturile unei posibile culturi ecumenice. Pentru aceia care caută, într-un soi de arheologie culturală, fundamentele europene ale culturii ecumenice – la modul cel mai curat cu putinţă – lectura aceasta le poate oferi orientări preţioase.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte;
Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 25-28 — 1 şi 15 iulie 2008

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA în memoria celor care i-au succedat în scaunul mitropolitan de la Sibiu

Restauratorul Mitropoliei Ardealului şi-a înscris pentru totdeauna numele între marii bărbaţi care s-au jertfit pentru slujirea Bisericii şi a neamului din care au odrăslit. Chipul său a fost venerat de către toţi cei care l-au succedat în scaunul mitropolitan. Fiecare dintre aceştia s-a raportat la el ca la o autoritate care i-a menţinut treaz conştiinţa responsabilităţii pentru misiunea ce i s-a încredinţat.

Pornind chiar de la cel pe care-l pomenim la Sfânta Liturghie, când ieşim cu Cinstitele Daruri, îndată după mitropolitul Andrei Şaguna, şi anume de la mitropolitul Miron Romanul, aflăm din propria mărturisire că a păşit spre noua sa slujire ca mitropolit *„cu pietate în piept"* pentru memoria fericitului său predecesor şi *„cu via icoană în suflet a faptelor lui măreţe"*[1]. El îi recunoaşte lui Şaguna meritul *„de a ne fi dezgropat de sub ruini fundamentul prim al edificiului nostru bisericesc"*, adică de a fi restaurat Mitropolia Ardealului, desfiinţată abuziv la 1700. Fie şi pentru atât, mitropolitul Şaguna va rămâne peste timp, în conştiinţa transilvănenilor, un neuitat şi mare arhiereu. Dar nu trebuie ignorate alte mari merite şi virtuţi bisericeşti şi şcolare de care s-a învrednicit Şaguna. Convingerea mitropolitului Miron Romanul era aceea că *„posteritatea... plină de gratitudine va cinsti memoria celui mare în fapte şi demn de nemurire bărbat al Bisericii şi naţiunii noastre ortodoxe române"*. Concluzionează el apoi cum că, dacă Şaguna *„ne-a fost până a trăit tăria şi lumina noastră, cu siguranţă că şi după moarte, sufletul său ne va veghea din cer, el rămânând pentru noi model de imitat în viaţa noastră bisericească şi politică"*[2].

Succesorul mitropolitului Miron Romanul a fost Ioan Meţianu, care şi-a început păstorirea la Sibiu în decembrie 1898. Câteva amănunte din viaţa acestuia sunt sugestive în ce priveşte relaţia sa cu mitropolitul Şaguna. Acesta l-a hirotonit, în 1853, preot pentru parohia Râşnov şi tot el l-a numit protopop la Zărneşti, apreciind temeinica sa pregătire teologică şi destoinicia în administrarea treburilor bisericeşti.

La rândul său, tânărul preot a intuit în mitropolitul de la Sibiu, omul providenţial, sigur de sine şi de misiunea ce avea de îndeplinit pentru ridicarea din «starea de înapoiere şi privaţiuni» a românilor transilvăneni.

Aşa se explică dialogul permanent ce l-au avut cei doi pe tot parcursul misiunii lor, dialog concretizat în întâlniri directe la Sibiu, la Zărneşti şi la Braşov, dar şi în purtarea unei corespondenţe, care s-a păstrat şi care reflectă o vie conştiinţă a responsabilităţii, şi de o parte şi de alta, pentru Biserică, şcoală, limbă şi naţiune.

Protopopul Meţianu nu doar că îl înştiinţa pe ierarhul sibian de tot ce se întâmpla în părţile braşovene, dar îl şi apăra când era atacat denigrat şi subminat în acţiunile sale, întreprinse în apărarea autonomiei instituţiei pe care o reprezenta. Şaguna îi era recunoscător pentru devoţiune, dar îl şi întărea pe fiul său duhovnicesc printr-un îndemn părintesc precum acesta: *„De n-ar fi acum iarnă, te-aş ruga să te osteneşti până la mine, dar aceasta nu o pot pofti, acum în timpul iernii, ca prin viu grai să-ţi împărtăşesc toate mai pe larg, că ţi-am expus aici numai în principiu. Dar fiţi voi bărbaţi tari la inimă şi suflet şi atunci vor înţelege şi inamicii căci cu noi este Dumnezeu"*[3].

Târziu, în zilele bătrâneţii sale, Şaguna îşi deschidea sufletul faţă de omul pe care l-a simţit aproape şi care s-a dovedit vrednic de încrederea sa. Îi scria în preajma Crăciunului anului 1870 cum se pregătea pentru a răspunde, precum toţi muritorii, chemării Celui care pe toate le chiverniseşte. *„Dacă poftesti să ştii cum îmi petrec zilele bătrâneţilor, scria el, apoi îţi dau de ştire că eu în singurătate m-am retras şi studiez limbile clasice* (inclusiv ebraica, n.n.) *şi meditez despre sfârşitul meu, că eu nu cunosc nici cea mai mică desfătare sau petrecere, căci văd că lumea nu mă mai iubeşte, dar eu o iubesc ca un părinte sufletesc şi gata sunt a aduce în favoarea ei orice sacrificiu"*[4]. Era destăinuirea, nu fără tristeţe, a unui părinte faţă de fiul său. Fiul său, la rându-i, împărtăşea aceleaşi simţăminte faţă de bunul său părinte. De la Oradea, de la Arad unde Ioan Meţianu a ajuns ulterior vicar şi respectiv episcop, a continuat să cultive aceeaşi fiască relaţie cu mitropolitul Şaguna. După mutarea acestuia în veşnicie, la toate soroacele i-a cinstit memoria prin slujbe de pomenire.

(continuare în p. 3)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

„Pomenirea dreptului spre binecuvântare" (*Pilde* 10, 7)

MITROPOLITUL ANDREI ŞAGUNA
135 DE ANI DE LA TRECEREA LA CELE VEŞNICE

Duminică, 29 iunie 2008, a avut loc, în biserica „Sfânta Treime" din Răşinari, slujba de pomenire pentru mitropolitul Andrei Şaguna, la împlinirea a 135 de ani de la mutarea sa în veşnicie (28 iunie 1873). Precum se ştie, osemintele vrednicului ierarh au fost depuse, spre repausare, într-un mausoleu din vecinătatea lăcaşului de cult menţionat. Anual, în 30 noiembrie, când este pomenit Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, ca şi în ziua de 28 iunie, data adormirii în Domnul a restauratorului Mitropoliei Ardealului, centrul eparhial Sibiu şi parohiile din Răşinari oficiază, la mormântul străjuit de cei doi lei, în mărime naturală, slujbe de pomenire. Aşa s-au petrecut lucrurile şi anul acesta, comemorarea de acum căpătând însă o notă mai solemnă, dat fiind faptul că întregul an 2008 este dedicat pomenirii acestei venerabile personalităţi a vieţii noastre naţionale şi bisericeşti, nu doar din Transilvania, ci din întreg întinsul pământului românesc şi chiar din spaţiul mai larg european.

Dat fiind faptul că Înaltpreasfinţitul dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, a avut de îndeplinit o misiune oficială în Australia, pentru instalarea noului episcop al românilor ortodocşi din acel continent, slujba de pomenire de la Răşinari a fost oficiată de către trei ierarhi, invitaţi ai Î.P.S. Sale, în persoana Prea Sfinţiţilor: Ioan Selejan al Harghitei şi Covasnei, Calinic al Argeşului şi Irineu Slătineanu, arhiereul-vicar al Episcopiei Râmnicului.

La ora 10^{00} a început oficierea Sfintei Liturghii. Pe lângă ierarhii menţionaţi, au slujit în sobor profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", consilieri mitropolitani, protopopii din eparhie, preoţii din Răşinari şi din localităţi învecinate. Au fost prezenţi reprezentanţi ai autorităţilor judeţene, ai Universităţilor „Lucian Blaga" din Sibiu şi „Andrei Şaguna" din Constanţa, ai ASTREI, ai Primăriei comunale precum şi ai altor instituţii de cultură din Sibiu. Numărul credincioşilor a umplut nu doar sfântul locaş ci şi spaţiul dimprejurul acestuia.

Răspunsurile liturgice au fost date de corala parohiei „Sfânta Treime".

La pricească a rostit cuvânt de învăţătură P.S. arhiereu-vicar Irineu Slătineanu, care a prezentat viaţa şi activitatea celor doi Sfinţi Apostoli Petru şi Pavel, prăznuiţi în data de 29 iunie. Preasfinţia Sa a făcut referire şi la momentul comemorativ, evidenţiind faptul întâlnirii şi al legăturilor frăţeşti

(continuare în p. 2)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

MESAJE
adresate participanţilor la comemorarea mitropolitului Andrei Şaguna, Răşinari, duminică, 29 iunie 2008

† DANIEL,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În istoria Ortodoxiei Româneşti şi în istoria poporului român, în general, mitropolitul Andrei Şaguna, cel de la a căruia mutare la cele veşnice s-au împlinit, la 25 iunie 2008, 135 de ani, a fost şi rămâne, permanent, un reper de primă însemnătate.

Personalitatea sa cu adevărat emblematică a luminat un sfert de veac Mitropolia Transilvaniei între 1848 si 1873, conferind acestui răstimp dimensiunile unei epoci rămase, până astăzi, fără egal. Şi asta nu numai prin faptul că atunci a fost reaşezată Biserica Ortodoxă din Transilvania la rangul de mitropolie, cel pe care-l avusese cu mai bine de un veac şi jumătate înainte, ci şi prin faptul că a însoţit această împlinire majoră cu o pilduitoare organizare a vieţii bisericeşti şi a vieţii de ansamblu a românilor din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramureş, cărora le-a fost redată statura unei demnităţi recunoscute şi respectate.

Sunt, aşadar, multe motive pentru a cinsti memoria marelui nostru ierarh, mitropolitul Andrei Şaguna al Transilvaniei, şi pentru a fructifica lumina lăsată nouă ca îndemn la sporită dragoste pentru Biserică şi popor. Şaguna a ştiut să fie în acelaşi timp un bun român şi un om deschis spre universal, statornic în credinţă şi dinamic în misiune.

Cu aceste gânduri, felicităm pe Înaltpreasfinţitul Mitropolit Laurenţiu al Ardealului, pe toţi organizatorii şi participanţii la evenimentele de pomenire a Mitropolitului Andrei Şaguna şi a slujirii sale pilduitoare pentru noi toţi.

Conf. dr. arh. Sergiu NISTOR, Secretar-General, Comisia Naţională a României pentru UNESCO

UNESCO marchează în 2008 printre cele 67 aniversări la scară planetară, împlinirea a 200 de ani de la naşterea mitropolitului, omului de cultură şi revoluţionarului Andrei Şaguna. Girul dat de UNESCO, organizaţia mondială a educaţiei, ştiinţei şi culturii, acestei importante aniversări româneşti este proba cea mai elocventă că nimic nu este mai profund universal decât a lucra pentru propăşirea spirituală, culturală, socială şi politică a propriului neam şi a patriei.

Viaţa şi opera mitropolitului Andrei Şaguna stă sub semnul unei personalităţi de dimensiuni europene prin formaţie, prin misiunea pastorală, prin ampla sa dedicare educării şi culturalizării poporului român din Transilvania cât şi prin participarea sa la mişcarea paşoptistă.

Ca episcop, a militat pentru restaurarea vechii Mitropolii a Transilvaniei iar după reînfiinţarea Mitropoliei a elaborat Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania după care s-a condus Biserica transilvăneană până în 1925 şi care a stat totodată la baza principiilor de organizare şi funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române.

Ca rezultat al trudei sale, în Arhiepiscopia Sibiului existau aproape 800 de şcoli „poporale" , un liceu cu 8 clase la Braşov cu şcoală reală-comercială, un gimnaziu cu 4 clase la Brad. Au fost editate peste 25 de manuale şcolare, iar la Sibiu, în 1850, s-a hotărât înfiinţarea unui Institut teologic-pedagogic, a tipărit o serie de manuale didactice şi a trimis numeroşi tineri la universităţi din Austria şi Germania, cu burse oferite din fondurile şi fundaţiile create de el.

A fost primul preşedinte al „Asociaţiei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român" (Astra), a iniţiat (1853) ziarul „Telegraful Român" care apare şi azi.

A fost Preşedinte al Marii Adunări Naţionale româneşti de pe Câmpia Libertăţii de la Blaj din 3/15 mai 1848, fiind delegat să prezinte revendicările româneşti împăratului. După 1860 a fost membru în Senatul imperial din Viena, în 1863-1865 deputat în Dieta Transilvaniei, copreşedinte al Conferinţei naţionale-politice a românilor de la Sibiu (1861) şi a Congresului naţional al românilor de la Alba Iulia (1863). În 1871 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Întreaga sa operă a fost pusă în slujba emancipării culturale şi sociale a poporului pe care l-a păstorit, fiind pentru românii transilvăneni ceea ce fusese doar cu puţin timp înainte Samuel von

(continuare în p. 2)

Mitropolitul Andrei Şaguna –135 de ani de la trecerea la cele veşnice

(urmare din p. 1)

dintre mitropolitul Andrei Şaguna şi Sfântul ierarh Calinic al Râmnicului, ca unii care s-au aflat la conducerea a două eparhii învecinate şi au avut de răspuns unor probleme cu care s-au confruntat românii la mijlocul secolului al XIX-lea.

După otpust, Preasfinţitul Calinic al Argeşului a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a subliniat caracterul general bisericesc al comemorării mitropolitului transilvănean, ce a marcat în chip hotărâtor viaţa românilor din această parte de ţară.

Într-o cuprinzătoare expunere, acad. pr. prof. Mircea Păcurariu a conturat chipul luminos al mitropolitului Andrei Şaguna, care şi-a înscris numele în rândul celor mai vestiţi slujitori ai Ortodoxiei româneşti, precum au fost mitropoliţii: Dosoftei şi Varlaam ai Moldovei, Teodosie şi Antim ai Ungrovlahiei, Simion Ştefan al Transilvaniei.

După otpust, soborul slujitorilor sfântului altar, reprezentanţii autorităţilor şi toţi credincioşii care au luat parte la Sfânta Liturghie s-au îndreptat apoi, în procesiune, spre mausoleul

din vecinătatea lăcaşului de cult, unde de 135 de ani îşi doarme somnul de veci mitropolitul Andrei Şaguna.

S-a oficiat acolo slujba parastasului şi s-au rostit, în continuare, cuvântări de omagiere a ilustrei personalităţi a ierarhului cu bun nume, de-a pururea viu în sufletele ardelenilor. Astfel, din partea Comisiei Naţionale pentru UNESCO a luat cuvântul Dl. conf. univ. dr. Sergiu Nistor, secretar general al acestei Comisii, care a arătat că, la nivel naţional, s-a luat decizia de a se propune înscrierea numelui mitropolitului transilvănean pe lista marilor aniversări UNESCO, din anul 2008, alături de al altor două personalităţi: umanistul Nicolae Milescu spătarul, la 300 de ani de la trecerea la cele veşnice (1708), şi fizicianul Şerban Ţiţeica, membru al Academiei Române, la o sută de ani de la naştere (1908).

Din partea autorităţilor locale a luat cuvântul Dl. Ilie Mitea, prefectul judeţului Sibiu, care a dat expresie sentimentelor de respect şi perpetuă aducere-aminte a transilvănenilor şi în mod special a sibienilor faţă de un înaintaş şi părinte sufletesc al lor, care a lăsat un nume emblematic, prin iubirea jertfelnică pentru Biserică şi neam. Acest slăvit nume patronează instituţii de învăţământ şi cultură şi a fost acordat unei străzi centrale din urbea noastră.

În continuare, a luat cuvântul Dl. acad. prof. univ. dr. Aurel Papari, rectorul Universităţii „Andrei Şaguna" din Constanţa, care în numele compatrioţilor noştri macedo-români i-a adus lui Şaguna un profund omagiu, ca unui vlăstar ce a odrăslit din rădăcina binecuvântată a acestui neam.

Dl. prof. dr. Dumitru Acu, actualul preşedinte al ASTREI, a rostit cuvânt de cinstire a memoriei primului preşedinte al Asociaţiunii, care a fost mitropolitul Andrei Şaguna.

Preasfinţitul Ioan Selejan al Harghitei şi Covasnei a încheiat şirul cuvântărilor, la mausoleul lui Şaguna. P.S. Sa a arătat că românii din acea parte de ţară, ce sunt păstoriţi azi de Episcopia Harghitei şi Covasnei, păstrează o vie amintire marelui bărbat, care a fost mitropolitul Andrei Şaguna. Acest fapt este un răspuns la interesul şi purtarea de grijă a vrednicului de pomenire mitropolit faţă de românii din Harghita şi Covasna, ale căror drepturi naţionale şi confesionale, le-au fost nu o dată încălcate.

Momentul comemorativ din faţa mausoleului s-a încheiat cu un scurt program de recitări de versuri şi cântări, prezentat de către elevii şcolii cu clasele I-VIII din Răşinari.

Cele trei parohii din localitate au oferit apoi o agapă de pomenire, la căminul cultural. În timpul agapei a fost proiectat un film realizat în toate locurile pe unde a poposit, de la naştere şi până la strămutarea la ceruri, mitropolitul Andrei Şaguna. Astfel au fost redate imagini din Mişkolţ (Ungaria), unde s-a născut şi a învăţat în copilărie Şaguna; din Vârşeţ (Serbia), unde a studiat Teologia şi a activat în instituţiile bisericeşti de acolo; din Viena (Austria), unde a îndeplinit misiuni importante în interesul românilor transilvăneni; din Sibiu, unde Şaguna şi-a desfăşurat cea mai importantă parte a activităţii sale. Imaginile au fost însoţite de comentariul pr. prof. Mircea Păcurariu, care a participat la realizarea documentarului.

În numele comunităţii locale din Răşinari a vorbit Dl. Bogdan Bucur, primarul localităţii, care a arătat că toţi membrii acelei comunităţi împărtăşesc un sentiment de veneraţie faţă de ierarhul cu bun nume, care a fost mitropolitul Andrei Şaguna şi care a ales tocmai aşezarea lor rurală pentru lungul său popas, până la obştească înviere. Alături de numele altor doi străluciţi fii ai localităţii: Octavian Goga şi Emil Cioran, numele lui Şaguna se află înscris pe blazonul aşezării de păstori de la poalele muntelui Cibin.

Şi preotul Ioan Jianu din Răşinari, care împreună cu ceilalţi doi preoţi ai locului au ostenit luni în şir pentru pregătirea acestui moment comemorativ, a rostit cuvânt de pomenire pentru marele ierarh de la Sibiu şi a mulţumit tuturor celor care au răspuns invitaţiei de a fi părtaşi la tot ce s-a săvârşit pentru cinstirea memoriei sale.

În numele centrului mitropolitan de la Sibiu, personal al Înaltpreasfinţitului Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului, a adus un cuvânt de mulţumire primarului comunei, preoţilor din localitate şi tuturor credincioşilor răşinăreni, pentru toată osteneala şi dragostea cu care au pregătit această zi comemorativă de 29 iunie, când s-a pomenit pentru a 135-a oară restauratorul Mitropolitului Ardealului şi ctitorul unor traince înfăptuiri precum: tipografia arhidiecezană (1850), *Îndrumătorul bisericesc* (1852), *Telegraful Român* (1853), *Statutul organic* (1868) şi nu mai puţin a fost organizatorul a peste 800 de şcoli poporale şi două şcoli de nivel gimnazial din spaţiul transilvănean.

Slujba parastasului pentru odihna sufletului mitropolitului Andrei Şaguna a fost oficiată, în aceeaşi zi de 29 iunie, şi în parohiile din Arhiepiscopia Sibiului.

Mesaje adresate participanţilor la comemorarea mitropolitului Andrei Şaguna

(urmare din p. 1)

Brukenthal pentru comunitatea săsească: amândoi rămân în memoria europeană ca întemeietori de instituţii, personalităţi enciclopedice, deschise valorilor umaniste. Cu prilejul comemorării celor 135 de ani de la trecerea sa în veşnicie, în numele organizaţiei mondiale a educaţiei, ştiinţei şi culturii, UNESCO, în anul aniversar mondial Andrei Şaguna, mă înclin şi rostesc: VEŞNICA SA POMENIRE, cu convingerea că prin ceea ce ne-a lasat, într-adevăr, POMENIREA SA VA FI VEŞNICĂ.

Acad. prof. dr. Aurel PAPARI, Rectorul Universităţii „Andrei Şaguna" – Constanţa

Este o cinste deosebită să particip alături de Dumneavoastră, ca rector al Universităţii „Andrei Şaguna" din Constanţa şi preşedinte al Fundaţiei „Andrei Şaguna", la manifestarea comemorativă închinată patronului nostru spiritual şi mulţumesc pentru onoranta invitaţie Înaltpreasfinţiei Sale Prof. Dr. Univ. Laurenţiu Streza, vrednicul urmaş al marelui Andrei.

Am de la Constanţa un mesaj care va căpăta, rostit fiind în faţa Dumneavoastră, o mult mai mare greutate şi o valoare deosebită. Am să citesc acest mesaj, nu înainte de a mulţumi organizatorilor că ne-au dat această şansă fericită de a-l omagia, de a-l venera pe cel care a fost descris de vrednicul de pomenire mitropolit Antonie ca fiind „întâistătătorul a toate". Aportul şaguniştilor constănţeni izvorăşte din sufletul lor. În urmă cu 15 ani, în iunie 1993, cu prilejul instituirii medaliei comemorative „Andrei Şaguna" – 120 de ani de la trecerea în eternitate , Fundaţia „Andrei Şaguna" din Constanţa a propus în plenul adunării comemorative, în prezenţa Înaltpreasfinţiei Sale Dr. Antonie Plămădeală, ca vrednicul de pomenire Andrei Şaguna să fie canonizat. La această iniţiativă s-a alăturat încă de la început Liga Cultural Creştină din Sf. Gheorghe. În anul 1998, cu prilejul manifestărilor închinate comemorării a 125 de ani de la strămutarea în veşnicie a restauratorului Mitropoliei Ardealului, demersurile noastre au continuat sub forma unei declaraţii în Senatul României precum şi a două apeluri şi un memoriu către vrednicul de pomenire patriarh Teoctist. În toţi aceşti ani am stăruit să ni se împlinească rugăciunile legate de patronul nostru spiritual, despre care cu deplin temei afirma Ioan Lupaş: „S-a milostivit Bunul Dumnezeu şi a trimis românilor ardeleni pe cel mai vrednic şi mai însemnat din toţi arhiereii Bisericii noastre Ortodoxe, pe Andrei Şaguna". Acum în preajma aniversărilor a două secole de la naşterea celui ce a fost considerat ca trimis de Providenţă pentru a fi apostolul românilor ortodocşi din Transilvania, acum când comemorăm 135 de ani de la mutarea în împărăţia cerească a celui care a fost simţit de contemporani ca un Mesia al ardelenilor, vă rugăm pe Dumneavoastră, distinşi participanţi la acest moment comemorativ, să vă alăturaţi demersului nostru şi adresăm respectuoasă şi smerită rugăminte Prea Sfinţiilor lor să sprijine în faţa Sfântului Sinod şi a Preafericitului Părinte Patriarh respectuoasa noastră propunere ca vrednicul de pomenire mitropolit Andrei Şaguna să fie canonizat.

Vă mulţumesc. Aşa să ne ajute Dumnezeu.

Ilie MITEA, Prefectul Judeţului Sibiu

Să mulţumim lui Dumnezeu că ne adună şi ne menţine viu în suflet darul de a ne cinsti eroii şi sfinţii. Eu mă simt deosebit de emoţionat dar şi foarte, foarte mândru de faptul că Dvs., răşinărenii, găzduiţi acest templu al ortodoxiei care este mausoleul mitropolitului Şaguna din Răşinari.

Şi astăzi aţi dat dovadă că sunteţi adevăraţi creştini, adevăraţi români. Aţi cinstit prin port, aţi cinstit prin cântec, aţi cinstit prin prezenţa copiilor în număr mare, dar mai ales aţi cinstit cu sufletul pe cel care cu foarte multă dragoste părintească ne-a strâns, ne-a organizat, ne-a cârmuit şi ne-a făcut să fim puternici, mândri, să fim statornici într-un loc al nostru românesc, prin credinţă.

Să le mulţumim tuturor preoţilor care numai prin credinţă au ţinut neamul românesc în unitate şi nu cu sabia, ci cu rugăciunea. Ei ne-au făcut să fim oameni care să ne temem de Dumnezeu şi să ne cinstim eroii. Ne-au făcut să supravieţuim într-o lume care nu întotdeauna ne-a fost prietenă.

În calitatea pe care o am, de prefect al judeţului Sibiu, eu din tot sufletul vă mulţumesc tuturor din Răşinari pentru că Dumnezeu v-a dat gânduri bune, v-a sădit în suflet credinţa şi iubirea. Să cinstiţi în continuare acest loc de pelerinaj, să fiţi mândri şi să fiţi demni de faptul că în satul Dvs. aveţi un astfel de locaş sfinţit. Dumnezeu să vă dea gânduri bune şi să Vă ocrotească familiile. Să reverse asupra localităţii Dumneavoastră, asupra oraşului nostru şi a ţării întregi, vremuri bune şi pace în suflete.

Prof. univ. dr. Dumitru ACU, Preşedintele Asociaţiunii ASTRA

Doresc să-mi încep scurta mea intervenţie prin a mulţumi Bunului Dumnezeu că ne-a ajutat ca şi în acest an să aducem un pios omagiu Mitropolitului Andrei Şaguna, primul preşedinte al Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român – ASTRA.

De personalităţile mari ale neamului trebuie să ne amintim mereu, nu numai cu prilejul împlinirii unor cifre rotunde legate de viaţa şi activitatea lor. Ele trebuie să devină pilde vii şi veşnice îndemnuri la munca cinstită, neclintită dragoste de neam, abnegaţie şi dăruire.

Plecând de la aceste considerente, astriştii şi membrii Parohiei Ortodoxe din Răşinari îl omagiază pe apostolul zilelor de mai bine ale neamului românesc, mitropolitul Andrei Şaguna, în fiecare an, în lunile iunie şi noiembrie. Ne bucurăm că în acest an, cu prilejul bicentenarului naşterii, astăzi 29 iunie 2008, la omagierea acestui ctitor de lumină şi bunăstare participă Înaltpreasfinţiile Voastre, reprezentanţi ai instituţiilor naţionale şi locale şi alţi invitaţi.

Important este ca plecând de la această manifestare, fiecare din noi să-i înţeleagă opera acestui „om politic din creştet până în picioare" şi viaţa lui să ne fie model de urmat.

Andrei Şaguna a înţeles de tânăr că există un singur popor român care trăia împrăştiat în mai multe ţări, iar înfăptuirea unităţii lui se putea realiza numai prin educaţie şi cultură.

Acest fapt reiese foarte clar din cele subliniate de marele cărturar la adunarea de înfiinţare a Asociaţiunii Astra, 23-27 octombrie 1861, Sibiu: „Mărturisesc sincer convingerea mare, că misiunea Asociaţiunii noastre o caracterizez pe cât de nobilă, frumoasă şi unică, în felul său, astăzi pentru întreaga naţiune, din toate părţile unde se află ea, pe atât de serioasă şi grea, pentru că cere perseverenţă de fier şi un sacrificiu din inimă".

El considera că această misiune poate fi împlinită numai dezvoltând ştiinţa, artele şi, în general, cultura deoarece ele „dau popoarelor tărie şi le asigură viitorul".

Şaguna consideră că un popor progresează nu prin eroisme de o clipă, nu prin vorbe meşteşugite, ci prin pregătire disciplinată, stăruinţă, printr-o conştiinţă naţională şi socială sănătoasă.

El a încercat să-i facă pe români mai îndrăzneţi pentru a fi mereu în spiritul vremurilor.

De aceea, noi considerăm că marele mitropolit rămâne, şi pentru noi cei de azi, o pildă de urmat, un ideal şi va trăi în veşnicia secolelor prin ceea ce a creat prin faptele sale.

Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Mitropolitul Andrei baron de Şaguna în presa germană

Decesul şi funeraliile

În contextul manifestărilor aniversare *„ANDREI ŞAGUNA"*, din acest an al bicentenarului naşterii sale, orice informaţie nouă, mai puţin cunoscută ori de mult uitată merită să fie readusă în faţa cititorilor. Relatările din presa germană sibiană despre moartea mitropolitului Şaguna se dovedesc interesante din foarte multe puncte de vedere. Întâi pentru că ele au redat, *ante litteram*, atmosfera de înţelegere din urbea care, iată, în anul 2007, a găzduit A Treia Adunare Ecumenică Europeană. Aceleaşi relatări, „de la faţa locului", poartă şi amprenta respectului reciproc, pun în evidenţă nu numai personalitatea lui Şaguna, ci şi contribuţia sa la propăşirea neamului românesc. Redând cu o fidelitate ce ţine de sensibilitate, nu de obiectivitatea rece, drama care a zguduit românimea ortodoxă, avem un tablou impresionant despre zilele în care aceasta a ajuns să-şi conducă arhipăstorul pe ultimul drum, după ce *el* i-a fost păstor şi i-a călăuzit vreme de un sfert de secol.

Hermannstädter Zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten, nr. 151, Hermannstadt, 30 iunie 1873, p. 718.

† Andrei baron de Şaguna,

Arhiepiscop în Transilvania şi Mitropolit al românilor de rit greco-oriental din Ungaria şi Transilvania, Consilier de tainâ al Majestăţii sale apostolice cezaro-crăieşti, purtător al marii cruci a Ordinului imperial austriac Leopold şi Cavaler al Ordinului austriac imperial al Coroanei de fier clasa I.

A decedat sâmbătă, 28 iunie, la orele 6 după amiaza în etate de 65 de ani, la reşedinţa arhiepiscopală din Sibiu. Decesul a avut loc după o lungă suferinţă de peste 9 luni, cauzat fiind de o boală a inimii.

O inimă nobilă a încetat să bată. Biserica greco-orientală a pierdut pe unul dintre cei mai buni păstori superiori ai ei, românilor din Ungaria şi Transilvania le-a fost luat de lângă ei un mare binefăcător, un sprijinitor al culturii şi al progresului, sibienilor o personalitate istorică şi unul dintre oamenii cei mai omenoşi, care s-a bucurat de cinstire şi de afecţiune. Majestatea Sa regală şi imperială l-a pierdut pe unul dintre supuşii săi cei mai devotaţi, iar patria pe unul dintre fiii săi cei mai buni.

El nu mai există! Istoria bisericii greco-orientale şi cea a şcolii din Ungaria şi Transilvania va consemna cu recunoştinţă voinţa sa măreaţă şi faptele sale. Şi chiar dacă această istorie ar fi aşa cum e omul, uitucă şi nerecunoscătoare, operele sale vor fi succese care dăinuie şi vor fi vestitorii faimei sale.

Nu suntem noi cei chemaţi să gestionăm istoria. Dacă noi, martorii acţiunilor sale, ne amintim de situaţia pe care a găsit-o în dioceza sa, în 1846, atunci când a fost ridicat la rang de episcop, şi o comparăm cu situaţia în care lasă arhiepiscopia greco-orientală şi mitropolia – putem afirma că şi-a însuşit spiritul timpului, iar acesta şi l-a însuşit pe el – şi nu putem să nu depunem şi din partea noastră o coroană de stimă pe mormântul acestui mare bărbat.

Publicaţia aceasta este una germană. Fie ca românii, cei care au pierdut cel mai mult, din compasiunea noastră să-şi dea seama că nu sunt ei singurii care au înţeles adevărata importanţă istorică a defunctului şi că nu sunt singuri în a o onora.

Nr. 153, 2 iulie 1873, p. 727, cu referire la funeraliile lui Şaguna

Hermannstädter Zeitung
vereinigt mit dem
Siebenbürger Boten.
Nr. 153. Hermannstadt, Mittwoch am 2. Juli 1873.
Politische Uebersicht.

De duminică după-amiază, orele 3, corpul neînsufleţit al Excelenţei Sale domnul Arhiepiscop şi Mitropolit baron de Şaguna este depus la reşedinţa arhiepiscopală. În acord cu prevederile testamentare, este înveşmântat în sutana simplă, îmbrăcămintea cinului său monahal. Faţa îi este acoperită de un „velum", aşa cum a dispus, de asemenea, în testament. Steaguri de doliu, imense, sunt arborate pe reşedinţa arhiepiscopală din strada Măcelarilor (Fleischergasse), pe biserica greco-orientală, pe clădirea seminarului şi pe „apertinenţe". Masa de îndoliaţi, veniţi din cele mai îndepărtate părţi ale Ungariei şi Transilvaniei este enormă. Cortegiul mortuar, care se va desfăşura în cea mai mare simplitate, după dispoziţiile testamentare, va avea dimensiuni pe care Sibiul rar le-a văzut. Va porni din strada Măcelarilor, va traversa Piaţa Mare, strada Cisnădiei (Bălcescu) şi, dacă vremea va fi bună, va continua până la magazia Erarului. Dacă vremea nu este favorabilă, se va merge numai până la cazarma mare.

Ordinea în cortegiu – tot conform testamentului – va fi următoarea:

a/ în fruntea cortegiului va merge un cleric în sutană neagră, purtând o cruce mare, neagră.

b/ urmează, 4 câte 4 clericii şi pedagogii seminarului cu profesorii

c/ credincioşii greco-orientali, tot câte patru

d/ preoţii greco-orientali, tot câte 4

e/ crucea de mormânt, purtată de un preot în sutană neagră

f/ corul

g/ doi preoţi, îmbrăcaţi în negru, purtând lumânări

h/duhovnicul Ghermanu, preotul care va celebra slujba de înmormântare, îmbrăcat în haină monahală

i/ carul mortuar cu defunctul

k/ întreg personalul consistoriului arhidiecezan, precum şi oaspeţii în ordinea importanţei

Stingerea cu muzică, care se dă astfel în fiecare marţi seara, ieri nu a avut loc, datorită înmormântării şi respectului pe care autorităţile militare îl poartă celor implicaţi

(Tren special) În dimineaţa aceasta a sosit un tren special de la Braşov, aducându-i pe românii din Braşov şi împrejurimi, care vor să fie prezenţi la înmormântarea mitropolitului lor.

Nr. 154, 3 iulie 1873, p. 731

Funeraliile arhiepiscopului şi mitropolitului baron de Şaguna

Şaguna a avut o putere organizatorică deosebită, care a dat roade până la ultima sa suflare. A da formă şi a sistematiza stări de lucruri haotice şi a le face viabile, a fost – într-un fel – esenţa fiinţei sale orientată spre scopuri măreţe. A fost printre puţinii care au ştiut să găsească şi mijloacele adecvate scopului pe care şi l-a propus şi să aleagă momentul optim pentru atingerea acestuia. Îmbinând în tot ce dorea să întreprindă, în scopurile lui profund etice, previziunea cu energia, a constituit secretul succeselor sale. După ce a organizat mitropolia, instituţiile caritabile, fondurile şi fundaţiile în beneficiul clerului şi credincioşilor greco-orientali, după ce a înfiinţat tipografia diecezană şi s-a îngrijit de procurarea literaturii necesare, ultima lucrare pe care a scris-o a fost o carte de pastorală pentru clericii bisericii greco-orientale. Imediat după finalizarea acestei lucrări a fost preocupat de „ultima sa voinţă", şi acesta nu în mod pasager, ci de-a lungul a câtorva luni. Cu siguranţă, sunt puţini oamenii la care voinţa de a ordona etic şi de a da formă chiar şi dincolo de viaţă să fi fost atât de puternică ca la Şaguna. La el, activitatea modelatoare s-a manifestat de la lucrurile măreţe şi până la cel mai mic detaliu.

Funeraliile, care au început ieri la ora 9 dimineaţa, şi care, în ciuda numărului foarte mare de participanţi, s-au desfăşurat într-o ordine exemplară, au fost organizate după voinţa sa din urmă.

Şaguna a avut grijă ca toate elementele atât de eterogene care au concurat la desfăşurare, să formeze un sistem în care ele să se îmbine armonios spre formarea unui întreg.

Cortegiul a urmat exact programul pe care l-am comunicat în numărul nostru de ieri, şi a fost, asemenea tuturor creaţiilor lui Şaguna, simplu şi măreţ. Din păcate, cel care l-a gândit nu a mai putut fi martor al ultimului său drum. Dacă ar fi fost prezent, şi-ar fi dat seama că în cortegiu mai era prezentă o forţă, care nu se conduce după dispoziţii şi programe. Sediul acesteia se află în inimă şi se numeşte veneraţie şi dragoste, iar dragostea şi veneraţia au făcut ca punctele abstracte ale programului lui Şaguna să prindă viaţă.

Chiar dacă distanţa dogmatică dintre slujitorii şi preoţii tuturor bisericilor este mare, de astă dată s-au unit sub clopotul care bătea în semn de doliu. Dragostea şi veneraţia pentru Şaguna a făcut ca, la Sibiu, să vină un număr imens de preoţi greco-orientali din părţile cele mai îndepărtate ale Transilvaniei şi Ungariei pentru a-l conduce pe păstorul lor suprem pe ultimul drum. Nu puţini au fost cei de a căror pregătire se îngrijise şi care acum erau îndureraţi, căci, cel căruia îi datorau atâta, nu mai era. Dragostea şi veneraţia pentru defunct a făcut ca la Sibiu să vină episcopul de Caransebeş, Popasu, şi un tren special cu atât de numeroşi fii ai bisericii greco-orientale din Braşov.

Braşovenii, venind de la gară, s-au alăturat cortegiului, în Piaţa Mare, la ora 9. Autorităţile militare, civile, ecleziastice, diversele şcoli şi instituţii de învăţământ, precum şi toţi cei care aparţin vieţii publice au fost prezenţi.

După carul mortuar, la dreapta episcopului Popasu, a păşit ruda defunctului, George Grabovski, angrosist şi proprietar de casă din Pesta. Printre cei veniţi de departe, i-am zărit şi pe cei trei deputaţi din dietă – deputatul Mocioni, Galu de la Curtea maghiară regală supremă de justiţie şi arhimandritul şi deputatul Miron Roman, apoi marea delegaţie a braşovenilor cu steagul gimnaziului superior greco-oriental în bernă, delegaţiile din Orăştie, Sebeş, Miercurea, Blaj şi din toate regiunile Transilvaniei.

Cântărind cât de mult s-a datorat la aceste funeralii puterii ordonatoare şi formatoare a mitropolitului şi cât dragostei şi veneraţiei, se naşte o dorinţă, din păcate zadarnică, ca organizatorului propriei înmormântări să-i fi fost îngăduit să vadă cum ideile sale au prins viaţă prin dragostea şi veneraţia celor prezenţi.

154, 3 iulie 1873, p. 735.

Înmormântarea la Răşinari, Sibiu, 4 iulie

La magazia Erariului, în strada ce duce la Răşinari, un corp de călăreţi din Răşinari a întâmpinat şi preluat carul mortuar, tras de şase cai, conducând apoi defunctul, împreună cu sumedenie de care cu participanţii la funeralii, spre locul de odihnă veşnică. La Răşinari fuseseră confecţionate porţi din crengi, ornate cu panglici negre, şi erau arborate steaguri de doliu. Notabilităţile comunei purtau eşarfe negre, inscripţionate cu cuvintele „totulu perdutu".

În primele ore ale după-amiezii de 2 iulie, cortegiul a ajuns la Răşinari, iar sicriul a fost depus în biserica mare, fiind privegheat pe timpul nopţii, potrivit ritului greco-oriental. Ieri, la orele 9 dimineaţa, a început recviemul. Pe latura de sud a bisericii, în locul cel mai însorit şi cu o priveliştе superbă asupra munţilor şi a naturii frumoase a lui Dumnezeu, loc ales de defunctul însuşi, a fost săpat şi zidit un mormânt adânc. La orele 10 şi jumătate, după terminarea slujbei, marele om din neamul lor a fost coborât în acest mormânt, şi nu a fost ochi să nu lăcrimeze când a fost acoperit de pământ şi coroane. La înmormântare au fost de faţă Excelenţa Sa comandantul militar, baronul von Ringelsheim, generalul maior, cavaler von Reichetzer, Edenyi, colonelul honvezilor, împreună cu mai mulţi ofiţeri de honvezi, Comitele naţiunii săseşti, Moritz Conrad, preşedintele Curţii de justiţie din Sibiu, baronul Fillenbaum, primarul Gibel şi multe alte personalităţi ne-româneşti au participat la slujba şi la înmormântarea din Răşinari. Din partea românească, începând cu cei din familia Mocioni, au fost prezenţi toţi corifeii bisericeşti şi laici din Transilvania şi Ungaria.

Potrivit tradiţiei româneşti, participanţii au fost ospătaţi după ceremonie. Oaspeţii au fost trataţi cu cea mai mare atenţie din partea gazdelor, care s-au îngrijit şi de adăpostirea mulţimii de care. În locuinţa sa frumoasă, preotul a găzduit oaspeţii sosiţi cu cinci sau şase care. Masa de pomană, desfăşurată la şcoala din localitate, şi servirea acesteia au fost asigurate de domnul Neurihrer cu cunoscuta-i pricepere. În cuvântul său, arhimandritul Popea a vorbit despre marile merite ale defunctului, despre pierderea suferită şi a ridicat paharul pentru veşnica sa pomenire.

La orele 5 după-amiaza, braşovenii au părăsit Sibiul cu un tren special, pe care erau arborate drapele în bernă.

Gudrun Liane ITTU

Mitropolitul Andrei Şaguna în memoria celor care i-au succedat în scaunul mitropolitan

(urmare din p. 1)

Între a doua parte a anului 1916 şi a doua parte a anului 1918, în scaunul mitropolitan de la Sibiu se afla Vasile Mangra, un militant al luptei naţional-politice pentru drepturile românilor transilvăneni, contestat însă pentru unele atitudini, tot de ordin politic, din ultimii ani ai vieţii sale[5].

Şi în viziunea acestui succesor al lui Şaguna, mitropolitul ctitor al atâtor împliniri pe plan bisericesc, şcolar şi naţional, este perceput ca un far călăuzitor spre care se îndreptau toate speranţele patrioţilor români. *„Toţi aşteptau mântuirea prin el"*. Din fericire, aşteptările s-au dovedit justificate întrucât, devenind episcop în Ardeal, *„Şaguna s-a apucat cu o energie extraordinară de munca uriaşă pentru restaurarea Mitropoliei ardelene şi emanciparea Bisericii româneşti de sub jurisdicţie străină"*. În chip admirativ, Vasile Mangra îl descrie pe mitropolitul Andrei Şaguna *„ca pe un profet care a prevăzut evoluţia societăţii moderne şi valurile ce se vor arunca asupra Bisericii şi de aceea, i-a dat acesteia o anghiră* (ancoră, n.n.) *tare şi nemişcată, unind cele cereşti cu cele pământeşti, cele de jos cu cele de sus, interesele naţionale cu cele religios-morale ale poporului român"*. De aici, îndemnul stăruitor al lui Vasile Mangra: „Să ne închinăm memoriei acestui bărbat cu inimă mare, care a fost mitropolitul Şaguna"[6].

Cel care a ajuns la cârma Mitropoliei Ardealului după Vasile Mangra a fost mitropolitul Nicolae Bălan. Acesta a reuşit, prin înfăptuirile sale în toate ramurile vieţii bisericeşti, culturale şi sociale, să se apropie cel mai mult de statura marelui înaintaş, Andrei mitropolitul. Luându-l ca model de lucrare pastoral-misionară, mitropolitul Nicolae Bălan a văzut în Şaguna *„cea mai frumoasă expresie, cea mai puternică întrupare a geniului creştin al poporului nostru"*. Meritul lui Şaguna a constat în aceea că *„prin neobositele lui stăruinţe creatoare, prin înţelepciunea, bărbăţia morală şi abnegaţia unui adevărat apostol, precum a fost Şaguna, Biserica şi poporul nostru îngenunchiat de veacuri s-au ridicat la lumina unei vieţi noi, s-au trezit la conştiinţa unei noi demnităţi şi încrederi de propăşire chibzuită şi temeinică spre idealurile unui viitor mai fericit. Cu puterea personalităţii sale de apostol, înălţă conştiinţa morală a clerului şi poporului credincios la nivel neatins în trecut, şi le întări încrederea în mântuirea pământească şi cerească, la sânul ocrotitor al Bisericii noastre ortodoxe naţionale"*[7].

Mitropolitul Justin Moisescu a păstorit în scaunul lui Şaguna un singur an (febr. 1956-ianuarie 1957), succedându-l pe mitropolitul Nicolae Bălan. În chiar momentul alegerii, noul mitropolit a ţinut să-l omagieze pe cel al cărui chip străluceşte ca un far în rândurile *„harnicilor şi luminaţilor vlădici ai Mitropoliei Ardealului, care au sădit în sufletele credincioşilor credinciosia şi iubirea de neam şi ţară"*[8].

Academician şi iscusit mânuitor al cuvântului, mitropolitul Nicolae Colan, care a păstorit la Sibiu între 1957-1967, va înscrie şi el o adevărată pagină de panegiric dedicat mitropolitului Şaguna. *„Vor trece ani şi veacuri* – scrie el – *şi graiul aşezat al cronicarilor isteţi va deveni neputincios să mai cuprindă în slove figura uriaşă a lui Şaguna. Poporul va urzi atunci din fire legendare povestea minunată a unui român cu cârjă de vlădică şi sceptru voievodal... O carte minunată a fost viaţa mitropolitului Şaguna, carte ale cărei învăţături au pătruns până în adâncurile conştiinţei neamului nostru, luminându-i şi povăţuindu-i cărările istoriei sale naţionale..."*[9]

Personalitatea lui Şaguna este înfăţişată ca una de anvergură europeană şi de către mitropolitul Nicolae Mladin, care l-a succedat pe mitropolitul Nicolae Colan: *„De viţă macedo-român, scrie Nicolae Mladin, Andrei Şaguna a fost un bărbat paşnic, însufleţit de dragoste pentru legea românească şi pentru neamul său... Prin lupta sa a reuşit să câştige lucruri importante pe seama Bisericii şi a românilor din Ardeal. Statutul organic* (pe care el l-a formulat) *a dus renumele lui Şaguna şi în celelalte Provincii Româneşti şi chiar la alte popoare ortodoxe"*[10].

Pentru mitropolitul Antonie Plămădeală, succesorul mitropolitului Nicolae Mladin, *„istoria Transilvaniei, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, nu se va putea scrie fără amintirea faptelor lui Andrei Şaguna. Câteva decenii – de la al patrulea şi până la al şaselea – şi-a desfăşurat activitatea pe plan politic, cultural şi bisericesc. Istoriografii îi mai rămân încă datori cu evaluarea la adevăratele dimensiuni a activităţii şi a contribuţiei sale la deşteptarea românilor «din somnul cel de moarte» şi la inaugurarea unei epoci cu totul noi, prin fixarea unor obiective precise luptei de eliberare şi tinderii spre unitate şi unire"*[11].

În aceste nuanţe de culoare a fost conturat chipul mitropolitului Andrei Şaguna de către toţi succesorii săi în scaunul mitropolitan. Concluzia pe care noi, cei de azi, o putem formula este aceasta: chipul luminos al lui Şaguna este vrednic de a fi aşezat în ramă şi cinstit ca o sfântă icoană. Viaţa lui ni se înfăţişează ca o jertfă adusă pe altarul slujirii lui Dumnezeu şi oamenilor, apărării cu abnegaţie a drepturilor religioase, culturale şi naţionale ale celor pe care i-a păstorit cu multă iubire.

[1] Cuvântare la instalarea ca mitropolit, în *Telegraful Român* nr. 100/19-31 XII 1874, p. 389.

[2] Cuvântare rostită la comemorarea a 25 de ani de la moartea lui Şaguna, publicată în *Telegraful Român*, nr. 60/4-16 iunie 1898, p. 237.

[3] Scrisoare adresată în 14 dec.1886, publicată de Arhim. Teodor Scorobeţ împreună cu alte scrisori ale lui Şaguna, către Meţianu, *Revista Teologică*, nr. 3-4/1941, p. 186.

[4] *Ibidem*, p. 187.

[5] A se vedea: Mircea Păcurariu, *Cărturari sibieni de altădată*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, p. 188.

[6] *Mitropolitul Andreiu baron de Şaguna: Scriere comemorativă la serbarea centenară a naşterii lui*, Editura Centrului mitropolitan Sibiu 1909, p. 453.

[7] A se vedea *Revista Teologică*, nr. 8/1909, p. 389.

[8] Cuvântarea de la instalarea ca mitropolit al Ardealului, în *Telegraful Român*, nr. 17-22, din 1-15 mai 1956, p. 6.

[9] Prof. Nicolae, „Pomenirea Mitropolitului Andrei Şaguna", în *Revista Teologică*, nr. 11-12/1933.

[10] A se vedea vol. *Iisus Hristos, viaţa noastră, Cuvântări, tâlcuiri şi îndrumări*, Sibiu 1973, p. 53-55.

[11] Antonie Plămădeală, *Calendar de inimă românească*, Sibiu, 1988, p. 224.

PASTORAŢIE ŞI MISIUNE
în ţară, în Europa şi peste tot în lume unde trăiesc români

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ales, în şedinţa din 5 martie 2008, opt ierarhi pentru posturile vacante din tot atâtea eparhii din ţară şi străinătate. Rar s-a mai întâmplat în istoria noastră bisericească un fapt similar, ca să fie orânduiţi deodată spre slujire atât de mulţi ierarhi. Trebuie să vedem în această decizie de excepţie o grijă sporită a Bisericii noastre pentru fiii ei duhovniceşti, care datorită noilor stări de lucruri, se află răspândiţi peste tot în Europa şi în lume. Despre hirotonirea şi instalarea câtorva dintre noii aleşi am relatat în numerele anterioare ale „Telegrafului Român", dorind să se păstreze în memorie un fapt demn de a fi cunoscut şi de generaţiile ce vor veni. În acest număr al publicaţiei şaguniene venim cu relatări despre alte trei evenimente similare care s-au petrecut pe parcursul lunilor mai, iunie şi iulie a.c.

I. Hirotonirea şi instalarea Preasfinţitului TIMOTEI LAURAN ca episcop al românilor ortodocşi din Spania şi Portugalia

Faptul că în Spania şi Portugalia trăiesc şi muncesc foarte mulţi români a determinat Sfântul Sinod să adopte o hotărâre de înfiinţare a unei Episcopii Ortodoxe Române şi pentru aceste ţări din sud-vestul Europei. Ce e drept că şi până la acest moment, Biserica noastră, prin Mitropolia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală şi Meridională, a purtat de grijă acestor fraţi de-ai noştri. Odată însă cu sporirea continuă a numărului lor au crescut semnificativ şi problemele de ordin pastoral. Aşa că, în 22 octombrie 2007, la propunerea Înaltpreasfinţitului Iosif, arhiepiscop şi mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale, Sfântul Sinod a aprobat înfiinţarea unei Episcopii Ortodoxe Române pentru Spania şi Portugalia, iar în 3 martie a.c., Adunarea eparhială a acelei eparhii nou-înfiinţate, l-a ales în funcţia de episcop pe protosinghelul Timotei Lauran, starеţul Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului" din Franţa, exarh al Mănăstirilor din acea Mitropolie şi consilier eparhial. În şedinţa din 5-7 martie a.c., Sfântul Sinod al B.O.R. a validat acea alegere.

În zilele de 24 şi 25 mai 2008 au avut loc hirotonia şi instalarea noului arhipăstor, în oraşul spaniol Alcala de Henares, unde, cu acordul autorităţilor spaniole, urmează să fie construită o catedrală episcopală. La Sfânta Liturghie, din Duminica de 24 mai, soborul ierarhilor care au săvârşit hirotonia a fost alcătuit din nouă membri ai Sfântului Sinod al B.O.R. (Î.P.S. Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale, Î.P.S. Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Centrale şi de Nord, P.S. Siluan al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, P.S. Macarie al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord, P.S. Ciprian Câmpineanul, episcop-vicar patriarhal, P.S. Vasile Someşanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, P.S. Marc Nemţeanul, episcop-vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale, P.S. Sofian Braşoveanul, episcop-vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Centrale şi de Nord şi P.S. Justin Sigheteanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului), la care s-a adăugat Î.P.S. Policarp, mitropolit grec al Spaniei şi Portugaliei. Acestor ierarhi li s-au alăturat în rugăciune şi slujire mai mulţi preoţi ortodocşi români din eparhiile din diaspora europeană. Numărul credincioşilor ortodocşi români prezenţi la eveniment a depăşit cifra de 3000. Au luat parte şi reprezentanţi ai Statului român şi ai autorităţilor locale. Nu au lipsit reprezentanţii altor culte.

Mesajul P.F. Patriarh Daniel, citit de către P.S. Ciprian Câmpineanul, s-a voit a fi un *„cuvânt de întărire în responsabilitatea slujirii arhiereşti"* pe care P.S. Timotei tocmai o începea în acea parte a Europei, pentru fiii duhovniceşti de un neam şi o lege cu cei din ţara mamă.

Predica duminicală a fost rostită de către Î.P.S. Mitropolit Serafim al Europei Centrale şi de Nord.

S-au citit mesajul Preşedinţiei României, al Guvernului român şi al altor oficialităţi.

Î.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale, care a prezidat ceremonia de instalare a noului episcop a adresat de asemenea un cuvânt părintesc de sprijin şi frăţească lucrare în cadrul Mitropoliei în care se circumscrie şi noua eparhie.

Cu interes şi vie emoţie a fost ascultat apoi cuvântul noului episcop, P.S. Timotei Lauran, care a dat expresie sentimentelor ce îl copleşeau în faţa unei slujiri atât de înalte cum este cea a arhieriei. Prioritar, P.S. Sa îşi pune nădejdea în Dumnezeu, de la care vine tot harul şi toată darea cea bună, dar s-a arătat încrezător că va primi sprijin şi de la oameni.

Astfel a început, în binecuvântata zi de Duminică, 25 mai 2008, lucrarea de arhipăstorire a P.S. Timotei Lauran, în Regatul Spaniei şi frumoasa ţară a Portugaliei.

P.S. Timotei Lauran – Date biografice

S-a născut în 12 IV 1975 la Satu Mare, unde a urmat şcoala generală şi Liceul teoretic „Ioan Slavici" (1989-1993); Studiile teologice la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universităţii „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca (1993-1997). Tuns în monahism în acelaşi an. Între 1999-2001, duhovnic al Mănăstirii „Acoperământul Maicii Domnului" din Franţa, unde a urmat concomitent şi cursurile de master la Institutul Ortodox „Saint Serge". Între 2000-2001 a fost secretar şi eclesiarh al Mănăstirii Nicula, iar între 2003-2004 a fost duhovnic al Mănăstirii „Naşterii Domnului" din Ciucea, jud. Cluj, de unde s-a transferat la Mănăstirea „Înălţarea Sfintei Cruci" din Malvialle, Franţa. Din 2005 a fost stareţ al Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului" din Vilar, Franţa precum şi exarh al mănăstirilor din Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale şi Meridionale.

Din cele de mai sus, rezultă că noul ierarh este beneficiarul unei temeinice pregătiri teologice dar şi al unei bogate experienţe de viaţă duhovnicească şi nu mai puţin un avizat cunoscător al spiritului european de cultură şi civilizaţie.

Î.P.S. Sa a rostit şi cuvântul de învăţătură pe marginea textului evanghelic al zilei şi a prezentat importanţa momentului, când fraţii noştri români din Australia şi-au primit arhipăstorul, în persoana unui tânăr dar şi vrednic ierarh, care le va fi povăţuitor şi sprijinitor pe calea către dobândirea mântuirii şi păstrarea lor în unitatea credinţei şi a neamului din care au odrăslit. Aşa precum copiii care atunci când ajung maturi nu se înstrăinează de familia în care s-au născut, tot astfel şi noi românii, ajunşi prin concursul de împrejurări să trăim pe alte meleaguri, nu trebuie să ne înstrăinăm de ţară şi neamul nostru pentru că dacă s-ar întâmpla un astfel de lucru ar însemna să ne înstrăinăm de noi înşine. Trebuie însă să ne aducem aminte şi de povăţuirea pe care proorocul Ieremia a dat-o compatrioţilor săi evrei, aflaţi în exilul babilonic, în secolul VI î.d. Hr. El le-a transmis, printr-o scrisoare, acest cuvânt părintesc de întărire: „Aşa zice Domnul Savaot, Dumnezeul lui Israel, către toţi robii pe care i-am strămutat din Ierusalim la Babilon: Zidiţi casă şi trăiţi; faceţi grădini şi mâncaţi roadele lor ! Luaţi femei şi naşteţi fii şi fiice! Fiilor voştri luaţi-le soţii iar pe fiicele voastre măritaţi-le ca să nască fii şi fiice, şi să nu vă împuţinaţi acolo unde trăiţi, ci să vă înmulţiţi. Căutaţi binele ţării în care v-am dus robi şi rugaţi-vă Domnului pentru ea, că de propăşirea ei atârnă şi fericirea voastră" (Ier. 29, 4-7).

Fraţii noştri români de Australia nu se află în stare de robie în acest continent. Din contră, mulţi dintre ei şi-au părăsit ţara pentru greutăţile pe care contextul istoric le-au cauzat la ei acasă. Astăzi, Sfânta noastră Biserică le trimite acestor fii duhovniceşti strămutaţi în pământ străin, nu numai o scrisoare, care a existat şi aceasta sub forma gramatei patriarhale de instalare, ci le trimite chiar un părinte duhovnicesc, un păstor de suflete, care să fie pentru ei ceea ce au fost profeţii Iezechil şi Daniel pentru evreii din Babilon. Aşa cum acei doi profeţi i-au ajutat pe compatrioţii lor aflaţi în exil să nu-şi piardă identitatea naţională, să nu-şi piardă credinţa, ci să-şi împlinească rostul acolo unde trăiesc, tot aşa şi noul episcop român este gata pentru a se pune în slujba fiilor săi duhovniceşti, a românilor australieni, spre a-i ajuta să rămână statornici în credinţa lor şi să se integreze în noile realităţi ale locului unde trăiesc. P.S. Mihail a şi dovedit că şi-a înţeles menirea hotărâtă de Sfântul Sinod, începând de îndată după sosirea în Australia o vizită canonică pe la toate parohiile româneşti.

La instalarea noului episcop au fost de faţă şi ambasadorii României la Canberra şi Sidney, fiecare dintre Domniile lor prezentând mesajul Preşedinţiei României şi pe cel al Guvernului român. Au fost prezenţi în catedrală şi reprezentaţi ai autorităţilor australiene, ca şi slujitori ai altor confesiuni.

Lucrarea noului ierarh în Australia a început de îndată după instalare, prin convocarea Adunării eparhiale, care a hotărât înfiinţarea unor noi parohii româneşti, a unei mănăstiri şi a unui centru cultural-pastoral, care să poarte numele academicianul român pr. prof. Dumitru Stăniloae. S-a hotărât, de asemenea, editarea unei publicaţii eparhiale.

II. Hirotonirea şi instalarea primului episcop român pentru Australia şi Noua Zeelandă, în persoana Preasfinţitului MIHAIL FILIMON

Prezenţa românilor în Australia este confirmată în a doua parte a secolului al XIX-lea. Numărul lor a sporit după cel de Al Doilea Război Mondial, când nu puţini români au apucat calea exilului spre a scăpa de comunism. Comunităţi româneşti s-au constituit la Sydney, Melbourne, Adelaidé, Brisbane şi Perth. Se apreciază că în prezent ar trăi peste 30.000 de români în acest al cincilea continent de pe glob (Detalii despre diaspora românească din Australia a se vedea la pr. prof. dr. Dumitru Găină, Ortodoxia Românească în Australia, Bucureşti, 2007).

Ca şi în alte zone ale lumii, comunităţile româneşti din Australia şi-au organizat parohii, aflate în relaţie canonică cu Biserica mamă. Primele parohii româneşti au fost înfiinţate începând cu 1970. Patriarhul Justinian este cel care a trimis primii preoţi să-i păstorească pe românii de pe continentul australian. Aceştia au înfiinţat pe lângă bisericile parohiale şi şcoli duminicale pentru cultivarea limbii şi însuşirea adevărurilor credinţei.

Ca şi românii din Spania tot astfel au dorit şi cei din Australia să aibă o organizare bisericească la nivel de episcopie. Sfântul Sinod a apreciat ca întemeiată o astfel de dorinţă şi la aceeaşi şedinţă

din 5-7 martie 2008 a fost ales şi primul episcop român pentru Australia, în persoana Arhimandritului dr. Mihail Filimon, la data respectivă vicar administrativ al Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Hirotonirea întru arhiereu a părintelui arhim. Mihail Filimon a avut loc în Duminica Floriilor în catedrala patriarhală din Bucureşti şi a fost săvârşită de către Î.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgoviştei, ca delegat al P.F. Patriarh Daniel, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, iar instalarea a fost fixată pentru 29 iunie, la sărbătoarea Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, care în acest an a căzut într-o zi de Duminică. Acest eveniment s-a derulat în biserica ai cărei patroni sunt chiar Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, din Melbourne, devenită catedrală episcopală.

Pentru înfăptuirea actului instalării noului ierarh a fost delegat de către P.F. Patriarh Daniel, Î.P.S. dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care a fost însoţit de către P.S. Ambrozie, episcopul Giurgiului şi arhimandritul Timotei Aioanei, consilier patriarhal.

La Sfânta Liturghie au slujit pe lângă ierarhii români şi alţi doi ierarhi ai locului şi anume, P.S. Irineu, episcopul Eparhiei Ortodoxe Sârbe din Australia şi Noua Zeelandă şi P.S. Nicolae, episcop de Sitka, Ancorage şi Alaska.

Gramata patriarhală de instalare a fost citită de către P.S. Ambrozie, episcopul Giurgiului, iar Î.P.S. Laurenţiu a săvârşit actul întronizării oferind noului episcop mantia, cârja şi celelalte însemne chiriarhale (sfânta Cruce, engolpionul şi cârja), după care l-a aşezat în scaunul episcopal din catedrală.

P.S. Dr. Mihail Filimon – Date biografice

S-a născut în 25 ianuarie 1968, în loc. Matca, jud. Galaţi. Cursurile liceale le-a frecventat la Tecuci, între 1978-1982. În 1984 devine frate de mănăstire la Cernica, unde va fi tuns în monahism în ianuarie 1984. De acolo s-a transferat la Mănăstirea Curtea de Argeş. Între 1987-1991 a studiat la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, unde şi-a luat licenţa şi unde şi-a început şi studiile de doctorat, pe care le-a continuat la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Din 1991 şi până în 1993 a fost cadru didactic la Seminarul Teologic din Turnu Măgurele (un an şcolar) şi la Seminarul Teologic din Piteşti (tot un an şcolar). A beneficiat apoi, începând cu 1993, de o bursă de specializare la Facultatea de Teologie a Universităţii din Tesalonic, unde a elaborat teza de doctorat cu titlul: „Slujirea

(continuare în p. 5)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

PASTORAŢIE ŞI MISIUNE

(urmare din p. 4)

catehetică a Bisericii Ortodoxe Române în sec. XX". Din 1999 a fost încadrat prin concurs ca lector la Facultatea de Teologie „Sfânta Filofteia" a Universităţii din Piteşti. Concomitent cu activitatea didactică a îndeplinit şi funcţia de consilier cu problemele de învăţământ religios în Episcopia Argeşului şi Muscelului. În iulie 2003, părintele Mihail Filimon, ridicat între timp la rangul de arhimandrit, a plecat în America, unde i s-a încredinţat stareţia Mănăstirii ortodoxe române „Înălţarea Domnului" din Detroit. S-a reîntors în ţară în 2008, când a fost ales episcop al românilor din Australia.

III. Hirotonirea şi instalarea P.S. MACARIE DRĂGOI ca episcop al Episcopiei Ortodoxe Române pentru Europa de Nord, cu sediul la Stockholm-Suedia

La aceeaşi şedinţă sinodală din 5 martie 2008, a fost ales şi ierarhul noii Episcopii Ortodoxe Române pentru Europa de Nord, care va avea în subordonare canonică parohiile româneşti din Suedia, Norvegia, Finlanda şi Danemarca.

Tot patriarhul Justinian a fost acela care a trimis primii preoţi ortodocşi români la fraţii noştri stabiliţi acolo după cel de Al Doilea Război Mondial. Ne aducem aminte de vrednicul de pomenire prof. Alexandru Ciurea, de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, care a

organizat prima parohie ortodoxă românească la Stockholm, iar mai pe urmă alte două parohii la Göteborg şi Malmö. Cele trei parohii mai aveau şi zece filii în Suedia, Finlanda, Norvegia şi Danemarca.

Pe tot parcursul anilor numărul românilor din ţările nordice a crescut foarte mult şi odată cu ei şi cerinţele de ordin spiritual. Dorinţa lor de a avea o organizare bisericească temeinică a fost primită şi susţinută cu fermitate de P.F. Părinte Patriarh Daniel şi de către întreg Sfântul Sinod. Aşa se face că, în acea şedinţă sinodală la care ne-am referit, a fost ales, ca episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord, părintele arhimandrit dr. Macarie Drăgoi, om cu pregătire teologică temeinică în ţară şi străinătate şi cu o experienţă duhovnicească şi pastoral-misionară tot atât de solidă.

Hirotonirea întru arhiereu a avut loc în ziua de 2 mai, la „Izvorul Tămăduirii", în catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, fiind săvârşită de către Î.P.S. Bartolomeu Anania, înconjurat de un sobor de 11 ierarhi din ţară şi străinătate (Î.P.S. Serafim Joantă, Mitropolitul Germaniei şi al Europei Centrale şi de Nord, Î.P.S. Andrei, arhiepiscopul Alba-Iuliei, P.S. Nicodim, episcopul Severinului şi Strehaiei, P.S. Sebastian, episcopul Slatinei, P.S. Petroniu, episcopul Sălajului, P.S. Ciprian Câmpineanul, episcop-vicar patriarhal, P.S. Irineu Bistriţeanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, P.S. Vasile Someşanul, episcop-vicar al aceleiaşi Arhiepiscopii, P.S. Marcu Nemţeanul, episcop-vicar al Mitropoliei Europei Occidentale şi Meridionale, P.S. Sofian Braşoveanul, episcop-vicar al Mitropoliei ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale şi de Nord, P.S. Justin Sigheteanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

Instalarea la Stockholm, în regatul Suediei a avut loc în data de 6 iulie 2008.

Sfânta Liturghie a fost oficiată de către un sobor de ierarhi alcătuit din I.P.S. Nifon, arhiepiscop şi mitropolit al Târgovişte şi exarh patriarhal, delegatul P.F. Patriarh Daniel, I.P.S. Serafim, mitropolitul Germaniei şi Europei Occidentale şi de Nord, P.S. Dositei, episcopul sârbilor din Scandinavia şi Marea Britanie, P.S. Ambrozie, episcopul Giurgiului, P.S. Siluan, episcopul Episcopiei Ortodoxe Române din Italia, P.S. Timotei al Episcopiei Ortodoxe Române din Spania şi Portugalia, P.S. Sofian Braşoveanul, episcop-vicar al Mitropoliei Germaniei.

Răspunsurile liturgice au fost date de către o corală a tinerilor din Spermezeu, satul natal al episcopului Macarie şi de către Corala „Psalmodia Transilvanica" a Facultăţii de Teologie din Cluj-Napoca.

Mulţimea credincioşilor ortodocşi români din toată Europa a marcat cu prezenţa importanţa momentului.

La sfârşitul Sfintei Liturghii a avut loc ceremonialul intronizării, după care au fost citite mesaje din partea P.F. Părinte Patriarh Daniel, a Preşedinţiei României, a Primului Ministru al Guvernului român.

Cu prilejul prezenţei la Stockholm, Delegaţia Bisericii Ortodoxe Române a făcut o vizită la Primăria din capitala suedeză, la Palatul regal, la mai multe obiective cu caracter eclesial şi cultural.

În după-amiaza întronizării, a avut loc un concert de muzică religioasă românească în catedrala ortodoxă sârbă.

Mulţimea credincioşilor ortodocşi români din toată Europa a marcat cu prezenţa importanţa momentului iar Ambasada României din Stockholm a oferit o recepţie, în seara aceleiaşi zile.

P.S. Dr. Macarie Drăgoi – Date biografice

S-a născut în 9 mai 1977, în localitatea Căianu Mic din judeţul Bistriţa-Năsăud. A urmat şcoala generală în Spermezeu, din acelaşi judeţ, iar apoi a absolvit Seminarul teologic „Sfântul Mitropolit Dosoftei" din Suceava. Studiile universitare le-a făcut la Facultatea de Teologie a Universităţii „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca. Tot aici a urmat şi studiile de doctorat, la specializarea Istoria Bisericii Române. A activat vreme de cinci ani ca secretar de cabinet al Î.P.S. arhiepiscop şi mitropolit Bartolomeu. În 2003 a fost călugărit la Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul" din Alba Iulia iar mai apoi a fost hirotonit ieromonah pe seama catedralei „Reînteregirii" din Alba-Iulia. A urmat studii de specializare la Universităţile din Leeds şi Durham, din Marea Britanie (între 2004-2005). Acolo, în Anglia, la Mirfield-Leeds a înfiinţat o parohie ortodoxă română, cu două filii la Manchester şi Corby. După întoarcerea în ţară, în 2005 a fost numit eclesiarh al catedralei din Cluj-Napoca şi redactor la Postul de Radio „Renaşterea". Concomitent a predat Religia la Şcoala generală „Ioan Bob", din Cluj-Napoca. Tot pe linie didactică, a activat ca preparator şi duhovnic la Facultatea de Teologie din Alba-Iulia. Se cuvine menţionată şi activitatea de cercetare, concretizată în publicarea de cărţi, studii şi articole.

*

Cele trei evenimente bisericeşti menţionate până aici reprezintă o confirmare a faptului că Biserica noastră se află pregătită pentru tot lucrul cel bun, căutând să răspundă tuturor cerinţelor şi problemelor specifice timpului de acum. Misiunea ei este mereu îndreptată spre fiii ei duhovniceşti, oriunde în lume s-ar afla aceştia. Este aceasta o îndatorire spre care o povăţuieşte Hristos Domnul, Marele Arhiereu şi Mântuitorul sufletelor noastre.

Am folosit ca surse de informaţie pentru relatarea acestor evenimente câteva însemnări primite prin bunăvoinţa părintelui arhim. Timotei Aioanei, consilier patriarhal, precum şi alte câteva materiale din publicaţii eparhiale precum „Candela Moldovei" (nr. 1-4/2008) şi „Renaşterea" din Cluj-Napoca (nr. 5/2008). Ne-au fost de folos şi relatări din numere anterioare ale „Telegrafului Român".

O vizită a lui ANDREI ŞAGUNA în două sate din mărginime: Boiţa şi Porceşti (Turnu Roşu)

Vrednicia unui neam o mărturisesc atât vitejii pe care i-a avut de-a lungul timpului cât şi bărbaţii luminaţi şi plini de hotărâre care au luptat în vremuri de restrişte pentru luminarea lui ca şi pentru libertate.

Neamul nostru românesc numără în istoria sa zbuciumată, bărbaţi plini de toată vrednicia şi martiri care s-au jertfit pentru credinţă şi pentru neam.

Şi în viaţa Bisericii noastre străbune lucrurile s-au petrecut la fel *„Când a fost mai mare lipsă de un arhiereu înţelept şi energic care să poată povăţui corabia Bisericii ortodoxe române din Ardeal, şi în vârtejul valurilor celor mai potrivnice spre limanul mântuirii, când a sosit „plinirea vremii" atunci s-a milostivit bunul Dumnezeu şi a trimis românilor ardeleni pe cel mai vrednic şi mai însemnat dintre toţi arhiereii Bisericii noastre ortodoxe, pe Andrei Şaguna"*. Aşa îşi începea acum peste 85 de ani excursul său despre mitropolitul Andrei Şaguna istoricul şi omul de cultură Ioan Lupaş, fost protopop al Săliştei, cel care a închinat una dintre cele mai frumoase şi mai trainice monografii acestui mare bărbat al neamului şi al Bisericii.

Se împlinesc în acest an – mai precis în decembrie – 200 de ani de la naşterea acestui mare corifeu care prin voia proniei cereşti a venit aici în Transilvania în grele vremuri pentru Biserică şi pentru naţiunea română şi s-a făcut *„începător întru toate"*, atât în viaţa bisericească cât şi socială.

Şaguna a iubit mult Biserica străbună ca şi pe credincioşii săi. Acest lucru rezultă din activitatea sa complexă şi variată ce a depus-o conştient de rolul acesteia în culturalizarea şi spiritualizarea maselor.

Încă de la venirea sa în Ardeal, în anul 1846 ca vicar, Şaguna a început să facă vizite în eparhie, pe care le-a continuat apoi cu folos până la îmbolnăvirea şi moartea sa.

Astfel în 1847, Şaguna pe atunci vicar face o vizită în fruntaşa comună Boiţa din apropierea Sibiului unde i se şi face o primire triumfală, fiind întâmpinat de toată suflarea satului îmbrăcată în haine de sărbătoare, cu cântece şi flori ca un adevărat rege. Şaguna este plăcut impresionat de dragostea sinceră şi curată a locuitorilor ca şi de starea înfloritoare a comunei, găsind aici minţi luminate şi negustori întreprinzători care-l vor ajuta mult în activitatea sa mai ales cea economică.

În Boiţa, Şaguna întâlneşte un compatriot macedonean, pe marele negustor Jenake Mihail cel care îl va ajuta pe Şaguna, împreună cu negustori boiceni, la cumpărarea caselor din Str. Mitropoliei din Sibiu, precum şi la cumpărarea tipografiei eparhiale ca şi a altor clădiri ce există până astăzi.

Negustorul Jenake – spun contemporanii – ar fi contribuit cu suma de 50.000 de coroane la cumpărarea edificiului mitropoliei din Sibiu. Pentru acest motiv vizitele lui Şaguna s-au înmulţit în Boiţa, de multe ori, spuneau bătrânii, îşi serba ziua numelui (30 noiembrie) la negustorii boiceni şi ar fi vrut să fie înmormântat chiar lângă biserica din comună, dar un conflict cu preotul paroh de acolo a dus la zădărnicirea acestui plan.

Ioan Bobeş din Boiţa (n. 1849) – relata prin anii 1920 – profesorului Ioan Albescu, cel care a scris o monografie a comunei, despre vizitele lui Şaguna la Boiţa descriindu-l ca pe un *„om corpolent, cu barbă mare şi voce puternică, parcă-l aude zicând «vrednic este!» de răsuna întreaga biserică"* atunci când slujea şi hirotonea câte un preot.

Şaguna a ţinut mult la comuna Boiţa, fiindule boicenilor ca un adevărat părinte.

Spuneau bătrânii satului că atunci când saşii din Tălmaciu au răpit boicenilor doi munţi, *„Fărcaşul"* şi *„Plaiul Pietrelor"*, ajungând la judecată, boicenii s-au dus la Şaguna să-i ceară sfat şi iertare de jurământ. Acesta dezlegându-i i-a îndemnat *„să nu lase capra în mijlocul grădinii"*, aluzie la pretenţiile exagerate ale saşilor de a pune mâna pe bunurile comunei Boiţa.

În anul 1852, împăratul Francisc Iosif I vizitează sudul Ardealului şi împreună cu episcopul Andrei Şaguna „consilier intim" al său fac o vizită la Boiţa unde li se face o primire împărătească. Vizitează impunătoarea biserică din comună, sfinţită de episcopul Vasile Moga în 1825, apoi merg cu suita la pasul Turnu Roşu unde poposesc la o fântână ce până astăzi poartă numele de *„Fântâna împăratului"* şi apoi la Râu Vadului unde Împăratul Francisc Iosif I se întâlneşte cu domnitorul Ţării Româneşti.

Deşi spre sfârşitul vieţii relaţiile lui Şaguna cu boicenii s-au mai răcit, totuşi acesta lasă între ceilalţi bărbaţi de încredere pentru vegherea şi executarea dispoziţiilor testamentare şi trei negustori boiceni: pe Ioan Rotariu, Aleman Cloajă şi Ioan Popovici, iar după moartea acestora pe Ioan Bobeş, Ioan Cloajă şi Radu Istrate.

În 1853 mitropolitul Andrei Şaguna îl chemă la Sibiu pe preotul Ioan Bobeş din Boiţa – fost învăţător şcolit la Bucureşti pe spesele Mitropolitului Neofit al Ungrovlahiei – ca profesor de muzică bisericească la Seminarul înfiinţat de Şaguna unde va activa trei ani (1853-1856) şi acesta va fi cel de la care va culege muzica celor 8 glasuri profesorul Dumitru Cunţan cum însuşi recunoaşte în prefaţa ediţiei din 1890. În acelaşi an 1847, după vizita primă a lui Şaguna ca vicar la Boiţa, acesta a vizitat şi comuna vecină de peste Olt, Porceşti (azi Turnu Roşu) cu vechea ei biserică ctitorită de Matei Basarab. Vizita canonică a avut loc în ziua de 14/26 iulie 1847 şi este consemnată într-o notiţă scrisă de Şaguna pe actul stolar al preoţilor:

„La anul 1847 fiind la canonica vizitaţie am văzut".

Andrei Şaguna, Arhimandrit general vicariu, ca şi în Consemnarea din Protocolul de şedinţe: *„Anul 1847 în 14/26 iulie 1847, când a fost Măria Sa Domnul general Vicarius Andrei Şaguna aicea la noi în canonică vizitaţie au fost aşezaţi 3 titori (epitropi) şi a fost hotărât ca din aceşti trei Toma Chidu să ţie lada bisericii cu banii acasă cu grija asigurată"*, semnată de preoţii Toma Filip şi Vasile Simion ca şi de Judele Vasile Laslea şi alţi 37 de participanţi.

Din popor se ştie că ziua venirii lui Şaguna la Porceşti a fost o zi frumoasă, credincioşii în frunte cu preoţii, cu învăţătorul şi cu judele satului Toma Leucă au ieşit în întâmpinarea lui la trecătoarea de peste Olt lângă Boiţa.

Şaguna se afla în trăsura lui trasă de doi cai iar brudarii cu podul plutitor aşteptau să-l urce, când datorită diferenţei de nivel dintre podul plutitor şi malul Oltului, caii s-au opintit şi rupându-se un şurub al trăsurii, aceasta s-a rupt în două iar partea a doua a ei în care se afla şi Şaguna era gata să se prăvălească în apă, dacă nu era oprită la timp de brudari.

Cei prezenţi spun că Şaguna ar fi exclamat cuvintele: *„de azi înainte piciorul meu nu va mai călca pe acest pod plutitor"* şi s-a ţinut de cuvânt. Trăsura a fost reparată în satul Boiţa de un fierar iar judele din Porceşti l-a invitat pe Şaguna în trăsura sa şi aşa au purces la drum. În timpul călătoriei de aproximativ 2 km judele i-a arătat pe câmp o troiţă ridicată de el, la care Şaguna ar fi replicat următoarele: *„Fiule, rău ai făcut că ai aşezat-o aici lângă altă cruce. Am auzit că vă judecaţi cu sebeşenii (locuitorii din Sebeşeu de Jos) de aproape 100 de ani pentru graniţa hotarului vostru. Mai bine vă împăcaţi cu ei şi să fi aşezat crucea aceasta pe graniţa hotarului cu care v-aţi împăcat".*

Şaguna prin sfaturile pe care le-a dat la faţa locului ca şi prin întâmplarea relatată a rămas multă vreme în amintirea locuitorilor de aici. Iată deci două crâmpeie din vasta şi bogata activitate pe care Mitropolitul Andrei Şaguna a desfăşurat-o ca şi conducător spiritual al românilor ardeleni.

În decursul arhipăstoririi sale, el a făcut zeci şi zeci de vizite canonice în eparhia sa atât de întinsă, a sfinţit biserici şi şcoli, a liturghisit şi a predicat poporului pe limba lui Cuvântul lui Dumnezeu.

Fie ca acum la împlinirea a 200 de ani de la naşterea sa să-i închinăm un gând cucernic de rugăciune şi de veneraţie şi îngenunchiaţi la mormântul său din Răşinarii Sibiului să murmurăm cuvintele imnului închinat Lui: *„Da, Andrei, tu n-ai murit".*

Bibliografie: Dr. Ioan Lupaş, *Mitropolitul Andrei Şaguna*, Sibiu 1923; Ion Albescu, *Însemnări despre şcoala mea*, Sibiu 1934; Idem, *Boiţa – Monografie istorică*, Sibiu 1990; Pr. Dr. Andrei Gâlea, *Biserica din Porceşti*, Sibiu 1995.

† VISARION, Episcopul Tulcii

URME DIN TRECUT

Mănăstirile ortodoxe dispărute
Județul Sibiu

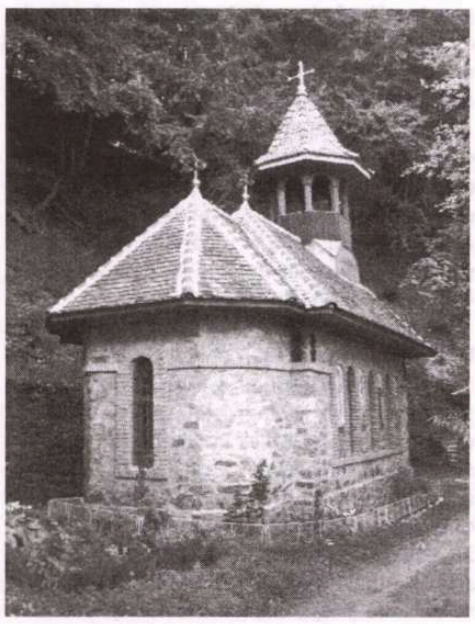

2. Schitul Foltea. Nu departe de localitatea Sălişte, în munţii din apropiere, a fost ridicat schitul Foltea, o aşezare monastică cu puternice rezonanţe în istoria spiritualităţii transilvănene, rămânând peste veacuri un avanpost al integrităţii naţionale şi religioase.

Istoricul zidirii. Potrivit tradiţiei schitul de la Foltea, amplasat pe „Valea Sibielului" îşi are originea încă de la sfârşitul secolului al XVI-lea, începutul secolului al XVII-lea, dărâmat însă din dispoziţia autorităţilor austriece la 12 mai 1786, după ce în prealabil a scăpat de la distrugerea comandată de generalul austriac Buccow din anul 1761. În 1744 soseşte la Sălişte călugărul sârb Visarion Sarai, care propovăduia ideea luptei împotriva uniatismului şi a păstrării credinţei strămoşeşti. S-a oprit şi la Fântâna Foltii, fapt consemnat de tradiţia locală sub forma unei legende. De asemenea, trecerea acestuia a fost menţionată şi pe placa de marmură a Bisericii Eroilor de la Foltea, unde Visarion este numit „apostolul ortodoxismului", precum şi în cronica rimată *Plângerea sfintei mănăstiri a Silvaşului din Eparhia Haţegului din Prislop*. Influenţa lui a fost hotărâtoare pentru respingerea presiunilor tot mai brutale exercitate de autorităţile austriece de a accepta unirea cu Biserica Romei. Schitul de la „Fântâna Foltii" păstra inscripţia din turn: *„Cu ajutorul lui Dumnezeu s-a reînnoit acest sfânt lăcaş al izvorului Precistii, ce s-a găsit la 1744, prin descoperirea sfântului pustnic. Titori mai mulţi făcători de bine, cari sunt înscrişi în cartea vieţii. Anul 1861 august 15"*.

Ca urmare a rezistenţei insuflate de Visarion Sarai, sălişteni nu numai că au boicotat vizita episcopului unit Inochentie Micu, însoţit de teologul iezuit Balogh, refuzând să participe la slujbă, ci localitatea, devenită centru al mişcărilor împotriva unirii, avea să fie numită de uniţi *caput malorum*. Călugări şi alţi reprezentanţi ai vieţii monahale au vieţuit la Foltea (sau Biserica Eroilor de mai târziu), precum şi în chilii mai retrase, o parte dintre ele din apropierea unei alte biserici săliştene, cea din Grui, fondată în 1742. Prin toate aceste modeste încercări viaţa monahală din jurul Săliştei a reuşit, cu sacrificii sau mici întreruperi, să supravieţuiască.

O menţiune aparte trebuie să facem şi asupra bisericii din Grui, ridicată în 1742 cu cheltuiala, osteneala şi în grădina fraţilor Cândea: Dumitru, Oprea şi Stana, după cum rezultă din inscripţia celor două discuri de cositor ale bisericii: *„este a Mănăstirii de Szilişte a Kândeştilor 1742"* şi *„este a beszeritsi de Szălişte a Kândeştilor 1742"*, ca şi pe crucea veche din stânga intrării. A fost construită de la început ca mănăstire, după ce singura biserică existentă (cea din Vale) le-a fost luată ortodocşilor de către autorităţi şi atribuită uniţilor. Lăcaşul de cult, care poartă hramul „Sf. Ioan Botezătorul", a suferit, în anul 1816, unele modificări, fiindu-i adăugate turnul clopotniţă şi tinda, fapt reliefat şi de pisania datată la 30 septembrie 1820.

Mai târziu, pe locul fostei biserici mănăstireşti a fost zidit, între anii 1922-1923, Schitul Eroilor, în memoria ostaşilor căzuţi pentru apărarea patriei în Primul Război Mondial, numele lor fiind menţionat pe două plăci, în dreapta şi în stânga uşii de intrare în pronaos. De asemenea şi placa de marmură de deasupra intrării ne furnizează unele informaţii: *„1744-1922. Biserica Eroilor, clădită la anul 1922-1923 pe locul bisericuţei Foltea unde s-a adăpostit în anul 1744 apostolul ortodoxismului călugărul Visarion, în zilele M. S. Regelui Ferdinand I, Mitropolit al Ardealului Dr. Nicolae Bălan, la stăruinţele protopopului Dr. Dumitru Borcea, Nicolae Simion, inginer Dumitru Marcu, Ilie Martin, epitrop D. Ghiboi, din ofertele credincioşilor sălişteni"*.

Reprezentanţi ai monahismului săliştean. Ca un element aparte de monografia schitului de la Sălişte putem menţiona faptul că atracţia spre modul de vieţuire îngeresc a fost exercitat şi asupra altor locuitori din zonă. De pildă, din localitatea Sălişte a fost originar şi un monah al secolului al XIX-lea, Procopie Pătruţ, intrat în monahism în anul 1849, la schitul Cheia, judeţul Vâlcea, mai târziu reîntors, în această calitate, pe plaiurile natale, activând pe timpul lui Şaguna ca învăţător şi cantor bisericesc. Şi-a îndeplinit pe mai departe pravila vieţii călugăreşti, propovăduind pe Hristos atât prin grai cât şi prin opera sa: versuri, miniaturi, iconografie, manuscrise caligrafiate de el, după exemplare aduse de peste munţi, cu vieţi de sfinţi şi mucenici ai ortodoxiei. De asemenea ştim că biserica de piatră de la mănăstirea Stânişoara a fost reconstruită de ieromonahul stareţ Teodosie din Sălişte (1807-1809), pentru ca un alt călugăr săliştean să fie pomenit la aceeaşi mănăstire în 1872. Apoi, în anul 1873 din cele 60 de călugăriţe, care formau obştea monahală de la Horezu, 27 erau din Sălişte, printre ele numărându-se şi Eufrosina Ştefleа. Monahismul athonit şi cel de la Locurile Sfinte a exercitat asupra săliştenilor o atracţie aparte, astfel încât în secolul al XIX-lea, întâlnim numele unor reprezentanţi din această parte a ţării: Pătruţ Hanciu pleacă la Ierusalim, iar după ce ajunge din nou acasă se îndreaptă spre mănăstirea Vălenii de Argeş; Dumitru Ghibu Ghiboi (al cărui nume apare şi pe placa actualei biserici a schitului Foltea), după o călătorie la Ierusalim se închinoviază la mănăstirea Turnu; Teodosie Domnariu, fiu al satului Sălişte, s-a călugărit la Muntele Athos. Iată, aşadar, că modul de viaţă monahal a fost bine reprezentat în Mărginimea Sibiului, în hotarul săliştenilor. Aceasta fără a mai pune la socoteală călugării şi călugăriţele (numele lor îl vom aminti într-un alt context), care după intrarea în monahism, rămâneau în apropierea localităţii de care aparţineau.

Monahi şi monahii ai schitului Foltea. Dintre vieţuitorii acestui aşezământ, al chiliilor de la Grui şi în alte locuri din zonă, amintim pe: Dumitru Borcea, descendent al unei familii de oieri bogaţi, călugărit la bătrâneţe sub numele de David; Ioan Morariu (1829-1890), pictor de icoane, cruci şi iconostase; călugărul Ţintea din Grui preocupat de sculptura în lemn; Picu Pătruţ (1818-1872). Acestora li se alătură şi alţi reprezentanţi ai monahismului din secolul al XX-lea, precum: ieromonahul Dometie, venit de la Muntele Athos, între 1920-1930; Mihail Purdescu de la Brâncoveni între 1949-1957, apoi schimonahia Caliana, venită de la mănăstirea Călineşti, Argeş, vieţuind la Foltea în perioada 1940-1950; iar dintre cei care au activat după Decretul de Stat cu nr. 410/1959 amintim pe rasoforul Nicodim şi monahul Filip.

Bibliografie selectivă: Ioan Lupaş, *Câteva pagini din trecutul comunei Sălişte. Schiţă istorică*, Sibiu, 1903, p. 14; Ştefan Meteş, „Viaţa bisericească a românilor din scaunul Săliştei (Sibiu)", în *M.A.*, an 15, 1969, nr. 9-10, p. 652; Onisifor Ghibu, „Din viaţa noastră. Scriitorul-ascet Picu Procopie Pătruţ din Sălişte", în *Telegraful Român*, an 53, 1905, nr. 80, 81, 82, 83, 86.

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

Din actualitatea bisericească panortodoxă

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I la sărbătoarea Tronului Bisericii Romei

În perioada 27-30 iunie a.c., Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a participat, ca răspuns la invitaţia Papei Benedict al XVI-lea, la sărbătoarea Tronului Bisericii Romei, praznicul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, ca şi la deschiderea sărbătorilor anului Sfântului Apostol Pavel; după cum se cunoaşte, anul acesta se împlinesc 2000 de ani de la naşterea Apostolului neamurilor, motiv pentru care Biserica Romei a declarat anul 2008 ca an comemorativ al Sfântului Apostol Pavel.

Patriarhul Bartolomeu I a fost însoţit pe parcursul acestei vizite de către Mitropolitul Ghenadie al Italiei, Mitropolitul Ioan de Pergam, ca şi de Arhiepiscopul Antonie de Ierapoleos al Bisericii Ucrainene din America.

Pe data de 28 iunie dimineaţa, a avut loc o discuţie personală de 45 de minute a Patriarhului Ecumenic cu Papa Benedict al XVI-lea, după care Patriarhul Bartolomeu I i-a prezentat Papei delegaţia care îl însoţea, afirmând totodată că: „Praznicul Apostolilor Petru şi Pavel oferă posibilitatea pecetluirii legăturii celor două Biserici în scopul reconcilierii şi al întăririi solidarităţii dintre ele". În seara aceleiaşi zile, Patriarhul Ecumenic a participat în bazilica Sfântul Pavel la deschiderea oficială de către Papa Benedict al XVI-lea a anului 2008 ca an închinat Sfântului Apostol Pavel.

În cuvântul pe care Patriarhul Ecumenic l-a rostit pe data de 29 iunie, în bazilica Sfântul Petru, s-a făcut referire la vizita Papei Benedict al XVI-lea la Constantinopol, cu ocazia praznicului Sfântului Apostol Andrei din anul 2006, ca şi la faptul că Răsăritul îi cinsteşte pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel neseparaţi unul de celălalt. Legat de Dialogul Teologic „în credinţă, adevăr şi dragoste" dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Catolică, Patriarhul Ecumenic a afirmat că acesta îşi urmează cursul pozitiv, în ciuda problemelor existente.

Revenirea Sanctităţii Sale la Fanar a avut loc pe data de 30 iunie.

Vizita în Ghana a Preafericitului Părinte Teodoros al II-lea, Patriarhul Alexandriei şi al întregii Africi

Patriarhul Teodor al II-lea al Alexandriei şi al întregii Africi a efectuat în perioada 25 iunie-2 iulie a.c. prima sa vizită în Ghana, ca Întâistătător al Patriarhiei Alexandriei, Preafericirea Sa fiind însoţit pe parcursul acestei vizite de către Mitropolitul Alexandru de Nigeria şi de către episcopul Damaschin de Ghana. Această vizită e datorată în principal împlinirii a 25 de ani de misiune ortodoxă în această ţară.

Odată ajuns la Acra, capitala Ghanei, Patriarhul Alexandriei a subliniat în cadrul Conferinţei de Presă programată, importanţa extraordinară a prezenţei Bisericii Ortodoxe pe continentul african, prezenţă care nu e de natură propagandistică, ci are drept scop liniştirea sufletească a celor care îmbrăţişează credinţa ortodoxă. Preafericirea sa s-a referit apoi, la activitatea celor 25 de comunităţi ortodoxe din Ghana, la asistenţa medicală care le este oferită locuitorilor, ca şi la programul de educaţie teologică a celor care doresc să slujească Ortodoxia locală.

În după-amiaza zilei de 26 iunie, Patriarhul Teodor al II-lea a inaugurat la Acra, în apropierea Episcopiei, o impunătoare clădire care va servi drept şcoală de teologie pentru toţi cei interesaţi, după ce în prealabil a avut loc o slujbă de mulţumire în catedrala Schimbarea la Faţă a Episcopiei de Ghana.

Pe data de 29 iunie, Preafericirea Sa a sfinţit biserica cu hramul „Sfântul Nicolae", din portul Tema, biserică ridicată de comercianţii greci din acea zonă, afirmând faptul că: „Sufletul grecului uită de greutăţi atunci când e vorba să-şi construiască biserică chiar şi la cel mai îndepărtat colţ al pământului".

În ziua de 30 iunie, Patriarhul Alexandriei a fost primit de către preşedintele Ghanei, dl. John Kufor, care şi-a exprimat bucuria de a-l cunoaşte personal pe Întâistătătorul alexandrin, mulţumindu-i totodată pentru felul în care Biserica Ortodoxă înţelege să le fie aproape locuitorilor ţării. Cu această ocazie, Patriarhul Teodor al II-lea i-a mulţumit preşedintelui Ghanei pentru sprijinul pe care îl acordă lucrării misionare a Bisericii Ortodoxe în Ghana, exprimându-şi satisfacţia şi pentru progresul şi dezvoltarea economică pe care Ghana o cunoaşte în această vreme.

Patriarhul Alexandriei a revenit în Egipt pe data de 2 iulie, nu înainte de a boteza zece persoane în biserica cu hramul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel din oraşul Late.

Preafericitul Părinte Alexei al II-lea, Patriarhul Bisericii Ortodoxe a Rusiei a prezidat lucrările Sinodului General al episcopilor ruşi

La începutul lunii iulie s-au încheiat, sub conducere Preafericitului Părinte Alexei al II-lea, Patriarhul Bisericii Ortodoxe a Rusiei, lucrările Sinodului General al episcopilor ruşi, eveniment care are loc o dată la patru ani. Tema discursului Preafericirii Sale a constituit-o: „Ortodoxia şi grija faţă de familie", abordare pe parcursul căreia s-a făcut o prezentare elaborată a crizei familiei în lumea contemporană. Patriarhul Moscovei s-a referit la concubinaj, la numărul mare de divorţuri, la problema avortului şi la derapajul demografic din Rusia. Potrivit Preafericirii Sale: „Propagarea concubinajului fără a exista unirea prin Taina nunţii certifică indiferenţa cuplurilor în a accepta responsabilitatea unuia pentru celălalt, ca şi faţă de viitorii copii". Încercarea rezolvării crizei demografice doar prin mijloace economice, fără a se încerca vindecarea unor insuficienţe spirituale este sortită eşecului, a declarat Patriarhul Moscovei. Şi aceasta deoarece: „Izvoarele crizei nu sunt numai în portofel, ci şi în sufletele oamenilor". Patriarhul Alexei al II-lea nu a uitat să amintească şi de activitatea Parlamentului European de la Stassbourg, care încurajează libertinajul şi susţine căsătoriile între persoane de acelaşi sex, care în anumite ţări sunt considerate legale, forţând astfel societatea în a nu le mai considera un păcat. În acest sens, Sinodul General al episcopilor ruşi a emis un document în legătură cu înţelegerea ortodoxă a drepturilor omului.

Amintim faptul că prelegerea Mitropolitului Kiril de Smolensk şi Kaliningrad, Preşedintele Departamentului pentru Relaţiile Externe al Patriarhiei Moscovei, s-a axat pe critica interpretării canonice a problemei diasporei de către Patriarhia Ecumenică.

(continuare în p. 8)

Dr. Ştefan TOMA

Biserica Anglicană. *Nelinişti în ajunul Conferinţei de la Lambeth*

Comuniunea anglicană mondială, care îi reuneşte pe toţi episcopii acestei Biserici din lume, programează, din zece în zece ani, forul său decizional, care este Conferinţa de la Lambeth. Se numeşte astfel această Conferinţă deoarece se întruneşte în Palatul Lambeth din Londra, reşedinţa Primatului Angliei (a doua reşedinţă oficială, după cea din Canterbury).

Anul 2008 reprezintă împlinirea unei noi decade, când urmează să se întrunească, în această vară, Conferinţa menţionată. În ajunul acesteia, Biserica Anglicană se află însă divizată mai mult ca niciodată. Aproximativ 280 de episcopi anglicani, aparţinând diocezelor conservatoare din diferite ţări, precum Uganda, Kenya, Rwanda, Tanzania, Israel şi Australia, la care s-au asociat şi unii episcopi conservatori din Anglia şi Statele Unite ale Americii, au decis boicotarea Conferinţei de la Lambeth, convocând o Conferinţă alternativă la Ierusalim, pentru perioada 22-29 iunie a.c.

Episcopii conservatori reproşează primatului Angliei, Dr. Rowan Williams, acceptarea unor tendinţe liberale ce prind rădăcini din ce în ce mai mult în Biserica Anglicană din Apus şi mai ales din America, unde a fost acceptată homosexualitatea. Acest fapt creează, în viziunea episcopilor conservatori, „confuzie şi nesupunere" şi loveşte chiar în temelia credinţei creştine, prin aceea că sfidează principiile Revelaţiei, cuprinse în Biblie, unde omul este prezentat în dubla ipostază de bărbat şi femeie, iar familia, alcătuită din cei doi soţi şi copiii care se nasc din unirea lor după legile firii, reprezintă cadrul hotărât de Dumnezeu pentru perpetuarea şi desăvârşirea fiinţei umane.

În aşteptarea unor noi informaţii despre evoluţia stării de lucruri din Biserica Anglicană, menţionăm că datele de mai sus au fost preluate din Buletinul de Informaţii „Episkepsis" (nr. 688, din 30 iunie 2008), publicat de Centrul Ortodox Chambésy – Geneva, al Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol.

Redacţia

Evaluare la Sibiu, de către o comisie mixtă a Conferinţei Bisericilor Europene (CBE) şi a Consiliului Conferinţelor Episcopale Europene (CCEE), a celei de-a Treia Adunări Ecumenice Europene (AEE3)

La 11 iulie 2008, Sibiul a fost vizitat de o delegaţie comună a CBE şi CCEE condusă de secretarii generali ai acestor două instituţii ecumenice europene, Venerabilul Colin Williams şi Monseniorul Aldo Giordano. Scopul vizitei la Sibiu a acestei delegaţii a fost de a se întâlni cu liderii bisericeşti locali, cu autorităţile oraşului şi cu persoanele implicate în organizarea AEE3 care a avut loc la Sibiu între 4-9 septembrie anul trecut, de a le mulţumi tuturor pentru contribuţia la acest eveniment ecumenic şi de a evalua rezultatele acesteia.

În cursul dimineţii, cei doi secretari generali au vizitat pe Înaltpreasfinţia Sa Prof. Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, pe Primarul Sibiului, Domnul Klaus Johannis, pe Excelenţa Sa Christoph Klein, Episcopul Bisericii Evanghelice CA din România, iar după-amiază au avut o întâlnire de lucru cu Mitropolitul Ardealului, Episcopul Klein, Excelenţa Sa György Jakubinyi, Arhiepiscopul romano-catolic de Alba-Iulia şi Comitetul local de organizare a AEE3.

În cadrul acestei întâlniri, mai întâi a fost evaluată AEE3 pe baza unor documente şi statistici oficiale emise de CBE şi CCEE. A fost subliniat excelentul angajament al Bisericilor locale la organizarea acestui eveniment, dar şi aspectele mai puţin pozitive, precum cele legate de conceptul Adunării, mai ales faptul că deşi mulţi delegaţi aveau o excelentă pregătire teologică şi ecumenică, acest lucru nu a putut fi folosit de Adunare în general datorită faptului că ei au avut prea puţine ocazii de a lua cuvântul. Apoi au luat cuvântul cei prezenţi, fiecare exprimându-şi impresiile legate de AEE3. Înaltpreasfinţia Sa, Mitropolitul Laurenţiu a prezentat oaspeţilor evaluarea Adunării Ecumenice organizate la Sibiu aşa cum a fost ea realizată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, exprimând apoi câteva opinii personale. Pentru Înaltpreasfinţia Sa important a fost mai ales faptul că delegaţii din întreaga Europă au avut posibilitatea de a experia spiritualitatea ortodoxă în special prin participarea la slujbele noastre. Rezultatele concrete ale AEE3 la nivel local se vor vedea peste ani, însă în mod clar ele au dus la o întărire a relaţiilor şi aşa excelente, dintre Bisericile istorice din Sibiu.

Lect. Dr. Daniel BUDA

„Un instrument de lucru folositor" în cunoaşterea istoriei bisericeşti universale

Astfel caracterizează **Preafericitul Părinte Patriarh Daniel** cele două volume de istorie generală, purtând semnătura distinsului dascăl universitar de Bizantinologie, **Pr. Prof. Dr. Vasile Muntean.**

Cartea apare în Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2008, însumând 840 de pagini, şi reprezintă – aşa cum arată **Preafericitul Părinte Patriarh** – „o muncă intensă, autorul studiind şi informându-se în mod conştiincios, a căutat să aducă informaţia istorică până la zi, lucrarea fiind foarte bogată în date... Pentru a întocmi această lucrare, Părintele Profesor nu s-a oprit cu cercetarea numai la lucrările şi articolele de specialitate apărute în limba română, ci a mers mult mai departe cu studiul, ca un autor care se respectă, şi a lecturat lucrări şi articole ale unor autori străini, specialişti în domeniul Istoriei bisericeşti. Lucrarea Părintelui Vasile Muntean are, pe lângă o bibliografie selectivă, aflată la începutul ei, şi o bibliografie tematică bogată, la sfârşitul fiecărei teme tratate, instrument de lucru care poate ajuta pe cel interesat în aprofundarea subiectului respectiv. Stilul lucrării este cursiv, fraza bine închegată, iar evenimentele istorice sunt descrise în mod sistematic şi cronologic, motiv pentru care lucrarea este accesibilă cititorului..."

Privind structura lucrării, observăm că autorul urmează modelul „cleric", în sensul că primul volum expune istoria creştinătăţii *„ab initio* – 1054"; iar al doilea volum, de la „1054 – până azi". La sfârşitul fiecărui volum sunt prezentate în sinteză aprecierile finale, apoi tabele cronologice şi materialul intuitiv, totalizând 106 ilustraţii, urmate de indicele tematic, onomastic şi toponimic, încât lucrarea redată într-o formă ştiinţifică şi grafică remarcabilă, răspunde întru totul normelor academice, împlinindu-şi obiectivul urmărit şi declarat de autorul ei, când spune, la sfârşit: „în cele două volume privind creştinismul m-am străduit să prezint, pe lângă evoluţia sa istorică, valorile imuabile ale Religiei iubirii, în năzuinţa de a fi cunoscute îndestulător de către cititori".

În felul acesta, Părintele Profesor Dr. Vasile Muntean, prin cele două volume de istorie bisericească universală, ne prezintă o viziune analitică şi sintetică asupra istoriei creştinismului, redată cu claritate şi distingere, împlinind anticul şi veşnic actualul principiu didactic: *Bene docet qui bene distinguit...*

Astfel, cartea oferă „un instrument de lucru folositor pentru cei ce se ocupă cu studiul Istoriei Bisericii, pentru studenţii în teologie, pentru cler şi mireni, şi pentru informarea tuturor celor ce vor să cunoască istoria creştinismului", conchide **Întaistătătorul Bisericii noastre** în „Cuvânt înainte", care prefaţează lucrarea; iar dacă istoria este „magistra vitae", şi aşa este, atunci prezenta apariţie editorială constituie un model viu, sugestiv şi orientativ în acest sens.

Pr. prof. dr. Sorin COSMA

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele *parohii vacante:*

1. Parohia **Prod** – Protopopiatul **Mediaş**
2. Parohia **Noiştat** – Protopopiatul **Agnita**
3. Parohia **Vecerd (Metiş)** – Protopopiatul **Agnita**
4. Parohia **Chirpăr** – Protopopiatul **Agnita**
5. Parohia **Merghindeal** – Protopopiatul **Agnita**
6. Parohia **Măieruş** – Protopopiatul **Rupea**
7. Parohia **Comana de Sus** – Protopopiatul **Rupea**
8. Parohia **Şercăiţa** – Protopopiatul **Făgăraş**
9. Parohia **Sohodol Vechi** – Protopopiatul **Bran-Zărneşti**
10. Parohia **Spitale V Braşov** – Protopopiatul **Braşov**

Termen de concurs: **15 iulie – 15 august 2008**

Cei care doresc să ocupe acest post vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând (unde e cazul) adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula
Consilier administrativ-bisericesc

Cânta-voi Domnului cântare nouă...

Gânduri la adormirea în Domnul a Părintelui Mihail Rusu

Zilele miezului de iulie ale acestui an s-au întristat. *Catedrala mitropolitană* din Sibiu, vatra altarelor ardelene, a pierdut pe unul dintre preoţii săi slujitori, care cu rugăciunea şi cuvântul său înalt a bucurat inimile credincioşilor, le-a purtat durerile la cer şi le-a dăruit mângâierea sfatului înţelept, a binecuvântat pruncii şi încununat iubirile, dar, mai ales, a cântat Domnului cu glas binecuvântat.

Distinsă figură preoţească a Sibiului ortodox, *Părintele Ic. Stavr. Mihail Rusu* a marcat cu activitatea sa nu doar parohia *Sibiu-Cetate* sau *administraţia Eparhială*, ci multe din parohiile Mitropoliei, fiind invitat în dese rânduri să înfrumuseţeze, cu predica şi cântarea, hramuri şi praznice. Modelul oferit prin slujirea la Catedrală a marcat de asemenea slujirea viitoare a multora dintre studenţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. La vremea înmormântării sale, a cărei slujbă a avut loc în data de 17 iulie, săvârşită de către un sobor impresionant de preoţi şi diaconi, cuvântul de iertăciune a fost mult uşurat de o *Biografie* a Părintelui realizată de către el însuşi, la un moment de cumpănă a anului 2006. Din ea ne îngăduim şi noi să spicuim câteva date.

Părintele Mihail Rusu s-a născut la data de *28 septembrie 1932* în comuna *Sălişte*, jud. Sibiu, din părinţii Ioan Rusu şi Ana, născută Nistor. A fost cel mai mic dintre cei şase fraţi, „dintre care doi au murit în copilăria lor". Şcoala primară şi Liceul Comercial le-a urmat în arealul de românism autentic al Mărginimii Sibiului, în Sălişte, de unde se va îndrepta spre Facultatea de Teologie din Sibiu. Vocaţia pentru slujirea lui Dumnezeu, dar din copilărie, când de la 8-9 ani cunoştea toate rânduielile bisericeşti şi cele 8 glasuri, avea să fie împlinită în treapta preoţească, începută prin hirotonirea şi numirea sa în parohia Sălişte III, la data de 13 septembrie 1955. Înzestrat cu o voce minunată, încă din timpul liceului fiind solist al renumitei *Corale săliştene*, Părintele Rusu a obţinut numeroase premii, dintre care cel care l-a bucurat cel mai mult a fost premiul I naţional, obţinut în 1959.

Anul 1955 avea să fie, de asemenea, anul în care Dumnezeu i-a dăruit şi binecuvântata însoţire cea întru Hristos şi Biserică, prin Taina Cununiei, cu distinsa profesoară Ana Velea, fiică a regretatului preot sălişteanAurel Velea. O căsnicie binecuvântată, ca soţ, tată, socru şi bunic, Părintele fiind pentru cei dragi bucurie şi mângâiere, rugător cu osârdie dinaintea Dumnezeului celui viu.

Anii 1964-1971 l-au aflat ca funcţionar al Bibliotecii „ASTRA" din Sibiu, ca inspector bibliograf, timp în care şi-a finalizat studiile juridice la Facultatea de Drept din Cluj Napoca, studii care i-au îngăduit să fie admis între consilierii Arhiepiscopiei Sibiului, mai întâi ca jurisconsult (1971-1975) apoi, chemat de către Mitropolitul Nicolae Mladin, în postul de consilier economic (1976-1980), de la data de 1 ianuarie 1981, fiind transferat, la cerere, ca preot la Catedrala Mitropolitană, de unde avea să se pensioneze în anul 2008, cu prea puţin timp înainte de trecerea sa la cele veşnice.

În autobiografia sa Părintele mulţumea milostivului Părinte Ceresc că, spre finalul vieţii l-a învrednicit să fie „ un modest condeier al slovelor sfinte" reuşind să tipărească o serie de 7 „cărţi de ordin religios-bisericesc". Cărţile Părintelui, cărora am avut bucuria de a le fi cel dintâi lector, au şi ele propria poveste, fiind modul prin care slujitorul amvonului a încercat să nu întrerupă comuniunea şi comunicarea cu credincioşii. Astfel au văzut lumina tiparului, rând pe rând, între anii 2002-2004, *„Pe urmele lui Iisus* – jurnal de călătorie în Ţara Sfântă", *„Lumină din lumină*, predici la Duminicile de peste an" (vol. I), *„Lumină din lumină*, predici la Praznicele împărăteşti şi la sărbători ale sfinţilor de peste an" (vol. II), *„Viu va fi sufletul meu* – predici la înmormântări", *„Apa şi simbolismul ei liturgic"*, acestora adăugându-se, cu o săptămână înaintea de plecarea sa în veşnicie, două lucrări cu totul speciale. O antologie de întâmplări adevărate, *„ Povestiri adevărate, de la lume adunate şi la lume date"*, în fapt o savuroasă istorie vie a Mărginimii şi o carte de *„ Predici la cununii"*, pe care nu a mai apucat să o vadă tipărită, dar care a constituit darul familiei Părintelui pentru slujitorii de la înmormântarea acestuia. Scriam în prefaţa ei, pe care i-o citeam Părintelui cu o săptămână doar înainte de stingerea sa, pe când nu gândeam la grabnica noastră despărţire: „Cartea aceasta ţine în ea şi o lecţie de viaţă. Ea descoperă adevărul că pentru un preot *venirea* pensiei nu înseamnă *ieşirea* la pensie. Ci continuarea, cu aceeaşi bucurie, a misiunii pe care Dumnezeu ţi-a dăruit-o, pentru a te face părtaş dumnezeieştii bucurii. Smerit şi limpede, ea este de ajutor acelora care caută să-şi perfecţioneze rostirea şi vestirea bunelor vestiri ale Evangheliei".

Nu credem că putem alege mai bună încheiere acestui articol de aducere-aminte decât cuvintele pe care Părintele însuşi le-a aşezat otpust gândurilor sale autobiografice: *„În primul rând şi ultimul rând, mulţumesc lui Dumnezeu pentru tot ajutorul ce mi l-a dat în viaţă, pentru părinteasca lui purtare de grijă, pentru toate darurile Sale bogate, pe care cu multă generozitate divină mi le-a dăruit; mulţumesc de asemeni bunilor mei colegi de împreună slujire la altarul străbun şi tuturor credincioşilor păstoriţi de mine, cărora le păstrez o plăcută amintire şi veşnică recunoştinţă."*

Cu aceste gânduri către noi, cei rămaşi, Părintele Mihail Rusu a plecat spre amvonul cerului, cântare nouă cântând. L-au însoţit, la vremea plecării, Consilieri ai Mitropoliei, Profesori ai Facultăţii de Teologie, Preoţii Catedralei, Părinţii protopopi din Sibiu şi Sălişte, însoţiţi de preoţi şi diaconi precum şi un mare număr de credincioşi. Mesajele de condoleanţe ale ÎPS Sale ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolit al Ardealului şi Arhiepiscop al Sibiului precum şi PS Sale PS Dr. Visarion Bălţat, Episcopul Tulcii, au subliniat nu doar personalitatea Părintelui, ci şi nevoia ca noi, cei rămaşi, să purtăm în rugăciunile şi dragostea noastră pe cel care şi-a dăruit, mai bine de 50 de ani, energia umană zidirii duhovniceşti a poporului lui Dumnezeu.

Aşezat în cimitirul Dumbrava din Sibiu, Părintele nu a rămas singur. Cu el a plecat spre zarea cântărilor celor noi cerul întreg al faptelor sale, smerit slujitor al Altarului şi Neamului românesc.

Dumnezeu să-i facă parte de mântuire, în Raiul veşnicei Împărăţii!

Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin NECULA

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului

– iunie 2008 –

• **Duminică, 1 iunie.** Î.P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Catedrala mitropolitană din Sibiu.

• **Luni, 2 iunie.** A participat la Catedrala mitropolitană, la Sfânta Liturghie oficiată cu prilejul festivităţii de absolvire a studenţilor anului IV de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Cu această ocazie a adresat celor prezenţi un cuvânt duhovnicesc.

• **Marţi, 3 iunie.** A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 4 - Joi, 5 iunie.** A participat la Mănăstirea Neamţ, la manifestările prilejuite de proclamarea oficială a canonizării a nouă părinţi cuvioşi din ţinutul Neamţului: Cuvioşii Simeon şi Amfilohie de la Pângăraţi, Sfântul Cuvios Chiriac de la Tazlău, Sfinţii Cuvioşi Iosif şi Chiriac de la Bisericani, Sfinţii Cuvioşi Rafael şi Partenie de la Agapia Veche, Sfântul Cuvios Iosif de la Văratec şi Sfântul Cuvios Ioan de la Râşca şi Secu.

• **Vineri, 6 iunie.** A participat la Mănăstirea Neamţ, la şedinţa Sinodului Permanent.

• **Sâmbătă, 7 - Duminică, 8 iunie.** A participat la manifestările prilejuite de întronizarea Înaltpreasfinţitului Teofan Savu în scaunul de Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei.

• **Luni, 9 - Marţi, 10 iunie.** A participat la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, la lucrările simpozionului *„Suferinţa la sfârşitul vieţii din perspectivă medicală, etică şi teologică"*, organizat de Mitropolia Ardealului, Fundaţia Hospice „Casa Speranţei" din Braşov şi Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

• **Vineri, 13 iunie.** A examinat grupele de master de la Facultatea de Teologie.

• **Duminică, 15 iunie.** *Praznicul Pogorârii Sf. Duh.* A oficiat Sfânta Liturghie şi a predicat la Catedrala mitropolitană din Sibiu.

• **Luni, 16 iunie.** *Praznicul Sfintei Treimi – hramul Catedralei mitropolitane.* A oficiat Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană împreună cu PS Visarion Bălţat, Episcopul Tulcii şi cu PS Irineu Slătineanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Râmnicului.

• **Marţi, 17 iunie.** A prezidat comisia examenului de licenţă la Facultatea de Teologie. În aceeaşi zi, a participat la şedinţa senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu.

• **Miercuri, 18 iunie.** A avut program de lucru la cabinet. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Joi, 19 iunie.** A prezidat la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus întâlnirea profesorilor de Teologie Liturgică de la Facultăţile de Teologie din ţară.

• **Vineri, 20 iunie.** A participat la lucrările Comisiei Teologice din cadrul Consiliului Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare (Ministerul Educaţiei şi Cercetării).

• **Duminică, 22 iunie.** A săvârşit Sf. Liturghie la Biserica „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" din Braşov. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Ioan Voineag şi întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Mihai Manolache. În aceeaşi zi a binecuvântat începutul lucrărilor la aşezământul social al parohiei.

• **Marţi, 24 iunie,** *Sărbătoarea Naşterii Sf. Ioan Botezătorul.* A oficiat împreună cu PS Galaction Stângă, Episcopul Alexandriei şi Teleormanului, slujba de sfinţire a Bisericii „Sf. Ioan Botezătorul" de la Schitul din Poiana Braşov. A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi a binecuvântat şi capela „Naşterea Maicii Domnului" de la Spitalul Militar „Regina Maria" din Braşov. După-amiază, a inaugurat noua librărie a Arhiepiscopiei Sibiului din Braşov.

• **Miercuri, 25 – Duminică, 29 iunie.** A participat la Melbourne (Australia), la întronizarea Preasfinţitului Mihail Filimon în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române pentru Australia şi Noua Zeelandă.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

(urmare din p. 6)

Demersuri în vederea regăsirii unităţii bisericeşti a românilor ortodocşi din America

Anul 2008 reprezintă pentru Ortodoxia românească de pe continentul american un an de graţie, pe de o parte, datorită împlinirii a 125 de ani de la naşterea primului episcop ortodox român din America, a Preasfinţitului Policarp Moruşca (1883-1958), cât şi a 50 de ani de la mutarea sa la Domnul, iar pe de alta, datorită reluării într-un ritm mult mai susţinut a dialogului dintre cele două Eparhii româneşti din America, despărţite datorită „vitregiei vremurilor" în anul 1947.

După cum se cunoaşte, din anul 1993, Episcopia Ortodoxă Română din America şi Arhiepiscopia Ortodoxă din cele două Americi se află în dialog, căutând redobândirea unităţii bisericeşti a românilor de dincolo de Atlantic, a acelei unităţi existente pe vremea episcopului Policarp Moruşca.

Imediat după alegerea şi întronizarea Părintelui Patriarh Daniel, Patriarhul B.O.R., dialogul dintre cele două Eparhii româneşti din America a dobândit o efervescenţă mult mai evidentă. Între 25-27 februarie a.c. delegaţii Episcopiei Ortodoxe Române din America, la cererea acestora, în prezenţa Î.P.S. Părinte Nathanael, au avut convorbiri la Bucureşti cu delegaţia B.O.R., din care a făcut parte şi Î.P.S. Părinte Nicolae Condrea, ca membru al Sf. Sinod al B.O.R., şi personal, cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Comisia de dialog a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de la Chicago aflată sub jurisdicţia Patriarhiei Române nu a participat, datorită caracterului aparte al acestei întruniri, în care s-a dorit clarificarea anumitor aspecte istorice ce ţineau de relaţia exclusivă a Episcopiei de la Vatra Românească cu Biserica Ortodoxă Română.

În cadrul întâlnirii la care ne referim s-au discutat în primul rând cauzele despărţirii, recunoaşterea persecuţiilor şi a suferinţelor episcopilor Policarp şi Valerian, ajungându-se la punctul în care cele două părţi au găsit o formă de iertare reciprocă pentru greşelile trecutului. S-au discutat apoi parametrii eclesiologici ai continuării dialogului dintre cele două eparhii româneşti din America.

Socotind că Ortodoxia românească din America are o vechime considerabilă şi face parte din contextul unei Ortodoxii continentale bine articulate, în speranţa că cele două eparhii româneşti de dincolo de Atlantic vor face paşi spre reconciliere, Biserica Ortodoxă Română a propus formula unei autonomii maximale, cu atribute care ulterior s-au fixat de către cele două comisii de dialog în documentul în 20 de puncte, intitulat: „Propunere pentru înfiinţarea Mitropoliei Ortodoxe Române din America de Nord".

La Bucureşti s-au discutat aşadar doar parametrii eclesiologici: autonomie maximală (de tip Finlanda), Sinod româno-american propriu, neapartenenţa mitropolitului primat la Sinodul B.O.R., cu dreptul de a participa ca oaspete (ca legătură de comuniune), primirea Sf. Mir de la Biserica Ortodoxă Română (ca legătură canonică). În contextul acestor discuţii, Prefericitul Părinte Patriarh Daniel a subliniat ideea de comuniune, nu de jurisdicţie; de asemenea, s-a făcut precizarea că viitoarea Mitropolie nu va fi într-o relaţie de subordonare, adică nu *sub*, ci *cu* Patriarhia Română. Potrivit unui comunicat al Biroului de Presă al Patriarhiei Române „Sfântul Sinod al B.O.R. a fost informat de aceste convorbiri şi a încurajat reunificarea celor două Eparhii ortodoxe româneşti".

Congresele celor două Eparhii româneşti din America au aprobat continuarea dialogului, ca şi perfectarea documentului: „Propunere pentru înfiinţarea Mitropoliei Ortodoxe Române din America de Nord". Acceptat de către ambele comisii de dialog, documentul cu pricina reliefează faptul că cele două eparhii doresc să se unească şi au idealuri comune. Unitatea bisericească a românilor americani se doreşte a fi o unitate realizată de către românii americani, pentru românii americani, care au deja experienţa unui secol de viaţă bisericească.

Din Comunicatul de presă emis de către Episcopia Ortodoxă Română din America, după desfăşurarea celui de al 76-lea Congres Anual al Episcopiei, în zilele de 4-5 iulie, Congres la care au participat peste 110 delegaţi, preoţi şi mireni, din Statele Unite şi Canada, aflăm că documentul la care ne referim a fost prezentat, explicat şi dezbătut în integralitatea sa, adoptându-se şi o rezoluţie, prin care se afirmă că documentul amintit „reprezintă o bază acceptabilă pentru continuarea lucrărilor Comisiei Mixte de Dialog în vederea alcătuirii unei propuneri definitive care va fi prezentată B.O.R.", ca şi necesitatea înfiinţării de comun acord a comisiilor speciale pentru „Statutul şi Regulamentul Mitropoliei", pentru „Jurisprudenţă", pentru „Finanţe" etc., subliniindu-se totodată faptul că unificarea celor două Eparhii româneşti este o lucrare „în curs de evoluţie" şi nu ceva realizat, cum s-a anunţat eronat în presă.

Membrii Congreselor celor două Eparhii româneşti din America pot fi aşadar felicitaţi pentru decizia de continuare a dialogului în spiritul documentului „Propunere pentru înfiinţarea Mitropoliei Ortodoxe Române din America de Nord". Sperăm ca dialogul bilateral al celor două eparhii să fie încununat în anul 2009 prin actul solemn al regăsirii plenare a unităţii bisericeşti a românilor dintre Atlantic şi Pacific.

Menţionăm că, prin stipularea la punctul VIII al documentului a faptului că „ierarhii Mitropoliei, inclusiv Mitropolitul Primat, vor fi aleşi de către Congresul Mitropolitan dintre candidaţii cercetaţi canonic şi aprobaţi de către Sinodul Mitropolitan", Mitropolia Ortodoxă Română din America de Nord va deveni singura eparhie românească, în care, potrivit perceptelor şaguniene, mirenii îşi vor putea vota alături de clerici, ierarhii care să-i păstorească.

(*Surse*: www.romfea.gr, www.roea.org, www.basilica.ro, www.greekorthodox-alexandria.org)

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Arhimandrit Emilianos Simonopetritul, *Avva Isaia, Cuvinte ascetice*, Editura Sfântul Nectarie, Arad, 2008, 446 p.

În colecţia *Tâlcuiri la Filocalie*, iniţiată şi susţinută prin traduceri de către Părintele Agapie Corbu, a văzut lumina tiparului, ca prim volum, lucrarea Părintelui Emilianos Simonopetritul, *Avva Isaia, Cuvinte ascetice.* În 12 capitole sunt lămurite, în duhul de rugăciune şi trăire a adevărurilor filocalice, aşa cum persistă ele, încă, în Muntele Athos, Cuvintele Avvei Isaia, cel despre a cărui viaţă nu se cunosc prea multe, dar ale cărui gânduri au dat sens mântuitor multora dintre creştinii care au căutat în Filocalie izvorul aflării mântuirii. Putem chiar, urmărind conţinuturile capitolelor, să remarcăm cu uşurinţă că Gheronda Emilianos propune un scurt manual de vieţuire monahală: *Porunci fraţilor celor dimpreună cu el; Despre starea începătorilor şi a celor din chilii; Despre conştiinţa celor ce locuiesc în chilii; Despre poruncile date celor credincioşi şi despre zidirea celor ce voiesc să locuiască cu pace împreună; Despre cei ce voiesc să se liniştească în bună linişte; Despre virtuţi; Apoftegme; Apoftegme despre lucrarea plânsului; Porunci celor ce s-au lepădat; Despre bucuria făcută sufletului care voieşte să slujească lui Dumnezeu; Despre gândurile lepădării şi ale înstrăinării; Despre pocăinţă.* Toate acestea ne sunt oferite în ţesătura exegetică a unui mare omilet şi trăitor al veacului nostru, Părintele Emilianos, spre lămurirea unora dintre resorturile care alcătuiesc viaţa cea plină de har a monahului, neuitând valabilitatea unei remarci făcute de către tâlcuitor: „aceste cuvinte, deşi sunt adresate [de către Isaia] fiilor lui duhovniceşti, privesc orice suflet care urmează calea duhovnicească în această viaţă" (p. 9).

Pentru cititorul român cartea mai poartă în ea o mare bucurie. Aceea a întâlnirii, după cele două volume de *Cateheze Monahale*, publicate în anii din urmă la Editura Deisis, cu verbul plin de lumină şi har al unuia dintre cei mai mari trăitori şi propovăduitori ai Ortodoxiei greceşti moderne şi nu numai. Părintele Emilianos, adânc cugetător şi minunat tâlcuitor al Scripturii şi Părinţilor, ni se descoperă aici în toată frumuseţea doxologică a cuvântului predicat. Un mare merit revine şi traducătorului care alege ca simplitatea curată a verbului patristic să se conserve printr-un limbaj românesc curat şi fără inutile forţări.

Monah Theoclit Dionisiatul, *Sfântul Diadoh al Foticeii, Capetele despre cunoştinţă*, Editura Sfântul Nectarie, Arad, 2008, 248 p.

Acelaşi traducător, Ierom. Agapie Corbu, ne propune ca volum al doilea al colecţiei *Tâlcuiri la Filocalie*, lucrarea unui alt Părinte de seamă al spiritualităţii athonite moderne, Părintele Theoclit Dionisiatul. De astă dată exegeza are în vedere lucrarea Sfântului Diadoh al Foticeii, *Capete despre cunoştinţă*, ale cărei chei teologice ne sunt puse la îndemână de tânărul traducător: legătura fundamentală între Taina Botezului şi viaţa duhovnicească, Botezul fiind sămânţa din care creşte viaţa duhovnicească; importanţa simţirii duhovniceşti a minţii care *sesizând realităţile distincte din lumea nevăzută*, ne conduce în urcuşul către Dumnezeu; prezentarea legăturii dintre rugăciunea lui Iisus şi curăţia minţii şi înfăţişarea locului central pe care îl are această rugăciune în lupta cu gândurile (...); descrierea lucrărilor Duhului Sfânt asupra minţii omului şi desluşirea lor de diferitele lucrări şi influenţe înşelătoare venite din partea duhurilor viclene (p. 12).

Aceşti parametrii exegetici îi dezvoltă şi Gheronda Theoclit, cunoscut cititorului român în primul rând prin lucrarea *Dialoguri la Athos* (Editura Deisis, 1994, 2 vol.), permiţând o adâncire a textelor Sfântului Diadoh, unul dintre primii teologi ai rugăciunii inimii din spaţiul Ortodoxiei. O exegeză caldă, venită nu numai din cunoaşterea textului filocalic cât, mai ales, din cunoaşterea lui Dumnezeu, din părtăşia cu izvorul Cel nesecat al adevăratei cunoaşteri. Cartea constituie, credem noi, o minunată odihnă în lectura duhovnicească, legând pe cititor la firul de aur al bucuriei duhovniceşti.

Sfântul *Nectarie* de Eghina, *Despre preoţie*, Editura Sophia, Bucureşti, 2008, 143 p.

Dintre multele cărţi apărute în vremea din urmă am reţinut, cu bucurie, o traducere – realizată de Paraschiva Grigoriu. Scurtul tratat „Despre preoţie" al Sfântului Ierarh Nectarie, cel ce odihneşte în Eghina, prezent în ultimii ani în multe dintre preocupările cărturăreşti şi de rugăciune ale credincioşilor noştri. Construit în stilul clasic, al unui manual practic pentru seminarişti sau studenţi, acest scurt tratat vădeşte, dacă mai era nevoie, adâncimea şi simplitatea lucidă a teologiei Sfântului Ierarh. Construit în jurul unui miez evanghelic, tratatul argumentează, unei societăţi greceşti ce aluneca în 1907 spre modernism contestatar, nu doar rădăcinile preoţiei ci şi nevoia de preoţie, ca Taină şi lucrare a lui Dumnezeu. De aici valabilitatea ei, perenitatea ei legată de succesiunea apostolică şi viaţa în Hristos a slujitorului sfântului Altar. La vremea de acum, a falselor teologii despre hirotonie şi reinflamarea primatelor ierarhice de tot felul, mai ales venind dinspre Apus, cartea aceasta vine să reamintească bucuria argumentului cinstit, izvorât din Scriptură şi Părinţi, din experienţa de har a Bisericii.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte;
Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 29-32 — 1 şi 15 august 2008

*„Fericiţi sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi-l păzesc pe el”**

Cuvintele acestea pe care le-am pus în fruntea cuvântării mele au fost rostite de Domnul nostru Iisus Hristos şi au fost cuprinse în Evanghelia care s-a citit la această Sf. Liturghie. O femeie, minunându-se de cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a gândit la Maica Domnului şi cu gândul la Maica Domnului a ridicat glas şi a zis în faţa oamenilor care erau de faţă, adresându-se Domnului Hristos cu privire la Sfânta Sa Maică: *„Fericit este pântecele care Te-a purtat şi sânii la care ai supt”*. Iar Domnul nostru Iisus Hristos a răspuns: „Aşa este. Fericiţi sunt şi cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi îl păzesc pe el”. Dacă am cunoaşte numai cuvintele acestea care au fost rostite de Domnul Hristos, în împrejurarea pe care am pomenit-o, am şti cu toţii că sunt fericiţi cu adevărat cei ce ascultă dar şi împlinesc cuvântul lui Dumnezeu. Despre cuvântul Său Domnul Hristos a spus: „cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”. Tot Domnul nostru Iisus Hristos a spus despre cuvintele Sale că sunt duh şi sunt viaţă şi în rugăciune către Tatăl Ceresc a zis, după mărturia Sf. Evanghelist Ioan: „cuvântul Tău este adevărul”. Sunt multe locuri în Sf. Evanghelie în care se spun cuvinte despre fericire, despre calea fericirii. Dar dacă numai cuvintele acestea le-am şti din tot ce a spus Mântuitorul nostru Iisus Hristos, am şti că, pe calea fericirii merg aceia care împlinesc cuvântul lui Dumnezeu şi, bineînţeles, că nu merg pe calea fericirii cei care nu împlinesc cuvântul lui Dumnezeu. Ca să împlineşti cuvântul lui Dumnezeu trebuie să crezi în Dumnezeu şi ca să crezi în Dumnezeu trebuie să ştii ceva despre Dumnezeu. Începutul

este credinţa. De unde ştim? Din cuvântul Mântuitorului. Cele dintâi cuvinte pe care Domnul Hristos le-a spus ca propovăduitor, după mărturia Sf. Evanghelist Marcu, sunt acestea: „S-a apropiat Împărăţia lui Dumnezeu, pocăiţi-vă şi credeţi în Evanghelie”. La sfârşitul Sf. Evangheliei de la Marcu citim cuvinte pe care le-a spus Domnul Hristos după Înviere când le-a zis ucenicilor: „Propovăduiţi Evanghelia la toată făptura”. Şi nu s-a oprit aici, ci a spus mai departe: „cel ce va crede şi se va boteza, se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi”. Deci să credem în Domnul Hristos, să credem în Evanghelie, să credem în Dumnezeu-Tatăl, să credem în Dumnezeu-Duhul Sfânt, să credem în Maica Domnului, să credem în Sfinţii lui Dumnezeu, să credem în tot ceea ce este cuprins în învăţătura Bisericii noastre. Şi dacă credem cu adevărat, atunci ne supunem voii lui Dumnezeu, aşa cum s-a supus Maica Domnului când, aflând că va fi mamă a Mântuitorului, când a aflat de la îngerul binevestitor că Duhul Sfânt se va coborî peste ea şi puterea celui Preaînalt o va umbri şi că Sfântul care se va naşte din ea Fiul lui Dumnezeu se va numi, a zis: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău”. Deci s-a supus cu mintea faţă de ceea ce i-a cerut Dumnezeu prin înger. Noi însă avem mintea care discută cu Dumnezeu în loc să se supună fără discuţie. Noi am putea să urmăm Maicii Domnului dacă ne-am supune cu mintea aşa cum s-au supus cei care au auzit de la Maica Domnului cuvânt de îndrumare, la nunta din Cana Galileii, când Maica Domnului le-a spus: „Faceţi ceea ce vă va spune El”. Fără îndoială, iubiţi credincioşi, că şi noi toţi trebuie să facem ceea ce vrea Domnul

(continuare în p. 2)

Arhim. TEOFIL PĂRĂIAN

* Cuvânt de învăţătură la Sfânta Liturghie din ziua de 15 august, Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului.

VREDNIC ESTE !
Alegerea şi hirotonirea Preacuviosului Părinte Arhimandrit ANDREI MOLDOVAN ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Postul de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, vacantat prin alegerea Preasfinţitului dr. Visarion Răşinăreanu ca episcop titular al Tulcii, a fost completat, prin alegerea de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Înaltpreasfinţitului dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, a Preacuviosului Arhimandrit Andrei Nicolae Moldovan, stareţul mănăstirii Făgeţel (jud. Harghita) şi exarh al mănăstirilor din Episcopia Covasnei şi Harghitei. Acest eveniment a avut loc în şedinţa sinodală din data de 9 iulie 2008.

Hirotonirea întru arhiereu a noului ales episcop-vicar a fost săvârşită în 15 august – ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus.

În conformitate cu prevederile tipiconale, în preziuă, la orele 17^{00}, s-a oficiat vecernia, în biserica nouă a mănăstirii. Au participat Înaltpreasfinţitul dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfinţitul dr. Irineu Popa, noul arhiepiscop al Craiovei şi mitropolitul Olteniei, Înaltpreasfinţitul dr. Serafim Joantă, întâistătătorul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania şi Europa Centrală, Înaltpreasfinţitul dr. Andrei Andreicuţ, arhiepiscop al Arhiepiscopiei Alba-Iuliei, Preasfinţitul Ioan Selejan, episcop al Covasnei şi Harghitei, Preasfinţitul dr. Macarie Drăgoi, noul episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord cu sediul la Stockholm şi Preasfinţitul Paisie Lugojanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei.

După otpust, a avut loc Ipopsifierea, adică anunţarea şi chemarea candidatului la treapta arhieriei, iar în continuare, la altarul din pădurea din imediata vecinătate a incintei mănăstirii, s-a cântat Prohodul Adormirii Maicii Domnului. A urmat apoi slujba utreniei, în finalul căreia a avut loc Mărturisirea de credinţă a celui chemat spre a primi harul hirotoniei întru arhiereu.

Ierarhii prezenţi i-au adresat candidatului întrebări în legătură cu unele aspecte ale credinţei, fiind vizate mai ales probleme dogmatice dezbătute în sinoadele ecumenice, ca urmare a unor răstălmăciri din partea ereticilor. Explicaţia supunerii candidatului la un astfel de dialog-interogatoriu (am folosit aceşti doi termeni întru cât aşa se şi desfăşoară, public, acest moment premergător hirotoniei) trebuie căutată în convingerea că mântuirea se dobândeşte şi prin cunoaşterea şi mărturisirea adevărului Evangheliei, aşa cum a fost formulat acesta în Sinoadele ecumenice şi cum s-a păstrat şi s-a transmis de către magisteriul Bisericii, pe parcursul secolelor. Cum episcopul este răspunzător nu numai de propria sa mântuire, ci şi de a tuturor celor ce i s-au încredinţat spre păstorire, este de la sine înţeles că el trebuie să fie pe deplin temeluit în ortodoxia credinţei. Iar lucrul acesta trebuie să fie confirmat prin gura a doi sau trei martori. În cazul la care ne referim au fost acolo, aproape de

(continuare în p. 3)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

HOTĂRÂRE SINODALĂ
privind alegerea noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Înaltpreasfinţiei Sale
Înaltpreasfinţitului LAURENŢIU
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

ÎNALTPREASFINŢIA VOASTRĂ,

Cu frăţească dragoste Vă aducem la cunoştinţă că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa din 9 iulie 2008, a luat în examinare adresa nr. 1552/32008 a Arhiepiscopiei Sibiului cu propunerea Înaltpreasfinţiei Voastre făcută în consultare cu Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului pentru alegerea Preacuviosului Arhimandrit ANDREI (Nicolae Moldovan) în postul vacant de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Având în vedere că în sprijinul propunerii Înaltpreasfinţiei Voastre de alegere a unui nou episcop-vicar la Arhiepiscopia Sibiului, s-au reţinut următoarele argumente: *Existenţa la Arhiepiscopia Sibiului a postului de episcop-vicar rămas vacant prin*

(continuare în p. 4)

MESAJUL
Preşedintelui României, cu prilejul alegerii noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Preasfinţia Voastră,

Doresc să vă adresez sincerele mele felicitări şi urări de slujire rodnică în demnitatea de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului şi să transmit totodată salutul meu cordial tuturor credincioşilor care v-au întâmpinat astăzi în mijlocul lor.

Hirotonia întru arhiereu a Preasfinţiei Voastre este un prilej de bucurie pentru toţi credincioşii ortodocşi din Mitropolia Ardealului, cu atât mai mult cu cât astăzi întreaga comunitate fraternă a Bisericii sărbătoreşte Adormirea Maicii Domnului, ocrotitoarea acestui aşezământ închinat Sfinţilor Brâncoveni.

Sunt convins că experienţa duhovnicească pe care aţi dobândit-o ca stareţ ai Mănăstirii Făgeţel şi ca exarh al mănăstirilor din Eparhia Harghitei, precum şi pregătirea academică, vă vor ajuta să îndepliniţi misiunea pastorală pe care v-a încredinţat-o Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Apreciind însemnătatea istorică şi culturală a mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus pentru Mitropolia Ardealului şi pentru istoria spiritualităţii ortodoxe româneşti, vă rog să primiţi, Preasfinţia Voastră, cele mai calde urări de împlinire a slujirii pe care v-a încredinţat-o Biserica.

TRAIAN BĂSESCU
Preşedintele României

MESAJUL
Ministrului Culturii şi Cultelor

Este un moment deosebit pentru noi toţi. Ne găsim astăzi împreună într-o superbă unitate de suflet: români creştini ortodocşi pentru a prăznui una dintre cele mai importante sărbători ale creştinătăţii: „Adormirea Maicii Domnului”, aici, în preajma acestui minunat aşezământ brâncovenesc. Suntem aici cu adevărat ca într-o grădină, o grădină a Maicii Domnului. Dar să nu uităm că şi unii străini şi unii bărbaţi vestiţi ai noştri spuneau, despre întreaga Românie, că este grădina Maicii Domnului. Într-adevăr, această ţară a noastră, cu formă de inimă, cum spunea un mare poet român, ei bine întreaga Românie este Grădina

(continuare în p. 4)

Adrian IORGULESCU
Ministrul Culturii şi Cultelor

„Fericiţi sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi-l păzesc pe el”

(urmare din p. 1)

Hristos, ceea ce vrea Mântuitorul nostru. Fără aceasta nu putem să-i slujim lui Dumnezeu. Or, cel ce crede trebuie să-I şi slujească lui Dumnezeu. Deci, cel ce crede acela Îi împlineşte cuvântul Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi prin aceasta ajunge ca împlinitor al cuvântului Mântuitorului, al poruncilor Mântuitorului, ajunge slujitor lui Dumnezeu. Întâi e credincios, apoi e slujitor lui Dumnezeu. Şi pe măsură ce împlineşte cuvântul lui Dumnezeu, pe măsură ce face voia lui Dumnezeu, acela trebuie să-L cunoască pe Dumnezeu şi devine cunoscător de Dumnezeu. Şi cunoscător de Dumnezeu fiind, este şi iubitor de Dumnezeu pentru că nu se poate să-L cunoşti pe Dumnezeu şi să nu-L iubeşti şi dacă-L iubeşti ajungi la starea de fericit. Iubiţi credincioşi, în limba greacă aceste stări sufleteşti se pun şi ca nume de botez, astfel, credincios lui Dumnezeu se zice Teoctist, cel care e credincios lui Dumnezeu, deci Teoctist ajunge să fie Teodul, supus lui Dumnezeu, cum a fost Maica Domnului când a zis: „iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău”. Cel care e Teodul, împlinitor al voii lui Dumnezeu, devine cunoscător de Dumnezeu şi asta se numeşte Teognost şi cel care e cunoscător de Dumnezeu, cel iubitor de Dumnezeu e Macarie şi Macarie este fericit.

Deci, iubiţi credincioşi, dacă am şti numai cuvântul acesta al Domnului Hristos: „Fericiţi sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi-l împlinesc pe el”, am avea un punct de plecare spre fericire, spre fericirea pe care ne-o dă Dumnezeu, în condiţiile în care credem cu adevărat în El şi nu doar că ni se pare că credem în Dumnezeu, pentru că sunt mulţi care se numără între credincioşi şi de fapt sunt necredincioşi, trăiesc viaţă de necredincioşi şi doar zic că sunt credincioşi. Sunt mulţi care se numesc credincioşi de către ei înşişi şi nu au o legătură cu Maica Preacurată, nu ştiu rugăciuni către Maica Domnului, nu ştiu să spună: „Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe tine Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită şi preanevinovată şi Maica Dumnezeului nostru”. Nu ştiu că Maica Domnului este mai înaltă decât cerurile şi mai curată decât strălucirile soarelui; nu ştiu că Maica Domnului este uşa cea cerească, ce din oameni a răsărit şi pe Stăpânul L-a născut, nu ştiu că Maica Domnului este mai presus de Heruvimi şi de Serafimi. Nu măresc pe Maica Domnului, neglijează pe Maica Domnului şi să ştiţi că cei care neglijează pe Maica Domnului n-au credinţă în Maica Domnului aşa cum şi cei care neglijează pe Dumnezeu, nu iau aminte la Dumnezeu, n-au credinţă în Dumnezeu. De exemplu, cineva care nu merge la biserică Duminica, neglijează pe Dumnezeu şi tot ceea ce se face în biserică şi atunci nu se poate numi credincios al lui Dumnezeu, nu se poate numi slujitor al lui Dumnezeu, nu se poate numi cunoscător al lui Dumnezeu, nu se poate numi iubitor de Dumnezeu, nu se poate numi fericit. Nu e fericit ! Fericiţi sunt cei care ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi-l împlinesc pe el.

Iubiţi credincioşi, sunt multe cuvintele în care se arată cine sunt fericiţi şi ar trebui să le ştim şi noi măcar pe unele din ele. Iată, de pildă, cuvântul Mântuitorului adresat Sf. Apostol Toma: „Fericiţi sunt cei ce n-au văzut şi au crezut”. Deci sunt fericiţi cei ce nu văd cele pe care le propovăduieşte Biserica dar cred şi atunci dacă cred sunt fericiţi. Toţi credincioşii sunt pe calea fericirii, bineînţeles dacă adaugă şi celelalte adică faptele bune. Deci fericirea vine în condiţiile fericirii. Domnul Hristos a spus: „Fericiţi sunt cei blânzi că aceia vor moşteni pământul”. Dacă nu eşti blând, poţi să fi fericit? Nu. Sigur, nu. Domnul Hristos a spus: „Fericiţi sunt cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”. Cine sunt fericiţi? Cei cu inima curată. Ai inimă curată, eşti fericit! N-ai inimă curată, nu poţi fi fericit. A spus Domnul Hristos: „Fericiţi sunt cei milostivi, că aceia se vor milui”. Eşti milostiv, ai nădejde să ajungi la fericirea celor milostivi. Nu eşti milostiv, nu poţi ajunge la fericirea celor milostivi. Deci, iubiţi credincioşi, iată, noi ştim calea fericirii. Gândiţi-vă că aceste cuvinte fericitoare, care arată cine sunt fericiţi, le-am auzit chiar astăzi la Sf. Liturghie: „Fericiţi sunt cei cu inima curată, fericiţi sunt făcătorii de pace, fericiţi sunt cei blânzi, fericiţi sunt făcătorii de pace”. Deci toţi aceştia sunt fericiţi, numai dacă şi noi suntem ca ei ajungem să fim fericiţi. Dacă nu, nu putem avea parte cu Domnul nostru Iisus Hristos, Cel care a venit anume să ne ajute, mai întâi să ne mântuim. Ce înseamnă aceasta să te mântuieşti. A zis Domnul: „credinţa ta te-a mântuit!” Ai o credinţă care e lucrătoare în viaţa ta. Ai o credinţă care te duce la biserică. Ai o credinţă care îţi dă gândul să te rogi, ai o credinţă care te îndrumă să preamăreşti pe Dumnezeu. Din faptul că Îl preamăreşti pe Dumnezeu ai o rază de fericire.

Şi-acum, iubiţi credincioşi, vă aduc din nou în atenţie cuvântul Mântuitorului: „Fericiţi cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi-l împlinesc”. Trebuie să ne gândim la aceste cuvinte, pe care ni le adresează Dumnezeu, pentru că Dumnezeu vorbeşte chiar cu noi. Vorbeşte cu noi prin Evanghelie. Evanghelia este Hristos în mijlocul nostru. De unde ştim? De acolo că Domnul Hristos n-are alt cuvânt astăzi decât cuvântul cel veşnic al Său pe care l-a spus la vremea când a propovăduit Evanghelia. Ne-a învrednicit Bunul Dumnezeu, iubiţi credincioşi, ca Hristos să ajungă până la noi prin Evanghelie. Noi zicem că Domnul Hristos s-a adresat femeii cinstitoare a Maicii Domnului şi i-a spus: „fericit cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi-l păzesc pe el”. Noi n-am fost acolo de faţă, dar e ca şi cum am fi fost acolo de faţă pentru că Evanghelia a ajuns până la noi. Toţi oamenii care ştiu cuvintele acestea ale Domnului Hristos, ştiu ce trebuie să facă pentru a fi fericiţi, adică să împlinească cuvântul lui Dumnezeu. Cel ce va crede şi se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi, a spus Domnul Hristos şi Evanghelia a ajuns până la noi, şi noi cei de astăzi ştim cuvintele pe care le-a rostit Domnul Hristos, cuvintele care nu vor trece chiar dacă va trece cerul şi pământul.

Iubiţi credincioşi, astăzi noi avem o sărbătoare a Maicii Domnului. Sărbătoarea aceasta se numeşte „Adormirea Maicii Domnului”. Ce înseamnă aceasta „Adormirea Maicii Domnului”? Asta înseamnă moartea Maicii Domnului. Bine, dar atunci de ce nu zicem moartea Maicii Domnului. Ştiţi de ce? Pentru că Maica Domnului n-a murit după cum nu moare nimeni. Niciun om din lumea aceasta, care a venit din nefiinţă la fiinţă, nu moare după suflet. Chiar dacă ar vrea el să moară şi aceia care-şi fac singuri moartea nu mor ci rămân cumva în lumea aceasta şi dincolo de lumea aceasta, unde şi-au pregătit ei să rămână. Domnul Hristos a spus: Dumnezeu este Dumnezeul lui Avram, a lui Isaac şi a lui Iacob şi precizează că Dumnezeu nu e al celor morţi, ci al celor vii pentru că toţi sunt vii, în El. Deşi Maica Domnului a murit şi a fost înmormântată, totuşi din mormânt a fost scoasă de Domnul Hristos, a fost înviată şi a fost mutată cu trupul la cer. Cine ne spune aceasta, cine ne asigură că a fost aşa? Ce ne spune Biserica noastră? Că pe Născătoarea de Dumnezeu, cea întru rugăciuni neadormită, mormântul şi moartea n-au ţinut-o. De ce? Pentru că la viaţă a mutat-o. Cine? Fiul ei, Cel ce S-a născut din pântecele ei. Deci Maica Domnului este în cer cu sufletul şi cu trupul. Sfinţii sunt cu sufletul în cer şi cu trupul în mormânt. Despre multe trupuri ale sfinţilor nu se ştie nimic dar, despre Maica Domnului ştim că este nu numai cu sufletul, cum sunt ceilalţi sfinţi, ci este cu sufletul şi cu trupul în cer. Căci ca pe Maica vieţii, la viaţă a mutat-o Cel ce s-a sălăşluit în pântecele ei cel pururea fecioresc. Şi-atunci noi zicem că Maica Domnului nu a murit, ci a adormit. Dar şi pe credincioşii ceilalţi îi numim ca pe unii care n-au murit, chiar dacă le facem slujbă de înmormântare. Însă să ştiţi că nici cuvântul acesta „adormit” nu ne spune ceea ce vrem noi să se ştie. De ce? Pentru că „adormirea” este doar cu trupul, sufletul continuându-şi existenţa în starea de trezvie. Maica Domnului mutată fiind cu sufletul şi cu trupul la cer, ea se află încă de pe acum transfigurată precum a fost şi Fiul ei după Înviere. Ştiind-o grabnică ajutătoare, să ne adresăm ei cu rugăciune stăruitoare zicând: „Întru tot bună Stăpână, curăţeşte-mi mintea mea cea întinată cu tot felul de păcate şi o fă locaş înfrumuseţat al Treimii celei Dumnezeieşti ca să laud şi să măresc puterea ta fiind mântuit eu netrebnicul robul tău. Mă prezint în faţa ta Maică Preacurată ca un rob netrebnic pentru că ştiu că am mintea întinată cu tot felul de păcate. Ajută-mă, tu, ca să mă curăţesc şi fiind locaş al Sfintei Treimi să te pot lăuda, să laud mărirea ta şi mila ta cea nemăsurată”. Gândiţi-vă, iubiţi credincioşi, la toate acestea, bucuraţi-vă că o avem pe Maica Domnului ca mama noastră, bucuraţi-vă că Maica Domnului ne iubeşte, bucuraţi-vă că Maica Domnului ne ajută, bucuraţi-vă că Maica Domnului ne este ocrotitoare, bucuraţi-vă că nu suntem singuri, că Îl avem pe Dumnezeu de Tată, că Îl avem pe Domnul nostru Iisus Hristos ca pe un frate, că avem pe Maica Domnului ca pe o mamă, toate acestea sunt nişte realităţi şi de aceea zic eu de atâtea ori, măi oameni buni, să ştiţi că un om credincios nu poate, nu trebuie să ajungă la depresie, la nelinişte, la nemulţumire. De ce? Pentru că dacă crede ştie că nu e singur, ştie că are ajutor de sus şi să dea Dumnezeu ca şi noi şi familiile voastre, toţi să avem ajutor de sus de la Maica Domnului, dacă suntem împlinitori ai cuvântului lui Dumnezeu şi dacă zicem şi noi cuvinte de cinstire către Maica Domnului cum a zis femeia aceea când a rostit cuvintele: „fericit este pântecele care Te-a purtat şi sânul la care ai supt”.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să fim cu gândul la El, să fim cu gândul la Maica Domnului şi să nu despărţim pe Maica Domnului de Domnul Hristos şi să nu despărţim pe Domnul Hristos de Maica Domnului, ci să zicem în conştiinţa noastră şi cât putem de des: „Preabinecuvântată eşti Născătoare de Dumnezeu Fecioară, că prin Cel ce S-a întrupat din tine, iadul s-a robit, Adam s-a chemat, blestemul s-a nimicit, Eva s-a mântuit, moartea s-a omorât şi noi am înviat, şi pentru aceasta cântând strigăm: bine eşti cuvântat Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce bine ai voit aşa, mărire Ţie”.

„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste”*

Iubit popor credincios lui Hristos

Prăznuim astăzi Adormirea Maicii lui Dumnezeu, una dintre cele mai îndrăgite sărbători ale noastre, ale românilor ortodocşi, care ne preţuim ţara ca fiind „grădina Maicii Domnului”. Evlavia pe care o au românii se vede în aceea că cele mai măreţe pelerinaje sunt legate de sfintele Mănăstiri şi au loc de praznicul Adormirii Maicii Domnului. Căci evlavia poporului ştie că dacă la moartea oamenilor sfinţi vin îngerii să Se petreacă sufletele în împărăţia lui Dumnezeu, la adormirea Maicii Domnului a venit Domnul nostru Iisus Hristos, înconjurat de cetele îngereşti, şi a luat sufletul Maicii Preacurate pentru a-l duce aproape de El în rai. Împreună cu această ceată călătoreşte credinciosul ortodox la Sărbătoarea cerească a Adormirii, la care astăzi ne-am făcut părtaşi.

La acest praznic al Împărăţiei Cereşti, cu alese simţăminte faţă de „cea mai înaltă decât cerurile” m-am apropiat şi eu, cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste, astăzi, spre a fi hirotonit arhiereu la acest Sfânt Altar al Martirei Mănăstiri Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, rugând-o pe Maica Domnului să facă şi din mine izvor de apă vie prin dumnezeiescul har, „cel ce totdeauna pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele cu lipsă le împlineşte”. Arhierescul har care mi s-a împărtăşit astăzi prin lucrarea IPS şi PS Părinţi plineşte chemarea mea la această slujire încredinţată de Hristos, Arhiereul Mântuirii noastre.

Văzând încrederea care mi s-a acordat din partea Sfântului Sinod, aşa cum minunatele momente de până acum o arată, am convingerea că şi pe mai departe mă vor susţine cu rugăciunea şi cu sfatul toţi IPS şi PS Părinţi sinodali, în greaua misiune la care am fost chemat. Sunt conştient de măreţia harului împărtăşit, cât şi de povara jugului pe care l-am luat, urmând îndemnul Mântuitorului Hristos: „Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre. Că jugul Meu este bun şi povara Mea este uşoară (Mt. 11, 29-30)”.

Mulţumesc mai întâi Dumnezeului nostru Cel slăvit în Treime, Tată, Fiu şi Duh Sfânt, pentru că m-am învrednicit de lucrarea Sa în treapta arhieriei, Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu pentru toată ocrotirea şi pentru această zi preaminunată a prăznuirii sale, în care m-am împărtăşit de acest mare dar.

Mulţumesc Preafericitului Părintelui nostru Daniel, Patriarhul BOR (Preşedintele Sfântului Sinod) şi membrilor Sfântului Sinod care m-au ales episcop-vicar al Arhiepiscopiei de Sibiu, şi îi asigur că voi păstra şi voi propovădui învăţătura sfintelor dogme şi a sfintelor canoane, fără stricăciune sau abatere.

Cu profundă recunoştinţă şi consideraţie îmi îndrept mulţumirile către IPS Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, pentru încrederea şi dragostea părintească pe care mi-a acordat-o, „fără să dispreţuiască tinereţile mele”, înţelegând din prima clipă că spusa Mitropolitului Andrei Şaguna, „de o sută de ori dacă m-aş naşte, tot preot m-aş face” uneşte duhurile noastre rugătoare şi doritoare de bine poporului binecredincios. Misiunea pe care o încep astăzi nădăjduiesc să aducă roade care să ofere bucurii ÎPS Voastre, întregind lucrarea mântuitoare a iluştrilor Mitropoliţi şi Arhierei ai Sibiului ortodox care marchează veşnicia neamului nostru românesc.

Cele mai alese sentimente de mulţumire le îndrept în acest moment către PS Ioan, Episcop de Covasna şi Harghita, lângă care m-am format duhovniceşte. Încrederea PS Voastre, încă de la numirea mea în 1995 ca stareţ al Sfintei Mănăstiri Făgeţel – Harghita, m-a responsabilizat şi m-a motivat ca să mă străduiesc cât mai mult la formarea mea duhovnicească şi intelectuală. Mă voi strădui să lucrez cu şi mai multă râvnă pentru a răspunde aşteptărilor PS Voastre, neuitând dragostea braţelor Voastre părinteşti şi puterea harului care m-au întărit mereu, crescându-mă la statura duhovnicească de acum.

Mulţumesc IPS şi PS Voastre, care v-aţi ostenit atât de mult pentru smerenia mea, spre a mă ridica în sfânta şi măreaţa treaptă a Arhieriei. Voi asculta bunele învăţături ce-mi veţi da şi voi urma buna purtare şi cuviinţă a PS Voastre, rămânând mai întâi fiu şi ucenic arhieriilor Voastre.

Mulţumesc preabunilor mei părinţi, Nicolae şi Maria, care, şi astăzi, cu emoţie sfântă sunt alături de mine, împreună cu familia şi cu preotul satului meu natal, Cheţani, judeţul Mureş, părintele Macarie Vasile. Mulţumesc şi grupului de credincioşi care l-au însoţit, sfântă familie a satului meu. Mulţumesc părinţilor slujitori ai Sfintelor Altare, vieţuitorilor sfintelor Mănăstiri, profesorilor Facultăţii de Teologie şi tuturor fiilor mei duhovniceşti care sunt alături de mine. Nu în ultimul rând îmi îndrept gândul şi recunoştinţa către toţi părinţii duhovniceşti care de-a lungul vieţii m-au povăţuit şi au fost alături de mine, bucuria mea de acum fiind roadă lacrimilor şi sfintelor lor rugăciuni.

Copleşit de emoţii, asemenea odinioară Sfântului Apostol Pavel, trimis să propovăduiască neamurilor, închei cu apostoleasca binecuvântare, cuvânt de întărire şi puternică credinţă: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea Iui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toţi” (II Cor 13, 13).

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL
episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Sibiului

* Cuvânt rostit după hirotonirea întru arhiereu

*Întreita slujire arhierească**

Trăim astăzi o întreită sărbătoare. Întâi este sărbătoarea hramului *„Adormirea Maicii Domnului”* şi am venit cu toţi aici ca să o cinstim pe Măicuţa Domnului, aşa cum o numim în rugăciunile noastre. Mâine, în schimb, vom prelungi sărbătoarea hramului, pomenindu-i pe ctitorii acestei mănăstiri, pe sfinţii Brâncoveni care sunt mijlocitorii noştri. Şi iată că, Maica Preacurată a mai rânduit şi al treilea prilej de bucurie ca aici în grădina sa, în grădina Maicii Domnului, să rânduim pentru prima dată poate în istoria acestui aşezământ un ierarh. Să sfinţim aici un episcop. Cei care aţi fost ieri-seară la mărturisirea de credinţă, pe care a făcut-o noul ales episcop-vicar, v-aţi dat seama de greutatea care apasă pe umerii unui ierarh. Întâi de toate el a jurat în faţa lui Dumnezeu nu numai că va mărturisi adevărata credinţă, ci şi aceea că va apăra şi menţine vie credinţa cea adevărată şi în sufletul poporului lui Dumnezeu, pentru ca neabătut acesta să păşească pe calea mântuirii.

Ca atare, prima slujire, prima lucrare pe care o împlineşte un ierarh este cea învăţătorească. Dedicându-se acestei slujiri, arhiereul nu dă nimic de la sine ci încearcă, prin darurile pe care Dumnezeu i le-a rânduit şi prin pregătirea teologică, să coboare cuvântul lui Dumnezeu la nivelul de înţelegere al Dvs., al sufletelor credincioşilor, pentru ca acest cuvânt să fie trăit, nu numai reţinut în minte, ci să coboare din minte în inimă.

A doua slujire a unui episcop este cea sfinţitoare. Aceasta este o slujire fundamentală. El, episcopul, are dreptul să rânduiască, împreună cu alţi episcopi, pe arhiereii-vicari şi pe episcopii titulari, apoi şi singur să hirotonească preoţi şi diaconi. Dar iarăşi, nu de la sine săvârşeşte nici această lucrare, ci de la Dumnezeu, pentru că la hirotonie se spune: nu prin punerea mâinii mele, ci prin trimiterea harului Preasfântului Duh să se pogoare şi să rămână asupra celui chemat puterea de a săvârşi Sfintele Taine şi de a înnoi astfel viaţa binecredincioşilor creştini.

Şi a treia lucrare sau slujire a arhiereului este cea de a conduce poporul lui Dumnezeu pe calea mântuirii.

Acestea sunt trei lucrări pe care le-a avut Mântuitorul Iisus Hristos într-un mod deplin şi cele pe care le-a transmis apostolilor iar prin ei şi episcopilor. Hristos n-a fost doar învăţător ci a fost Profetul Profeţilor. Episcopul devine învăţător. Mântuitorul Iisus Hristos a fost Arhiereul Arhiereilor, pentru că S-a jertfit pe Sine pe cruce. Arhiereul săvârşeşte Sfânta Liturghie şi Sfintele Taine în mod deplin. Mântuitorul Iisus Hristos a fost Împărat pentru că prin El s-a câştigat viaţa veşnică iar păstorul de suflete este cel care îşi pune viaţa pentru oile sale, conducându-le pe calea mântuirii. Aceasta este misiunea la care a fost chemat noul nostru episcop-vicar, *Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul.*

Vreau acum să aduc mulţumire celui care a fost, o vreme îndelungată, slujitor al Mitropolitului de pioasă amintire Antonie, la mormântul căruia vom face îndată o rugăciune de pomenire. Acesta este Preasfinţitul Visarion, actualul episcop titular al Tulcii. L-am invitat să fie astăzi cu noi dar, întrucât sărbătoarea aceasta este mare în toată ţara, şi Preasfinţia Sa se află astăzi tot la un hram mănăstiresc, din propria sa eparhie, n-a putut să fie împreună cu noi. De aceea îi transmitem de aici mulţumirile noastre şi-l chemăm să fie împreună slujitor cu noi şi mulţumitor în faţa lui Dumnezeu şi pe mai departe.

De asemenea vreau să aduc cuvânt de binecuvântare şi de preţuire pentru noul nostru episcop-vicar întâi din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, ce se află acum la Mănăstirea de la Techirghiol, care şi aceasta are hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Preafericirea Sa îl binecuvântează, îl îmbrăţişează şi îl cheamă, aşa cum a spus-o în momentul alegerii, în cadrul Sf. Sinod, la ascultare canonică şi la împreună slujire în ogorul Bisericii lui Hristos. Şi pentru că Liturghia este şi Euharistie, Euharistie însemnând mulţumire, continuu cu mulţumirile, de această dată la nivel uman.

Mulţumesc din tot sufletul noului Mitropolit al Craiovei, prietenul şi colaboratorul nostru Irineu Popa. A sprijinit mult Mitropolia Ardealului şi iată că şi acum a răspuns cu dragoste chemării noastre, deşi avea şi Î.P.S. Sa mănăstiri cu hramul „Adormirii Maicii Domnului”. A trimis acolo episcopi şi consilieri pentru ca astăzi să ne ofere nouă bucuria împreună slujirii. Îmi pare rău că timpul nu ne-a îngăduit să îi dăm posibilitatea să ne vorbească. Este profesor de Teologie, este chiar decanul Facultăţii de Teologie din Craiova şi dacă v-ar fi vorbit, v-aţi fi dat seama ce însemnează să fii profesor de Dogmatică şi de Morală, cum poţi să explici adevărul de credinţă şi în ce profunzimi teologice poţi pătrunde, dar rămânând totuşi la nivelul de înţelegere al credincioşilor. Vă îmbrăţişăm Înaltpreasfinţia Voastră cu aceeaşi dragoste statornică şi rugăm pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască păstorire cu putere multă, că dragoste aveţi, în aşa fel încât împreună să slujim Biserica noastră. Înaltpreasfinţitul a fost şi va mai rămâne secretarul Comisiei noastre de canonizare a sfinţilor. Am avut şi avem o lucrare deosebită împreună. Ne rugăm Bunului Dumnezeu să ne ajute să adăugăm în calendar cât mai mulţi sfinţi din sânul poporului nostru, pentru ca să ne bucurăm că Biserica e vie. Numai o Biserică care dă sfinţi e vie şi Biserica noastră este cu adevărat vie.

Vreau să-i mulţumesc şi Înaltpreasfinţitului Serafim, care, cu ani în urmă, a fost înaintaşul Preasfinţitului nou hirotonit în postul de episcop-vicar la Sibiu cu acelaşi nume de Serafim Făgărăşanul. Î.P.S. Sa a ostenit pe aici, a înmulţit dragostea, n-a luat-o cu el şi vine acum să vadă roadele. L-am ascultat aseară, ne-a spus lucruri foarte serioase, cu mult curaj, îl rugăm ca ori de câte ori are ocazia să nu ne ocolească, să vină aici. Înaltpreasfinţitul are cea mai mare eparhie din lume, toată Europa Centrală şi de Nord.

Vreau apoi să-i mulţumesc Preasfinţitului meu statornic şi credincios Ioan de Covasna. Măcar atât să audă toată lumea, nu spre lauda personală a P.S. Sale, ci spre lauda lui Dumnezeu, pentru că Preasfinţitul duce o luptă acolo cum nu vă puteţi imagina. Ne întristăm acum când auzim de războaie pe ici, pe colo, dar şi tensiunile locale şi greutăţile pe care numai un păstor şi un părinte ca P.S. Ioan le ştie trebuie să ne dea de gândit şi să-L rugăm pe Bunul Dumnezeu, pe Maica Preacurată şi pe sfinţii Brâncoveni să-i stea alături. Să-i promitem că şi noi îi vom sta alături şi nu numai că vom veni să slujim împreună, dar vom fi în acelaşi duh de rugăciune şi de credinţă, mai ales că acum suntem trei în sinodul mitropolitan, împreună cu Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul.

Vă mulţumesc Preasfinţia Voastră că ni l-aţi oferit, eu am cerut şi l-aţi oferit Bisericii, l-aţi oferit în aceeaşi măsură şi Preasfinţiei Voastre, pentru că făcând parte din aceeaşi mitropolie, slujirea noastră este comună.

Îi mulţumesc şi Preasfinţitului episcop-vicar Paisie Lugojanul de la Timişoara, care îmi aminteşte de cei 10 ani petrecuţi în Banat, în Banatul de munte. Preasfinţia Sa este reprezentantul Înaltpreasfinţitului Nicolae al Banatului.

Mulţumirile noastre se adresează şi oaspeţilor care reprezintă autoritatea de stat şi iată că îl avem aici pe demnitarul care se ocupă şi de Biserică: Domnul Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii şi Cultelor. Domnia Sa are sub ocrotire şi cultele religioase.

Aşteptăm cuvântul Domniei Sale, care, pentru situaţia dată, va reprezenta şi recunoaşterea din partea guvernului a începutului misiunii noului nostru episcop-vicar. Îi mulţumim Domnului Ministru şi pentru cele de acum, dar şi pentru tot sprijinul de care ne-am bucurat pe parcursul desfăşurării, la Sibiu, a celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene.

Mulţumiri sincere adresăm Excelenţei Sale, Domnului Traian Băsescu, Preşedintele României. Mesajul transmis noului episcop-vicar evidenţiază nu doar o recunoaştere a unui slujitor bisericesc în noua sa funcţie, ci pune în evidenţă şi rolul important pe care l-a avut şi îl are Biserica în viaţa poporului român.

Mulţumim Parlamentului României, reprezentanţilor autorităţilor judeţene de la Sibiu şi Braşov, ai autorităţilor locale de la Făgăraş şi Sâmbăta de Sus, tuturor oaspeţilor noştri care reprezintă aici Cultura.

Sunt printre noi şi oaspeţi străini, invitaţi ai Preasfinţitului Andrei. Din Damascul Siriei este prezent Preacuviosul Părinte Arsenie, de la Mănăstirea Mamatura, coleg de studii doctorale cu Preasfinţitul Andrei, la Facultatea de Teologie din Tesalonic. Preacuvioşia Sa ne-a încântat auzul cu rostirea, în vechea limbă siriană, a unui ecfonis, la Sfânta Liturghie. Îi mulţumim pentru dragostea faţă de Biserica noastră Ortodoxă Română.

Mulţumim Preacuviosului Părinte stareţ, Ilarion, fraţilor de la Sfânta Mănăstire Brâncoveanu pentru osteneala pregătirii acestui eveniment important în viaţa eparhiei noastre.

Mulţumim tuturor slujitorilor care au fost împreună cu noi la Sfânta Liturghie şi tuturor binecredincioşilor creştini.

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt rostit la hirotonirea întru arhiereu a P.S. Andrei Făgărăşanul.

Alegerea şi hirotonirea Preacuviosului Părinte Arhimandrit ANDREI MOLDOVAN ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

(urmare din p. 1)

miezul nopţii, trei mitropoliţi, un arhiepiscop şi trei episcopi, deci şapte membri ai Sfântului Sinod. Toţi aceştia au ascultat cuvântul clar marcat de emoţie sfântă, pe care l-a rostit cel ce se aducea înaintea cetei arhiereilor spre a fi el însuşi rânduit în această ceată.

În ziua praznicului, din data de 15 august, la ora 8^{30} s-a oficiat slujba sfinţirii apei, la fântâna din incinta mănăstirii, iar începând cu ora 9^{00} s-a slujit Sfânta Liturghie, la altarul din pădure.

Au luat parte la slujbă şi reprezentanţi ai autorităţilor de Stat centrale şi locale, în persoana Domnilor: Adrian Iorgulescu, ministrul Culturii şi Cultelor, Bogdan Tătaru Cazaban, consilier la Preşedinţia României, Vadim Tudor, senator, Nicolae Neagu, senator, Ilie Mitea, prefectul judeţului Sibiu, Aristotel Căncescu, preşedintele Consiliului Judeţean Braşov, Sorin Mănduc, primarul municipiului Făgăraş, Marian Crăciun, subprefectul Judeţului Sibiu, Gheorghe Dicu, vice-preşedinte al Consiliului Judeţean Sibiu, Vasile Andreaş, primarul comunei Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov. Au slujit în sobor, împreună cu ierarhii, 97 de preoţi şi 12 diaconi. Numărul credincioşilor s-a dublat faţă de ziua anterioară.

La *„Sfinte Dumnezeule”*, Prea Sfinţitul Paisie Lugojanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei, a dat citire Hotărârii sinodale privind alegerea şi hirotonirea noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, după care Înalpreasfinţitul dr. Laurenţiu Streza, şi ceilalţi ierarhi împreună slujitori au săvârşit hirotonia întru arhiereu a celui care din acel moment a fost vestit celor de faţă ca Andrei Făgărăşanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Ierarhii slujitori i-au înmânat pe rând noului hirotonit însemnele treptei arhiereşti: mantia, crucea, engolpionul. Preasfinţia Sa se înscria astfel ca al nouălea episcop-vicar al acestei eparhii dintre câţi au fost rânduiţi în această slujire, din 1889 până azi. Spre a le cinsti memoria antecesorilor mutaţi în veşnicie şi a-i omagia pe cei ce-şi continuă lucrarea arhierească, le pomenim aici, la toţi, numele: Ilarion Puşcariu (1881-1922), Vasile Stan Răşinăreanul (1928-1938), Teodor Scorobeţ Răşinăreanul (1945-1967), Visarion Aştileanul Răşinăreanul (1969-1973), Emilian Birdaş Răşinăreanul (1973-1975), Lucian Florea Făgărăşanul (1980-1985), Serafim Joantă Făgărăşanul (1990-1993) şi Visarion Bălţat Răşinăreanul (1997-2008).

După hirotonie, noului episcop-vicar i s-a acordat protia în slujirea Sfintei Liturghii.

La priceasnă, Preacuviosul Arhimandrit Teofil Părăian, a primit binecuvântare de la Înaltpreasfinţitul dr. Laurenţiu Streza, spre a rosti cuvântul de învăţătură, despre semnificaţia praznicului Adormirii Maicii Domnului.

După otpust, a urmat şirul cuvântărilor în legătură cu evenimentul ce tocmai s-a petrecut.

Înaltpreasfinţitul dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului a rostit cuvânt de întâmpinare pentru noul episcop-vicar şi de mulţumire Preafericitului Părinte Patriarh Daniel şi Sfântului Sinod pentru acordul ca propunerea Înaltpreasfinţiei Sale să devină realitate. A mulţumit Preasfinţitului Ioan al Covasnei şi Harghitei pentru gestul frăţesc de a fi îngăduit ca un vrednic slujitor al altarului din eparhia Preasfinţiei Sale să răspundă chemării de a sluji în calitate de prim sfetnic şi ajutător al Înaltpreasfinţiei Sale, la Sibiu. A mulţumit şi celorlalţi ierarhi prezenţi la înfăptuirea acestui eveniment.

Cuvânt de mulţumire a adresat Înaltpreasfinţia Sa şi Preşedinţiei României, Guvernului, Parlamentului şi autorităţilor locale care si-au delegat reprezentanţi la acea ocazie importantă din viaţa Arhiepiscopiei Sibiului.

Domnul Bogdan Tătaru Cazaban a dat citire mesajului Domnului Traian Băsescu, preşedintele României.

În continuare a luat cuvântul Dl. Adrian Iorgulescu, ministrul Culturii şi Cultelor, care şi-a exprimat încrederea că tinereţea şi competenţa noului ierarh vor fi de bun augur pentru Biserică şi ţara în care trăim.

Tuturor li s-a adresat Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, noul hirotonit episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Preacuviosul Părinte Ilarion Urs, stareţul Mănăstirii „Brâncoveanu”, de la Sâmbăta de Sus a mulţumit înalţilor ierarhi, oficialităţilor şi credincioşilor care au cinstit şi în acest an aşezământul brâncovenesc, cu prilejul hramului dar şi al evenimentului ce tocmai s-a înscris în istoria Mitropoliei Ardealului. A oferit apoi, în semn de cinstire, înalţilor ierarhi şi oaspeţilor câte o icoană lucrată în atelierul de pictură al mănăstirii.

Ierarhii, preoţii, reprezentanţii autorităţii statului şi mulţi credincioşi au pornit apoi spre locul unde îşi doarme somnul de veci vrednicul de pomenire mitropolit Antonie. S-a rostit acolo o ectenie şi s-a citit rugăciunea de dezlegare.

P.S. Paisie Lugojanul, episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei, cu o parte dintre preoţii care au slujit la sfântul altar, au oficiat Taina Maslului pentru credincioşii prezenţi şi pentru toţi cei înscrişi în pomelnice.

La trapeza mănăstirii s-a oferit o agapă frăţească. A vorbit cu această ocazie Preasfinţitul Ioan al Covasnei si Harghitei, prezentând aspecte din lucrarea pastoral-misionară, ce se săvârşeşte într-o parte de ţară cu un specific aparte din punct de vedere etnic şi confesional, cum este ţinutul Covasnei şi Harghitei. Preasfinţia Sa a arătat că noul episcop-vicar vine spre noua sa slujire, la Sibiu, cu o experienţă în planul misiunii şi al pastoraţiei, care va fi cu siguranţă benefică.

Martoră a atâtor evenimente din viaţa Bisericii transilvănene, Mănăstirea „Brâncoveanu” a mai adăugat încă o pagină în istoria ei bicentenară.

Mitropolitul Andrei Şaguna, de la a cărui naştere comemorăm două secole, a fost şi el cinstit prin faptul că noul episcop-vicar poartă acest slăvit nume.

Arhimandrit Andrei-Nicolae Moldovan

Repere biografice

– Preacuviosul Andrei-Nicolae Moldovan s-a născut la data de 22.11.1967, în localitatea Cheţani, judeţul Mureş, primul copil al părinţilor Nicolae şi Maria.

– Şcoala primară şi gimnaziul le-a urmat în satul natal Cheţani, judeţul Mureş.

– A absolvit Liceul din Iernut, judeţul Mureş, promoţia 1986.

– În anul 2000 a absolvit Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian" din Bucureşti.

– A urmat, în perioada 2002-2005, studii post-universitare la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universităţii Aristotel din Salonic, Grecia.

Repere din activitatea monahală

– În anul 1989 a intrat ca vieţuitor la Mânăstirea Toplita, judeţul Harghita.

– La 19 iulie 1990 este tuns în monahism cu numele de ANDREI, de către Î.P.S. Andrei al Alba-Iuliei.

– La 20 iulie 1990 este hirotonit ierodiacon la Mânăstirea Toplita de Î.P.S. Antonie Plămădeală al Ardealului.

– La 21 noiembrie 1990 este hirotonit ieromonah la Mânăstirea Toplita de Î.P.S. Andrei al Alba-Iuliei.

– La 10 august 1995 este numit stareţ la Mânăstirea Făgeţel, judeţul Harghita de către P.S. Ioan al Covasnei şi Harghitei.

– La 29 august 1999 este hirotesit protosinghel la Mânăstirea Făgeţel, iar la 29 august 2006 este hirotesit arhimandrit la Mânăstirea Făgeţel de către P.S. Ioan al Covasnei şi Harghitei.

– La 1 octombrie 2005 este numit Exarh al mânăstirilor din Episcopia Covasnei şi Harghitei, post pe care îl ocupă şi în prezent.

– În anul 1995, împreună cu doi monahi de la Mânăstirea Toplita, a fost transferat de P.S. Ioan la Mânăstirea Făgeţel, mănăstire greu încercată în 1940. Aici a găsit doar biserica mânăstirii, restul fiind distrus.

În această perioadă, 1995-2008, P.C. Andrei a condus lucrările de refacere a acestei mânăstiri: pictura bisericii, clopotniţa, corp-chilii, arhondaric, gospodărie anexă.

Tot în această perioadă a reuşit aici, într-o zonă unde românii sunt minoritari, să adune o obşte de vieţuitori. Pe unii îndemnându-i spre şcolile teologice din ţară.

A reuşit să cumpere importante suprafeţe de teren în jurul mânăstirii.

Relaţia cu populaţia maghiară din împrejurimi s-a dovedit a fi bună consolidându-se un climat de bună convieţuire în jurul mânăstirii.

Prin hramurile organizate la mănăstire a atras un număr mare de credincioşi chiar şi din alte eparhii.

A făcut din Mânăstirea Făgeţel o punte de legătură între Transilvania şi Moldova.

*„Ziua pe care a făcut-o Domnul"**

Pentru obştea Mânăstirii Brâncoveanu, Praznicul „Adormirii Maicii Domnului", hramul sfintei mânăstiri este ca o zi de Paşti, ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim într-însa. Dintotdeauna sărbătoarea hramului a adunat ierarhi, preoţi, monahi şi credincioşi pentru a petrece cu cântări de laudă pe cea care s-a mutat la viaţă, Maica Domnului. Îi mulţumim pentru acest minunat dar pe care ni l-a lăsat de a o lăuda pe ea care este mai cinstită decât heruvimii şi mai măritată fără de asemănare decât serafimii.

Mulţumim Înaltpreasfinţitului Părintelui nostru Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului care a încununat sărbătoarea de astăzi cu hirotonia Preasfinţitului Părinte Andrei, Episcop-vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Sibiului, primul episcop hirotonit în această mânăstire.

Mulţumim soborului de arhierei care s-a ostenit şi şi-au lăsat eparhiile lor, ca să fie alături de noi la această sărbătoare, mulţumim preoţilor slujitori, monahilor şi monahiilor care în duh de rugăciune au fost alături de noi.

Mulţumim înalţilor oaspeţi care astăzi au ţinut să fie martori la acest eveniment important pentru Arhiepiscopia Sibiului.

Mulţumim conducerii Consiliului Judeţean Braşov, personal domnului Preşedinte Aristotel Căncescu pentru sprijinul acordat domnilor primari şi tuturor celor din consiliile locale. Mulţumim corului de la Seminarul Teologic din Alba-Iulia, condus de dl. Profesor Nicolae Topârceanu, care a înfrumuseţat prăznuirea noastră cu aleasă cântare.

Nu în ultimul rând mulţumim credincioşilor care s-au adunat în număr atât de mare pentru a ne ruga împreună la mutarea la viaţa veşnică a Maicii Domnului.

Rugăm pe cea care s-a mutat lângă Fiul ei să mijlocească înaintea Sfintei Treimi pentru iertarea păcatelor şi buna înţelegere a oamenilor în lume. Amin.

Arhim. ILARION URS

*Cuvânt de laudă şi mulţumire la încheierea ceremonialului hirotonirii întru arhiereu a noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Centrul de Presă „Basilica" al Patriarhiei Române

Biserica este o Instituţie divino-umană care are drept scop mântuirea omului şi transfigurarea lumii. Hristos Domnul este capul Bisericii iar ea este trupul Său.

În raport cu instituţiile seculare, Biserica este autonomă. Aceasta nu înseamnă că este exclus dialogul cu aceste instituţii. Pentru purtarea dialogului există căi şi mijloace adecvate. În mod concret există servicii şi modalităţi la care se poate face apel pentru purtarea dialogului .

În această categorie de servicii şi mijloace de comunicare şi dialog se înscriu:

– Postul de Radio „Trinitas"
– Postul de Televiziune „Trinitas"
– Ziarul „Lumina"
– Biroul de Presă al Patriarhiei Române
– Agenţia de Ştiri „Basilica".

Toate acestea alcătuiesc Centrul de Presă „Basilica" al Patriarhiei Române şi au rolul de a prezenta prin transmisiuni publice, ştiri, comunicate de presă, aspecte ale vieţii bisericeşti, precum: hotărârile Sfântului Sinod, activitatea patriarhului, deciziile sinoadelor mitropolitane, hotărârile centrelor eparhiale, activitatea ce se desfăşoară la nivelul protopopiatelor, parohiilor, mănăstirilor, şcolilor teologice, asociaţiilor, fundaţiilor ortodoxe, dialogul interconfesional şi interreligios, slujirea socială a Bisericii, aspecte ale vieţii diasporei româneşti.

Ştirile şi informaţiile pot fi accesate pe siteul *www.basilica.ro* şi sunt redate în limbile: română, engleză, franceză şi rusă.

HOTĂRÂRE SINODALĂ privind alegerea noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

(urmare din p. 1)

alegerea şi întronizarea Preasfinţitului Visarion ca Episcop al Tulcii; Necesitatea continuării misiunii episcopului-vicar pentru menţinerea unei acţiuni pastorale coerente şi a unei slujiri arhiereşti imperios necesare şi mult solicitată în întreg teritoriul eparhiei, care are în jurisdicţie judeţele Sibiu şi Braşov, întinse pe o mare suprafaţă şi cu o populaţie totală de 1.019.752 de locuitori, dintre care populaţia creştin ortodoxă reprezintă 880.258 de locuitori; Sprijinirea Chiriarhului locului în activitatea administrativă, pastorală, misionară în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului în care funcţionează 10 protopopiate, 482 parohii şi 19 filii, cu 578 locaşuri de cult la care slujesc 518 preoţi şi diaconi şi activează 734 angajaţi ca personal neclerical; 12 mânăstiri şi 17 schituri în care vieţuiesc 160 de călugări şi călugăriţe, 27 locaşuri de cult cu preoţii aferenţi în instituţii bugetare (armată, penitenciare, spitale şi azile), o Facultate de Teologie Ortodoxă la Sibiu şi un Seminar Teologic Liceal, numeroase aşezăminte cu activitate în domeniul asistenţei sociale, religioase şi culturale; Continuarea şi sporirea acţiunii misionare şi pastorale a Bisericii noastre pentru păstrarea şi promovarea credinţei strămoşeşti ortodoxe în zona centrală a ţării cu un profund specific multicultural şi multiconfesional;

Ţinând seamă că propunerea Înaltpreasfinţiei Voastre pentru alegerea Preacuviosului Arhimandrit Andrei (Nicolae Moldovan) în postul vacant de Episcop-vicar al Arhiepiscopia Sibiului a fost făcută cu avizul Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, respectându-se prevederile art. 113 lit. d) din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române;

Constatând, de asemenea, că în propunerea înaintată Sfântului Sinod, Înaltpreasfinţia Voastră a evidenţiat activitatea administrativă, gospodărească, pregătirea intelectuală şi viaţa duhovnicească a Preacuviosului Arhimandrit Andrei (Nicolae Moldovan), pe care le-a cercetat în amănunt şi asupra cărora a referit Sfântului Sinod;

Luând act că în urma cercetării canonice săvârşită în conformitate cu prevederile art. 131 alin. (4) din Statut, Comisia Canonică, juridică şi pentru disciplină a constatat că Preacuviosul Arhimandrit Andrei (Nicolae Moldovan) întruneşte condiţiile canonice, de studii şi vârstă prevăzute de art. 130 alin. (1) pentru a fi eligibil şi, ca urmare, în temeiul prevederilor art. 131 alin. (3) din Statut a supus Sfântului Sinod propunerea de a se proceda la alegere prin vot secret, cu precizarea că, în conformitate cu prevederile art. 104 din Statut, potrivit cărora episcopii-vicari şi arhiereii-vicari *„poartă, cu aprobarea Sfântului Sinod, titluri legate de eparhiile respective ori, după caz, titluri speciale, hotărâte de Sfântul Sinod"*, este necesar ca, în cazul alegerii, Sfântul Sinod să aprobe titlul episcopului-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului;

Ca urmare a discuţiilor care au avut loc în plenul Sfântului Sinod pe marginea propunerilor Comisiei canonice, juridice şi pentru disciplină, în cadrul cărora mai mulţi părinţi sinodali au susţinut şi recomandat călduros propunerea Înaltpreasfinţiei Voastre pentru alegerea Preacuviosului Arhimandrit Andrei (Nicolae Moldovan) în postul vacant de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului;

Apreciindu-se, în cadrul discuţiilor, că este necesar ca prevederile statutare privind recomandarea candidaţilor pentru posturile de episcop-vicar şi arhiereu-vicar de către Chiriarh şi Sinodul mitropolitan trebuie să fie completate cu prevederi privind necesitatea mărturiei în plenul Sfântului Sinod a 2-3 ierarhi despre candidaţii propuşi spre a fi ridicaţi la treapta arhieriei;

Pe temeiul prevederilor art.14 lit. m), art. 103-104, art. 130 alin. (1) şi (6), precum şi ale art. 131 din *Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române*, şi în urma votului secret care a avut loc, Sfântul Sinod a hotărât:

– Ia act de propunerea Înaltpreasfinţitului Mitropolit Laurenţiu al Ardealului, Arhiepiscopul Sibiului, făcută cu avizul Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, pentru alegerea Preacuviosului Arhimandrit Andrei (Nicolae Moldovan), exarhul mânăstirilor din Episcopia Covasnei şi Harghitei, în postul vacant de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

– În urma rezultatului cercetării canonice şi a avizului exprimat de Comisia canonică, juridică şi pentru disciplină, precum şi a rezultatului votării din Sfântul Sinod, aprobă alegerea ***Preacuviosului Arhimandrit Andrei (Nicolae Moldovan)****, exarhul mânăstirilor din Episcopia Covasnei şi Harghitei, în postul vacant de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.*

– Aprobă ridicarea la treapta arhieriei a ***Preacuviosului Arhimandrit Andrei (Nicolae Moldovan)****, urmând a purta, ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, titlul* ***Făgărăşanul****, Înaltpreasfinţitul Mitropolit Laurenţiu al Ardealului fiind rugat să stabilească locul şi data hirotoniei întru arhiereu, pe care să le comunice şi Patriarhiei Române.*

– Se va comunica autorităţilor de stat în drept alegerea Preacuviosului Arhimandrit Andrei (Nicolae Moldovan) în postul de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, solicitându-se Ministerului Culturii şi Cultelor – Secretariatul de Stat pentru Culte, bugetarea noului post în statul de funcţii al Arhiepiscopiei Sibiului.

– În conformitate cu prevederile art. 104 din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române şi cu hotărârea nr.1.681/1969 a Sfântului Sinod, adresează Înaltpreasfinţitului Mitropolit Laurenţiu al Ardealului, rugămintea de a emite Decizia de atribuţii a noului ales ca Episcop-vicar la Arhiepiscopia Sibiului, pe care o va înainta Sfântului Sinod spre aprobare.

– Ia act de necesitatea completării Statutului pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române şi a regulamentelor de aplicare ale acestuia referitoare la recomandarea candidaţilor pentru posturile de episcop-vicar şi arhiereu-vicar de către Chiriarh şi Sinodul mitropolitan, cu prevederi privind necesitatea mărturiei în plenul Sfântului Sinod a 2-3 ierarhi despre candidaţii propuşi spre a fi ridicaţi la treapta arhieriei.

Aducându-Vă la cunoştinţă această hotărâre a Sfântului Sinod, Vă rugăm să binevoiţi a lua măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire, cu precizarea că am comunicat numele noului ales autorităţilor în drept, inclusiv solicitarea de bugetare a postului cu data de 01 august 2008.

Cu frăţească întru Hristos îmbrăţişare,

Preşedintele Sfântului Sinod:

† Daniel
Arhiepiscopul Bucureştilor,
Mitropolitul Munteniei şi Dobrogei,
Locţiitor al tronului Cezareei Capadociei şi
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Secretarul Sfântului Sinod:

† Vincenţiu Ploieşteanul
Episcop-vicar patriarhal

MESAJUL Ministrului Culturii şi Cultelor

(urmare din p. 1)

Maicii Domnului, a Sfintei Fecioare Maria, cea care ne ocroteşte copiii, cea care ne ocroteşte pe noi toţi, dându-ne acea putere interioară de a înţelege lucrurile şi de a le face să meargă mereu într-o direcţie mai bună.

Ascultând slujbele sfinte ne-a fost dat să experiem aceeaşi trăire creştinească, aceeaşi dorinţă de a face ca împreună să schimbăm lucrurile în mai bine în ţara noastră, cea în formă de inimă, în ţara noastră – Grădină a Maicii Domnului.

Preasfinţia Voastră vreau să Vă urez şi eu, în calitate de ministru al Culturii şi Cultelor, succes în misiunea importantă pe care o aveţi de îndeplinit cu ziua de azi. Tinereţea şi, sunt convins, competenţa Dumneavoastră Vă vor fi de bun augur pentru Biserica noastră, în general, şi pentru Biserica Ortodoxă din Ardeal, în special.

Sunt convins că Vă veţi achita cu onoare de responsabilităţile ce vă stau înainte şi veţi înregistra succese deosebite în ducerea la îndeplinire a acestei înalte obligaţii morale şi ecleziastice de slujire pe care o aveţi, nu numai faţă de Biserică, ci şi faţă de ţara în care trăim.

Biserica e vie, iată, pentru că de fiecare dată când ne găsim împreună în preajma ei, avem acelaşi simţământ, simţământul încrederii în posibilitatea de a înfăptui tot mai mult bine pentru acest neam şi viitorul său.

Dumnezeu să ne ajute la toţi. Sărbătoarea „Adormirii Maicii Domnului" să ne aducă bucurie în suflet, bucurie în cuget, bucurie şi încredere în întreprinderile noastre.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
HOTĂRÂRI
ale Sfântului Sinod al B.O.R.
Şedinţa din 8-9 iulie 2008

1 Referatul Sectorului teologic-educaţional nr. 1924/1008 privind înfiinţarea unui *„Birou de catehizare a tineretului"*, în vederea dezvoltării proiectului *Hristos împărtăşit copiilor*.

În urma discuţiilor în plen şi la propunerea Comisiei Teologice, Liturgice şi Didactice, Sfântul Sinod a hotărât:

– ia act cu aprobare de înfiinţarea Biroului de catehizare a tineretului, în cadrul Sectorului teologic educaţional al Patriarhiei Române;

– la nivelul fiecărei eparhii din ţară şi din străinătate se va înfiinţa un birou de catehizare a tineretului, coordonat de un inspector, responsabil cu reorganizarea catehezei parohiale;

– aprobă curriculum-ul biblic „Hristos împărtăşit copiilor" ca suport de curs pentru catehizarea tinerilor din parohie;

– recomandă intensificarea activităţii catehetice în parohiile din ţară şi din străinătate, ca o necesitate permanentă în misiunea preoţească.

– activitatea catehetică va constitui unul din criteriile de promovare a personalului clerical.

2 Referatul Sectorului teologic-educaţional nr. 2289/1008, cu privire la organizarea Concursului Naţional de Creaţie Literară „Anul Jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii".

Obiectivele concursului sunt aniversarea şi evocarea unor momente importante din istoria culturală religioasă a ţării: 500 de ani de la tipărirea, în limba slavonă, a Liturghierului lui Macarie (1508), 360 de ani de la tipărirea Noului Testament de la Bălgrad (1648) şi 320 de ani de la tipărirea Bibliei de la Bucureşti (1688); încurajarea citirii cărţilor Sfintei Scripturi de către copii şi tineri; încurajarea participării copiilor şi tinerilor la Sfânta Liturghie; înţelegerea importanţei Sfintei Liturghii la nivel personal şi comunitar; identificarea şi promovarea talentelor literare în domeniul religios.

În urma discuţiilor în plen şi la propunerea Comisiei Teologice, Liturgice, Didactice, Sfântul Sinod a hotărât:

– ia act de organizarea Concursului Naţional de Creaţie Literară „Anul Jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii";

– Sectorul teologic-educaţional al Patriarhiei Române va organiza anual un concurs naţional de creaţie religioasă.

3 Referatul Sectorului teologic-educaţional nr. 1568/2008, cu privire la revizuirea programelor şcolare pentru clasele I-XII, la disciplina Religie.

În urma discuţiilor în plen şi la propunerea Comisiei Teologice, Liturgice şi Didactice, Sfântul Sinod a hotărât:

– ia act de descongestionarea şi revizuirea programelor şcolare pentru clasele I-XII, la disciplina Religie;

– sectorul teologic-educaţional al Patriarhiei Române va urmări aprobarea programelor şcolare pentru clasele I-XII, la disciplina Religie, de către Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului şi va informa centrele eparhiale în momentul intrării acestora în vigoare;

– în perioada vacanţelor şcolare, profesorii de la seminariile teologice, împreună cu profesori de Religie, de Limba şi Literatura Română şi de Istorie, vor organiza seminarii, colocvii şi concursuri pe teme cultural-artistice, de istorie naţională şi folclor, în vederea apărării şi promovări valorilor naţionale româneşti.

4 Procesul-verbal al Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români în legătură cu adresa nr. 5113/2008 a Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei cuprinzând hotărârea sinodului mitropolitan din 19 iunie 2008, cu propunerea de canonizare a Cuviosului Dionisie Exiguul (1 septembrie).

Din dosarul prezentat reiese că, în sprijinul solicitării formulate, Mitropolia Munteniei şi Dobrogei, cu adresa nr. 5113/2008, a înaintat la Patriarhia Română *argumentele* pentru canonizarea Cuviosului Dionisie Exiguul, *textele liturgice* (Tropar, Condac, Sinaxar), precum şi **icoana** acestuia, care au fost avizate şi însuşite de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei, în şedinţa din 19 iunie 2008.

În conformitate cu prevederile statutare bisericeşti în vigoare (art. 14, lit. d); art. 113, lit. b) şi ale *Metodologiei de cercetare a propunerilor de canonizare sau înscriere a sfinţilor în calendarul Bisericii Ortodoxe Române* aprobate prin hotărârea nr. 5085/2005, Cancelaria Sfântului Sinod a trimis Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români întreaga documentaţie primită de la Mitropolia Munteniei şi Dobrogei, în vederea cercetării şi definitivării textelor liturgice precum şi a formulării de propuneri care să fie supuse analizei Sfântului Sinod, prin Comisia teologică, liturgică şi didactică.

Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români, în şedinţa sa din 8 iulie 2008, în urma analizării documentelor prezentate, a constatat că Mitropolia Munteniei şi Dobrogei aduce în susţinerea propunerii de canonizare a Cuviosului Dionisie Exiguul argumente canonice, istorice, pastoral-misionare din care reies: *Ortodoxia credinţei, Viaţa curată şi sfântă a lui, Sprijinirea monahismului dobrogean, Erudiţia şi contribuţia sa la cunoaşterea şi schimbul de valori dintre creştinismul răsăritean şi apusean, prin traducerea operelor Sfinţilor Părinţi, a Sfintelor Canoane, precum şi prin lucrări de cronologie, fiind recunoscut ca părinte al erei creştine.*

În vederea aprobării canonizării, Comisia pentru canonizarea sfinţilor români a cercetat şi avizat Troparul, Condacul şi Sinaxarul, întocmite de P.S. Ioachim Băcăoanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Romanului şi diortosite de Sinodul Mitropolitan al Munteniei şi Dobrogei, precum şi icoana realizată la Arhiepiscopia Iaşilor, considerându-le corespunzătoare şi bune de a fi aprobate de Sfântul Sinod.

În urma celor constatate, Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români, formându-şi convingerea despre Cuviosul Dionisie Exiguul că întruneşte condiţiile pentru canonizare, a înaintat Sfântului Sinod acordul său pentru: aprobarea canonizării acestora, precum şi a Troparului, Condacului şi Sinaxarului avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei.

Ţinând seama de propunerile Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români formulate pe temeiul argumentelor prezentate şi pe acordul Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei;

În urma lămuririlor Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu privire la stabilirea datei de pomenire a Cuviosului Dionisie Exiguul, la 1 septembrie, ca întemeietor al erei creştine, a consultării Plenului Sfântului Sinod şi la propunerea Comisiei teologice, liturgice şi didactice, Sfântul Sinod a hotărât:

– ia act de rezultatul cercetării şi examinării Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români şi aprobă canonizarea Sfântului Cuvios Dionisie Exiguul, stabilindu-i ziua de prăznuire la 1 septembrie;

– aprobă să fie înscris în calendar cu cruce neagră simplă, ca sfânt cu Polieleu, înaintea sfinţilor deja înscrişi în calendar în ziua respectivă;

– aprobă textele liturgice în cinstea lui (Tropar, Condac, Sinaxar) – anexate prezentei hotărâri;

– aprobă icoana zugrăvită în cinstea lui, aşa cum s-a prezentat Sfântului Sinod;

– aprobă ca biserici şi mănăstiri, care se vor zidi, să poarte hramul acestui sfânt;

– îndatorează Arhiepiscopia Bucureştilor să întocmească şi să înainteze aprobării Sfântului Sinod, cu avizul Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei, Slujbele Vecerniei, Utreniei şi Acatistul Sfântului Cuvios Dionisie Exiguul;

– îndatorează Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români să întocmească şi să supună aprobării proiectul Tomosului pentru proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Dionisie Exiguul;

– adresează Preafericitului Părinte Daniel rugămintea de a rândui măsurile necesare pentru organizarea şi desfăşurarea ceremoniilor religioase pentru proclamarea Sfântului Cuvios Dionisie Exiguul.

5 Procesul-verbal al Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români în legătură cu adresa nr. 5112/2008 a Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei, cuprinzând hotărârea Sinodului mitropolitan din 19 iunie 2008, cu propunerea de canonizare a Mitropolitului Iachint al Ţării Româneşti (28 octombrie).

Din dosarul prezentat reiese că, în sprijinul solicitării formulate, Mitropolia Munteniei şi Dobrogei, cu adresa nr. 5112/2008, a înaintat la Patriarhia Română *argumentele* pentru canonizarea Mitropolitului Iachint al Ţării Româneşti, *textele liturgice* (Tropar, Condac, Sinaxar), precum şi *icoana* acestuia, care au fost avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei în şedinţa din 19 iunie 2008.

În conformitate cu prevederile statutare bisericeşti în vigoare (art. 14, lit. d; art. 113, lit. b) şi ale Metodologiei de cercetare a propunerilor de canonizare sau înscriere a sfinţilor în calendarul Bisericii Ortodoxe Române aprobate prin hotărârea nr. 5985/2005, Cancelaria Sfântului Sinod a trimis Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români întreaga documentaţie primită de la Mitropolia Munteniei şi Dobrogei, în vederea cercetării şi definitivării textelor liturgice precum şi a formulării de propuneri care să fie supuse analizei Sfântului Sinod, prin Comisia teologică, liturgică şi didactică.

Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români, în şedinţa sa din 8 iulie 2008, în urma analizării, documentelor prezentate, a constatat că Mitropolia Munteniei şi Dobrogei aduce în susţinerea propunerii de canonizare a Mitropolitului Iachint al Ţării Româneşti argumente canonice, istorice, pastoral-misionare din care reies: Ortodoxia credinţei, viaţa curată şi sfântă a lui, sprijinirea monahismului dobrogean, erudiţia şi contribuţia sa la cunoaşterea şi schimbul de valori dintre creştinismul răsăritean şi apusean, prin traducerea operelor Sfinţilor Părinţi, a Sfintelor Canoane, precum şi prin lucrări de cronologie, fiind recunoscut ca părinte al erei creştine.

În vederea aprobării canonizării, Comisia pentru canonizarea sfinţilor români a cercetat şi avizat Troparul, Condacul şi Sinaxarul, întocmite de P.S. Ioachim Băcăoanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Romanului şi diortosite de Sinodul Mitropolitan al Munteniei şi Dobrogei, precum şi icoana realizată la Arhiepiscopia Iaşilor considerându-le corespunzătoare şi bune de a fi aprobate de Sfântul Sinod.

În urma celor constatate, Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români, formându-şi convingerea despre Mitropolitul Iachint al Ţării Româneşti că întruneşte condiţiile pentru canonizare, a înaintat Sfântului Sinod acordul său pentru: aprobarea canonizării acestora, precum şi a Troparului, Condacului şi Sinaxarului avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei.

Ţinând seama de propunerile Comisei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români formulate pe temeiul argumentelor prezentate şi pe acordul Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei;

În urma lămuririlor Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu privire la stabilirea datei de pomenire a Mitropolitului Iachint al Ţării Româneşti, la 28 octombrie, ca urmare a consultării Plenului Sfântului Sinod şi la propunerea Comisiei teologice, liturgice şi didactice, Sfântul Sinod a hotărât:

– ia act de rezultatul cercetării şi examinării Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români şi aprobă canonizarea Sfântului Ierarh Iachint, Mitropolitul Ţării Româneşti, stabilindu-i ziua de prăznuire la 28 octombrie;

– aprobă să fie înscris în calendar cu cruce neagră simplă, ca sfânt cu polieleu înaintea sfinţilor deja înscrişi în calendar în ziua respectivă;

– aprobă textele liturgice în cinstea lui (Tropar, Condac, Sinaxar) – anexate prezentei hotărâri.

– aprobă icoana zugrăvită în cinstea lui, aşa cum s-a prezentat Sfântului Sinod;

– aprobă ca biserici şi mănăstiri, care se vor zidi, să poarte hramul acestui sfânt;

– îndatorează Arhiepiscopia Bucureştilor să întocmească şi să înainteze aprobării Sfântului Sinod, cu avizul Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei, Slujbele Vecerniei, Utreniei şi Acatistul Sfântului Ierarh Iachint, Mitropolitul Ţării Româneşti.

– îndatorează Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români să întocmească şi să supună aprobării proiectul Tomosului pentru proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Iachint, Mitropolitul Ţării Româneşti.

– adresează Preafericitului Părinte Daniel rugămintea de a rândui măsurile necesare pentru organizarea şi desfăşurarea ceremoniilor religioase pentru proclamarea Sfântului Ierarh Iachint, Mitropolitul Ţării Româneşti.

6 Procesul-verbal al Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români, în legătură cu adresa Arhiepiscopiei Târgoviştei şi a Episcopiei Argeşului şi Muscelului nr. 2273/2008, cuprinzând hotărârea Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei din 19 iunie 2008, cu propunerea de canonizare a voievodului Neagoe Basarab al Ţării Româneşti (26 septembrie).

Din dosarul prezentat reiese că, în sprijinul solicitării formulate, Mitropolia Munteniei şi Dobrogei, cu adresa nr. 5113/2008, a înaintat la Patriarhia Română argumentele pentru canonizarea Voievodului Neagoe Basarab al Ţării Româneşti, textele liturgice (Slujba Vecerniei şi Utreniei, Acatistul, inclusiv Troparul, Condacul şi Sinaxarul), precum şi icoana acestuia, care au fost avizate şi însuşite de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei în şedinţa din 19 iunie 2008.

În conformitate cu prevederile statutare bisericeşti în vigoare (art. 14, lit. d); (art. 113, lit b) şi ale Metodologiei de cercetare a propunerilor de canonizare sau înscriere a sfinţilor în calendarul Bisericii Ortodoxe Române aprobate prin hotărârea nr. 5085/2005, Cancelaria Sfântului Sinod a trimis Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români întreaga documentaţie primită de la Arhiepiscopia Târgovişte şi de la Episcopia Argeşului, care au elaborat-o în comun, în vederea cercetării şi definitivării textelor liturgice precum şi a formulării de propuneri care să fie supuse analizei Sfântului Sinod, prin Comisia teologică, liturgică şi didactică.

Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români, în şedinţa sa din 8 iulie 2008, în urma analizării documentelor prezentate, a constatat că Mitropolia Munteniei şi Dobrogei aduce în susţinerea propunerii de canonizare a Voievodului Neagoe Basarab al Ţării Româneşti argumente canonice, istorice, pastoral-misionare din care reies: Mărturisirea învăţăturii ortodoxe, Ortodoxia vieţii până la moarte, Viaţa curată, sfântă şi trăirea isihastă, Prinţ al păcii, Ctitor de biserici şi mănăstiri, Minuni ale Voievodului Neagoe Basarab şi mărturia poporului dreptcredincios.

În vederea aprobării canonizării, Comisia pentru canonizarea sfinţilor români a cercetat şi avizat Slujba Vecerniei, Utreniei şi Acatistului întocmite de PS Ioachim Băcăoanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Romanului şi diortosite de Preasfinţitul Calinic, Episcopul Argeşului şi Muscelului considerându-le corespunzătoare şi bune de a fi aprobate de Sfântul Sinod.

În urma celor constatate, Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români, formându-şi convingerea că Voievodul Neagoe Basarab întruneşte condiţiile pentru canonizare, a înaintat Sfântului Sinod acordul său pentru: aprobarea canonizării acestuia, precum şi a Slujbei Vecerniei, Utreniei şi Acatistului avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei.

Ţinând seama de propunerile Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români formulate pe temeiul argumentelor prezentate şi pe acordul Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei;

În urma lămuririlor Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu privire la stabilirea datei de pomenire a Voievodului Neagoe Basarab, la 26 septembrie, a consultării Plenului Sfântului Sinod şi la propunerea Comisiei teologice, liturgice şi didactice, Sfântul Sinod a hotărât:

– ia act de rezultatul cercetării şi examinării Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români şi aprobă canonizarea Sfântului Voievod Neagoe Basarab, stabilindu-i ziua de prăznuire la 26 septembrie;

– aprobă să fie înscris în calendar cu cruce neagră simplă, ca sfânt cu polieleu, după sărbătoarea Adormirii Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan;

– aprobă Slujbele Vecerniei, Utreniei şi Acatistului, inclusiv a Troparului, Condacului şi Sinaxarului pentru cinstirea Sfântului Voievod Neagoe Basarb (anexate prezentei hotărâri);

– aprobă icoana zugrăvită în cinstea lui, aşa cum s-a prezentat Sfântului Sinod;

– aprobă ca biserici şi mănăstiri, care se vor zidi, să poarte hramul acestui sfânt;

– îndatorează Comisia sinodală pentru canonizarea sfinţilor români să întocmească şi să supună aprobării proiectul Tomosului pentru proclamarea canonizării Sfântului Voievod Neagoe Basarab.

– adresează Înaltpreasfinţitului Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgovişte şi Preasfinţitului Calinic, Episcopul Argeşului şi Muscelului rugămintea ca, în consultare cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel să rânduiască măsurile necesare privind organizarea şi desfăşurarea ceremoniilor religioase pentru proclamarea Sfântului Voievod Neagoe Basarab.

7 Procesul-verbal al Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români în legătură cu propunerile de canonizare ale Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei din 9 iunie 2008, pentru Mitropolitul Iachint al Ţării Româneşti (28 octombrie), Cuviosul Dionisie Exi-

(continuare în p. 7)

2008 – ANUL ANDREI ŞAGUNA

ANDREI ŞAGUNA – omul peste vremuri

Anul 2008, precum se ştie, este anul omagial închinat mitropolitului Ardealului Andrei Şaguna. În cuprinsul lui au loc manifestări comemorative, slujbe de pomenire, se alcătuiesc volume speciale, toate acestea cu un singur scop, şi anume aducerea în vie memorie a faptelor celor mari şi nepieritoare ale marelui mitropolit Andrei Şaguna la împlinirea a 135 de ani de la moarte şi a 200 de ani de la naşterea sa.

Mitropolitul Andrei a fost mare pentru că vremurile pe care le-a trăit au fost mari şi ele prin greutăţile ce i le-au pus înainte, l-au obligat pe acesta să fie cu adevărat mare.

Vremuri grele a trăit Şaguna încă de la venirea sa în Ardeal ca vicar în anul 1847.

După moartea episcopului Vasile Moga originar din Sebeş-Alba, lucrurile în cuprinsul Eparhiei Ardealului s-au înrăutăţit. Ele erau tulburi chiar din vremea episcopatului lui Vasile Moga care, biruit de ele, n-a putut fi la înălţimea unui păstor sufletesc.

Nepoţii şi rudele sale se amestecau tot mai mult în treburile eparhiei, preoţimea era dezbinată, protopopii dirijau lucrurile bisericeşti după bunul lor plac, poporenii erau şi ei dezorientaţi, iar propaganda romană şi greco-catolică era în plină expansiune.

În astfel de vremuri deloc prielnice a venit în Ardeal, trimis de mitropolitul sârb Iosif Raiacici, arhimandritul Andrei Şaguna, fost egumen la mănăstirea sârbească Covil.

Din câteva scrisori ale lui Şaguna către Raiacici se desprind toate greutăţile şi împilările pe care acesta le avea de îndurat la venirea sa ca vicar în Ardeal.

El povesteşte chiar deznădejdea ce l-a cuprins în faţa acestor stări de fapt ce-i îngreunau foarte mult munca şi strădania sa în punerea pe făgaşul normal a vieţii bisericeşti din Eparhie.

Moştenirea lăsată de Moga pe tărâm bisericesc şi şcolar este zugrăvită în toată gravitatea şi complexitatea ei.

Scrisorile amintite au fost publicate de către prof. Silviu Dragomir în „Balcanica" (Bucureşti, 1943) în limba lor originală şi au fost traduse în 1947 de către regretatul prof. Teodor Bodogae la Sibiu şi publicate în Revista Teologică nr. 1-4/1947.

Astfel într-o scrisoare către mitropolitul Raiacici la 14/2 feb. 1847, Şaguna îi descrie acestuia situaţia grea în care se afla Biserica Ortodoxă din Ardeal când episcopul Vasile Moga a fost supus unor umilitoare îndatoriri faţă de stăpânire. Proiectul de reorganizare a Consistoriului din Ardeal – arată Şaguna – a fost încredinţat nu episcopului cum era firesc, ci la două persoane de altă confesiune (uniată) Samuil Pop şi Aron Budai.

Astfel stând lucrurile, episcopul deja bolnav era o simplă unealtă în mâinile protopopilor care făceau legea în teritoriu.

„Răposatul (Vasile Moga) ştia de tot puţine lucruri despre Biserică, căci n-a băgat de seamă nici aceea că trebuie să hirotonisească după rânduielile bisericeşti pe protopopi, încât toţi cei 40 de protopopi care sunt azi încă în viaţă n-au fost promovaţi bisericeşte după cum, de altfel, şi consilierii consistoriali au fost instituiţi tot neregulamentar. Pretutindeni aceeaşi neorânduială" – observă cu amărăciune Şaguna.

Într-o altă scrisoare adresată aceluiaşi mitropolit sârb şi datată 3 iunie 1847, Şaguna îşi exprimă durerea asupra stărilor de fapt din Biserica ardeleană.

El aminteşte de preoţii eparhiali *„din care puţini sunt de treabă iar răi şi netrebnici cât de mulţi"* şi dă exemplul unui astfel de preot care persecutat fiind de uniţi a trecut la aceştia cu parohie cu tot neştiind că *„slujise fără să ştie pe ascuns ca unealtă de machinaţie a uniţilor"*. Un altul pentru a nu se mai duce la Arad în vederea hirotoniei şi unde trebuia să cheltuiască mulţi bani s-a dus la Blaj şi s-a hirotonit preot acolo trecând cu parohie cu tot la uniaţie. Şaguna zugrăveşte patetic greutăţile pe care le întâmpină atunci când rămâne o parohie vacantă şi când candidaţii „clerici" trebuie să meargă până la Arad în vederea hirotoniei iar acolo cheltuielile erau enorme: taxă pentru Consistor 300 de florini, taxă de 6 florini pentru episcopul care liturghisea, etc.

„E o neorânduială, o inconştienţă şi nerușinare faţă de oameni ca şi care altele nu s-au mai auzit. Mi se roşesc urechile. Mă mir şi îmi pare rău că până acum n-am făcut raport forurilor mai înalte despre toate aceste abuzuri" – conchide el.

Legat de o eventuală alegere ca episcop al lui, Şaguna spune: *„personal am slabă nădejde de a fi ales căci multe elemente sunt împotriva mea, mai bine zis împotriva noastră şi nici nu pot crede să se permită Bisericii noastre răsăritene, azi atât de decăzută, să mai ajungă în mâini sănătoase ale unei conduceri înţelepte şi să mai fie reînviată după ce a căzut într-o prăpastie atât de mare. Eu bucuros m-aş oferi la aceasta, dar şi mai bucuros m-aş retrage"*. Descrie apoi starea jalnică a şcolilor „poporale", care sunt *„fără nici o ordine şi rânduială."* Dascălii *„sunt oameni simpli, fără ştiinţă de carte, care citesc şi scriu în mod scandalos şi sunt cu totul nevrednici"*, iar copiii frecventează şcoala doar iarna, în rest fiind folosiţi la muncile câmpului.

(continuare în p. 7)

† Dr. VISARION BĂLŢAT
Episcopul Tulcii

„Le icone su vetro di Sibiel"

Icoanele pe sticlă din Sibiel **– Acesta este titlul unei cărţi-album despre „Icoanele pe sticlă de la Sibiel". Autorul cărţii (albumului) este ziaristul italian Giovanni Ruggeri, pe care îl putem onora cu titlul de prieten al României, pentru că ne onorează el însuşi cu prietenia sa. Albumul a fost lansat în ziua de 8 iulie 2008 în foaierul corpului B al Bibliotecii ASTRA, din Sibiu, prilej cu care Giovanni Ruggeri a citit, cu intonaţie marcată de respect pentru limba română, textul acestui articol, pe care, cu acordul său, ne-am permis să-l publicăm.**

Dar cine este Giovanni Ruggeri? Un om tânăr (are 42 de ani), care locuieşte la Bergamo, oraş din nordul Italiei (Lombardia), cu vestita biserică Santa Maria Maggiore, din sec. XII-XVI. A studiat Filosofia şi Teologia (aceasta este tradiţia învăţământului teologic la catolici: cursul de Filozofie premerge celui de Teologie) la Universităţile din Napoli şi Roma. Ulterior, şi-a luat o licenţă şi în Ierusalim, lucrând în prezent ca ziarist la cotidianul „L'Eco di Bergamo". Vizitează România din 2002, făcând popasuri în Maramureş, Bucovina (cu mănăstirile sale) şi Transilvania (cu Sibiul, Sibielul, dar şi Clujul). Impresia sa despre România: „de neuitat, puternică, aprofundată în timp. România are un patrimoniu de cultură, civilizaţie, natură enorm, bogăţii (ale românilor, *n.n.*) cu totul necunoscute în Italia". El se străduieşte să prezinte aceste valori româneşti prin articole, reportaje, descrieri, pe care le publică în diverse ziare şi reviste italiene. Evident că şi albumul de care vorbim, scris în italiană şi română, cu o prefaţă de Î.P.S. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, şi cu o mărturie a pr. prof. Dorin Oancea, fiul ctitorului Muzeului de Icoane pe Sticlă de la Sibiel, reprezintă tot o mărturie de suflet despre România, mărturie binevenită în contextul în care, din nefericire, trăitori de pe aceste meleaguri dau prilejuri de scandal şi faimă rea în Italia.

Lansarea albumului s-a bucurat de o atmosferă de entuziasm şi prietenească raportare a unui restrâns, dar select public, la persoana unui ziarist şi om de cultură din Italia, prieten sincer al României.

Aspectele teologice, culturale şi istorice legate de icoanele pe sticlă din Transilvania şi de Muzeul din Sibiel au fost prezentate elocvent de cei care m-au precedat, cu mult mai multă autoritate şi competenţă decât aş fi făcut-o eu. În ceea ce mă priveşte, mă voi limita la o mărturie personală.

Realizarea acestei cărţi a izvorât, aşa cum bine ştiu prietenii mei italieni şi români, din profunda încântare şi apreciere pe care mi-a produs-o Muzeul de icoane pe sticlă încă de la prima mea vizită la Sibiel în 2003. Nu-i nevoie să fii specialist în artă sau icoane – şi acesta este cazul meu – pentru a fi sensibil la fascinaţia pe care o exercită această extraordinară pagină de artă şi credinţă. Şi este desigur o datorie morală să cinsteşti, cu mijloacele de care dispunem noi astăzi, marea operă realizată de Părintele Zosim Oancea şi de locuitorii Sibielului în ani mult mai grei decât cei de acum. Din acest punct de vedere, această carte – fruct al unei mari străduinţe de realizare, fie-mi îngăduit să o spun cu o modestie sinceră şi cu o egală francheţe – vrea să fie semnul unei profunde recunoştinţe a marilor valori culturale şi religioase exprimate de poporul român şi un gest personal de a mulţumi şi onora memoria celui pe care nu mă sfiesc să-l numesc un uriaş – al credinţei, al culturii, al bunătăţii: Părintele Zosim Oancea.

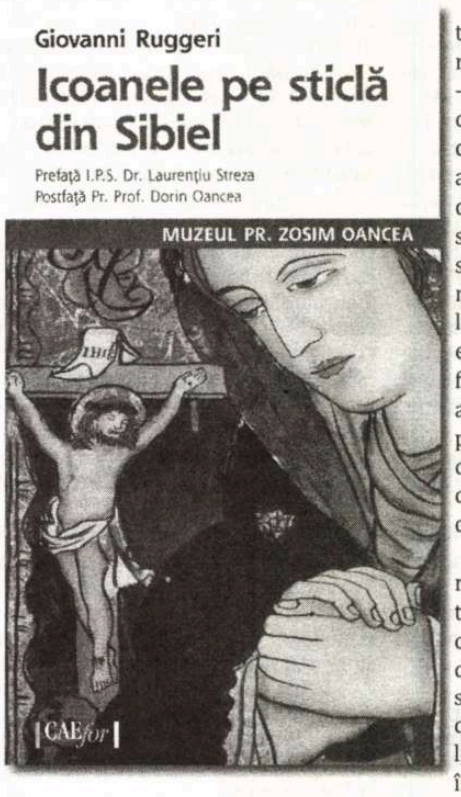

Pe baza acestor premise, vreau să atrag atenţia asupra a trei aspecte, pe care le consider foarte importante.

În primul rând, aspectul pe care îl exprim în calitatea mea de cetăţean italian. Din cauza unor responsabilităţi care nu aparţin doar unei părţi sau alteia, România suferă astăzi de o serioasă criză de imagine în opinia publică italiană, la aceasta participând adesea şi mass-media ambelor ţări. Şi totuşi, când eu, bazându-mă şi pe credibilitatea mea personală pe care o pot valorifica pe lângă colegii şi cititorii din ţara mea, prezint istoria Sibielului, găsesc întotdeauna la cel care mă ascultă o mare atenţie, interes şi încântare, căci ceea ce este frumos şi bun are prin el însuşi puterea de a convinge, a trece dincolo de prejudecăţi, a determina participare. Din acest punct de vedere, ar fi pentru mine un motiv de extremă mulţumire să sper că, deşi mică, această carte ar putea confirma instituţiilor publice române ca şi întreprinzătorilor privaţi români convingerea concretă că promovarea României şi a imaginii sale în străinătate poate da naştere unor expresii de mare valoare, interes şi eficienţă dacă se munceşte serios la valorizarea imensului patrimoniu de cultură, istorie şi tradiţii al ţării, începând, dacă doriţi, cu Transilvania. Prejudecăţile şi polemicile nu se depăşesc prin alte prejudecăţi şi polemici, ci prin cunoaşterea valorilor pe care un popor le exprimă. Şi – subliniez – pe care le prezintă şi le face cunoscute.

Al doilea aspect, pe care îl exprim în calitatea mea de ziarist. După câţiva ani de activitate în acest domeniu, sunt ferm convins că turismul inteligent – plăcut şi instructiv în acelaşi timp – este o ocazie excepţională de cunoaştere şi întâlnire între persoane şi culturi, ca şi de dezvoltare economică a unei ţări. România deţine un patrimoniu excepţional de valorificat din punct de vedere turistic iar oraşul şi regiunea Sibiului au dovedit că au o conştiinţă la înălţimea situaţiei, începând cu marea operaţiune din 2007 „Sibiu capitală europeană a culturii", ca şi în realizarea unor infrastructuri, printre care noul aeroport este una din „culmile de diamant". Mi se pare de datoria mea să-mi exprim public aprecierea pentru munca responsabililor administraţiei locale în acest domeniu şi să insist să continue hotărât în realizarea acelor condiţii de infrastructură şi de promovare de care turismul la scară internaţională are nevoie pentru a funcţiona.

În al treilea şi ultim rând, un aspect pe care îl exprim ca prieten al Sibielului şi al Muzeului. Cea mai mare descoperire pe care am făcut-o în timpul cercetărilor legate de realizarea cărţii a fost întâlnirea – fie chiar numai prin mărturia scrierilor sale şi a celor care l-au cunoscut de aproape – a Părintelui Zosim Oancea. Inteligenţa, blândeţea, înţelepciunea, profunda religiozitate a acestui om au fost şi sunt permanent pentru mine o mărturie de mare valoare: mai mult, să nu vi se pară exagerat dacă spun că istoria icoanelor pe sticlă ale Transilvaniei este extraordinară, dar şi mai nemaipomenite sunt mărturia de credinţă a Părintelui Zosim şi opera realizată de el şi de oamenii din Sibiel. Acestea fiind spuse, e de datoria noastră să fim conştienţi că nici cele mai frumoase şi mari realităţi nu pot trăi din venituri, pentru că nimănui şi la nimic nu-i este suficientă originea extraordinară pentru a-i fi asigurat viitorul. În acest sens, permiteţi-mi – ca prieten adevărat şi deci sincer – să vă adresez o dublă invitaţie.

Cea dintâi este către Biserica Ortodoxă din Sibiu – care poartă astăzi responsabilitatea directă a Muzeului – deci Înaltpreasfinţitului Mitropolit, consilierilor săi şi bineînţeles parohului din Sibiel: Muzeul are mare nevoie de a fi modernizat, îmbunătăţit din punct de vedere al instalaţiilor şi structurilor sale, începând de exemplu cu încălzirea, sistemul de iluminat, susţinerea personalului care lucrează aici (şi mă gândesc la un computer, o conexiune internet etc.). Este de o maximă importanţă să fie făcut orice efort de organizare pentru a asigura Muzeului resursele necesare pentru a-l aduce la înălţimea bogăţiei pe care o adăposteşte: astăzi şi nu acum 20 de ani, epocă în care era remarcabil ceea ce a realizat Părintele Zosim!

A doua invitaţie se adresează locuitorilor Sibielului şi responsabililor administraţiei publice locale: este absolut necesar ca toţi, începând cu cei care asigură găzduirea turiştilor (pensiuni, hoteluri etc.), să fie conştienţi că o creştere a satului - şi deci chiar dezvoltarea economică a familiilor şi a întregii comunităţi – nu se poate întâmpla separat de Muzeu sau chiar neglijând Muzeul. Satul Sibiel trebuie neapărat să fie implicat în susţinerea şi promovarea Muzeului său – subliniez: a Muzeului său – nu doar pentru a cinsti memoria înaintaşilor care au dat Muzeului ani de trudă, atunci când viaţa era mult mai dură decât astăzi, ci pentru a-şi asigura lor şi fiilor lor un viitor cu atât mai solid cu cât Muzeul va fi în centrul atenţiei şi colaborării lor. Să nu-şi facă nimeni iluzii: cu cât creşte mai mult Muzeul, cu atât creşte Sibielul, cu cât Muzeul este mai neglijat, cu atât Sibielul riscă în câţiva ani să vadă oprindu-se sau chiar dizolvându-se creşterea de acum. Trebuie să fim în mod clar conştienţi: adevărata bogăţie a Sibielului este una singură, este Muzeul său. Natura, pensiunile, barurile, casele de vacanţă, infrastructurile sunt condiţii absolut necesare pentru promovarea turismului şi susţinerea economiei familiilor din sat, dar ele singure nu garantează nimic. Permiteţi-mi, cu o prietenească sinceritate, să v-o spun ca unul care iubeşte şi cunoaşte bine România, care iubeşte şi cunoaşte şi mai bine Sibielul: dacă ar fi vorba doar de natură şi agroturism, în România am putea găsi o mie de locuri încă mai frumoase decât Sibielul. Acest lucru nu se discută şi este bine să fim conştienţi de acest lucru, fără a ne face iluzii. Dar niciun alt sat – repet, niciun alt sat – nu are ceea ce are Sibielul: Muzeul de icoane pe sticlă. Este astfel de o importanţă şi necesitate vitală ca satul să nu uite Muzeul. Şi mai mult: e nevoie ca satul să promoveze activ Muzeul, în orice mod. Fiecare casă, fiecare pensiune ar trebui să fie o evocare şi o invitaţie continuă la Muzeu, la icoanele sale, la tradiţiile caracteristice zonei. (Pentru că) Muzeul este viaţa din Sibiel, este adevăratul său viitor.

Sincer, este o onoare pentru mine să am posibilitatea de a fi cu dvs., de a fi întâmpinat de dvs. Consider că este o onoare încă şi mai mare să primesc de la dvs. atenţia şi permisiunea de a mă putea exprima cu deschiderea unei prietenii autentice şi reciproce.

Bunătatea, credinţa, măreţia Părintelui Zosim şi a operei sale sunt exemplul şi lumina care ne însoţesc. Pornind de la memoria sa, în limita posibilităţilor mele, consideraţi-mă întotdeauna la dispoziţia dvs. Vă mulţumesc.

Giovanni Ruggeri

Din actualitatea bisericească panortodoxă

Participarea Sanctităţii Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I la manifestările prilejuite de comemorarea a 1020 de ani de la încreştinarea principelui Vladimir al Kievului.

În urma şedinţei Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice, din data de 23-25 iunie, în urma invitaţiei adresate de către patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei şi de către preşedintele Ucrainei, dl. Viktor Yushchenko, în ceea ce priveşte reprezentarea Patriarhiei Ecumenice la comemorarea celor 1020 de ani de la încreştinarea ruşilor, prin acceptarea creştinismului de către principele Vladimir al Kievului, s-a hotărât ca delegaţia ce urmează să se deplaseze la acest eveniment să fie condusă de către însuşi Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I.

În perioada 8-11 iulie, o delegaţie a Patriarhiei Ecumenice condusă de către mitropolitul Emanuel al Franţei s-a deplasat la Kiev în scopul stabilirii celor mai amănunţite detalii legate de programul Patriarhului Ecumenic pe parcursul vizitei sale la Kiev. După cum se cunoaşte, de mai bine de 15 ani, în Ucraina există o autoproclamată „Biserică Autocefală a Ucrainei", cu foşti ierarhi care depindeau canonic de Patriarhia Moscovei, în paralel cu Biserica Ortodoxă condusă de către mitropolitul Vladimir al Kievului, Biserică cu sinod propriu aflat în comuniune euharistică cu Patriarhia Moscovei, singura Biserică ucraineană considerată canonică în sânul Ortodoxiei. Unul dintre demersurile delegaţiei Patriarhiei Ecumenice a fost ca la manifestările prilejuite de comemorarea celor 1020 de ani de la încreştinarea principelui Vladimir să nu participe nici un ierarh al „Bisericii Ortodoxe" schismatice din Ucraina.

Însăşi participarea Patriarhului Ecumenic la un eveniment de o asemenea anvergură a reprezentat un gest de maximă responsabilitate, dacă avem în vedere faptul că la evenimentul cu pricina a participat şi patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei, care deşi a acordat Bisericii Ortodoxe din Ucraina păstorită de către mitropolitul Vladimir al Kievului un statut de quasi-autocefalie, nu ar fi pe deplin bucuros de posibilitatea recunoaşterii unei autocefalii depline pentru Biserica Ortodoxă din Ucraina de către Patriarhia Ecumenică. Dar ca de fiecare dată, prin cunoscuta-i abilitate diplomatică şi tact eclesial, Patriarhul Bartolomeu a reuşit să evite posibilele tensiuni şi să facă din acest moment o oportunitate de reluare în duh frăţesc a dialogului cu Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Ruse.

Încă de la începutul lunii iulie fusese confirmată participarea altor Întâistătători din Biserica Ortodoxă, cum ar fi: Preafericitul Părinte Ieronim al II-lea, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii, Preafericitul Părinte Anastasie, Arhiepiscopul Tiranei şi al întregii Albanii, ca şi a Preafericitului Părinte Hristofor, Arhiepiscopul Cehiei şi al întregii Slovacii. Printr-o hotărâre sinodală din luna iulie se confirma faptul că Biserica Ortodoxă a Ciprului nu dă curs favorabil invitaţiilor de a participa la evenimentul bisericesc de la Kiev.

În faţa unui grup de ziarişti ucraineni prezenţi la Fanar în data de 17 iulie, Patriarhul Ecumenic îşi exprima recunoştinţa faţă de preşedintele Ucrainei, dl. Viktor Yushchenko, ca şi faţă de patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei pentru invitaţiile adresate, afirmînd: „Nu avem ţinte sau criterii politice. Dorim să sărbătorim împreună cu voi, împreună cu poporul ucrainean, un moment istoric foarte important...".

Într-o scrisoare din data de 23 iulie adresată Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I şi semnată de către toţi cei şaisprezece membrii ai Sinodului Bisericii Ortodoxe din Ucraina în frunte cu mitropolitul Vladimir al Kievului se arată dorinţa fierbinte a poporului ucrainean de a-l întâmpina pe Patriarhul Ecumenic, ca şi perceperea acestei aniversări ca pe o sărbătoare a unităţii Ortodoxiei. Sanctităţii Sale i se mai aduce în vedere schisma care separă credincioşii ortodocşi din Ucraina, ca şi statutul Bisericii Ortodoxe din Ucraina, un statut de quasi-autocefalie din anul 1991, în cadrul Patriarhiei Ruse.

Menţionăm faptul că preşedinţia Ucrainei a acordat o foarte mare importanţă vizitei Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I la Kiev, întreg oraşul fiind împânzit cu afişe imense reprezentându-l pe preşedintele ucrainean alături de Patriarhul Ecumenic. Interesant este faptul că însuşi preşedintele Ucrainei l-a întâmpinat pe Patriarhul Bartolomeu I la aeroport, fapt care nu s-a întâmplat nici măcar la vizita preşedintelui George Bush la Kiev. Nu de aceeaşi întâmpinare s-a bucurat însă patriarhul Moscovei, căruia statul ucrainean nu i-a organizat nici o festivitate de primire, cu excepţia Bisericii Ortodoxe Ucrainene.

Pe data de 26 iulie a avut loc citirea mesajul Patriarhului Ecumenic către poporul ucrainean, în prezenţa preşedintelui ţării, în piaţa arhiplină din faţa bisericii „Sfânta Sofia" din Kiev. În cuvântul său, Sanctitatea Sa s-a referit la evenimentul ca atare al încreştinării principelui Vladimir al Kievului, spunând: „Aceste manifestări de sărbătoare constituie o exprimare concretă a recunoştinţei evlaviosului popor ucrainean faţă de măritul principe Vladimir pentru lupta sa interioară personală şi pentru înţeleapta alegere a credinţei poporului său..." Patriarhul Ecumenic s-a referit la primirea creştinismului de către principele Vladimir sub influenţa Patriarhiei Ecumenice, fapt care certifică legăturile duhovniceşti dintre poporul evlavios ucrainean şi Biserica Mamă (Patriarhia Ecumenică). Alte teme prezente în discursul Sanctităţii Sale au fost cele legate de rolul Kievului de-a lungul veacurilor în asumarea, păstrarea şi mediatizarea moştenirii duhovniceşti bizantine şi a Tradiţiei Ortodoxe; relaţia dintre Biserică şi naţionalitate, dintre Biserică şi stat etc. Atunci când preşedintele Ucrainei l-a rugat pe Patriarhul Bartolomeu I să ia sub omoforul său Biserica Ortodoxă din Ucraina, Sanctitatea Sa a reuşit cu tact şi inspiraţie să depăşească această provocare.

În seara zilei de 26 iulie a ajuns la Kiev şi patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei, însoţit de către mitropolitul Chiril de Smolensk şi Kaliningrad, ca şi de numeroşi alţi ierarhi şi clerici din cuprinsul Patriarhiei Moscovei. Odată ajuns la Kiev, patriarhul Alexei a declarat: „Sper ca acest praznic să contribuie la unitatea şi pacea poporului şi a Bisericii". De la aeroport, delegaţia Patriarhiei Moscovei s-a îndreptat spre Mănăstirea Sfânta Lavră din Kiev, unde în faţa bisericii „Adormirea Maicii Domnului" a avut loc o slujbă de Te-Deum în cinstea înaltului oaspete.

Ziua de 27 iulie a însemnat o zi istorică pentru Ortodoxie, o zi în care cu ocazia prăznuirii Sfântului Vladimir, Patriarhul Ecumenic şi Patriarhul Moscovei au slujit împreună după opt ani de zile, alături de ceilalţi Întâistătători prezenţi, slujba Sfintei Liturghii, pe dealul Sfântului Vladimir din Kiev. În cuvântările lor, atât Patriarhul Bartolomeu I, cât şi Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Ruse şi-au exprimat satisfacţia şi mulţumirea înaintea lui Dumnezeu pentru faptul de a se afla alături în duh de prietenie şi colegialitate fraternă, subliniind împreună că prin încreştinarea principelui Vladimir al Kievului, credinţa ortodoxă s-a putut extinde din zona baltică până la extremele Răsăritului şi de la cele mai nordice mări până în deşertul Asiei Centrale, permiţând totodată poporului ucrainean şi ruşilor în genere să facă faţă vicisitudinilor istoriei.

În după masa zilei de 27 iulie, în Mănăstirea Sfânta Lavră din Kiev au avut loc convorbiri personale între Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I şi patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei, întâlnire în cadrul căreia au fost discutate şi teme mai dificile ce ţin de relaţiile celor două Patriarhii. La finalul acestei întâlniri, Patriarhul Bartolomeu I a declarat: „Am avut o întâlnire frăţească... întotdeauna este util să avem astfel de contacte şi convorbiri frăţeşti... Şi atunci când există probleme în relaţiile dintre Bisericile Ortodoxe, atunci cu atât mai mult este util dialogul... Cu dragul patriarh Alexei ne-am reînnoit decizia de a continua în duh de bunătate relaţiile dintre Constantinopol şi Moscova... Suntem cu toţii responsabili pentru unitatea panortodoxă şi pentru mărturia comună a Ortodoxiei în lume. În acest duh s-a derulat convorbirea noastră în Lavra Kievului şi îmi doresc ca condiţiile şi problemele să îi permită Preafericitului să participe la Sinaxa Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, pe care Patriarhia Ecumenică o organizează în Fanar, în luna octombrie".

La rândul său, patriarhul Moscovei i-a mulţumit Sanctităţii Sale pentru împreuna slujire a Sfintei Liturghii, pentru convorbirile purtate, afirmând faptul că problemele pe care le întâmpină la nivel panortodox cele două Patriarhii trebuie rezolvate „cu ajutorul şi prin metoda dialogului" prin delegaţii reprezentative ale ambelor Biserici.

Patriarhul Ilie al II-lea al Georgiei a vizitat oraşele bombardate în urma conflictului ruso-georgian.

Însoţit de către mitropolitul Daniel de Abhazia, de numeroşi clerici şi medici, Preafericitul Părinte Ilie al II-lea al Georgiei a vizitat oraşul Gori, ca şi celelalte zone bombardate pe parcursul conflictului ruso-georgian. În catedrala din Gori, Preafericirea Sa s-a întâlnit cu arhiepiscopul Andrei de Gori, înconjurat de o mulţime de credincioşi ai eparhiei. Acolo, patriarhul Georgiei le-a împărţit celor prezenţi alimente şi haine. După aceasta, patriarhul georgian şi-a continuat vizita în eparhia păstorită de către arhiepiscopul Isaia de Tshinvali, împărţind şi acolo ajutoare umanitare celor suferinzi în urma bombardamentelor. Pe întreaga durată a acestei vizite în Abhazia şi în Osetia de Sud, armata rusă şi-a asumat protecţia Preafericitului Părinte Ilie al II-lea şi a delegaţiei care l-a însoţit.

Menţionăm faptul că, pe data de 27 iulie, cu ocazia împlinirii a 45 de ani de slujire arhierească a Întâistătătorului Bisericii Georgiene, patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei, ca şi mitropolitul Chiril de Smolensk şi Kaliningrad, responsabilul Departamentului de Relaţii Externe al Patriarhiei Ruse au trimis telegrame de felicitare patriarhului de la Tbilisi. În telegrama mitropolitului Chiril se spunea printre altele: „E foarte dificil să conştientizeze cineva, cum două popoare surori, precum cel al Rusiei şi al Georgiei, care au trăit veacuri îndelungate în pace, astăzi au între ele divergenţe militare... Nu trebuie să păstrăm tăcerea! Suntem cu toţii chemaţi să împlinim versetul apostolic: „Drept aceea, să urmărim cele ale păcii şi cele ale zidirii unuia de către altul" (*Rom.* 14, 19). În finalul mesajului său, mitropolitul Chiril şi-a exprimat speranţa în „deplina încetare a oricărei duşmănii între poporul ortodox rus şi cel georgian".

(*Surse*: www.romfea.gr, www.orthodox.org.ua, www.ec-patr.org, www. orthodoxie.com)

Dr. Ştefan TOMA

In memoriam

† Preotul Dr. Iuliu Işa

În dimineaţa zilei de 17 august 2008 inima preotului Iuliu Işa a încetat să mai bată.

Figură distinsă între preoţii braşoveni, fost profesor la Liceul „Andrei Şaguna" din Braşov, vestit predicator al Evangheliei, dotat cu o ascuţită inteligenţă, o bunătate şi răbdare fără margini, preotul Iuliu Işa lasă, prin plecarea sa, un gol în sufletele celor care l-au cunoscut şi l-au preţuit.

S-a născut la 28 iulie 1911, în localitatea Elisabeta din Ungaria, unde tatăl său era angajat la Căile Ferate. În timpul Primului Război Mondial tatăl său a fost transferat la Blaj, astfel că şi fiul său va urma cursul inferior al liceului „Sf. Vasile" din Blaj. În continuare a studiat la Seminarul Teologic din Sibiu, pe care l-a absolvit ca şef de promoţie, în 1931. Fostul mitropolit Nicolae Bălan l-a îndrumat către Facultatea de Teologie din Cernăuţi unde şi-a luat licenţa în anul 1934. Tot la acea vestită facultate va obţine doctoratul în Teologie.

În septembrie 1936 este numit profesor de religie la liceul „Sf. Vasile" din Blaj iar în anul 1938 a absolvit Seminarul Pedagogic al Universităţii din Cluj, avându-l ca îndrumător pe Pr. Prof. dr. Sofron Vlad. În 1939 s-a căsătorit cu fiica unor comercianţi din Sibiu, Maria Circa şi a fost hirotonit preot, în catedrala Reîntregirii din Alba-Iulia, de către episcopul militar Partenie Ciopron. În 1942 este transferat de mitropolitul Nicolae Bălan la liceul „Andrei Şaguna" din Braşov şi numai după un an a fost numit preot-paroh la biserica „Sf. Nicolae" din Braşov.

Mitropolitul Ardealului Nicolae Colan i-a încredinţat sarcina înfiinţării unui muzeu pe lângă biserica Sf. Nicolae, fapt ce s-a concretizat în anul 1961. Pentru strădaniile sale Patriarhul Justinian i-a conferit titlul de protopop onorific, iar în 1970 mitropolitul dr. Nicolae Mladin l-a hirotesit iconom stavrofor.

În anul 1977 a ieşit la pensie.

Părintele Iuliu Işa a modelat suflete şi a consolidat conştiinţe vrednice de Evanghelia lui Hristos. Munca sa a fost cu adevărat o înaltă misiune şi râvna sa un sacerdoţiu.

Slujba înmormântării a fost oficiată în biserica „Sf. Nicolae" din Braşov de către un sobor de 19 preoţi. După oficierea rânduielii înmormântării preoţilor, au luat cuvântul Părintele Vasile Prodea şi preotul Ioan Herda. Scrisoarea de condoleanţe a Înalpreasfinţitului Mitropolit dr. Laurenţiu Streza a fost citită de secretarul protopopiatului Braşov. Făcându-se ocolirea tradiţională a sfintei biserici, trupul părintelui a fost dus în cimitirul parohiei. Amintirea preotului Iuliu Işa va rămâne pururea vie în inimile celor care l-au cunoscut şi s-au împărtăşit de dragostea lui.

Dumnezeu să-l odihnească în pace cu aleşii săi!

Prot. Vasile PRODEA

Andrei Şaguna – omul peste vremuri

(urmare din p. 6)

La 5 oct. 1847, Şaguna îi scria mitropolitului Raiacici că în urma vehiculării numelui său printre candidaţii la postul de episcop în Ardeal, împotriva sa s-au ridicat *„două feluri de duşmani: unii dinăuntrul Bisericii noastre, ceilalţi din afara ei"*. Între cei dintâi aminteşte *„clica lui Moga"* care ataţa preoţimea şi pe protopopi împotriva lui pe motiv că *„e străin iar nu ardelean."*

De cealaltă parte este episcopul unit care caută să împiedice alegerea de episcop sau s-o amâne cu gândul că mulţi ortodocşi vor trece astfel la uniţi. La fel episcopul romano-catolic la unison cu cel unit îl denigrau pe Şaguna ca fiind *„om orgolios şi pornit contra celorlalte confesiuni."*

La toate acestea el aminteşte iarăşi de situaţia dezastruoasă a Bisericii ardelene concluzionând: *„e o situaţie proastă, mai proastă nici n-ar putea fi"* şi se întreabă retoric *„Cade-se să venim în ajutor acestui popor. Dar prin ce mijloace s-ar putea face o astfel de treabă? Aceasta e problema cea dintâi şi cea din urmă."* Şi răspunsul îl dă tot el socotind că *„cea mai bună soluţie cred că este instituirea cât mai grabnică a unui episcop întrucât al Aradului e grav bolnav şi nu mai poate hirotoni şi apoi şi altfel e şi tare greu pentru clericii de aici să meargă pentru hirotonie până la Arad."*

După confirmarea sa ca episcop la 5 feb. 1848, Şaguna îi scrie o scrisoare mitropolitului sârb în care îi mulţumeşte pentru ajutorul dat în alegerea sa şi-i făgăduieşte că doreşte: *„să îndrumez şi voi îndruma această eparhie a mea nu după voia sau pasiunea mea, ci numai conformându-mă dispoziţiilor canonice şi trebuinţelor pe care le reclamă situaţia deosebită în care se află Biserica noastră."*

Şi într-adevăr s-a şi ţinut de cuvânt, ridicând Biserica ardeleană din starea grea în care se afla înzestrându-o cu atâtea şi atâtea aşezăminte bisericeşti, culturale şi filantropice care durează până astăzi.

Din parcurgerea acestor scrisori ale lui Şaguna ne putem face o impresie amplă asupra grelei situaţii pe care el a găsit-o la venirea în Ardeal, dar şi a muncii titanice ce a depus-o pe toate planurile ca Biserica ardeleană să ocupe locul ce-l merita dintotdeauna în viaţa şi cultura poporului român. Astfel că la moartea sa în 1873 el lasă o moştenire aleasă, o Biserică puternică, o Şcoală românească înfloritoare, şi această moştenire şaguniană a fost continuată, amplificată şi păstrată de urmaşii săi în scaun până în zilele noastre.

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului – iulie 2008 –

• **Joi, 3 iulie.** Înaltpreasfinţia Sa Dr. Laurenţiu Streza a plecat din Australia, sosind la Chicago, în Statele Unite ale Americii.

• **Vineri, 4 iulie.** A participat la deschiderea Congresului Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din Statele Unite ale Americii împreună cu Înaltpreasfinţia Sa arhiepiscopul Nicolae Condrea.

• **Sâmbătă, 5 iulie.** Participă la sesiunile Congresului la care s-a hotărât, împreună cu Congresul Episcopiei de la Vatra, unirea celor două eparhii în vederea constituirii unei Mitropolii a românilor din Statele Unite ale Americii.

• **Duminică, 6 iulie.** La invitaţia Înaltpreasfinţitului Nicolae, Arhiepiscopul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America şi Canada, ÎPS Sa a participat la slujba de sfinţire a Bisericii „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din Chicago.

• **Marţi, 8 – Miercuri, 9 iulie.** A participat la lucrările şedinţei Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

• **Joi, 10 iulie.** A participat la Târgovişte, la manifestările prilejuite de aniversarea a 500 de ani de la tipărirea *Liturghierului* lui Macarie, prima carte tipărită în ţara noastră.

• **Vineri, 11 iulie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A primit la sediul mitropolitan vizita venerabilului Colin Williams, secretarul general al Conferinţei Bisericilor Europene şi a Rev. Aldo Giordano, secretarul general al Consiliului Conferinţelor Episcopale Europene. În aceeaşi zi a avut o întâlnire cu dl. Adrian Iorgulescu, ministrul Culturii şi Cultelor.

• **Sâmbătă, 12 iulie.** A oficiat slujba de punere a pietrei de temelie la Biserica „Sf. Ilie" din Sibiu.

• **Duminică, 13 iulie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Proroc Ilie Tesviteanul" din localitatea Amnaş, jud. Sibiu. A oficiat şi slujba de binecuvântare a noii case parohiale.

• **Luni, 14 iulie.** A avut program de audienţe. A participat la şedinţa senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Marţi, 15 iulie.** A prezidat comisia de examinare capacitate preoţească pentru candidaţii înscrişi în sesiunea iulie 2008.

• **Miercuri, 16 iulie.** A participat, în Sibiu, la şedinţa membrilor Fundaţiei *Reconciliatio în sud-estul Europei.*

• **Joi, 17 iulie.** Înaltpreasfinţia Sa Dr. Laurenţiu Streza a participat la desfăşurarea examenului de admitere la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Vineri, 18 iulie.** A prezidat la sediul mitropolitan şedinţa Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Duminică, 20 iulie.** Înaltpreasfinţia Sa a slujit dumnezeiasca Liturghie la catedrala mitropolitană, inaugurând apoi noul sediu al Librăriei Arhidiecezane din curtea catedralei, pentru ca după aceea să participe la oficierea unei cununii.

• **Luni, 21 iulie.** A efectuat o vizită în eparhia Tesalonicului.

• **Duminică, 27 iulie.** Înaltpreasfinţia Sa Dr. Laurenţiu Streza a participat la instalarea arhiepiscopului Craiovei şi mitropolitului Olteniei, Irineu Popa.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

HOTĂRÂRI ALE SFÂNTULUI SINOD AL B. O. R.

(urmare din p. 4)

guul (1 septembrie) şi Voievodul Neagoe Basarab (26 septembrie), la propunerea Înaltpreasfinţitului Mitropolit Bartolomeu a fost luată în discuţie şi problema canonizării voievodului Mihai Viteazul.

Î.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului arată că a reflectat de mai multă vreme la gândul de a propune Sfântului Sinod canonizarea domnitorului Mihai Viteazul spunând că, la Turda, pe locul unde a fost decapitat, s-a îndătinat o ceremonie în memoria domnitorului Mihai Viteazul, la care participă locuitori din toate ţinuturile Ardealului, cunoscut fiind rolul său pentru unitatea neamului românesc.

De asemenea, a făcut cunoscut faptul că, pe locul unde a fost decapitat domnitorul, se află o mănăstire de călugăriţe după modelul Bisericii Mihai Vodă din Bucureşti şi şi-a exprimat părerea că ar fi bine să se organizeze la vremea ceremoniei şi-o procesiune cu capul lui Mihai Viteazul, care se află la Mănăstirea Dealul din Arhiepiscopia Târgoviştei.

În sprijinul propunerii făcute, Înaltpreasfinţitul Andrei al Alba Iuliei aminteşte că Mihai Viteazul a ctitorit Catedrala Arhiepiscopală din Alba-Iulia unde şi-a pregătit mormântul şi unde se afirmă de către unii că ar fi fost adus mai târziu, în ascuns, trupul domnitorului.

Argumentele aduse în cadrul discuţiilor din Sfântul Sinod au subliniat importanţa Voievodului Mihai Viteazul pentru istoria neamului românesc dar şi a Bisericii străbune.

Pentru aceasta a recomandat să fie începute cercetările şi documentarea în această problemă, iar ca pregătire a atmosferei s-a considerat că ar fi bine ca în Ardeal la Alba Iulia, Cluj, Turda să fie organizate simpozioane având ca temă viaţa şi faptele acestui erou naţional.

Ţinând seama de propunerile făcute în plenul Sfântului Sinod şi în urma recomandărilor Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod a hotărât:

– se recomandă să se studieze cu mare interes în comun problema eventualei canonizării a domnitorului Mihai Viteazul;

– Înaltpreasfinţitul Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviştei să preia organizarea studiilor şi cercetărilor pentru unificarea eforturilor ce se vor depune în comun de toate eparhiile care au implicaţii în această problemă;

– simpozioanele care se vor putea organiza vor fi surse pentru ştiri în legătură cu domnitorul Mihai Viteazul.

8 Referatul Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal, în legătură cu data serbării Sfintelor Paşti, schema şi textul manuscris al calendarului bisericesc pe anul 2009.

Luând act că textul în manuscris al calendarului bisericesc pe anul 2009, prezentat Sfântului Sinod are caracter unitar pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română, cu precizarea că în cuprinsul lui, se regăsesc sfinţii români canonizaţi de Sfântul Sinod în ani 1992, 2003, 2005, 2006, 2007 şi 2008, urmând ca acesta să fie trimis tuturor eparhiilor pentru imprimare la vremea cuvenită;

Ţinând seama că este necesar ca în textul prezentat să fie înscrişi sfinţii români canonizaţi în prezenta şedinţă sinodală din 9 iulie 2008, respectiv: Sfântul Ierarh Iachint, Mitropolitul Ţării Româneşti, cu dată de prăznuire la 28 octombrie; Sfântul Cuvios Dionisie Exiguul, cu dată de prăznuire la 1 septembrie; Sfântul voievod Neagoe Basarab, cu dată de prăznuire la 26 septembrie, precum şi Sfântul Sfinţit Mucenic Ciprian, episcopul Cartaginei, căruia i s-a aprobat ca dată de prăznuire la 13 septembrie, ţinându-se seama de îndrumările tipiconale stabilite privind înscrierea în calendar a fiecăreia;

Constatând că, pentru a evita ca textul calendarului să parvină în mod ilegal la diverse edituri şi tipografii străine de Biserică, este necesar să se menţină hotărârile Sfântului Sinod nr. 8250/1994 şi 2505/2001, care prevăd ca tipărirea calendarului să se facă, pe cât posibil, numai în tipografiile bisericeşti şi numai în ultimul trimestru al anului cu imprimarea stemei Patriarhiei Române şi a stemei eparhiale, indicarea preţului de vânzare şi a tipografiei în care se tipăreşte.

În urma discuţiilor care au avut loc în plen şi la propunerea Comisiei teologice, liturgice şi didactice, Sfântului Sinod a hotărât:

– ia act că în anul 2009 Sfintele Paşti se vor sărbători duminică, 19 aprilie;

– ia act că Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ-patriarhal a definitivat în manuscris proiectul de text al calendarului bisericesc pe anul 2009, acesta având caracter unitar în întreaga Biserică Ortodoxă Română.

– aprobă înscrierea în calendarul bisericesc a sfinţilor români canonizaţi cărora li s-a fixat data de prăznuire în prezenta şedinţă sinodală din 9 iulie 2008, respectiv: Sfântul Ierarh Iachint, Mitropolitul Ţării Româneşti, cu dată de prăznuire la 28 octombrie; Sfântul Cuvios Dionisie Exiguul, cu dată de prăznuire la 1 septembrie; Sfântul Voievod Neagoe Basarab, cu dată de prăznuire la 26 septembrie, precum şi Sfântul Sfinţit Mucenic Ciprian, episcopul Cartaginei, cu dată de prăznuire la 13 septembrie, ţinându-se seama de îndrumările tipiconale stabilite privind modul de înscriere în calendar;

– aprobă ca textul calendarului să fie difuzat în eparhii în vederea tipăririi în perioada 1 octombrie – 1 noiembrie 2008, spre a se asigura protejarea acestuia, în care scop se vor respecta hotărârile Sfântului Sinod nr. 8250/1994 şi 2505/2001;

– încredinţează Cancelaria Sfântului Sinod cu înscrierea rânduielilor bisericeşti în calendarul bisericesc pentru anul 2009 şi pentru anul 2010;

– centrele eparhiale vor fi informate că Tipografia Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă dispune de mijloace tehnice performante pentru tipărirea în policromie a calendarului, cu preţuri de cost reduse, în care scop, pe baza ofertelor ce vor fi puse la dispoziţie de Tipografia Institutului Biblic, eparhiile pot face comenzi ferme de imprimare;

– preţul unitar de vânzare al calendarului bisericesc pe anul 2009, pe întreaga Patriarhie, se va stabili ulterior şi se va comunica centrelor eparhiale până în data de 1 octombrie 2008, când va putea începe imprimarea.

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

TOMA PAVEL, *Gândirea romanului*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008, 462 p.

Dintre apariţiile foarte recente ale Editurii Humanitas, *Gândirea romanului* a filologului Toma Pavel ne redescoperă savoarea studiului acrivic şi aproape enciclopedic, cum rar am putut descoperi în cercetarea actuală. Plecat în străinătate pe la sfârşitul anilor '60, cu un doctorat obţinut la *Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales*, Toma Pavel se impune în cercetarea de specialitate prin lucrările *Lumi ficţionale* (Harvard University Press, 1986, Minerva, 1993), *Mirajul lingvistic* (Minuit, 1988, Univers, 1993), *„Povestiri filozofice* (Univers, 1998), *Arta îndepărtării* (Gallimard, 1996, Nemira 1999) şi *A şasea lumină* (Fayard, Polirom, 2004). Fiecare dintre ele au descoperit, cititorului fidel, faţete noi ale gândirii filosofice în filologia contemporană, inspirate articulări ale unei culturi literare post-moderne.

Cartea aceasta, în traducerea inspirată a *Mihaelei Mancaş*, care reuşeşte, cum însuşi autorul scrie, să-l scoată pe românul Toma Pavel din „consemnele limbii în care a fost scrisă", se voieşte, şi reuşeşte perfect, să joace rolul unei lentile epifanice, o reflecţie vie asupra situaţiei romanului, în condiţiile unui contrasens periculos: evoluţia către verosimilul social şi psihologic şi către modernism, mai apoi. Autorul însuşi exprimă scopul lucrării, din care reţinem: „ Istoria romanului pe care o propun se îndepărtează de memoria voluntară şi selectivă care, în diverse epoci, a servit nevoile polemice ale noilor curente. Voi încerca, dimpotrivă, să scot în evidenţă caracterul tradiţional al trecutului romanului şi să subliniez, în interiorul valurilor succesive, care-i punctează dezvoltarea, persistenţa trecutului." (p. 27).

Distins în povestirea istoriei romanului, cu o fermitate estetică de admirat, *cititorul de romane* Toma Pavel ne invită, prin *„Transcendenţa normei"* (pp. 51-141), *„Farmecul interiorităţii"* (pp. 143-221), *„Naturalizarea idealului"* (pp. 223-368) şi *„Arta detaşării"* (pp. 371-418), la redescoperirea unei poveşti pe care autorul afirmă că „nu este pur şi simplu istoria uneia dintre numeroasele mişcări ale spiritului universal (deşi într-o oarecare măsură ar vrea să fie şi asta), ci aduce în scenă actori adevăraţi, în cazul de faţă autori de romane, actori ale căror proiecte, succese, neînţelegeri şi influenţe reciproce formează conţinutul acţiunii." (p. 419).

Ce impresionantă ar fi, din acest punct de vedere, realizarea unei istorii a teologiei, văzută prin prisma vieţii teologilor ce o scriu, cum, la noi, a reuşit, remarcabil, Doamna *Lidia Stăniloae*, povestind viaţa Părintelui Dumitru Stăniloae. Ieşind din cadrele istoricului, menţinându-se în aria interiorităţii fermecătoare, într-o simţită artă a detaşării.

TRAIAN UNGUREANU, *Încotro duce istoria României*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008, 187 p.

Pentru aceia care au citit, pe rând, *Manifestul fotbalist*, *Războiul timpurilor. Declin occidental şi asediu islamic*, *Tehnica neputinţei la români* şi *Eroi şi jocuri populare*, cartea aceasta, fals tratat de expertiză istorică, continuă savoarea şi pertinenţa formativă a unui excurs care, indiferent că ţine de frivolismul fotbalului sau încleştarea cu lumea islamului, fac din Traian Ungureanu una dintre cele mai interesante voci ale analizei istorice contemporane. Nici de astă dată cititorul nu va fi dezamăgit. Pornind de la ideea că ştiind tot mai puţin din istoria naţională, înţelegem şi mai puţin din ea, marcaţi deci de un *trecut necunoscut* (pp. 7-120), identificând nenorocita falsitate a prezentului de astăzi, prin prisma analizării *şmecherilor panoramici* (pp. 121-150) şi deschizând eliberarea din fragilitatea istoriei prin *trei speranţe despre viitor* (pp. 151-187), Traian Ungureanu pune pe masa de lucru a celui care vrea să regândească românismul un scurt tratat de reevaluare. El scrie: *„Cartea de faţă discută inerţia formidabilă care a devenit principalul autor de istorie românească. Direcţia istoriei noastre e dată de repetiţia somnambulică a câtorva reflexe care reapar dedesubtul orânduirilor şi societăţilor: indiferenţa faţă de trecut şi de cei aflaţi dincolo de raza familiei şi a clanului, frica de dispariţia şansei şi năvala asupra prilejului unic de înavuţire. Numai privit prin această lentilă poate fi descifrat un prezent în care eroii, de la Monica Lovinescu la Corneliu Coposu, trec fără spor, memoria refugiată în case vechi e distrusă cu chef, iar lumea politică este sistematic ostilă reformatorilor. Această carte nu e semnătura din josul unei capitulări. Istoria României duce undeva , dar poate duce altundeva. În lumea reală, istoria se joacă. Însă nimic nu va fi posibil fără un efort colectiv de conştiinţă şi educaţie, fără respectul critic pentru lucrurile care nu se mai văd, însă ne condiţionează"* (p. 186).

Lectura cărţii va dumiri aceste concluzii, corecte inclusiv la nivelul istoriei Bisericii noastre.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte;
Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 33-36 — 1 şi 15 septembrie 2008

Educaţia autentică transmite valori perene

Mesajul de binecuvântare cu prilejul deschiderii oficiale a noului an şcolar 2008-2009

Distinşi dascăli, iubiţi elevi, dragi părinţi,

Fiecare început de an şcolar (15 septembrie) stă sub semnul iubirii jertfelnice şi milostive a Mântuitorului nostru Iisus Hristos pentru că în ziua premergătoare, de 14 septembrie, sărbătorim Înălţarea Sfintei Cruci. Această apropiere între evenimentele menţionate face ca dascălii să primească de la Hristos – Învăţătorul veşnic – iubirea şi înţelepciunea de a se dărui spiritual în lucrarea lor de formare a copiilor şi tinerilor poporului român.

Urmând îndemnul înţelept care spune „totdeauna lucrul tău să-l începi cu Dumnezeu", mai înainte de a intra în Şcoală, intrăm în Biserică pentru a ne ruga, adică pentru a uni înţelepciunea umană cu Înţelepciunea divină, întrucât omul creat după chipul lui Dumnezeu cel Înţelept şi Bun creşte spiritual în comuniune cu El.

Astfel, Şcoala românească împreună cu maica ei, Biserica, cultivă modul de cunoaştere prin comuniune, de unire a inteligenţei cu iubirea, a ştiinţei cu spiritualitatea, a acţiunii cu sfinţenia vieţii. În timp ce ştiinţa cultivă cunoaşterea creaţiei, a universului fizic şi social, credinţa religioasă cultivă relaţia cu Creatorul şi Mântuitorul lumii, oferind omului şi creaţiei semnificaţie şi valoare eternă. În acest sens, studiul religiei este o necesitate cultural-educaţională. Nu poţi avea o cultură completă fără Religie, întrucât valoarea eternă a persoanei umane nu poate fi redusă la eficienţa ei utilitaristă din societatea vremelnică.

Atât Biserica, cât şi Şcoala sunt chemate să ofere copiilor şi tinerilor nu numai ştiinţă şi educaţie, ci şi sens sau speranţă pentru a trăi viaţa în comuniune de iubire şi preţuire reciprocă. Lipsa acestora face astăzi ca mulţi copii să fie abandonaţi de părinţii lor care se confruntă cu grave probleme ale vieţii sau pleacă la muncă în străinătate. Unii copii se îmbolnăvesc trupeşte din cauza lipsurilor materiale, iar alţii se îmbolnăvesc sufleteşte din cauza dorului de părinţi şi absenţei lor afective. Împreună Biserica şi Şcoala trebuie să preţuiască, să formeze şi să ajute copiii şi tinerii de astăzi ca aceştia, la rândul lor, să cultive cu încredere şi iubire valorile credinţei şi ale culturii creştine, potrivit cuvintelor Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne întru Mine şi Eu întru el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic" (Ioan 15, 5), adică nimic bun.

Ne bucurăm că atât Biserica Ortodoxă Română, cât şi Statul Român, mai ales prin Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, susţin programe de învăţare a limbii române de către copiii românilor care se află la muncă în străinătate, în special în ţările din Uniunea Europeană, pentru ca aceştia să nu-şi piardă identitatea etnică şi valorile culturii şi spiritualităţii româneşti, ca parte integrantă a patrimoniului cultural şi spiritual al Europei. Părinţii copiilor români din străinătate sunt îndemnaţi să se adreseze ambasadelor şi parohiilor noastre din ţările respective pentru a fi organizate şcoli de limbă română cu profesori calificaţi şi recunoscuţi ca atare de Ministerul român al Educaţiei.

Felicităm şi binecuvântăm pe toţi cei ce se ostenesc, cu pricepere şi dăruire, în această lucrare de mare valoare şi necesitate pentru copiii români de pretutindeni.

Adresăm, de asemenea, alese mulţumiri şi binecuvântări tuturor celor ce au sprijinit iniţiativele comune ale Bisericii şi Şcolii româneşti privind păstrarea orei de religie în Şcoală, prin campania Nu vrem liceu fără Dumnezeu!, şi menţinerea sfintelor icoane în spaţiile de învăţământ, manifestând astfel aceeaşi conştiinţă nobilă şi dragoste părintească pe care le aveau şi primii dascăli ai învăţământului românesc, înţelepţi în a uni ştiinţa educaţiei cu sfinţenia vieţii, cunoştinţele practice cu valorile eterne, legând în lumină generaţiile între ele.

Cu prilejul deschiderii noului an şcolar 2008–2009 rugăm pe Hristos Domnul, Cel ce a zis: „Lăsaţi copiii să vină la Mine" (Matei 19, 14), să vă dăruiască dumneavoastră, dascălilor, elevilor şi părinţilor, sănătate şi pace, ajutor şi bucurie în activitatea pe care o desfăşuraţi.

Cu părintească dragoste şi multă preţuire,

† DANIEL,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Iubirea jertfelnică

Praznicul Înălţării Sfintei Cruci cade totdeauna la o dată fixă: în 14 septembrie, dar este atât de important acest praznic încât este încadrat între două Duminici: cea de dinaintea praznicului şi cea după praznic. Importanţa praznicului este dată de evenimentul care s-a derulat înainte cu două mii de ani, şi anume răstignirea Domnului. Prin acest act, al răstignirii *pe Cruce*, creaţia a fost reaşezată în starea ei de dreptate originară. Am accentuat faptul că Domnul şi Mântuitorul nostru a fost *răstignit pe Cruce*, tocmai pentru a arăta că cinstim crucea întrucât a devenit altar de jertfă, iar altarele sunt cinstite peste tot în lume. Noi însă nu le separăm niciodată de jertfa de pe ele. Cinstea cu care le înconjurăm le revine tocmai de la jertfă. Aşa este cazul şi cu Crucea Domnului. O cinstim pentru că s-a vărsat sângele Mielului lui Dumnezeu pe ea şi a sfinţit-o. De aceea, când reprezentăm Crucea, în icoane, sau o confecţionăm indiferent din ce material, totdeauna imprimăm dumnezeiescul Chip al lui Hristos pe faţa ei. Numai într-o astfel de reprezentare Crucea este obiect de cult, este semn de venerare. Când se întâmplă să vedem o cruce fără chipul lui Hristos trebuie să ştim că nu e o reprezentare ortodoxă.

Acest praznic al Înălţării Sfintei Cruci îl serbăm prin ajunare, exact ca în Vinerea Mare. Dar nu excludem dintr-o astfel de zi nici bucuria Învierii, pentru că într-una din cântările de la Utrenia praznicului se şi spune: „Iată, prin Cruce a venit bucurie la toată lumea". Sfânta Cruce, de fapt, o privim şi ca semn al biruinţei vieţii asupra morţii. Şi când o vedem fixată pe perete sau la încrucişare de drumuri ne închinăm cu semnul ei şi tresăltăm cu duhul, încredinţaţi că este şi va fi semn de biruinţă şi pentru noi.

Întorcându-ne la Duminica premergătoare praznicului Sfintei Cruci doresc să arăt că ni se transmite la Sfânta Liturghie, un mesaj foarte important prin pericopa evanghelică de la Ioan 3,13-17, care se citeşte într-o astfel de Duminică. Ni se vesteşte un fapt tainic ce s-a petrecut, şi anume că „nimeni nu s-a coborât din cer decât numai Fiul lui Dumnezeu, Cel ce este în cer", fiind deofiinţă cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Apoi se face pomenirea răstignirii Sale, prin cuvintele: „precum a înălţat Moise şarpele în pustie, tot aşa se va înălţa şi Fiul Omului" (evident pe Cruce). Urmează imediat cuvintele cheie ale acestei pericope evanghelice: „Aşa de mult a iubit Dumnezeu lumea încât pe Unicul Său Fiu L-a dat ca să moară pentru ea".

Deci în această atmosferă, a încredinţării noastre că facem parte din lumea pe care Dumnezeu a iubit-o şi pentru mântuirea căreia L-a trimis pe Fiul Său, ne pregătim să sărbătorim praznicul Înălţării Sfintei Cruci, care este expresia iubirii jertfelnice a lui Dumnezeu în raport cu lumea.

Iubirea lui Dumnezeu faţă de lume a fost nu numai motivaţia mântuirii lumii, ci şi mobilul creării ei.

În profunzimea Fiinţei Sale Dumnezeu este iubire. Relaţiile intertrinitare sunt relaţii de iubire. Când a creat Dumnezeu lumea, nu a gândit să-şi completeze o lipsă pe care ar fi avut-o. A voit doar să existe un obiect asupra căruia să-şi reverse noianul iubirii Sale, pentru că iubirea adevărată se cere a fi împărtăşită. Aşa este şi iubirea treimică: se revarsă asupra creaţiei în integralitatea ei.

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Sfântul Nifon, patriarhul Constantinopolului – 500 de ani de la mutarea în veşnicie –

Se împlinesc 500 de ani de când a trecut la cele veşnice, prin aprilie/mai 1508, domnitorul Radu cel Mare al Ţării Româneşti (1495-1508), fiul lui Vlad Călugărul şi al soţiei sale Smaranda (călugărită sub numele Samonida), fost şi el domn al ţării (1482-1495). Radu cel Mare a întreţinut bine raportul cu Ungaria şi cu Polonia, a plătit tributul faţă de Poarta Otomană, iar pe plan intern s-a bucurat de sprijinul puternicei familii a boierilor Craioveşti, cu care era înrudit. Într-o asemenea conjunctură, şi-a putut îndrepta atenţia spre probleme constructive, culturale şi bisericeşti. S-a ocupat, între altele, de refacerea vechii aşezări monahale de la mănăstirea Dealu, de lângă Târgovişte, el fiind ctitorul monumentalei biserici cu hramul Sf. Nicolae, ridicată între anii 1491-1501, sfinţită la 4 decembrie 1501, în pronaosul căreia va fi aşezat mai târziu capul lui Mihai Viteazu. Tot Radu cel Mare a terminat lucrările de zidire a noii biserici de la mănăstirea Glavacioc, începută de tatăl său, Vlad Călugărul, şi a zidit o biserică nouă la mănăstirea Govora (1495-1498), existentă şi azi.

Dar Radu cel Mare a fost şi un sprijinitor al tiparului: În timpul domniei lui s-a înfiinţat la mănăstirea Dealu, prima tipografie pe pământ românesc şi a treia în lumea slavă ortodoxă, după cele de la Cracovia, pe atunci capitala Poloniei, în 1491, şi de la Cetinie, capitala statului Zeta (Muntenegru), în 1493. În această tipografie de la Dealu-Târgovişte, un ieromonah cu numele *Macarie* a tipărit cele trei cărţi slavone cunoscute: *Liturghierul*, în lucru încă din 1507, pe când domnea Radu cel Mare şi terminat la 10 noiembrie 1508, în timpul domniei lui Mihnea cel Rău (1508-1509); *Octoihul*, terminat la 26 august 1510, în timpul lui Vlad cel Tânăr (Vlăduţ) şi *Tetraevanghelul*, terminat la 25 iunie 1512, deci în primul an de domnie al lui Neagoe Basarab (februarie 1512 – 15 septembrie 1521). Se ştie că ieromonahul tipograf *Macarie*, care lucrase şi în tiparniţa de la Cetinie, a venit în Ţara Românească după ce Muntenegrul a fost cotropit de oştile otomane, probabil împreună cu *Maxim Brancovici*, viitorul mitropolit al Ţării Româneşti (1505-1508, † 18 ianuarie 1516 la mănăstirea Cruşedol, în Serbia, trecut de Biserica sârbă în rândul sfinţilor). Lui îi va urma în scaun, tocmai ieromonahul-tipograf Macarie, care a păstorit în scaunul mitropolitan de la Târgovişte până în 1521, când a trecut la cele veşnice. În legătură cu originea etnică a acestui Macarie, deşi s-au formulat mai multe opinii, credem că el făcea parte din numeroasa populaţie de „vlahi" din Peninsula Balcanică, mereu atestaţi în izvoarele documentare din Evul mediu; trebuie să precizăm că există până azi în Cetinie o biserică numită „valahă", datând din secolul al XV-lea; probabil în jurul acesteia va fi funcţionat tipografia slavonă din Cetinie.

Dar în afară de aceşti doi cărturari veniţi din lumea slavă sud-dunăreană,

(continuare în p. 2)

Pr. prof. Mircea PĂCURARIU

Sfântul Nifon, patriarhul Constantinopolului – 500 de ani de la mutarea în veşnicie –

(urmare din p. 1)

un sârb şi un vlah muntenegrean, la Curtea lui Radu cel Mare şi-au găsit adăpost şi doi cărturari greci, care cunoscuseră şi opresiunea turcească. Unul era fostul patriarh ecumenic *Nifon II*, iar celălalt *Gavriil Protul*, adică întâistătătorul tuturor mănăstirilor din Muntele Athos, care va scrie mai târziu, din dispoziţia lui Neagoe Basarab, *Viaţa patriarhului Nifon*, o lucrare istorico-aghiografică, în care sunt prezentate şi multe evenimente petrecute în Ţara Românească între anii 1504-1520.

Patriarhul Nifon, a cărui personalitate dorim să o punem în lumină, era grec de neam, născut prin 1435-1440, în provincia Morea (în vechime Pelopones), primind la botez numele Nicolae. A învăţat carte grecească şi slavonească cu câţiva dascăli renumiţi, între care şi un călugăr cu numele Zaharia, originar din oraşul Arta. A fost călugărit de tânăr, primind numele de Nifon şi a fost hirotonit ierodiacon. Din cauza turcilor, Nifon cu dascălul său Zaharia şi alţi călugări s-au refugiat în Albania, la Dirachion apoi la Kruje (Croia), la curtea lui Gheorghe Kastrioti (Skanderbeg), cunoscut comandant de oşti împotriva expansiunii otomane, un erou naţional al poporului albanez († 1468). Acolo a fost hirotonit preot-ieromonah, după care s-a refugiat în Ohrida (azi Ohrid în Macedonia), în mănăstirea Maicii Domnului. După moartea dascălului său Zaharia, ieromonahul Nifon s-a retras în Muntele Athos unde a trăit în mănăstirile Cutlumuş (ctitorită de domni din Ţara Românească), Marea Lavră şi Dionisiu.

Din liniştea mănăstirii Dionisiu a fost ridicat în fruntea Mitropoliei Tesalonicului, probabil în anul 1493. Spre sfârşitul anului 1486 a fost chemat la o slujire şi mai înaltă, aceea de patriarh ecumenic de Constantinopol. Dar acum vremurile erau grele pentru creştini, căci strălucita capitală a Imperiului Roman de Răsărit (devenit bizantin) întemeiată de sfântul împărat Constantin cel Mare, în anii 324-330, era cucerită de oştile otomane încă din 29 mai 1453 şi se numea acum Istanbul, iar măreaţa catedrală Sfânta Sofia, ctitoria binecredinciosului împărat Justinian, devenise moschee. Patriarhii ecumenici erau schimbaţi foarte des, în funcţie de interesele noilor autorităţi. Patriarhul Nifon a avut aceeaşi soartă, fiind înlăturat din scaun din ordinul sultanului Baiazid II, în vara anului 1488. În această situaţie, s-a retras în mănăstirea Sf. Ioan Prodromul (Botezătorul), situată într-o insulă, în faţa oraşului Sozopolis, pe ţărmul Mării Negre (azi în Bulgaria); acolo a zidit un schit, cu hramul Sf. Nicolae. În 1496 a fost reales în scaunul de patriarh ecumenic, dar spre sfârşitul anului 1498 a fost înlăturat din nou şi exilat în oraşul Adrianopol (azi Edirne, în Turcia europeană).

Acolo, la Adrianopol, l-a cunoscut domnitorul Radu cel Mare. Impresionat de învăţătura şi de smerenia lui, a cerut acordul autorităţilor otomane ca să-l aducă în Ţara Românească spre a-l folosi în acţiunile lui culturale şi de ordin administrativ-bisericesc. În felul acesta fostul patriarh ajunge pe pământ românesc în primăvara anului 1503, fiind primul dintre numeroşii patriarhi răsăriteni care vor veni apoi, secole de-a rândul, în ţările noastre după ajutoare materiale.

Biograful său Gavriil Protul scria că fostul patriarh a convocat de îndată un „sobor mare" de egumeni, mari boieri, preoţi şi mireni, în frunte cu domnul ţării „şi tocmi toate obiceiurile pre pravilă şi spre aşezământul Sfinţilor Apostoli le tocmi". De asemenea „hirotoni şi doi episcopi şi le dădu şi eparhie hotărâtă, care cât va birui". Cei mai mulţi istorici socotesc că este vorba de cele două eparhii existente şi azi, a Râmnicului (în locul celei vechi a Severinului) şi a Buzăului. Şi pentru că nu există nicio mărturie documentară cu privire la alegerea unui nou mitropolit (scaunul fiind vacant), se presupune că însuşi Nifon va fi condus Mitropolia Ungrovlahiei sau a Ţării Româneşti.

Din nefericire, şederea patriarhului la noi a fost de scurtă durată, pentru că a ajuns la neînţelegeri cu Radu cel Mare, refuzând să aprobe căsătoria surorii sale cu un boier moldovean, deoarece era împotriva canoanelor şi a rându-

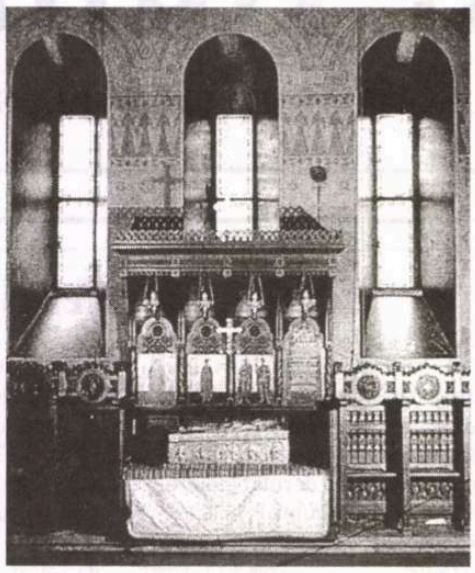

ielilor bisericeşti. În această situaţie neplăcută, în vara anului 1505, Nifon a părăsit Ţara Românească, îndreptându-se spre Muntele Athos. Iniţial s-a stabilit la mănăstirea Vatoped, apoi la Dionisiu. Acelaşi Gavriil Protul scria că acum a trăit ca un simplu călugăr, dar a îndeplinit şi o frumoasă lucrare misionară, botezând numeroşi turci sau aducând la Ortodoxie pe mulţi armeni „şi de alte eresuri", cu totul peste patru mii de suflete. În acelaşi timp a oferit ajutoare materiale unor oameni săraci şi a răscumpărat mulţi oameni din robie. A trecut la cele veşnice în mănăstirea Dionisiu, la 11 august 1508, deci acum 500 de ani.

După şapte ani, deci în 1515, domnitorul Neagoe Basarab, care fusese alături de patriarh în cursul neînţelegerilor sale cu Radu cel Mare, i-a adus osemintele în ţară, „ca să curăţească şi tămăduiască" greşeala acestuia. Aduse cu mare cinste în ţară, au fost puse deasupra mormântului lui Radu cel Mare, la Dealu şi s-au făcut rugăciuni pentru iertarea lui. Apoi au fost aşezate într-o raclă de argint (probabil lucrată de meşteri argintari din Sibiu) – în forma unei bisericuţe, cu cinci turle –, şi au fost trimise înapoi la mănăstirea Dionisiu. Pe mormântul său, Neagoe Basarab a ridicat o biserică, cu hramul Sf. Nifon. Impresionaţi de dărnicia lui Neagoe Basarab, călugării de la Dionisiu i-au trimis capul şi o mână a sfântului, pe care el le-a dăruit minunatei sale ctitorii, mănăstirea Curtea de Argeş. Au rămas acolo până în anul 1949, când au fost duse în catedrala mitropolitană cu hramul „Sf. Dumitru" din Craiova, unde se găsesc şi azi.

La 16 august 1517, a doua zi după sfinţirea mănăstirii de la Curtea de Argeş, fiind de faţă şi patriarhul Teolipt al Constantinopolului, a avut loc canonizarea patriarhului Nifon, adică trecerea lui în rândul sfinţilor. Este prima canonizare oficială despre care avem ştiri că s-a făcut pe pământ românesc. De atunci încoace, el este prăznuit mereu în Bisericile Ortodoxe, în ziua de 11 aprilie, mai ales la Muntele Athos şi în Ţara Românească.

La scurt timp după moarte, la îndemnul lui Neagoe Basarab, Gavriil Protul a scris *„Viaţa şi traiul sfinţiei sale părintelui nostru Nifon patriarhul Constantinopolului"*, lucrare istorico-aghiografică de mare importanţă pentru noi. Probabil a fost scrisă în greceşte, tradusă apoi în slavoneşte şi româneşte (şi editată în mai multe rânduri de Bogdan Petriceicu Hasdeu în 1865, Constantin Erbiceanu în 1888, Tit Simedrea în 1937, Vasile Grecu în 1944 şi George Mihăilă – Dan Zamfirescu în 1969). Probabil în 1517, cu ocazia canonizării, s-a întocmit şi „Slujba Sfântului Nifon", dar nu o cunoaştem. Pe la sfârşitul secolului al XIX-lea a întocmit o nouă slujbă *Sfântul Nicodim Aghioritul* († 1809), care a scris multe alte vieţi de sfinţi. Ea a fost tradusă în româneşte de episcopul Iosif al Argeşului (1793-1820) şi tipărită la Sibiu în anul 1806, în tipografia lui J. Barth; mai târziu a fost introdusă şi în Mineiele greceşti şi româneşti.

Să ne rugăm Sfântului Nifon să ocrotească cu rugăciunile sale pământul românesc în care a trăit timp de doi ani şi pe toţi binecredincioşii fii ai Bisericii noastre la propăşirea căreia a contribuit şi el.

Sărbătoarea hainelor româneşti de la Gura Râului

În 17 august al acestui an, la Gura Râului s-a ţinut prima Sărbătoare a hainelor româneşti. A fost o duminică în care foarte mulţi dintre gurăni au îmbrăcat hainele pe care străbunii noştri le-au purtat de veacuri. Sărbătoarea a fost organizată de Parohiile ortodoxe din sat prin preoţii parohi Ioan Peană şi Petru Damian împreună cu Asociaţia Tradiţii din Gura Râului, mentorul de seamă al acţiunii fiind profesorul Dumitru Cîmpean.

Provocarea ca în această duminică oamenii satului să se îmbrace românește a fost lansată, pe de-o parte, ca pentru multe alte duminici şi sărbători, în biserici, de preoţii satului, pe de alta, în variantă modernă, la începutul lunii august, prin afişe care, imagistic şi în scris, aveau un singur imperativ: „Îmbracă-te românește! în duminica de după Sfânta Mărie Mare".

Duminica lui 17 august 2008 a însemnat şi o întoarcere în trecut şi o invitaţie la imaginea satului de odinioară. În târgul din centrul satului au fost puse imagini de mari dimensiuni realizate după fotografii vechi, imagini care dinaintea celor de acum reuşeau să compună o lume în care cei mai bătrâni dintre privitori se regăseau ca tineri sau contemporani cu acele vremuri.

Bisericile, la liturghia de duminică, au fost înnobilate de gurănii mari şi mici, bătrâni şi tineri care, în straiele străbune, se rugau, se închinau şi trăiau sărbătoarea. Biserica şi duminica au fost spaţiul şi timpul hainelor româneşti. Aici veneau pentru cununie, pentru boez, pentru Căciun, pentru Paşti, cu nădejdea în ajutorul Tatălui ceresc, în cele mai curate, cuminţi şi sfinte haine. Hainele româneşti.

La ieşirea din biserică, adevărat spectacol care, de când se ştie satul, se derulează, în duminici şi sărbători dinaintea lumii în care actorul, deopotrivă, devine spectator fără nici cea mai mică părăsire a firescului, târgul era plin de oameni iar mişcarea lor se unduia pe fondul cântecelor vechi ale corului mare de la Gura Râului, amplificate cu ajutorul tehnicii moderne.

Erau deja prezenţi Prefectul şi Preşedintele Consiliului judeţean din Sibiu, domnii Ilie Mitea şi Martin Botesch.Pe scena amenajată fiecare dintre oaspeţii de seamă au vorbit în deschiderea programului artistic, lor li s-au adăgat discursurile viceprimarului, ale preoţilor satului apoi al reprezentantului Arhiepiscopiei Sibiului Pr. Conf. Univ. Dr. Irimie Marga lor adăgîndu-li-se Ionuţ Lăpădat, fiu al satului şi muzeograf la Muzeul Astra din Sibiu care a vorbit în numele domnului Corneliu Ioan Bucur, directorul Complexului Naţional Muzeal „Astra" din Sibiu, partener de seamă al acţiunii.

Programul artistic a surprins multe din elementele tradiţiei autentice de la Gura Râului o şezătoare în miniatură la care au participat, sub îngrijirea educatoarei Elena George, copii preşcolari, apoi jocuri şi dansuri ale celor puţin mai mari, instruiţi de învăţătoarea Maria Conţiu, au cântat, apoi, cei mari recompunând, sub diapazonul Ilenei Popa Ştefănescu, Corul Mare din Gura Râului, interpret, cu această ocazie, a unei suite de piese din autenticul satului amintit. Au cântat şi „răgutele" adică nişte „tineri bătrâni", cu profesorul Dumitru Cîmpean, în frunte, unele cântece de cătănie, n-au lipsit nici junii satului, iar apoi, invitaţii din comuna Rupea, judeţul Braşov, au jucat şi cântat ca la ei acasă. După două ceasuri şi ceva, în încheierea programului pe care tocmai l-am descris, oamnii, în târgul satului, s-au încins la joc mânaţi de vocea şi ritmul de cânt al interpretei Maria Lepindea.

Aşa a fost prima ediţie a „Sărbătorii hainelor româneşti de la Gura Râului". Dacă vor fi şi altele, vom vedea, important este că în acest sat din Mărginimea Sibiului, oamenii, încă în număr mare, se îmbracă românește.

Fiecare dintre ei, în lumea cealaltă, se duce tot în aceste haine, mărturie clară a nădejdii în Înviere, pentru că albul stă înrămat în negru ca Lumina...

Pr. Ioan PEANĂ

Iubirea jertfelnică

(urmare din p. 1)

Şi noi oamenii, creaturile lui Dumnezeu, facem experienţa aceasta a iubirii în viaţa noastră, înţelegând că nu o putem închide în noi înşine ci trebuie să o revărsăm spre semenii noştri şi prioritar spre Dumnezeu, Care ne-a iubit El mai întâi.

Dacă o persoană se iubeşte pe sine este egoistă, indiferent cât ar ţine el sau ce motiv ar avea pentru ca să se preţuiască atât de mult pe el însuşi. Când se iubesc două persoane, iubirea între două persoane este inegală. Unul iubeşte mai mult decât celălalt, indiferent cât am declara noi că suntem imparţiali în iubire. Dar Dumnezeu a lăsat ca în familie, adică în această unitate a iubirii dintre soţi, să apară o a treia persoană, copilul. Prin pruncul care se naşte dragostea celor doi soţi se desăvârşeşte.

Ce trebuie să reţinem noi din acest mesaj evanghelic al iubirii lui Dumnezeu faţă de lume? Că suntem cuprinşi, aşa cum am spus, şi noi în această iubire. Viaţa ce ni s-a dăruit este prima dovadă a iubirii nemărginite dumnezeieşti faţă de noi. Aceasta înseamnă că viaţa nu o avem prin noi înşine, ci o datorăm lui Dumnezeu prin părinţii noştri. Nimeni nu se poate lăuda că există prin sine însuşi. Cei drept că îi auzim pe unii oameni adresându-se altora şi zicând: „vă mulţumim că existaţi". Este aceasta o formulă necreştinească. Nimeni în afară de Dumnezeu nu există prin sine. Aşa şi semenul căruia îi suntem recunoscători cu ceva anume, tot lui Dumnezeu îi datorează existenţa şi Lui trebuie să-I mulţumim pentru binefăcătorii noştri. Că le suntem şi noi datori cu iubire este adevărat. Forma aceasta de iubire o numim iubire faţă de semeni, sau faţă de binefăcătorii noştri, care însă se înscrie după iubirea faţă de Dumnezeu, înaintea cărei iubiri nu poate exista o alta. Mărturie ne stau cuvinte: „Cine iubeşte pe tatăl său sau pe mamă mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; cel ce iubeşte pe fiu sau pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine" (*Mt* 10, 37). Nu trebuie să reţinem din acest text că iubirea faţă de Dumnezeu este exclusivistă. Mântuitorul nu ne interzice să ne iubim părinţii, sau fraţii, sau copii. Doar atât pretinde: să nu-i iubim mai mult decât pe El. Până la urmă chiar Dumnezeu este Acela care ne arată cum trebuie să ne cântărim iubirea. În textul Evangheliei de la Ioan capitolul 3, pe care l-am ascultat, se spune clar că aşa a iubit Dumnezeu lumea încât pe însuşi Fiul Său L-a dat să moară pentru ea. Dacă Dumnezeu n-a pus mai presus iubirea faţă de Fiul Său, decât iubirea faţă de lume, înseamnă că nici noi nu trebuie să punem mai presus iubirea faţă de oricine sau faţă de orice decât iubirea faţă de Dumnezeu.

Trăim într-o lume în care relaţiile interumane sunt foarte tensionate. Iubirea apare ca o virtute surghiunită din familie, din societate. Precumpănesc interesele egoiste. Din nefericire, în perspectivă eshatologică se şi spune că iubirea mereu se va împuţina, încât la sfârşit va creşte iarbă şi bălării pe cărările dintre casa părinţilor şi casa fiilor, dintre casele fraţilor, ale prietenilor şi cunoscuţilor, în general. Evident că va fi aceasta şi semnul împuţinării sau chiar al stingerii iubirii şi faţă de Dumnezeu, pentru că iarăşi acelaşi apostol al iubirii care a fost Ioan avertizează zicând: „de zice cineva că iubeşte pe Dumnezeu iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este", pentru că „cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu pe care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească" (*I Ioan* 4, 20).

Iubirea adevărată trebuie să fie jertfelnică. Aşa a fost iubirea lui Dumnezeu faţă de noi şi tot aşa trebuie să fie şi iubirea noastră faţă de El şi faţă de semenii noştri. Mesajul acesta ni-l transmite Evanghelia din Duminica de dinainte de sărbătoarea Înălţării Sfintei Cruci.

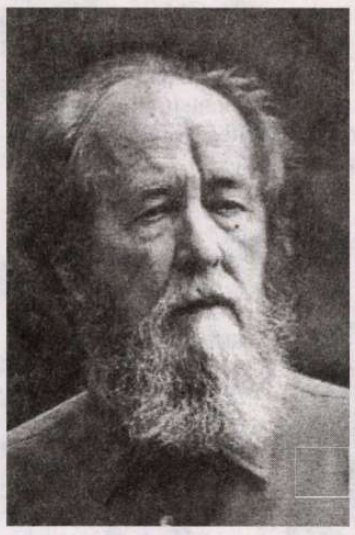

Un profet ortodox modern: ALEXANDR SOLJENIŢÎN

Agenţiile internaţionale de presă anunţau la începutul lunii august că în seara zilei de duminică, 3 august, anul curent, inima lui Alexandr Isaievici Soljeniţîn, unul din cei mai importanţi scriitori şi totodată conştiinţe morale ale secolului XX, a încetat să mai bată. Autorul monumentalei demascări a „Arhipelagului Gulag" — a vastului sistem de stat de lagăre de muncă şi exterminare prin care regimul sovietic şi-a asigurat supravieţuirea vreme de decenii —, angajat într-o luptă literară solitară şi încăpăţânată cu liderii Uniunii Sovietice, se stingea lângă Moscova în vârstă de 89 de ani într-o relativă uitare şi ignorare de lumea postcomunistă atât occidentală, cât şi din patria sa, Rusia post-sovietică, a cărei vârstă o avea totuşi.

Alexandr Soljeniţîn se născuse pe 11 decembrie 1918 în oraşul Kislovodsk de la poalele de miazănoapte ale munţilor Caucaz ca fiu al ofiţerului de artilerie Isaaki Soljeniţîn şi al Taisiei Şcerbak. Tatăl său murind într-un accident de vânătoare încă înainte de naşterea sa, micul Alexandr a fost crescut cu un devotament exemplar la Rostov pe Don, în condiţiile dificile ale Rusiei revoluţionare şi staliniste, de mama sa care va rămâne văduvă până la moartea sa în 1944. Persoană educată, ea l-a încurajat în preocupările sale literare — la 10 ani Alexandr citise deja în întregime *Război şi Pace*, romanul epopee al lui Tolstoi — şi pasiunea ştiinţifică, crescându-l totodată împreună cu o mătuşă în credinţa ortodoxă. Devenit la 12 ani membru al Comsomolului, Alexandr a studiat apoi matematica şi fizica – care îi vor salva ulterior viaţa – la Universitatea din Rostov pe care a absolvit-o în 1941. Între 1939 şi 1941 a urmat şi cursurile prin corespondenţă ale extrem de ideologizatului în sens sovietic şi stalinist Institut pentru Literatură din Moscova. În 1940 s-a căsătorit cu studenta de la chimie, Natalia Reşetovskaia. URSS fiind atacată în acel an de Germania hitleristă, Alexandr Soljeniţîn a intrat în Armata Roşie, făcând aproape întreg războiul în calitate de căpitan de artilerie.

În februarie 1945, pe când se afla cu unitatea în operaţiuni în Prusia Orientală, a fost arestat din pricina unor comentarii critice la adresa lui Stalin („mustăciosul") formulate într-o scrisoare către un prieten citită de cenzura militară. Acuzat de propagandă antisovietică pe baza faimosului articol 58 din codul penal sovietic, a fost trimis la sinistra închisoare Lubianka din Moskova, unde a fost anchetat cu brutalitate. Pe 7 iulie 1945 o „troikă" (tribunal militar compus din trei membrii) a NKGB-ului l-a condamnat în absenţă la 8 ani de lagăr şi apoi la exil intern perpetuu. Între 1945 şi 1950 a fost deţinut în închisori şi lagăre din jurul Moscovei, mai ales într-un centru de cercetări ştiinţifice al ministerului securităţii statului, unde dubla licenţă în matematică şi fizică l-a salvat de la regimul dur al restului lagărelor de muncă forţată. Experienţa de aici va sta la baza romanului *Primul cerc*. În 1950 a fost trimis într-un lagăr special pentru deţinuţii politici din oraşul Ekibastuz din Kazahstan, unde a dus viaţa aspră obişnuită a lagărelor de muncă sovietice, experienţă descrisă în faimoasa nuvelă *O zi din viaţa lui Ivan Denisovici*. Eliberat din lagăr în martie 1953, a fost trimis în exil intern în orăşelul Kok-Terek din sudul Kazahstanului, unde a trăit dând lecţii de matematică şi scriind. Acum a trecut printr-o altă experienţă limită: cancerul de stomac nediagnosticat în lagăr a început să se dezvolte rapid. Soljeniţîn a primit permisiunea să se trateze într-o clinică specială din Taşkent (experienţă descrisă în romanul *Pavilionul canceroşilor*), unde în chip uimitor tumoarea regresează şi dispare.

Reabilitat în 1956, Soljeniţîn s-a stabilit în oraşul Riazan , la 120 km sud de Moscova, unde ziua preda la un liceu fizică şi astronomie, iar noaptea scria şi rescria în cel mai desăvârşit secret povestirile concepute în anii de lagăr si de exil. Avea 40 de ani şi scrisese deja mult, dar nu publicase încă nimic. În acest sens s-a apropiat de poetul Alexandr Tvardovski, redactorul importantei reviste literare „Novîi mir" şi membru al biroului politic al Partidului Comunist sovietic, care – cu aprobarea explicită a lui Nichita Hruşciov, care declanşase campania de destalinizare a Uniunii Sovietice – îi publică între 1962-1963 patru povestiri (singurele sale texte publicate în Uniunea Sovietică până în 1990), începând cu faimoasa nuvelă *O zi din viaţa lui Ivan Denisovici*. Textele au stârnit un imens ecou în lumea literară şi culturală sovietică şi internaţională, autorul lor fiind salutat ca un nou Dostoievski sau Tolstoi. În octombrie 1964 Hruşciov a fost însă înlăturat de la conducerea Partidului Comunist sovietic şi înlocuit cu Leonid Brejnev, ceea ce a marcat sfârşitul „dezgheţului" în URSS. Publicarea scrierilor lui Soljeniţîn a fost blocată, autorul încercând zadarnic să-şi publice romanele *Primul Cerc* şi *Pavilionul canceroşilor*. Exasperat, Soljeniţîn protestează împotriva cenzurii printr-o scrisoare către conducerea Uniunii Scriitorilor din 1967, când manuscrisele acestor romane au fost confiscate de KGB, proclamându-şi deschis intenţia de a muri pentru adevăr. În secret continuă să lucreze la cea mai subversivă dintre lucrările sale, monumentala investigaţie istorică-literară *Arhipelagul Gulag*. În noiembrie 1969 a fost exclus din filiala Uniunii Scriitorilor din Riazan. Conflictul cu autorităţile s-a acutizat un an mai târziu, când în ciuda protestelor oficiale, lui Soljeniţîn i s-a acordat Premiul Nobel pentru literatură pe anul 1970 „pentru forţa etică prin care continuă tradiţiile indispensabile ale literaturii ruse". În cuvântul său de acceptare a premiului pe care l-a difuzat, scriitorul a accentuat că datoria artistului e aceea de a mărturisi necondiţionat adevărul, în timp ce omul obişnuit e obligat să „nu participe la minciuni", artiştii trebuie „să înfrângă minciuna" („un mare scriitor e un al doilea guvern în ţara sa", scrisese în *Primul cerc*). Izolat în Rusia, Soljeniţîn s-a bucurat doar de sprijinul dezinteresat al violonistului Mîstislav Rostoprovici, care i-a luat apărarea şi în a cărui casă de lângă Moscova a trăit câţiva ani. Viaţa privată a scriitorului intrase şi ea în criză. Cu doi ani înainte, Soljeniţîn o cunoscuse pe matematiciana Natalia Svetlova (născută în 1939), cu un copil dintr-o căsătorie anterioară, angajată în dactilografierea textelor interzise. Cei doi s-au apropiat, dar Natalia, soţia cu care se recăsătorise în 1957 la eliberarea din lagăr, după ce aceasta divorţase de el în 1952, n-a vrut să accepte despărţirea decât în 1973. Între timp, Svetlova i-a dăruit scriitorului cei trei băieţi: Ermolai (născut în 1970), Ignati (născut în 1972) şi Stepan (născut în 1973), iar în 1973 cei doi s-au cununat într-o biserică de lângă Moscova. În tot acest timp Soljeniţîn finalizase şi reuşise să pună la adăpost, trimiţându-l pe microfilm la editori din Paris şi New York, manuscrisul *Arhipelagului Gulag*, dar n-a permis publicarea sperând ca aceasta să aibă loc mai întâi în patria sa. Şi-a schimbat însă hotărârea în septembrie 1973, când a aflat că o copie îngropată într-un loc anume fusese descoperită de un agent KGB după ce o interogase brutal pe dactilografa Elisaveta Voronianskia, care în urma anchetei s-a sinucis. Publicat în Occident, primul din cele trei volume ale *Arhipelagului* a stârnit imense ecouri în toată lumea. Autorităţile sovietice l-au arestat sub acuzaţia de trădare, i-au retras cetăţenia şi în cele din urmă l-au îmbarcat pe o cursă Aeroflot spre Frankfurt, unde a ajuns pe 3 februarie 1974.

După o scurtă şedere în Germania şi apoi Elveţia, Soljeniţîn, convins ferm că se va reîntoarce în Rusia, a acceptat în 1976 invitaţia de a se stabili în Statele Unite ale Americii. Va trăi acolo 18 ani pe o proprietate retrasă din Cavendish (Vermont), lucrând în izolare la monumentalul ciclu de romane intitulat *Roata roşie* (1971-1992). Cele peste 5000 de pagini tratează în 4 „noduri" – *August 1914, Noiembrie 1916, Martie 1917, Aprilie 1917* – momente decisive din instaurarea regimului comunist bolşevic în Rusia. Un fel de nou „Război şi Pace" şi considerat de Soljeniţîn opera sa capitală, *Roata roşie* nu s-a bucurat însă nici pe departe de succesul romanelor anterioare, din epoca sovietică a vieţii autorului.

Deşi a refuzat sistematic să devină un personaj mediatic, Soljeniţîn s-a adresat totuşi şi lumii occidentale. În câteva faimoase discursuri americane din 1975 şi 1978 (la Harvard), sau 1983 (la primirea premiului Templeton), scriitorul rus a condamnat în termeni aspri politica de concesii a Occidentului faţă de URSS, cu prelungirea sclaviei milioanelor de est-europeni, şi a denunţat pe un ton profetic originile acesteia în slăbiciunea morală produsă de stilul de viaţă materialist şi consumist, în impotenţa şi epuizarea spirituală rezultate din uitarea fatală de Dumnezeu, în goană nestăvilită după profit şi distracţii.

În 1990 i-a fost redată cetăţenia sovietică, dar scriitorul n-a avut încredere în Gorbaciov, în a cărui perestroikă a văzut o ultimă încercare de a menţine sistemul sovietic detestat şi condamnat de istorie. Pentru scurt timp a fost susţinător al lui Boris Ielţîn. În acelaşi an a oferit propria sa viziune despre ieşirea din criză în amplu dezbătutul eseu *Cum să reconstruim Rusia*, a cărui temă a reluat-o pe un ton mult mai sumbru în 1998 într-un text similar intitulat *Rusia sub avalanşă*. Pesimismul scriitorului a fost confirmat la întoarcerea sa în Rusia. Pe 27 mai 1994, a aterizat simbolic la extremitatea estică a Siberiei, la Magadan, aflat în inima sinistrului Arhipelag Gulag, după care a zburat la Vladivostok, de unde împreună cu familia a început o călătorie de două luni prin Rusia pentru a constata pe viu, în discuţii cu oamenii, situaţia reală a societăţii post-sovietice. Mâhnirea i-a fost accentuată după stabilirea sa la vest de Moscova de spectacolul corupţiei generalizate, al criminalităţii şi declinului spiritual al noii Rusii democrate. În octombrie 1994 s-a adresat Dumei de stat condamnând drastic situaţia politică pe care a calificat-o ca fiind nu o democraţie ci oligarhie, smulgând însă doar aplauze ipocrite şi zâmbete condescendente. Pledoariile sale patetice pentru convertire spirituală, pentru un patriotism moderat şi autocritic şi pentru autoguvernare locală, şi critica la adresa democraţiei formale l-au izolat acum de toţi, îndepărtându-i de el deopotrivă pe naţionalişti şi pe democraţi, nu mai puţin decât pe vechii comunişti. Iniţial fusese salutat cu mare entuziasm, crezându-se că va accepta să candideze la preşedinţie, dar refuzul său de se angaja în politică i-a dezamăgit pe cei mai mulţi. Soljeniţîn voia să fie nu un politician, ci un profet şi un moralist. Dar după ani de îndoctrinare, noii ruşi nu simţeau nevoia unui nou predicator şi dascăl de etică. Pentru o vreme Soljeniţîn a acceptat chiar să apară la televiziune de două ori pe săptămână drept gazdă într-o emisiune de 15 minute (numită „O întâlnire cu Soljeniţîn") în care însă de cele mai multe ori invitaţii erau doar martorii lungilor sale monologuri polemice.

Ultima provocare a bătrânului Soljeniţîn au fost cele cele două volume intitulate *Două sute de ani împreună*, apărute în 2002-2003 în care analizează fără complezenţă, dar şi fără prejudecăţi, delicata temă a relaţiei dintre ruşi şi evrei. Deşi atribuie fără echivoc evreilor responsabilitatea pentru revoluţiile din 1905 şi 1917 (dintre toţi membrii CC al PCUS doar Lenin singur era rus, restul fiind evrei), scriitorul refuză la fel de categoric să accepte că ele ar fi fost opera unei „conspiraţii evreieşti" fără să fie în nici un caz vorba de antisemitism condamnat limpede, în intenţia sa era vizată în primul rând clarificarea unei convieţuiri deopotrivă fertile şi funeste.

Pe 5 iunie 2007 a acceptat de la Putin – după ce îl refuzase de la Gorbaciov şi Ielţîn – Premiul de Stat al Rusiei, în cuvântul său Putin omagiind în Soljeniţîn simbolul destinului contemporan al Rusiei. Acum au apărut şi primele trei din seria celor 30 de volume a operelor sale complete. În ultimul său interviu (23 iulie 2007), bătrânul scriitor a mai criticat odată discreditarea „democratică" a Occidentului prin bombardarea Serbiei şi războiul din Irak, încheind cu mărturisirea: „Pentru mine singurul temei şi reazem este credinţa." Un an mai târziu, pe 6 august 2008, scriitorul a fost înmormântat în cimitirul Donskoi, din Moscova.

Cu ochii arzători şi barba sa lungă, Soljeniţîn, asemenea lui Tolstoi (dar fără ereziile lui), a fost nu doar un scriitor ci şi un fel de profet Ieremia modern, criticând când ascultat când refuzat atât rătăcirile totalitare ale Rusiei, cât şi demisiile şi depravările lumii „libere" occidentale. Conştiinţă morală exemplară a secolului XX, Soljeniţîn reprezintă prin angajamentul său ortodox deschis şi o mărturie a vitalităţii etice şi spirituale a ortodoxiei în ciuda experienţelor infernale traversate de aceasta în ultimele decenii.

Veşnică fie-i pomenirea!

Arhid. Ioan I. ICĂ jr

Hristos împărtăşit copiilor. Chemare nouă la misiune

Desigur că, structural, Bisericii îi revine misiunea catehizării pruncilor săi. Misiune pe care o poartă nu numai preoţii ci şi laicii cu vocaţie şi studii în domeniu, neuitând desigur că prima celulă catehetică din viaţa copilului este familia, fundamentală oricărei dezvoltări duhovniceşti fiindu-i omului instituţia celor 7 ani de acasă.

De ani de zile asistăm la o nedorită eludare a catehizării în parohiile noastre. Transferând parte din responsabilitate pe profesorul de religie, pe ora de religie, preotul paroh a renunţat a mai catehiza sau, atunci când a făcut-o, a făcut-o neprogramatic, fără un orizont al dezvoltării catehumenale a conştiinţei mărturisitoare a creştinului copil ori adolescent, ca să nu mai vorbim de creştinul adult căruia predica, aşa şi atunci când este rostită, nu i-a adus un plus de lămurire de conţinut al mărturisirii de credinţă ci, cel mult, o instalare sau dezinstalare de informaţie (ca să folosim limbajul modern al comunicării). Ceea ce nu s-a înţeles, poate, este faptul că inclusiv mesajul omiletic al preotului are cu în sine o dezvoltare programatică, de unde şi structura Evangheliarului, un parcurs textual care este marcat de contextualizarea liturgic-sacramentală. Pe de altă parte săvârşirea slujbelor – de orice importanţă socială ar fi ele – fără adaosul omiletico-catehetic s-a transformat prea mult în obicei pentru a mai fi văzut ca o anormalitate pastorală.

Pornind de la aceste repere, şi multe altele, identificabile la o bună radiografiere a misiunii în parohii preotului, care credem că este absolut necesară să se realizeze cât mai curând, *Patriarhia Română* propune misiunii de astăzi a bisericii o nouă pârghie lucrativă: proiectul *„Hristos împărtăşit copiilor"*.

Beneficiind de efortul unor ani de experienţă acumulaţi în direcţia catehezei parohiale *Preafericirea Sa Daniel*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a binecuvântat dezvoltarea la nivel naţional a unei misiuni care, în mare parte, a propus-o şi gestionat-o ani de zile ca Mitropolit al Moldovei. Beneficiind de ajutorul organizaţiei World Vision dar mai ales de calităţile manageriale ale unui grup de lucru al cărui coordonator este PC. Pr. Dr. *Constantin Naclad*, Mitropolia Moldovei a dezvoltat o reţea amplă de catehizare a copiilor la nivelul parohiilor, susţinută de metoda pe care, prin manuale şi ghiduri de mare calitate psiho-pedagogică şi teologică, *World Vision* le-a pus la dispoziţia efortului pastoral. Încercarea nu era nouă, în urmă cu ceva ani ea având un început prin colaborarea asociaţiei internaţionale cu *Oastea Domnului*. Pentru cei cu *frisoane* la nume de asociaţii să spunem că numai susţinerea logistică pentru implementarea proiectului aparţine WV, conţinutul materialelor fiind produsul catehumenal al muncii unor teologi şi psiho-pedagogi ortodocşi, materialelor româneşti imprimându-li-se un amplu caracter naţional.

Ce aduce nou proiectul? În primul rând că restaurează locul şi timpul catehizării: în biserică, îndată sau înaintea desfăşurării slujbei liturgice. Apoi simplifică enorm structura metodologică, reiterând fundamentele evanghelice şi patristice ale catehizării prin aplicarea unei structuri de lecţie noi: descoperirea prin aplicaţie, lecţia scripturistică, activităţi interactive legate de viaţa Bisericii, versetul biblic cheie, colţul casei şi al familiei-aplicare gen *temă pentru toată casa*. Nu în ultimul rând îl obligă pe preot să se pregătească, să citească şi să mediteze la Cuvântul lui Dumnezeu, metodic şi formativ, în sensul unei creşteri spre comunicarea către copii a adevărurilor de credinţă, efort deloc mic.

În *perioada 27-28 august 2008* s-a desfăşurat, la Bucureşti, Seminarul Naţional „Hristos Împărtăşit copiilor", un seminar de informare şi conturare a planului naţional de implementare a proiectului pornind de la Hotărârea Sf. Sinod de înfiinţare, la nivelul fiecărei Eparhii a câte unui *Birou de catehizare a tineretului*, birou care în fapt este un *Birou Diecezan de catehizare Parohială*, pentru că ar fi absurd să credem că celelalte categorii de vârstă din Biserică n-ar mai avea ce învăţa în cele ale mântuirii. Mesajul *Preafericirii Sale Daniel*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, prezentat de către *Dr. Bogdan Popescu*, Consilier Patriarhal sector Teologic-educaţional, tocmai acest aspect a subliniat, al unei asumări în libertate şi cu responsabilitate a misiunii învăţătoreşti, dar al Mântuitorului lăsat Bisericii. Cuvintele mesajului au împlinit celelalte mesaje adresate participanţilor din fiecare Eparhie a Patriarhiei Române care au fost prezentate de către Dna Anita Del Haas van Dijk, director naţional World Vision Romania, Dl. James Morgenroth, coordonator din partea YBC a proiectului, Dl. Dr. Vasile Timiş, Inspector General în cadrul Ministerului Educaţiei şi Cercetării.

Lucrările au continuat apoi prin prezentarea istoricului proiectului *Hristos Împărtăşit copiilor*, ca şi a unor module din cadrul acestuia, realizate de către PC Constantin Naclad Inspector Patriarhal, desemnat cu gestionarea acestui sector, atât de sensibil, al catehezei parohiale. Foarte interesante au fost mărturiile de pe teren, experienţele mărturisite de o serie de preoţi implicaţi în această misiune. Experienţa Mitropoliei Olteniei, a unor parohii din Eparhia Vâlcei sau iniţiativele altor Eparhii au fost subiectul unor discuţii foarte generoase. Principala temere exprimată în discuţii este aceea de a nu fi îngropată şi o astfel de iniţiativă, odată cu oficializarea ei. Pentru aceasta s-a stabilit un calendar de implementare, unitar, asupra căruia vom reveni în numele viitoare. De altfel *Telegraful Român* şi *Revista Teologică* vă va ţine la curent şi cu aspectele realizării acestui proiect la nivelul Mitropoliei Ardealului.

Pr. conf. univ. dr. Constantin NECULA

2008 – ANUL ANDREI ŞAGUNA

Andrei Şaguna şi românii ortodocşi din protopopiatele Covasnei şi Harghitei

Personalitatea marelui ierarh-cărturar Andrei Şaguna, acest „mesia al Transilvaniei" secolului al XIX-lea, a avut o influenţă benefică şi asupra românilor din Arcul intracarpatic. Şi nici nu se putea altfel. Cu recunoscutele sale calităţi de ierarh, om politic şi „manager" de excepţie, a inclus printre priorităţile pastoraţiei sale sprijinirea încercaţilor săi credincioşi din fostele scaune secuieşti, conştientizând situaţia deosebită în care se găseau aceştia: *„Ştim cu toţii Iubiţilor* – spune mitropolitul Andrei Şaguna, într-o circulară din anul 1870 – *între ce împrejurări critice au trăit confraţii noştri din ţinutul Secuimii şi trăiesc încă şi până în ziua de astăzi. Cu toţii simţim dăunătoarele urme ce le-au lăsat influenţele timpului de mai înainte asupra creştinilor noştri din Secuime. Nicăieri nu este atât de ameninţată naţionalitatea şi confesiunea noastră ca acolo. Să prevenim deci Iubiţilor, pericolul acesta ce ne ameninţă cu pierderea unui membru însemnat din trupul bisericii şi naţiunii noastre, dând bucuroşi flerul nostru fraţilor care doresc înaintarea bisericii şi şcolii lor, dar le lipsesc mijloacele".*

Pornind de la o foarte bună cunoaştere a realităţilor din zonă, mitropolitul Andrei Şaguna, şi-a conceput acţiunile de sprijinire a românilor din secuime, ca parte integrantă a strategiei sale, pe termen mediu şi lung, de propăşire a românilor ardeleni, prin asigurarea cadrului instituţional, de organizare comunitară – bisericească şi laică – şi a suportului material şi financiar necesar prezervării şi afirmării identităţii ortodoxe şi româneşti, în condiţiile istorice ale acelor timpuri. Folosind cunoscutul proverb chinezesc, vom spune că mitropolitul Andrei Şaguna nu le-a dat credincioşilor săi numai „peşte", dar i-a învăţat, în primul rând „să pescuiască". Şi, Doamne, cât de greu a fost! Erau întâi de înfruntat condiţii obiective, sociopolitice şi naţionale potrivnice, care îşi puseseră amprenta de secole asupra existenţei românilor ortodocşi. Nu în ultimul rând, trebuia luptat cu vechi deprinderi şi comodităţi, cu atitudini şi comportamente tradiţionaliste devenite anacronice faţă de cerinţele timpului respectiv.

Ceea ce s-a petrecut în secolul al XIX-lea postpaşoptist în Arcul intracarpatic, deşi situaţia era aici mult acutizată, reflectă, la o scară locală, starea şi schimbările pe care le-a cunoscut întreaga Biserică Ortodoxă Română din Transilvania. A fost o vreme a multor decizii, înnoiri care au făcut ca Biserica strămoşească din Ardeal să dobândească o nouă înfăţişare. Cu toate sinuozităţile, Biserica Ortodoxă din Ardeal reuşea să se impună într-un mod mult mai pragmatic, mai ales în urma restaurării Mitropoliei Ortodoxe din Transilvania şi Ungaria. De aceea, istoria bisericii strămoşeşti este dominată de figura marelui mitropolit Andrei Şaguna care, într-un context politic deloc favorabil, a realizat fapte durabile pentru statutul Bisericii Ortodoxe din Ardeal. În condiţiile istorice create după dualismul austro-ungar, Biserica a rămas o instituţie românească recunoscută, devenind un adevărat forum de conducere pentru românii ardeleni , nu numai în probleme bisericeşti, ci şi culturale şi naţionale.

Toate marile realizări şaguniene legate de *„emanciparea politică şi bisericească a naţiunii române... de progresul învăţământului românesc de toate gradele – dar mai ales poporal – de înfiinţarea Asociaţiunii Astra şi a primei tipografii româneşti în Sibiu, de editarea ziarului „Telegraful Român", de tipărirea altor cărţi şi de toate celelalte'"* se regăseau, cu efectele lor binefăcătoare, în viaţa comunităţilor româneşti de la curbura interioară a Carpaţilor.

Cercetări de detaliu ale stării comunităţilor româneşti ortodoxe din spaţiul curburii intracarpatice[4] surprind traseul sinuos al înţelegerii şi alinierii protopopilor – al preoţilor, în general, ca şi al poporenilor – din „vechiul val" la suflul nou, *de cursă lungă* impus de Andrei Şaguna şi în această zonă. Era vorba, mai ales, despre capacitatea sau incapacitatea protopopilor ortodocşi din sud-estul Transilvaniei de a înţelege vremurile, despre componenta pragmatică a activităţii şi strădaniilor acestora de a gestiona corespunzător relaţiile cu autorităţile locale şi a promova strategii de comunicare adecvate cu aceştia, în scopul obţinerii unui tratament egal al trebuinţelor şi aspiraţiilor românilor cu al celorlalte naţionalităţi.

Dar, tuturor condiţiilor inechitabile în care funcţiona întreaga Biserică ortodoxă, în acea zonă li se adăuga, de multe ori, lipsa forţelor umane de un nivel mai ridicat, aşa cum şi-l dorea Andrei Şaguna. Ororile paşoptiste antiortodoxe au accentuat acest tablou sumbru. În astfel de condiţii, pe lângă altele, meritul lui Andrei Şaguna a fost că a ambiţionat preoţii români la o viaţă şi o activitate – pe cât era posibil – asemenea slujitorilor tuturor bisericilor transilvane, adeseori înfruntându-i, impunându-le reguli stricte. Doar nedreptăţile seculare au făcut ca marile lucrări cărora li se dedicau să fie mai modeste decât ale celorlalţi.

În studii şi articole din ultimele decenii, majoritatea apărute în anuarul „Angvstia"[5] şi în volumul din care am citat mai sus, se prezintă, detaliat şi cuprinzător, informaţii despre viaţa bisericească şi comunitară ortodoxă şi românească, şcoala confesională ortodoxă, bunurile de care dispuneau parohiile ortodoxe, liderii locali şi relaţiile acestora cu autorităţile laice şi bisericeşti, viaţa cotidiană şi mentalul colectiv, focalizând cercetarea asupra a ceea ce Ana Grama numeşte „Mică istorie" ori, de ce nu, „lumea anonimilor" ş.a.

Pe lângă sprijinul concret şi nemijlocit acordat românilor din sud-estul Transilvaniei, Andrei Şaguna a stimulat şi promovat solidaritatea tuturor românilor transilvăneni cu aceştia şi a asigurat racordarea vieţii româneşti din zonă la viaţa culturală şi comunitară românească din Transilvania. Un exemplu interesant este acela că, după ce a fost nevoit să-l destituie pe cunoscutul protopop Petru Pop, din Breţcu, care, fie şi bine intenţionat, producea o stare tensionată în zonă, nepotrivită în acel moment istoric, şi după trecerea la Domnul a protopopului Nicolae Popescu din Mărtănuş, Andrei Şaguna găseşte şi apreciază *omul potrivit la locul potrivit* şi dă un al treilea protopopiat unui aceluiaşi protopop: *„ ...cu privire la împrejurările acestea, constrâns fiind de cerinţele timpului de faţă şi luând în băgare de seamă şi rugămintea ce s-a aşternut de către o parte a preoţimii noastre, am aflat de bine, în coînţelegere cu Consistoriul diecezan, a încredinţa administrarea tractului protopopesc al Treiscaunelor preacinstiei sale părintelui protopop al II-lea al Braşovului Ioan Pétrie"* (Hotărârea Consistoriului din 3 iunie 1861)[6]. Cu venirea acestui luminat protopop în fruntea tractului Treiscaunelor, viaţa bisericească şi şcolară intră într-o fază de revigorare şi progres, împreună cu protopopul Ioan Moga, cei doi lideri spirituali locali ai românilor reuşesc[7], cu sprijinul Mitropoliei din Sibiu, să asigure preoţi şi învăţători calificaţi în majoritatea parohiilor şi şcolilor confesionale[7].

De menţionat faptul că, în timpul păstoririi mitropolitului Andrei Şaguna, în protopopiatul Treiscaune au fost construite bisericile: Întorsura Buzăului (1848), Hăghig (1854), Sita Buzăului (1862), Mărcuş (1864), Aita Mare (1866), Topliţa (1867), Ojdula (1868), Cernat (1872), Sf. Gheorghe (1872) – biserică refăcută, la care trebuie să menţionăm progresele înregistrate în organizarea şi desfăşurarea şcolilor confesionale, preoţii hirotoniţi pe seama unor parohii din zonă, colectele organizate pentru sprijinirea construirii unor biserici, bursele acordate unor tineri ş.a.[8]

Aceste realizări esenţiale pentru existenţa unui popor, adevărat „testament" al mitropolitului Andrei Şaguna întru apărarea unităţii româneşti şi a credinţei ortodoxe, au fost continuate de discipolii săi, care au fost *mulţi şi vrednici*, iar creştineasca lor osteneală a lăsat urme durabile, până în zilele noastre. Să menţionăm, în acest context, sprijinul primit de românii din fostele scaune secuieşti, de la ierarhii ardeleni ce i-au urmat Marelui Andrei: viitorul patriarh Miron Cristea, mitropoliţii Nicolae Bălan, Nicolae Colan şi Antonie Plămădeală, episcopii Justinian Teculescu, Veniamin Nistor, Emilian Antal şi mulţi alţii – o parte dintre ei născuţi pe aceste meleaguri[9].

Toate acestea, şi multe altele, transmise din generaţie în generaţie, au făcut ca personalitatea lui Andrei Şaguna, cu toate interdicţiile regimului comunist, să fie prezentă în mentalul colectiv al românilor din Arcul intracarpatic. Şi astfel, mitropolitul Andrei Şaguna a devenit patronul spiritual al unei asociaţii neguvernamentale, ce urma să devină simbol pentru strădaniile românilor de a-şi prezerva şi afirma identitatea, într-un areal multietnic şi pluriconfesional în care, după decembrie 1989, odată cu câştigarea drepturilor şi libertăţilor pentru toţi cetăţenii, s-au reactivat şi demersurile autonomiste şi separatiste.

În acest context, *Liga cultural-creştină „Andrei Şaguna"* s-a constituit în 14 martie 1992 şi a fost recunoscută ca persoană juridică prin sentinţa civilă nr. 21/PJ din 20 aprilie 1992 a Judecătoriei Sf. Gheorghe. În hrisovul de întemeiere al Ligii, stă scris: *„Întâmplatu-s-a astăzi, în prima sâmbăta a postului mare, în sâmbăta lui Pavel, din anul Domnului 1992 martie 14, în sfânta catedrală cu hramul Sfântul Nicolae din municipiul Sf. Gheorghe, când dreptcredincioşi ai bisericii române, cu gândul curat al unirii în credinţă, pentru izbânda năzuinţelor de propăşire a fiinţei naţionale (...) în aceste ceasuri de cumpănă şi nelinişte, crezând în dreapta rânduială, au convenit în mod liber să constituie Liga cultural-creştină „Andrei Şaguna"* [10].

ANDREI ŞAGUNA este astfel pentru noi un punct de referinţă, luminos, ce ne aduce, de peste mai bine de o jumătate de secol, încurajarea de care avem încă nevoie şi nădejdea în mai bine, pe care însuşi a cultivat-o în întreaga sa viaţă de ierarh şi lider naţional al românilor. Dacă imaginea sa continuă, iată, să remobilizeze toate energiile româneşti din zonă şi să le pună în slujba obştii creştineşti a urmaşilor celor pe care i-a păstorit mai bine de un sfert de veac, faptul se datorează dimensiunilor reale ale înfăptuirilor sale, care depăşesc anii, deceniile şi chiar veacurile.

[1] Arhivele Naţionale Covasna, Fondul *Parohia ortodoxă Cernat*, Dos. 1/1870, p.10.

[2] Constantin Voicu, *Biserica strămoşească din Transilvania în lupta pentru unitatea spirituală şi naţională a poporului român*, Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu, 1989, p. 254.

[3] Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, Editura Institutului Biblic şi de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997, p.106.

[4] Ioan Lăcătuşu, *In loc de prefaţă*, în Ana Grama Brescan, *Români sudtransilvani în secolul al XIX-lea. Contribuţii documentare*, Editura Arcuş, 2007, p.12.

[5] Vezi ANGVSTIA, nr. 1-10, 1996-2006. Sumar general, Ibidem, nr. 11, 2007, p. 9.

[6] Ana Grama, *Op.cit*, p 23-79.

[7] Ioan Lăcătuşu, Vasile Lechinţan, Violeta Pătrunjel, *Românii din Covasna şi Harghita. Istorie. Biserică. Şcoală. Cultură*, Editura Grai Românesc, Miercurea-Ciuc, 2003, p. 145.

[8] *Andrei Şaguna şi românii din Secuime*, în Ioan Lăcătuşu, *Identitate şi cultură la românii din secuime*, Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1995, p. 169-174.

[9] *Ierarhi ortodocşi ardeleni şi românii din Covasna şi Harghita*, în *Dăinuire românească în Covasna şi Harghita*, Editura *România pur şi simplu*, Bucureşti, 2007, p. 17-168.

[10] *Buletinul Ligii Cultural-Creştine „Andrei Şaguna"*, vol. I, Sf. Gheorghe, 1998, p. 57.

Dr. Ioan LĂCĂTUŞ,
director la *Centrul ecleziastic de documentare „ Mitropolit Nicolae Colan"*
Sfântu Gheorghe, jud. Covasna

Sufletul lui Şaguna*

Cuvântul Scripturii ne îndeamnă categoric să ne aducem aminte de lucrurile părinţilor noştri, ca să putem lua „mărire mare şi nume veşnic" (I Mac 21, 51).

Ascultând glasul tainic al acestor îndemnuri sfinte, să cercăm a ne da seama de realitatea, pe care o semnifică în istoria şi în viaţa noastră naţională sufletul lui Şaguna!

Prin ce s-a învrednicit Mitropolitul Andrei Şaguna să ;fie aşezat în cadrele istoriei noastre naţionale alături de cei mai buni îndrumători şi de cei mai mari educatori ai neamului nostru din toate timpurile ?

Întâiu, prin credinţa statornică şi victorioasă, din care a isvorât nestrămutata lui hotărâre de a servi, în orice împrejurări, cu cel mai desăvârşit devotament cauza bisericii şi a naţiunii române.

În rândul al doilea, prin importantul spor de viaţă religioasă, culturală şi politică, pe care activitatea lui multilaterală, deopotrivă de bogată în sacrificii ca şi în rezultate epocale, a isbutit a-l adăuga patrimoniului nostru naţional atât cu ajutorul scrierilor sale, cât mai ales cu acela al instituţiilor create de dânsul împreună cu contimporanii săi.

Şi în sfârşit, prin contopirea deplină a personalităţii sale în personalitatea naţională a poporului nostru, din sufletul căruia la cea dintâiu atingere cu sufletul marelui său arhiereu şi conducător politic, au ţâşnit, ca din stânca lovită de toiagul lui Moise, minunate isvoare de apă vie, trezindu-se din seculara lor aţipire energiile creatoare în toate domeniile vieţii, energii reţinute de-o parte prin îndelungata vârstă de copilărie a poporului nostru, iar de altă parte năbuşite prin vitregia stăpânirilor străine, din trecutul nostru de robie. Îndată-ce energiile acestea au început a se simţi descătuşate măcar în domeniul vieţii bisericeşti şi culturale, s-a pornit cu toată însufleţirea şi cu întreg avântul tinereţelor opera de fundamentare a vieţii noastre naţionale-politice, religioase şi culturale, operă inspirată în mare parte de însuşi povăţuitorul Andrei Şaguna, săvârşită însă cu colaborarea voluntară a milioanelor de credincioşi, veseli că în sfârşit le-a fost dată putinţa de a începe să clădească şi pentru dânşii, dupăce secoli de-arândul clădiră şi se sacrificară numai pentru alţii.

Această entusiastă muncă colectivă a dat într-un sfert de secol roade îmbelşugate, după care generaţiile anterioare au luptat şi-au suspinat zadarnic...

Între multe alte însuşiri eminente, Şaguna a avut, în măsură mai mare decât oricare altul dintre contimporanii săi, darul de a mângâia poporul prin cuvinte duhovniceşti, potrivite să-i mişte inima şi să-l înduplece la fapte. De aceea în toate acţiunile sale primează gândul şi dominează stăruinţa de-a trezi în sufletul poporului un interes luminat şi statornic pentru tot ce plănuia el să facă spre binele şi înaintarea naţiunii române.

Înţelegând deplin, că numai în chipul acesta se poate sădi în sufletul mulţimii conştiinţa demnităţii personale şi naţionale, el n-a voit să dea poporului nimic de-a gata, n-a voit să octroieze, să impună nimic în mod autoritar, ci întocmai ca odinioară vestitul părinte bisericesc Ciprian, ţinea să respecteze în toate împrejurările tradiţionala formulă a democraţiei creştine: coram populo şi să nu îndeplinească nici un act mare fără consimţământul poporului (sine consensu plebis). *Acest procedeu nu a fost în sistemul lui de păstorire duhovnicească şi de conducere politică o invenţie întâmplătoare, ci rezultatul unei îndelungate cugetări şi al unei convingeri nestrămutate, pe care a ţinut să o mărturisească răspicat în cel mai solemn moment al vieţii sale, cu prilejul sfinţirii de episcop, în catedrala din Carlovi, chemând pe însuşi Dumnezeu ca mărturie pentru sinceritatea şi adevărul acestor cuvinte: „Tu, Doamne, ştii că spre scopul vieţii mele a alerga doresc: pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deştept şi cu voia către tot ce e adevărat, plăcut şi bun să-i trag..."*

Deci „cu voia poporului" (cum consensu plebis) *era lozinca cu care Şaguna îşi începea, în viforul celor mai grele împrejurări, activitatea arhierească. În sensul acesta era pregătit să lupte cu toate puterile potrivnice, spre a-şi duce la îndeplinire scopul vieţii şi programul activităţii sale.*

Ioan LUPAŞ

* Cuvântare rostită în catedrala mitropolitană din Sibiu la împlinirea unei jumătăţi de secol de la moartea lui Şaguna

Gânduri la centenarul adormirii întru Domnul a episcopului NICOLAE POPEA (1826-1908)

Ori de câte ori suntem nevoiţi să ne reîmprospătăm evenimente măreţe petrecute în istoria neamului sau a Bisericii noastre, sau să readucem în atenţie personalităţi remarcabile care şi-au pus amprenta asupra vremurilor în care au trăit şi dincolo de acestea, suntem nevoiţi să scrutăm „negura istoriei", intrând în contact direct cu evocările evenimentului sau a personalităţii la care ne referim.

Nu e uşor să întrezărim dinamica istoriei vremurilor pe care Nicolae Popea le-a trăit; vremuri de luptă pentru identitatea naţională a culturii şi a Bisericii noastre ardelene. Chiar şi cu riscul de a nu reuşi pe deplin, mă voi încumeta să o fac, măcar şi numai pentru a readuce în atenţia celor de astăzi chipul unui om cu totul de excepţie.

Personalitate bisericească remarcabilă, cleric cărturar, om activ pe tărâmul vieţii politice, dascăl de teologie, Nicolae Popea şi-a înveşnicit numele în mod deosebit graţie relaţiei de suflet pe care a avut-o cu mitropolitul Andrei Şaguna, cel care a fost „începutul a toate" pentru Ortodoxia românească din Ardeal, cum avea să spună atât de frumos pr. Dumitru Stăniloae.

Născut pe data de 17 februarie 1826 în Satulung (jud. Braşov), în familia preotului Neagoe Popea şi a soţiei sale Voica, tânărul Neagoe (Nicolae) Popea a cunoscut încă din casa părintească nobleţea slujirii la altarul Bisericii şi lupta pentru identitatea naţională. Studiile gimnaziale le-a urmat la Braşov şi la Blaj, după care a absolvit Dreptul la Cluj, continuat cu doi ani de studii teologice, între 1846-1848, la Viena. Revenit acasă pentru a-şi susţine compatrioţii în Revoluţia de la 1848, Neagoe Popea a funcţionat ca jurist în Cluj, unde a şi fost iniţiatorul unei societăţi de lectură, ajungând ulterior să lucreze în administraţia locală, la Deva şi Şomcuta Mare. Nobil în purtare şi caracter, ajunge să fie cunoscut de către însuşi Andrei Şaguna, căruia murindu-i în anul 1854 secretarul eparhial (protos. Grigore Pantazi) îl cheamă la Sibiu pe tânărul Neagoe Popea pentru a-i sta alături. Aici, la Sibiu, a fost între anii 1855-1889 secretar, ulterior asesor consistorial, dascăl de teologie la Institutul teologic-pedagogic andreian şi „vicar arhiepiscopesc". De la Sibiu va pleca în anul 1889 ca episcop de Caransebeş, unde va păstori până la mutarea sa la Domnul, petrecută pe data de 26 iulie 1908.

În *Memoriile Arhiepiscopului şi Mitropolitului Andrei Şaguna* aflăm că Neagoe Popea a fost călugărit la praznicul Bunei Vestiri, în 1856, de către însuşi Andrei Şaguna, primind numele de Nicolae[1],slujbă ţinută în „biserica din suburbiul Iosefin" (biserică cunoscută astăzi sub denumirea „din Groapă")[2]. Tot din însemnările lui Andrei Şaguna aflăm că pe data de 22 august 1871, după „sărbătoarea jubileului meu", respectiv sărbătorirea celor 25 de ani de slujire a sa „în Biserica Ardealului", a avut loc şi un „sinod anual episcopesc", în cadrul căruia au fost promovaţi ca arhimandriţi din treapta de protosingheli Nicolae Popea şi Miron Romanul, fapt care a dus ulterior la „multă polemică"[3].

Dimensiunea slujirii bisericeşti a lui Nicolae Popea e strâns legată de aspectul vieţii sale de cleric cărturar. El a luat parte la toate reformele bisericeşti ale lui Şaguna. „Cât a stat pe lângă Andrei baron de Şaguna a lucrat împreună cu acesta actele cele mai însemnate, chiar şi la Statutul Organic, de aceea cu drept cuvânt se şi numeşte „mâna dreaptă a lui Şaguna"[4]. Nicolae Popea a avut totodată şi „un real merit în tipărirea manualelor din vremea lui Şaguna"[5].

Activitatea propriu-zisă la catedră a lui Nicolae Popea a fost doar până pe data de 1 septembrie 1870, când Andrei Şaguna l-a numit „vicar arhiepiscopesc". A ţinut cursuri de Morală, Drept şi Istorie bisericească. „Foştii săi elevi l-au descris ca pe un profesor foarte bun, milos, drept, uman, bogat în cunoştinţe şi experienţe, conştienţios şi de o pacienţă exemplară".[6]

Petru Şpan era de părere că: „Valoarea episcopului Popea nu rezidă în activitatea dezvoltată pe terenul şcolar, căci aici prea puţin i-a fost dat să lucreze... ci în personalitatea sa, ca bărbat al Bisericii pe terenul organizării, conducerii şi administrării bisericeşti"[7]. Cu toate acestea, Nicolae Popea ne-a lăsat câteva lucrări de referinţă legate de personalitatea mitropolitului Andrei Şaguna. Fără munca de „biograf al lui Şaguna", pe care a depus-o Nicolae Popea, am fi ştiut mult mai puţine lucruri despre cel care a dat măsura slujirii arhiereşti la Sibiu, despre mitropolitul Andrei Şaguna. Dintre aceste lucrări, amintim: *Arhiepiscopul şi mitropolitul Andrei baron de Şaguna*, Sibiu, 1879, 387 p.; *Memorialul arhiepiscopului şi mitropolitului Andrei baron de Şaguna sau luptele naţionale politice ale românilor, 1846-1873*, Sibiu, 1889, 408 p; şi nu în ultimul rând, *Vechea Mitropolie ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea şi restaurarea ei*, Sibiu, 1870, 354 p.

Cu siguranţă că aceste lucrări i-au adus recunoaşterea academică a demersurilor sale de cercetare, motiv pentru care a fost ales la 13 septembrie 1877 membru onorific al Academiei Române, iar pe data de 8 aprilie 1899 membru titular al acesteia, fiind, după cum s-a şi remarcat, al doilea ierarh ales ca membru al Academiei Române, după Melchisedec Ştefănescu al Romanului[8].

Nicolae Popea a fost însă o personalitate activă şi în planul vieţii politice, fiind deputat în Dieta Transilvaniei şi în Senatul Imperial, poziţie în care a militat pentru drepturile Bisericii şi neamului său. Datorită felului său de a se comporta pe tărâm politic, în 1881 a fost ales preşedinte al Comitetului naţional, poziţie în care a făcut întotdeauna o politică activistă, acţionând după modul de gândire al mentorului său, mitropolitul Andrei Şaguna. Aflăm că: „Nicolae Popea n-a cochetat niciodată cu oamenii stăpânirii, nu şi-a pătat cinstea toiagului său arhieresc şi nu şi-a profanat dreptul cel sfânt al limbii sale cu nici un prilej, iar politicienilor târgoveţi le-a fost pururi duşman declarat"[9].

Aflat în 1873, anul mutării la Domnul a mitropolitului Andrei Şaguna, în postul de „vicar arhiepiscopesc", arhimandritul Nicolae Popea a devenit „candidatul opiniei publice la scaunul mitropolitan". Însă comploturile şi duşmănia celor care erau deranjaţi de verticalitatea şi mintea sa sclipitoare au dus la tot felul de scenarii, în special în ziarul *Albina* (dintre aceşti „scenarişti" îi amintim pe Vincenţiu Babeş şi Ioan Hannia)[10]. Aceste atitudini l-au determinat pe înţeleptul arhimandrit să se retragă din cursa pentru scaunul mitropolitan, deşi poate alegerea sa ar fi fost o soluţie nimerită. Cu toate acestea, după trecerea la cele veşnice a episcopului Nicolae Popea, Gh. Tulbure nota: „Luptând alături cu Şaguna pentru redobândirea mitropoliei, s-a crezut în drept să-i ia şi moştenirea scaunului său; soarta însă l-a hărăzit altora, lăsând lui Popea numai deziluzia amară, din care nu s-a putut reculege până la moarte"[11].

Arhimandritul Nicolae Popea a fost aşadar în slujirea de „vicar arhiepiscopesc" la Sibiu din anul 1870 până în anul 1889 (anul alegerii sale ca episcop al Caransebeşului), atât în ultimii ani ai vieţii lui Şaguna, cât şi sub Procopie Ivaşcovici şi, ulterior, sub păstorirea lui Miron Romanul, perioadă în care era receptat ca lider al „şaguniştilor".

Devenit în anul 1889 episcop al Caransebeşului, Nicolae Popea avea să se folosească în pastoraţia sa de întreaga experienţă acumulată în urma conlucrării în principal cu Andrei Şaguna. Aşa cum s-a evidenţiat, la Caransebeş episcopul Nicolae Popea a achiziţionat o nouă clădire pentru Institutul teologic-pedagogic de acolo, s-a implicat în crearea unei pleiade de profesori şi a militat pentru păstrarea caracterului românesc al Şcolilor primare îndrumate de către Biserică, contracarând atât cât a putut politica antiromânească a Parlamentului de la Budapesta etc.[12]

Pe data de 26 iulie 1889, distinsul episcop Nicolae Popea, împovărat de greutatea anilor, avea să se mute la Domnul, moment pe care-l aştepta cu nerăbdare, dorind astfel să se întâlnească dincolo de timp cu mentorul său, mitropolitul Andrei Şaguna. Înmormântat în cimitirul bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul" din Caransebeş, biserica în care a slujit timp de 19 ani, episcopul Nicolae Popea poate constitui o paradigmă vie pentru mulţi dintre cei implicaţi în chip responsabil astăzi în ogorul Domnului...

Contemporan cu momentul mutării la Domnul a episcopului Nicolae Popea, Gh. Tulbure nota: „Cu trupul gârbovit de povara anilor, cu sufletul mâhnit de decepţiile zilelor rele, a adormit, într-o zi de la sfârşitul lui iulie, venerabilul moşneag Nicolae Popea, episcopul ortodox al Caransebeşului. Moartea lui... n-a fost pentru nimeni o surprindere, după ce adevăratul Popea se stinsese demult. Ea a stârnit totuşi în multe inimi bune un suspin de jale curată, într-altele dimpotrivă a trezit bucurie, reînviind nădejdi apuse şi visuri adăpostite în taină"[13].

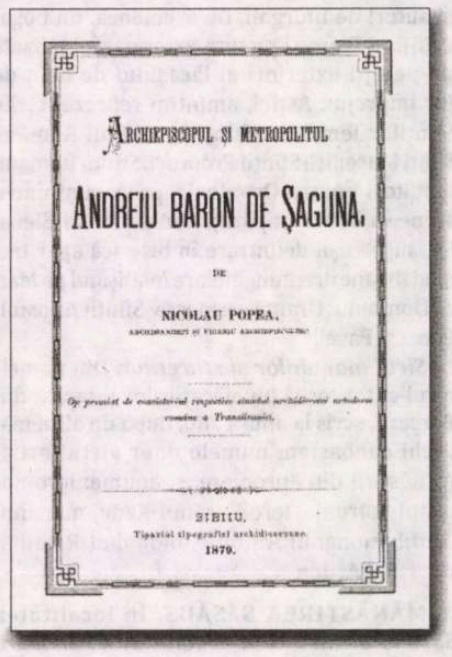
ARCHIEPISCOPUL ŞI METROPOLITUL

ANDREIU BARON DE ŞAGUNA.

DE

NICOLAU POPEA.

SIBIIU.
1879.

Din păcate, spaţiul limitat de publicare mă îngrădeşte să reproduc anumite pasaje ample din *Pastoralele* sau lucrările sale, pentru a ilustra modul extrem de direct, înţelept şi deplin prin care ştia să trateze absolut orice tematică. Nu rezist însă tentaţiei de a nu reda un fragment din monografia lui Şaguna, conţinut care oglindeşte atât soarta lui Şaguna, cât şi a sa proprie, bine ştiind că nici el nu a fost perceput de contemporani la justa lui valoare: „Rari bărbaţi mari sunt, care să-şi vadă recunoscute meritele, după adevărata lor valoare. Din contră, cu cât mai mari şi mai salutare sunt faptele lor: cu atât mai neplăcuţi şi mai odioşi chiar se fac ei înaintea oamenilor, pentru acele fapte. Ei în loc să se preţuiască după merit, se văd de cele mai multe ori desconsideraţi din partea acelora chiar, cărora le făcură cel mai mare bine: se văd calomniaţi, înnegriţi, traşi în tină şi amărâţi până la suflet, de către fraţii lor, de către fii lor chiar, care se îndulciră mai mult din fructul luptelor şi ostenelilor, din generozitatea lor... Dară, deşi bărbaţii cei mari împreună cu faptele lor, puţin se preţuiesc în viaţă, ei cu atât mai mult se stimează după moarte... Până când avem binele în mână nu-i ştim preţui valoarea: dar după ce-l pierdem, începem a-i cunoaşte lipsa dorind a-l mai avea... Egoismul! Egoismul! Se zăreşte pretutindeni şi în toate, ridicându-şi capul ca o hidră; el, această cangrenă a societăţii, ce roade la rădăcina pomului vieţii sale şi bântuie omenirea sub diferite forme, e cauza tuturor relelor şi nenorocirilor ce ne apasă"[14].

Aflaţi la împlinirea centenarului de la mutarea sa la Domnul, ne putem întreba pe bună dreptate ce ne inspira această figură luminoasă a trecutului Bisericii noastre? Cercetând câmpul activităţii sale bisericeşti, ne minunăm de tenacitatea care l-a caracterizat. Urmărind preocupările sale pe tărâm politic, ne izbeşte echilibrul şi cumpătarea de care a dat dovadă, nemurdărindu-şi reverenda în tina jocurilor politice... Privind la chipul său de cărturar, ne întâmpină un stil domol şi în acelaşi timp extrem de realist, un om care te odihneşte lecturându-l...întâlneşti cu adevărat vocaţia unui cleric cărturar: „...o însuşire cu care... prea puţini vlădici se pot lăuda"[15], după cum nota un contemporan al său.

Încercând să închei scurta mea evocare, mă duce gândul la lucrarea lui Nicolae Iorga, cu titlul *Oameni care au fost*, şi îmi dau seama că Nicolae Popea nu şi-ar afla locul în ea, deoarece el nu numai că a fost, ci este!...

[1] *Memoriile Arhiepiscopului şi Mitropolitului Andrei Şaguna din anii 1846-1871*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1923, p. 88.

[2] „Cronică. Nicolae Popea", în *Luceafărul*, nr. 5/1906, p. 119.

[3] *Memoriile Arhiepiscopului şi Mitropolitului Andrei Şaguna din anii 1846-1871*, p. 100-101.

[4] „Cronică. Nicolae Popea", în *Luceafărul*, nr. 5/1906, p. 119.

[5] Dr. Petru Şpan, *Şcoala lui Şaguna*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1909, p. 24.

[6] *Ibidem*, p. 26-27.

[7] *Ibidem*, p. 24.

[8] Vezi Mircea Păcurariu, „Un colaborator devotat al lui Andrei Şaguna: Nicolae Popea", în vol. *Cărturari sibieni de altădată*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002, p. 119-124.

[9] Gh. Tulbure, „† Nicolae Popea – 1826-1908", în *Revista Teologică*, nr. 7-8/1908, p. 278-279.

[10] Vezi Mircea Păcurariu, *ibidem*.

[11] Gh. Tulbure, *ibidem*, p. 278.

[12] Vezi Mircea Păcurariu, *Dicţionarul Teologilor Români*, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, p. 341-342.

[13] Gh. Tulbure, *ibidem*, p. 277.

[14] Nicolau Popea, *Archiepiscopul şi metropolitul Andreiu baron de Şaguna*, Tiparul Tipografiei Archidiecesane, Sibiu, 1879, p. 1-3.

[15] Gh. Tulbure, *ibidem*, p. 279.

Dr. Ştefan TOMA

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele *parohii vacante:*

1. Parohia **Ilimbav** – Protopopiatul **Agnita**
2. Parohia **Merghindeal** – Protopopiatul **Agnita**
3. Parohia **Noiştat** – Protopopiatul **Agnita**
4. Parohia **Vecerd (Metiş)** – Protopopiatul **Agnita**
5. Parohia **Spitale III Braşov** – Protopopiatul **Braşov**
6. Parohia **Spitale V Braşov** – Protopopiatul **Braşov**
7. Parohia **Şmig** – Protopopiatul **Mediaş**
8. Parohia **Velţ** – Protopopiatul **Mediaş**
9. Parohia **Fântânele-Cacova** – Protopopiatul **Sălişte**
10. Parohia **Cisnădioara** – Protopopiatul **Sibiu**

Termen de concurs: **15 septembrie – 15 octombrie 2008**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând (unde e cazul) adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula
Consilier administrativ-bisericesc

URME DIN TRECUT

Mănăstirile ortodoxe dispărute Judeţul Sibiu (III)

MĂNĂSTIREA TURNU ROŞU. Viaţa monahală din arealul comunei Turnu Roşu, fostă Porceşti, a fost întreruptă abuziv în secolele trecute, pe fondul mişcărilor religioase ce au zguduit Transilvania în secolul al XVIII-lea. Mai târziu autorităţilor comuniste au încercat să anuleze orice urmă a existenţei lăcaşului de cult şi al vetrei monahale.

Istoricul zidirii. Primele informaţii despre mănăstirea de la Porceşti, satul în care Matei Basarab, domnul Ţării Româneşti, a ridicat o biserică de zid în 1653, indică şi existenţa unui aşezări monahale pe Valea Caselor în Curechiuri (astăzi locul se numeşte „Lunca mănăstirii"). Din păcate nu cunoaştem, în stadiul actual al cercetărilor, nimic despre hramul iniţial al acestui aşezământ. Se pare însă că monahii de aici au fost potrivnici uniatismului, manifestându-şi vizibil ataşamentul faţă de credinţa înaintaşilor. Acest fapt reiese din indicaţiile episcopului rutean Mihail Olsavszky din Muncaci, care după trecerea sa prin spaţiul transilvănean, indica, la 26 februarie 1747: *„călugării din mănăstirea Porceşti să fie scoşi afară din ţară"*.

Însă cât de veche este această mănăstire nu putem şti cu siguranţă, deşi unele descoperiri pot plasa aproximativ, în timp, începuturile ei. Astfel, o cărămidă din vechea biserică păstrează inscripţia anului 1601, în timp ce o scândură de stejar de la acoperişul lăcaşului de cult avea scobit anul 1661 an în care, probabil, a avut loc o refacere a mănăstirii. De asemenea, o inscripţie pe un *Octoih* (Târgovişte, 1712), aflat în posesia bisericii din Turnu Roşu, consemnează: *„Să se ştie că acest Octoih l-a cumpărat Popa Ion cel sărac, din Porceşti şi l-a dat la mănăstirea Porceştilor. Anul 1757"* , din care rezultă indirect vechimea vetrei monahale. Din această ultimă informaţie rezultă că la 1757 mănăstirea de la Turnu Roşu încă funcţiona, astfel încât devine plauzibilă ipoteza distrugerii mănăstirii în urma acţiunii generalului Buccow.

O altă informaţie despre Turnu Roşu indică existenţa unei mănăstiri şcoli, căci: *„mănăstiri şcoli găsim prin ţinuturile de margine şi în alte regiuni ale Transilvaniei...în Porceşti, Sibiu, prima haltă a călugărilor veniţi din Ţara Românească spre a răspândi lumină şi a întări în credinţă pe românii transilvăneni"*.

Un lăcaş de cult, aparţinând secolului al XIX-lea, este bisericuţa veche a mănăstirii, ridicată de locuitorii comunei în jurul anului 1850. Aceasta a cunoscut o primă renovare în anul 1928, deci cu mult înainte de instaurarea regimului comunist. Mai târziu, în anul 1985, preotul Mihai Vrânceanu, paroh în Turnu Roşu a refăcut bisericuţa din fostul complex monahal, urmărind chiar o refacerea a programului iconografic în anul 1989. Lucrările au şi fost demarate în acel an, dar s-au finalizat abia în 1990.

Arhitectura şi pictura. Biserica de piatră, ridicată în 1850, rămâne o mărturie a vieţii monahale de la Turnu Roşu. Deşi de mici dimensiuni, biserica impresionează prin simplitate arhitecturală, precum şi în căldura transmisă de programul iconografic. Un mic pridvor deschis, susţinut la intrare de doi stâlpi de lemn, potenţează şi protejează intrarea în micul lăcaş de cult. În interior se poate observa un mic naos, de formă pătrată, având o cupolă plină precum şi absida semicirculară a altarului. Forma pătrată a naosului este întărită şi de cele patru arcade, care sunt străpunse pe părţile laterale de două ferestre, toate având rolul de a susţine tamburul cupolei. În exterior, în afara picturii, remarcăm lipsa oricărui turn pe naos sau altar, acoperişul fiind simplu, doar în partea de vest fiind amplasată o mică cruce metalică.

Pictura, în stil neobizantin, aparţine lui Ioan Dobre, fiind începută, după cum arătam mai sus, în 1989, dar din cauza presiunilor regimului totalitar, oprită şi continuată în 1990. Dintre scenele realizate în interior, în cupola închisă, remarcăm Iisus Hristos Pantocrator, iar în tambur pe Sfinţii Evanghelişti. În naos, pe pereţii laterali apar scenele consacrate acestui spaţiu, Învierea Domnului, în dreapta, respectiv Naşterea Domnului, în partea stângă. În conca altarului a fost reprezentată Maica Domnului cu Pruncul Iisus şezând pe tronul slavei iar în registrul inferior sfinţi ierarhi şi autori de liturghii. De asemenea, un bogat conţinut îl are şi pictura exterioară, realizată pe pereţii exteriori ai lăcaşului de cult, de jur împrejur. Astfel, amintim reprezentările Sfinţilor Ierarhi, a Sfinţilor Ierarhi Români, Sfinţi Mucenici, Sfinţii Prooroci, Sfinţii Români, luptători pentru Ortodoxie, precum şi unele scene ca Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena. Deasupra uşii de intrare în biserică apar trei medalioane dreptunghiulare înfăţişând pe Maica Domnului Orantă, respectiv Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel.

Şirul monahilor şi stareţilor. Din pomelnicul ctitorilor şi binefăcătorilor bisericii din Porceşti, scris la anul 1780, după un altul mai vechi cunoaştem numele unor vieţuitori ai mănăstirii din apropiere, şi anume: ieromonahul Sofronie, ierodiaconul Radu, monahul Teofil, monahul Antonie, monahul Rafail şi monahul Ariton.

MĂNĂSTIREA SĂSĂUŞ. În localitatea Săsăuş a existat, în secolul al XVIII-lea o mănăstire ortodoxă. De pildă, în corespondenţa episcopului unit Petru Pavel Aron cu generalul Bucow se aminteşte, la 11 iulie 1761, de Susana, văduva preotului din Avrig, la momentul respectiv „monialis professa in asceteriolo ad Szasz-Hausz sito degens", care intervenise pentru fiul ei, Porfirie. Ulterior, o însemnare, din 28 iunie 1782, de pe un *Penticostar* (Râmnic 1767), făcută de preotul Stan din Glâmboaca, menţiona din nou această aşezare monahală: *„această sfântă carte... s-au lăsat de la monastirea Săsăujului la biserica din Săsăuju, al bisericii să fie în veacul veacului cu afurisenie de la Sfinţii Părinţi"*. Menţiuni despre această aşezare mănăstirească avem şi în anul 1765, când mănăstirea Săsăuş mai avea un singur vieţuitor, pe Isaia, dar şi un mic teren agricol, aferent aşezării. Ulterior, această mănăstire a dispărut, păstrându-se însă şi în tradiţia locului.

MĂNĂSTIREA GURA RÂULUI. O informaţie marginală, despre posibila existenţă a unei alte aşezări monahale, în arealul judeţului Sibiu, vine să întărească ipoteza că stadiul cercetărilor privind viaţa monahală nu a fost definitivat. De pildă, la **Gura Râului**, un document din anul 1558 menţionează construcţia unei Scharzen Kloster = mănăstirea neagră. După cum se ştie, satul era în întregime românesc, iar saşii trecuseră deja la Reformă. De aceea, se poate presupune, că este vorba de o mănăstire ortodoxă, despre care însă, nu mai avem alte date. Nu ştim când şi-a încetat activitatea, dacă a avut vieţuitori şi nici durata în care a fiinţat ca aşezământ monahal.

Bibliografie selectivă:

Zenovie Pâclişanu, *Vechile mănăstiri româneşti din Ardeal*, extras din „Cultura Creştină", Blaj, 1919, p. 15, 19, Ştefan Meteş, *Mănăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria*, Sibiu, 1936, p. 138, 139, Nicolae Albu, *Istoria învăţământul românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, 1944, p.142, Hermann Fabini, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, vol. I, Hermannstadt, 1998, p. 30.

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

Expoziţia-concurs: „Icoana din sufletul copilului" la a XVI-a ediţie

Sibiu, 21 august – 20 septembrie 2008

În martie 1993, la sărbătoarea „Bunei-vestiri", odată cu lansarea primului număr al revistei „Chemarea credinţei", editată de Patriarhia Română şi dedicată copiilor şi părinţilor, a debutat şi expoziţia-concurs „Icoana din sufletul copilului", care a ajuns, în 2008, la a XVI-a ediţie.

Participă la această manifestare religios-artistică copii din toată ţara, de la cei de vârstă preşcolară şi până la cei din ultima clasă de liceu. Este de remarcat şi participarea unor copii din Republica Moldova.

Icoanele pictate sunt pe lemn şi pe sticlă. Nu lipsesc însă nici fresca şi mozaicul. Se mai adaugă obiecte de artă religioasă precum: cruci din lemn şi metal, machete de biserici, ceramică, ouă încondeiate, ţesături, împletituri, broderii, sculptură în lemn.

În 2008 s-au organizat două astfel de expoziţii-concurs: la Bacău şi Sibiu.

Referindu-ne la expoziţia de la Sibiu, precizăm că aceasta a fost organizată în foaierul Corpului B al Bibliotecii „ASTRA", sub patronajul Patriarhiei Române, Mitropoliei Ardealului, Ministerului Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, Inspectoratului Şcolar al Judeţului Sibiu, Complexului Muzeal Naţional „ASTRA" Sibiu şi Asociaţiei „Urmaşii Sfinţilor Brâncoveni".

Doamna profesoară Negulescu, redactor coordonator la revista „Chemarea Credinţei", a avut responsabilitatea organizării tuturor activităţilor legate de această expoziţie. A fost ajutată de cadre didactice de Religie şi Desen şi de părinţi ai copiilor.

Vernisajul expoziţiei a avut loc în data de 26 august, orele10.00, în prezenţa Înalt Prea Sfinţitului dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, a reprezentanţilor Inspectoratului Şcolar al Judeţului Sibiu, Complexului Naţional Muzeal „ASTRA", Sibiu, Bibliotecii „ASTRA" Sibiu.

Au participat membri ai permanenţei Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", preoţi, profesori din învăţământul preuniversitar, părinţi şi copii din toată ţara.

De precizat că unii dintre copiii cu exponate la manifestarea „Icoana din sufletul copilului" au fost în egală măsură şi participanţi la cea de a XIII-a ediţie a Olimpiadei „Meşteşuguri Artistice Tradiţionale", ce a fost organizată tot la Sibiu, în Muzeul în Aer Liber din Dumbrava Sibiului, între 22-27 august 2008.

Expoziţia din foaierul Bibliotecii ASTRA a cuprins peste 200 de exponate (icoane pe sticlă şi lemn, precum şi alte obiecte dintre cele menţionate) şi va rămâne deschisă până în partea a II-a a lunii septembrie, spre a permite elevilor sibieni, ce vor începe noul an şcolar la 15 septembrie, să o viziteze.

A fost alcătuită o comisie de jurizare din specialişti în arta religioasă, care a selectat obiectele premiate . Pe lângă marele premiu, premiul special al juriului şi premiile I, II, III au mai fost acordate şi premiile „Dumitru Stăniloae" şi „Mitropolit Antonie Plămădeală". Nu au lipsit menţiunile pentru toate vârstele şi categoriile de exponate.

Pentru prima dată în cadrul expoziţiei-concurs „Icoana din sufletul copilului", a fost lansat şi un proiect de cercetare-restaurare intitulat: „Vechile cruci de fier forjat de pe turlele bisericilor". Proiectul aparţine unei echipe de elevi de liceu din Craiova , condusă de prof. dr. Daniela Nedelcuţ. Obiectivul proiectului: salvarea şi restaurarea vechilor cruci din fier forjat, cu valoare de patrimoniu, de pe turlele bisericilor din toată ţara, ameninţate cu înlocuirea cu cruci din inox.

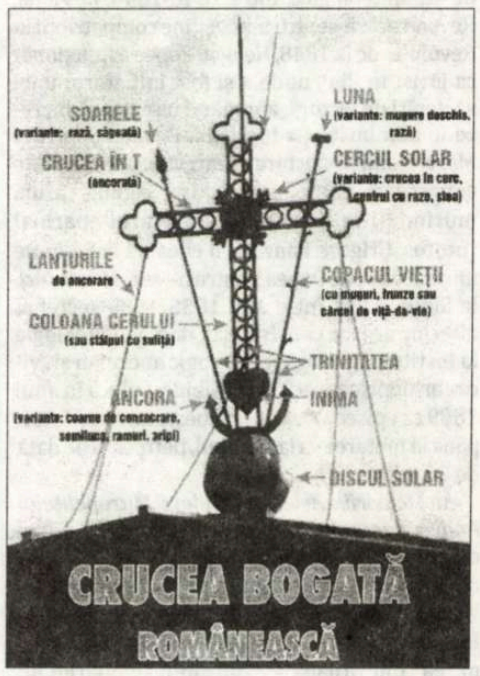

Etapa naţională a expoziţiei-concurs „Icoana din sufletul copilului" se va derula între 29 noiembrie 2008 şi 15 ianuarie 2009, în palatul Patriarhiei din Bucureşti.

Încercând o apreciere de ansamblu asupra expoziţiei, putem spune că a fost o reuşită din punct de vedere al calităţii exponatelor dar şi al numărului de participanţi. Mulţi dintre aceştia sunt deja „veterani", ei participând pentru a treia sau a patra oară la acest concurs-expoziţie. Lucrul acesta este sugestiv în privinţa vocaţiei.

Au impresionat în egală măsură icoane pictate de preşcolari (ex. „Îngerul păzitor") şi icoane tip epitaf, cu o multitudine de personaje sfinte (ex. „Adormirea Maicii Domnului" sau „Luarea de pe cruce") pictate de elevi din clasele de liceu.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Vizita Sanctităţii Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I în Sfântul Munte Athos

Pe data de 20 august, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a ajuns la Tesalonic în scopul deplasării spre Muntele Athos, şi a participării la manifestările organizate de către Mănăstirea Dionisiu cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la mutarea la Domnul a celui de al doilea ctitor al mănăstirii, Sfântul Nifon, patriarhul Constantinopolului.

Ajuns pe aeroportul din Tesalonic, Sanctitatea Sa a declarat: „Aduc din partea Bisericii Mame către evlaviosul popor grec cele mai bune sentimente de afecţiune, dragoste şi binecuvântare... Mă rog în mod deosebit în aceste zile pentru victimele războiului din Caucaz şi mă rog, ca şi ceilalţi fraţi ierarhi şi Biserica noastră în general, pentru pace şi în zona noastră şi în întreaga lume...".

Menţionăm că din delegaţia Sanctităţii Sale pe durata vizitei la care ne referim au făcut parte mitropolitul Apostolos de Moshonision, mitropolitul Mihail al Austriei, mitropolitul Pavlos de Drama, cărora li s-a adăugat şi mitropolitul Nifon al TârgovişteI.

La finalul cinei oferie de către Administraţia Sfântului Munte în cinstea sosirii Sanctităţii Sale, la Ouranopolis, Patriarhul Ecumenic a declarat, referindu-se la persoalitatea Sfântului Nifon, patriarhul Constantinopolului: „Sfântul Nifon constituie legătura duhovnicească preţioasă dintre Constantinopol, care din punct de vedere bisericesc continuă să fie *Cetatea Împărătească*, cu Sfântul Munte, care constituie teritoriu canonic al Bisericii Constantinopolului, aflat sub ascultarea directă a Patriarhului Ecumenic, dar şi cu România şi Albania, unde a slujit Sfântul Nifon... Aşadar, bucuria praznicului şi a amintirii sale nu este doar bucurie a grecilor, ci a întregii Ortodoxii, care se poziţionează înaintea lui cu mult respect şi recunoştinţă".

În dimineaţa zilei de 21 august, Sanctitatea Sa s-a deplasat din Ouranopolis spre Sfântul Munte, fiind aşteptat în portul Dafni de autorităţi administrative şi bisericeşti ale Sfântului Munte. De aici, Patriarhul Ecumenic s-a deplasat la Karyes, centrul administrativ al Athosului, unde i s-a făcut primirea oficială. După primirea rezervată Sanctităţii Sale, în prezenţa celor 20 de egumeni ai Sfântului Munte, s-a oficiat slujba Te-Deum-ului în biserica Protaton din Karyes. După serviciul religios, Sanctitatea Sa a ţinut să facă anumite clarificări în cuvântarea ţinută cu această ocazie (cu trimitere exactă către Comunitatea atonită), cu privire la anumite inexactităţi ce se aud referitor la dialogul Bisericii Ortodoxe cu creştinii de alte credinţe, despre „umilirea" Ortodoxiei sau despre „manifestări comune în timpul cultului" etc. Patriarhul Ecumenic a declarat că: „Plinătatea adevărului şi a harului creează Bisericii Ortodoxe responsabilitatea de a se afla în dialog cu eterodocşii pentru a le descoperi acestora propriile lor rădăcini şi obârşia lor duhovnicească, pentru a-şi regăsi sinele lor de demult, în exactitatea credinţei şi a cultului... Ne adresăm acestora în duhul iubirii apostolice. Şi litera sfintelor canoane o cunoaştem, dar şi duhul acestora. Şi duhul acestora cu toată jertfa urmărim să îl păstrăm, deoarece acesta însufleţeşte..."

Pe data de 23 august, Sanctitatea Sa a vizitat Mănăstirea Simonos Petras, unde a fost întâmpinat de către egumenul acesteia, arhim. Elisei împreună cu întreaga obşte, după ce cu o zi înainte vizitase şi Mănăstirea Sfântul Pavel şi Grigoriou.

Pe data de 24 august s-a slujit Sfânta Liturghie a praznicului Sfântului Nifon, patriarhul Constantinopolului, în prezenţa majorităţii egumenilor atoniţi, a membrilor Administraţiei Sfântului Munte, a credincioşilor prezenţi cu această ocazie. După terminarea slujbei, s-a semnat un act oficial de către toţi participanţii la comemorarea celor 500 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Nifon, act care va aminti posterităţii despre comemorarea cu pricina.

Pe data de 25 august, Patriarhul Ecumenic a urcat la peştera în care s-a nevoit Sfântul Nifon, o peşteră aflată într-o stâncă la 100 de metri deasupra actualei poziţionări a Mănăstirii Dionisiou. După participarea la Sfânta Liturghie, Sanctitatea Sa a pornit în dimineaţa zilei de 26 august spre Tesalonic, în scopul revenirii la Constantinopol. Înaintea urcării în avion, patriarhul Bartolomeu I a declarat: „Las pământul Macedoniei, Grecia şi mă întorc la Fanar, în smeritul centru al Ortodoxiei. Le mulţumesc tuturor pentru interesul arătat călătoriei mele sau mai curând pelerinajului meu în Sfântul Munte... Îmi exprim încă o dată urările, binecuvântarea şi dragostea mea faţă de credinciosul popor grec... A fost o vizită binecuvântată, cu multe experienţe duhovniceşti. Mă întorc plin de emoţie şi de trăiri duhovniceşti. Dragostea mea pentru Sfântul Munte s-a întărit şi mai mult cu ocazia acestei vizite". În încheierea cuvântului său, Sanctitatea Sa s-a referit şi la întâlnirea Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, care va avea loc în luna octombrie la Constantinopol, spunând: „Vom face şi o deplasare în oraşele pauline, adică în oraşe ale Asiei Mici şi în continuare în Rodos şi în Creta, pe unde a trecut Apostolul Pavel, deoarece anul acesta, 2008, Patriarhia Ecumenică l-a închinat Apostolului Pavel".

Vizita Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Patriarhul Alexandriei şi al întregii Africi, în Georgia

La invitaţia Preafericitului Părinte Ilie al II-lea, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe a Georgiei, patriarhul Alexandriei a efectuat în perioada 29 iulie – 6 august prima sa vizită în Georgia de la urcarea sa pe Tronul alexandrin.

Însoţit de către mitropolitul Grigore de Camerun, de către episcopul Damaschin de Ghana şi de alţi clerici ai Patriarhiei Alexandriei, Prea Fericitul Părinte Teodor al II-lea a fost aşteptat pe data de 29 iulie pe aeroportul din Tbilisi cu onoruri militare de către patriarhul Ilie al II-lea al Georgiei, însoţit de membrii ai Sf. Sinod de la Tbilisi.

Ajuns în Sala Tronului Patriarhiei Georgiei, Întâistătătorul Tronului alexandrin i-a înmânat patriarhului Georgiei o părticică din moaştele Sf. Ev. Marcu, protectorul Patriarhiei Alexandriei. Patriarhul georgian i-a urat patriarhului Teodor al II-lea bun venit în Georgia şi referindu-se la relaţiile istorice ale celor două Biserici apostolice, dar şi la prietenia personală a înaintaşilor în slujire a accentuat importanţa vizitei patriarhului Alexandriei.

După prânzul oferit de către patriarhul gazdă, la care au luat parte ierarhi din ambele Biserici, ca şi oameni din mediul politic şi cultural al Georgiei, cei doi Întâistătători s-au deplasat la Centrul Naţional de Manuscrise din Tbilisi, unde li s-au prezentat anumite manuscrise şi lucrări de maximă importanţă pentru cultura georgiană şi a întregii umanităţi în genere.

Pe data de 30 iulie, patriarhul Alexandriei a fost primit de către preşedintele Parlamentului georgian, dl. David Bakratze, care şi-a exprimat bucuria pentru binecuvântarea ca Întâistătătorul Tronului alexandrin să fie oaspetele Parlamentului Georgiei. În aceeaşi zi, patriarhul Teodor al II-lea a vizitat unele dintre cele mai reprezentative vetre monahale ale Georgiei.

Pe data de 1 august, oaspetele alexandrin a fost primit de către primul ministru al Georgiei, dl. Vladimir Goyrgnidze. În cadrul acestei întruniri, patriarhul Alexandriei şi-a exprimat satisfacţia de a descoperi după 22 de ani de la prima sa vizită în Georgia, o ţară renăscută, cu o capitală din ce în ce mai modernă: „Vă binecuvântez din inimă şi cred că dorinţele dvs. pentru Georgia sunt dorinţe binecuvântate de Dumnezeu şi de sfântul vostru patriarh şi am convingerea că o să le realizaţi".

Pe data de 4 august, în catedrala Sânta Treime din Tbilisi a avut loc Sfânta Liturghie, în cadrul căreia au slujit ambii Întâistătători, prezent fiind şi preşedintele Georgiei, dl. Michael Saakasvili, ca şi alte oficialităţi diplomatice acreditate la Tbilisi, înconjuraţi de o mulţime de credincioşi.

După săvârşirea Sfintei Liturghii, patriarhul Georgiei l-a distins pe smeritul patriarh al Alexandriei cu Marea Cruce a Sfântului Gheorghe: „Prezenţa Prea Fericirii Voastre între noi are o importanţă deosebită, deoarece se reînnoiesc iarăşi vechile legături istorice ale Patriarhiilor noastre. Vizita Prea Fericirii Voastre constituie o binecuvântare a Sfântului Marcu şi a marilor Părinţi ai Egiptului faţă de poporul georgian, într-o vreme în care Georgia, căutându-şi identitatea ei, descoperă iarăşi tezaurul ascuns al credinţei. Vă rog aşadar, să primiţi cea mai înaltă distincţie a Patriarhiei noastre, Marea Cruce a Sfântului Gheorghe, spre cinstea şi slava îndelungatelor relaţii ale celor două Biserici".

Acceptând această distincţie, patriarhul Alexandriei a subliniat: „Prea Fericite, cu bucurie şi emoţie accept această înaltă distincţie de cinstire, pentru că în smerita mea persoană cinstiţi relaţiile frăţeşti ale celor două Biserici apostolice, ca şi contribuţia hotărâtoare a tradiţiei monahale a Egiptului la viaţa monahală a Bisericii georgiene... În această zi deosebită doresc să mă adresez poporului georgian. Menţineţi-vă credinţa, precum aţi păstrat-o atâtea veacuri şi priviţi viitorul cu demnitate sub binecuvântările înţeleptului dvs. patriarh Ilie al II-lea..." În seara aceleiaşi zile, patriarhul Alexandriei a fost oaspetele preşedintelui Georgiei, dl. Michael Saakasvili, la Palatul prezidenţial din Tbilisi.

În cadrul cinei festive pe care patriarhul Georgiei a oferit-o în seara dinaintea revenirii patriarhului alexandrin în Egipt, pe data de 5 august, acesta s-a adresat patriarhului Teodor al II-lea, spunându-i: „Preafericite, sunteţi oaspete oficial al Bisericii Georgiei. Rolul patriarhului Alexandriei a fost din vremuri îndepărtate şi rămâne foarte important în perimetrul Bisericii Ortodoxe. Alexandria a fost centrul lumii, al artelor şi al ştiinţelor. Acolo aproape s-a născut monahismul marilor Părinţi Antonie cel Mare, Pavel Tebeul, Macarie Egipteanul... Alexandria şi Georgia sunt numele a două vechi spaţii existenţiale şi a două vechi tradiţii. Aceste tradiţii trebuie să le întreţinem şi să le lăsăm moştenire generaţiilor viitoare. Există multe probleme în lumea de astăzi şi una dintre acestea este problema Caucazului... Ceea ce nu trebuie să uităm este că în Caucaz locuiesc foarte multe popoare. Pentru Georgia e importantă menţinerea unităţii ei. Cu Preafericirea Voastră am discutat despre acest aspect şi credem că toate ţările ortodoxe vor sprijini Georgia".

Patriarhul Teodor al II-lea al Alexandriei a revenit pe data de 6 august în Egipt.

Vizita Preafericitului Părinte Hrisostom al II-lea, Arhiepiscopul Noii Justiniana şi al întregului Cipru în Grecia

În după-masa zilei de 22 august, Preafericitul Părinte Hrisostom al II-lea, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe a Ciprului a ajuns în fruntea unei delegaţii în insula Zakinthos, pentru a conduce slujbele dedicate praznicului mutării din insula Strofada în insula Zakinthos a trupului Sf. Dionisie de Zakinthos, Arhiepiscopul Eginei.

Aşteptat la aeroportul din Zakinthos de către mitropolitul gazdă Hrisostom de Zakinthos, ca şi de numeroase oficialităţi locale, împreună cu membrii delegaţiei, Preafericirea Sa s-a îndreptat spre biserica Sf. Dionisie, unde a avut loc slujba Te-Deumului în cinstea venirii aleşilor oaspeţi. În cadrul cuvântului său, Preafericitul Părinte Hrisostom al II-lea i-a mulţumit mitropolitului gazdă pentru invitaţie, întâmpinare şi găzduire, adăugând: „Sunt emoţionat pentru faptul de a mă afla iarăşi în Zakinthosul poeţilor, teatrului şi al muzicii, al oamenilor deschişi la inimă, în insula Sfântului Dionisie".

Vecernia praznicului Sfântului Dionisie a avut loc pe data de 23 august seara, în biserica sfântului, având-l ca protos pe Arhiepiscopul Ciprului. După intervenţia mitropolitului gazdă, Prea Fericitul Părinte Hrisostom al II-lea i-a mulţumit mitropolitului de Zakinthos pentru dragostea manifestată, spunându-i: „Suntem robi ai dragostei voastre. În Zakinthos nu mă simt străin nici o secundă. Sunt şi eu zakinthinian şi parte a familiei voastre". În continuarea cuvântului său, Preafericirea Sa a vorbit despre problema cipriotă, accentuând faptul că Europa şi SUA „rămân indiferente faţă de încălcarea drepturilor omului poporului cipriot prin continuarea ocupaţiei turce şi distrugerea monumentelor bisericeşti ortodoxe din partea de nord a insulei". În finalul cuvântului său, Arhiepiscopul Ciprului a afirmat faptul că Biserica va continua să se lupte pentru refacerea şi redeschiderea spaţiilor de cult din zonele ocupate.

Pe data de 24 august, ziua praznicului propriu-zis, în prezenţa unei mulţimi imense de credincioşi, a autorităţilor locale ale insulei şi a reprezentanţilor administraţiei centrale a statului grec, Preafericitul Părinte Hrisostom al II-lea a slujit ca protos Sfânta Liturghie, alături de un sobor de treizeci de arhierei. În cuvântarea sa, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe a Ciprului s-a referit la nevoinţele duhovniceşti ale Sfântului Dionisie, la care sunt chemaţi toţi creştinii. În continuare, Preafericirea Sa a revenit la problema cipriotă, exprimându-şi speranţa în pronia lui Dumnezeu şi mijlocirea Sfântului Dionisie în ceea ce priveşte găsirea unei soluţii viabile pentru rezolvarea divergenţelor turco-cipriote: „Avem de partea noastră Grecia şi minunatul popor grec şi credem că nu ne vor părăsi în lupta pentru salvarea patriei noastre... Se înşeală cei ce cred că suntem ultima generaţie de greci în Cipru... Trebuie cu toţii să fim uniţi ca şi un singur om, pentru că, dacă între noi există neînţelegeri şi disensiuni, nu ne e de folos libertatea".

Îndată după Liturghia praznicului a urmat procesiunea cu trupul Sfântului Dionisie, care a fost purtat pe umerii arhiereilor în poziţie verticală pe o distanţă de aproximativ 3 km, pe principalele artere ale oraşului Zakinthos. De menţionat faptul că, în timpul acestei procesiuni oamenii se întindeau pe jos pentru ca odată cu trecerea sfântului peste ei să primească binecuvântarea acestuia. În tot acest timp, navele civile şi militare acostate porniseră sirenele, militarii trăgeau focuri de armă în aer în semn de cinstire a sfântului, iar clopotele bisericilor din oraş încântau auzul celor prezenţi prin simfonia lor.

În dimineaţa zilei de 26 august, Arhiepiscopul Ciprului a plecat din Zakinthos, îndreptându-se spre oraşul Pirgos, centrul administrativ al judeţului Ilias, unde în catedrala mitropolitană „Sfântul Nicolae", în prezenţa mitropolitului Gherman de Ilias, a mitropolitului Hrisostom de Trifilias şi a numeroşi credincioşi şi familii ale victimelor incendiului devastator de anul trecut, a condus slujba parastasului pentru cele 44 de victime care şi-au pierdut viaţa în incendiul amintit.

Mitropolitul Gherman, ierarhul eparhiot al zonei i-a mulţumit Arhiepiscopului Ciprului pentru sprijinul moral şi material al Bisericii Ciprului faţă de cei afectaţi de incendiile devastatoare. La rândul său, Preafericitul Părinte Hrisostom al II-lea, afirmând faptul că e alături de poporul încercat al judeţului Ilias, a subliniat: „Durerea voastră este şi propria mea durere".

Menţionăm faptul că, la propunerea Arhiepiscopului Ciprului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Ciprului a aprobat acordarea unui milion de euro pentru refacerea unei grădiniţe şi a unei biserici complet distruse de incendiile devastatoare amintite.

(Surse: *www.ec-patr.org; www.greekorthodox-alexandria.org; www.romfea.gr; www.churchofcyprus.org*)

Dr. Ştefan TOMA

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului

– august 2008 –

• **Miercuri, 6 august,** *Praznicul Schimbării la Faţă a Domnului.* A slujit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Schimbarea la Faţă" din localitatea Ocna Sibiului, protopopiatul Sibiu. A oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la pictura interioară a bisericii. L-a hirotesit pe P.C. pr. paroh Cornel Tatu întru iconom.

• **Joi, 7 august.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Sâmbătă, 9 august.** A participat la Sălişte, la simpozionul dedicat Mitropolitului Andrei Şaguna, organizat cu ocazia împlinirii a 200 de ani de la naşterea sa.

• **Duminică, 10 august.** A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Înălţarea Domnului" din localitatea Sălişte.

• **Luni, 11 august.** A avut program de audienţe.

• **Joi, 14 august.** A participat la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, la slujba Vecerniei, la rânduiala *anunţării şi chemării* preacuviosului părinte Andrei Moldovan *(ipopsifiu) la treapta arhieriei.*

• **Vineri, 15 august,** *Praznicul Adormirii Maicii Domnului.* A slujit Sf. Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus împreună cu Î.P.S. Irineu Popa, Mitropolitul Olteniei şi Î.P.S. Serafim Joantă, Mitropolitul Europei Centrale şi de Nord. Împreună au săvârşit rânduiala hirotoniei întru arhiereu a preacuviosului părinte arhimandrit Andrei Moldovan pentru postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. La Sfânta Liturghie au mai participat: PS Ioan Selejan, Episcopul Covasnei şi Harghitei şi PS Paisie Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei.

• **Sâmbătă, 16 august,** *Sărbătoarea Sfinţilor Brâncoveni.* A asistat la Sf. Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu, oficiată de PS Andrei Făgărăşanul, noul Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Duminică, 18 august.** A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Şercaia, protopopiatul Făgăraş.

• **Luni, 19 august.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Marţi, 20 august.** A avut program de audienţe. În aceeaşi zi a făcut o vizită la Schitul Pălţiniş.

• **Miercuri, 21 august.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Vineri, 23 august.** A participat la inaugurarea *Olimpiadei Meşteşugurilor Artistice Tradiţionale,* organizată de Complexul Naţional Muzeal Astra.

• **Duminică, 24 august.** A slujit Sfânta Liturghie şi a predicat la Biserica „Sfânta Treime" din localitatea Viscri, protopopiatul Rupea.

• **Luni, 25 august.** A avut program de audienţe.

• **Marţi, 26 august.** A asistat la slujba de *Te-Deum* oficiată la Capela Mitropolitană cu ocazia revederii preoţilor promoţiei 1967. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. În aceeaşi zi a făcut o vizită la Schitul Pălţiniş.

• **Vineri, 29 august,** *Sărbătoarea Tăierii capului Sf. Ioan Botezătorul.* A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus. A oficiat slujba de parastas întru pomenirea vrednicului de amintire Mitropolitul Antonie al Ardealului şi a rostit un cuvânt de învăţătură.

• **Duminică, 31 august.** A slujit Sfânta Liturghie şi a predicat la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din Făgăraş. A oficiat, apoi, slujba Tainei Cununiei pentru tânărul teolog Puşcă Adrian şi Claudia Dobrea. În aceeaşi zi, a participat în localitatea Recea, jud. Braşov, la înmormântarea lui Nicolae Urs, tatăl părintelui arhimandrit Ilarion Urs, starețul Mănăstirii Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

Un nou volum de corespondenţă închinat memoriei mitropolitului Antonie Plămădeală

În numărul din ianuarie a.c. al „Telegrafului Român" semnalam apariţia primului volum semnat de academicianul Constantin Marinescu şi închinat memoriei vrednicului de pomenire mitropolit Antonie al Ardealului. Volumul chiar aşa se şi intitula: „In memoriam: Înalt Prea Sfinţitul dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei (In Epistolar)" Precizarea din paranteză arată că este vorba nu doar de prezentarea personalităţii mitropolitului de pioasă memorie ci şi de relaţiile dintre autor şi mitropolit, construite pe corespondenţa ce au schimbat-o între ei.

Iată că acum, când ne reculegem pentru a treia oară în preajma mormântului în care se odihnesc osemintele celui care ne-a fost părinte duhovnicesc şi înţelept cârmuitor al acestei de Dumnezeu păzite eparhii (în 29 august a.c. s-au împlinit trei ani de la mutarea în veşnicie a mitropolitului Antonie), acelaşi venerabil dascăl şi academician Constantin Marinescu ne mângâie sufletele cu al doilea volum intitulat: „Corespondenţă cu Înalt Prea Sfinţitul dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei"

Ca şi volumul anterior, tot astfel şi actualul volum este prefaţat de Prea Fericitul Părinte Daniel, Patriarhul României.

Reţinem din prefaţa Prea Fericirii Sale această apreciere autoritativă: „Corespondenţa eruditului profesor ieşean cu distinsul mitropolit al Transilvaniei evidenţiază preocuparea lor comună pentru apărarea şi promovarea valorilor spirituale româneşti" (p. 3).

Într-adevăr, aceasta este convingerea pe care o dobândeşti, parcurgând filele volumului, că cele două personalităţi au fost toată viaţa lor animate de dorinţa de a susţine, întări şi îmbogăţi credinţa, cultura şi tot ceea ce a plămădit prin jertfă neamul acesta al românilor.

Nu doar prefaţa ambelor volume este semnată de una şi aceeaşi personalitate eclesiastică ci şi „Cuvântul introductiv" care succede prefeţele este semnat de aceeaşi mână, a academicianului Ion Dediu, membru al Academiei de Ştiinţe din Republica Moldova.

Extragem şi din acest cuvânt introductiv un paragraf mai mult decât sugestiv în privinţa valorii cărţii: „Credem că şi lucrarea de faţă (ca şi cea apărută în anul 2007), a academicianului Constantin Marinescu, ocupă un loc important în spiritualitatea românească, adresându-se nu numai teologilor, istoricilor şi oamenilor de cultură, ci şi studenţilor din domeniul ştiinţelor social-umane, precum şi publicului larg, interesat de cunoaşterea vieţii şi operei Înalt Prea Sfinţitului dr. Antonie Plămădeală, ilustru prelat al neamului românesc" (p. 13).

Urmează de îndată, în volum, şi un cuvânt lămuritor din partea autorului, intitulat „Argumentum", din care reţinem mărturisirea emoţiei pe care a trăit-o atunci când, ducându-se să se reculeagă la mormântul mitropolitului Antonie, de la mănăstirea Sâmbăta, şi-a putut vedea, orânduite într-un dosar, scrisorile personale adresate mitropolitului. Desigur că astfel de dosare cu scrisori şi de la alte personalităţi se mai află în arhiva mănăstirii rectitorite de mitropolit – spun aceasta ca unul care, în calitate de consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului, am selectat (clasificat) după semnatari şi după datele calendaristice astfel de scrisori, în perspectiva publicării unui volum de corespondenţă a mitropolitului Antonie cu diferite personalităţi din ţară şi străinătate.

„Am avut sentimentul – scrie academicianul Constantin Marinescu – că am descoperit o mină de aur, revăzându-mi scrisorile, ideile enunţate, problemele cu care mă confruntam în acei ani (1985-2005), cu bune şi rele, şi pe care le împărtăşeam cu atâta încredere Părintelui meu spiritual de pe meleagurile Transilvaniei" (p. 18)

Cuprinsul cărţii este structurat pe nouă capitole, după cum urmează: cap. I: *Scrisori ale profesorului universitar dr. Constantin Marinescu adresate Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului între 1985-2005*; cap. II: *Corespondenţa Înalt Prea Sfinţitului dr. Antonie Plămădeală adresată profesorului universitar dr. Constantin Marinescu, comentată de prof. dr. Ioan Saizu*; cap. III: *Recenzii ale Înalt Prea Sfinţitului dr. Antonie Plămădeală asupra unor lucrări ale profesorului universitar dr. Constantin Marinescu*; cap. IV: *Alte exegeze ale profesorului universitar dr. Constantin Marinescu asupra unor lucrări ale Înalt Prea Sfinţitului dr. Antonie Plămădeală*; cap. V: *Biserica Ortodoxă Română şi Înfăptuirea Marii Uniri din 1918*; cap. VI: *Ştefan cel Mare şi Sfânt în conştiinţa creştină naţională şi europeană*; cap. VII: *Pledoarie pentru menţinerea „Religiei" ca disciplină obligatorie de studiu în şcolile elementare şi liceale*; cap. VIII: *Ecouri la lucrarea „In Memoriam: Înalt Prea Sfinţitul dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei"* ; cap. IX: *Varia.*

Chiar această prezentare schematică a cuprinsului recentului volum poate constitui o mărturie în privinţa bogăţiei de idei, gânduri şi impresii aşternute pe fiecare pagină dintre cele 330 ale volumului.

Dat fiind faptul că în data de 8 martie 2008, academicianul Constantin Marinescu a împlinit venerabila vârstă de 80 de ani, ne permitem să-i adresăm urări de sănătate şi puteri reînnoite ca ale vulturului spre a putea îmbogăţi cultura şi spiritualitatea românească prin noi contribuţii de valoarea celor pe care ni le-a dăruit şi până acum.

Cartea domniei sale va găsi cu siguranţă un profund ecou în întreg cuprinsul eparhiei unde timp de mai bine de două decenii a păstorit cu vrednicie şi înţelepciune mitropolitul Antonie Plămădeală.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

WILHELM VON HUMBOLDT, *Despre diversitatea structurală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008, 423 p.

În traducerea, îngrijirea şi limpezirea istorică şi ştiinţifică a Profesorului Eugen Munteanu, un cunoscut specialist în filosofia limbajului, teoria limbii, istoria limbii şi semantică, dar şi un excelent biblist, cu valenţe de eminent traducător a textelor unor clasici ai literaturii teologice Occidentale (Fer. Augustin şi Toma D'Aquino), a apărut, pentru prima oară în traducere românească integrală, tratatul lui von Humboldt, *Despre diversitatea structurală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii.* Publicat postum, în 1836, monumentalul tratat avea să impună gândirii lingvistice şi teoriei limbajului un orizont nou, care se manifestă în gândirea modernă şi post-modernă a teoreticienilor şi practicienilor din domeniu, pornind de la semiologi şi terminând cu specialiştii în comunicare media, mlădiţa cea mai recentă a acestei teoretizări. Inteligent şi delicat, tratatul merită citit mai ales de aceia care, prin limbaj şi conduită, au preschimbat limbajul mistic în anarhie teosofală. Amenda dată farsorilor din teoriile moderne ale limbajului este relevantă.

SEBASTIAN DUMITRU CÂRSTEA, *Monahismul ardelean în trecut şi astăzi*, Editura Andreiana, Sibiu, 2008, 655 p.

La editura noastră *Andreiana*, de curând, a văzut lumina tiparului lucrarea de doctorat a tânărului teolog Dr. *Sebastian Dumitru Cârstea, Monahismul ardelean în trecut şi astăzi.* Departe de a fi o simplă înşirare de date şi elemente de istorie, lucrarea, care însumează 655 pagini, constituie o contribuţie majoră la elucidarea multora dintre miturile istoriografiei greco-catolice, şi nu numai, cu privire la viaţa mănăstirească din Ardealul Ortodox. O contribuţie la limpezirea unor chestiuni de fond în ce priveşte geneza monahismului şi dinamica sa în planul vieţii duhovniceşti din Ardeal, absolut necesare în contextul eludărilor actuale. Nu este în misiunea acestei rubrici a prezenta foarte pe larg lucrarea aceasta. Amintim numai capitolele principale: *Istoriografia monahismului transilvănean* (pp. 13-23); *Preliminarii* (pp. 23-32); *I. Începuturile monahismului românesc* (pp. 32-62); *II. Dezvoltarea monahismului românesc, în general, şi a celui transilvănean, în special, în evul mediu* (pp. 63- 258); *III. Monahismul transilvănean de la reînfiinţarea Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei până la 1918* (pp. 259-263); *Monahismul transilvănean în perioada 1918- 1989* (pp. 264-303); *Perspective pentru viaţa monahală după 1989. Situaţia actuală* (pp. 304-308); *Istoricul aşezămintelor mănăstireşti din Transilvania* (pp. 309-581). Acestora se adaugă numeroase subcapitole şi informaţii bibliografice vaste, de mare valoare, toate închegate într-un discurs metodologic şi formal actual şi bine realizat.

Credem că această carte merită a-şi afla locul nu doar în bibliotecile parohiale, ci în cultura preoţilor noştri, a istoricilor, a studenţilor în teologie şi istorie, aceia care trebuie să constituie grupul de susţinere apologetică, pe baza realismului istoric, a adevărurilor despre istoria fenomenului monahal ardelean, un monahism de jertfă şi smerită compasiune cu poporul român ortodox din Ardeal.

ROMEO PETRASCIUC, *OMOFORURI – Arhierei ai Bisericii Ortodoxe Române despre „Oastea Domnului"*, Editura Agnos, Sibiu, 2008, 168 p.

Într-o ediţie grafică de foarte bună calitate a apărut la Editura sibiană Agnos lucrarea unui tânăr colaborator al nostru, jurnalistul şi teologul *Romeo Petrasciuc* intitulată sugestiv *Omoforuri – Arhierei ai Bisericii Ortodoxe Române despre „Oastea Domnului".* Cuprinzând 20 de interviuri cu Arhierei ai Bisericii noastre despre lucrarea Oastei Domnului, cartea propune tot atâtea puncte de vedere asupra unei realităţi misionare de care nimeni nu mai poate face abstracţie. Interesantă ne apare includerea în lucrarea aceasta a interviului fratelui *Gheorghe Precupescu*, „Oastea Domnului nu este ceva mai mult decât Ortodoxia" (pp. 9-28), un scurt *credo misionar* al unui om care s-a identificat, în multe rânduri, cu preţul libertăţii şi al vieţii chiar, cu mărturia acestei lucrări duhovniceşti din sânul Bisericii noastre.

Din gândurile arhiereilor prezenţi în sobor de mărturie în aceste pagini, reţinem pentru cititori cuvintele *Preafericirii Sale Daniel,* Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care răspundea astfel autorului-reporter: „ fără a se substitui tradiţiei şi normei liturgice eclesiale de neînlocuit, această spiritualitate poetico-populară creştină [pe care o identifica în structura de comunicare a *Oastei Domnului*, n.a] inspirată din Evanghelie poate ajuta la întărirea rugăciunii personale şi la cultivarea frăţietăţii între credincioşi" (p. 30).

Răspunsurile limpezi şi vii ale celor intervievaţi credem noi că vor limpezi o serie de interogaţii pe care unii dintre păstori dar şi dintre păstoriţi le mai au în raport cu locul pe care *Oastea Domnului* îl ocupă în *corpul misionar* al Bisericii noastre.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte;
Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 37-40 — 1 şi 15 octombrie 2008

Mesajul Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe
(Fanar, 12 octombrie 2008)

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

1. Prin harul lui Dumnezeu, Întâistătătorii şi reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe locale s-au întâlnit între 10-12 octombrie 2008 în Fanar, la iniţiativa şi sub preşedinţia Primului dintre noi, a Patriarhului Ecumenic Bartolomeu, cu ocazia proclamării acestui an ca an al Sfântului Pavel, Apostolul Neamurilor. Ne-am consultat în dragoste frăţească în probleme ce privesc Biserica Ortodoxă şi, participând la festivităţile prilejuite de această ocazie, am slujit împreună Sf. Euharistie în măreaţa Biserică Patriarhală a Tronului Ecumenic, astăzi, 12 octombrie 2008, Duminica Sfinţilor Părinţi de la Sinodul al VII-lea Ecumenic de la Niceea. Pe parcursul acestor zile ne-am întărit prin adevărul darurilor proniei dumnezeieşti primite de către Apostolul Neamurilor, prin care acesta s-a arătat minunat *„vas ales"* (*FA* 9, 15) al lui Dumnezeu şi exemplu strălucit de slujire ortodoxă a Trupului eclesial.

Pe acest Apostol cinstindu-l întreaga Biserică Ortodoxă pe parcursul acestui an al Domnului, îl promovează ca un exemplu către pleroma acesteia în ceea ce priveşte mărturisirea contemporană a credinţei noastre către *„cei de aproape şi cei de departe"* (*Ef* 2, 17).

2. Biserica Ortodoxă, având înţelegerea interpretării autentice a învăţăturii Apostolului Neamurilor, în timpuri deopotrivă de pace şi dificultate, în cursul istoric al celor două mii de ani ai ei, poate şi trebuie să ofere lumii nu numai învăţătura despre restaurarea în Hristos a unităţii întregului neam omenesc, dar şi despre universalitatea lucrării mântuitoare a Acestuia, prin care se depăşesc toate scindările lumii şi se adevereşte firea comună a tuturor oamenilor.

De aceea, promovarea autentică a acestui mesaj mântuitor presupune depăşirea şi a divergenţelor interne ale Bisericii Ortodoxe, prin renunţarea la extremele naţionaliste, etnice şi ideologice ale trecutului, deoarece numai un astfel de cuvânt al Ortodoxiei va avea impactul dorit în lumea contemporană.

3. Inspiraţi de învăţătura şi lucrarea Apostolului Pavel, accentuăm în primul rând importanţa pe care o are prin viaţa ei Biserica, şi în mod deosebit prin slujirea tuturor, prin responsabilitatea misiunii, potrivit ultimei porunci a Domnului: *„Şi Îmi veţi fi Mie martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginea pământului"* (*FA* 1, 8). Evanghelizarea poporului lui Dumnezeu, dar şi a celor care nu cred în Hristos, constituie responsabilitatea supremă a Bisericii. Această responsabilitate nu trebuie împlinită într-un mod agresiv sau prin diverse forme de prozelitism, ci prin dragoste, smerenie şi respect faţă de identitatea oricărui om şi particularitatea culturală a oricărui popor. La acest efort misionar e necesar să participe toate Bisericile Ortodoxe, respectând ordinea canonică.

4. Biserica lui Hristos îşi desfăşoară astăzi slujirea ei într-o lume aflată într-o dezvoltare rapidă, care se află deja în interacţiune datorită mijloacelor de comunicare şi a dezvoltării mijloacelor de transport, a tehnologiei. În acelaşi timp însă creşte şi măsura înstrăinării, a sciziunilor şi a conflictelor. Creştinii atrag atenţia că sursa acestei stări este îndepărtarea omului de Dumnezeu. Nicio schimbare a structurilor sociale sau a regulilor de comportare nu este capabilă să vindece această

(continuare în p. 2)

Doxologie şi rugăciune de binecuvântare cerească

Fiecare dintre noi, dascăli şi ucenici, am aşteptat cu emoţie momentul acesta al încheierii unui an de studiu şi de început al unui nou an universitar. De aceea am socotit că este potrivit să începem pregătirea noastră intelectuală şi duhovnicească aici, în catedrală, printr-o rugăciune, dar nu una obişnuită, ci prin cea mai importantă rugăciune pe care ne-a lăsat-o Hristos nouă: Sf. Liturghie. După Sf. Liturghie vom continua cu slujba Te Deum-ului, slujbă de preamărire adusă lui Dumnezeu şi de cerere de ajutor pentru tot lucrul cel bun. Vom merge apoi la deschiderea festivă la Universitate.

Aşa cum am spus şi anul trecut, este o mare bucurie că suntem iarăşi împreună. Primul lucru care rezultă din participarea noastră la Sf. Liturghie este tocmai unitatea noastră deplină în Hristos. De aceea i-am rugat pe profesorii de la Facultatea de Teologie să slujească cu toţii şi să se împărtăşească în această zi de început de an universitar, tocmai pentru ca să ne regăsim în comuniune, în care i-am inclus şi pe profesorii de la celelalte facultăţi din Universitate încercând prin acest gest întâi noi, cei care suntem rânduiţi să fim învăţători, să ne facem pildă ucenicilor noştri.

(continuare în p. 4)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

* Cuvântare rostită în Catedrala mitropolitană în 1 octombrie 2008, cu prilejul deschiderii noului an academic.

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA" SIBIU
FACULTATEA DE TEOLOGIE „ANDREI ŞAGUNA"

Deschiderea festivă a noului an universitar

Ziua de miercuri, 1 octombrie 2008, a reprezentat data deschiderii festive a noului an universitar în toată ţara, în condiţiile în care problemele legate de învăţământ, în general nu sunt puţine.

La Sibiu, acest moment a fost marcat prin oficierea, în catedrala mitropolitană, la ora 8.00, a Sfintei Liturghii.

Au participat Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care are şi responsabilitatea de decan al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", Dl prof. univ. ing. dr. Constantin Oprean, rectorul Universităţii „Lucian Blaga", prorectorii şi alţi membri ai conducerii Universităţii, Dl prof. univ. col. dr. Gheorghe Udeanu, rectorul Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" din Sibiu, Dl ing. Ilie Mitea, prefectul judeţului Sibiu, Dl. Gheorghe Dicu, vicepreşedinte al Consiliului Judeţean Sibiu, profesori, studenţi şi părinţi ai acestora.

La priceasnă, Î.P.S. mitropolit Laurenţiu a rostit un cuvânt adecvat momentului, iar după otpust s-a oficiat slujba Te Deum-ului.

Invitat la cuvânt, Dl rector prof. Constantin Oprean a subliniat importanţa momentului şi a apreciat faptul că a fost făcut într-un cadru de reculegere şi comuniune sufletească. De asemenea a ţinut să sublinieze că prezenţa, în Universitate, a unei

(continuare în p. 4)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Aspecte legate de desfăşurarea Sinaxei Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe şi a Simpozionului paulin, Constantinopol
(9-16 octombrie 2008)

Cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, în perioada 9-16 octombrie a.c., delegaţia Bisericii Ortodoxe Române formată din Î.P.S. Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, Î.P.S. Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviştei, P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal şi Pr. conf. dr. Ionuţ Moldoveanu de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, a participat la manifestările prilejuite de *Sinaxa Întâistătătorilor de Biserici Ortodoxe* şi de *Simpozionul paulin,* organizate de către Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol.

Deschiderea oficială a lucrărilor Sinaxei a fost făcută în ziua de vineri, 10 octombrie a.c., de către Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Arhiepiscop al Constantinopolului şi Patriarh Ecumenic şi a avut loc la Catedrala Patriarhală „Sf. Gheorghe" din Phanar. În cuvântul inaugural, Sanctitatea Sa şi-a exprimat recunoştinţa faţă de toate Bisericile Ortodoxe locale pentru a fi răspuns cu bunăvoinţă şi dragoste la invitaţia adresată de a participa la acest eveniment cu conotaţii panortodoxe, ca semn al dragostei frăţeşti, dar şi al responsabilităţii pentru întărirea şi reafirmarea unităţii în interiorul Bisericii Ortodoxe. Cuvântul de răspuns, în numele tuturor participanţilor, a fost rostit de către Preafericitul Theodoros, Patriarhul Alexandriei şi al întregii Africi, care a arătat semnificaţia deosebită a sinaxelor ortodoxe, care contribuie la întărirea relaţiilor dintre Bisericile Ortodoxe, împlinind speranţa de bucurie a pleromei Bisericii. S-a dat citire, în continuare, diferitelor mesaje transmise cu această ocazie. Tema centrală a dezbaterilor Sinaxei a fost cuprinsul proiectului de declaraţie comună a Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, elaborat în luna iunie a.c. de către o comisie interortodoxă întrunită în şedinţă de lucru la Rhodos în vederea definitivării unui *Mesaj al Întâistătătorilor de Biserici Ortodoxe către întreaga lume.* Î.P.S. Kirillos, Mitropolitul de Smolensk şi Kaliningrad, Î.P.S. Hristoforos, Arhiepiscopul de Praga şi Mitropolit al Cehiei şi Slovaciei şi Preafericitul Ieronim, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii, au prezentat, pe rând, o serie de amendamente referitoare la acest proiect. Au mai luat cuvântul Preafericitul Ignatios, Patriarhul Antiohiei, Preafericitul Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei şi al întregii

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Aspecte legate de desfăşurarea Sinaxei Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe şi a Simpozionului paulin, Constantinopol (9-16 octombrie 2008)

(urmare din p. 1)

Albanii, Î.P.S. Amfilohios din Serbia şi Î.P.S. Ieremias, Arhiepiscop de Brotslav şi Stetsin (Polonia), care au reafirmat necesitatea şi importanţa respectării principiului canonic jurisdicţional în duhul iubirii frăţeşti, prin depăşirea divergenţelor interne ale Bisericii Ortodoxe, prin renunţarea la extremele naţionaliste, etnice şi ideologice ale trecutului.

Sâmbătă, 11 octombrie, au fost continuate dezbaterile Sinaxei şi, totodată, au fost prezentate principalele concluzii:

1. S-a reafirmat poziţia statornică şi responsabilitatea faţă de păstrarea unităţii Bisericii Ortodoxe în credinţa *cea una*, credinţa Părinţilor Bisericii, în Dumnezeiasca Euharistie comună şi în păstrarea fidelă a sistemului canonic de conducere a Bisericii în duhul păcii şi iubirii.

2. S-a evidenţiat importanţa soluţionării rapide a problemelor canonice existente în Diaspora Ortodoxă şi formarea în acest sens a unei comisii speciale cu reprezentanţi ai fiecărei Biserici care să se întâlnească în 2009, la Rhodos.

3. A fost subliniată necesitatea reluării pregătirilor în vederea întrunirii Sfântului şi Marelui Sinod al Bisericilor Ortodoxe.

4. S-a arătat importanţa continuării dialogului cu celelalte confesiuni şi religii, în special cu Iudaismul şi Islamul.

5. Obligaţia Bisericii de a căuta moduri duhovniceşti de susţinere şi sprijinire a tinerilor şi a familiilor cu mulţi copii.

6. Demararea acţiunilor necesare în vederea formării unui Comitet Inter-Ortodox de studiere a problemelor de bioetică, direcţie în care se aşteaptă poziţia oficială a Bisericii Ortodoxe.

7. Necesitatea sprijinirii Patriarhiei Ecumenice, ca şi a celorlalte Biserici Ortodoxe, în vederea protejării mediului înconjurător. S-a reafirmat ziua de 1 septembrie, întâia a anului bisericesc, ca zi specială de rugăciune pentru protejarea creaţiei lui Dumnezeu, precum şi necesitatea introducerii acestei teme în lucrarea catehetică, omiletică şi pastorală a fiecărei Biserici Ortodoxe.

În aceeaşi zi, după-amiaza, s-a desfăşurat la Catedrala Patriarhală „Sf. Gheorghe" din Phanar deschiderea plenară a Simpozionului Paulin. Comitetul academic al simpozionului a fost prezidat de Înaltpreasfinţitul Părinte Demetrios, Arhiepiscopul Americii, iar Comitetul de organizare al Patriarhiei Ecumenice de Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Gennadios de Sassima. Cuvântul inaugural cu tema *Sf. Pavel ca Apostol, păstor şi teolog* a fost adresat celor prezenţi de către Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului. S-a continuat cu sesiunea *Hristos, speranţa slavei. Eshatologia la Sf. Pavel*, referatul aparţinând Rev. Dr. Tom Wright, Episcop de Durham. În cadrul cinei oficiale desfăşurate la Hotelul Movenpick, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a adresat şi două mesaje de felicitare prilejuite de aniversarea unui an de patriarhat al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, precum şi de aniversarea noastră de 61 de ani.

Duminică, 12 octombrie, la Istanbul a avut loc, la Catedrala Patriarhală „Sf. Gheorghe", coliturghisirea Întâistătătorilor şi conducătorilor delegaţiilor Bisericilor Ortodoxe. Tot acum s-a desfăşurat şi proclamarea oficială a *Mesajului Întâistătătorilor de Biserici Ortodoxe către întreaga lume.*

Luni, 13 octombrie, la Efes, s-au desfăşurat sub coordonarea prof. Petros Vassiliadis sesiunile III şi IV din cadrul Simpozionului Paulin, cu temele *Sf. Pavel: Apostolul libertăţii în Hristos* – referent prof. Georgios Patronos şi *Sf. Pavel şi dimensiunea cosmică a lucrării mântuitoare a lui Hristos* – referent prof. em. Christos Voulgaris. În aceeaşi zi, s-a vizitat vechea cetate a Efesului.

Marţi, 14 octombrie, în Antalya, în prima parte a zilei, s-au desfăşurat sub coordonarea prof. em. Georgios Galitis sesiunile V şi VI din cadrul Simpozionului având ca teme *Harismele Duhului în slujirea Bisericii*, principal referent fiind prof. Helmut Koester şi *Viaţa „în Hristos" la Sf. Pavel: din slavă în slavă* – referent prof. Karl Donfried. S-a vizitat vechea cetate din Perga şi Muzeul Koç din Antalya. În partea a doua a zilei au avut loc, sub coordonarea prof. Ioannis Galanis, sesiunile VII şi VIII cu temele: *Sf. Pavel, Biserica şi Iudaismul* – referent Em. Sa Card. Albert Vanhoye şi *Evanghelia dreptăţii, reconcilierii şi păcii la Sf. Pavel: lecţii pentru ziua de azi* – referent pr. prof. Ianouarij Ivliev.

Miercuri, 15 octombrie, a avut loc plecarea spre Rodos, unde, participanţii la simpozion au fost întâmpinaţi de Î.P.S. Kirilos al Rhodosului, autorităţile civile, preoţi şi credincioşi. Sanctitatea Sa Bartolomeu I a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare, iar apoi, la Catedrala Buna-Vestire, s-a desfăşurat o slujbă de Te Deum. Î.P.S. Kirilos al Rhodosului a rostit un cuvânt de bun venit, iar din partea participanţilor, Preafericitul Theodoros, Patriarhul Alexandriei şi al întregii Africi, a rostit cuvântul de răspuns şi mulţumire pentru primirea făcută. Primarul Rhodosului, dl. Chatzis Chatziefthymiou, a organizat o recepţie oficială în cinstea oaspeţilor. Delegaţia a vizitat, apoi, Biserica „Sf. Apostol Pavel" din Lindos, iar dl. Emmanuel Pallas, primarul de Lindos a organizat un prânz oficial în onoarea oaspeţilor. După-amiaza, s-au desfăşurat, sub coordonarea prof. John Fotopoulos, sesiunile IX şi X ale Simpozionului, având ca teme: *Episcopul în epistolele pastorale (I, II Timotei şi Tit); aspecte relevante în episcopatul contemporan* – referent pr. prof. Jacques Khalil şi *Rasa şi genul la Sf. Pavel* – referent prof. Turid Karrlsen Seim. Seara, dl. Ioannis Macherides, Guvernatorul Dodecanisei, a organizat o cină oficială în cinstea oaspeţilor.

Joi, 16 octombrie, participanţii la Simpozion au plecat la Herakleion, unde au fost întâmpinaţi de către Î.P.S. Irineos, Arhiepiscopul Cretei, însoţit de autorităţile civile, preoţi şi credincioşi. În Piaţa Sf. Mina, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare, după care, în catedrala „Sf. Mina" s-a oficiat o slujbă de Te Deum. Cuvântul de bun venit a fost rostit de către Î.P.S. Irineos, Arhiepiscopul Cretei, iar cuvântul de răspuns din partea participanţilor de către Î.P.S. Chrysostomos, Arhiepiscopul Ciprului. A urmat o recepţie oficială organizată de către Î.P.S. Irineos la reşedinţa arhiepiscopală. După aceasta s-a vizitat oraşul Gortyna, reşedinţa Sf. Apostol Tit, ucenicul Sf. Pavel, precum şi Biserica „Sf. Pavel" şi peştera sfântului din localitatea Kalous Limenes. Î.P.S. Makarios, Mitropolitul Gortynei şi Arkadiei, a organizat prânzul oficial, în cadrul căruia Preafericitul Ieronimos, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii, a rostit un cuvânt festiv. Reîntorşi la Heraklion, participanţii la simpozion au vizitat Biserica „Sf. Apostol Tit". În aceeaşi zi, s-a desfăşurat, sub coordonarea Î.P.S. John, Mitropolitul Pergamului, şedinţa plenară de închidere a manifestărilor Simpozionului Paulin, precum şi ultima sesiune *Propovăduirea Sf. Pavel ca punte teologică între Est şi Vest* – referent prof. em. Ioannis Karavidopoulos. Cuvântul oficial de încheiere a lucrărilor Simpozionului a aparţinut Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului. Cina festivă, organizată de Arhiepiscopul Irineos al Cretei, a avut loc la Hotelul Movenpick, iar un cuvânt festiv a adresat celor prezenţi Preafericitul Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei şi al întregii Albanii.

Mesajul Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe (Fanar, 12 octombrie 2008)

(urmare din p. 1)

stare. Biserica arată încontinuu că păcatul poate fi combătut numai prin conlucrarea dintre Dumnezeu şi om.

5. În astfel de circumstanţe, mărturisirea contemporană a Ortodoxiei în faţa problemelor crescânde ale omului şi ale lumii este imperativă, nu numai pentru evidenţierea cauzelor care le-au provocat, ci şi pentru imediata întâmpinare a consecinţelor lor tragice. Mulţimea contrastelor etnice, ideologice şi religioase alimentează încontinuu confuzii, nu numai în ceea ce priveşte unitatea ontologică incontestabilă a neamului omenesc, dar şi în ceea ce priveşte relaţia omului cu creaţia sfântă. Sfinţenia persoanei umane se comprimă în revendicări parţiale ale „individului", în timp ce relaţia acestuia cu restul creaţiei sacre este tributară modului acestuia de a se folosi sau de a abuza de ea.

Aceste scindări ale lumii introduc o inegalitate nedreaptă de participare a oamenilor, sau chiar a popoarelor, la bunătăţile creaţiei; privează bilioane de oameni de bunurile de bază şi conduc la sărăcirea personalităţii umane; provoacă migraţii în masă de populaţii, stârnind discriminări şi conflicte etnice, religioase şi sociale, ameninţând coerenţa internă tradiţională a societăţilor lor. Aceste consecinţe sunt încă şi mai copleşitoare, deoarece sunt strâns legate de distrugerea mediului natural şi a întregului ecosistem.

6. Creştinii ortodocşi împărtăşesc responsabilitatea pentru criza contemporană împreună cu ceilalţi oameni ai planetei, credincioşi sau necredincioşi, deoarece au tolerat sau compromis în mod nechibzuit alegerile extreme ale omului, fără confruntarea autentică cu acestea a cuvântului credinţei. Au şi ei, în consecinţă, responsabilitate majoră în a contribui la depăşirea sciziunilor lumii.

Învăţătura creştină, prin unitatea ontologică a neamului omenesc şi a creaţiei sfinte, precum aceasta se reflectă în întreaga taină a lucrării mântuitoare în Hristos, constituie suportul fundamental în ceea ce priveşte explicarea relaţiei omului cu Dumnezeu şi cu lumea.

7. Eforturile de îndepărtare a religiei din viaţa socială constituie o tendinţă comună a multor state moderne. Principiul secularismului statului poate să fie păstrat; este însă inacceptabilă interpretarea acestuia ca o marginalizare radicală a religiei din toate sferele vieţii poporului.

8. Decalajul dintre bogaţi şi săraci creşte în mod dramatic datorită crizei economice, care este de obicei rezultat al profitului maniac al factorilor economici şi al activităţii financiare corupte, care, privată de o dimensiune antropologică şi sensibilă, nu slujeşte, în cele din urmă, nevoile reale ale umanităţii. Economia viabilă este aceea care uneşte eficacitatea cu dreptatea şi întrajutorarea socială.

9. În ceea ce priveşte aspectul relaţiilor credinţei creştine şi a ştiinţelor pozitive, Biserica Ortodoxă s-a îndepărtat de la a căuta tutela progresului cercetării ştiinţifice asupra oricărui demers ştiinţific. Potrivit concepţiei ortodoxe, libertatea cercetării constituie un dar făcut de Dumnezeu umanităţii. Totuşi, afirmând aceasta, Ortodoxia subliniază pericolele care se ascund în anumite reuşite ştiinţifice, limitele cunoaşterii ştiinţifice şi existenţa unei alte „cunoaşteri", care nu intră în competenţa imediată a domeniului ştiinţific. Această altă „cunoaştere" se dovedeşte de multe ori a fi necesară pentru fundamentarea graniţelor fireşti ale libertăţii şi ale utilizării roadelor ştiinţei prin restrângerea egocentrismului şi respect pentru valoarea persoanei umane.

10. Biserica Ortodoxă consideră că progresul tehnologic şi economic nu ar trebui să ducă la distrugerea mediului şi la epuizarea surselor naturale. Lăcomia pentru satisfacerea dorinţelor materiale duce la sărăcirea sufletului uman şi a mediului. Nu trebuie să se uite că bogăţia naturală a pământului nu este numai o proprietate a omului, ci, în primul rând, creaţia lui Dumnezeu: *„Al Domnului este pământul şi plinirea lui, lumea şi toţi cei ce locuiesc în ea"* (*Ps* 23, 1). E de folos să ne reamintim că nu numai generaţiile contemporane, ci şi cele viitoare au drept asupra bogăţiilor naturale pe care ni le-a dat Creatorul.

11. Sprijinind cu fermitate orice efort de pace, de soluţionare dreaptă a conflictelor izbucnite, salutăm poziţiile Bisericilor Rusiei şi Georgiei din timpul recentului conflict militar. Cele două Biserici şi-au împlinit în acest fel obligaţia faţă de slujirea împăcării. Sperăm că eforturile lor eclesiale comune vor contribui la depăşirea consecinţelor tragice ale conflictelor armate şi rapida conciliere a popoarelor.

12. În confuzia tot mai crescândă a vremii noastre, instituţia familiei şi a căsătoriei se confruntă cu o criză. Biserica, în duh de înţelegere a noilor condiţii sociale complexe, este obligată să caute moduri duhovniceşti de susţinere şi, în general, de sprijinire a tinerilor şi a familiilor cu mulţi copii.

În mod deosebit, ne îndreptăm gândul înspre tineri, pentru a-i chema să participe în mod activ la viaţa liturgică şi sfinţitoare a Bisericii, ca şi la lucrarea socială şi misionară a Bisericii, aducând în aceasta problemele şi aşteptările lor, de vreme ce constituie nu numai viitorul, ci şi prezentul Bisericii.

13. Întâistătătorii şi reprezentanţii Sfintelor Biserici Ortodoxe, având deplină cunoaştere a gravităţii problemelor de mai sus şi străduindu-ne în vederea abordării lor directe, ca *„slujitori ai lui Hristos şi iconomi ai tainelor lui Dumnezeu"* (*1Co*4,1), proclamăm din acest scaun al Primului Tron între Biserici şi reafirmăm:

I) Poziţia statornică şi responsabilitatea noastră faţă de păstrarea unităţii Bisericii Ortodoxe în *„credinţa cea una, dată pentru totdeauna sfinţilor"* (*Iuda* 3), credinţa Părinţilor noştri, în Dumnezeiasca Euharistie comună şi în păstrarea fidelă a sistemului canonic de conducere a Bisericii, soluţionând în spirit de dragoste şi pace orice fel de probleme care apar din timp în timp în relaţiile dintre noi.

II) Voinţa noastră pentru vindecarea cât mai rapidă a oricărei anomalii canonice ivite din circumstanţe istorice, precum cele din aşa-numita Diaspora Ortodoxă, cu o atitudine care să depăşească orice posibilă influenţă străină eclesiologiei ortodoxe. Pentru aceasta, salutăm propunerea Patriarhiei Ecumenice de a convoca pentru această temă, ca şi pentru continuarea pregătirii Sfântului şi Marelui Sinod, Întruniri Panortodoxe pe parcursul anului viitor, 2009, în care, în acord cu succesiunea şi practica Întrunirilor Panortodoxe de la Rhodos, ea va invita toate Bisericile Autocefale.

III) Dorinţa noastră de a continua, în ciuda oricăror dificultăţi, dialogurile cu ceilalţi creştini, cu precădere cu Iudaismul şi cu Islamul, dat fiind că dialogul constituie singurul mod de rezolvare a diferendelor dintre oameni, în mod deosebit într-o vreme ca cea de astăzi, când orice fel de scindare, incluzând pe cele în numele religiei, ameninţă pacea şi unitatea oamenilor.

IV) Sprijinul nostru faţă de iniţiativa Patriarhiei Ecumenice, ca şi a celorlalte Biserici Ortodoxe, faţă de protejarea mediului înconjurător. Criza ecologică de astăzi, care se datorează deopotrivă raţiunilor spirituale şi etice, revendică obligaţia imperativă a Bisericii de a contribui prin mijloacele spirituale aflate la îndemâna ei, la protejarea creaţiei lui Dumnezeu, de consecinţele lăcomiei umane. În acest scop, reafirmăm declararea zilei de 1 Septembrie, prima zi a anului bisericesc, ca zi de rugăciuni speciale pentru protejarea creaţiei lui Dumnezeu, şi sprijinim introducerea temei protejării mediului în activitatea catehetică, omiletică şi pastorală, în general, a Bisericilor noastre, după cum deja se întâmplă în cazul unora.

V) Decizia de a demara acţiunile necesare în vederea formării unui Comitet Inter-Ortodox de studiere a problemelor de bioetică la care lumea aşteaptă de asemenea poziţia Ortodoxiei.

Acestea adresându-le către poporul ortodox din întreaga lume şi către întreaga *oikoumene*, ne rugăm „iarăşi şi iarăşi" ca pacea, dreptatea şi iubirea lui Dumnezeu să stăpânească în cele din urmă în viaţa oamenilor. *„Celui ce poate să facă, prin puterea cea lucrătoare în noi, cu mult mai presus decât toate câte cerem sau pricepem noi, Lui fie slava în Biserică şi întru Hristos Iisus în toate neamurile veacului veacurilor"* (*Ef* 3, 20-21). Amin!

În Fanar, 12 octombrie 2008

† Bartolomeu al Constantinopolului
† Theodor al Alexandriei; † Ignatie al Antiohiei
† Teofil al Ierusalimului; † Alexei al Moscovei
† Amfilohie al Muntenegrului (reprezentând Biserica Serbiei)
† Laurenţiu al Ardealului (reprezentând Biserica României)
† Dometian al Vidinului (reprezentând Biserica Bulgariei)
† Gherasim al Zugdidiului (reprezentând Biserica Georgiei)
† Hrisostom al Ciprului; † Ieronim al Atenei
† Jeremiasz al Wroclawului (reprezentând Biserica Poloniei)
† Anastasie al Tiranei; † Hristofor al Cehiei şi Slovaciei

(Sursa: www.ec-patr.org)

Trad. din lb. greacă: Dr. Ştefan TOMA

Relevanţa poziţiei Patriarhului Ecumenic Bartolomeu în privinţa întăririi unităţii panortodoxe

„...suntem chemaţi să contribuim în orice fel posibil la unitatea Bisericii Ortodoxe, depăşind orice ispită de regionalism sau naţionalism, pentru a putea lucra ca o Biserică unită, ca un Trup structurat canonic... Unitatea noastră depinde de conştiinţa noastră." **(Fragment din alocuţiunea Sanctităţii Sale susţinută în cadrul Sinaxei Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe)**

Catedrala „Sf. Gheorghe" a Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol

În cadrul mesajului său adresat participanţilor la recenta Sinaxă a Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, care a avut loc în această toamnă la Fanar, Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu*, a avut anumite luări de poziţie care ilustrează viziunea realistă şi coerenţa slujirii responsabile a Primului între egalii Bisericilor Ortodoxe locale.

Sanctitatea Sa s-a referit la îndatorirea pe care şi-a asumat-o odată cu urcarea pe Tronul Ecumenic, aceea de a „întări legăturile dragostei şi unităţii dintre cei încredinţaţi cu îndrumarea Bisericilor Ortodoxe locale", asumându-şi totodată iniţiativa de a convoca periodic sinaxe ale tuturor Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, făcând în acest fel referire la cele din anul: 1992 (Duminica Ortodoxiei, Fanar); 1995 (Patmos); 2000 (Ierusalim şi Fanar).

Unul dintre aspectele pe care Primul dintre egalii Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe a ţinut să îl clarifice a fost evidenţierea faptului că sinaxele nu constituie o „instituţie" reglementată prin anumite standarde canonice; „După cum se ştie, sfintele canoane ale Bisericii garantează suprema responsabilitate şi autoritate pentru deciziile de natură eclesială în sistemul sinodal, la care participă toţi ierarhii în funcţie, fie în comisii, fie în mod plenar. Fundamentul acesta canonic nu este în nici un fel înlocuit (substituit) prin Sinaxa Întâistătătorilor Bisericilor".

Desfăşurându-se în cadrul unui an comemorativ al Sf. Ap. Pavel, an în care se împlinesc 2000 de ani de la naşterea acestuia, Sanctitatea Sa s-a referit la pelerinajul pe urmele Apostolului Neamurilor şi la simpozionul paulin ce se desfăşoară imediat după încheierea prezentei Sinaxe, manifestări la care sunt invitaţi să participe toţi Întâistătătorii şi delegaţiile reprezentative prezente. Afirmându-se faptul că învăţătura Sf. Ap. Pavel nu priveşte numai trecutul, ci are o importanţă şi actualitate permanentă, patriarhul Bartolomeu a subliniat că învăţătura Sf. Ap. Pavel are o relevanţă deosebită şi pentru prezenta Sinaxă, în ceea ce priveşte tema unităţii Bisericii, Apostolul Pavel fiind poate primul teolog al unităţii Bisericii. Dezvoltată succint şi în mod admirabil, prezentarea temei unităţii Bisericii la Sf. Ap. Pavel a condus în cele din urmă la afirmaţia că: „Nu poate cineva să-l cinstească în mod real pe Apostolul Pavel, dacă nu lucrează în acelaşi timp pentru unitatea Bisericii".

Referindu-se la responsabilitatea misiunii în ceea ce priveşte vestirea cuvântului lui Dumnezeu, Sanctitatea Sa a afirmat că aceasta trebuie să se facă cu dragoste, smerenie şi respect pentru particularitatea culturală a fiecărei persoane: „Teologia ortodoxă nu poate fi dezvoltată astăzi sau expusă fără dialogul cu curentele moderne contemporane ale gândirii filozofice şi dinamicilor sociale, ca şi cu diversele forme ale artei şi culturii vremurilor noastre. În acest sens, mesajul şi cuvântul integral al Ortodoxiei nu poate fi agresiv, cum este din nefericire adeseori; deoarece aceasta nu aduce niciun beneficiu. Mai degrabă, el trebuie să fie dialectic, dialogic şi reconciliator. Trebuie în primul rând să-i înţelegem pe ceilalţi oameni şi să le sesizăm preocupările lor profunde".

Într-o lume măcinată de conflicte, patriarhul ecumenic e de părere că Biserica Ortodoxă trebuie să-şi asume o atitudine irenică, să dezvolte iniţiative de reconciliere, să susţină dialogul intercreştin şi interreligios, neuitându-se faptul că atunci când zelul devine fanatism, el deviază de la natura Bisericii. O altă temă abordată a fost cea a relaţiei dintre umanitate şi mediul natural: „Biserica, ca şi Trup al lui Hristos, uneşte nu numai umanitatea, ci întreaga creaţie. De aceea, este foarte clar că Biserica nu poate rămâne indiferentă în faţa crizei care afectează umanitatea în relaţia ei cu mediul înconjurător".

Nu au lipsit nici referiri la anumite aspecte legate de coerenţa internă a vieţii Bisericii Ortodoxe: „Trebuie să admitem cu toată onestitatea, că uneori prezentăm imaginea unei unităţi incomplete, ca şi când nu am fi o Biserică, ci mai degrabă o confederaţie sau o federaţie de Biserici". Potrivit Sanctităţii Sale, sistemul integral al autocefaliei a fost erodat în ultimii ani datorită influenţelor seculare, a spiritului etnofiletist sau, chiar mai rău, a naţionalismului de stat, până într-acolo încât fundamentul autocefaliei devine acum naţiunea seculară locală, ale cărei graniţe, după cum se ştie, nu rămân stabile, ci depind de circumstanţe istorice: „Astfel, am ajuns la concepţia că Ortodoxia constituie o federaţie de Biserici naţionale, adesea atribuind prioritate intereselor naţionale în relaţiile dintre ele. În lumina acestei imagini, care oarecum ne reaminteşte situaţia din Corint, când a fost scrisă prima epistolă către corinteni, Apostolul Pavel ar întreba: s-a împărţit Ortodoxia?... În ciuda diviziunii administrative, Ortodoxia rămâne unită în credinţă, Taine etc. Dar e suficient aceasta? Când înaintea neortodocşilor apărem uneori divizaţi în dialogurile teologice şi în altă parte?, când nu suntem capabili să evoluăm în realizarea de mult anunţatului Sfânt şi Mare Sinod al Bisericii Ortodoxe?, când ne lipseşte o voce unică pe probleme contemporane şi, din contră, convocăm dialoguri bilaterale cu neortodocşii pe aceste teme?, când am eşuat să fim o singură Biserică Ortodoxă în aşa-numita Diasporă, în conformitate cu principiile eclesiologice şi canonice ale Bisericii noastre?, cum putem să ne sustragem imaginii diviziunii în Ortodoxie, îndeosebi pe fundamente neteologice şi seculare? Avem, aşadar, nevoie de o mai mare unitate pentru a apărea celor din afară nu ca o federaţie de Biserici, ci ca o singură Biserică unită".

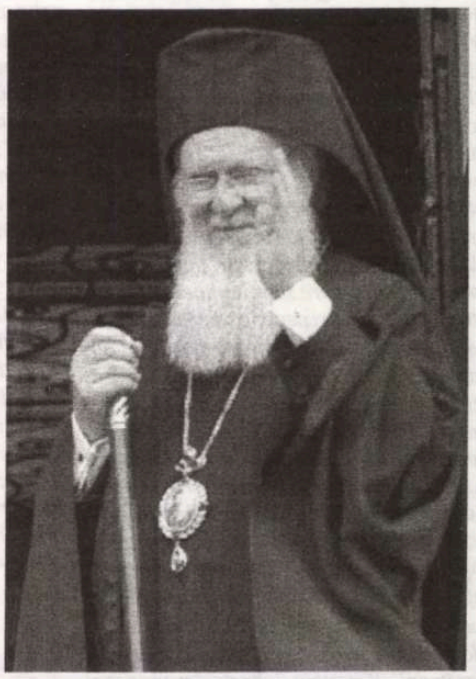

Patriarhul Bartolomeu a arătat că, în conformitate cu ordinea canonică, Patriarhia Ecumenică şi-a asumat în trecut, şi îşi asumă constant, rolul de a coordona unitatea Bisericii Ortodoxe, fără a afecta sau diminua independenţa Bisericilor Ortodoxe Autocefale locale prin vreun fel de imixtiune în problemele lor interne: „fiecare Biserică autocefală nu lucrează singură, ci în coordonare cu restul Bisericilor Ortodoxe. Dacă aceasta dispare sau se diminuează, atunci autocefalia devine „autocefalism" (sau independenţă radicală), mai curând un factor de divizare decât de unitate pentru Biserica Ortodoxă. De aceea, iubiţi fraţi în Domnul, suntem chemaţi să contribuim în orice fel posibil la unitatea Bisericii Ortodoxe, depăşind orice ispită de regionalism sau naţionalism, pentru a putea lucra ca o Biserică unită, ca un Trup structurat canonic... Unitatea noastră depinde de conştiinţa noastră".

Menţionăm faptul că majoritatea ideilor exprimate în alocuţiunea Patriarhului Ecumenic au fost asumate în Mesajul Sinaxei, mesaj care face referire la responsabilitatea mărturisirii Ortodoxiei în faţa lumii contemporane, la vestirea cuvântului lui Dumnezeu ţinând cont de particularităţile culturale ale fiecărui popor, la echilibru în asumarea progresului tehnologic, ţinând cont de faptul că anumite „cuceriri" ştiinţifice pot fi în detrimentul omului dacă se pierde măsura cumpătării la pastoraţia familiei, a tinerilor, şi, nu în cele din urmă, la faptul că secularizarea nu trebuie promovată de statele moderne ca un mod de marginalizare radicală a religiei din toate sferele vieţii unui popor.

Încercând să concluzionăm referirea la mesajul Patriarhului Ecumenic din cadrul recentei Sinaxe, e îndreptăţită referirea succintă la persoana Sanctităţii Sale, a Patriarhului Ecumenic Bartolomeu, al 270-lea succesor al Tronului Ecumenic, cel căruia îi şi aparţine iniţiativa invitării periodice a Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe în scopul discutării problemelor stringente pe care Ortodoxia le întâmpină în întreaga lume, ca şi a întăririi legăturilor de comuniune şi dragoste fraternă între Bisericile Ortodoxe surori.

Sanctitatea Sa este considerat astăzi a fi unul dintre cei mai de seamă apostoli ai iubirii, păcii şi reconcilierii la nivel mondial. Eforturile Sale în a atrage atenţia asupra mediului înconjurător şi a pericolelor care îl ameninţă au făcut să fie caracterizat drept „Patriarhul verde". Ca şi Patriarh Ecumenic, slujirea sa transcende orice delimitare naţională sau etnică la nivel global, misiunea sa fiind tocmai aceea de a milita pentru şi a exprima unitatea şi universalitatea Bisericii Ortodoxe.

Părinte spiritual a peste 300 de milioane de creştini ortodocşi din întreaga lume, Patriarhul Bartolomeu este un om al discuţiilor teologice profunde şi, în acelaşi timp, o persoană prietenoasă, cu o aură de seninătate aparte. A te afla în prezenţa Sanctităţii Sale înseamnă cu adevărat o şansă de a gusta din acea „pace a profunzimilor" pe care doar la oamenii lui Dumnezeu o poţi întâlni. Cunoscător dinăuntru atât al Răsăritului, cât şi a Occidentului, Sanctităţii Sale îi place să spună că „Europa trebuie să crească asemenea unei catedrale: cu temelii puternice în trupul pământului şi cu un imens elan spre cer". În contextul existenţial al lumii de astăzi primatul Bisericii Ortodoxe consideră că „dacă cuvintele nu angajează viaţa, ele devin o vorbărie ce discreditează Evanghelia" şi, astfel stând lucrurile, „Ortodoxia trebuie să fie una a faptelor, dacă nu, ea riscând a fi redusă la un fariseism orgolios." Acest mod de a percepe realitatea a stat cu siguranţă şi la fundamentul întrunirii Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe din acest an, eveniment a cărui importanţă transcende cu adevărat orice delimitări etnice sau regionale, fiind călăuzitor de conştiinţe pentru Ortodoxia universală de pretutindeni.

Imperativul vremurilor pe care le trăim necesită cu adevărat întărirea comuniunii şi a inter-relaţionării pe plan panortodox. Factorul local şi etnic nu trebuie să mai constituie pe viitor obstacol în calea regăsirii în limitele aceleiaşi Ortodoxii cu ceilalţi fraţi ortodocşi. Într-o lume în care Islamul îşi strânge rândurile, încă chiar şi pe continentul european, mişcările iudaice devin tot mai unitare, Biserica Ortodoxă nu poate şi nu trebuie să-şi rişte coerenţa inter-relaţionării la nivel panortodox. Acestea având-le în vedere, e suficient pentru a sesiza măsura importanţei evenimentului organizat de către Patriarhia Ecumenică în toamna acestui an la Fanar. Ne exprimăm speranţa că Bisericile Ortodoxe, responsabile în faţa prezentului, dar mai cu seamă a viitorului, vor şti să-şi asume şi să vegheze cu maximă responsabilitate la asumarea Mesajului semnat cu această ocazie de către toţi Întâistătătorii prezenţi, ca şi de către conducătorii delegaţiilor reprezentative, bine ştiind – după cum spunea Sanctitatea Sa, Patriarhul Bartolomeu –, că: „Unitatea noastră depinde de conştiinţa noastră!"

Dr. Ştefan TOMA

---

* Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, ca şi laic Dimitrios Archondonis, s-a născut la 29 februarie 1940, pe teritoriu turc, în insula Imvros, pe atunci locuită în întregime de greci ortodocşi, în satul Sfinţii Teodori. Licenţiat în Teologie în 1961 la vestita Şcoală de Teologie a Patriarhiei Ecumenice de la Halki, Sanctitatea Sa a fost hirotonit diacon în acelaşi an de către venerabilul Mitropolit Meliton de Calcedon. Între 1963-1968 este trimis de către Patriarhul Ecumenic Atenagora, ca şi bursier al Patriarhiei Ecumenice, să studieze în Apus, la Institutul Oriental al Universităţii Pontificale Gregoriane, la Institutul Ecumenic de la Bossey (Elveţia), în cadrul Universităţii din München, susţinându-şi doctoratul la Roma, cu o teză despre: „Codificarea Sfintelor Canoane şi a instituţiilor canonice în Biserica Ortodoxă", lucrare publicată în limba greacă la Tesalonic, în anul 1970. În 1969 a fost hirotonit preot de către Patriarhul Atenagora, devenind după trecerea la cele veşnice a acestuia, principalul colaborator al succesorului său, Patriarhul Dimitrie I. În 1973 e hirotonit arhiereu cu titlul de Mitropolit al Filadelfiei, iar în 1990, după mutarea la Domnul a Mitropolitului Meliton de Calcedon, devine Mitropolit de Calcedon şi decan al Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice. În 1991, după trecerea la cele veşnice a Patriarhului Dimitrie I, este ales în unanimitate în demnitatea de Patriarh Ecumenic, la vârsta de 51 de ani, întronizarea sa având loc pe data de 2 noiembrie a aceluiaşi an.

Doxologie şi rugăciune de binecuvântare cerească

(urmare din p. 1)

Să-i mulţumim lui Dumnezeu pentru darul de care ne-am învrednicit în anul care a trecut şi să cerem puteri sporite pentru noul an, ca fiecare în parte şi toţi împreună să contribuim la formarea spirituală, culturală şi intelectuală a studenţilor noştri.

Am auzit în zilele acestea cuvinte care ne îngrijorează despre starea învăţământului de toate gradele. Lucruri ca acestea sunt spuse de multe ori cu patimă, dar foarte multe sunt şi reale şi trebuie să fim ca atare conştienţi în ce direcţie mergem şi cât de exigenţi trebuie să fim.

Vă mărturisesc aici public, în calitate de mitropolit, că trebuie să fim recunoscători conducerii Universităţii pentru faptul că a reuşit să ridice la un standard atât de mare prestaţia activităţii academice, încât să concurăm cu alte Universităţi din toate punctele de vedere. Iată încă un motiv pentru care trebuie să-i mulţumim lui Dumnezeu şi să-I cerem din tot sufletul ajutorul Lui. Pentru că suntem părinţi, nu numai educatori, suntem responsabili şi de formarea caracterului tuturor celor care ne trec prin mână, pentru că noi le transmitem din mintea noastră şi din inima noastră, din toată simţirea noastră tot ceea ce noi am primit de la dascălii şi vrednicii noştri înaintaşi. Le transmitem cunoştinţe şi adevăruri prin care să-şi lumineze mintea şi să-şi îmbogăţească sufletul, dar şi temeiuri pentru a deveni oameni responsabili, în stare a putea răspunde tuturor provocărilor veacului de acum. Trebuie să spunem deschis că ne surprinde atitudinea unora dintre studenţii care profitând de noul sistem de învăţământ, de înlesnirea oferită cu creditele transferabile, trec oarecum cu nepăsare dintr-un an în altul, lăsându-şi restanţe ca să se mai întâlnească cu cei din anul I deşi ei au ajuns în anul IV, să ajungă la Licenţă şi să fie încă în situaţia de a da restanţe din anul I. Cei care profită de înlesnirea pe care sistemul le-o oferă greşesc profund. Este cea mai mare greşeală să nu faci ce se cuvine la timpul potrivit. Aş vrea să spun celor din anul I de la Teologie să fie atenţi la sistemul nostru de învăţământ care este bine gândit şi bine structurat pe anii de studii. Astfel disciplinele teologice sunt grupate în două cicluri: în anii I şi II se studiază disciplinele biblice şi istorice iar în anii III şi IV, disciplinele sistematice şi practice. N-ai să poţi să studiezi niciuna din disciplinele sistematice sau practice dacă nu ţi-ai fundamentat pregătirea biblică. Deci este o mare greşeală să-ţi laşi restanţe la Vechiul Testament sau la Noul Testament pentru că nu vei înţelege niciodată Dogmatica, cu atât mai mult Morala, dar nici Liturgica. Şi disciplinele grupate împreună favorizează înţelegerea deplină a celorlalte discipline.

Iată că prima chemare pe care v-o fac astăzi nu numai în calitate de mitropolit, dar şi în calitate de decan al Facultăţii de Teologie, este aceea de a înţelege că aţi venit să vă pregătiţi temeinic şi ca atare să nu puneţi nimic mai presus decât îndatorirea aceasta.

Am precizat mai înainte că am început noul an academic cu Sf. Liturghie, cu slujba prin care îi mulţumim lui Dumnezeu, lăudându-L şi preamărindu-L pentru toate bunătăţile pe care ni le-a oferit nouă. În legătură cu aceasta vreau să vă spun că sunteţi chemaţi şi voi studenţii să înţelegeţi că, la temelia pregătirii profesionale stă rugăciunea şi în centru avem Sf. Liturghie. Vom încerca de anul acesta să repunem în valoare catedrala. Uitaţi-vă, este o minunăţie. Pregătirea noastră de specialitate se împlineşte aici, în ambianţa aceasta duhovnicească a cerului coborât pe pământ. De aceea, cu toate libertăţile pe care le avem şi toate îngăduinţele vom încerca să facem Vecernia aici, în catedrală, pentru a vă vedea aşa cum sunteţi acum şi aţi fi putut să fiţi chiar mai mulţi decât cei ce sunteţi acum prezenţi. Vrem să legăm catedrala de facultate, să o legăm de capela noastră, unde dimineaţa şi seara ne pregătim pentru orele de curs, pentru toată lucrarea noastră.

Vom încerca să avem rânduite cadre didactice şi la capelă şi la catedrală. Vom face Liturghie în fiecare duminică şi în catedrală şi în capelă, dar vreau să avem studenţi şi în catedrală care vor face practică direct, aici cu comunitatea credincioşilor, cărora să le poată împărtăşi frumuseţea pe care o are cultul şi pe care o primim şi vrem s-o dăm şi altora. Vom face grupe de studenţi şi profesori şi pe la diferite biserici din oraş astfel încât să-i ajutăm în pregătirea catehetică, omiletică, dar şi liturgică.

Vreau să adresez de la început chemarea la o implicare directă atât a studenţilor, cât şi a profesorilor în lucrarea duhovnicească. Personal, o să vin de multe ori la capelă, la rugăciune să văd câţi vor fi prezenţi. Nu cu ameninţări, dar totuşi cu o rânduială vom promova şi vom sprijini pe cei care vor să devină preoţi. Unii ca aceştia trebuie să dovedească în timpul facultăţii că iubesc Biserica, iubesc rugăciunea, iubesc lucrarea duhovnicească pe care vor trebui să o împlinească în viaţa lor.

În al doilea rând, aş vrea să vă chem să fiţi prezenţi şi la procesul de învăţământ pentru că dacă nu veţi participa la cursuri, la seminarii, nu veţi putea face faţă la examene, care sunt multe şi de asemenea sunt multe şi disciplinele care se completează una pe alta şi toate împreună formează acest buchet minunat per care noi îl numim Teologie.

Vreau să mulţumesc din tot sufletul conducerii Universităţii, în special domnului rector pentru deschiderea sinceră, pentru grija de care ne-a făcut părtaşi pe noi cei de la Facultatea de Teologie şi în special pentru crearea de condiţii adecvate studiului. Anul trecut şi anul acesta s-au făcut multe reparaţii. În sălile de curs avem acum condiţii normale, deşi clădirea noastră este de o sută de ani. Dar nu este suficient să avem condiţii, trebuie să fim şi noi oameni. Cu noi trebuie să se realizeze procesul de învăţământ, cu noi profesorii şi studenţii, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" trebuie să dea Bisericii şi ţării oameni bine pregătiţi în cele trei categorii de pregătire. Prima ca ordine, ca semnificaţie şi ca importanţă este pregătirea pastorală, pregătirea viitorilor preoţi, a celor care vor putea deveni preoţi. Nu însemnează că cel care a terminat Facultatea de Teologie pastorală este automat şi candidat la preoţie. Pentru a fi aşa trebuie să se pregătească temeinic.

Avem înclinată atenţia şi asupra secţiei didactice şi suntem iarăşi recunoscători Universităţii şi Facultăţii de Litere cu care am colaborat atât de frumos şi până acum. De aceea doresc să le transmitem colegilor noştri profesori preţuirea noastră şi dorinţa de o colaborare fructuoasă şi în viitor.

De asemenea, nu omitem faptul de a evidenţia şi raporturile noastre cu Facultatea de Asistenţă Socială, pentru că avem şi noi Secţia socială. Am avut şi va trebui să avem relaţii şi mai puternice cu această facultate spre a putea depăşi dificultatea în care ne găsim, anume că absolvenţilor noştri nu le este recunoscut statutul de lucrători deplini în acest domeniu, cu atât mai mult cu cât absolvenţii noştri s-au dovedit a fi bine pregătiţi şi cu vocaţie deosebită pentru cel în suferinţă. Pentru că ei s-au obişnuit să privească şi în sus, să privească spre cer când au în faţă un om în suferinţă. Privind spre cer poţi să înţelegi şi să te apropii cu multă dragoste de cel ce stă lângă tine şi are nevoie de sprijin.

Iată, în concluzie, aceasta este chemarea pe care o facem astăzi. Mulţumim Bunului Dumnezeu pentru darurile oferite în anul care a trecut şi cerem de la El sprijin şi ajutor şi pentru anul ce începe.

Suntem mulţumitori dar nu suntem mulţumiţi întru totul pentru că dacă am fi mulţumiţi şi pentru eşecuri şi pentru neîmpliniri n-am mai vedea în perspectivă. Dorim ca în anul care urmează să facem ceva în plus, ceva mai mult pentru pregătirea noastră.

A rânduit Bunul Dumnezeu ca să ne completăm corpul profesoral, deşi mai avem încă ceva lucrări de împlinit în privinţa întregirii corpului profesoral. Mai avem câteva posturi de conferenţiar care vor trebui, în anul care urmează, să fie ocupate şi atunci mergem spre o stare de normalitate.

Vă mulţumim tuturor pentru sprijin şi pentru dăruirea în misiunea nobilă de dascăli. Vă mulţumim domnule rector, domnilor prorectori, profesori, profesoare. Binecuvântarea şi încurajarea noastră le transmitem studenţilor. Bunul Dumnezeu să ne întărească spre tot lucrul cel bun şi folositor oamenilor.

Deschiderea festivă a noului an universitar

(urmare din p. 1)

facultăţi de Teologie, cu un select colectiv de cadre didactice şi cu valori patrimoniale deosebite, este cu siguranţă de bun augur pentru întreaga comunitate academică sibiană.

La ora 11.00, în Aula „Avram Iancu" a Universităţii „Lucian Blaga", a continuat programul deschiderii festive a anului universitar.

Pe lângă participanţii de la Sfânta Liturghie, la ceremonialul de la Universitate au mai fost prezenţi: Prof. univ. dr. Werner Schaal (Germania), preşedinte de onoare al Universităţii sibiene; Dl Ciurilin Alexandr Anatolievici, ambasadorul extraordinar şi plenipotenţiar al Federaţiei Ruse, la Bucureşti; Dl Jean Pierre Rollin, consulul general al Germaniei în România; alţi reprezentanţi ai autorităţilor locale, ai unor instituţii de cultură, ai unor firme cu care Universitatea se află în relaţii de parteneriat.

La invitaţia Prezidiului întrunirii din Aulă, Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu Streza a rostit rugăciunea „Tatăl nostru", ca şi formula de binecuvântare a începutului de an universitar.

Dl prof. dr. ing. Constantin Oprean, rectorul Universităţii, a prezentat apoi o vastă sinteză a realizărilor din toate ramurile de activitate ale comunităţii academice, în anul universitar 2007-2008, precum şi proiectele pentru noul an universitar. A explicat de asemenea cărui fapt se datorează prezenţa ambasadorului plenipotenţiar al Federaţiei Ruse la festivitate, şi anume existenţa unor relaţii de parteneriat cu instituţii de învăţământ superior din ţara pe care o reprezenta ambasadorul.

Dl prof. univ. dr. Werner Schaal, preşedintele de onoare al Universităţii, s-a referit, în cuvântul său, la relaţiile cu alte Universităţi din Europa şi la importanţa schimbului de studenţi şi cadre didactice cu acele Universităţi.

Dl ambasador Ciurilin Alexandr Anatolievici a transmis salutul său participanţilor la festivitate şi a exprimat speranţa că existenţa unor relaţii de parteneriat vor fi avantajoase pentru ambele părţi.

Dl ing. Ilie Mitea, prefectul Judeţului Sibiu, a evidenţiat locul şi importanţa unei instituţii de învăţământ şi cercetare, cum este Universitatea, în viaţa unei comunităţi mai extinse cum este un centru urban şi chiar un judeţ.

Un cuvânt de salut din partea Consiliului Judeţean a fost rostit de către Dl vicepreşedinte Gheorghe Dicu.

Cu vocea stăpânită de emoţie s-au adresat celor prezenţi şi două reprezentante ale studenţimii sibiene (una din străinătate şi alta din România).

În finalul întrunirii au fost decernate diplome şi premii unor personalităţi implicate în viaţa Universităţii „Lucian Blaga". Între aceste personalităţi s-a numărat şi Î.P.S. dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care a primit medalia de aur, ca semn de preţuire pentru largul sprijin acordat Centrului universitar Sibiu.

Imnul studenţesc „Gaudeamus" a încheiat festivitatea deschiderii noului an de învăţământ universitar.

Psihologia preotului ortodox

a. Despre psihologia religioasă în general

În abordarea problemelor de psihologie pastorală ortodoxă, preotul paroh foloseşte elemente de psihologie religioasă. Această disciplină este, de fapt, o ramură a psihologiei generale şi ea se ocupă de probleme legate de explicarea şi înţelegerea vieţii religioase, a fenomenelor sufleteşti aparţinând acestei vieţi[1].

Despre contribuţia psihologiei religioase la explicarea adevărurilor de credinţă ortodoxă, putem spune că aceasta are un rol pozitiv, aşa cum subliniază şi un reputat profesor de teologie ortodoxă sibiană, Pr. Dumitru Călugăr, în valoroasa sa teză de doctor în teologie intitulată: *Caracterul religios-moral creştin*: „Este necesar să subliniem că psihologia religioasă, aşa cum o concepem noi, nu poate face abstracţie de adevărurile creştine fundamentale. Ea nu poate şi nici nu ajunge la concluzii ce ar umbri dogmele Bisericii. Iar fiindcă în centrul ei de preocupare stă omul zidit *după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu* (*Fc* 1, 26-27), psihologia religioasă intenţionează, pe cât îi este cu putinţă, înţelegerea vieţii lăuntrice a acestui om, neuitând niciun moment relaţiile dintre fenomenele psihologice religioase şi lucrarea harului dumnezeiesc"[2].

b. Psihologia religioasă a preotului ortodox

Ca orice credincios, şi preotul ortodox are propria sa trăire religioasă, propria sa psihologie religioasă, care este definită în mod explicit de misiunea sa sacerdotală.

Misiunea preoţească determină naşterea unei structuri sufleteşti aparte la cei care i se dedică, aşa cum subliniază de altfel şi Sfântul Apostol Pavel: „Aşa să ne socotească pe noi fiecare om, ca pe nişte slujitori ai lui Hristos şi iconomi ai tainelor lui Dumnezeu, iar ceea ce se caută mai mult la iconomi este ca fiecare să fie găsit credincios" (*1 Co* 4, 1-2).

Trăirea sufletească a preotului ortodox este strâns legată de vocaţia sa, de intensitatea trăirii chemării sale spre preoţie, şi aceasta se observă în bucuria cu care slujeşte Sfânta Liturghie, împreună cu Sfintele Taine şi cu ierurgiile, dar mai ales din dăruirea totală cu care răspunde nevoilor sufleteşti ale păstoriţilor săi.

În acest sens, preotul profesor Petru Rezuş sublinia următoarele aspecte: „Problema centrală a psihologiei preotului este deci sinceritatea trăirii religioase. Ca tehnician al acestei trăiri, preotul nu trebuie să i se excludă. Ca animator al credincioşilor săi, preotul trebuie să fie mai întâi un realizator în practică al conţinutului său sufletesc. Sufletul preotului trebuie să fie, astfel, deschis credincioşilor, curat, cunoscut şi verificat prin faptele sale bune, prin virtuţile sale duhovniceşti"[3].

Ca o concluzie la cele afirmate până acum, acelaşi preot profesor Petru Rezuş adaugă următoarele: „Preotul, tânăr sau bătrân, trebuie să se cunoască astfel foarte bine pe sine însuşi (*Lc* 4, 23), el trebuie să ajungă la o maturitate sufletească, aşa ca şi cuvântul său să fie: «da, da; nu, nu» (*Mt* 5, 34), să nu fie inconstant, plin de contraziceri, şi mai presus de toate să aibă bunul simţ, să aibă simţul măsurii... Numai aşa, împlinind aceste condiţii psihologice interne, se poate vorbi de o «păstorire a sufletelor», indispensabil legată de psihologia preotului. Această psihologie este determinantă în pastoraţia ortodoxă, căci de ea depinde o duhovnicie rodnică sau una stearpă"[4].

---

[1] Pr. Dumitru Călugăr, *Caracterul religios-moral creştin*, Tipografia Reîntregirea, Sibiu, 1955, p. 103.

[2] *Ibidem*, pp. 103-104.

[3] Pr. prof. Petru Rezuş, „Psihologia preotului", în *MMS*, nr. 7-8/1958, p. 594-595.

[4] *Ibidem*, p. 595.

Pr. Virgil MANASE

2008 – Anul Andrei Şaguna

Din legăturile lui Andrei Şaguna cu românii hunedoreni în lumina „Cronicii" preotului Nistor Socaciu din Biscaria

Cartea cea mare a istoriei neamului românesc din Transilvania arată că drumul acestuia a fost brăzdat de multe suferinţe şi încercări iar regimurile care au stăpânit mai mult sau mai puţin timp aceste teritorii tratau poporul român doar ca pe un instrument pentru îndeplinirea propriilor interese.

Ajunşi vremelnic la conducerea politică sau spirituală a românilor, marii bărbaţi ai neamului au reuşit cu mult efort să aducă poporul la strălucirea pe care au avut-o vitejii strămoşi ai acestuia, datorită neînţelegerilor şi neîncrederii care au determinat chiar starea grea şi apăsătoare în care acesta s-a aflat. Exemplele pot fi multiple şi de aceea, doar atunci când cel în cauză a fost un om harnic şi activ, perseverent în ceea ce a întreprins, fin cunoscător al legilor şi datinilor neamului său şi când a ştiut acţiona cu îndrăzneală dar concomitent şi cu blândeţea unui bun creştin, a fost posibil să se realizeze lucruri care să alimenteze, cu seva dătătoare de viaţă, lupta pentru trezirea conştiinţei naţionale, care în cele din urmă să aducă neatârnarea spirituală şi politică. Toate acestea sunt doar câteva dintre calităţile care îl caracterizează pe *Andrei Şaguna*, memorabilul mitropolit al românilor din Transilvania – privită în întregimea sa, pentru unitatea şi propăşirea căreia a luptat folosind toată diplomaţia necesară, aşa cum se constată şi din Cronica preotului hunedorean *Nistor Socaciu*, din Biscaria.

Având titlul complet *Epistolă a năcazurilor şi istoria timpurilor trecute*, lucrarea însăşi a fost întocmită în urma îndemnurilor lui Şaguna, adresate preoţilor ortodocşi de a rosti predici în faţa credincioşilor lor, din care, pe cele mai reuşite să le trimită la Sibiu pentru a fi tipărite. Ca o confirmare în acest sens este mărturia modestului şi încercatului, dar în acelaşi timp şi vrednicului slujitor al altarului din satul Biscaria, azi încorporat în localitatea Simeria, prezentată în cuvântul-înainte al lucrării, intitulat *„Către iubitorii de Christos cetitori"*. Menţionarea datei emiterii circularei, 24 ian./12 feb. 1848, dar în acelaşi timp şi a numărului pe care aceasta îl poartă, 119, permite identificarea cu precizie a documentelor prin care Şaguna încerca să inspire preoţilor conştiinţa responsabilităţii ce o aveau în slujirea poporului.

Este, de altfel, una dintre caracteristicile cronicii de care ne ocupăm şi care descrie în 11 *„predoslovii"* (capitole, *n.n.*), structurate într-o descriere în proză, mai scurtă, urmată de o alta în versuri, de o întindere mai extinsă, a unor întâmplări din propria sa viaţă, împletite cu evenimentele timpului, în special a Revoluţiei de la 1848-1849, aşa cum au fost ele resimţite de poporul şi preoţii acestui colţ de ţară. Folosind atât proza cât şi versificarea, autorul a creat posibilitatea celor care ajung să parcurgă paginile lucrării, să restabilească, din fragmentele de viaţă prezentate cu destul de multă acurateţe, evenimentele petrecute în perioada anilor 1830-1856. Trebuie remarcat faptul că totalul celor 9755 de versuri sunt distribuite doar în primele zece predoslovii, iar cea de a 11-a este alcătuită doar în proză, surprinderea evenimentelor făcându-se în ambele moduri de redactare a cronicii.

Eforturile depuse încă de la începutul activităţii sale cu scopul ridicării bisericii şi naţiunii sale sunt evidenţiate astfel încă de la începutul cronicii de care ne ocupăm. Sunt însă la fel de bine conturate şi implicaţiile pe care evenimentele istorice desfăşurate la Blaj, în anul 1848, le-au avut şi asupra vieţii românilor hunedoreni. Aflaţi în punctul de răscruce a râurilor Strei şi Mureş, aceştia aflaseră rapid despre organizarea momentului: *„Într-aceiaş primăvară / Ne veni o veste iar / Ne veni o veste sfântă / Păn' atunci neauzită / Că să face adunare / La Blaj de mulţime mare / Acea sfântă adunare / Să fie pentru iertare / Iertare de iobăgie / Să nu mai fie robie / Şi la toţi cu veselie / Cu nespusă bucurie / Inima-mi s-o-ncălzit...".*

Având propriul lor delegat, la întoarcerea căruia toţi „s-au veselit", au aflat în mod direct: *„Că-ntr-aceiaşi adunare / S-a făcut mare strigare / Pentru ca să nu mai fie / În veci nici o iobăgie / Dar numai frăţietate / Egală şi libertate / (...) Ca naţia românească / Într-alte naţii s-o primească / Să iasă de sub robie / Şi s-o primească ca naţie..."*

Cum Şaguna, implicat direct în desfăşurarea evenimentelor şi desemnat între cei aleşi pentru a prezenta doleanţele românilor *„la casa austriacă"*, intuise nerăbdarea oamenilor şi dorinţa lor de a avea propriile lor pământuri, a emis destul de rapid circulara nr. 289 din 29 mai 1848 versificată de Nistor Socaciu în partea a patra, în care atenţiona:

„Fii mei cei sufleteşti / Să fiţi îngăduitori / Şi puţintel răbdători / Să eşiţi când vor chema / Să vă împliniţi robota / Nimenea să nu-ndrăznească / Cu puterea să răpească / Pădure sau vre-o păşune / Sau orice pământuri bune / (...) Şi să aşteptaţi în pace / Căci dreptate vi se face / Căci în Cluj astăzi se-ncepe / Dietă mare de-ţi pricepe / Pentru al vostru bine mare / Ce l-aţi dorit fieştecare / Ca slujba să v-o lesnicească / Iobăgia să lipsească..."

O altă circulară versificată era emisă în data de 18 iunie 1848 şi deşi se afla la mare distanţă de păstoriţii săi, continuă a pleda în acelaşi sens, prezentând demersurile făcute la Viena, Insbruck şi Pesta pentru a trăi *„cu toţi în pace precum lui Dumnezeu îi place"*. De altfel spiritul conciliator al lui Şaguna şi grija faţă de cei care îi fuseseră încredinţaţi spre păstorire, continua să se vadă şi din circulara emisă de la Pesta în 6 iulie 1848, prin care îi informa şi despre promisiunile viceregelui maghiar privitoare la respectarea drepturilor primite.

Constant în convingerile sale că doar „în pace şi paza rânduielilor bune", precum şi în oprirea devastărilor bunurilor care nu le aparţineau se afla cheia adevăratului succes, Şaguna făcea cunoscută şi proclamaţia din 7/18 oct. 1848 prin care împăratul Ferdinand V încredinţa cârmuirea Ardealului în mâinile generalului Anton Puhner.

Evoluţia ulterioară a evenimentelor şi aprinderea spiritului revoluţionar care au determinat multe suferinţe ale oamenilor nevinovaţi, împuşcaţi de revoluţionarii maghiari, l-au determinat pe Andrei Şaguna, potrivit predosloviei a şaptea, să emită şi o altă circulară datată în 11/23 nov. 1848. Aceasta îndemna *„că pentru cei ce se află aici în Ardeal, confraţii noştrii români, care din răutatea duşmanilor noştrii prin foc li să amistuiră toate ...să-i ajutăm cu ce vom putea ca pe fraţii noştrii"*.

Dragostea pentru neamul căruia aparţinea şi în slujba căruia s-a pus cu toată fiinţa sa, este surprinsă şi sub forma următoarelor versuri: *„... Pe noi ne-au înştiinţat / Că pentru noi n-au cruţat / Nici ceva din osteneală / Nici nimic din cheltuială / Şi nici nu va cruţa / Cândva în viaţa sa..."*

Astfel se poate explica faptul că după înăbuşirea revoluţiei, când a reuşit să se întoarcă în Sibiu, deşi a găsit totul distrus de revoluţionarii maghiari, a avut puterea ca folosind din nou propriul exemplu să-i îndrume pe preoţi să lucreze pentru refacerea celor distruse. În acest scop, marele ierarh convoacă *„Săbor diecezan în Sibiu începându-se din 12 zile ale lunei lui martie", a anului 1850, între hotărârile căruia se menţiona cumpărarea unei case, cât mai aproape de reşedinţa episcopală „de vreme ce casa clerului nu avea încăperile sale pentru şcoala clericală, cancelaria episcopească, arhiva şi alte întocmiri diecezane"*.

Grija permanentă pentru şcoala teologică şi pedagogică de la Sibiu cu scopul vădit de a ridica nivelul de pregătire al preoţilor şi învăţătorilor se contura foarte clar prin hotărârile mai sus menţionate, deşi eforturile financiare erau foarte mari. Şi pentru că atât la centrul eparhial cât şi la cele 41 de biserici arse şi 319 prădate nu mai existau imprimate şi cărţi de cult, obţinând aprobarea guvernului, a procurat o tipografie „cu spesele excelenţei sale". În acest fel, la începutul anului 1851, după cum menţionează predoslovia a unsprezecea, s-au primit cărţi folositoare pentru biserică şi şcoală.

Circulara emisă în 19 aprilie 1852, cu nr. 524, confirmă încă o dată, grija pentru fiecare parohie aflată în grea încercare. Pentru o cât mai justă împărţire a fondurilor alocate de Guvern ierarhul străbate eparhia împreună cu un comisar guvernamental. Paginile cronicii menţionează sosirea lui Andrei Şaguna la Deva, în vara anului 1852, pentru a împărţi partea cuvenită din cei 30 000 de florini oferiţi de Guvern bisericilor româneşti. Momentul a fost folosit de episcop pentru a se adresa poporului, adunat în faţa bisericii din Deva, aşa cum făcea de câte ori îşi vizita credincioşii.

Diplomaţia sa era prezentă peste tot şi nu scapă niciun prilej pentru a lucra în folosul poporului . Deplasându-se la Viena în fruntea unei delegaţii din care făcea parte şi protopopul Devei, pentru a face o vizită împăratului Francisc Iosif I care scăpase dintr-un atentat îndreptat împotriva sa, Andrei Şaguna *„a aşternut o rugare (...) ca să ne îngăduiască prea graţios ca în chip de mulţămită către atotputernicul D-zeu (...) să se înfiinţeze o fundaţie pentru ajutorul şcolarilor celor buni, strădalnici şi săraci"*. Reiese cu precădere, din citatul menţionat, grija pentru a crea copiilor lipsiţi de mijloace materiale posibilitatea de a-şi continua studiile. Şi aceasta în contextul în care este cunoscut faptul că, fiind convins că fără instruirea necesară făclia conştiinţei poporului român nu ar fi putut să fie reaprinsă, Şaguna a restaurat nu numai biserica, ci şi şcoala românească. Reuşita acestei restaurări nu a fost determinată numai de străduinţele depuse pentru obţinerea drepturilor fireşti ale românilor, ci şi prin disciplina pe care o impunea. Se poate afirma că era foarte exigent cu cei implicaţi în acest proces, mergând până la înlăturarea lor în cazul în care ar fi aflat de anumite nereguli. Ca o dovadă în acest sens poate fi menţionată „întristarea care a venit peste noi în 14 martie 1855" când *„...au oprit pe preacinstit domnia sa părintele protopop Adam Stoica (al Devei) de la deregătoria protopopească"*. Abia spre sfârşitul anului, probabil după ce s-a convins de vrednicia şi buna credinţă a acestuia *„ca un părinte ce nu-şi urăşte fiii săi şi îi ceartă cu milă să îndură iarăşi"* (...) *„a-l aşeza în deregătorie şi cinstea de mai înainte"*.

Preocuparea statornică pentru existenţa unor preoţi slujitori care să contribuie la înfăptuirea măririlor idealuri româneşti rezultă şi din faptul că despărţind secţia pedagogică de cea teologică a Institutului din Sibiu, a dispus ca la secţia pedagogică să fie primiţi doar absolvenţi ai gimnaziului inferior, iar la cea teologică doar a celor care aveau 8 clase şi examen de maturitate. În rest, acest lucru nu era posibil fără acordul direct al mitropolitului. În acest context, preotul Nistor Socaciu a călătorit de două ori la Sibiu pentru a-şi înscrie nepotul de soră în 1854 la Şcoala Pedagogică, iar în 1858 la cea „cliricală". A fost primit în audienţă de episcopul Şaguna, căruia i-a relatat viaţa sa plină de suferinţe (rămas văduv după câteva luni de căsătorie).

Privind retrospectiv peste circularele menţionate în Cronica preotului Nistor Socaciu, reuşim să ne formăm o imagine pertinentă asupra eforturilor speciale pe care Andrei Şaguna le întreprindea, pe toate planurile pentru a-i cârmui pe românii transilvăneni, pe apele prea agitate ale evenimentelor politice desfăşurate în acele vremuri. În acelaşi timp, modesta dar şi valoroasa lucrare nu uită să descrie şi eforturile făcute pentru a ţine poporul la curent cu demersurile pe care le făcea atât acasă cât şi departe, în marile centre ale Imperiului Habsburgic.

Putem afirma că această „istorie locală", în care sunt notate întâmplările vrednice de a fi cunoscute, ne oferă un tablou destul de izbutit al eforturilor pe care marele arhiereu le făcea din dragoste faţă de păstorii săi, iar numeroasele îndrumări prezentate în strânsă legătură cu viaţa personală a autorului şi a comunităţilor locale sunt menite a clarifica asupra desăvârşitei identificări cu poporul din mijlocul căruia se trăgea. Este confirmată astfel una din afirmaţiile episcopului Nicolae Popea, făcută în lucrarea memorialistică *„Arhiepiscopul şi mitropolitul Andrei baron de Şaguna"*, care nota că istoria „mitropolitului Şaguna" este aproape istoria poporului însuşi. Şi poate tocmai acesta este lucrul care ar trebui să ne lămurească asupra valorii pe care „Epistola" preotului Nistor Socaciu din Biscaria o are peste veacuri.

Diacon Lector Dr. Gabriel Valeriu BASA

Personalitate covârşitoare a Bisericii şi neamului*

Domnule Preşedinte al Consiliului de Miniştri, Domnilor Miniştri,
Prea Cucernici părinţi, iubită tinerime universitară, iubiţii mei fii sufleteşti,

Se împlinesc peste un an şapte decenii dela trecerea din viaţa pământească a marelui Păstor al neamului, Mitropolitul Andrei Şaguna, ale cărui oseminte se odihnesc aici, la Răşinari.

Memoria lui însă e tot mai vie şi mai slăvită în conştiinţa românească, iar opera lui s-a înălţat din an în an în admiraţia obştească pe măsură ce efectele ei binefăcătoare au ieşit tot mai îmbelşugat la iveală.

Adunarea de azi, lângă acest mormânt, al suflării româneşti reprezentată de Guvernul ţării, prin elita ei cărturărească şi prin tineretul studios, e o dovadă cum nu se poate mai grăitoare despre locul de frunte ce-l ocupă Mitropolitul Andrei Şaguna în inima neamului şi despre simţemintele de cinstire unanimă cu care este înconjurat numele lui.

Personalitatea lui se proectează azi covârşitor peste gândurile noastre, ca unul dintre marii Părinţi ai neamului cari i-au oblăduit existenţa în trecut şi l-au înzestrat cu puteri şi cu mijloace cari aveau să-i aducă izbăvirea.

Opera lui a fost izvor de tărie şi de viaţă pentrucă a fost clădită pe tot ceea-ce înţelepciunea şi experienţa trecutului fixase în tradiţia poporului ca element trainic şi sănătos.

În centrul preocupărilor lui a stat voinţa arzătoare de a reînfiinţa vechea Mitropolie a Ardealului care-şi avuse reşedinţa în Alba Iulia, dar pe care neprieteni ai românilor o desfiinţaseră cu gândul de a despărţi ramura ardeleană a românismului de trunchiul de dincolo de Carpaţi, ca astfel să o poată mai uşor desfiinţa. Marele ierarh, cu mintea lui adânc văzătoare, îşi dădea seama că numai reînfiinţând instituţia în care s-a adăpostit sufletul neamului, cu toate comorile lui, de furtunile atâtor veacuri în cari n-a avut alt ajutor, viitorul românismului ardelean va putea fi asigurat de primejdiile ce mai pot să vină şi puterile lui se vor concentra şi vor spori, canalizându-se spre idealul deplinei eliberări naţionale.

După ce printr-o superioară destoinicie şi neîntrecută stăruinţă a reînfiinţat Mitropolia, smulgând pe seama ei recunoaşterea unei largi autonomii dela stăpânirea străină, a predat prin Statutul Organic întreaga răspundere pentru buna ei desvoltare în mânile clerului şi poporului, ceea ce însemna pe deoparte crearea unei largi sfere de libertate şi de autodeterminare pe seama românismului ardelean, în cadrul unui stat străin, pe de alta codificarea şi perpetuarea celei mai strânse înfrăţiri a preoţimii şi a poporului, lângă altarul Bisericii, în opera de înălţare naţională.

Sutele de şcoli primare şi cele câteva secundare înfiinţate de el în cadrul autonomiei bisericeşti, organizarea şcolii teologice pentru creşterea preoţilor, întemeierea „Astrei", arată idealul cultural spre care înţelegea Mitropolitul Şaguna să-şi îndrume neamul, şi toate aceste instituţii au creat o epocă nouă, o epocă de conştiinţă luminată şi de mai mare putere, în viaţa poporului român de dincoace de Carpaţi.

Mai presus de toate însă marea personalitate a lui Şaguna a ridicat conştiinţa de sine a poporului din Ardeal şi încrederea lui în viitor prin păstorirea lui plină de demnitate şi de energie, prin impunătoarea prestanţă cu care românismul se vedea reprezentat.

Conştiinţa demnităţii şi a valorii proprii insuflată de Şaguna smeritului nostru popor, i-a devenit izvorul unei puteri mereu crescânde, care a grăbit sosirea ceasului de libertate din 1918 şi a dăruit Ţării mame o ramură românească mândră, trează şi luptătoare.

E firesc să vină tinerimea la mormântul acestui mare şi luminat bărbat al neamului. Opera lui a urmărit şi a realizat întemeierea unei vieţi unitare şi puternice a neamului, de care au beneficiat toate generaţiile de la el încoace.

Mitropolitul Andrei Şaguna a dat Ardealului o singură lege şi a strâns toată turma duhovnicească sub o singură cârmă.

Iubiţi tineri,

Din pilda lui Şaguna să sorbiţi îndemnul de-a vă ţine strâns pe lângă Biserică pentru ca să vă umpleţi conştiinţele de puterea şi de dragostea ei de neam. Lupta lui pentru drepturile neamului, pentru libertatea şi unitatea lui, să vă fie exemplu pentru lupta necurmată a voastră.

Personalitatea şi opera lui Şaguna au contribuit în mare măsură să avem şi noi azi conştiinţa deplină că pământul acesta al Ardealului pe care s-a plămădit viaţa românească şi unde a dăinuit în decurs de veacuri, ne aparţine nouă şi numai nouă.

Domnule Preşedinte al Consiliului de Miniştri, Domnilor Miniştri, Vă mulţumesc că ne-aţi onorat cu participarea la această slujbă a noastră.

De aici, din preajma Carpaţilor, de lângă mormântul marelui conducător de neam mitropolit Andrei Şaguna, afirmăm cu neclintire dragostea noastră de ţară, statornicia în credinţa străbună şi hotărârea de a apăra unitatea şi demnitatea neamului.

Îl rugăm pe Dumnezeu să ne ajute la împlinirea gândurilor noastre şi coboară încă odată vie şi caldă binecuvântarea arhierească a marelui Şaguna peste poporul său.

Dr. NICOLAE BĂLAN, Mitropolitul Ardealului

* Cuvântare rostită la Răşinari, lângă mormântul lui Andrei Şaguna, în 31 mai 1942. Document nr. 932 din Arhiva Bibliotecii Mitropolitane – Sibiu

URME DIN TRECUT

Mănăstirile ortodoxe dispărute Judeţul Sibiu (IV)

Schitul Racoviţa, în care „legea veche afla adăpostire şi întărire", a fost se pare întemeiat chiar la începutul secolului al XVIII-lea. Aşezarea monahală, menţionată de episcopul unit Petru Pavel Aron, în septembrie 1761, în scrisoarea adresată lui Buccow, de unde desprindem câteva informaţii despre ctitorul aşezământului, călugărul Oprea Doican: *„acest călugăr la început a fost unit, trecând apoi la ortodoxie, pentru a reveni din nou la unire, ca să treacă apoi tot la legea strămoşilor săi ortodocşi"*. O însemnare făcută, la 13 februarie 1766, pe un *Antologhion* tipărit la 1766, menţiona numele preotului-ieromonah Daniil *„această carte anume Mineiu l-am cumpărat de la Molitva Sa părintele Daniil ieromonahul de la schitul Racoviţa, cu 20 fl. ung. Zicând că au ertat 3 fl. din cheltuială, ca cine va sluji pe dânsul să fie dator a pomeni acest nume mai sus amintit"*. Pe acest ieromonah, conscriptul mănăstirilor din 1763 îl amintea ca având o credinţă dubioasă, pentru ca episcopul Atanasie Rednic, în menţiunile lăsate pe fondul vizitei sale canonice, din 22 februarie 1769, să îl considere a fi un călugăr unit. Mai târziu, în 1772, se face o nouă menţiune a schitului arătându-se că, în urma acţiunii lui Buccow, acesta nu a fost distrus deoarece a trecut la Biserica Unită. Ultima menţiune, privitoare la aşezământul monahal de la Racoviţa, aparţine anului 1774, când a fost amintit tot un singur vieţuitor.

Consemnăm eventualul şi posibilul rost cultural al schitului de la Racoviţa. De pildă, Nicolae Albu, considera (rămâne printre puţinii partizani ai acestei teze) că aici funcţiona o şcoală mănăstirească, la fel ca în multe alte mănăstiri din Transilvania. Din punctul nostru de vedere interpretarea, chiar dacă pare benefică ca importanţă pentru istoria monahismului transilvănean, este forţată, mai ales că nicio altă sursă nu indică acest lucru.

Revenind la monografia aşezării mănăstireşti notăm că, Arhivele Naţionale din Sibiu păstrează cinci documente, dintre care trei în limba germană şi două în latină, toate având legătură cu „Plângerea pe care Daniel Doican, popă călugăr din Racoviţa a înaintat-o în 1871 împăratului Iosif al II-lea, la Viena". De aici extragem câteva informaţii: „acum 40 de ani am ridicat o capelă a unei sihăstrii, cu învoirea autorităţilor"; „... nu ştiu în baza cărui ordin sunt deranjat în liniştea mea, din împuternicirea şi dispoziţia episcopului unit Maior, mi-au fost confiscate toate obiectele de cult, icoane, cărţi şi altele, ca şi clopotul... pângărindu-mi-se locuinţa binecuvântată de Dumnezeu"; „dacă totul s-a întâmplat dintr-o dispoziţie superioară şi anume ca sihăstriile să nu mai fie tolerate în ţară, atunci nu veţi încuviinţa să mi se ia toate acestea, fără despăgubire". Se cunosc şi rezultatele cercetărilor întreprinse de autorităţi în acest sens. Astfel, la 12 decembrie 1781, „din ordin preaînalt" a fost trimisă de Camera Aulică, Guvernului Transilvaniei petiţia cu indicaţia ca cele reclamate de petent să se cerceteze riguros şi în cazul în care se dovedesc a fi adevărate eremitului să i se acorde o „despăgubire echivalentă şi dreaptă". Mai târziu, la 12 februarie 1782, din Cancelaria Regimentului I grăniceresc valah de la Orlat pornea către forul superior militar din Sibiu, sub semnătura comandantului său colonelul Hannibal Sburlati un *Raport asupra reclamaţiei călugărului Popa Dănilă Doican din Racoviţa, referitoare la sihăstria sa confiscată, la bunurile şi obiectele ridicate, conform înaltei dispoziţii din 22 ianuarie, cum reclusiose comunicatul*. De aici reiese că, după vizita episcopului Maior, călugărului i s-a permis să locuiască la schit, dar acesta a dispărut imediat după aceea. Printre altele, în respectivul raport, se mai amintea: că obiectele de cult ale schitului fuseseră obţinute de călugăr „prin cerşire la bisericile valahe", şi că monahul ameninţase nişte credincioşi ai localităţii cu blestemul numit „afurisanie", că episcopul greco-catolic a distrus acele obiecte şi i-a interzis monahului să mai cerşească.

Din toate aceste ultime menţiuni, putem concluziona că schitul a supravieţuit o perioadă de timp acţiunii lui Buccow, încercându-se chiar trecerea călugărilor la uniatism. Rezultatul nu a fost cel scontat, fie din pricina lipsei vieţuitorilor, fie datorită ataşamentului călugărilor faţă de credinţa strămoşească (acea titulatură de „credinţă dubioasă" a ieromonahului Daniil se referea evident la ortodoxia credinţei lui, nicidecum la o altă stare de lucruri). Localitatea mai păstrează de asemenea, în toponimia locurilor amintirea fostei aşezări monahale. De pildă, în imediata apropiere a vetrei satului, în partea sudică a ei, un mic hotar se numeşte „La groapa călugărului", sau „La călugări", nu departe de „Fântâniţa Haiducului".

Înainte de a trece la prezentarea unei alte mănăstiri, ne mai oprim puţin atenţia asupra monahului de la Racoviţa, Daniil Doican. Se pare că acesta s-a refugiat în satul vecin, Sebeşu de Sus, unde, înspre pădure, la locul numit „Pleaşa", din dragoste pentru cele sfinte, el a mai avut tăria să înceapă ridicarea unui alt lăcaş de închinare, desigur tot mănăstiresc. Din păcate n-a reuşit să finalizeze lucrările, trecând la cele veşnice. Amintirea lui s-a păstrat însă inclusiv şi în toponimia locului prin „Izvorul lui Doican".

Mănăstirea Săcădate avea la 1774 un singur vieţuitor, dar şi un teren agricol, la care se adăuga o mică vie. Între anii 1727 şi 1774 au fost emise un număr de zece acte, toate privind mănăstirea de la Săcădate. Din analiza acestor acte, rezultă că: mănăstirea a fost zidită în al doilea deceniu al secolului al XVIII-lea, de către preotul Mihail Surdan din aceeaşi localitate, retrăgându-se, în cele din urmă, el însuşi aici; la mănăstire rezidau şi aşa-numiţii grămătici sau dieci, care locuiau în chilii construite din lemn, în apropierea mănăstirii; de la întemeierea ei până în 1742, aşezarea monahală de aici a funcţionat ca schit. Consemnăm faptul că un act ulterior, datat la 27 mai 1786, menţionează demolarea mănăstirii, amplasată în „Pădurea Părului (Poiana Părului)" (unde „călugării îşi petreceau viaţa cucernică, ocupându-se cu scrisul şi zugrăvitul"), din Săcădate.

Câteva dintre obiectele de cult ale vechii mănăstiri s-au aflat, pentru o perioadă de timp, în biserica parohială din localitatea Săcădate. Era vorba de câteva icoane, păstrate de la călugări, după 1761. Interesantă este menţiunea unor cercetători privind inscripţiile în limba greacă şi slavă, care apăreau pe aceste icoane. Iată, o altă mănăstire ortodoxă, dispărută ca urmare a prigoanei autorităţilor străine ale timpului, în care pravila vieţii călugăreşti a întrerupt nu doar un mod de vieţuire creştină, ci şi o activitate culturală a timpului.

Bibliografie selectivă: Ioan Podea, *Monografia comunei Săcădate*, Sibiu, 1919, p. 46-47, Zenovie Pâclişanu, *Vechile mănăstiri româneşti din Ardeal*, extras din „Cultura Creştină", Blaj, 1919, p. 16, 17, Ştefan Meteş, *Mănăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria*, Sibiu, 1936, p. 138, 139, Andrei Gâlea, *Zece documente inedite despre fosta mănăstire de lângă Săcădate (Raionul Sibiu)*, în MA, an 12, 1967, nr. 8-9, p. 707-714.

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

Academia Româno-Germană de la Mainz, gazda unui eveniment cultural remarcabil

În perioada 26-27 septembrie a. c., la sediul Academiei pentru Literatură şi Ştiinţă de la Mainz (Germania), în organizarea Academiei Româno-Germane din localitate, a avut loc un simpozion internaţional, cu tema: „Timpul. Reflecţii asupra diverselor aspecte ale conceptului de timp din perspectiva filozofiei, istoriei, teologiei, fizicii, muzicii şi medicinii", urmat de întrunirea anuală a membrilor Academiei Româno-Germane.

Înainte de a ne referi la evenimentul ca atare, e absolut necesară o scurtă prezentare a acestui for intercultural româno-german, gazda simpozionului la care ne referim. Ce este aşadar Academia Româno-Germană de la Mainz? Ca să înţelegem acest lucru, ne vom întoarce în urmă cu câţiva ani, pe data de 27 august 2005, când a avut loc, în prezenţa a 50 de personalităţi din spaţiul cultural româno-german, expunerea şi asumarea ideii de înfiinţare a Academiei Româno-Germane de la Mainz, în Sala de Aur a Hotelului Hilton din Mainz. În perioada septembrie 2005 – aprilie 2006 a avut loc consultarea unor academicieni, profesori universitari, personalităţi în domeniul culturii din România şi Germania în scopul întocmirii Statutului, consultarea serviciului fiscal etc. Pe data de 27 mai 2006 a avut loc şedinţa de înfiinţare propriu-zisă a Academiei Româno-Germane de la Mainz, în cadrul unei şedinţe publice la primăria din Mainz.

Domul din Mainz – edificiu eclesial care în anul 2009 împlineşte 1000 de ani de existenţă

Scopul aşadar, al acestui for intercultural româno-german este acela de a coopta academicieni, profesori universitari, cercetători din diferite domenii ale vieţii culturale din ambele ţări în scopul revitalizării, intensificării şi continuării vechilor legături tradiţionale ştiinţifice, culturale şi spirituale între cercurile academice din Germania şi din România, prin susţinerea demersurilor şi cuceririlor cercetării în domeniile: medicinii, ştiinţelor naturii, ştiinţelor sociale, eticii, a teologiei în spirit ecumenic, literaturii, artei şi muzicii. Consolidarea unor astfel de relaţii are loc prin întâlniri personale în cadrul vizitelor reciproce, prin conferinţe, simpozioane, diferite evenimente, dar şi prin acordarea de distincţii pentru realizări deosebite în domeniile menţionate, în concordanţă cu scopurile Academiei.

Deschiderea propriu-zisă a simpozionului a avut loc pe data de 26 septembrie a. c., în sala festivă a Academiei pentru Literatură şi Ştiinţă din Mainz, când au fost susţinute două prelegeri. Prima a fost cea a prof. dr. Hans Rüdiger Vogel, preşedintele Academiei Româno-Germane de la Mainz, cu tema: „România în mers: de la dictatură la Tigerstaat", urmată de prelegerea d-nei Susanne Kastner, vicepreşedinta Bundestagului Germaniei, care printre altele, a afirmat: „Îmbinarea între filozofie şi istorie, între muzică şi politică, între teologie şi fizică poate fi pentru unul sau altul cu totul neobişnuită. Eu o consider importantă în aceste vremuri ale globalizării, deoarece face deschiderea către discipline ştiinţifice punctuale, determinând interacţiunea cu alte domenii. Doar aşa s-ar putea depăşi graniţele dintre ştiinţe şi se pot găsi soluţii la provocările viitoare". După aceste două prelegeri au urmat momente muzicale din Johannes Brahms, Franz Schubert, Pascal Bentoiu şi George Enescu, acompaniate la pian sau prin voce de către prof. dr. Constantin Ionescu-Vovu, prof. Nicolae Licăreţ, soprana Katharina Wollitz şi bass-baritonul George Emil Crăsnaru.

În dimineaţa zilei de 27 septembrie, dl dr. Radu Florin Nicolescu, vicepreşedintele Academiei Româno-Germane de la Mainz a adresat un salut participanţilor şi a făcut o introducere în tema propriu-zisă a conferinţei. După aceasta au urmat o serie de prelegeri, cum ar fi: (istorie) prof. dr. Armin Heinen „Despre cultura tehnică a epocii moderne europene: măsurarea timpului şi timpul social"; acad. prof. dr. Dan Berindei „Revoluţia română de la 1848 şi Europa. Un bilanţ după 160 de ani"; (filozofie) prof. dr. Klaus Jürgen Grün „Déjà vue – Timpul fals şi însemnătatea lui pentru conştiinţa sănătoasă"; acad. prof. dr. Alexandru Boboc „Timpul şi conştiinţa timpului la Edmund Husserl"; (teologie) prof. dr. Leonhard Hell „Timpul din punct de vedere teologic, o perspectivă a Occidentului"; pr. prof. dr. Nicolae Achimescu „Secularizare şi modernitate. O evaluare creştină"; (fizică) prof. dr. Günther Werth „Curgerea timpului"; prof. dr. Viorica Gheorghe „Despre timpul atomic românesc"; (muzică) prof. Harald Müller „Simţul timpului şi ritmul în muzică. Beatles şi tehno în locul lui Beethoven şi Stockhausen? Faţetele unei rupturi culturale violente"; prof. dr. Veronica Gaşpar „Puncte de vedere temporare într-o întâlnire culturală specială: muzica occidentală în Ţările Române"; (medicină) prof. dr. Sucharit Bhakdi „Timpul în progresul medical: moştenirea lui Dinu Lipatti".

Interacţiunea dintre teologie şi diferite domenii ştiinţifice de cercetare constituie, fără îndoială, provocarea căreia oamenii Bisericii de astăzi, şi nu numai, trebuie să-i facă faţă. Autoizolarea şi suficienţa de sine nu corespund cercetătorului contemporan din orice domeniu ar fi! Şi aceasta, deoarece inter-relaţionarea şi cooperarea cu cercetători din alte domenii constituie imperativul vremurilor pe care le trăim. Poate că dintr-un astfel de imperativ s-a înfiinţat şi Academia Româno-Germană de la Mainz. Şansa de a se întâlni cercetători din domeniul fizicii, medicinii, muzicii, teologiei, filozofiei, istoriei şi a dezbate teme de interes global pentru umanitate constituie o paradigmă vrednică de urmat şi pentru alte foruri sau instituţii culturale. În acest sens, nu putem să nu remarcăm responsabilitatea unor oameni, cum sunt prof. dr. Hans Rüdiger Vogel şi dr. Radu Florin Nicolescu, preşedintele şi vicepreşedintele Academiei Româno-Germane de la Mainz, care „în vâltoarea vremurilor" de astăzi găsesc timpul necesar de a se implica în astfel de proiecte.

Imperativul asocierii dintre teologie şi celelalte domenii de cercetare ştiinţifică a fost bine sesizat de către pr. Dumitru Stăniloae, care spunea: „Teologia de astăzi şi de mâine nu mai poate rămâne o teologie individualistă sau psihologistă, preocupată în mod exclusiv de raţiunile şi nevoile interioare ale sufletului, şi nici nu poate fi în mod strict o teologie confesională, nici una care vede Biserica ca ceva închis ermetic faţă de lume. Ea trebuie să fie o teologie care percepe dimensiunea cosmică şi complexităţile întregii umanităţi... Teologia de mâine trebuie să fie deschisă întregii realităţi istorice şi cosmice, dar în acelaşi timp ea trebuie să fie spirituală. Ea trebuie să-i ajute pe toţi creştinii să-şi însuşească o nouă spiritualitate, o spiritualitate proporţională deopotrivă cu dimensiunea cosmică a ştiinţei şi a tehnologiei, şi cu comunitatea umană universală, o spiritualitate care deja a început să se ridice în faţa ochilor noştri"[1].

Mainz-ul, oraşul care găzduieşte această Academie, pare a fi un loc special ales pentru această interacţiune responsabilă între diverse domenii de cercetare. Aflat pe malul vestic al Rinului, pe partea opusă a confluenţei Mainului cu Rinul, capitală a landului Renania-Palatinat, Mainz-ul se bucură de un tezaur cultural-istoric unic, nu numai datorită celor două mii de ani de existenţă, ci şi datorită continuei sale îmbogăţiri culturale şi dezvoltări, încă din timpurile Imperiului Roman. Numit şi „Roma de pe Rin", Mainz-ul a devenit vestit datorită lui Johanes Guttenberg, cel care între 1452-1455 tipărea aici primele cărţi din istoria omenirii; datorită poziţiei eclesiale deţinute de către arhiepiscopul catolic de Mainz, numit uneori şi „făcător de regi", din cauza rolului deţinut până spre sfârşitul Imperiului German, în pragul Revoluţiei franceze, acela de a fi arhi-cancelar al Imperiului German şi unul dintre cei şapte electori a căror responsabilitate era de a alege împăratul german etc.

Menţionez faptul că în prezent, Academia Româno-Germană de la Mainz are un număr de 70 de membri din Germania şi 40 din România, dintre care amintesc: acad. prof. dr. Dan Berindei, acad. prof. dr. Alexandru Boboc, prof. dr. Andrei Marga, prof. dr. Gheorghe Popa, prof. dr. Maria Mogoşeanu, prof. dr. Victor Ciupina, Ludia Ionescu Stăniloae etc.

Încheind această succintă evocare a evenimentului desfăşurat în acest început de toamnă la Mainz, nu putem să nu constatăm cât de puţine proiecte de inter-relaţionare între diverse domenii de cercetare se desfăşoară în România vremurilor noastre, şi chiar în Europa, o Europă care tinde să facă din principiul dialogului, al inter-culturalităţii şi al multiculturalităţii, principii absolut necesare convieţuirii în cadrul fizic şi spiritual al idealului european.

---

* Dumitru Stăniloae, *Theology and the Church*, trad. Robert Barringer, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New-York, 1980, p. 226.

Dr. Ştefan TOMA

COMUNICAT DE PRESĂ

Biroul de Asistenţă Socială al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Sibiului

Integrarea socio-profesională a tinerilor care părăsesc sistemul de protecţie a copilului este o problemă nerezolvată a societăţii româneşti de astăzi.

Aceşti tineri se confruntă cu riscul marginalizării şi întâmpină serioase dificultăţi în găsirea şi menţinerea unui loc de muncă, a unei locuinţe, în rezolvarea problemelor de natură medicală etc. Deseori aceştia sunt excluşi din comunitate, sunt trataţi cu indiferenţă sau desconsideraţi.

În judeţul Sibiu, anual zeci de tineri ajung brusc în situaţia de a-şi croi singuri drum prin viaţă, fără a fi suficient sprijiniţi în vederea incluziunii lor sociale.

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, în parteneriat cu Asociaţia Ortodoxă Pentru O Lume Nouă Sibiu şi cu Agenţia Judeţeană de Ocupare a Forţei de Muncă Sibiu, având ca asociat Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului Sibiu, derulează la Sibiu proiectul intitulat „Centru de consiliere pentru integrarea profesională a tinerilor peste 18 ani, care au părăsit sau se pregătesc să părăsească sistemul de stat privind protecţia copilului".

Proiectul este finanţat de către Uniunea Europeană în cadrul Programului Phare 2006 „Măsuri de Incluziune Socială". Valoarea estimata a proiectului este de 66.390 euro din care 59.751 euro vor fi asiguraţi de Autoritatea Contractantă iar 6.639 euro vor fi alocaţi de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Sibiului.

Proiectul îşi propune facilitarea accesului pe piaţa muncii pentru minim 20 de tineri care au vârsta cuprinsă între 18-26 ani şi părăsesc sau se pregătesc să părăsească sistemul de stat privind protecţia copilului de pe raza judeţului Sibiu, Regiunea Centru.

Implementarea proiectului a început în luna mai a acestui an şi a presupus amenajarea Centrului nonrezidenţial de consiliere, din cadrul Biroului de Asistenţă Socială al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Sibiului, din Sibiu, str. Dealului, nr. 13.

În prezent, serviciile furnizate în cadrul proiectului sunt:

– evaluarea competenţelor dobândite în sistem formal/informal,

– informare cu privire la cerinţele de pe piaţa forţei de muncă,

– consiliere profesională în alegerea domeniului de activitate,

– asistenţă în vederea orientării/reorientării profesionale,

– servicii de mediere în vederea stabilirii de legături directe cu angajatori,

– consiliere în vederea menţinerii unui loc de munca.

Proiectul vizează reducerea şomajului şi creşterea şanselor de incluziune socială a tinerilor peste 18 ani care au părăsit sau se pregătesc să părăsească sistemul de stat privind protecţia copilului din judeţul Sibiu, Regiunea Centru şi se încadrează pe linia implicării Bisericii în asistenţa socială, folosind resurse si metode specifice normelor si standardelor europene.

Recomandăm în primul rând preoţilor parohi din judeţul Sibiu, precum şi tuturor celor care au cunoştinţă de tineri aflaţi în astfel de situaţie, să-i îndrume către Centrul de consiliere.

Date de contact:
Centru de Consiliere, tel.: 0369/302407, Sibiu, str. Dealului, nr. 13.

CONSFĂTUIREA

profesorilor de Muzică Bisericească şi Ritual de la Facultăţile de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română

Cu binecuvântarea Î.P.S. Prof. Univ. Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, în zilele de 24-25 septembrie 2008 s-a desfăşurat, la Mănăstirea „Brâncoveanu" – Sâmbăta de Sus, *Consfătuirea profesorilor de Muzică Bisericească şi Ritual, de la Facultăţile de Teologie din cuprinsul Patriarhiei Române.*

În cadrul şedinţelor întâlnirii s-au abordat următoarele teme de interes pentru Muzica Bisericească:

1. Muzica în cadrul Planurilor de învăţământ ale Facultăţilor de Teologie.
2. Programele analitice de Muzică Bisericească şi Ritual.
3. Cântarea de strană şi activitatea corală.
4. Îmbunătăţirea metodologiei de predare a cântării bisericeşti.
5. Cărţi de cântări şi bibliografia didactică de specialitate.
6. Stilurile regionale în cadrul diversităţii cântării de origine bizantină.
7. Combaterea tendinţelor străine de tradiţia muzicii bisericeşti româneşti.

Profesorii de Muzică Bisericească şi Ritual prezenţi, confruntaţi cu numeroase probleme legate de temele mai sus menţionate, le-au analizat şi au ajuns la următoarele concluzii:

1. Referitor la tema *Muzica în cadrul Planurilor de învăţământ ale Facultăţilor de Teologie*, toţi cei prezenţi au împărtăşit ideea unui plan de învăţământ cât mai unitar pentru toate Facultăţile de Teologie, în care disciplina Muzica Bisericească şi Ritual să se regăsească într-o poziţie adecvată specificului ei. Fiind vorba despre o *disciplină practică şi cu caracter formativ*, mai ales două aspecte metodologice trebuie respectate: a. *o durată suficientă pentru asimilarea deprinderilor* de cântare bisericească (mai ales pentru cei fără studii teologice liceale), pe durata cel puţin a 3 ani / 6 semestre pentru Teologie Pastorală şi 2 ani / 4 semestre pentru celelalte specializări; b. *continuitatea* predării Muzicii bisericeşti, *fără întrerupere* pe durata semestrelor menţionate.

2. În ceea ce priveşte *Programele analitice de Muzică Bisericească şi Ritual*, s-a ajuns la concluzia că pentru un caracter cât mai unitar o serie de tematici trebuie să se regăsească în programele analitice ale oricărei Facultăţi: elemente de teoria muzicii psaltice şi liniare, paralaghie şi solfegiu, istoria muzicii bisericeşti, Cântările Sfintei Liturghii, glasurile bisericeşti, cântări la Taine şi Ierurgii, Cântări la Sărbători, recitativ liturgic, elemente de tipic şi ritual.

3. *Cântarea de strană şi activitatea corală* constituie componente de bază ale misiunii şi slujirii în Biserică şi societate. Aceasta presupune asigurarea unui timp special de minim 2 ore săptămânal la toţi anii de studiu pentru ansamblu coral şi pregătirea unor programe muzicale specifice învăţământului teologic, cel puţin cu titlu opţional creditat.

4. *Îmbunătăţirea metodologiei de predare a cântării bisericeşti* priveşte, printre altele, recomandarea unei probe de aptitudini muzicale la admiterea în Facultatea de Teologie şi concentrarea Programelor analitice în jurul unui repertoriu de bază tradiţional.

5. *Cărţi de cântări şi bibliografia didactică de specialitate.* Sunt recomandate cele tipărite de către Editura IBMBOR şi de către alte edituri universitare, cu binecuvântarea chiriarhului.

6. *Stilurile regionale* reprezintă o realitate în viaţa Bisericii Ortodoxe Române şi pot fi cultivate în respectul diversităţii cântării de origine bizantină.

7. *Combaterea tendinţelor străine de tradiţia muzicii bisericeşti româneşti* a fost una dintre temele cel mai intens dezbătute. În ultimii ani se constată o înmulţire a materialelor muzicale cu caracter religios, străine de duhul muzicii bisericeşti tradiţionale româneşti. Este indicată descurajarea colportării acestor materiale şi promovarea unei muzici bisericeşti autentice prin intermediul mass-mediei tutelate de Biserică. Profesorii de Muzică Bisericească sunt chemaţi să-şi exprime punctul de vedere corect în acest domeniu, prin studii în revistele de specialitate, înregistrări, concerte, simpozioane, dezbateri publice etc.

Atât în ansamblu, cât şi în aspectele sale concrete, întâlnirea a constituit un fructuos cadru de împărtăşire reciprocă a experienţei proprii a profesorilor de Muzică Bisericească din Facultăţile de Teologie Ortodoxă.

Participanţii la consfătuire şi-au exprimat mulţumirea şi recunoştinţa faţă de Înaltpreasfinţia Sa, Î.P.S. Prof. Univ. Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, pentru asigurarea cadrului şi condiţiilor optime de desfăşurare a lucrărilor acestei întâlniri, adresându-I rugămintea de a prezenta Comisiei pentru învăţământul Teologic a Sfântului Sinod concluziile reuniunii.

S-a hotărât ca următoarea întâlnire a Profesorilor de Muzică să se desfăşoare tot la Mănăstirea „Brâncoveanu" – Sâmbăta de Sus, în ultima săptămână a lunii septembrie 2009.

Au participat la consfătuire toţi profesorii de Muzică bisericească şi Tipic de la cele 15 facultăţi şi secţii de Teologie ortodoxă din cadrul Patriarhiei Române.

Pr. Prof. Dr. Vasile GRĂJDIAN

ACADEMIA FORŢELOR TERESTRE „NICOLAE BĂLCESCU" SIBIU

Convocarea anuală a preoţilor militari

În zilele de 25 şi 26 septembrie 2008 AFT „Nicolae Bălcescu" a găzduit Convocarea anuală a preoţilor militari din structurile Armatei României. Lucrările convocării au fost conduse de preot Constantin Ţanu, inspector-general şi şef al Secţiei Asistenţă Religioasă în Statul Major General al Armatei, şi preot Dorel Nicolae Motoc, consilier-patriarhal, în cadrul Secţiei de Asistenţă Religioasă, în Statul Major al Armatei. În cadrul convocării au fost făcute expuneri, urmate de dezbateri, pe teme de mare importanţă actuală privind creşterea eficienţei activităţii confesionale a preoţilor militari în promovarea

valorilor autentice ale Ortodoxiei în sufletele ostaşilor Armatei României, cultivării spiritului de dragoste faţă de neam, glie şi credinţă, precum: 1. Instituirea Zilei Clerului în Armata României; 2. Analiza activităţilor de asistenţă religioasă în Armata României, la nivelul tuturor structurilor din ţară şi din teatrele de operaţii militare internaţionale, de la ultima convocare din anul 2007 şi noile sarcini şi deziderate ale preoţilor militari în perspectiva

anului 2009; 3. Implicarea pastoral-misionară a preoţilor militari în viaţa Eparhiei în care îşi desfăşoară activitatea.

La începutul convocării, preoţii militari au luat parte la o slujbă desfăşurată în capela Academiei, oficiată de un sobor de preoţi. Deschiderea lucrărilor convocării a fost onorată de prezenţa Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care a adresat preoţilor militari, slujitori sub drapelul sfânt al ţării, un cuvânt de laudă şi de binecuvântare pentru înalta

misiune încredinţată lor de a sădi în sufletele ostaşilor valorile autentice ale Ortodoxiei: spiritul de jertfă pentru apărarea patriei, convieţuirea în bună pace cu alte popoare. Împărtăşindu-le părinteasca dragoste şi binecuvântare, le-a adresat îndemnul de a sluji cu demnitate, credinţă şi nădejde ţara, glia, neamul şi Biserica, astfel încât crucea şi spada să rămână în veci stâlpii de rezistenţă ai naţiei şi credinţei.

Convocarea anuală a preoţilor militari, prin expunerile, dezbaterile şi propunerile făcute, a constituit un fericit prilej în cadrul căruia confesorii militari au reuşit să facă o evaluare pertinentă a activităţii desfăşurate de la ultima convocare, dar şi un moment potrivit în care a fost împărtăşită experienţa acumulată în asigurarea asistenţei religioase a militarilor şi familiilor acestora din toate garnizoanele militare.

A consemnat col. (r) Victor NEGHINĂ

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului

– septembrie 2008 –

• **Marţi, 2 septembrie.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Miercuri, 3 septembrie.** A vizitat şantierele de restaurare a picturii murale interioare de la bisericile din Sălişte şi Cristian, protopopiatul Sălişte.

• **Joi, 4 septembrie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la grupa de preoţi înscrişi la cursurile de vară organizate de Facultatea de Teologie din Sibiu.

• **Vineri, 5 septembrie.** A participat, alături de dl. Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii şi Cultelor, şi de alte oficialităţi locale, la inaugurarea clădirii restaurate a Muzeului de Istorie Naturală din Sibiu.

• **Duminică, 7 septembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Hârseni, protopopiatul Făgăraş. L-a hirotonit întru diacon pe dl Mihai Pascu. A oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserică. L-a hirotesit întru sachelar pe PC pr. paroh Răzvan Timofte.

• **Luni, 8 septembrie**, *Sărbătoarea Naşterii Maicii Domnului*. A slujit Sf. Liturghie şi a predicat, cu ocazia hramului, la Mănăstirea „Naşterea Maicii Domnului" din localitatea Nocrich, jud. Sibiu.

• **Marţi, 9 septembrie.** A oficiat, împreună cu P.S. Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, slujba de sfinţire a bisericii Mănăstirii „Sf. Ioan Iacob Hozevitul" din localitatea Răşinari, jud. Sibiu.

• **Miercuri, 10 septembrie.** A examinat la disciplina Teologie Liturgică studenţii Facultăţii de Teologie înscrişi pentru reexaminarea de toamnă.

• **Vineri, 12 septembrie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Duminică, 14 septembrie**, *Praznicul Înălţării Sf. Cruci*. A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Drăguş, protopopiatul Făgăraş. L-a hirotesit întru iconom stavrofor pe PC pr. paroh Gheorghe Roşca. A oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserică.

• **Luni, 15 septembrie.** A participat la Grupul Şcolar de Construcţii şi Arhitectură „Carol I" din Sibiu la festivitatea de deschidere a noului an şcolar. A oficiat slujba de binecuvântare şi a transmis profesorilor şi elevilor mesajul PF Părinte Patriarh Daniel prilejuit de începerea unui nou an şcolar. A participat apoi la inaugurarea grădiniţei creştin-ortodoxe „Sf. Ecaterina" din Mediaş. În aceeaşi zi a prezidat şedinţa consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie.

• **Marţi, 16 septembrie.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Miercuri, 17 septembrie.** A participat la Avrig, la comemorarea a 190 de ani de la înfiinţarea de către Gheorghe Lazăr a primei şcoli în limba română. Cu această ocazie a oficiat la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" slujba parastasului întru pomenirea marelui profesor şi pedagog român Gheorghe Lazăr.

• **Joi, 18 septembrie.** A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Vineri, 19 septembrie.** A primit la reşedinţa mitropolitană vizita unui grup de pelerini englezi din Dioceza Norwich, Marea Britanie.

• **Duminică, 21 septembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Dumbrăviţa, protopopiatul Bran-Zărneşti. L-a hirotonit întru preot pe diaconul Daniel Dumitru Dogariu pe seama parohiei Şercăiţa, protopopiatul Făgăraş. În aceeaşi zi, a oficiat Taina Cununiei pentru tinerii Viorel şi Olivia Ioniţă din Dumbrăviţa Bârsei.

• **Luni, 22 septembrie.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Marţi, 23 septembrie.** A participat la şedinţa Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu. A avut program de audienţe.

• **Miercuri, 24 septembrie.** A participat la Academia Trupelor Terestre din Sibiu, la deschiderea întrunirii anuale a preoţilor militari din Patriarhia Română. Cu această ocazie a oficiat o slujbă de *Te-Deum* şi rostit o alocuţiune. În aceeaşi zi, a săvârşit la Cimitirul Eroilor din Poplaca (restaurat prin grija Prefecturii Sibiu), o slujbă de pomenire a eroilor căzuţi pe câmpul de luptă în timpul primului război mondial.

• **Joi, 25 septembrie.** A avut program de lucru la cabinet. În aceeaşi zi, în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" de la Facultatea de Teologie, a avut o întâlnire cu preoţii din Sibiu.

• **Vineri, 26 septembrie.** A primit la Facultatea de Teologie din Sibiu vizita unui grup de pastori evanghelici din Germania. La reşedinţa mitropolitană din Sibiu a primit vizita participanţilor la seminarul *Viitorul Educaţiei Teologice Ecumenice în Europa Centrală şi de Est*, organizată la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, de către Conferinţa Bisericilor Europene. În aceeaşi zi, a participat la festivitatea „Săptămâna Excelenţei în Educaţie şi Cercetare" organizată la Sala Thalia din Sibiu cu ocazia premierii elevilor olimpici naţionali şi a profesorilor îndrumători ai acestora din jud. Sibiu. Seara a participat la inaugurarea postului local „Realitatea Tv Sibiu", precum şi la Hotelul „Ramada", la recepţia oficială organizată cu prilejul aniversării a 15 ani de activitate a S.C. Atlassib.

• **Duminică, 28 septembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Bunavestire" din localitatea Recea, protopopiatul Făgăraş. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Cristian Tatu şi întru preot pe diaconul Mihai Pascu, pe seama parohiei Măieruş, protopopiatul Rupea. A oficiat slujba de sfinţire a picturii bisericii şi l-a hirotesit întru iconom stavrofor pe PC pr. paroh Cătălin Teulea.

• **Marţi, 30 septembrie.** A participat la festivităţile prilejuite de împlinirea unui an de la intronizarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL AL P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

– septembrie 2008 –

• **Luni, 1 septembrie.** A slujit Sfânta Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus şi a săvârşit slujba de Tedeum pentru deschiderea cursurilor de muzeografi.

• **Marţi, 2 septembrie.** A vizitat şantierul mânăstirii Sădinca.

• **Miercuri, 3 septembrie.** Lucrări de birou. Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului la Catedrala Mitropolitană.

• **Joi, 4 septembrie.** Lucrări de birou.

• **Vineri, 5 septembrie.** A slujit Sfânta Liturghie la capela mitropolitană, apoi a vizitat mănăstirile „Sfânta Treime" din Orlat, „Sfânta Treime" din Sibiel, „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe" de la Foltea, şi Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus.

• **Sâmbătă, 6 septembrie.** A săvârşit Vecernia la Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" din Făget-Boholţ.

• **Duminică, 7 septembrie.** A slujit dumnezeiasca Liturghie la Mânăstirea Făget-Boholţ. În cursul aceleiaşi zile a săvârşit Vecernia şi Litia la Mânăstirea Brâncoveanu.

• **Luni, 8 septembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie la Mediaş, biserica Gura Câmpului, iar seara a slujit Vecernia la Ighişul Vechi (protopopiatul Agnita). Apoi a participat la un concert de pricesne în cinstea Maicii Domnului.

• **Marţi, 9 septembrie.** A slujit alături de Î.P.S. Sa Dr. Laurenţiu Streza la sfinţirea bisericii Mânăstirii „Ioan Iacob Hozevitul" din localitatea Răşinari.

• **Miercuri, 10 septembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie la capela mitropolitană. Apoi au urmat lucrări de birou.

• **Joi, 11 septembrie.** A prezidat conferinţa preoţească din protopopiatul Agnita şi a vizitat Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" din Nocrich-Hârtibaci.

• **Vineri, 12 septembrie.** A slujit Sfânta Liturghie la capela mitropolitană. Apoi au urmat lucrări de birou.

• **Sâmbătă, 13 septembrie.** A săvârşit Vecernia şi Litia împreună cu P.S. Visarion Bălţat, episcopul Tulcii, la Catedrala mitropolitană.

• **Duminică, 14 septembrie.** A oficiat împreună cu Preasfinţitul Visarion Bălţat dumnezeiasca Liturghie şi slujba de sfinţire a bisericii Mănăstirii „Înălţarea Sfintei Cruci" de la Sădinca (comuna Şura Mică). În seara aceleiaşi zile au slujit împreună şi Vecernia cu Litie la Catedrala mitropolitană.

• **Luni, 15 septembrie.** Lucrări de birou.

• **Marţi, 16 septembrie.** A prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din protopopiatul Făgăraş.

• **Miercuri, 17septembrie.** A vizitat Episcopia Covasnei şi Harghitei, Mânăstirile Făgeţel şi Izvorul Mureşului.

• **Joi, 18 septembrie.** A participat la Sfânta Liturghie la biserica „Sfinţii Arhangheli" din Săcele şi a prezidat conferinţa preoţească din protopopiatul Săcele.

• **Vineri, 19 septembrie.** Lucrări de birou. Seara a slujit Vecernia şi Acatistul la Catedrala mitropolitană.

• **Sâmbătă, 20 septembrie.** A săvârşit Vecernia şi Litia la Catedrala mitropolitană.

• **Duminică, 21 septembrie.** A oficiat dumnezeiasca Liturghie la Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" Măgura (comuna Jina). În seara aceleiaşi zile a săvârşit Vecernia cu Litie la Catedrală.

• **Luni, 22 septembrie.** Lucrări de birou.

• **Marţi, 23 septembrie.** Lucrări de birou. Seara a slujit Vecernia cu Litie la Catedrala mitropolitană.

• **Miercuri, 24 septembrie.** Lucrări de birou.

• **Joi, 25 septembrie.** Lucrări de birou.

• **Sâmbătă, 27 septembrie.** A participat ca delegat al Mitropoliei Ardealului la Râmnicu Vâlcea la manifestările prilejuite de celebrarea ocrotitorului acestui oraş, Sfântul Ierarh martir Antim Ivireanul.

• **Duminică, 28 septembrie**. A slujit Sfânta Liturghie la biserica „Sfântul Nicolae" din Olteţ, protopopiatul Făgăraş.

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, ediţia a III-a, Iaşi, Editura Trinitas, 2008, 604 p. + 2 h. + ilustraţii color.

Aşteptat de mult, cel de al treilea volum din sinteza Părintelui Profesor Mircea Păcurariu a văzut acum lumina tiparului, tot la Editura Trinitas a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei. Volumul se deschide cu un frumos „Cuvânt înainte" al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, cu binecuvântarea căruia au apărut şi primele două volume. Autorul prezintă istoria Bisericii româneşti (inclusiv a celei unite cu Roma) de la 1821 până azi, fiecare capitol cu bibliografia aferentă. Lucrarea se încheie cu listele cronologice ale ierarhilor Bisericii noastre (inclusiv a celor uniţi) de la începuturile organizării bisericeşti la noi şi până azi (p. 483-528).

Spre deosebire de ediţiile anterioare, volumul prezintă, la sfârşit, şi o scurtă istorie a Bisericii române în date" (p. 529-557), deosebit de utilă pentru o informare rapidă cu privire la anumite evenimente din viaţa Bisericii. Ilustraţia color arată încă o dată înaltul nivel tehnic-editorial pe care l-a atins Editura Trinitas de la Iaşi; cele mai multe dintre ele n-au apărut în ediţiile anterioare (remarcăm, între ele, şi multe imagini cu biserici de dincolo de Prut).

Recomandăm acest volum tuturor iubitorilor trecutului nostru, în special preoţilor şi studenţilor teologi; se găseşte şi în Librăria noastră arhidiecezană din Sibiu.

Arhim. Timotei Aioanei, *Lumină din viaţa oamenilor*, Bucureşti, Editura Cuvântul Vieţii a Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei, 2008, 316 p.

Cartea Părintelui Timotei, azi exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureştilor, fost mulţi ani în aceeaşi slujire la Arhiepiscopia Iaşilor, prezintă în cartea sa peste 50 de medalioane închinate unor ierarhi, profesori de Teologie, stareţi de mănăstiri moldovene sau călugări cu viaţă aleasă, preoţi de mir şi călugăriţe.

Reţinem între aceştia pe răposatul patriarh Teoctist şi pe actualul patriarh Daniel, arhiepiscopul Hristodulos al Atenei, episcopii Visarion Bălţat de la Tulcea, Macarie Drăgoi de la Stockholm, Irineu Duvlea din Statele Unite, Ambrozie Paşcanu de la Slatina, Mihail Filimon din Australia, Părintele Profesor Mircea Păcurariu de la Sibiu, arhimandritul Partenie Apetrei de la catedrala mitropolitană din Iaşi, părintele Victorin Oanele de la Sihăstria, stareţul Benedict Sauciuc de la Neamţ, părintele Ioanichie Bălan, cunoscut prin lucrările sale despre monahismul românesc, părintele arhimandrit şi medic Irineu Cheorbeja de la Neamţ, stareţul Ciprian Zaharia, restauratorul Bistriţei şi al unor schituri din împrejurimi, părintele şi pictorul Sofian Boghiu, stareţa Nazaria Niţă de la Văratic, smeriţi călugări români de la Athos sau din mănăstiri moldovene şi atâţia alţii. Sunt portrete de oameni pe care autorul i-a cunoscut şi pe care îi prezintă cu dragoste fiască, dar şi cu un remarcabil talent literar. De aceea, recomandăm cartea, în speranţa că ea va constitui o lectură plăcută pentru toţi cei care iubesc pe slujitorii Domnului.

Bogdan Andriescu şi Voichiţa Bîţu, *Mitropoliţi ai Ardealului. Andrei Şaguna (1808-1873). Biobliografie*, Sibiu, 2008, 364 p.

Biblioteca Judeţeană Astra din Sibiu se asociază Mitropoliei Ardealului şi Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" în omagierea celui care a fost vrednicul de pomenire mitropolitul Andrei Şaguna, de la naşterea căruia se împlinesc două sute de ani. Cei doi autori prezintă nu mai puţin de 1750 de titluri de cărţi, studii, articole, reportaje consacrate marelui ierarh. Sunt prezentate nu numai monografii sau studii referitoare la mitropolitul Andrei, scrise de eminenţi oameni de cultură, precum Nicolae Popea, Ioan Lupaş, Gheorghe Tulbure, Teodor Bodogae, Keith Hitchins, Mircea Păcurariu, dar sunt menţionate şi articole mărunte din presă, în mod special din ziarul şagunian „Telegraful Român". Din aceste motive, felicităm pe cei doi autori şi aşteptăm cu interes şi biobibliografiile anunţate pentru mitropoliţii Ardealului Nicolae Bălan, Nicolae Colan şi Antonie Plămădeală.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Andrei Făgărăşanul – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 41-44

1 şi 15 noiembrie 2008

Prin Şaguna, aşezăm Sibiul acolo unde se cuvine

Rânduiala bisericească ne impune ca orice lucru de obşte pe care îl săvârşim, să-l începem în chip liturgic, prin rugăciune. Aşa am început şi Simpozionul UNESCO dedicat Mitropolitului Andrei Şaguna.

L-am preamărit pe Dumnezeu pentru că El ne-a rânduit ca noi să fim cei care ne bucurăm de roadele pe care nemuritorul ierarh ni le-a pregătit nouă. Apoi adăugăm mulţumirile noastre şi celor care s-au străduit în timpul acestui an de comemorare să îndrepte atenţia întregii ţări, a întregii spiritualităţi româneşti spre marea personalitate, pot chiar să spun spre cel mai mare dintre ierarhii noştri, care a fost Mitropolitul Andrei Şaguna.

Vreau să vă fac o mărturisire. În fiecare zi şi în fiecare moment când mă aflu în spaţiul în care a trăit, a gândit şi a lucrat Şaguna simt nu numai o mare sarcină care apasă pe umerii mei dar mă simt şi prea mic faţă de marea sa personalitate. Dar, în acelaşi timp simt şi un sentiment de mulţumire în faţa lui Dumnezeu că am ocazia, nu numai să mă bucur de ceea ce a lăsat Şaguna ci împreună cu toţi câţi ne bucurăm de valoroasa moştenire şaguniană să continuăm lucrarea sa extraordinară. Dacă Domnul director al Bibliotecii ASTRA a spus că Şaguna a fost un mit, eu vreau să spun că a fost un miracol, o minune, un om providenţial pe care ni l-a dat Dumnezeu şi dacă alţii au afirmat că a avut o minte cât o jumătate de ţară iar poeţii noştri l-au asemănat cu Mesia ardelenilor, eu vreau să spun că a fost un sfânt şi un mare protector al destinului nostru. În continuare vreau să vă fac o mărturisire. După ce se va încheia anul acesta de comemorare Şaguna, vom pregăti ceea ce de mult se aştepta : canonizarea lui. Avem atâtea argumente, nu numai suficiente ci mai mult decât îndestulătoare. Biserica nu canonizează personalităţi pe care le alege în mod arbitrar. Ea urmează o rânduială bine stabilită. Constată întâi de toate existenţa în popor a unei cinstiri deosebite, a unui adevărat cult. Şi dacă am pleca numai de la imnul pe care l-aţi ascultat la început, care este atât de profund, atât de mişcător, şi care se încheie cu concluzia aceasta: „Da, Andrei, tu n-ai murit", am putea reţine că mitropolitul Andrei este viu, cu sfinţii şi cu dreptii în ceruri, dar este viu şi în sufletele noastre, peste care revarsă dragostea sa părintească şi mijloceşte necontenit la tronul ceresc îndurarea lui Dumnezeu faţă de noi şi faţă de Mitropolia pe care a păstorit-o.

Să ne ajute Dumnezeu să putem îndeplini şi lucrarea aceasta, de mare răspundere morală pentru că atunci cu adevărat aşezăm Sibiul acolo unde se cuvine să fie.

Ne-am bucurat şi anul trecut de cinstea care a fost oferită oraşului nostru de a fi găzduit a III-a Adunare Ecumenică Europeană. Anul acesta ne-am bucurat de un nou eveniment: de şansa de a-l comemora de această dată pe Şaguna. Să ne ajute Dumnezeu ca la anul să ne bucurăm de îndeplinirea actului solemn al canonizării.

Pentru că îl avem aici pe Domnul Sergiu Nistor, care a fost mandatat cu răspunderea aceasta de a propune includerea pe lista comemorărilor UNESCO şi a acestei mari personalităţi, care a fost Şaguna, doresc să-i mulţumesc şi să arăt că este o cinste şi pentru UNESCO dar este o cinste în egală măsură şi pentru noi pentru ceea ce am înfăptuit.

Vă mulţumim tuturor celor care aţi contribuit într-un fel sau altul la comemorarea anului Şaguna. Ne bucurăm cu toţii de roadele muncii Dvs., a activităţii Dvs., de la „Revista Transilvania" care i-a dedicat un număr special lui Şaguna şi până la atâtea şi atâtea lucrări editate, în legătură cu personalitatea sa. Vom continua şi celelalte manifestări şi îi vom aduce cinstire acestui om mare care n-a fost numai al Bisericii, ci şi al neamului nostru. Aşa preconizăm ca şi în ajunul sărbătorii Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, să organizăm la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", un alt simpozion, care să încununeze toate manifestările de până acum, iar în Duminica de după Sfântul Andrei să oficiem, la Răşinari, în biserica din vecinătatea mausoleului, Sfânta Liturghie şi parastas de pomenire pentru părintele nostru Andrei nemuritorul. El a rămas în istorie şi va rămâne între marile personalităţi iar dacă Dumnezeu ne va ajuta îl vom aşeza acolo unde îi este locul, pe care şi l-a dobândit prin sfinţenia unei vieţi curate şi jertfelnice. Nădăjduim ca alături de Sf. Andrei, apostolul întâi chemat, să-l pomenim şi pe apostolul ardelenilor şi nu numai al lor, ci al întregii naţiuni române.

[Cuvânt rostit la Simpozionul UNESCO, dedicat Mitropolitului Andrei Şaguna.]

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

SIMPOZION UNESCO
„Andrei Şaguna – 200 de ani de la naştere"

Comisia Naţională a României pentru UNESCO a propus înscrierea în calendarul aniversărilor acestui for internaţional pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură, pentru anul 2008, numele a trei personalităţi româneşti, între care şi al mitropolitului Andrei Şaguna, la împlinirea a două sute de ani de la naştere (ceilalţi doi români sunt: Spătarul Nicolae Milescu – 300 de ani de la mutarea în veşnicie şi fizicianul Şerban Ţiţeica – 100 de ani de la naştere).

Decizia de a-l comemora pe Şaguna pune în lumină nu doar meritele deosebite pe plan local şi naţional ale acestui vrednic ierarh din Transilvania ci şi statutul său de eminentă personalitate de anvergură europeană, din secolul al XIX-lea.

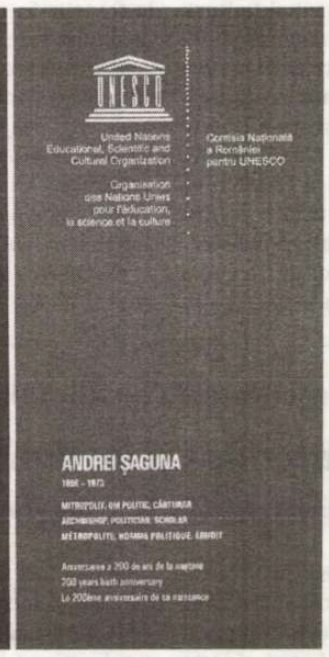
UNESCO
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture
Comisia Naţională a României pentru UNESCO
ANDREI ŞAGUNA

Întru memoria acestui jertfelnic slujitor bisericesc s-a organizat, la Sibiu, de către Comisia UNESCO, un simpozion în sediul nou al Bibliotecii judeţene ASTRA, în ziua de 30 octombrie 2008, cu începere de la ora 13^{00}.

Au participat: Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, Însoţit de P.S. Andrei Făgărăşanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, de profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" şi consilieri de la Centrul mitropolitan; Dl conf. dr. Sergiu Nistor, secretarul general al CNR pentru UNESCO; Dl Adrian Iorgulescu, ministrul Culturii şi Cultelor; Dl Ilie Mitea, prefectul judeţului Sibiu; Dl Martin Bottesch, preşedintele Consiliului Judeţean Sibiu; reprezentanţi ai Primăriei Municipiului Sibiu, ai Universităţii „Lucian Blaga", ai altor instituţii de cultură, ai presei şi un numeros public.

Corala restrânsă a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", sub bagheta lectorului univ. dr. Sorin Dobre, a executat imnul „La mormântul lui Şaguna", alcătuit de către profesorul de cântare al Academiei Teologice, Dimitrie Cunţan.

Un cuvânt de bun venit a adresat participanţilor Dl Onuc Nemeş Vintilă, directorul Bibliotecii judeţene „ASTRA", care l-a definit pe mitropolitul Andrei Şaguna ca pe un bărbat providenţial pentru păstoriţii săi, românii ortodocşi de pe aceste plaiuri ale Transilvaniei. „Fără de Şaguna, a subliniat vorbitorul, am fi fost cu siguranţă mult mai săraci...El a pornit de la credinţa că nimic nu se poate face fără oameni jertfelnici (şi Şaguna a fost un astfel de om, n.n.), dar ca ceva să rămână durabil era nevoie şi de instituţii, adică de un cadru în care oamenii să-şi poată înfăptui năzuinţele şi concretiza demersurile." Şaguna a creat şi instituţii bisericeşti prima dată, dar şi-a adus contribuţia, alături de alţi vrednici bărbaţi ai Transilvaniei, şi la întemeierea unor instituţii de cultură cu caracter naţional. Una dintre aceste instituţii este „Asociaţiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român" (ASTRA). Întrucât, Biblioteca ASTRA funcţionează dintru început în clădirea Muzeului ASTRA, conducerea acestei Biblioteci a alcătuit o scrisoare „In Memoriam – Andrei Şaguna", pe care a înmânat-o întâistătătorului de acum al Mitropoliei, Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, pentru a o păstra în fondul de documente Şaguna.

În continuare a luat cuvântul Dl Sergiu Nistor, secretarul general al CNR UNESCO, care de asemenea a ţinut să evidenţieze buna inspiraţie de a se fi programat ca loc pentru Simpozionul Şaguna tocmai Biblioteca ASTRA, care fiinţează şi prin harul ctitoricesc al marelui mitropolit, dar se află şi amplasată pe strada Mitropoliei, în imediata vecinătate a sediului Instituţiei eclesiale reînfiinţată tot de Şaguna. Cum în 2011 „ASTRA" va aniversa 150 de ani de la înfiinţare, vorbitorul a cerut agrementul participanţilor la simpozion ca, în calitatea ce o are în Comisia Naţională a României pentru UNESCO, să propună, la timpul potrivit, ca şi comemorarea acelui eveniment cultural al ASTREI să fie înscris în lista de comemorări pe 2011 a UNESCO.

„Andrei Şaguna, a subliniat în continuare, vorbitorul, ne arată, prin exemplul său, că nimic nu este mai înălţător decât a lucra pentru neamul în care ai odrăslit şi a cărui înălţare o doreşti. Sibiul este oraşul în care două mari personalităţi au fost înnobilate cu titlul de baroni, în secolul al XIX-lea. Primul a fost Samuel Bruckenthal, iar al doilea Andrei Şaguna. Amândoi aceşti iluştri bărbaţi au lăsat moşteniri de mare valoare comunităţilor de români şi saşi, care au găsit calea bunei înţelegeri şi au ştiut a preţui moştenirea culturală de la cei doi înaintaşi.

În continuare a luat cuvântul Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, al optulea succesor în scaunul mitropolitan după Şaguna.

(continuare în p. 2)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Adrian IORGULESCU, Ministrul Culturii şi Cultelor
Cuvânt rostit la Simpozionul UNESCO, dedicat Mitropolitului Andrei Şaguna

Şaguna, un mare ierarh dar şi om politic de înalt prestigiu

Am participat în calitate de organizator, împreună cu Comisia Naţională UNESCO la realizarea acestui eveniment şi chiar în această calitate de co-organizator mă găsesc azi aici. Dar nu numai în această calitate şi în aceea de Ministru al Culturii sunt printre Dumneavoastră ci şi ca prieten apropiat al sibienilor.

Am ascultat expunerile unor persoane atât de bine pregătite în ce priveşte biografia şi opera lui Şaguna. În intervenţia mea aş prelua ştafeta de la dl. Prefect, tocmai eu reprezentantul Guvernului României şi aş confirma că într-adevăr în misiunea lui Şaguna s-au concentrat foarte multe responsabilităţi pe care el le-a onorat ca un adevărat ministru. Domnul prefect spunea că Şaguna a fost un ministru al Învăţământului dar şi un ministru al Culturii şi un ministru al Cultelor . Eu aş continua spunând că a fost şi un ministru al Administraţiei publice. A fost apoi cu siguranţă şi un mare diplomat, deci şi un ministru de Externe, cum am spune astăzi, dar a fost şi un ministru al Finanţelor pentru că s-a ocupat de finanţele Bisericii şi nu numai, a fost şi un ministru al Sistemului Protecţiei Sociale, câtă vreme a înfiinţat o serie de instituţii de ajutorare nu numai a creştinilor ortodocşi. Iată deci *omul-guvern* la timpul respectiv, omul care avea misiunea nu doar de a sluji Biserica, ci şi de a face politică pentru semenii săi şi vreau să precizez că n-a fost un diletant ci un om politic de mare prestigiu. Epoca sa socotită emblematică pentru Biserică şi societatea românească pe care le-a reprezentat. Şi am să vă spun un lucru: am în mintea mea această completare de ministeriat. Unii dintre Dvs., şi mai ales cei de la etaj, sunt foarte tineri, ba chiar copii care poate nu ştiu că ministru înseamnă slujitor, servitor. Asta este un ministru. Cel care serveşte şi slujeşte naţia, care slujeşte pe concetăţenii săi. V-o spune astăzi un ministru al unui guvern trecător, dat fiind faptul că ne aflăm la sfârşitul mandatului, dar când spun aceasta mă gândesc la acel ministru al miniştrilor de neuitat care a fost, pentru conştiinţele noastre, Eminenţa Sa, din toate punctele de vedere, Andrei Şaguna. Lui să-i aducem omagiul nostru, să-i păstrăm îndatoritoarea noastră recunoştinţă.

SIMPOZIONUL UNESCO
Cuvântări şi mesaje

Ilie MITEA, Prefectul Judeţului Sibiu

Un guvern într-un suflet, într-o minte şi într-un trup

Dragi tineri, să-mi fie îngăduit să mă adresez cu această formulă pentru că nu mi-a fost dat de când sunt prefect să întâlnesc într-o sală atâţia tineri ca la această comemorare. Pentru aceasta doresc să vă aduc mulţumiri.

Vreau să vă spun că eu am fost tot timpul impresionat făcând o paralelă între ce înseamnă astăzi un guvern şi ce a însemnat în vremurile sale mitropolitul Şaguna. Din punctul meu de vedere, Şaguna este singurul om din România care într-un suflet, într-un trup şi într-o minte a concentrat toate funcţiile unui guvern, un guvern pentru neam în slujba căruia şi-a pus toată viaţa sa. Deşi a studiat la catolici, a ajuns să organizeze viaţa românilor într-o singură Biserică, cea Ortodoxă.

El a fost un adevărat ministru al Culturii pentru că a înfiinţat şi a fost primul preşedinte al ASTREI, a tipărit foarte multe cărţi pentru români. Şaguna a fost şi un ministru al Învăţământului prin cele 800 de şcoli înfiinţate sau organizate pentru românii transilvăneni. A fost şi un ministru destoinic al Economiei, pentru că a găsit resurse financiare pentru români, acolo unde ei au trebuit să construiască ceva. A ştiut să strângă fonduri pentru români ca să se poată dezvolta şi să-şi apere religia şi cultura. Şaguna a fost, pot să spun, şi ministru al Sănătăţii pentru că prin tot ceea ce a înfăptuit ne-a învăţat să fim curaţi sufleteşte în primul rând, dar şi sănătoşi trupeşte şi să ne iubim şi să ne respectăm valorile. Şaguna şi-a ales Sibiul, cred eu, pentru că mai este o vorbă pe care I.P.S. Sa de multe ori o foloseşte şi anume „ nimic nu este întâmplător, ci totul este providenţial". Şaguna a venit aici, într-un mediu în care românii erau majoritari dar nu şi egali, a găsit priceperea de a cultiva dialogul, pe care de multe ori astăzi şi în multe locuri nu-l mai găsim. El a reînfiinţat Mitropolia, a cumpărat o tipografie, a întemeiat un ziar, a sprijinit înfiinţarea ASTREI şi a avut încă atâtea şi atâtea realizări pe care şi astăzi noi le folosim în folosul Ortodoxiei, în folosul neamului românesc.

Prin urmare, nu vreau să mă lungesc, pentru că sunt convins că şi cei care vor vorbi după mine vor avea mult mai multe lucruri de spus despre activitatea lui Şaguna, dar niciodată şi repet acest lucru, mie nu mi s-a întâmplat să-mi pot imagina existenţa unui guvern într-un suflet, într-o minte şi într-un trup.

Dumnezeu să-l odihnească pentru că s-a ostenit să creeze numai lucruri bune pentru noi.

Martin BOTTESCH, Preşedintele Consiliului Judeţean Sibiu

O personalitate puternică şi un diplomat desăvârşit – 200 de ani de la naşterea lui Andrei Şaguna

Pare îndreptăţită întrebarea: prin ce ne poate impresiona astăzi un om care s-a născut cu 200 de ani în urmă? Cine citeşte monografia „Andrei Şaguna" a lui Ioan Lupaş găseşte uşor răspunsul pentru că cel care a devenit la jumătatea secolului al 19-lea episcop, pe urmă mitropolit al Ardealului, a fost o personalitate puternică, un diplomat desăvârşit, un ctitor de şcoală şi biserică, un om de ştiinţă şi publicist, dar mai ales un conducător politic. În vremurile tulburi ale Revoluţiei de la 1848, Şaguna a ştiut să urmeze o cale pe care românii din Ardeal o puteau continua şi în deceniul următor al absolutismului, apoi în perioada dualismului austro-ungar şi pe care o considerăm justă şi în ziua de astăzi.

Şaguna i-a impresionat şi pe contemporanii săi, nu doar pe conaţionalii săi români, ci pe toţi cu care a intrat în contact, printre care pe mulţi oameni politici până însuşi pe împărat, care l-a apreciat şi i-a conferit titlul de baron. Şaguna a fost un om care a ştiut să acţioneze concret şi local, dar ale cărui scopuri erau generale şi înalte, vizau ridicarea stării sociale şi culturale a tuturor românilor din monarhie, recunoaşterea lor ca naţiune, deci crearea unui cadru politic şi juridic care să asigure românilor o existenţă cu posibilităţi de care se bucurau alte popoare din statul multi-etnic care era Austria.

Luptător din fire, Şaguna a impus respect şi adversarilor săi. Scopul său nobil nu putea fi contestat. Necesitatea acordării de drepturi egale tuturor cetăţenilor era, la mai bine de jumătate de veac după Revoluţia Franceză, şi în Ardeal recunoscută din ce în ce mai mult, iar privilegiile pe care unele grupuri reuşiseră parţial să le păstreze din secolele trecute, trebuiau să dispară. Ce a reuşit Şaguna să facă pentru români în acea perioadă îl situează astăzi, şi îl va situa şi în viitor, printre cele mai marcante personalităţi ale Ardealului.

PRIMĂRIA Municipiului Sibiu

Un erudit prelat şi un valoros om de cultură

Pentru Sibiu Andrei Şaguna a fost una din personalităţile marcante ale veacului al XIX-lea. Viaţa religioasă, culturală, politică şi învăţământul sibian ar fi evoluat probabil cu totul diferit fără contribuţia eruditului prelat.

Este de notorietate faptul că lui i se datorează reînfiinţarea Mitropoliei Transilvaniei la Sibiu, fiind primul mitropolit şi arhiepiscop al Sibiului, începând din 1864 până în 1873, când se stinge din viaţă. Prin reînfiinţarea Mitropoliei, importanţa Sibiului capătă o nouă valenţă. Tot pe tărâm religios, trebuie amintit că principiile fundamentale după care s-a condus Biserica Ortodoxă Română din Transilvania în vremea sa au stat la baza Statutului de organizare a întregii Biserici Ortodoxe Române de mai târziu.

În domeniul culturii şi al învăţământului, se poate spune că Andrei Şaguna a organizat învăţământul elementar şi mediu ortodox din Transilvania. În timpul păstoririi sale s-au înfiinţat numeroase şcoli de toate gradele şi la Sibiu şi au fost tipărite zeci de manuale şcolare, unele dintre ele fiind chiar opera sa. A trimis mulţi tineri la studii de specializare în Austria şi Germania. A avut un rol de seamă în întemeierea unor instituţii importante pentru comunitatea sibiană şi nu numai pentru ea, punând bazele Asociaţiei ASTRA şi „Telegrafului Român", instituţii care s-au perpetuat până în prezent.

În domeniul politic, a îndeplinit un rol important în Revoluţia din 1848, prezentând mai multe memorii împăratului, cu doleanţele naţiunii române. După 1860 a fost membru în Senatul Imperial.

Tenacitatea sa l-a făcut să reuşească în aproape tot ce şi-a propus să facă, astfel încât, după atâta vreme posteritatea îl evocă şi îi mulţumeşte pentru contribuţia adusă, pentru ceea ce a transmis cu adevărat valoros pentru generaţiile de astăzi.

SESIUNE OMAGIALĂ A ACADEMIEI ROMÂNE

Liturghierul lui Macarie şi *Biblia de la Bucureşti* la Academia Română

În ziua de 10 noiembrie 2008, când se împlineau 500 de ani de la apariţia *Liturghierului* lui Macarie, dar şi 320 de ani de la apariţia *Bibliei* lui Şerban Cantacuzino, a avut loc o sesiune de comunicări ştiinţifice în aula Academiei Române, organizată de „secţiunea filologică" a Academiei. Sesiunea a fost deschisă de Dl Acad. Dan Berindei, vicepreşedintele înaltului for cultural al ţării. Au prezentat referate: Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, membru de onoare al Academiei Române, care a pus în lumină importanţa Liturghiei în viaţa poporului român; Înaltpreasfinţitul Mitropolit Nifon al Târgovişte, care a vorbit despre rolul oraşului său de reşedinţă în istoria culturii româneşti; Dl Acad. Eugen Simion, care a evidenţiat rolul vechilor tipărituri bisericeşti în cultura naţională; Dl Acad. Răzvan Theodorescu, care a prezentat contextul politic-istoric în care şi-a desfăşurat activitatea ieromonahul Macarie; Pr. Prof. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei, cu un referat despre ediţiile româneşti ale Liturghierului; Dl. Gabriel Ştrempel, membru de onoare al Academiei, cu un referat despre politica culturală a lui Constantin Brâncoveanu şi Antim Ivireanul; Acad. George Mihăilă, reputat slavist, care s-a ocupat de „epilogurile" tipăriturilor macariene.

Sesiunea omagială a continuat cu alte referate, pe secţii, prezentate de profesori universitari şi cercetători de la diferite Institute ale Academiei Române.

Notăm că în dimineaţa aceleiaşi zile s-a inaugurat, în clădirea nouă a Academiei Române, o foarte reuşită expoziţie de carte veche românească, organizată de cercetători din cadrul Bibliotecii Academiei Române.

Participant

SIMPOZION UNESCO
„Andrei Şaguna – 200 de ani de la naştere"

(urmare din p. 1)

Dl Ilie Mitea, prefectul Judeţului Sibiu, a stăruit, în cuvântul rostit, asupra activităţii multilaterale a mitropolitului Andrei Şaguna, precizând că nu a fost domeniu în care el să nu-şi fi adus o contribuţie hotărâtoare.

Din partea Consiliului Judeţean Sibiu a vorbit preşedintele Martin Bottesch, a cărui intervenţie o publicăm de asemenea.

O amplă sinteză a vieţii şi activităţii mitropolitului Andrei Şaguna a fost făcută de către acad. pr. prof. dr. Mircea Păcurariu. Am putea considera această expunere drept nucleul în jurul căruia s-au grupat toate celelalte intervenţii, care au fost mai mult cuvântări de salut,

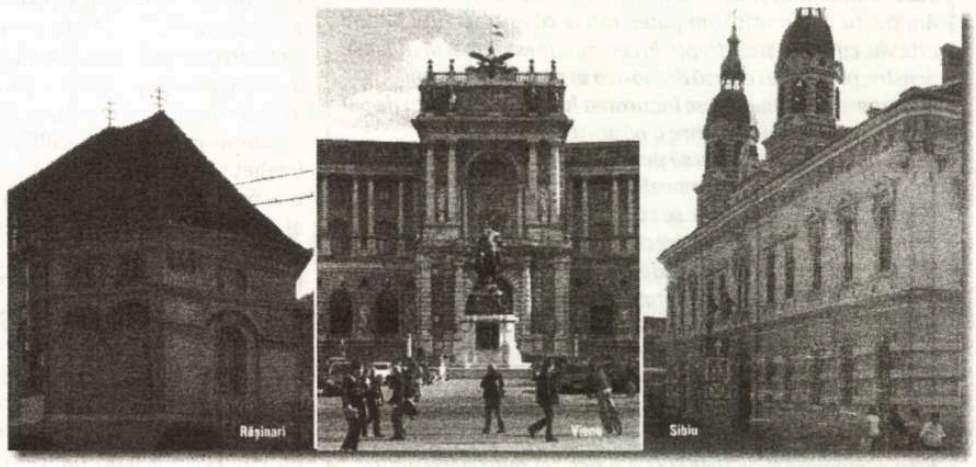

cum au fost desemnate în programul manifestării din data de 30 octombrie 2008.

În final s-a adresat asistenţei Dl. Adrian Iorgulescu, ministrul Culturii şi Cultelor, care a arătat că evenimentul comemorării lui Şaguna, orânduit să se deruleze pe toată durata unui an (2008), se află în succesiunea imediată a unui alt eveniment de o importanţă cu totul aparte, ce s-a derulat tot la Sibiu, şi anume cel aflat sub genericul „Sibiu – capitală culturală europeană". Domnia Sa a precizat că participă la acest simpozion nu ca un simplu invitat ci ca şi co-organizator, întrucât decizia comemorării lui Şaguna şi de către UNESCO, a fost adoptată împreună de Comisia Naţională pentru UNESCO şi Ministerul Culturii şi Cultelor.

În continuarea simpozionului UNESCO şi în prezenţa aceleiaşi asistenţe a avut loc lansarea nr. 9-10/2008 al Revistei „TRANSILVANIA", număr dedicat în întregime comemorării mitropolitului Andrei Şaguna. Această revistă a apărut în ianuarie 1868, deci în urmă cu mai bine de 140 de ani, ca publicaţie a ASTREI, asociaţie care a militat pentru cultivarea limbii române şi promovarea culturii poporului român. Şaguna a fost primul preşedinte al ASTREI şi cu siguranţă că a sprijinit înfiinţarea acestei publicaţii.

Numărul recent de care am amintit are 152 de pagini şi cuprinde contribuţiile a 26 de personalităţi ale culturii şi învăţământului din toată ţara. Este tipărit pe hârtie cretată şi cu o ilustraţie foarte bogată. Prezentarea numărului a fost făcută de către Dl conf. univ. Corvin Lupu, preşedintele colegiului redacţional al revistei „Transilvania".

Întrunirea de la Biblioteca ASTRA din 30.10.2008, a reprezentat preludiul unei alte acţiuni care a avut loc a doua zi, la Sibiu şi în alte locuri unde numele lui Şaguna a rămas adânc imprimat în conştiinţa oamenilor. Astfel, în 31 octombrie, la ora 10.00, a fost dezvelită o placă comemorativă fixată pe faţada reşedinţei mitropolitane din Sibiu, din partea Comisiei Naţionale UNESCO.

La ceremonie au luat parte reprezentanţii autorităţilor, prezenţi şi la simpozion. În plus, a participat şi primarul municipiului, Dl Klaus Johannis. Î.P.S. a citit rugăciunea de sfinţire a plăcii şi a stropit-o cu agheasmă. Sibienii aflaţi în zonă s-au oprit şi au asistat în reculegere la solemnitate.

Acelaşi ceremonial s-a derulat apoi şi la Răşinari, unde a fost dezvelită o placă identică, fixată pe faţada mausoleului mitropolitului Andrei Şaguna. Pe lângă secretarul general al Comisiei Naţionale pentru UNESCO, Dl Sergiu Nistor şi alţi demnitari dintre cei prezenţi la Sibiu, au luat parte şi reprezentanţii autorităţilor locale, ai unităţilor şcolare din comună şi mulţi credincioşi. Preoţii Parohi ai Răşinariului au oficiat slujba consacrării.

În sfârşit, după Răşinari, ceremonialul s-a repetat şi la Sălişte, unde a fost dezvelită o altă placă pe faţada clădirii Protopopiatului, cu o participare tot atât de importantă.

Astfel, Comisia Naţională UNESCO pentru România şi-a dus la îndeplinire decizia de omagiere a personalităţii celui care a slujit cu dăruire Biserica şi neamul.

„Cât de minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi”

Moaştele Sfântului Mare Mucenic Gheorghe aduse spre închinare la Sibiu

Cinstirea Sfintelor Moaşte îşi găseşte un temei adânc în învăţătura de credinţă a Bisericii Ortodoxe. Actul de cinstire a rămăşiţelor pământeşti ale sfinţilor apare în deceniile veacului apostolic şi rămâne o prezenţă permanentă în Biserică, constituind, alături de sfintele icoane, de imnografia liturgică, repere fundamentale ale credinţei noastre ortodoxe.

Mai ales după încetarea persecuţiilor, relicvele sfinţilor au fost căutate, dezgropate, duse cu veneraţie, mai cu seamă în metropole bisericeşti şi reşedinţe episcopale. Tot în această vreme, întrucât de timpuriu bisericile se zideau mai ales pe mormintele martirilor, se împărţeau Sfinte Moaşte la toate

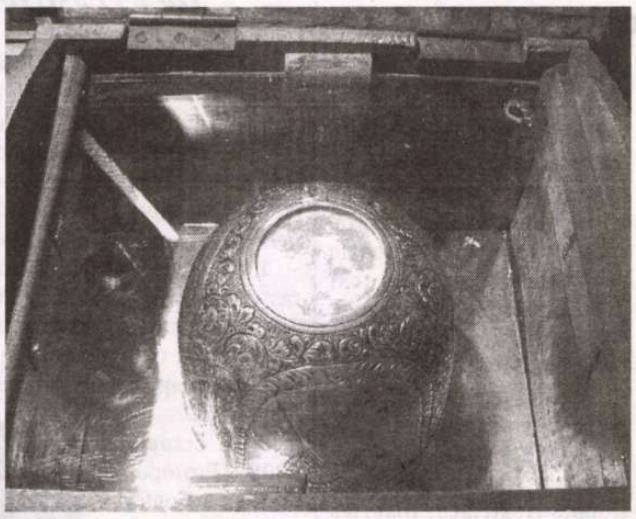

Cum poate să facă minuni un corp? Cum dar, prin ei, demonii sunt puşi pe fugă, bolile sunt alungate, bolnavii se vindecă, orbii văd, leproşii se curăţă, ispitele şi supărările se risipesc şi se pogoară toată darea cea bună de la Tatăl luminilor? Cât de mult trebuie să te osteneşti ca să găseşti un sprijinitor care să te prezinte împăratului cel muritor şi să pună pe lângă el cuvânt pentru tine? Dar nu trebuie cinstiţi oare apărătorii întregului neam omenesc, apărătorii care se roagă lui Dumnezeu pentru noi?

în Sibiu, Sf. Moaşte ale Sfântului au fost întâmpinate cu onoruri militare şi depuse spre închinare la Capela Academiei Trupelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, oferindu-se astfel posibilitatea studenţilor, cadrelor militare din Garnizoana Sibiu şi familiilor acestora de a-şi cinsti aşa cum se cuvine sfântul ocrotitor. Seara, în cadrul unei procesiuni oficiale, formate din preoţii din Sibiu şi Garda de Onoare a Academiei, racla cu Sf. Moaşte ale Sf. Gheorghe a fost adusă la Catedrala Mitropolitană, unde au fost întâmpinate cu bucurie şi emoţie de către Î.P.S. Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, şi PS Andrei Făgărăşanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, însoţiţi de un mare sobor de preoţi, diaconi şi credincioşi.

bisericile spre a fi zidite în altarele lor. Cultul sfinţilor se naşte aproape indisolubil legat de cultul şi cinstirea Sfintelor Moaşte. Pentru conştiinţa creştină primară, ziua în care martirii primeau cununa muceniciei era socotită drept zi de naştere în Împărăţia lui Dumnezeu, fiind cinstită şi serbată la locul unde erau îngropate sfintele moaşte. În epoca apostolică, nu numai trupul, ci şi hainele şi obiectele pe care le foloseau Sfinţii Apostoli erau cinstite şi mulţi bolnavi se tămăduiau numai la trecerea peste ei a umbrei trupului Sfinţilor Apostoli. Motivul

Da, trebuie să-i cinstim, ridicând biserici în numele lor, aducând roade, prăznuind pomenirea lor... Prin cele care Dumnezeu este cinstit, prin acelea se vor bucura şi slujitorii Lui; de acelea de care Dumnezeu Se mânie, de acelea se vor mânia şi ostaşii Lui”. (Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Bucureşti, 1938, p. 278).

S-a săvârşit slujba Vecerniei cu litie, iar în cuvântul de învăţătură, Î.P.S. Laurenţiu a arătat măreţia şi frumuseţea sfinţeniei Sf. Mare Mucenic Gheorghe, dar şi semnificaţia deosebită a cinstirii Sf. Moaşte, pentru noi, creştinii de astăzi.

Catedrala mitropolitană a fost deschisă continuu pe parcursul celor 4 zile, în care Sf. Moaşte au fost păstrate alături de cele ale Sf. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir, şi ale Sf. Martiri de la Niculiţel, în Catedrala din Sibiu. Peste 15.000 de credincioşi din Sibiu, dar şi din alte părţi ale ţării, s-au închinat cu evlavie

pentru care Biserica cinsteşte Sfintele Moaşte nu este numai unul de ordin comemorativ, în amintirea martirilor sau a celorlalţi sfinţi ai Bisericii, ci pentru că acestea s-au împărtăşit de slava şi puterea dumnezeiască, fiind cu adevărat sfinţite şi purtătoare de har. Proslăvind sfintele moaşte pentru puterea

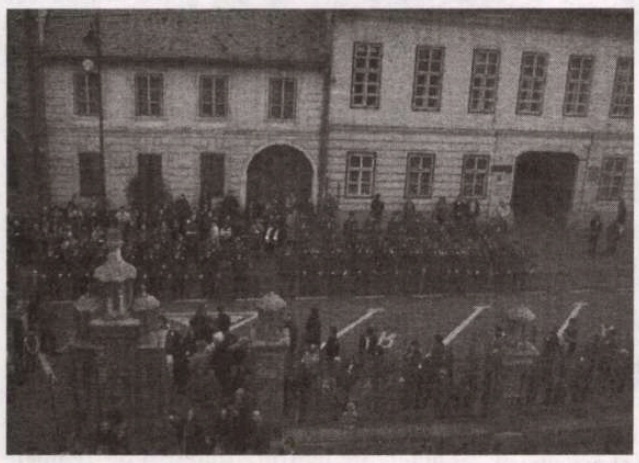

Prin purtarea de grijă a Preasfintei Treimi, la iniţiativa Î.P.S. Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului şi cu binecuvântarea Î.P.S. Bartolomeu, Mitropolitul Megarei şi Salaminei (Grecia), au fost aduse la Sibiu, timp de o săptămână (30 octombrie – 5 noiembrie), Sf. Moaşte ale Sf. Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruinţă. Delegaţia elenă care a adus Sf. Moaşte a fost formată din părintele Cornel Erneanu, paroh la Biserica „Sf. Gheorghe” din Nea Perasmos, arhimandritul Scurtas Nectarie şi Multos Gheorghios de la Mitropolia Megarei şi Salaminei.

Sf. Mucenic Gheorghe este patronul spiritual al Armatei elene, dar şi al Forţelor Terestre Române, şi din acest motiv, la sosirea

Sf. Moaşte, încrezători că binecuvântarea şi ajutorul Sf. Mucenic Gheorghe se va revărsa cu prisosinţă peste viaţa lor, aducându-le mult spor în tot lucrul cel bun.

Duminică, 2 noiembrie, după slujba Vecerniei, oficiată în prezenţa ÎPS Laurenţiu de către PS Andrei Făgărăşanul şi un

minunată ce le-a fost dată de Dumnezeu, creştinul ortodox cinsteşte însăşi puterea şi lucrarea lui Dumnezeu din ele. Referitor la cinstirea deosebită a Sf. Moaşte, Sfântul Ioan Damaschinul ne învaţă că: *„Stăpânul Hristos ne-a dat ca izvoare mântuitoare moaştele sfinţilor, care izvorăsc, în multe chipuri, faceri de bine şi dau la iveală mir cu bun miros. Nimeni să nu fie necredincios! Dacă prin voinţa Lui Dumnezeu a izvorât în pustie apă din piatră tare şi din falca măgarului apă pentru Samson căruia îi era sete, este de necrezut ca să izvorască mir binemirositor din moaştele mucenicilor? Cu niciun chip pentru cei care cunosc puterea lui Dumnezeu şi cinstea pe care o au sfinţii de la Dumnezeu. În Legea Veche, era socotit necurat tot cel care se atingea de un mort, dar nu erau socotiţi necuraţi înşişi morţii. După ce însăşi viaţa şi cauza vieţii a fost socotită între morţi, nu mai numim morţi pe cei care au adormit întru nădejdea învierii şi cu credinţă în El.*

mare sobor de preoţi şi diaconi, a avut loc procesiunea oficială de ducere a Sf. Moaşte de la Catedrală la Biserica „Sf. Evanghelist Luca”, unul dintre cele mai vechi locaşuri de cult din Sibiu. La procesiune au participat şi Garda de Onoare a Academiei Trupelor Terestre „Nicolae Bălceascu”, Detaşamentul cu torţe, precum şi mii de credincioşi. La Biserica „Sf. Evanghelist Luca”, Sf. Moaşte au fost depuse spre închinarea credincioşilor din această parte a oraşului şi au rămas până miercuri, 5 noiembrie, când delegaţia elenă s-a întors acasă.

Aducem mulţumire şi preaslăvire lui Dumnezeu pentru darul nepreţuit al Sf. Moaşte ale Sf. Mc. Gheorghe, pe care l-a dăruit credincioşilor sibieni spre hrana şi bucuria lor duhovnicească.

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

2008 – ANUL ANDREI ŞAGUNA

Comisia UNESCO pentru AUSTRIA şi Comisia Naţională Română UNESCO – Manifestare comemorativă Şaguna

Sub egida Comisiei UNESCO Austria şi a Comisiei Naţionale Române UNESCO, Ambasada României din Viena a organizat în ziua de 16 octombrie 2008 o manifestare comemorativă cu ocazia celebrării a 200 de ani de la naşterea mitropolitului Andrei Şaguna.

În cadrul acestei manifestări a fost dezvelită o placă UNESCO *Andrei Şaguna*, la Biserica Română Ortodoxă din Viena, în prezenţa secretarului general al Comisiei Naţionale Române UNESCO, domnul conf. dr. arh. Sergiu Nistor.

Apoi, la sediul Ambasadei României a urmat o conferinţă despre personalitatea mitropolitului Şaguna, susţinută de conf. dr. Paul Brusanowski de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. A fost accentuat rolul mitropolitului Andrei baron de Şaguna în revigorarea vieţii culturale şi religioase a românilor ortodocşi din Transilvania şi Ungaria, precum şi în apărarea drepturilor naţionale ale acestora, prin legăturile strânse cu împăratul Francisc Iosif I şi Casa Imperială de la Viena. Conferinţa a fost urmată de o dezbatere pe tema „Andrei Şaguna – om al bisericii, diplomat şi om de cultură", cu conf. dr. Paul Brusanowski, dr. Johann Schneider şi prof. dr. Michael Metzeltin.

Tot cu această ocazie a fost prezentată şi o expoziţie cu documente legate de viaţa mitropolitului, din fondul de carte al Bibliotecii Naţionale Austriece. Expoziţia a fost prezentată de părintele dr. Nicolae Dura, preotul Parohiei Ortodoxe Române din Viena.

Manifestarea s-a bucurat de susţinerea celor două comisii UNESCO din România şi Austria, de Biblioteca Naţională Austriacă, Biserica Ortodoxă Română din Viena, Austrom şi Institutul Cultural Român. În public s-au aflat personalităţi din mediile diplomatice, academice, religioase şi economice ale Austriei şi României.

Andrei Şaguna – în amintiri personale

Uriaşă personalitate a vieţii bisericeşti a secolului al XIX-lea, mitropolitul Andrei Şaguna rămâne una dintre cele mai suave icoane ale neamului nostru românesc.

Cu chipul său de patriarh biblic desprins parcă din frescele vechii biserici episcopale din Răşinari unde a slujit de atâtea ori, Andrei baron de Şaguna, identificat cu destinul neamului său aflat sub stăpâniri străine, a lăsat posterităţii o uriaşă şi valoroasă moştenire.

O moştenire spirituală, neegalată până astăzi, ce se cere mereu ocrotită şi continuată ca şi una materială, strânsă cu multă trudă în vremurile acelea vitrege şi care se cere şi ea mereu sporită. Mitropolitul Andrei Şaguna a fost un deschizător de multe drumuri în feluri te domenii, un semănător iscusit în ogorul Bisericii, al culturii şi al propăşirii intelectuale şi materiale a păstoriţilor săi.

Cu toiagul arhieresc în mâna sa cea dreaptă, cu cuvântul lui Hristos pe buze, cu nădejdea în zile mai bune pentru neamul său în inimă, vlădica Andrei a străbătut vremurile, le-a biruit şi biruitor a intrat în ceata mărturisitorilor şi a făuritorilor de istorie naţională.

Cu credinţa nezdruncinată în suflet, cu conştiinţa fermă că a fost ales de Dumnezeu ca un nou Moise pentru românii ardeleni, Andrei mitropolitul, deşi a lucrat într-un climat politic neprielnic, machiavelic, cu desăvârşire antiortodox şi antiromânesc, a izbutit să biruie destinul, să înfrunte uneltirile vrăjmaşilor şi să ridice Biserica şi neamul din pulberea istoriei şi să le aşeze acolo unde le era menirea lor dintotdeauna pe pământul binecuvântat al Daciei străbune. Om politic desăvârşit, cu faţa întoarsă mereu spre Viena de unde se aştepta *„mila preagraţiosului împărat"* pentru Biserica şi neamul lui, Şaguna a strălucit şi prin operele scrise de el şi care îi fac cinste până astăzi.

„Nu am obiceiul a umbla pe la baluri şi teatre – spunea el cu un anumit prilej – *ci şed acasă lângă cărţile mele, pentru că simţesc ponderozitatea chemării mele arhipăstoreşti"*.

Ierarhul luminat şi devotat din el era dublat de un veritabil om al literelor şi al cugetării.

Şaguna rămâne aşadar mare prin opera sa pe toate planurile vieţii bisericeşti şi politice din Ardeal.

Cum bine remarca Gheorghe Tulbure, cel care i-a publicat Scrisorile sale pastorale în 1938 la Sibiu – *„câtă vreme un ochiu îl ţinea mereu aţintit către Viena, pentru a descifra constelaţia politică, ochiul celălalt stătea de veghe, păzind turma şi îngrijindu-se de păşunea ei duhovnicească"*.

De la mitropolitul Andrei Şaguna au rămas până la noi multe şi mari realizări. Au rămas şi câteva obiecte liturgice pe care el le-a folosit, unele dintre ele chiar el le-a comandat şi le-a hărăzit Bisericii.

Amintim aici un rând de ornate arhiereşti din mătase brodată cu fir de aur şi de argint ce se păstrează în patrimoniul Mitropoliei din Sibiu. Aceste veşminte brodate cu motive florale şi cu palmete au fost purtate de către el la sfintele slujbe în biserica catedrală şi în eparhie unde slujea. A rămas tradiţia ca în prima duminică după instalare, noul mitropolit al Ardealului să slujească cu aceste veşminte şi cu mitra lui Şaguna.

În anul 1853, mitropolitul Andrei a comandat la Viena o frumoasă cârjă de argint masiv pe care o purta la slujbă şi cu care se slujeşte şi astăzi. Având în partea superioară stema mitropoliei Ardealului (mitra arhierească şi cu cap de înger deasupra unui blazon cu o cruce înscrisă în el), cârja are următoarea inscripţie cu litere chirilice: *„Din evlavia arhiereului Andreiu 1853"*.

Se păstrează, de asemenea, la Muzeul eparhial mantia arhierească şi un set de dicherotrichere pe care le uzita mitropolitul Andrei.

Tot el a dăruit bisericii episcopale din Sibiu cu hramul Schimbarea la Faţă un preţios potir din argint aurit lucrat în atelierele din Viena, având încrustate pe el opt scene în email cu patimile Mântuitorului. Era frumosul obicei ca la Paşti şi la Crăciun să se slujească cu acest potir. Un potir asemănător, dar fără emailuri, a donat Şaguna şi bisericii mari din Răşinari, ce se păstrează până astăzi. În tezaurul Mitropoliei se păstrează de asemenea şi engolpionul său, lucrat din argint filigranat ce are încastrat o icoană săpată în lemn de chiparos cu scene din viaţa Mântuitorului, precum şi crucea sa pectorală din aur.

În camera Şaguna de la Reşedinţa din Sibiu se păstrează reverenda purtată de mitropolit, de culoare gri cu bumbi roşii cum era obiceiul atunci. Tot acolo se păstrează şi o cunună de metal cu emailuri ce a fost depusă deasupra mormântului său de la Răşinari, precum şi o cutie din lemn cu o trusă de cuminecat folosită de ierarhul transilvănean.

În sfârşit să amintim şi un tablou uriaş ce-l înfăţişează pe Şaguna în rasă călugărească cu camilafcă stând pe scaun cu o carte în mână şi cu privirea întoarsă spre turma sa cea încredinţată spre păstorire.

Acest tablou se află astăzi în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu şi a fost pictat de către maestrul Sava Hentia, originar din localitatea Sebeşel, jud. Alba. Dacă mai amintim şi bustul lui Şaguna executat în marmură de către sculptorul Ferenc Kucler – cadou al preoţilor braşoveni în 1872 – şi păstrat în biroul mitropolitan din Sibiu, bastonul său arhieresc aflat în muzeul Mănăstirii Sâmbăta de Sus ca şi sutele de cărţi din biblioteca Mitropoliei din Sibiu ce i-au aparţinut, ne putem da seama de importanţa acestor lucruri rămase de la el şi care ne vorbesc nouă celor de azi ca şi generaţiilor viitoare de spiritul de dragoste şi de jertfelnicie al acestui mare ierarh al Bisericii noastre.

Fie ca să-i păstrăm vie memoria şi prin aceste artefacte ce ne amintesc de trecerea lui prin această lume şi să ne plecăm frunţile în faţa uriaşei sale personalităţi neegalate, iată de la 1873 încoace de nimeni şi să ne întărim pe deplin convingerea că Şaguna a fost şi va rămâne un dar al lui Dumnezeu făcut românilor de pretutindeni.

† VISARION, Episcopul Tulcii

A doua Conferinţă pastoral-misionară a preoţilor:

„Mitropolitul Andrei Şaguna – personalitate de excepţie a vieţii naţionale şi bisericeşti din Transilvania. 200 de ani de la naştere"

În conformitate cu prevederile Statutului de Organizare şi Funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române, cea de a doua conferinţă pastoral-misionară a preoţilor s-a derulat, în Arhiepiscopia Sibiului, după cum urmează:

1. 20 octombrie 2008 - Protopopiatul Făgăraş. Conferinţa a fost prezidată de P.S. Andrei Făgărăşanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, ca delegat al Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului.

2. 21 octombrie 2008 – Protopopiatul Rupea. Conferinţa a fost prezidată de pr. prof. şi consilier cultural Dumitru Abrudan, prin aceeaşi delegaţie a Î.P.S. Sale Mitropolit Laurenţiu al Ardealului.

3. 22 octombrie 2008 – Protopopiatele Braşov, Bran-Zărneşti şi Săcele (la sediul din Braşov). Conferinţa a fost prezidată de Î.P.S. arhiepiscop şi mitropolit Dr. Laurenţiu Streza.

4. 28 octombrie 2008. Protopopiatul Mediaş. Conferinţa a fost prezidată de pr. prof. şi consilier cultural Dumitru Abrudan, ca delegat al Î.P.S. Sale mitropolit Laurenţiu al Ardealului.

5. 4 noiembrie 2008. Protopopiatele Sibiu, Avrig, Agnita şi Sălişte în aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". Conferinţa a fost prezidată de Î.P.S. arhiepiscop şi mitropolit Dr. Laurenţiu Streza al Ardealului.

Tema conferinţei a fost aprobată de Consiliul eparhial încă din ianuarie 2008, când s-a luat în discuţie propunerea comemorării, pe toată durata anului 2008, a mitropolitului Andrei Şaguna, cu prilejul împlinirii a 200 de ani de la naşterea sa. Tema a şi fost formulată în următorii termeni: „Mitropolitul Andrei Şaguna – personalitate de excepţie a vieţii naţionale şi bisericeşti din Transilvania. Două sute de ani de la naştere".

Secţia culturală a pus la dispoziţia Protopopiatelor o schiţă de plan şi o listă bibliografică selectivă.

Aspectele tratate în referatele prezentate au fost:

1. Biserica Ortodoxă din Transilvania după 1700 şi până la momentul Şaguna.

2. Obârşia şi studiile tânărului Anastasiu Şaguna. Intrarea în monahism şi activitatea didactică şi administrativ-bisericească desfăşurată la Carlovit şi la Vârşeţ.

3. Vicar şi episcop la Sibiu.

4. Restaurarea Mitropoliei Ardealului şi obţinerea autonomiei acesteia. Statutul organic.

5. Înfăptuiri pe tărâmul învăţământului confesional şi a celui teologic-pedagogic.

6. Înfiinţarea tipografiei şi înfăptuiri pe plan cultural (tipărituri de manuale şcolare, tratate teologice, cărţi de cult etc.)

7. „Telegraful Român" şi „Îndrumătorul bisericesc" inestimabile moşteniri şaguniene.

8. Editarea Bibliei şi disputa cu Ion Heliade Rădulescu.

9. Contribuţii la înfiinţarea Astrei. Şaguna primul preşedinte al acesteia.

10. Activitatea pe plan naţional-politic. Râvna pentru apărarea drepturilor naţionale, religioase şi social-politice ale românilor transilvăneni.

11. Relaţiile lui Şaguna cu ierarhii de peste munţi.

12. Relaţiile interetnice şi interconfesionale, pe plan local.

13. Mitropolitul Andrei Şaguna în memoria contemporanilor săi şi a generaţiilor ce au urmat.

14. Voci stăruitoare în direcţia canonizării mitropolitului Andrei Şaguna.

Tema conferinţei a fost redactată şi susţinută la fiecare protopopiat de către trei preoţi. S-a remarcat peste tot temeinicia tratării temei. Înscrierile la cuvânt au fost numeroase şi bogate în conţinut. S-a conturat astfel chipul luminos al ierarhului a cărei imagine a rămas vie, ca o icoană, în sufletele slujitorilor Bisericii şi ale credincioşilor.

La toate întrunirile menţionate s-au auzit voci care au propus canonizarea vrednicului ierarh. La ultima dintre conferinţe, cea de la Sibiu, din 4 noiembrie 2008, părintele prof. dr. Mircea Păcurariu a prezentat o extinsă şi temeinic fundamentată sinteză a motivaţiilor care ar îndreptăţi înaintarea către Comisia sinodală pentru canonizări a propunerii de înscriere a numelui mitropolitului Andrei în calendarul sfinţeniei creştine.

Tot la această conferinţă de la Sibiu, pr. prof. Dumitru Abrudan a prezentat volumul omagial „Mitropolitul Andrei Şaguna – creator de epocă în istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania". Volumul, prefaţat de un cuvânt de omagiere din partea Preafericitului Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române şi de un cuvânt introductiv intitulat sugestiv „Nemuritorul şi sfântul mitropolit Andrei Şaguna" semnat de Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, cuprinde şi alte cuvinte de suflet precum şi studii semnate de ierarhi, profesori de Teologie şi alte personalităţi de cultură din ţară şi străinătate. Volumul însumează peste 450 de pagini şi este bogat ilustrat. De precizat că este primul volum dedicat mitropolitului Andrei Şaguna, dintre cele trei preconizate să apară până în decembrie a.c.

Conferinţa preoţească din cel de al doilea semestru al acestui an n-a fost ultima manifestare dedicată lui Şaguna dintre cele înscrise în planul pe 2008. Urmează încă şi alte manifestări, care vor fi încununate cu Sfânta Liturghie şi slujba de pomenire ce se va oficia în Duminica din 21 decembrie a.c. la Răşinari.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

ANDREI ŞAGUNA 1808 – 1873

Mitropolitul Andrei Şaguna şi Sălişte

„Învăţătură bisericească şi profană; cultură vastă, câştigată în atâţia ani lungi de călugărie harnică şi trează; spirit de jertfă din care au răsărit spre binele neamului şi Bisericii noastre, roade atât de îmbelşugate; fapte şi îndrumări culturale de o epocală importanţă şi idei înaintate cum la puţini dintre contemporani se vor găsi – toate acestea, într-o armonioasă îmbrăţişare, constituie **individualitatea lui Şaguna"**, aşa îl caracteriza pe Mitropolitul Andrei Şaguna sălişteanul nostru, istoricul şi protopopul Ioan Lupaş (Ioan Lupaş, „Mitropolitul Andrei Şaguna – monografie istorică").

Marele mitropolit a poposit de multe ori în Sălişte, pentru că a îndrăgit aceste locuri şi pe credincioşii de aici, care erau statornici în credinţa strămoşească.

În data de *6 iulie 1847*, a venit pentru prima dată în Sălişte, în calitatea lui de vicar, şi a poposit în casa lui *Dumitru Borcea, „ctitorul cel bătrân"* al Bisericii Mari.

Cu ocazia acestei vizite, bătrânii satului, în semn de recunoştinţă pentru cinstea pe care le-a făcut-o, l-au întrebat cu ce să-l cinstească?

Vicarul Şaguna le-a pus întrebarea: *„Ale cui sunt pădurile de deasupra satului?"*

– *„Ale satului"*, i-au răspuns bătrânii. *„– Dacă sunt ale satului şi vreţi să-mi faceţi un dar, atunci să le cinstiţi bisericii!"*

Atunci bătrânii şi mai-marii satului le-au dăruit bisericii şi la indicaţia marelui Andrei Şaguna s-a plantat tot acest deal al Foiţii, rămânând această pădure în posesia Bisericii din Sălişte până în 1948 – la naţionalizare – şi revenind Bisericii după 1990.

În prezenţa lui Şaguna, obştea a numit apoi încă 3 ctitori, pe lângă Dumitru Borcea, pe *Dimitrie Răcuciu, Coman Schitea* şi *Ioan Mosora.*

În anul 1851, după cum reiese din însemnarea rămasă pe un Minei din septembrie, Dumitru Borcea – ctitorul cel bătrân al bisericii – a fost călugărit de Andrei Şaguna, primind numele de monahul *David*, marele Mitropolit participând şi la înmormântarea acestuia, doi ani mai târziu, în 1853. Fiul bătrânului Dumitru Borcea, preotul *Dimitrie Borcea*, a fost făcut de mitropolitul Şaguna *namestnic protopopesc* (administrator sau locţiitor) datorită calităţilor sale.

În 1851, Şaguna împrumută din *„lada alodială a comunităţii din Sălişte"* suma de 5000 de florini de argint, în scopul dobândirii unor locuinţe pentru candidaţii la preoţie.

Mai târziu, la un an după ce a iniţiat colecta pentru construcţia unei catedrale mitropolitane în Sibiu, în 1859, trimite pe preotul Nicolae Moga şi ctitorul Dumitru Răcuciu, cu o *„hârtie arhierească"* la sălăştenii aflaţi cu turmele de oi *„în ţară"*, care se întorc cu frumoasa sumă de 898 florini şi 98 de creiţari, pe care o depun în contul acestei lucrări, în 1860. Această sumă se adaugă la colecta făcută în Sălişte până atunci şi apoi tot sălăştenii fac mai multe colecte la îndemnul celorlalţi ierarhi sibieni, care i-au urmat Mitropolitului Şaguna, până la terminarea catedralei mitropolitane.

Dragostea şi ataşamentul deosebit al sălăştenilor pentru ierarhul lor s-a manifestat mai ales în timpul *Dietei* de la Sibiu din 1863-1864, când aceştia îl aleg în unanimitate ca deputat al Scaunului Sălişte, mandat pe care acesta îl îndeplineşte refuzând pe cel de senator de drept oferit de Curtea de la Viena. Când Prezidentul Cancelariei aulice transilvănene i-a telegrafiat că nu e admisibil să renunţe la invitaţia împărătească de dragul votului izvorât din încrederea unei circumscripţii electorale, el răspunde că nu poate înşela încrederea alegătorilor săi sălăşteni *„întru care partea cea mai mare fiind oieri, numai din consideraţie faţă de persoana lui şi-au amânat plecarea la turmele lor de peste Dunăre până după ziua alegerii, aducând prin aceasta un mare sacrificiu."* (Ioan Lupaş, *Mitropolitul Andrei Şaguna – Cuvântări comemorative la semicentenarul lui Andrei Şaguna) „De aceea îmi este absolut cu neputinţă a-i face acum să se simtă înşelaţi în încrederea lor."*

Drept recunoştinţă pentru încrederea arătată, Şaguna lasă pe seama Şcolii din Sălişte diurnele ce i s-au cuvenit de la Dieta Arădeană – în sumă de 685 de florini – *„cu menirea de a se capitaliza această sumă 100 de ani".* Până la sfârşitul anului 1904, această sumă a crescut la 12.235 coroane (conform protocolului sinodului din 1905). De asemenea a acordat burse tinerilor studenţi buni la învăţătură din familiile nevoiaşe.

Care a fost recunoştinţa sălăştenilor pentru iubitul lor ierarh-marele Mitropolit Andrei Şaguna?

– În amintirea lui, sălăştenii au dat numele său celei mai mari străzi din localitate.

– În fiecare an, în ziua de 30 noiembrie (de Sfântul Andrei), după terminarea Sfintei Liturghii se săvârşeşte pomenirea şi slujba parastasului Mitropolitului Andrei Şaguna, după care se cântă imnul „Lui Andrei Şaguna" şi se evocă personalitatea marelui dispărut.

– În Sălişte există un mare şi frumos tablou al Mitropolitului Andrei, executat de pictorul Ludovic Kandler din München (care a contribuit şi la înfrumuseţarea catedralei din Sibiu), tablou care se găseşte în sala festivă a şcolii din Sălişte.

Poate nu întâmplător, cel mai de seamă exeget al vieţii şi operei mitropolitului Andrei Şaguna a fost un fiu al Săliştii, protopopul şi istoricul Ioan Lupaş, care i-a închinat o monumentală monografie, premiată de Academia Română (1909).

Sălăştenii îi vor purta o vie recunoştinţă, iar numele lui va rămâne înscris cu litere de aur în trecutul Bisericii noastre strămoşeşti, putând fi considerat cel mai de seamă ierarh pe care l-a avut Biserica Ortodoxă din Transilvania.

Pr. Ioan CIOCAN
Protopop de Sălişte

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele *parohii vacante:*

1. Parohia **Ilimbav** – Protopopiatul **Agnita**
2. Parohia **Merghindeal** – Protopopiatul **Agnita**
3. Parohia **Noiştat** – Protopopiatul **Agnita**
4. Parohia **Vecerd (Metiş)** – Protopopiatul **Agnita**
5. Parohia **Spitale III Braşov** – Protopopiatul **Braşov**
6. Parohia **Spitale V Braşov** – Protopopiatul **Braşov**
7. Parohia **Şmig** – Protopopiatul **Mediaş**
8. Parohia **Fântânele-Cacova** – Protopopiatul **Sălişte**
9. Parohia **Vulcan – Col. 1 Mai** – Protopopiatul **Bran-Zărneşti**
10. Parohia **Rodbav** – Protopopiatul **Făgăraş**

Termen de concurs: **15 noiembrie – 15 decembrie 2008**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând (unde e cazul) adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula
Consilier administrativ-bisericesc

Copii şi tineri din toată ţara, laureaţi ai concursului despre Sfânta Scriptură şi Sfânta Liturghie

La Palatul Patriarhiei a avut loc sâmbătă decernarea premiilor câştigătorilor Concursului Naţional de Creaţie Literară „Anul jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii", desfăşurat în perioada 11 aprilie - 1 noiembrie 2008. Au fost oferite aproape 30 de premii pentru cele trei categorii: Învăţământ religios, Învăţământ teologic preuniversitar şi Învăţământ teologic universitar. La ciclul primar au participat 500 de lucrări venite din întreaga ţară, iar la gimnaziu şi liceu au fost evaluate aproximativ 300 de materiale primite din partea elevilor.

În Sala Aula Magna „Teoctist Patriarhul" din Palatul Patriarhiei a avut loc sâmbătă, 1 noiembrie, decernarea premiilor câştigătorilor Concursului Naţional de Creaţie Literară „Anul jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii". La această festivitate au participat Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, PS Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal, părintele Gheorghe Holbea, consilier al Sectorului teologic educaţional din cadrul Patriarhiei Române, inspectorii pr. Mihai Iliescu, George Jambore, Florin Marica. La ceremonie a fost prezent şi diac. Bogdan Popescu, fostul consilier al Sectorului teologic educaţional, cel care, la iniţiativa Părintelui Patriarh, a lansat acest concurs, desfăşurat în perioada 11 aprilie – 1 noiembrie 2008. Manifestarea a fost moderată de părintele Mihai Gojgar, redactor la postul de televiziune TRINITAS al Patriarhiei Române.

Cele două momente sărbătorite, tipărirea acum 500 de ani a primei cărţi în limba slavonă şi 320 de ani de la apariţia Bibliei de la Bucureşti, au fost marcate înainte de premierea copiilor de două prelegeri, susţinute de asistent dr. Alexandru Mihăilă, cadru didactic la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul", care a prezentat studiul „Noul Testament de la Bălgrad şi Biblia de la Bucureşti – însemnătatea lor în viaţa poporului român" şi de pr. dr. Vasile Gavrilă, cu lucrarea „Sfânta Liturghie şi Liturghierul ieromonahului Macarie".

Scopul concursului

Festivitatea de premiere a fost deschisă de PS Episcop Ciprian care, în cuvântul său, a spus că acest concurs se înscrie în seria evenimentelor organizate anul acesta cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la tipărirea Liturghierului ieromonahului Macarie, prima carte tipărită pe sol românesc şi cu prilejul împlinirii a 320 de ani de la apariţia Bibliei de la Bucureşti. Scopul acestui concurs a fost evocarea şi aniversarea acestor două momente deosebit de importante din viaţa culturală şi religioasă a poporului român, dar a constituit şi încurajarea tinerilor, a elevilor în mod deosebit, în ceea ce priveşte citirea şi cercetarea Sfintei Scripturi, pentru a-i face să înţeleagă însemnătatea Sfintei Liturghii în viaţa comunităţii de credincioşi, pentru a-i motiva şi stimula în participarea lor la Sfânta Liturghie, precum şi în implicarea lor în viaţa Bisericii, în activităţile sociale şi misionare ale acesteia. Nu în ultimul rând, s-a avut în vedere promovarea şi descoperirea talentelor literare în domeniul religios la nivelul tuturor şcolilor. Participarea masivă a elevilor la concursul organizat de Patriarhia Română, interesul pentru lucrările din sfera religiei dovedesc importanţa pe care o are ora de religie în cadrul învăţământului de stat la toate ciclurile: primar, gimnazial şi liceal şi eficienţa studiului acestei discipline, observându-se o apropiere tot mai puternică a tinerilor faţă de Sfânta Biserică. Lucrările elevilor au fost evaluate săptămâna trecută de o comisie de profesori selectaţi din toate zonele ţării. După înmânarea premiilor, corul de copii al Radiodifuziunii Române aflat sub bagheta dirijorului Voicu Popescu a încântat prin virtuozitatea cu care a interpretat mai multe piese religioase.

În ce constă geniul Ortodoxiei

La finalul manifestării, Patriarhul Daniel a arătat că sărbătorirea acestui an jubiliar nu s-a oprit doar la nivelul ierarhilor, preoţilor, mănăstirilor şi teologilor, ci a rodit în sufletele tinerilor şi ale elevilor care au dovedit că ora de religie e o mare binecuvântare pentru Biserică, pentru viaţa şi misiunea ei în societate. „Bucuria cea mare a fost descoperirea că Biserica are o mulţime de flori spirituale, de muguri de lumină, flori ale Bisericii, care s-au adăpat din cuvântul viu al Sfintei Scripturi şi din rugăciunile Bisericii", a spus Părintele Patriarh. Au fost remarcate ca virtuţi la tinerii premiaţi receptivitatea acestora în înţelegerea mesajului biblic şi sensibilitatea de exprimare a trăirii liturgice din punct de vedere literar creştin, poetic şi reflexiv, teologic, meditativ, dar şi muzical. „Sfânta Scriptură, pentru ortodocşi, este temelia Sfintei Liturghii. 98 de referinţe din Vechiul Testament şi 114 din Noul Testament sunt prezente în Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur. Liturghia este confirmarea Sfintei Scripturi. Finalul Evangheliei după Matei «Iată Eu sunt cu voi până la sfârşitul veacurilor» este o promisiune, o făgăduinţă care se împlineşte în salutul central al Sfintei Liturghii «Hristos în mijlocul nostru. Este şi va fi». Ceea ce Scriptura a promis, Liturghia a confirmat. În aceasta constă geniul Ortodoxiei, de a nu despărţi Scriptura de Liturghie, nici Liturghia de Scriptură. Dar ele nu pot fi văzute astfel decât în Biserică. Biserica a fixat canonul Scripturii şi tot ea a alcătuit Sfânta Liturghie. Hristos este centrul Scripturii şi al Liturghiei. Celebrarea acestui an jubiliar a constituit o conştientizare mai intensă a ceea ce suntem şi ce trebuie să fim, adică iubitori ai Scripturii şi ai Euharistiei", a continuat Preafericirea Sa.

La final, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a felicitat pe tinerii care au fost premiaţi şi pe toţi cei ce au contribuit la desfăşurarea în bune condiţii a acestui concurs.

Câştigătorii de la fiecare secţiune au fost recompensaţi de către Patriarhia Română cu diplome, premii în bani şi cărţi, iar premiul I la categoria Învăţământ Teologic Universitar l-a reprezentat un pelerinaj în Grecia, la Eghina, locul de naştere al Sfântului Ierarh Nectarie. Acest premiu a revenit studentului Alexandru Chituţă, anul II la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Augustin PĂUNOIU
(Articol preluat din „Ziarul Lumina", nr. din 3 nov. 2008)

URME DIN TRECUT

Mănăstirile ortodoxe dispărute Județul Brașov (I)

O viaţă monahală şi mai bine conturată a existat în aria actualului judeţ Braşov, parte componentă a Arhiepiscopiei Sibiului. De pildă, în **Ţara Făgăraşului**, în afară de mănăstirea Sâmbăta de Sus, existau o serie de alte schituri care au cunoscut şi ele forţa distructivă a hotărârii nedrepte a generalului austriac Buccow. Numărul mare al schiturilor ortodoxe din această zonă nu trebuie să surprindă pe nimeni, dacă se are în vedere structura populaţiei. Astfel, dacă este să ne referim la populaţie, se poate observa mai ales pentru Ţara Făgăraşului, o strânsă legătură între etnie, limbă şi confesiune, din care reţinem preferinţa clară pentru religia şi limba populaţiei majoritare.

Principalele schituri, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, erau: Arpaşul de Sus, Arpaşul de Jos, Berivoiul Mare, Berivoiul Mic, Bucium, Comana de Jos, Comana de Sus, Cuciulata, Dejani, Drăguş, Lisa, Netot, Mărgineni, Ohaba, Perşani, Peştera, Porumbacul de Jos, Porumbacul de Sus, Sâmbăta de Jos, Scorei, Şercăiţa, Şinca Veche, Telechi Recea, Vaida Recea, Veneţia de Sus, Viştea de Jos, Viştea de Sus. Într-o scrisoare din 17 ianuarie 1860, trimisă de Vasile Maxim episcopului Andrei Şaguna, se consemna: *„...aici, în Ţara Făgăraşului mai la toate satele de sub poalele munţilor Făgăraşului a fost pe la obârşiile văilor celor mai frumoase câte o mănăstire de călugări precum la satele: Sâmbăta de Sus, Berivoii mari pe Valea Sebeşului, la Şărcăiţa, Şinca Nouă, Perşani, Veneţia, Comana de Sus, Scorei, Porumbacu de Sus, care mai stau în ruină şi în ziua de azi. Toate aceste mănăstiri se zice a fi fost arse şi dărâmate prin generalul von Bucow şi fraţii călugări fură fugăriţi prin Ţara Românească pe la anul 1760, adecă cu o sută de ani înainte de aceasta, iar locurile şi averile fostelor mănăstiri s-au confiscat şi s-au împărţit prin fisc proprietarilor săteşti. Şi urmele se văd şi numirile mânăstirilor se menţin până azi, aflându-se în acele locuri multe grădini cu pometuri alese...".*

Vom prezenta scurte monografii ale acestor străvechi aşezăminte monahale, unele dintre ele reactivate, tocmai pentru a da posibilitatea cititorilor de a cunoaşte şi mai bine crâmpeie din viaţa noastră bisericească, atât de încercată în vremurile de restrişte.

Mănăstirea Arpaşul de Jos. Era amplasată la aproximativ 5 km faţă de satul cu acelaşi nume, în dumbrava de stejari cunoscută sub numele de „Podeiul", pe moşia contelui Adam Teleki. Din nefericire mănăstirea a fost arsă din ordinul lui Buccow, în vara anului 1761. Vestigiile din piatră şi cărămidă mai indicau, în prima jumătate a secolului trecut, locul unde funcţiona biserica şi chiliile călugărilor. Cea mai veche menţiune documentară despre acest schit, care purta hramul „Adormirea Maicii Domnului", aparţine anului 1726, privind o plângere a boierilor din satul limitrof. Mai târziu, în 1728, preotul Ioan, fiul preotului Radu din Arpaşul de Jos, dăruia aşezării mănăstireşti de aici un *Evloghion* tipărit în 1713, „ pe seama sfintei mânăstiri de la Arpaş, până când va sta biserica". Pe coperta cărţii apărea numele „ereului Ion Niacşa", cu siguranţă numele complet a donatorului. Acestei mănăstiri îi este dăruit, în 1733, un *Triod* (tipărit la Râmnic, în 1731), de către acelaşi preot Ioan, care iată se dovedeşte unul dintre apropiaţii lăcaşului monahal. Potrivit conscripţiei din anul 1748 în mănăstire mai vieţuiau un preot, patru călugări şi şase călugăriţe, pentru ca în 1756 aici să mai fie cunoscut cu numele numai ieromonahul Isaia. Numele celui din urmă ne este cunoscut de pe însemnarea făcută, de el însuşi, pe un *Octoih* (Râmnic, 1732), cu acest prilej fiind menţionat şi hramul mănăstirii. Monahii de aici au dus, începând cu anul 1746, o susţinută luptă de apărare a identităţii spirituale, evident împotriva uniatismului, dovedindu-se vrednici apărători ai credinţei strămoşeşti. Ca urmare a acestui fapt generalul austriac Buccow a comandat incendierea ei, în 1761.

Mănăstirea Arpaşul de Sus a fost un aşezământ monahal, datând cert din secolul al XVII-lea. În anul 1747 la această mănăstire s-a călugărit preotul local Aldea. Biserica şi chiliile aferente s-au ridicat pe moşia aceluiaşi conte Adam Teleki. Alte informaţii despre existenţa acestei aşezări monahale sunt furnizate de o însemnare, făcută la 9 ianuarie 1749, de către ieromonahul Amfilohie, pe un *Minei*, cumpărat de preotul Aldea. Aşezarea mănăstirească a scăpat de distrugerea lui Buccow, fiind amintită de episcopul unit Petru Pavel Aron, într-un act din 1 februarie 1769 (din care aflăm că responsabil pentru acapararea unui lot de fân şi a clopotului a fost un membru al familiei Teleki), pentru ca ulterior să nu mai fie amintită de alte acte ale timpului, dispărând din lipsă de vieţuitori.

Mănăstirea Berivoiul Mare. Localitatea aferentă acestei aşezări este foarte veche. Astfel, în secolul al XVII-lea a fost amintit un protopop cu numele Ştefan, căruia principele Gheorghe Rákocyz I, prin decretul din 21 mai 1647, îi acordase jurisdicţia asupra Ţării Făgăraşului, scoţând această parte de sub oblăduirea mitropolitului Simion Ştefan de la Alba Iulia. Potrivit conscripţiei din 1748 aici se afla o mănăstire, ridicată pe pământul unui nobil local, Iosif Boier. Obştea monahală era foarte bine conturată, numărând 14 călugări, îndrumaţi duhovniceşte de către stareţul Ghierasie. După distrugerea din 1761, acelaşi nobil local, Iosif Boier, şi-a însuşit întreaga avere imobilă şi mobilă aparţinând de vatra monahală respectivă. În urma acţiunii distructive coordonată de Buccow viaţa monahală de la Berivoiul Mare a încetat, rămânând vie însă în tradiţia locului, aşteptându-şi momentul readucerii la viaţă.

Mănăstirea Berivoiul Mic. Referitor la existenţa acestei aşezări monastice părerile cercetătorilor sunt împărţite, mai ales că ea a fost menţionată pentru prima dată doar de conscripţia episcopului Atanasie Rednic. Acesta relatează, în conscripţia sa din 1765, că ar fi funcţionat o mănăstire şi la Berivoiul Mic. Istoricii Zenovie Pâclişanu şi mai ales Ştefan Meteş preiau informaţia respectivă, considerând ca probabilă existenţa unei aşezări monahale la Berivoiul Mic. De asemenea, existenţa mănăstirii nu a fost pusă la îndoială nici de părintele profesor Mircea Păcurariu, informaţia fiind preluată şi de Ioanichie Bălan şi Mihai Vlasie, în lucrările lor de referinţă. Menţiunea făcută de Atanasie Rednic se referă la o mănăstire care a existat şi care, la vremea conscripţiei, mai avea doar o avere imobilă, fiind lipsită de vieţuitori. Cu toate acestea ierarhul unit aminteşte existenţa ei, ferindu-se să îi afirme ortodoxia, într-un moment în care desigur se dorea o consolidare deplină a Bisericii Greco-Catolice.

Bibliografie: Ilarion Puşcariu, *Documente pentru limbă şi istorie...*, vol. I, p. 390, David Prodan, *Boieri şi vecini în Ţara Făgăraşului în sec. XVI-XVII*, în AIIC, 1963, p. 300, Ionel Boamfă, *Ţara Oltului. Studiu de geografie istorică cu privire specială asupra relaţiilor cu toponimia. Teză de doctorat-rezumat*, Iaşi, 2005, p. 9-10.

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

Consultație teologică la Viena – comunicat –

La Viena s-a desfăşurat, în perioada 30 octombrie – 2 noiembrie 2008, o consultaţie teologică având ca temă: *"Botezul în viaţa bisericilor noastre"*, organizată de Conferinţa Bisericilor Europene (CEC) şi Comunitatea Bisericilor Protestante din Europa (CPCE - denumită anterior Comunitatea Bisericească Leuenberg, Leuenberg Church Fellowship). Prin acestă consultaţie s-au dezvoltat discuţiile începute la Academia Ortodoxă din Creta (2002), şi continuate la Wittenberg (2004) şi Constantinopol (2006), despre semnificaţia ecumenică a doctrinei despre Biserica lui Iisus Hristos. La această a patra consultaţie au participat teologi ortodocşi, luterani şi reformaţi. Au fost prezenţi şi observatori din partea Bisericii Apostolice Armene şi din partea Comunităţii Bisericeşti Porvoo. Toate bisericile reprezentate sunt membre ale Conferinţei Bisericilor Europene. Co-moderatorii întrunirii au fost Î.P.S. Mitropolit profesor dr. Gennadios de Sassima (din partea CEC) şi domnul profesor dr.dr.h.c. Michael Beintker (din partea CPCE).

Prin două referate introductive s-au prezentat rezultatele discuţiilor despre Botez în dialogurile ecumenice bi- şi multi-laterale din deceniile trecute. Părintele profesor Viorel Ioniţă a vorbit despre Botez în dialogurile dintre ortodocşi şi luterani, iar domnul profesor Michael Beintker despre dialogurile dintre ortodocşi şi reformaţi. În toate aceste dialoguri s-a ajuns la anumite acorduri în privinţa naturii Botezului creştin.

Î.P.S. Mitropolit Ghenadios de Sassima a prezentat Botezul în viaţa Bisericii Ortodoxe şi a accentuat că acum este timpul să se găsească o înţelegere comună a Botezului, pentru a se putea ajunge la comuniune euharistică într-un viitor nu prea îndepărtat. Apoi a detaliat caracteristicile fundamentale ale doctrinei ortodoxe despre Sfânta Taină a Botezului, prezentate în legătură cu Sfintele Taine ale Mirungerii şi Euharistiei, şi a subliniat perspectivele pentru recunoaşterea reciprocă a Botezului. Pentru a se împlini acest deziderat va trebui să se ia act şi să se studieze rezervele ortodocşilor cu privire la anumite aspecte ale teologiei şi practicii baptismale apusene.

Părintele conferenţiar Nicolae Moşoiu a prezentat un referat despre rânduiala Sfintei Taine a Botezului în Biserica Ortodoxă şi a explicat bogăţia conţinutului textului Sfintei Taine şi legătura sa cu Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, oferind referinţe patristice relevante. A descris rolul Botezului în procesul mântuirii, a precizat locul său în viaţa Bisericii şi a arătat că o caracteristică specială a rânduielii ortodoxe este atât unitatea internă cât şi diferenţa dintre Botez şi Mirungere. Pornind de la un fragment din rugăciunea pe care săvârşitorul o rosteşte în taină înainte de sfinţirea apei baptismale şi prin care se adresează Sfintei Treimi: *„(...) şi fă să ia formă* – morphoson *Hristosul Tău în acesta ce se va naşte din nou prin a mea nevrednicie"*, participantul român a explicat că prin Botez, Mirungere şi Euharistie, Hristos ia formă – *morphe* în om şi, ca o consecinţă, Dumnezeu Tatăl îl înfiază.

Din partea CPCE, doamna profesoară dr. Friederike Nussel a vorbit despre Botez şi administrarea sa în bisericile protestante, iar domnul profesor dr. Martin Wallraff, despre stimuli din teologia părinţilor bisericeşti pentru înţelegerea protestantă a Botezului. Începând cu investigarea empirică a înţelegerii actuale a Botezului în bisericile protestante, doamna profesoară dr. Friederike Nussel a dezvoltat doctrina despre Botez şi despre practica baptismală protestantă. A subliniat că Botezul administrat potrivit Evangheliei nu devine valid prin recunoaştere publică, ci prin promisiunea şi lucrarea lui Dumnezeu în Botez. Recunoaşterea publică a Botezului nu poate însemna mai mult decât acceptarea promisiunii lui Dumnezeu. Demnă de menţionat este recunoaşterea reciprocă a Botezului de către unsprezece biserici din Germania, unde Botezul este văzut ca un „semn al unităţii", fiindcă cei botezaţi sunt uniţi atât cu Hristos, cât şi cu poporul Său din toate timpurile şi locurile. Domnul profesor dr. Martin Wallraff a atras atenţia asupra consensului din Biserica primară, concretizat prin canonul 7 al celui de al doilea Sinod ecumenic (Constantinopol, 381), potrivit căruia orice Botez cu apă, administrat în numele Sfintei Treimi, trebuie să fie considerat a fi valid. Înţelegerea protestantă este în acord cu tradiţia patristică, atunci când susţine că Botezul este fundamentat în credinţă şi presupune credinţa. Prin referinţa la Fericitul Augustin, domnul profesor Wallraff a demonstrat legătura dintre Botez, evanghelizare şi educaţie, deosebit de relevantă astăzi.

Consultaţia a confirmat importanţa temei, Botezul ocupând un loc central în viaţa Bisericii. Ambele părţi implicate în dialog au reconfirmat convingerea că Botezul cu apă, săvârşit în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, nu poate fi repetat. Există acord între cele două tradiţii cu privire la natura Botezului şi la faptul că, de regulă, Botezul este săvârşit de persoane hirotonite. Totodată a fost posibil să se detalieze elementele esenţiale ale Botezului: crezul, întrebările de la Botez, lepădările, angajamentul pentru o viaţă în consonanţă cu promisiunile baptismale şi cu binecuvântarea. Bogata diversitate a formelor rituale nu este cauză de dezbinare bisericească, ci poate îmbogăţi perspectiva. S-a exprimat acordul şi în privinţa faptului că Botezul trebuie săvârşit în prezenţa comunităţii. De asemenea, datorită înţelegerii comune a Botezului şi a stadiului actual al dialogurilor ecumenice este potrivit să se folosească de toţi Crezul niceo-constantinopolitan.

În pofida diferenţelor dintre tradiţii, este important de menţionat faptul că, aşa cum, pe de o parte, Botezul, Mirungerea şi Euharistia constituie o rânduială comună, pe de altă parte, există o legătură între Botez, Confirmare şi Sfânta Împărtăşanie. Potrivit înţelegerii ortodoxe, Botezul şi Mirungerea îşi găsesc împlinirea în Euharistie. Ambele tradiţii trebuie să explice semnificaţia Botezului şi a credinţei din perspectiva căutării contemporane a semnificaţiei vieţii, şi să exprime mesajul Evangheliei.

În ambele tradiţii există argumente în favoarea recunoaşterii reciproce a Botezului. Cu toate că mai sunt încă diferenţe, se recomandă bisericilor să facă paşi înspre recunoaşterea reciprocă a Botezului. Datorită diferenţelor existente participanţii realizează că un acord esenţial cu privire la Botez şi recunoaşterea sa reciprocă vor avea consecinţe ecclesiologice care vor necesita studii viitoare. O mai mare apropiere este necesară, de exemplu, în privinţa înţelegerii diferite a Mirungerii şi a Confirmării.

Consultaţia s-a desfăşurat într-o atmosferă constructivă, deschisă şi ospitalieră. În după-amiaza zilei de 30 octombrie participanţii au fost oaspeţii bisericilor evanghelice austriece la recepţia dedicată zilei Reformei. În dimineaţa zilei de 31 octombrie, ziua comemorării Reformei, au asistat la serviciul religios de la catedrala luterană din Viena. Apoi au fost primiţi de Î.P.S. Mitropolit Michael Staikos la reşedinţa sa. În timpul audienţei, în numele Sanctităţii Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, Î.P.S. Sa a înmânat domnului dr. Michael Bunker, episcopul Bisericii Evanghelice C.A. din Austria şi secretarul general al CPCE, crucea Patriarhiei Ecumenice. Î.P.S. Mitropolit Michael Staikos a apreciat călduros procesul consultaţiei teologice dintre Bisericile ortodoxe membre ale CEC şi bisericile membre ale CPCE, şi a subliniat că în Austria, recunoaşterea reciprocă a Botezului este un fapt realizat deja.

Rugăciunea comună a fost parte importantă a consultaţiei, deoarece împreună cu întâlnirile personale şi activitatea teologică s-a întărit în mod considerabil comuniunea dintre participanţi, adâncindu-se înţelegerea reciprocă a tradiţiilor. Prin urmare, participanţii sunt în favoarea continuării procesului acestei consultaţii teologice.

Pr. conf. dr. Nicolae MOŞOIU

Consiliul Conferințelor Episcopale Europene (CCEE) are un nou Secretar General

Duarte Nuno Queiroz de Barros da Cunha este noul Secretar General al CCEE. El a fost instituit în această funcţie, cu un mandat de cinci ani, în după-amiaza zilei de 1 octombrie anul curent de către Preşedintele CCEE în cadrul întâlnirii anuale a CCEE ţinută la Budapesta între 30 septembrie – 3 octombrie 2008. Părintele da Cunha urmează astfel în această funcţie pe Monseniorul Aldo Giordano, care după treisprezece ani cât a ocupat această funcţie, la 7 iunie 2007 a fost numit de către papa Benedict al XVI-lea ca trimis şi observator special al Sfântului Scaun pe lângă Consiliul Europei de la Strassbourg. Monseniorul Aldo Giordano este cunoscut la Sibiu ca Secretar General al CCEE, calitate în care a activat la organizarea celei de-a treia Adunări Ecumenice Europene ţinută la Sibiu între 4-9 septembrie 2007.

Părintele Da Cunha este, din 1993, preot al Patriarhatului de Lisabona (Portugalia). S-a născut la 1 iunie 1968. A studiat teologia la Universitatea Catolică din Lisabona unde a urmat mai apoi cursurile de Master şi cele de studiu pastoral. A studiat apoi la Roma unde a obţinut, la Universitatea Gregoriana, mai întâi licenţa în teologie (1995), iar mai apoi doctoratul (1998) cu teza *Prietenia în opera Sfântului Toma din Aquino*. După ce a revenit în Portugalia a fost mai întâi Secretar General al Patriarhului Lisabonei (1997-2000), după care, între 2000-2004, a activat ca profesor de Teologie socială a Bisericii la Facultatea de Ştiinţe Umaniste din Lisabona şi ca profesor pentru Credinţă şi Teologie la Facultatea de Teologie a Universităţii Catolice din Portugalia. Între anii 2002-2005 a predat de asemenea Eclesiologie, Teologie fundamentală, Eshatologie şi Mariologie la Seminarul Catolic din Osttimor. Este autorul a numeroase lucrări de specialitate, domeniul său de cercetare fiind viaţa şi opera lui Toma din Aquino, familia, etica socială etc.

În paralel cu activitatea de profesor, a desfăşurat o intensă activitate social-caritabilă fiind Asistent pentru Secretariatul pentru Familie (1997-2007). În 1998 a fondat Asociaţia „Ponto de Apoio à Vida", o instituţie privată care se ocupă de femeile însărcinate aflate la nevoie. Astăzi el este preşedintele acestei instituţii. Din 1998 este capelan al instituţiei private „Ajuda de Berço" care se ocupă de copiii abuzaţi. Părintele da Cunha vorbeşte fluent portugheza, italiana, engleza, franceza şi spaniola.

CCEE este o organizaţie catolică ce cuprinde treizeci şi trei de conferinţe catolice din Europa, reprezentate prin preşedinţii lor. La aceştia se adaugă Arhiepiscopul de Luxemburg, Arhiepiscopul Principatului Monaco şi episcopul catholic de Chişinău. Conform statutului CCEE aprobat de papa Ioan Paul al II-lea în 1995, această organizaţie are drept scop susţinerea unei mai strânse colaborări între diferitele conferinţe episcopale europene, precum şi între acestea şi Sfântul Scaun (pentru detalii vezi *www.ccee.ch*). CCEE are şi atribuţii ecumenice, mai ales în ceea ce priveşte relaţiile cu Conferinţa Bisericilor Europene, împreună organizând conferinţele ecumenice europene, ultima dintre ele (a treia) fiind organizată la Sibiu în septembrie 2007.

Surse: Comunicatul de Presă al CCEE; Kathpedia

Pr. Lect. Dr. Daniel Buda

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I invitat la Sinodul General al Episcopatului Catolic

În perioada 17-18 octombrie, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I s-a aflat la Roma, unde a participat în calitate de invitat la întrunirea generală a Sinodului Bisericii Romano-Catolice. În deschiderea alocuţiunii Sale, Sanctitatea Sa a afirmat: „Este pentru prima dată când se dă posibilitatea unui Patriarh Ecumenic să se adreseze Sinodului Episcopilor Bisericii Romano-Catolice, să participe la un eveniment de un nivel atât de înalt al Bisericii-surori. Credem că e vorba de rezultatul lucrării Duhului Sfânt, Care conduce Bisericile noastre la relaţii mult mai apropiate şi mai profunde. Un pas important pentru redobândirea unităţii depline".

Menţionăm faptul că, dorind să cinstească prezenţa Patriarhului Ecumenic la un astfel de eveniment al Bisericii Romano-Catolice, Papa Benedict al XVI-lea a hotărât ca sesiunea la care va participa Patriarhul Bartolomeu să nu se mai ţină în Sala Nervi, ci în „Capela Sixtină", în renumitul paraclis înfrumuseţat de frescele lui Michelangelo, unde se adună de fiecare dată cardinalii pentru alegerea Papei.

Având în spate „Judecata de apoi" a lui Michelangelo, Patriarhul Ecumenic a vorbit despre importanţa temei Sinodului, dedicată Cuvântului lui Dumnezeu: „Biserica are nevoie să redescopere Cuvântul lui Dumnezeu fiecărei generaţii şi să Îl facă cunoscut lumii contemporane cu o înnoită vigoare şi convingere, care adânc în inima ei însetează după mesajul de pace, speranţă şi iubire al lui Dumnezeu". Referindu-se la doctrina patristică a „simţurilor spirituale", Sanctitatea Sa a vorbit despre cele trei „căi spirituale de percepere" a Cuvântului lui Dumnezeu, respectiv: ascultarea, contemplarea şi atingerea sau împărtăşirea de Cuvântul lui Dumnezeu. Afirmând faptul că Scriptura a fost întotdeauna percepută ca o realitate vie şi nu ca o carte moartă, ilustrând o istorie vie despre relaţia unui Dumnezeu viu cu un popor viu, Patriarhul Bartolomeu a evidenţiat faptul că „creştinii trebuie să ofere o perspectivă unică – dincolo de aspectul social, politic sau economic – despre nevoia de eradicare a sărăciei, să ofere un echilibru în lume, să combată fundamentalismul şi rasismul şi să încurajeze toleranţa religioasă într-o lume aflată în conflict". Potrivit Sanctităţii Sale, fiecare dintre noi „este chemat să devină ca focul, să atingă lumea cu forţa mistică a Cuvântului lui Dumnezeu, pentru ca – noi fiind o extensie a Trupului lui Hristos – lumea să poată spune şi ea: Cineva m-a atins!". În încheierea mesajului său, Patriarhul Ecumenic a afirmat că: „Răul este eradicat doar prin sfinţenie, nu de asprime. Sfinţenia este cea care introduce în societate sământa care vindecă şi transformă... Dar, pentru ca această revoluţie spirituală să aibă loc, trebuie să experimentăm „metanoia" – convertirea atitudinilor, obiceiurilor şi practicilor din modul lor greşit de folosire".

În seara zilei de 18 octombrie, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a luat cina împreună cu Suveranul Pontif, prilej cu care au abordat evoluţia la scară largă a dialogului dintre creştinătatea apuseană şi cea răsăriteană.

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a primit vizita D-lui Viktor Yushchenko, preşedintele Ucrainei

Pe data de 28 octombrie, Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu l-a primit la reşedinţa Patriarhiei Ecumenice din Fanar, pe dl Viktor Yushchenko, preşedintele Ucrainei, cu care a avut o discuţie privată timp de o oră. La finalul acestei discuţii, Patriarhul Ecumenic şi preşedintele Ucrainei, în prezenţa unor ierarhi ai Tronului Ecumenic, a autorităţilor politice din Ucraina prezente, a anumitor consuli generali din Istanbul şi credincioşi, s-au îndreptat împreună spre catedrala patriarhală „Sf. Gheorghe".

În cuvântarea sa, preşedintele Ucrainei s-a referit la legăturile istorice dintre Ucraina şi Patriarhia Ecumenică, accentuând certitudinea sa în ce priveşte respectul nativ al poporului său faţă de aceasta. Înmânându-i Sanctităţii Sale o plachetă şi o monedă comemorativă, dedicată vizitei Sale întreprinse la Kiev în iulie a.c., preşedintele Ucrainei a spus că aceste daruri comemorative „reflectă credinţa, nădejdea şi ataşamentul poporului ucrainean faţă de Biserica Mamă a Constantinopolului".

La rândul Său, Patriarhul Ecumenic i-a urat bun venit preşedintelui Ucrainei şi în catedrala patriarhală închinată Sfântului Gheorghe, casa spirituală a Patriarhiei Ecumenice. Referindu-se la zilele în care a vizitat Ucraina, Sanctitatea Sa a accentuat: „Excelenţă, amintirile din timpul generoasei şi minunatei Noastre găzduiri la Kiev, în vara anului 2008, sunt încă vii în mintea noastră. Acest eveniment va rămâne pentru totdeauna pecetluit în inimile noastre". Referindu-se la prezenţa Î.P.S. Părinte Vladimir, Mitropolitul Kievului la întrunirea Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe desfăşurată în aceeaşi lună, Patriarhul Ecumenic a subliniat: „Duhul unităţii Bisericilor Ortodoxe e un tezaur delicat, asemenea unui dar de Sus, care ne-a fost încredinţat de Dumnezeu spre paza şi bucuria noastră". Continuând, Sanctitatea Sa a spus: „E acelaşi duh al unităţii pentru care ne rugăm cu căldură şi nădăjduim că va putea trona în Biserica Ucrainei, pentru care Noi, ca şi Biserică Mamă, şi Excelenţa Voastră, ca şi conducător politic, facem eforturi de găsire a unităţii Bisericii locale". În încheierea cuvântării Sale, Sanctitatea Sa a adăugat: „În acest context, cu această ocazie, vă asigurăm de cele mai calde şi inimoase eforturi ale Noastre în ceea ce priveşte unitatea de facto a Bisericii Ortodoxe Ucrainene".

Menţionăm faptul că, această vizită trebuie privită în contextul general al realităţilor eclesiale din Ucraina. După cum se ştie, de mai bine de 15 ani, în Ucraina există o autoproclamată „Biserică Autocefală a Ucrainei", cu foşti ierarhi care depindeau canonic de Patriarhia Moscovei, în paralel cu Biserica Ortodoxă Ucraineană condusă de către Mitropolitul Vladimir al Kievului, Biserică cu Sinod propriu aflat în comuniune canonică cu Patriarhia Moscovei. Aceasta este singura Biserică Ucraineană considerată canonică în sânul Ortodoxiei, nelipsită de dorinţa

firească de dobândire a autocefaliei depline. Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei, deşi a acordat acestei Biserici din Ucraina un statut de quasi-autocefalie în cadrul Patriarhiei Ruse, încă din 1991, nu ar fi, desigur, pe deplin bucuros de posibilitatea acordării unei autocefalii depline acesteia de către Patriarhia Ecumenică.

În acest context, ataşamentul liderilor politici de la Kiev faţă de Patriarhia Ecumenică este imens, dacă ţinem cont şi de dorinţa acestora de a scoate Biserica Ucraineană de sub influenţa Moscovei. Cele afirmate până acum devin şi mai limpezi, dacă amintim că la sosirea pe aeroportul din Kiev, la finele lunii iulie, pentru a participa la comemorarea celor 1020 de ani de la încreştinarea principelui Vladimir al Kievului, Patriarhul Ecumenic a fost întâmpinat de către însuşi preşedintele Ucrainei, dl Viktor Yushchenko, fapt care nu s-a întâmplat nici măcar la vizita preşedintelui George Bush la Kiev. Nu de aceeaşi întâmpinare s-a bucurat însă patriarhul Moscovei, venit la Kiev pentru a participa la acelaşi eveniment, căruia Statul Ucrainean nu i-a organizat nicio festivitate de primire, cu excepţia Bisericii Ortodoxe Ucrainene, care a pregătit slujba *Te-Deum*-ului în incinta Mănăstirii Lavra Pecerska delegaţiei care tocmai sosea de la aeroport.

Aşadar, vizita la Patriarhia Ecumenică a d-lui Viktor Yushchenko, preşedintele Ucrainei, nu poate fi înţeleasă în afara contextului schiţat mai sus.

Sfinţirea primei biserici ortodoxe ruse în Cuba, la Havana

Pe data de 19 octombrie a avut loc slujba de sfinţire a primei biserici ortodoxe ruse din Cuba, la Havana, de către Mitropolitul Kiril de Smolensk şi Kaliningrad, conducătorul Departamentului de Relaţii Externe al Patriarhiei Moscovei. La acest eveniment a participat şi noul preşedinte al Cubei, Dl Raul Castro, căruia Mitropolitul Kiril i-a mulţumit pentru contribuţia adusă la construirea acestei biserici. Însă cea mai mare parte a fondurilor necesare ridicării acestei biserici a venit din partea poporului cubanez, Mitropolitul rus chiar spunând: „Este impresionant faptul că poporul Cubei a oferit bani pentru o biserică ortodoxă rusă".

Menţionăm că pe data de 20 octombrie Mitropolitul Kiril s-a întâlnit cu Fidel Castro, împreună discutând teme legate de problemele care preocupă omenirea de astăzi, ca şi recenta criză economică. Fostul preşedinte cubanez şi-a exprimat satisfacţia pentru terminarea lucrărilor şi sfinţirea primei biserici ortodoxe ruse din Cuba. În finalul acestei întâlniri, Mitropolitul Kiril i-a transmis lui Fidel Castro urările calde ale poporului rus, ca şi binecuvântările Patriarhului Alexei al II-lea al Moscovei.

Acest eveniment este perceput de către anumite agenţii de ştiri ca o etapă a îmbunătăţirii relaţiilor ruso-cubaneze, care s-au deteriorat odată cu destrămarea Uniunii Sovietice.

Alegerea noului Mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe din America (OCA). Poziţia Episcopiei Ortodoxe Române din America (Vatra Românească) faţă de OCA

În perioada 10-13 noiembrie s-a desfăşurat la Pittsburg (PA), în Statele Unite ale Americii, cel de al XV-lea Congres al Bisericii Ortodoxe din America, în cadrul căruia a fost ales noul mitropolit primat al acestei Biserici, respectiv Î.P.S. Părinte Iona (Jonah), Mitropolit de Washington şi New York. Înaltpreasfinţia Sa s-a convertit la credinţa ortodoxă în anul 1978, urmând ulterior Facultatea de Teologie „Sf. Vladimir" din New York, ca şi un Master în Teologie Dogmatică absolvit în 1988. În anul 1994 a fost hirotonit diacon şi preot, iar în 1995 s-a călugărit la Mănăstirea „Sf. Tikhon" din South Canaan (PA). Hirotonia sa în treapta arhieriei a avut loc pe data de 1 noiembrie a.c., în catedrala „Sf. Serafim" din Dallas (TX), având titulatura de episcop de Fort Worth şi cancelar al Diocezei de Sud. Alegerea sa ca primat al Bisericii Ortodoxe din America a avut loc în cadrul Congresului la care ne referim, pe data de 12 noiembrie, primind titulatura de Mitropolit de Washington şi New York.

Menţionăm faptul că Biserica Ortodoxă din America a fost recunoscută ca Biserică autocefală în mod unilateral de către Patriarhia Moscovei, nefiind recunoscută ca atare de către Patriarhia Ecumenică şi celelalte Biserici surori. Cu toate acestea, Biserica Ortodoxă din America întreţine relaţii de amiciţie cu celelalte Biserici Ortodoxe Autocefale, mitropolitul Iona fiind deja felicitat de numeroşi Întâistătători pentru alegerea sa în această demnitate. După cum se ştie, Episcopia Ortodoxă Română din America (Vatra Românească), păstorită de către Î.P.S. Părinte Nathaniel Pop, face parte din anul 1960 din Biserica Ortodoxă din America, purtând totodată în această perioadă un dialog intens în vederea ajungerii de facto la acea formulă de „autonomie maximală" împreună cu Arhiepiscopia românească cu sediul la Chicago, şi a intrării astfel în relaţie canonică cu Patriarhia Română.

În cadrul celui de al XV-lea Congres al Bisericii Ortodoxe din America, în faţa acestei adunări bisericeşti trienale care întruneşte aproximativ opt sute de delegaţi clerici şi mireni din întreaga Americă şi Canada, Î.P.S. Părinte Nathaniel a ţinut un discurs legat de posibila ieşire a Episcopiei Ortodoxe Române din America din cadrul Bisericii Ortodoxe din America (*discursul cu pricina poate fi audiat accesând pagina* **www.oca.org**). Înaltpreasfinţia Sa a creionat traiectoria istorică a Episcopiei în mod deosebit începând cu anul 1960, când Episcopia de la Vatra Românească a intrat în relaţie canonică cu Biserica Ortodoxă din America, ajungând până la contextul dialogului intens de astăzi în vederea reintrării în relaţie canonică cu Biserica Ortodoxă Română.

Înaltpreasfinţia Sa a explicat faptul că dialogul dintre Eparhiile româneşti din America este menit să unească cele două surori în contextul lor american, ducând la o „reconciliere" benefică pentru unitatea Ortodoxiei din America. Titularul Episcopiei de la Vatra Românească a arătat că modelul de unitate bisericească propus dovedeşte înţelegere şi respect pentru nevoile Ortodoxiei americane, spre deosebire de recenta reîntoarcere a Sinodului Bisericii Ortodoxe Ruse din afara graniţelor Rusiei în cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse. Menţionând faptul că componenţa Eparhiei s-a schimbat semnificativ prin exodul masiv al emigraţiei recente, şi că 90% dintre preoţii Eparhiei sunt veniţi din România, Înaltpreasfinţitul Părinte Nathaniel a arătat totodată că acest dialog este în curs de desfăşurare şi că nu este încă un fapt împlinit, urmând a fi perfectat de către comisiile special numite. Prezenţi în sală, unii membri

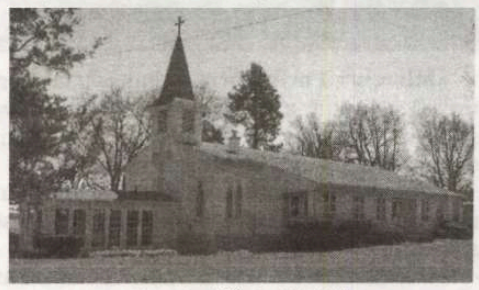

Capela „Sfânta Maria" de la Vatra Românească (Grass Lake, MI)

ai comisiei de dialog din partea Episcopiei de la Vatra Românească au fost chiar nominalizaţi: pr. Laurenţiu Lazar, pr. Remus Grama, pr. Ioan Pacurar şi pr. Cătălin Mitescu.

Arătând că deşi există o înţelegere destul de clară cu privire la modelul de unitate propus, care se află în discuţie, Înaltpreasfinţia Sa a afirmat că acesta trebuie aprobat şi de către Congresul Episcopiei. Înaltpreasfinţitul Nathaniel a mai explicat că acest „model" eclesiologic de „autonomie absolută" (sau maximală), propus de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ar putea deveni un mod de rezolvare a prezentei situaţii şi pentru alte jurisdicţii care încă nu şi-au clarificat relaţiile cu Biserica-mamă.

Reprezentantul pentru relaţii externe al Episcopiei de la Vatra Românească, pr. Remus Grama, considera cuvântarea Î.P.S. Părinte Nathaniel[11] ca fiind „deosebit de pozitivă, aceasta ilustrând statornicia, seriozitatea, dar şi prudenţa cu care Episcopia Ortodoxă Română din America continuă să lucreze la acest dialog de tămăduire şi reconciliere a fraţilor de peste Ocean".

(Surse: *www.ec-patr.org, www.romfea.gr, www.mospat.ru, www.oca.org)*

Dr. Ştefan TOMA

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului

– octombrie 2008 –

• **Miercuri, 1 octombrie**. A participat la Sf. Liturghie oficiată la Catedrala Mitropolitană de un sobor de preoţi (profesori la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu), cu prilejul începutului unui nou an universitar. Cu această ocazie a rostit un cuvânt festiv. Printre cei prezenţi s-au numărat şi dl prof. univ. dr. ing. Constantin Oprean, rectorul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, dl Ilie Mitea, prefectul jud. Sibiu, precum şi decani ai facultăţilor sibiene. În aceeaşi zi a oficiat slujba de Te-Deum în Aula Magna a Universităţii „Lucian Blaga". A primit la reşedinţa mitropolitană vizita dlui Alexandr Ciurilin, ambasadorul Federaţiei Ruse în România.

• **Joi, 2 octombrie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de lucru la cabinet.

• **Vineri, 3 octombrie.** A participat în Aula Magna a Universităţii „Lucian Blaga", la festivitatea prilejuită de acordarea titlului de Doctor Honoris Causa domnului Liviu Maior. Seara a participat la recepţia oficială organizată de Consulatul General al Germaniei la Sibiu cu ocazia sărbătoririi zilei unificării Germaniei.

• **Duminică, 5 octombrie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Catedrala mitropolitană. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Ioan Lupu şi întru preot pe diaconul Cristian Tatu pe seama parohiei Voivodenii Mari, protopopiatul Făgăraş. A oficiat la Capela Facultăţii de Teologie Taina Cununiei pentru tinerii Adrian Nicolae si Ioana Catinca Dragomir.

• **Luni, 6 octombrie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe.

• **Marţi, 7 octombrie.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie.

• **Miercuri, 8 octombrie.** A avut, în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie, o întâlnire cu studenţii teologi.

• **Joi, 9 – vineri, 17 octombrie.** A participat la Constantinopol, la Sinaxa Întâistătătorilor de Biserici Ortodoxe şi la Simpozionul Paulin, manifestări organizate de Patriarhia Ecumenică.

• **Duminică, 19 octombrie.** A oficiat slujba de resfinţire a Bisericii „Sf. Cuv. Parascheva" din localitatea Gura Râului, protopopiatul Sălişte. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru iconom pe PC pr. paroh Petru Toader Damian.

• **Luni, 20 octombrie.** A primit la sediul mitropolitan vizita unui grup de pelerini de diferite confesiuni din Elveţia. A avut program de audienţe.

• **Marţi, 21 octombrie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe.

• **Miercuri, 22 octombrie.** A prezidat, la protopopiatul Braşov, conferinţa preoţească de toamnă „Mitropolitul Andrei Şaguna – 200 de ani de la naştere".

• **Joi, 23 octombrie.** A prezidat comisia de admitere la studiile doctorale din cadrul Facultăţii de Teologie din Sibiu. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Sâmbătă, 25 octombrie.** A participat la festivitatea depunerii jurământului militar de către recruţii Şcolii de Aplicaţie pentru Unităţi Sprijin de Luptă. A oficiat o slujbă religioasă şi a rostit o alocuţiune.

• **Duminică, 26 octombrie, *Sărbătoarea Sf. Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir*.** A participat la slujba de resfinţire a Catedralei Patriarhale din Bucureşti.

• **Luni, 27 octombrie.** A participat, în Bucureşti, la manifestările prilejuite de serbarea Sf. Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Catedralei Patriarhale.

• **Marţi, 28 octombrie.** A participat la şedinţa solemnă a Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române: „2008 – anul jubiliar al Sf. Scripturi şi al Sfintei Liturghii".

• **Miercuri, 29 octombrie.** A participat la lucrările şedinţei Sf. Sinod.

• **Joi, 30 octombrie.** A participat la simpozionul „Andrei Şaguna – 200 de ani de la naştere", organizat la Biblioteca Astra din Sibiu, de către Comisia Naţională UNESCO. Cu acest prilej, ÎPS Sa a adresat celor prezenţi un cuvânt comemorativ despre marele ierarh transilvănean. În aceeaşi zi, a primit la Catedrala Mitropolitană Sf. Moaşte ale Sf. Mare Mc. Gheorghe, Purtătorul de Biruinţă, aduse la Sibiu cu binecuvântarea Î.P.S. Bartolomeu, Mitropolitul Megarei şi Salaminei. A asistat la slujba Vecerniei şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

• **Vineri, 31 octombrie.** La reşedinţa mitropolitană din Sibiu s-a desfăşurat dezvelirea oficială a plăcii comemorative dedicate mitropolitului Andrei Şaguna. Î.P.S. Sa a oficiat o slujbă de binecuvântare şi a rostit o alocuţiune. În aceeaşi zi, a primit la sediul mitropolitan vizita dlui Martin Eichtinger, ambasadorul Austriei în România.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL AL P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

– octombrie 2008 –

• **Miercuri, 1 octombrie.** A slujit Sfânta Liturghie la Mânăstirea Dejani, unde a hirotonit întru diacon pe Evghenie Televca şi întru preot pe diaconul Valentin Oceanu, hirotesind întru duhovnic pe preotul Valentin-Ionuţ Moşoiu.

• **Vineri, 3 octombrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie la capela mitropolitană, iar în seara aceleiaşi zile a oficiat slujba Vecerniei şi a Acatistului la Catedrală.

• **Duminică, 5 octombrie.** A slujit dumnezeiasca Liturghie la biserica din Şeica Mică, protopopiatul Mediaş, unde a hirotonit întru diacon pe Mircea Fărcaş, iar seara a oficiat slujba Vecerniei la biserica „Sfântul Antonie cel Mare" din Sibiu.

• **Miercuri, 8 octombrie.** A slujit Sfânta Liturghie la capela mitropolitană, apoi a desfăşurat lucrări de birou, iar seara a oficiat Vecernia la Catedrală.

• **Joi, 9 octombrie.** A prezidat conferinţa preoţească din protopopiatul Bran-Zărneşti.

• **Vineri, 10 octombrie**. A oficiat Vecernia şi a participat la întâmpinarea la Oneşti a sfintelor moaşte ale Sfântului Ierarh Nifon în drumul lor spre Iaşi.

• **Sâmbătă, 11 octombrie.** A participat alături de alţi 12 arhierei la sfinţirea bisericii din Borzeşti (jud. Bacău) şi la Sfânta Liturghie oficiată după aceea. În cursul aceleiaşi zile a însoţit sfintele moaşte în procesiunea lor spre oraşul Roman (jud. Neamţ).

• **Duminică, 12 octombrie.** A slujit dumnezeiasca Liturghie împreună cu un sobor de ierarhi la centrul episcopal din Roman, participând apoi la serbările dedicate împlinirii a 600 de ani de atestare documentară a Episcopiei Romanului.

• **Luni, 13 octombrie.** A continuat drumul spre Iaşi, luând parte la procesiunea cu sfintele moaşte ale Cuvioasei Paraschiva şi întâmpinarea raclei cu moaştele Sfântului Nifon.

• **Marţi, 14 octombrie.** A slujit Sfânta Liturghie alături alţi 13 ierarhi la Iaşi, cu prilejul prăznuirii Sf. Cuv. Paraschiva.

• **Joi, 16 octombrie.** A prezidat conferinţa preoţească din protopopiatul Sibiu.

• **Vineri, 17 octombrie.** A slujit dumnezeiasca Liturghie la capela mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Evghenie Televca.

• **Duminică, 19 octombrie.** A slujit Sfânta Liturghie la biserica parohiei Aţel, protopopiatul Mediaş.

• **Luni, 20 octombrie.** A prezidat la protopopiatul Făgăraş conferinţa preoţească de toamnă.

• **Marţi, 21 octombrie.** A slujit Sf. Liturghie la Mânăstirea Foltea, hirotonind întru ierodiacon pe monahul Ambrozie, stareţul Mânăstirii Breaza (jud. Braşov). De asemenea a oficiat rânduiala tunderii în monahism a rasoforelor Teofana şi Sofronia.

• **Miercuri, 22 octombrie.** A slujit Sf. Liturghie la capela mitropolitană.

• **Vineri, 24 octombrie.** A slujit Sf. Liturghie la capela mitropolitană.

• **Duminică, 26 octombrie.** A participat alături de un numeros sobor de arhierei, la resfinţirea Catedralei Patriarhale.

• **Luni, 27 octombrie.** A participat la prăznuirea Sfântului Dimitrie Cel Nou, ocrotitorul Bucureştilor.

• **Marţi, 28 octombrie-miercuri, 29 octombrie.** A luat parte la lucrările Sfântului Sinod.

• **Joi, 30 octombrie.** A întâmpinat alături de ÎPS Sa Laurenţiu moaştele Sf. M. Mc. Gheorghe, sosite pentru o săptămână în Sibiu şi adăpostite vreme de 4 zile în Catedrala Mitropolitană.

• **Vineri, 31 octombrie.** A slujit Sf. Liturghie la Catedrala Mitropolitană.

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Pr. JOHN BEHR, *Taina lui Hristos: viaţa în moarte*, Editura Sophia, Bucureşti, 2008, 230 p.

În traducerea din limba engleză a lui Gheorghe Feodorovici, a apărut, la Editura *Sophia*, lucrarea „*Taina lui Hristos: viaţa în moarte*" (230 p.). Personalitate marcantă a teologiei ortodoxe americane contemporane, Părintele profesor *John Behr* este decanul Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Sf. Vladimir" din New York. Profesor de patristică, Părintele Behr este cunoscut cititorului român prin lucrarea „*Formarea Teologiei creştine. Vol. I – Drumul spre Niceea*", o veritabilă crestomaţie de istorie universală privită prin prisma unei interogări majore pe care, până la sfârşitul veacurilor, Mântuitorul ne-o adresează: „ *Dar voi cine ziceţi că sunt?*" (*Matei* 16, 15).

Aceeaşi interogaţie, dar privită dinspre Patima şi moartea Domnului Hristos, caută să o elucideze Părintele Behr în cartea aceasta. Remarcabilă analiză de text scripturistic şi de psihologie şi pedagogie patristică, lucrarea caută să reitereze aspectul practic-mântuitor al teologiei, ruptă din lanţul scolasticismului şi aşezată în libertatea vieţii în Hristos. De altfel în *Post-Scriptum*-ul lucrării, autorul menţionează: „*...teologia creştină îi invită pe toţi oamenii să vadă pe Hristos. S-ar putea spune despre tipul de teologie cercetat în volumul de faţă că este o „re-însuşire postmodernă a unei perspective premoderne", unde „postmodern" nu înseamnă respingerea oricărei afirmări a adevărului absolut, ci doar respingerea (sau eliberarea de) pretenţia „modernă" de „adevăr" (propriu), recunoscând în schimb că teologia este mărturisirea Adevărului, a lui Hristos Însuşi, Care nu este supus niciunui criteriu altul decât El Însuşi, Domnul întregii creaţii şi al istoriei ei*" (p. 228).

Asist. Univ. Dr. ANDREI DRĂGULINESCU, *Dependenţa în cultura şi civilizaţia morţii*, Editura Christiana, Bucureşti, 2008, 173 p.

Într-o lume a dependenţelor manifestate sub multiple forme, o lucrare care să elucideze mecanismele psihicului uman prin prisma cercetării psihologice creştine nu aduce doar un plus de informaţie, ci şi o serie de soluţii inter-disciplinare necesare prevenirii şi combaterii unor astfel de maladii postmoderne. Acest lucru îl propune şi lucrarea pe care Editura *Christiana* o pune la dispoziţia cititorilor săi. Andrei Drăgulinescu propune un *compendium* asupra dependenţei de Internet, dependenţei faţă de jocurile pe computer, asupra relaţiei negative dintre Internet şi pornografie, asupra efectelor negative legate de utilizarea telefoanelor mobile, dependenţei de binomul falsei alimentaţii fast-instant. Acestora se adaugă o serie de pagini despre dependenţele create în sistemul New Age, provocările de morală şi comportament pe care le-a adus sindromul Harry Potter, relaţia dintre muzica rock şi cultura morţii. Astfel, cu mult curaj şi echilibru, autorul cercetează dependenţa, sindromul lumii moderne, în toate dimensiunile ei distrugătoare. Departe de a fi o carte de moralism ortodox, lucrarea este una de cercetare şi morală creştină, oferind imaginea peisajului decăderii virtuţilor umane în capcana dependenţei, ucigaşa aliată a răului.

MONAHUL IOSIF VATOPEDINUL, *Trăiri ale dumnezeiescului har – o epistolă despre Gheron Iosif Isihastul*, Ed. Sf. Nectarie, 2008, 158 p. şi XVI planşe.

Am remarcat în numerele trecute ale *Telegrafului Român* efortul editorial excepţional pe care Părintele Agapie Corbu îl realizează la tânăra editură cu numele Sf. Nectarie. De astă dată el ne oferă o minunată lucrare a Gherondei Iosif Vatopedinul, dublată de o colecţie de epistole duhovniceşti inedite ale Părintelui Iosif Isihastul, una dintre cele mai importante figuri ale monahismului ortodox modern, athonit şi nu numai.

Pe de o parte, dulceaţa unei vieţi dedicate creşterii în Duhul Sfânt, pe de alta, rodul epistolar al unei astfel de vieţi, bucurie Duhului Sfânt. Nimic din cele pe care le cuprinde cartea aceasta nu anulează sentimentul ieşirii din lume, al aşezării în viaţa isihastă, atentă şi ancorată în Iisus Hristos. Cât de minunate şi adevărate ne apar astăzi cuvintele lui: „*Generaţia noastră a pierdut drumul cu desăvârşire şi aceasta este cauza pentru care s-a pierdut esenţa monahismului. Scopul nostru, cel puţin pentru noi, este crucea neîncetată. Fără înţelesul crucii, al neîncetatei tăgăduiri de sine, al relei pătimiri de bunăvoie, nu se poate vorbi de monahism. Începătorul mântuirii noastre şi Întemeietorul vieţii noastre monahale nu porunceşte să ridicăm o singură dată Crucea Lui, ci spune: „Urmează-Mi!" (Matei 8, 22). „Urmează-Mi" reprezintă o acţiune nelimitată care durează întreaga viaţă a omului până când moare lumii acesteia şi se îngroapă cu desăvârşire, mort faţă de patimile sale, şi învia desăvârşit şi nepătimaş*" (p. 60).

Un program de viaţă în Hristos vrednic de urmat!

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Andrei Făgărăşanul – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 45-46 — 1 decembrie 2008

ÎNTREITĂ PRĂZNUIRE: Sf. Ap. Andrei, bicentenar Andrei Şaguna şi 90 de ani de la Marea Unire*

În această zi de Duminică, 30 noiembrie, a 30-a după Rusalii, dreptcredincioşii români au o întreită sărbătoare, pentru că azi prăznuim pe Sf. Apostol Andrei „cel întâi chemat" de Mântuitorul Iisus Hristos, Biserica Ortodoxă din Ardeal îl cinsteşte pe marele mitropolit Andrei Şaguna, cel care a purtat numele apostolului, iar mâine, întreaga suflare românească de pretutindeni îşi va aduce aminte cu veneraţie şi recunoştinţă de ziua de 1 Decembrie 1918, ziua în care, cu 90 de ani în urmă, aţâţia strămoşi ai noştri au proclamat unirea Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului cu vechea Românie, ziua în care s-a format statul naţional român unitar.

Sfântul Apostol Andrei era fratele mai mic al lui Simon Petru, ei fiind fii pescarului Iona din Betsaida, localitate situată pe ţărmul lacului Ghenizaret (Marea Galileii), în nordul Ţării Sfinte. Amândoi au fost iniţial „ucenici" ai Sfântului Ioan Botezătorul, după care au fost chemaţi de Domnul la apostolie prin cuvintele „Veniţi după Mine şi vă voi face pescari de oameni. Iar ei lăsând îndată mrejele, au mers după El" (Matei 4, 18-20 şi Marcu 1, 16-18). În paginile Sfintelor Evanghelii, Sf. Andrei este pomenit doar de două ori (Ioan 6, 8-9 şi Ioan 12, 20-22). Cu toate acestea, Andrei L-a însoţit pe Mântuitorul pe drumurile Ţării Sfinte, I-a ascultat cuvintele de învăţătură şi parabolele, a asistat la vindecările de oameni bolnavi şi la cele trei învieri pe care le-a săvârşit Mântuitorul, L-a însoţit pe ultimul său drum spre Ierusalim, fiind prezent la Cina cea de Taină, şi martor al arestării, al patimilor şi răstignirii Domnului, ca apoi să fie părtaş la bucuria tuturor, după ce Domnul a înviat, a primit şi el misiunea de a învăţa toate neamurile şi a le boteza în numele Sfintei Treimi (cf. *Mt* 28, 19). Potrivit tradiţiei, dar şi celor scrise de unii scriitori bisericeşti din primele secole creştine, Sf. Apostol Andrei a predicat Evanghelia lui Hristos în Asia Mică (Turcia de azi), apoi a ajuns în teritoriul dintre Dunăre şi Marea Neagră, cunoscut pe atunci sub numele de Sciţia Mică (Scythia Minor), care era locuit de strămoşii noştri geto-daci, dar şi de colonişti greci din cetăţile Tomis (Constanţa de azi), Callatis (Mangalia), Histria (Istria), dar şi în nordul Mării Negre, până spre cetatea Tyras (Cetatea Albă). Prezenţa sa printre geto-daci este atestată de mai multe legende, de anumite toponimice (pârâiaşul Sfântului Andrei, Apa Sfântului), dar şi de „peştera Sfântului Andrei", existentă şi azi în hotarul satului Ion Corvin, jud. Constanţa, nu departe de graniţa cu Bulgaria. Nu ştim cât a stat Sfântul Andrei printre geto-daci şi printre grecii care trăiau în cetăţile de la Marea Neagră. Nu ştim câţi localnici au fost botezaţi de el. În orice caz, după ce va fi botezat pe unii dintre ei, el va fi lucrat asemenea altor sfinţi apostoli, adică „şi-a pus mâinile" peste unii dintre cei mai destoinici şi cu mai multă dragoste faţă de Hristos, adică i-a hirotonit, fie ca episcopi, fie ca preoţi şi diaconi, care i-au continuat apoi lucrarea misionară. Probabil unii dintre aceşti „ucenici" vor fi trecut în nordul Dunării, deci în Dacia de altădată, unde au dus „vestea cea bună" despre Hristos cel înviat şi la dacii de aici.

În orice caz, în Scythia Minor, unde a predicat Sf. Andrei, viaţa creştină va fi mult mai puternică în secolele care au urmat, când exista aici un scaun episcopal la Tomis, cu episcopi învăţaţi, cunoscuţi în toată lumea creştină, dar şi aşezări monahale, în care şi-au petrecut tinereţea viitori mari teologi, ca Sfinţii Gherman, Ioan Casian şi Dionisie cel smerit (Exiguus), cu peste 35 de bazilici în marile oraşe ale provinciei.

După cum se ştie, Sf. Andrei a plecat de la noi spre sud, în Tracia, Macedonia şi Tesalia, locuite de greci, ajungând până în

* Cuvântare rostită în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, Duminică, 30 noiembrie 2008.

(continuare în p. 6)

Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU

Sf. Ier. Nicolae – apărător al dreptei credinţe, binefăcător şi apărător al celor lipsiţi, nedreptăţiţi şi în primejdii*

După rânduiala Sfintei noastre Biserici Ortodoxe, am intrat cu ajutorul lui Dumnezeu în Sfântul Post al Naşterii Domnului sau al Crăciunului, perioadă în care ne pregătim să întâmpinăm venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos.

Ca în fiecare an, în această perioadă pregătitoare, pe care se cuvine să o trăim cu adâncă evlavie, Biserica ne pune în faţa ochilor sufleteşti pilda grăitoare a unuia dintre cei mai iubiţi sfinţi ai creştinătăţii, Sf. Nicolae, arhiereul din Mira Lichiei.

Viaţa şi activitatea Sf. Nicolae ne sunt binecunoscute, din *Vieţile sfinţilor*, din slujba praznicului, din acatistul şi paraclisul prin care îl cinstim şi îl rugăm ca pe un păstor şi părinte duhovnicesc care s-a asemănat cu *„Păstorul cel bun care îşi pune sufletul pentru oile sale"* (*Ioan* 10, 11).

Sf. Ierarh Nicolae a fost un aprig apărător al dreptei credinţe în dumnezeirea Mântuitorului Hristos, participând la Sinodul I Ecumenic de la Niceea din anul 325, unde l-a înfruntat pe Arie ereticul.

* Pastorală cu prilejul sărbătorii Sf. Nicolae, 2008

Dar Sf. Nicolae străluceşte mai ales prin faptele sale de milostenie, ca binefăcător al

săracilor şi al celor lipsiţi, al celor nedreptăţiţi şi al celor în primejdii, al bolnavilor şi al celor deznădăjduiţi. Prin tot ceea ce a împlinit în viaţa sa cu cuvântul şi cu fapta, Sf. Nicolae s-a arătat *„îndreptător al credinţei"*, *„pildă a blândeţilor"*, *„învăţător al înfrânării"*, câştigând *„cu smerenia cele înalte şi cu sărăcia cele bogate"*, dobândind sfinţenia vieţii.

Izvorul milostivirii lui Dumnezeu, care se revarsă în viaţa noastră prin mijlocirea sfinţilor, se împărtăşeşte şi mai puternic după adormirea lor.

Sf. Nicolae a fost şi este un mare ocrotitor al tinerilor, îndeosebi al tinerelor fete. Viaţa sa ne descoperă chipul minunat în care sfântul a sărit în sprijinul unui tată necăjit, pe care sărăcia l-a împins la hotărârea necugetată de a-şi obliga fiicele să practice prostituţia. Intervenind prompt, Sf. Nicolae i-a izbăvit pe toţi din păcatul de moarte, protejându-le nu numai sănătatea sufletească, ci şi pe cea trupească.

Trăim în aceste zilele o situaţie asemănătoare în anumite privinţe, dar cu implicaţii mult mai grave. O autoritate publică naţională, a cărei menire este promovarea

(continuare în p. 5)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

SIMPOZION
Bicentenar Mitropolit Andrei Şaguna. Încununarea evenimentelor comemorative

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului, întrunită în 19 ianuarie a.c., a hotărât, aşa cum am mai arătat, ca 2008 să fie „An comemorativ Mitropolit Andrei Şaguna", dată fiind împlinirea a două secole de la naşterea acestui luminat ierarh şi zelos apărător al drepturilor naţionale şi religioase ale românilor transilvăneni.

Privind retrospectiv, putem spune că pe toată durata acestui an ne-am aflat, zi de zi, în comuniune sufletească cu acest prea iubitor părinte duhovnicesc, care ne-a pregătit, cu jertfelnică dăruire, o sfântă moştenire, de care se vor bucura şi generaţiile viitoare de trăitori pe aceste meleaguri, înnobilate de prezenţa sa autoritativă, ca a unui mesia, trimis de Pronia cerească spre izbăvirea noastră de nedreptăţile şi încercările care ne-au lovit continuu. Număr de număr, publicaţiile noastre eparhiale de la Sibiu, unele întemeiate chiar de el, dar şi ale altor eparhii din ţară, i-au reprodus, pe parcursul acestui an comemorativ, alesu-i chip şi i-au evidenţiat nepieritoarele înfăptuiri. Două volume monumentale, care au văzut de curând lumina tiparului şi care se adaugă astfel altor monografii memorabile scrise pe parcursul anilor, cuprind studii semnate de ierarhi, profesori de teologie, intelectuali de prestigiu, toate închinate memoriei sale binecuvântate. Instituţii de Cultură precum ASTRA (înfiinţată cu sprijinul său nemijlocit şi al cărui prim preşedinte a fost), Academia Română, între ai cărei membri de onoare s-a numărat, universităţi şi facultăţi, dintre care unele, în semn de cinstire, îi poartă numele, licee şi şcoli din toată Transilvania, centre eparhiale, oficii protopopeşti, parohii, asociaţii de tineret l-au elogiat pe mitropolitul Andrei Şaguna şi au oficiat slujbe de pomenire pentru odihna sufletului său. Cu veneraţie, şi Comisia Naţională UNESCO pentru România a înscris numele ierarhului sibian în agenda comemorărilor pe anul 2008, a acestui înalt for internaţional pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură. A organizat de asemenea, şi două simpozioane, la Sibiu şi la Viena, în memoria sa, şi a aşezat plăci comemorative pe faţada unor instituţii legate de personalitatea marelui ierarh (reşedinţa mitropolitană din Sibiu şi sediul protopopiatului din Sălişte) şi pe mausoleul din Răşinari. Acest mausoleu a constituit un punct de pelerinaj pe toată durata anului. Preoţi şi credincioşi din toată ţara, dascăli,

(continuare în p. 2)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Decernarea titlului de „Doctor Honoris Causa" Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul României

Sâmbătă, 29 noiembrie 2008, în cea de a doua zi a simpozionului *„Mitropolitul Andrei Şaguna, apărător şi promotor al demnităţii româneşti"*, a avut loc evenimentul decernării titlului de *Doctor Honoris Causa*, Prea Fericitului Părinte Daniel, patriarhul României. S-a dorit ca în acest fel să se dea o

notă de mai mare solemnitate etapei finale de comemorare a bicentenarului naşterii fericitului întru adormire Andrei mitropolitul.

De altfel, Senatul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, la propunerea Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", a aprobat acordarea acestui înalt titlu academic Prefericirii Sale încă în luna mai 2008, între altele şi ca o recunoaştere a rolului important pe care l-a avut Preafericirea Sa în organizarea celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene din 4-9 septembrie 2007, de la Sibiu.

(continuare în p. 5)

Simpozion „Bicentenar Mitropolit Andrei Şaguna”

(urmare din p. 1)

elevi şi studenţi, grupuri de vizitatori şi-au îndreptat mereu paşii spre Răşinari, unde s-au recules în faţa mormântului străjuit de cei doi lei, simbol al autorităţii morale a celui ce-şi doarme somnul de veci acolo, sub cetină de brad.

Ziua de duminică, 29 iunie, când s-au împlinit 135 de ani de la mutarea în veşnicie a pururea pomenitului mitropolit, a adunat în prejma mormântului din Răşinari mulţime mare de pelerini. Un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi a oficiat Sfânta Liturghie în biserica sub streaşina căreia se află mausoleul, iar în final a oficiat slujba parastasului chiar la mormânt.

Încununarea tuturor acestor manifestări a avut loc în zilele de 28 şi 29 noiembrie a.c., când s-a organizat un simpozion, concomitent la Braşov şi Sibiu, sub genericul: „Mitropolitul Andrei Şaguna, apărător şi promotor al demnităţii româneşti”.

La Braşov, instituţia care a organizat simpozionul, din data de 28 noiembrie, a fost una temeluită

chiar de către vrednicul ierarh, şi anume Colegiul Naţional „Andrei Şaguna”. Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu Streza în persoană, însoţit de acad. pr. prof. dr. Mircea Păcurariu şi arhid. prof. dr. Constantin Voicu au fost de faţă la desfăşurarea programului comemorativ. Înainte de deschiderea lucrărilor, la ora 8.00, s-a oficiat un Te-Deum, de către Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, înconjurat de preoţi şi diaconi, în biserica monument istoric „Sfântul Nicolae”, după care a fost inaugurată expoziţia „Andrei Şaguna şi Braşovul”, în trei săli din Complexul Muzeal din Şcheii Braşovului. Între exponate menţionăm: mai bine de trei mii de documente, câteva sute de cărţi şi zeci de tablouri, toate acestea constituind mărturii despre bunele relaţii ale lui Şaguna cu Braşovul.

La ora 10.00 a început simpozionul propriuzis la Colegiul Naţional „Andrei Şaguna”, unde ansamblul fanfarei garnizoanei Braşov a prezentat un recital în memoria patronului acelei instituţii de învăţământ braşovean. În continuare, directorul Colegiului, reprezentantul elevilor, preşedintele Asociaţiei de părinţi „Ioan Popazu”, reprezentantul A.P.L.A.S. şi reprezentanţii autorităţilor locale au rostit cuvântări de salut.

În deschiderea lucrărilor simpozionului care a avut loc în sala festivă a Colegiului, a luat cuvântul Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului. Înaltpreasfinţia

Sa s-a referit la versetul biblic care sună astfel: *„Dacă noi vom tăcea, pietrele vor grăi în locul nostru”* (*Lc.* 19, 40). Acesta este un adevăr de care suntem pătrunşi chiar într-o zi cum este aceasta şi într-un loc precum este Colegiul braşovean ctitorit de începătorul a toate în Ardealul nostru istoric, mitropolitul Andrei Şaguna. Toate marile sale înfăptuiri în plan bisericesc, şcolar, cultural, naţional, politic, social reprezintă mărturii elocvente înaintea Tronului Slavei celei cereşti dar şi a ochilor noştri, a celor ce suntem trecători prin această lume, despre vrednicia, curajul, dragostea şi jertfelnicia celui care a fost părintele, dascălul şi diriguitorul destinelor noastre în vremuri de restrişte şi îngenunchere, din partea celor care ne-au stăpânit în chip samavolnic. Tinerii care învaţă astăzi pe băncile colegiului trebuie să cunoască cine a fost mitropolitul Şaguna şi ce a însemnat pentru românii braşoveni în primul rând, dar şi pentru cei din tot Ardealul, o instituţie de învăţământ precum a fost pe atunci gimnaziul întemeiat de Şaguna. Dascălii unui astfel de aşezământ au datoria morală de a păstra şi transmite mereu vie icoana unei ilustre personalităţi cum a fost mitropolitul ctitor al şcolii braşovene.

P.C. pr. prof. acad. Mircea Păcurariu a prezentat pe larg şi cu o temeinică fundamentare istorică viaţa şi activitatea mitropolitului Andrei Şaguna, înscriindu-l între marii ierarhi şi cărturari precum Petru Movilă, Dosoftei , Antim Ivireanu, Simion Ştefan şi Calinic de la Cernica.

P.C. arhid. prof. dr. Constantin Voicu, cel care în urmă cu 60 de ani a absolvit Liceul „Şaguna” din Braşov, a împărtăşit celor prezenţi amintiri despre eminenţii dascăli şi despre performanţele instructiv-educative ale şcolii braşovene. Mândria de a fi „şagunist” a constituit o trăsătură a tuturor tinerilor care s-au format pe băncile acelei şcoli întemeiate de vrednicul mitropolit Andrei Şaguna.

Un cuvânt de omagiere a mitropolitului Andrei Şaguna a rostit, în continuare, Dl. acad. Alexandru Surdu, absolvent al Liceului „Andrei Şaguna” din Braşov, promoţia 1955. Domnia Sa a ţinut să sublinieze îndreptăţita satisfacţie cu care şi-a hrănit mereu sufletul de a fi fost elev al unei instituţii de învăţământ liceal patronată de un nume atât de slăvit şi emblematic precum cel al mitropolitului de pioasă memorie Andrei Şaguna.

O notă de solemnitate a momentului comemorativ de la Braşov a fost dată de lansarea „Anuarului” şi Revistei „Muguri”, ale colegiului „Andrei Şaguna”, în paginile cărora găsim consemnate date despre patronul spiritual şi părinte bisericesc încununat cu nimbul sfinţeniei.

Corala Colegiului Naţional „Andrei Şaguna” a prezentat, în continuare, un recital în onoarea patronului acelei unităţi şcolare.

Programul zilei s-a completat cu o sesiune de comunicări a elevilor. Genericul primei părţi a acestei sesiuni a fost: „Evocarea personalităţii mitropolitului Şaguna” iar al celei de a doua părţi a fost: „Viaţa de şagunist. Prezent şi viitor”.

Ziua comemorativă Şaguna s-a încheiat, la Braşov, cu un intermezzo artistic şi un concert de colinde susţinut de Minisatul „Sfântul Andrei”.

La Sibiu, ziua comemorativă de 28 noiembrie 2008 a început cu oficierea Sfintei Liturghii, în paraclisul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna” de către Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi, dintre profesorii de la Facultatea de Teologie, consilieri mitropolitani, protopopi şi preoţi. Răspunsurile liturgice au fost date de corala studenţilor Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna”.

S-a rostit ectenia şi rugăciunea de dezlegare pentru sufletul adormitului Andrei Mitropolitul.

La ora 10.00, în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu” a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna” a început seria comunicărilor dedicate evenimentului.

Din nou, Corul bărbătesc al Facultăţii a intonat „Imnul lui Şaguna” alcătuit de Zaharia Boiu şi notat de către compozitorul Dimitrie Cunţan.

A urmat un şir de cuvântări din partea unor reprezentanţi ai unor instituţii de cultură.

Dl. conf. arh. Sergiu Nistor, secretarul general al Consiliului Naţional UNESCO pentru România a transmis mesajul acestui for internaţional.

Dl. prof. univ. dr. Aurel Papari, rectorul Universităţii „Andrei Şaguna” din Constanţa a transmis cuvânt de pioasă recunoştinţă din partea etniei macedo-române din Dobrogea şi din toată Europa precum şi a acelei universităţii.

Dl. prof. univ. dr. Dumitru Acu, preşedintele ASTREI – Sibiu, l-a omagiat pe primul preşedinte al acestei organizaţii culturale transilvănene, care a fost mitropolitul Andrei Şaguna.

După cuvântările de salut a început prezentarea comunicărilor simpozionului.

Pr. profesor univ. dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului a expus tema: „Telegraful Român - ctitorie şaguniană”. Totodată, vorbitorul a prezentat şi standul expoziţional Şaguna în care au fost expuse valori patrimoniale legate de numele lui Şaguna, precum: Biblia editată de mitropolitul Andrei Şaguna, la Sibiu, între 1856-1858; colecţia pe anul 1853 a „Telegrafului Român”, cea mai veche publicaţie cu apariţie neîntreruptă din Europa (155 de ani); diploma de înnobilare a mitropolitului Şaguna, emisă de împăratul Francisc Iosif I al Austriei şi sigiliul imperial; exemplar din „calendariul” pe 1852, întemeiat de Şaguna, cu apariţie neîntreruptă şi acesta până astăzi; exemplare din cărţile tipărite de mitropolitul Andrei Şaguna.

Pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr a expus tema: „Andrei Şaguna şi reorganizarea Mitropoliei Ardealului”. Desfiinţarea abuzivă la 1701, a Mitropoliei Ardealului i-a lipsit pe românii transilvăneni de singura lor instituţie naţională care le-a patronat destinul, într-o vreme în care presiunile anihilării lor ca naţiune, limbă şi credinţă erau cum nu se poate mai aprige. Lui Şaguna i se datorează reînvierea acestei instituţii , care a fost Mitropolia Ardealului.

Dna prof. univ. dr. Elena Macavei, de la Facultatea de Sociologie a Universităţii „Lucian Blaga” a prezentat comunicarea „Manuale şcolare tipărite în timpul lui Andrei Şaguna”. Au fost aduse în atenţia ascultătorilor nume ale unor vrednici oameni de cultură care, în vremea păstoririi lui Andrei Şaguna, au redactat şi tipărit abecedare, aritmetici şi alte manuale şcolare pentru elevii din cele peste 860 de şcoli organizate de Şaguna.

Pr. prof. dr. Mircea Ielciu a abordat, în comunicarea prezentată, problema „Relaţiilor lui Andrei Şaguna cu ierarhii români de peste munţi”, aspect cu adevărat important în lucrarea misionar-pastorală a ierarhului transilvănean. Sunt menţionaţi: episcopii Veniamin Roset şi Melchisedec Ştefănescu ai Romanului, mitropolitul Nifon al Ungro-Vlahiei, episcopul Calinic al Râmnicului, episcopii Filotei şi Dionisie Romano de la Buzău cu care Şaguna a purtat corespondenţă, a cultivat relaţii frăţeşti, a practicat schimburi culturale şi a beneficiat de sprijin moral şi material pentru diferite lucrări pe care le-a întreprins.

Desigur că pe lângă ierarhi, mitropolitul Şaguna a avut prilejul unor întâlniri şi schimburi de opinii şi cu foarte mulţi intelectuali, politicieni şi alţi fruntaşi moldoveni şi munteni. Spre exemplificare pot fi menţionate nume precum: Costache Negri, Lascăr Rosetti, M.Costache-Iepureanu, Alecu Russo, Gheorghe Sion şi nu mai puţin poetul Vasile Alecsandri, toţi din Moldova. Din Ţara Românească, Şaguna a avut întâlniri sau a purtat corespondenţă cu Dimitrie Brătianu, I.C. Brătianu şi principele Brâncoveanu.

Pr. prof. Irimie Marga a adus în atenţia participanţilor la simpozion o contribuţie inedită a lui Şaguna din domeniul dreptului, şi anume publicarea de către acesta a primei cărţi de drept al familiei, intitulată „Cunoştinţe folositoare despre trebile căsătoriilor”, Sibiu, 1854.

Titlul comunicării prezentate de Pr. lect. dr. Mihai Iosu a fost: „Andrei Şaguna-Arhipăstorul”. Este vorba evident despre pilduitoarea lucrare pastorală căreia i s-a dăruit Şaguna în sfertul de secol cât s-a aflat la cârma Mitropoliei Ardealului. În tot acest răstimp, afirmă autorul comunicării, Şaguna „a urmărit să reactiveze şi să dinamizeze latura pastorală a lucrării preoţeşti”. El însuşi s-a dovedit a fi cel mai desăvârşit păstor, cum l-a caracterizat un contemporan de-al său (Augustin Hamsea).

Pr. conf. dr. Constantin Necula l-a descris pe Şaguna ca pe un „pedagog al propovăduirii”. Titlul comunicării în acest fel a şi fost formulat: „Andrei Şaguna – Pedagogul Propovăduirii”. Pe lângă preocuparea asiduă de a tipări manuale şcolare, de a scoate foi religioase sau almanahuri, de a zidi lăcaşuri de cult şi şcoli, Şaguna s-a dedicat şi unei „excelente opere de predicator, de vestitor al Evangheliei”. Astfel a pus în evidenţă vorbitorul meritul de predicator al lui Şaguna, cu nimic mai prejos decât celelalte merite ctitoriceşti de care s-a învrednicit pururea pomenitul mitropolit.

Conf. dr. Paul Brusanowski a vorbit despre „Şaguna ca organizator al Mitropoliei Transilvaniei”. Este vorba desigur despre „Statutul organic” şagunian, în baza căruia s-a asigurat autonomia Mitropoliei reînfiinţate de Şaguna, atât faţă de stat cât şi faţă de Patriarhia Ortodoxă Sârbească, fapt ce a însemnat garanţia unei organizări şi dezvoltări a vieţii bisericeşti transilvănene în folosul românilor, aservit până atunci şi din punct de vedere politic dar şi confesional faţă de autorităţi laice şi bisericeşti străine.

Lect. dr. Ciprian Streza a prezentat comunicarea cu titlul: „Personalitatea liturgică a mitropolitului Andrei Şaguna”. S-a reţinut din cele expuse că şi în acest domeniu al tipăririi cărţilor de cult şi al unei intense vieţi liturgice, epoca şagunianâ a însemnat o înnoire şi un progres cu rezultate atât de benefice în planul vieţii duhovniceşti.

Profesorul de religie dr. Sebastian Cârstea a vorbit despre: „Implicarea lui Andrei Şaguna în viaţa naţional-politică a poporului român din Transilvania”.

Cu deplin temei, autorul comunicării a demonstrat că pe lângă pilduitoarea lucrare pastoral-misionară, Andrei Şaguna a desfăşurat şi o activitate naţional-politică cu rezultate dintre cele mai benefice pentru românii transilvăneni. A fost omul providenţial şi din punct de vedere al schimbării stării de înrobire a păstoriţilor săi loviţi şi asupriţi din toate părţile. Un spaţiu larg a acordat autorul implicării lui Şaguna în evenimentele revoluţiei de la 1848-1849 din Transilvania dar şi în cele care au urmat pe tot parcursul păstoririi sale. Problema activismului şi pasivismului politic a fost de asemenea în atenţia autorului comunicării.

Încheierea lucrărilor primei zile a simpozionului de la Sibiu s-a făcut în prezenţa Înaltpreasfinţitului Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care s-a reîntors de la Braşov împreună cu cei doi însoţitori: pr. prof. dr. Mircea Păcurariu şi arhid. prof. dr. Constantin Voicu. Acest fapt a dat posibilitatea să se poată formula concluzii finale la cele două desfăşurări, în paralelă, ale simpozionului Şaguna de la Braşov şi de la Sibiu.

Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu a prezentat o sinteză a aspectelor principale ale „Momentului Şaguna”, cum a fost denumită îndeobşte perioada în care marele ierarh a vegheat, cu jertfelnică dăruire, desfăşurarea vieţii religioase şi naţionale a românilor transilvăneni.

Încununarea propriu-zisă a simpozionului Şaguna avea să se facă însă a doua zi, în 29 noiembrie şi în prezenţa întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Patriarh Daniel.

Românul ortodox în context european. Lumina lui Şaguna pentru misiunea Bisericii astăzi*

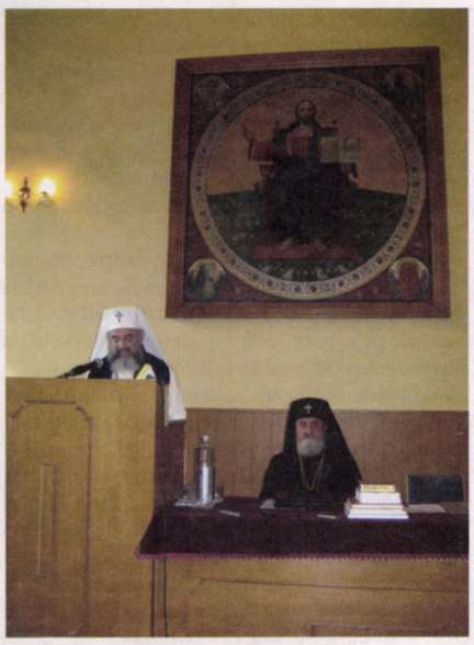

1. Identitate românească în context multietnic. Şaguna – promotor al identităţii româneşti în Transilvania şi între ţările române.

Când lumina Evangheliei rodeşte într-un popor credincios, ea nu-i desfiinţează identitatea acestuia, ci o ajută să fiinţeze ca transfigurare şi îmbogăţire a ei în comuniune universală cu alte popoare creştine şi în comuniune eternă cu Iisus Hristos, Împăratul veacurilor, Cel ce „ieri şi azi şi în veci, este Acelaşi" (Evrei 13, 8).

Rodirea luminoasă a credinţei în istoria şi cultura unui popor se vede în virtuţile statornice ale poporului adesea personalizate în luptători eroi, în cărturari înţelepţi, în artişti inspiraţi, ierarhi, mărturisitori, voievozi, sfinţi, martiri şi cuvioşi.

Valorile spirituale perene cultivate în mod constant şi pregnant de către un popor, cât şi personalităţile lui care le manifestă în mod convingător şi atrăgător formează împreună chipuri de lumină ale spiritualităţii unui popor. Aceste raze şi chipuri de lumină, cu valoare de simbol şi de reper, trebuie cunoscute şi cinstite ca fiind componente majore ale identităţii, demnităţii, dezvoltării şi dăinuirii spirituale ale poporului român.

Perceput spiritual ca un mare dar al lui Dumnezeu pentru Biserica Ortodoxă din Transilvania, Mitropolitul Andrei Şaguna ne-a dăruit moştenirea luminoasă a credinţei şi faptelor sale, care străbate peste veacuri, până la noi, ca rodire binecuvântată şi benefică.

Ierarh erudit şi patriot statornic, Mitropolitul Andrei Şaguna a unit în mod pilduitor mărturisirea credinţei ortodoxe cu dezvoltarea culturală şi socială a vieţii românilor ortodocşi din Transilvania.

Subliniind rolul şi contribuţia marcantă a Mitropolitului Andrei Şaguna pentru devenirea Ortodoxiei contemporane româneşti din Transilvania, Părintele Dumitru Stăniloae spunea: *„Ideile lui Şaguna care a sesizat toate trebuinţele noi ale poporului român în împrejurările specifice ale Transilvaniei, relaţiile lui atent extinse cu toate forţele ce aveau un rol în determinarea acestei vieţi, acţiunea lui neobosită pe toate aceste planuri au fost un dar providenţial adus de Dumnezeu acestui popor tocmai la momentul potrivit acestui popor pentru a-l ajuta să-şi organizeze viaţa lui de toate felurile conform necesităţilor din acel timp, început al timpului ce a urmat şi durează şi azi şi va dura şi în viitor. De aceea, pe drept cuvânt s-a numit adeseori Biserica Ortodoxă din Transilvania cu timpul său, începând cu el, Biserica şaguniană"*[1].

Promotor al dreptei credinţe şi al identităţii româneşti, Mitropolitul Andrei Şaguna *„socotea combinaţia între originile etnice romane şi credinţa creştină răsăriteană a fi o îmbinare unică ce i-a înzestrat pe români cu caracterul lor naţional distinctiv: acesteia i-au datorat ei supravieţuirea lor ca naţiune, întrucât îi diferenţia de maghiarii şi germanii romano-catolici şi protestanţi din jurul lor, în timp ce moştenirea latină le-a păstrat individualitatea printre coreligionarii lor bulgari şi sârbi"*[2].

Ca istoric al Bisericii, Şaguna a avut capacitatea de a citi duhovniceşte istoria, de a vedea, dincolo de interpretarea politică şi sociologică, conexiunile spirituale ale istoriei. El a sesizat existenţa unei relaţii speciale între moştenirea romană, latină şi sfinţirea ei creştină răsăriteană.

Această caracteristică a poporului român de a uni în mod special şi profund tradiţia răsăriteană, simţul misterului sau al sacrului, cu luciditatea latină a dat poporului român tăria de a păstra dreapta credinţă şi de-a evita extremele. Datorită acestor virtuţi provenite din sinteza daco-romană şi transfigurate de credinţa ortodoxă răsăriteană, creştinismul românesc a evitat războaiele sângeroase confesionale şi disputele sterile de ordin speculativ dogmatic, cât şi sentimentalismul mistic, nebulos şi fanatic.

Personalitate cu orizont larg şi cuprinzător, Mitropolitul Andrei Şaguna *„a ştiut să îmbrăţişeze cu interes părintesc nu numai cauza Bisericii Transilvănene, al cărei păstor a fost într-o perioadă de mari transformări pe plan social şi politic, ci şi cea a Bisericii româneşti de peste munţi."*[3]

Unitatea de neam şi de limbă, de cult şi cultură, de cuget şi de simţire cu românii din Ţara Românească şi Moldova, a fost o constantă plină de înţeles a vieţii sale ca arhipăstor al românilor din Transilvania.

În acest sens poate fi înţeleasă bogata corespondenţă a lui Şaguna cu ierarhi sau clerici de peste Carpaţi, între care întâlnim pe mitropoliţii Ungrovlahiei şi Moldovei, Nifon şi, respectiv, Sofronie Miclescu, pe episcopii Calinic al Râmnicului, Filotei şi Dionisie Romano al Buzăului, Melchisedec Ştefănescu al Romanului, pe fraţii arhierei Filaret şi Neofit Scriban, ori pe starețul Mânăstirii Neamţ, Neonil.

La solicitările lui Şaguna, mai ales din primii săi ani de păstorire, când el însuşi nu avea încă o tipografie la Sibiu, starețul Mânăstirii Neamţ, Neonil, i-a trimis, în mai multe rânduri, pentru bisericile din Transilvania, sute de cărţi bisericeşti pentru cult, tipărite la Neamţ.

Au găsit, de asemenea, ecou în Moldova şi Bucovina şi apelurile lui Şaguna pentru ajutoare în bani, în veşminte şi în alte bunuri. Un susţinător deosebit a găsit ierarhul transilvan şi în bucovineanul Constantin Hurmuzaki, cel care coresponda, el însuşi, cu starețul Neonil pe tema ajutoarelor de care aveau nevoie bisericile din Transilvania[4].

Între lucrările misionare semnificative, care au avut un rol determinant în promovarea identităţii româneşti în Transilvania şi între Ţările Române, trebuiesc evidenţiate următoarele:

– înfiinţarea ziarului *Telegraful Român*, în anul 1853, care în mod profetic conţinea în el vocaţia de a fi un instrument cultural şi misionar, fiind până astăzi cel mai vechi periodic cu existenţă neîntreruptă, în publicistica românească.

– înfiinţarea Tipografiei eparhiale, în 1850, unde s-au tipărit o mulţime de manuale, de cărţi de cult şi tematice – aproape 200 de titluri, şi unde a apărut şi o preţioasă ediţie a *Bibliei* în limba română (1856 - 1858), a cincia după *Biblia de la Bucureşti* din 1688.

– o altă lucrare misionară semnificativă a Mitropolitului Andrei Şaguna a fost *Statutul organic al Bisericii Ortodoxe din Transilvania* (1868), care prevedea conlucrarea clerului cu mirenii, în proporţie de 1/3, în toate deciziile importante din viaţa bisericească. Începând cu anul 1925, *Statutul organic* şagunian a devenit baza organizării Bisericii Ortodoxe Române, ridicată la rang de Patriarhie.

– cele 800 de şcoli săteşti înfiinţate de mitropolitul Andrei Şaguna, precum şi cele de nivel gimnazial, liceal şi universitar, reprezintă o altă manifestare a unei înţelepte şi dinamice organizări a vieţii bisericeşti şi cultural-sociale a românilor ortodocşi din Transilvania, cu rodire benefică şi binecuvântată peste timp. Un rol proeminent l-a avut *Institutul teologic–pedagogic* din Sibiu, care pregătea preoţi pentru parohii şi învăţători pentru şcoli. Acest Institut a fost baza Institutului Teologic Universitar de mai târziu, azi Facultatea de Teologie Ortodoxă *Andrei Şaguna* din Sibiu.

– o altă mare lucrare înţeleaptă a lui Şaguna a fost *Asociaţia transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român* (ASTRA), înfiinţată în anul 1861, care cultiva unitatea de cuget şi simţire a românilor, având o impresionantă activitate culturală şi patriotică.

Fiecare din faptele măreţe ale Mitropolitului Andrei Şaguna a constituit şi rămâne un izvor de inspiraţie şi de orientare pentru fiecare ierarh ortodox român înţelept şi harnic, cu dragoste faţă de Biserică şi de popor.

(continuare în p. 4)

† DANIEL,
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

* Prelegere festivă susţinută de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu ocazia decernării titlului academic de *Doctor Honoris Causa* de către Facultatea de Teologie Ortodoxă *Andrei Şaguna* a Universităţii *Lucian Blaga*, din Sibiu, 29 noiembrie 2008.

LAUDATIO

Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române cu ocazia decernării titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu – 29 noiembrie 2008

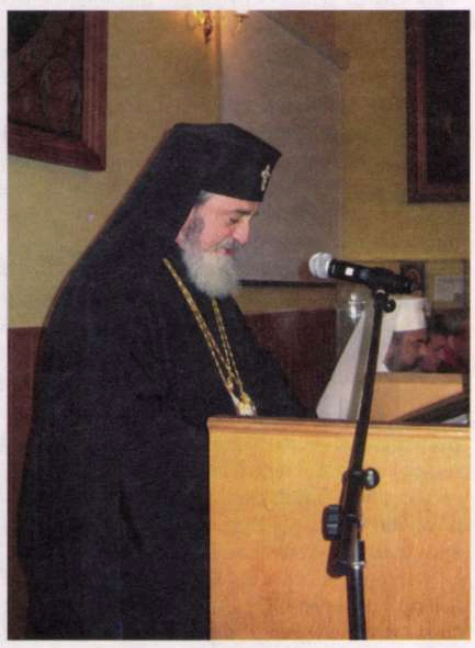

Bucurii peste bucurii şi emoţii peste emoţii a revărsat Dumnezeu peste noi în acest binecuvântat sfârşit de noiembrie, aflat sub razele de lumină duhovnicească ale prăznuirii Sfântului Andrei, Apostolul strămoşilor noştri şi Părintele creştinismului românesc.

Am sărbătorit ieri solemn, aşa cum se cuvine, jubileul bicentenarului naşterii *Marelui Mitropolit Andrei Şaguna*, Părintele nostru, cel care ne-a renăscut ca Biserică înviind în strălucire şi demnitate Ortodoxia umilită şi marginalizată a românilor transilvăneni. Fiindcă, aşa cum spunea Nicolae Popeea, ucenicul de suflet al Marelui Mitropolit: *„Să nu fi fost Şaguna, Biserica Ortodoxă din Ardeal s-ar fi stins sau în cazul cel mai fericit numai ar fi vegetat, numai ar fi jelit, numai ar fi necăjit".*

Poimâine vom aniversa cu toţii împlinirea a 90 de ani de la *Marea Unire* din 1918, actul prin care am ieşit în chip miraculos din încercarea Primului Război Mondial, mântuiţi şi înviaţi ca naţiune unită şi demnă de bimilenarul ei trecut românesc şi creştin. Sinteză unică de latinitate orientală şi romanitate ortodoxă, poporul român este moştenitorul unui creştinism apostolic, martiric, patristic, cu vocaţie ecumenică şi europeană (prefigurată strălucit încă din secolele IV şi V de destinul Sfinţilor Ioan Cassian şi Dionisie cel Mic). Limba, naţionalitatea, organizarea statală românească s-au înfiripat odată cu creştinismul, au crescut împreună cu Biserica Ortodoxă, mama lui duhovnicească de milenii. Împărţit de vitregiile unei istorii potrivnice în trei ţări şi trei mitropolii, la *„plinirea vremii"*, când a sunat ceasul eliberării naţiunilor de sub dominaţia imperiilor, poporul ortodox român a devenit în urmă cu nouă decenii o Naţiune unită şi independentă, cu o Biserică autocefală patriarhală în comuniune frăţească cu celelalte Biserici Ortodoxe şi popoare ale Europei. Aceasta a fost România regelui Ferdinand şi Biserica Ortodoxă Română a întâiului ei patriarh, transilvăneanul *Miron* unificatorul.

Prin înţelepciunea şi prudenţa a patru patriarhi de fericită pomenire: *Nicodim*, continuatorul, *Iustinian*, organizatorul şi reîntregitorul, *Iustin* cărturarul şi ecumenistul, şi *Teoctist*, înţeleptul chivernisitor în vreme de tranziţie, Biserica Ortodoxă Română, puternic lovită, a rezistat ca o adevărată cetate zidită pe stâncă şi susţinută de aceste patru coloane, care au fost cei patru patriarhi din vremuri de restrişte. Aceşti înaintaşi şi stâlpi ai Ortodoxiei româneşti au înfruntat fiecare valuri copleşitoare şi au înscris fapte memorabile în istoria continuităţii poporului nostru, continuitate care face cu putinţă şi momentul de faţă.

Pentru noua etapă care se deschidea era nevoie de un nou păstor care, cu energia şi înţelepciunea unui *Iosua*, să reamintească românilor şi Europei întregi că nicio Casă comună nu rezistă fără Dumnezeu (cf. Psalm 126, 1) şi că fără sufletul creştin Uniunea Europeană e doar un corp inert, un simplu supermarket al unei prosperităţi idolatre. Prin alegerile din 12 septembrie 2007 – primele cu adevărat libere din istoria ei – întreaga Biserică Ortodoxă Română a identificat pe acest *Iosua* de care avem nevoie, în persoana Preafericirii Voastre, iubite Părinte Patriarh Daniel.

„Nimeni – ne spune Evanghelia mânuitoare – *nu pune făclia aprinsă sub obroc, ci o pune în sfeşnic, ca să lumineze tuturor celor din casă!"* (Matei 5, 15). Văzând, aşadar, roadele bogate pe care le-aţi adus ca o ofrandă vie şi curată Bisericii, ierarhii şi poporul ortodox român, sub călăuzirea Duhului Sfânt, dorind o înnoire profundă, v-au chemat şi v-au întronizat drept al şaselea patriarh al lor, cu certitudinea că veţi fi patriarhul înnoirii timpului şi al răspunsurilor noi.

Sunteţi al doilea patriarh de peste munţi. Din Banatul *Sfântului Iosif de la Partoş*, trecând prin Sibiul *Mărturisitorilor pentru Ortodoxie* şi al lui *Andrei Şaguna* cel Mare, dar şi Sfânt, aţi poposit o vreme în scaunul sfinţilor mitropoliţi ai Moldovei *Varlaam, Dosoftei şi Veniamin*. Iar, de un an şi mai bine şedeţi cu iradiere dinamizatoare unică în primul scaun al Ortodoxiei româneşti, scaunul Sfinţilor mitropoliţi *Iachint şi Nifon, Teodosie, Antim şi Grigorie Dascălu* şi al celor cinci înaintaşi întru patriarhat.

Preafericirea Voastră,

Sunteţi al României întregi. Sunteţi al Banatului unde aţi văzut lumina zilei, al limbii şi culturii româneşti. Dar sunteţi într-un chip special şi pentru totdeauna al Sibiului care v-a născut şi crescut ca teolog ortodox universal. Tânăr absolvent de liceu veneaţi să deprindeţi teologhisirea, în 1970, în capitala Ortodoxiei transilvane, în Sibiul mitropoliţilor *Andrei Şaguna* şi *Nicolae Bălan*, în Facultatea de Teologie care l-a dat Ortodoxiei româneşti şi universale pe *Părintele Dumitru Stăniloae*, cel mai mare teolog ortodox al secolului XX şi mentorul spiritual al Preafericirii Voastre. Ce glas lăuntric v-a chemat în această vatră de cultură? În mod cert, legăturile sufleteşti cu Sibiul tradiţional, patristic şi ecumenic v-au adus în oraşul de pe malul Cibinului şi tot ele au dat aripi dorului după Dumnezeu, setei de cunoaştere şi dorinţei de slujire a Bisericii şi a neamului pe care le-aţi avut pururi în suflet.

Ca student în anul II aţi ţinut în capela mitropolitană a Institutului o suită de meditaţii (publicate în acelaşi an în revista *Mitropolia Ardealului*) despre *„chemarea preoţească* [1]. În finalul lor, asemenea lui Şaguna, dădeaţi cu cu-

(continuare în p. 4)

† Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului
Decanul Facultăţii de Teologie
„Andrei Şaguna", Sibiu

Laudatio Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

(urmare din p. 3)

raj – întrebării Sfântului Efrem: *„Cum voi putea cinsti comoara preoției?"* – răspunsul hotărât: *„Numai răspunzând chemării ei încă din tinerețe!"* Absolvent strălucit, v-ați încununat studiile cu o remarcabilă teză de licență despre: *„Împăcare și slujire în Noul Testament"*.

Înscris, între 1974-1976, la cursurile de doctorat, la secția de teologie sistematică în cadrul Institutului Teologic din București, cu privilegiul de a studia sub îndrumarea nemijlocită a Părintelui Dumitru Stăniloae, ați redactat și publicat în 1977 – la vârsta de 26 de ani – câteva studii excepționale, unice prin tematică și abordare. Unul trata despre *„Timp și valoarea lui în Ortodoxie"*[2]. Analizat ca timp al căderii, dar și al restaurării, al pocăinței și despătimirii, dar și al rodirii și împlinirii vocației și al trecerii spre viața veșnică, timpul primea aici o definiție neașteptată: *„Timpul este* – spuneați atunci programatic – *o concretizare a trecerii spre plenitudine"*. Cel de al doilea studiu se intitula: *„Temeiuri dogmatice ale bucuriei creștine"*[3] și în el ofereați o suită de lecturi ale dogmelor fundamentale ale Bisericii din perspectiva bucuriei: dogma creației e *„bucuria darului"*, cea a mântuirii e *„bucuria jertfei"*, iar dogma învierii e *„bucuria vieții înnoite"*. Anii studenției au fost o prefață la această *„dogmatică a bucuriei"*, a bucuriei împlinirii în slujirea lui Dumnezeu, o bucurie pe care pururi o aveți și ați avut-o și care izvorăște din comuniunea de iubire a Sfintei Treimi.

După o perioadă de asiduă muncă științifică în străinătate: doi ani la Facultatea de Teologie Protestantă a Universității de Științe Umane din Strasbourg (Franța) și doi ani la Facultatea de Teologie Catolică din cadrul Universității „Albert Ludwig" din Freiburg im Breisgau, din Germania, la 15 iunie 1979 ați susținut o strălucită teză de doctorat la Universitatea din Strasbourg, intitulată: *Réflexion et vie chrétiennes aujourd'hui. Essai sur le rapport entre la théologie et la spiritualité* (424 p), lucrare ce a fost pregătită sub îndrumarea a doi reputați profesori francezi: Gerard Ziegwald și André Benoît și ați primit calificativul *maxim*, devenind astfel *doctor în Teologie* al Universității din Strasbourg. O versiune extinsă a acestei teze ați pregătit-o mai apoi sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae și ați susținut-o la 31 octombrie 1980 la Institutul Teologic Universitar din București, cu titlul: *Teologie și spiritualitate creștină. Raportul dintre ele și situația actuală*.

Această strălucită încununare de carieră a fost un nou început de drum marcat prin numirea Preafericirii Voastre ca profesor la *Institutul Ecumenic de la Bossey*. De pe această poziție ați ținut în 1981, în Germania, o conferință (publicată în 1982 și la noi în revista *Ortodoxia*) intitulată programatic: *„Dorul după Biserica nedespărțită sau apelul tainic și irezistibil al Sfintei Treimi"*[4]. Era o minunată meditație asupra comuniunii trinitare ca izvor și arhetip al Bisericii, care e chemată să fie plină de Sfânta Treime. Timpul avea să demonstreze că lucrurile afirmate atunci v-ați străduit pururi să le puneți în practică.

Preoție, împăcare, slujire, cultură, bucurie, altruism, slujirea aproapelui – iată așadar reperele care v-au marcat dintru început itinerarul teologic. Venit din Lugoj, poposind formator la Sibiu și București, predând Ortodoxie în Occident, v-ați întors în 1988 la chemarea Patriarhului Teoctist, intrând în slujirea Bisericii de acasă. Discipol al Părintelui Stăniloae, ați devenit în 1987 la Sihăstria Neamțului *monahul Daniel*, ucenicul duhovnicesc al starețului de sfântă pomenire care a fost *Părintele Cleopa*. Ați fost hirotonit *ierodiacon* la 14 august 1987 și *ieromonah* la 15 august 1987, iar în 1988 ați fost hirotesit *protosinghel* și numit Consilier Patriarhal, Director al Sectorului *„Teologie Contemporană și Dialog Ecumenic"*. Tot în anul 1988 ați devenit Conferențiar la Catedra de Misiune Creștină a Institutului Teologic Universitar Ortodox din București.

Slujirea adusă Bisericii și aproapelui a cunoscut o nouă strălucire odată cu alegerea și hirotonirea Preafericirii Voastre ca *Episcop-vicar* al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titlul de *Lugojanul*, pe data de 4 martie 1990. Și pentru ca lumina să lumineze tuturor, la 7 iunie 1990 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române v-a ales *Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei*, pentru a umple timp de 17 ani străvechiul ei ținut cu efervescența unei activități mediatice, sociale, filantropice și spirituale fără egal. A fost chemarea la apostolat care a scos la lumină darurile remarcabile cu care Dumnezeu v-a înzestrat și pe care ați știut să le oferiți înapoi lui Dumnezeu, slujind Bisericii și aproapelui.

Preafericirea Voastră,

Nu este deloc ușor să redăm în câteva cuvinte toate împlinirile celor 17 ani rodnici pe care prin slujire i-ați dăruit lui Dumnezeu, ca Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei. Vasta cultură, profundul simț al Ortodoxiei, viața duhovnicească aleasă, simțul practic și voința neclintită de a sluji lui Dumnezeu și oamenilor au constituit temelia de piatră pe care ați refăcut și rezidit eparhia încredințată spre păstorire. Vom aminti sumar, atât cât îngăduie timpul, doar câteva din cele mai importante realizări ale Preafericirii Voastre de la Iași:

Prioritar a fost întotdeauna interesul Preafericirii Voastre pentru cultură, pentru luminarea poporului, pentru ridicarea nivelului de pregătire teologică a clerului, dar mai ales pentru misiunea Bisericii într-o societate modernă. De numele Preafericirii Voastre se leagă fondarea sau reactivarea multor instituții de cultură, precum: *Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae"* (reactivată), Iași – 1990; *Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Cuvioasă Parascheva"*, Agapia – 1991; *Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Gheorghe"*, Botoșani – 1992; *Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ioan Iacob"*, Dorohoi – 1993; *Școala Teologico-Sanitară Postliceală*, Piatra Neamț – 1993; *Academia Ortodoxă „Sf. Ioan de la Neamț"*, Mănăstirea Neamț – 1993; *Școala Teologico-Sanitară Postliceală „Sf. Cuv. Parascheva"*, Iași – 1994; *Centrul Mitropolitan de Cercetări T.A.B.O.R.* – 1994; *Centrul Cultural-Pastoral „Sf. Daniil Sihastru"*, Durău – 1995; *Biblioteca Ecumenică „Dumitru Stăniloae"*, Iași – 1995; *Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare"*, Iași – 1995; *Seminarul Teologic Ortodox „Sf. împărați Constantin și Elena"*, Piatra Neamț – 1996; *Institutul Ecumenic și Social-Pastoral „Sf. Nicolae"*, Iași – 1997; *Institutul Cultural-Misionar TRINITAS* (Editura Trinitas, tipografie și Radio Trinitas), Iași – 1997; *Centrul de Conservare și Restaurare a Patrimoniului religios „Resurrectio"* – 1998;

Asemenea marilor ierarhi ai Bisericii, ați știut și ați dorit să organizați în arhiepiscopia Iașilor o adevărată „vasiliadă" prin întemeierea mai multor instituții social caritative. Menționăm doar câteva din ele precum: *Cabinetul stomatologic „St. Pantelimon"*, Iași – 1993; *Asociația Medicilor și Farmaciștilor Ortodocși din România*, Iași – 1993; *Departamentul socio-caritativ „Diaconia"*, Iași – 1994; *Cantine pentru săraci* la Iași, Pașcani, Dorohoi, Hârlău – 1993-1995; *Dispensarul policlinic „Sf. Ap. Petru și Pavel"*, Iași – 1998; *Centrul de diagnostic și tratament „Providența"*, Iași – 2000; *Fundația „Solidaritate și Speranță"*, Iași – 2002; *Centrul de educație și informare medicală „Providența II"*, Iași – 2002; *Institutul Social-Caritativ „Diaconia"*, Iași – 2003; *Centrul Social-Cultural „Sfântul Paisie de la Neamț"*, Mănăstirea Neamț – 2004; *Centrul Social-Cultural „Sf. Ilie"*, Mănăstirea Miclăușeni, 2005.

Nici lucrarea pastoral-administrativă nu a fost neglijată de Preafericirea Voastră, căci în cei 17 ani de păstorire ați înființat peste *300 de parohii, 40 de mănăstiri și schituri, 5 protopopiate* și ați inițiat și susținut construirea a peste *250 de biserici noi*.

Bucuria interioară și dragostea de a sluji lui Dumnezeu ați dorit și ați știut să o împărtășiți tuturor prin toată activitatea științifică și publicistică pe care ați desfășurat-o, care s-a materializat prin lucrări, precum: *„Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea..." 12 Scrisori pastorale de Crăciun și Paști*, Iași, Trinitas, 1996; *Făclii de înviere – înțelesuri ale Sfintelor Paști*, Iași, Trinitas, 2005; *Dăruire și dăinuire. Raze și chipuri de lumină din istoria și spiritualitatea românilor*, Iași, Trinitas, 2005; *Daruri de Crăciun – înțelesuri ale sărbătorii Nașterii Domnului*, Iași, Trinitas, 2005; *Brâncuși Sculptor creștin ortodox*, Iași, Trinitas, 2007; *Comori ale Ortodoxiei* (Studii de spiritualitate ortodoxă); *Teologie și Spiritualitate* (teză de doctorat); *Păstorul Cel Bun* (Cateheze și omilii); *Foame și sete după Dumnezeu* (înțelesul și folosul postului, cateheze); *Fais l'oeuvre de l'Evangeliste* (studii de spiritualitate ortodoxă și misiune creștină în limba franceză).

Toate harismele cu care Dumnezeu v-a înzestrat au dat roadă bună la vremea lor. Nu ați făcut altceva decât ați înapoiat lui Dumnezeu darul, însă l-ați dat înapoi plin de zelul și dragostea și osteneala personală, de așa manieră încât noi toți, ierarhi, preoți și credincioși, văzând rodul celor 17 ani de jertfire și slujire, am cunoscut odată cu alegerea Preafericirii Voastre ca Patriarh al României că Dumnezeu a cercetat pe poporul Său și ne-a rânduit un nou Șaguna, un nou apostol al vremurilor noastre.

Ca patriarh al României, slujirea Preafericirii Voastre a dobândit strălucirea pe care Dumnezeu a dorit-o. Toate câte ați făcut în Moldova au rodit și în Țara Românească. Într-un singur an de patriarhat, realizările Preafericirii Voastre sunt atât de numeroase, încât, din nou, ne simțim copleșiți de mulțimea darurilor revărsate de Dumnezeu asupra noastră și dorim să amintim aici doar câteva din cele mai importante momente de bucurie din acest răstimp:

Caracteristica dominantă a activității desfășurate în acest an de Preafericirea Voastră stă sub semnul împlinirilor, al activităților în derulare, precum și al inițierii unor proiecte de viitor, axate pe câteva direcții majore de activitate ale instituțiilor centrale bisericești de la Patriarhia Română: *legislativ și juridic bisericesc, pastoral-liturgic, cultural-misionar, social-filantropic, economic-financiar și patrimonial-imobiliar*, fiecare din aceste preocupări având propriile dimensiuni specifice în dezvoltarea și transpunerea în realitate.

Dintru început, Preafericirea Voastră ați avut în vedere finalizarea demersului Sfântului Sinod al Bisericii noastre, inițiat în timpul fericitului întru adormire Patriarhul Teoctist, de a oferi Bisericii noastre un nou cod de legiuiri proprii, izvorât din tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe, care să răspundă cerințelor actuale ale vieții bisericești și religioase a clerului, monahilor și credincioșilor ortodocși români, oriunde ar vețui. Astfel, a fost definitivat și aprobat noul *Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, în ședința Sfântului Sinod din 28 noiembrie 2007, care a intrat în vigoare odată cu recunoașterea sa prin hotărârea Guvernului României din 16 ianuarie 2008, adoptată în temeiul Legii nr.489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.

Profund cunoscător al realităților și cerințelor misionar-pastorale și administrativ-bisericești din țară și din afara granițelor României în acest prim an de păstorire al Preafericirii Voastre, ați supus Sfântului Sinod spre aprobare noi structuri canonice și organizatorice bisericești prin înființarea a 4 (patru) noi eparhii, dintre care una în țară – *Episcopia Sălajului* și trei în afara granițelor țării – *Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei; Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord; Episcopia Ortodoxă Română a Australiei și Noii Zeelande*, precum și înființarea a două noi Parohii Ortodoxe Române în Japonia, în Tokyo și Osaka.

În domeniul construcțiilor bisericești, acest prim an de arhipăstorire a debutat sub auspiciile relansării viguroase a demersurilor pentru aducerea la viață a proiectului noii *Catedrale Patriarhale – Catedrala Mântuirii Neamului*, inițiat după mai bine de 75 de ani de fericitul întru adormite Patriarhul Teoctist. La 29 noiembrie 2007, împreună cu membrii Sfântului Sinod, Preafericirea Voastră ați sfințit amplasamentul noii Catedrale Patriarhale cu o suprafață de 110.000 mp, lucrări preliminare specifice pentru demararea construcției fiind în desfășurare.

Pentru a asigura accesul prin mijloace moderne, dar și pentru a răspunde cerințelor sporite de sprijinire a activităților *pastoral-liturgice, misionar-culturale, social-filantropice* și *educative* care se desfășoară în Biserica Ortodoxă Română, în scopul mântuirii credincioșilor în contextul vieții sociale și spirituale contemporane, încă din primele zile în slujirea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Preafericirea Voastră ați vegheat personal la dotarea și darea în funcțiune a *studiourilor de emisie și producție Radio TRINITAS București*, inaugurat la 27 octombrie 2007, și care, în prezent, are 34 frecvențe audio-vizuale (32 terestre și 2 via satelit). Misiunea pastoral misionară a Bisericii ați dorit să o împliniți și să o desăvârșiți prin înființarea postului de *Televiziune TRINITAS TV*, precum și prin tipărirea cotidianului *„Ziarul Lumina"*, a săptămânalului *„Lumina de Duminică"* și a revistei lunare *„Vestitorul Ortodoxiei"*. Aici trebuie menționată și Agenția de știri *„Basilica"* și Biroul de Presă, grupate în *Centrul de Presă BASILICA* al Patriarhiei Române, act de pionierat și instituție unicat în întreaga Ortodoxie ce are menirea de a desăvârși lucrarea pastoral misionară a Bisericii noastre.

La fel ca și la Iași, chemarea spre diaconie, spre implicarea în social a Bisericii ați făcut-o o prioritate. Grija Preafericirii Voastre pentru filantropie s-a concretizat, pe lângă *protocolul de cooperare* în domeniul incluziunii sociale încheiat între Patriarhia Română și Guvernul României, la 2 octombrie 2007 și protocolul de cooperare privind parteneriatul asistență medicală și spirituală, încheiat între Patriarhia română și Ministerul Sănătății publice, la 24 iulie 2008, în înființarea *FEDERAȚIEI FILANTROPIA*. De asemenea, Preafericirea Voastră ați înființat cinci centre social-pastorale, culturale sau medicale, cu statute proprii și anume: *Centrul Social-Cultural „Sfântul Andrei"* din București; *Centrul Social-Pastoral „Sfânta Maria"* de la Techirghiol; *Centrul de Social-Pastoral „Sfântul Ilie"* de la Călimănești; *Centrul Social-Medical „Sfântul Mare Mucenic Pantelimon"* de la Oltenești; *Centrul Social-Cultural „Miron Patriarhul"* de la Dragoslavele, toate acestea funcționând în cadrul Sectorului stavropighii și centre sociale din cadrul Administrației Patriarhale.

Dragostei de cultură și grijii pentru educație ați reușit să îi dați o nouă dimensiune și o nouă strălucire în acest prim an de patriarhat printr-o serie de proiecte culturale dintre care amintim aici pe cele mai importante:

Din inițiativa Preafericirii Voastre, Sfântul Sinod a aprobat ca anul 2008 să fie an jubiliar al *Sfintei Scripturi și al Sfintei Liturghii* și să fie marcat prin manifestări și acțiuni adecvate, la nivel central și local (media, publicistice și editorialistice, conferințe, întruniri și simpozioane pastorale și teologice, expoziții etc.), cu adresabilitate directă către tineri.

De asemenea, pentru promovarea culturii, a învățământului teologic, a activității pastoral misionare și pentru îmbunătățirea vieții duhovnicești a clerului și a credincioșilor ați inițiat o serie de proiecte editoriale, între care amintim: publicarea unei noi ediții sinodale a *Sfintei Scripturi* – în curs de apariție și publicarea ediției jubiliare a *Liturghierului* – în curs de apariție, care vor fi lansate în toamna acestui an; inițierea unei noi ediții a *Filocaliei române* (vol. 1-12), din care primele două volume au și apărut; inițierea, cu aprobarea Sfântului Sinod, a noii serii a colecției *Părinți și scriitori bisericești*, în care scop a și fost constituit colectivul editorial, având ca prioritate publicarea operei integrale a *Sfântului Vasile cel Mare* și a operei *Sfântului Grigorie de Nazianz;* înființarea, în cadrul Editurii Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, a *Departamentului pentru cartea de cult*, care va începe lucrarea de diortosire, prin confruntarea cu originalele, a tuturor cărților liturgice aflate în uz; inițierea antologiei patristice tematice *Părinții Bisericii – Învățătorii noștri* (7 volume) – în derulare; inițierea, cu aprobarea Sfântului Sinod, a publicării *Enciclopediei Ortodoxiei Românești* – în pregătire.

Activitatea editorială nu a rămas numai la stadiul de proiect, ci ea s-a concretizat în publicarea a trei dintre lucrările Preafericirii Voastre, și anume: *Foame și sete după Dumnezeu*, *Făclii de înviere* și *Călătorind cu Dumnezeu*, având în curs de publicare alte două lucrări: *Dăruire și dăinuire*, precum și *Confessing the Truth in Love*, precum și publicarea minunatului albumul *Manuscrise din Biblioteca Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române*. Toate aceste scrieri vă definesc minunat profilul interior și vă arată la vârsta împlinirilor drept un inegalabil teolog al Luminii Ortodoxiei care luminează tuturor.

Strâns legată de activitatea didactică, editorială și publicistică, trebuie amintită și grija permanentă a Preafericirii Voastre pentru *Biblioteca Sfântului Sinod*, pe care ați înzestrat-o cu lucrări valoroase de actualitate (colecții, dicționare, enciclopedii), într-un proces de continuă îmbogățire a patrimoniului acesteia. De asemenea, ați susținut procesul de modernizare a Bibliotecii, începând cu Palatul Sinodal de la Mânăstirea Antim, care adăpostește Biblioteca, și încheind cu proiectul pentru catalogarea electronică a documentelor, precum și punerea în lumină a multor manuscrise și lucrări uitate, care au început a fi cercetate și publicate în volume de artă.

Suntem încredințați că multe alte realizări remarcabile pentru viitorul Bisericii le aveți în proiect și care se vor împlini cu ajutorul bunului Dumnezeu.

Preafericirea Voastră,

Sunteți, și ne mândrim cu asta, una din marile personalități ale Ortodoxiei contemporane — teolog profund și ierarh cu păstorire exemplară, adânc și fidel înrădăcinat în solul Tradiției ortodoxe, dar în același timp deschis spre dialog și spre toate provocările societății contemporane.

Sunteți și unul din cei mai străluciți absolvenți ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu și, ca atare, un *glorios ambasador al culturii și spiritualității sibiene*. Proclamându-Vă membru al comunității lui academice, Sibiul universitar își onorează prestigiul și își împlinește cu bucurie într-un moment cu totul special o datorie de inimă și de suflet. *Sunteți*, o recunoaștem toți cu mulțumire, *un mare dar de la Dumnezeu pentru poporul nostru*.

Întru mulți și fericiți ani!

---

[1] „Chemarea preoțească" , *Mitropolia Ardealului* 18 (1973), p. 63-72.

[2] „Timpul și valoarea lui pentru mântuire în Ortodoxie", *Ortodoxia* 29 (1977), p. 196-207.

[3] „Temeiurile dogmatice ale bucuriei creștine", *Mitropolia Banatului* 27 (1977), 347-359.

[4] „Dorul pentru Biserica nedespărțită sau apelul tainic și irezistibil al Sfintei Treimi", *Ortodoxia* 34 (1982), p. 586-598.

Românul ortodox în context european

(urmare din p. 3)

Vorbind despre personalitatea lui Andrei Şaguna, marele Mitropolit Nicolae Bălan al Ardealului spunea: *„Conştiinţa demnităţii şi a valorii proprii insuflată de Şaguna smeritului nostru popor, i-a devenit izvorul unei puteri mereu crescânde, care a grăbit sosirea ceasului de libertate din 1918 şi a dăruit Ţării mame o ramură românească mândră, trează şi luptătoare"*[5].

2. Mărturie ortodoxă în context multiconfesional. Tradiţie ortodoxă înţeleasă şi aplicată dinamic în spirit de coexistenţă paşnică, respect reciproc şi cooperare benefică pentru societate.

Odată cu omagierea memoriei marelui Mitropolit Andrei Şaguna, care trebuie pomenit, în rugăciune şi evocare, cu gratitudine, avem nevoie şi de a învăţa mai mult din înţelepciunea sa cum să vieţuim cu demnitate alături de oameni de altă credinţă şi de altă etnie, astfel încât şi aceştia să poată preţui lumina credinţei noastre ortodoxe şi profunzimea paşnică a spiritualităţii noastre româneşti.

Fiecare creştin ortodox luptător pentru demnitate şi unitate naţională poate fi încurajat de pilda patriotismului înţelept al lui Şaguna, care ştia să apere identitatea naţională şi confesională proprie iar, în acelaşi timp, să respecte identitatea altora, impunându-se tuturor ca un om înţelept şi respectat atât în interiorul Bisericii sale, cât şi în afara ei. Mitropolitul Andrei Şaguna era în acelaşi timp dinamic şi paşnic, statornic în credinţă şi stăruitor în misiune, apărător al identităţii româneşti, dar şi capabil de a învăţa sau prelua de la alţii ce este bun şi folositor, pentru a călăuzi pe ai săi spre progres şi demnitate naţională.

„Chiar de la începutul episcopatului său, Şaguna a fost confruntat cu sarcina delicată de a reconcilia ţelurile aflate în conflict, ale religiei şi naţionalităţii. Pentru sprijin şi consolare el s-a îndreptat în mod constant spre ceea ce el a numit «principiile eterne» şi «spiritul vremii»[6].

„Principiile eterne", înţelese ca manifestare a omului în conformitate cu învăţătura sfântă şi eternă a Bisericii, ni-l înfăţişează pe Mitropolitul Andrei Şaguna ca fiind, *„mai presus de toate, un creştin şi un om al Bisericii, care a conceput misiunea sa ca pe o împlinire a responsabilităţilor sale ca episcop. ... Abordarea de către el a problemelor politice şi sociale ale zilei a fost în mod esenţial religioasă. ... Sarcina lui supremă era de a aşeza Biserica Ortodoxă pe o bază constituţională puternică prin eliminarea tuturor ambiguităţilor existente în relaţie cu statul, cu celelalte Biserici din Transilvania şi cu Mitropolia sârbă de la Carloviţ"*[7].

În acelaşi timp, Şaguna *„era convins că dacă Biserica nu ia pe deplin în considerare «spiritul vremii», termen pe care îl definea ca idei şi aspiraţii care mişcă indivizi şi naţiuni întregi spre noi forme de organizare politică şi socială, ea nu poate spera să-şi îndeplinească misiunea ei spirituală"*[8].

3. Dinamica misiunii ortodoxe – participarea activă a mirenilor la viaţa Bisericii. Relaţie vie între cult şi cultură, economie şi filantropie, viaţă spirituală şi responsabilitate socială.

Andrei Şaguna a subliniat necesitatea unei legături strânse între Ortodoxie şi naţionalitate, destinul uneia fiind strâns unit de al celeilalte, ca „sufletul de trup". Marele mitropolit a sesizat foarte bine importanţa laicatului şi i-a definit rolul său în Biserică prin „Statutul organic". Astfel, el nu i-a exclus pe laici din sfera Bisericii, fiind convins că participarea lor la viaţa economică şi educaţională este utilă, iar problemele spirituale şi bisericeşti să rămână în responsabilitatea ierarhiei şi a clerului.

„El a făcut din Biserica Ortodoxă o forţă socială vitală, înzestrând-o cu instituţii puternice şi reglementând participarea laicilor la treburile ei"[9].

„Având în vedere condiţiile grele politico-economice şi religioase din Transilvania, laicatul ortodox a fost mai prezent decât în alte părţi alături de ierarhie şi cler în lupta comună pentru libertate.

Lucrul s-a datorat şi faptului că şcolile primare şi secundare, înfiinţate de Şaguna, erau sub controlul Bisericii, care urmărea în procesul educaţional nu numai simpla însuşire de cunoştinţe şi pregătirea pentru o carieră, ci formarea globală a unei mentalităţi creştin-ortodoxe româneşti, în stare să impulsioneze la luptă pentru apărarea identităţii religioase şi naţionale.

Biserica şi laicatul împreună au putut obţine drepturi naţionale şi bisericeşti de la statul absolutist austro-ungar, pentru care se luptaseră cu jertfe mari generaţiile anterioare, dar fără succes"[10].

Felicităm pe organizatorii şi participanţii la acest Simpozion dedicat împlinirii a 200 de ani de la naşterea Mitropolitului Andrei Şaguna, la Sibiu, acest frumos oraş al Transilvaniei, teritoriu românesc cu vocaţie europeană, spaţiu al convieţuirii paşnice între etnii şi confesiuni religioase diferite, punte de legătură între naţional şi universal, între Orient şi Occident, între tradiţie şi modernitate. Lumina cuvintelor şi faptelor lui Şaguna, dragostea lui faţă de Biserică şi Neam, respectul său faţă de alte etnii si confesiuni convieţuitoare pe pământ românesc, ne pot inspira pentru a evidenţia cu demnitate şi credibilitate pe plan naţional şi universal valorile Ortodoxiei şi ale spiritualităţii româneşti.

---

[1] Pr. Prof. Dr. Acad. Dumitru Stăniloae, „La începutul Ortodoxiei contemporane din Transilvania a fost Şaguna", în *Mitropolitul Andrei Şaguna – creator de epocă în Istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania,* Editura Andreiana, Sibiu, 2008, p. 54.

[2] Prof. Dr. Keith Hitchins, „Biserică şi naţiune în gândirea lui Andrei Şaguna", în *Mitropolitul Andrei Şaguna – creator de epocă în Istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania,* Editura Andreiana, Sibiu, 2008, p. 75.

[3] Prof. Conf. Univ. Dr. Ioan Mircea Ielciu, „Relaţiile lui Andrei Şaguna cu personalităţi de dincolo de Carpaţi", în *Mitropolitul Andrei Şaguna – creator de epocă în Istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania,* Editura Andreiana, Sibiu, 2008, p. 357.

[4] Pentru aceste schimburi de scrisori vezi Neonil Stareţul, *Corespondenţa cu C. Hurmuzaki şi Andrei Şaguna*, Vălenii de Munte, 1910.

[5] Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului, *Personalitate covârşitoare a Bisericii şi neamului*, cuvântare rostită la Răşinari, lângă mormântul lui Andrei Şaguna, în 31 mai 1942. Document nr. 932 din Arhiva Bibliotecii Mitropolitane – Sibiu, în *Telegraful Român*, nr. 37-40/1-15 octombrie 2008, p. 5.

[6] Prof. Dr. Keith Hitchins, „Biserică şi naţiune în gândirea lui Andrei Şaguna", în *Mitropolitul Andrei Şaguna – creator de epocă în Istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania,* Editura Andreiana, Sibiu, 2008, p. 73.

[7] *Ibidem*, p. 74.

[8] *Ibidem*, p. 74.

[9] *Ibidem*, p. 76.

[10] Prof. Dr. Acad. Emilian Popescu, „Laicii (mirenii) în Biserica Ortodoxă Română", *Teologie şi viaţă*, nr. 7-12/2004.

Decernarea titlului de „Doctor Honoris Causa"

(urmare din p. 1)

Programul acestei a doua zi a simpozionului a debutat tot cu oficierea , la ora 7.30, de această dată în catedrala mitropolitană, a Sfintei Liturghii, de către Prea Sfinţitul Andrei Făgărăşanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, împreună cu un sobor de preoţi şi diaconi. La ectenia pentru cei adormiţi s-a făcut pomenire pentru odihna sufletului mitropolitului Andrei Şaguna , iar la priceasnă s-a rostit un cuvânt omagial de către pr. conf. Constantin Necula, respectându-se astfel o tradiţie al cărei început s-a făcut încă în anul trecerii în veşnicie a mitropolitului Andrei. De atunci, la vecernia de dinainte de ziua prăznuirii Sfântului Apostol Andrei cel întâi chemat, profesorii şi studenţii fostei Academii Andreiene şi cei ai actualei Facultăţi de Teologie, care poartă numele lui Şaguna, oficiază, în catedrala mitropolitană, parastasul şi rostesc cuvânt de omagiere a vrednicului de pomenire patron spiritual al lor.

De precizat că la slujbă au luat parte şi protopopi din eparhie precum şi toţi preoţii din Sibiu şi mulţi din alte localităţi.

La ora 9.30 a fost primit cu Sfânta Evanghelie şi Sf. Cruce, la intrarea în catedrală, Preafericitul Părinte Daniel, patriarhul României, însoţit de Î.P.S. Laurenţiu, mitropolitul Ardealului, Î.P.S. Irineu, mitropolitul Olteniei, P.S. Calinic, episcopul Argeşului şi Muscelului, P.S. Ioan, episcopul Covasnei şi Harghitei.

Erau prezenţi în catedrală Excelenţa Sa, Dl. Christoph Klein, episcopul Eparhiei Evanghelice C.A.din Sibiu, însoţit de Dl prof. Hans Klein, episcop-vicar.

Din partea Universităţii „Lucian Blaga" au fost prezenţi Dl. prof. univ. dr. ing. Constantin Oprean, rectorul Universităţii, prorectorii, alţi membri ai Senatului. Din partea autorităţilor locale, erau prezenţi: Dl. Ilie Mitea, prefectul judeţului Sibiu, Dl. Martin Bottesch, preşedintele Consiliului Judeţean, Dl. Klaus Johannis, primarul municipiului Sibiu, reprezentanţi ai unor instituţii de cultură (ASTRA, Complexul Naţional Muzeal ASTRA, Biblioteca Judeţeană ASTRA), ai unor organizaţii umanitare şi foarte mulţi credincioşi.

S-a oficiat slujba *Te-Deum*-ului, după care Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu, mitropolitul Ardealului, a rostit un cuvânt de bun-venit şi a oferit detalii în legătură cu evenimentul ce urma să se desfăşoare în Aula „Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a dat expresie bucuriei de a fi prezent în urbea unde în urmă cu ani şi-a efectuat studiile universitare şi de a se închina din nou în catedrala mitropolitană, în care a asistat în vremea studenţiei, Duminică de Duminică, la Sfânta Liturghie. Preafericirea Sa a omagiat apoi personalitatea mitropolitului Şaguna, pe care Biserica Ortodoxă Română îl aşează în ceata celor mai mari arhipăstori ai săi, şi pe care se pregăteşte să-i înscrie în calendarul sfinţeniei creştine.

Ca semn de frăţească conlucrare şi preţuire pentru Înaltpreasfinţitul arhiepiscop şi mitropolit Laurenţiu, Preafericitul Părinte Daniel, patriarhul României, a oferit Î.P.S. Sale un engolpion şi o cruce patriarhală.

Emoţionat, Î.P.S. Sa Laurenţiu a adresat mulţumiri Preafericirii Sale.

La ora 10.00, a avut loc ceremonialul decernării titlului de Doctor Honoris Causa, în Aula Facultăţii de Teologie.

Corala studenţilor Facultăţii de Teologie a interpretat din nou „Imnul lui Şaguna" după care Înaltpreasfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, în calitatea de decan al Facultăţii de Teologie a rostit îndătinata „Laudatio".

Dl. prof. dr. ing. Constantin Oprean, Rectorul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, a dat citire Diplomei de Doctor Honoris Causa, pe care a înmânat-o apoi Prea Fericirii Sale, în acordurile imnului „Gaudeamus igitur..." cântat de către aceeaşi corală studenţească.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit apoi o cuvântare adecvată momentului, adică deopotrivă primirii înaltului titlu academic dar şi comemorării mitropolitului Andrei Şaguna, care, cum se exprimă şi în versurile imnului cântat de studenţi, continuă să fie viu în inimile tuturor slujitorilor altarului şi ale credincioşilor.

În aceeaşi atmosferă de solemnitate s-a înscris în continuare şi un alt act de cinstire, de această dată din partea Arhiepiscopiei Sibiului şi personal a Î.P.S. Sale Laurenţiu, mitropolitul Ardealului, şi anume conferirea D-lui prof. univ. dr. ing. Constantin Oprean a crucii şaguniene pentru laici. S-a dat astfel expresie alesei consideraţii faţă de conducătorul Universităţii şi în egală măsură faţă de întregul Senat pentru locul de onoare rezervat Facultăţii de Teologie în ansamblul celorlalte Facultăţi ale Universităţii.

Dl. prof. univ. ing. Constantin Oprean s-a arătat deosebit de impresionat de onoarea ce i s-a arătat şi a dat expresie bucuriei de a fi înscris numele Preafericirii Sale, Daniel, patriarhul României, între cele ale personalităţilor Comunităţii universitare sibiene.

După aceste momente solemne din Aula Facultăţii de Teologie, a urmat încă un moment important, înscris în programul simpozionului, şi anume pelerinajul la Răşinari unde Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de soborul ierarhilor şi al preoţilor, în prezenţa oficialităţilor şi a întregii comunităţi de credincioşi din Răşinari, a oficiat slujba Trisaghionului, la Mausoleul Mitropolitului Andrei Şaguna. Răspunsurile au fost date de corala bisericii parohiale cu hramul „Cuvioasa Parascheva" lângă care se află mausoleul mitropolitului Andrei Şaguna.

Preafericitul Părinte Patriarh a rostit un cuvânt de omagiere a personalităţii restauratorului Mitropoliei Ardealului, vrednicul de pomenire Andrei Şaguna şi a lăudat râvna slujitorilor sfintelor altare şi a credincioşilor din această vestită aşezare românească şi ortodoxă de la poalele Cindrelului de a fi înconjurat cu piozitate acest monument de excepţie, şi anume mausoleul în care de 135 de ani se odihnesc sfinţitele oseminte ale acestui adevărat părinte bisericesc şi conducător al destinelor românilor ortodocşi transilvăneni, care a fost mitropolitul Andrei Şaguna.

Sf. Ierarh Nicolae

(urmare din p. 1)

sănătăţii cetăţenilor ţării, a luat hotărârea necugetată de a vaccina peste 100.000 de fetiţe din clasa a IV-a cu un vaccin controversat pe plan mondial, ale cărui efecte se află încă în stadiul de experiment. Vaccinul (denumit Silgard sau Cervarix) este destinat prevenirii unei infecţii cu un virus transmis pe cale sexuală numit virusul papiloma uman (HPV), considerat răspunzător de apariţia cancerului de col uterin. Aşa cum prevede legea fundamentală a ţării, Constituţia, cetăţenii, părinţi şi copii, au dreptul la viaţă şi integritate fizică şi psihică, dreptul la ocrotirea sănătăţii, dreptul la informaţie şi la libertatea conştiinţei. În numele acestor drepturi inalienabile, campania naţională de vaccinare împotriva virusului papiloma uman trebuie respinsă din următoarele motive principale:

1) Legătura dintre infecţia cu acest virus şi cancerul de col uterin nu este încă deplin elucidată. Deocamdată este evident doar că virusul reprezintă un factor de risc, alături de alţi factori precum relaţiile sexuale cu mai mulţi parteneri, persistenţa unor boli cu transmitere sexuală, începerea vieţii sexuale la o vârstă tânără, fumatul, consumul de anticoncepţionale, stresul, scăderea imunităţii, poluarea, care constituie factori favorizanţi ai oricărei maladii canceroase.

2) Nu se cunoaşte durata imunizării oferite de acest vaccin, dacă este permanentă sau vaccinul va trebui repetat după o anumită perioadă, cu toate riscurile aferente, boala cancerului de col uterin apărând după vârsta de 35 de ani.

3) S-au înregistrat efecte adverse la circa 83% dintre cei vaccinaţi, iar 6% dintre acestea au fost considerate efecte grave, fiind raportate chiar cazuri mortale! Până acum nu a existat niciun vaccin pe piaţă care să manifeste atât de multe reacţii adverse şi de o variabilitate atât de mare, putând fi afectate aproape toate aparatele şi sistemele organismului uman.

4) Nu există studii privind efectele adverse asupra fertilităţii. Posibilitatea ca vaccinul să provoace sterilitate ar transforma campania începută într-o tragedie naţională de proporţii.

Există şi alte semne de întrebare asupra acestui vaccin şi a campaniei de vaccinare. În această situaţie, niciun părinte nu îşi poate lua responsabilitatea pentru o procedură medicală ale cărei beneficii privind sănătatea copiilor săi sunt atât de incerte, iar riscurile atât de mari, cu atât mai mult cu cât nici producătorii vaccinului respectiv, nici ministerul de resort nu îşi asumă responsabilitatea pentru efectele secundare adverse.

Sănătatea copiilor este o datorie sfântă a oricărui părinte creştin. În faţa pericolului reprezentat de cancerul de col uterin, trebuie să facem tot ce ne stă în putere pentru a asigura tinerei generaţii o educaţie morală şi sanitară adecvată, singura care poate preveni, sigur şi fără efecte secundare, apariţia acestei boli, educaţie prin care să se promoveze castitatea până la căsătorie şi fidelitatea conjugală, păstrarea igienei şi efectuarea periodică a controalelor medicale necesare.

Mulţimea milioanelor de euro din bugetul naţional destinată vaccinării poate fi folosită mai benefic pentru campanii de educare a tinerilor pentru oprirea degradării morale prin sex şi pornografie, care au ajuns să afecteze însăşi esenţa biologică a poporului nostru. Nu este o ipocrizie să pretindem prevenirea unei infecţii cu transmitere sexuală şi în acelaşi timp să promovăm o campanie împotriva fumatului prin sugerarea înlocuirii acestuia cu un păcat şi mai mare, păcatul desfrâului, aşa cum suntem îndemnaţi prin imagini de mari dimensiuni afişate fără nicio jenă în oraşele noastre?

Pilda Sf. Ierarh Nicolae se cuvine să fie urmată şi de către noi, creştinii de astăzi. Să-i urmăm în credinţă, în nădejde, dar mai ales în dragoste. Iar dragostea să ne-o arătăm mai întâi prin responsabilitatea faţă de familiile şi copiii noştri, faţă de integritatea lor fizică şi psihică, morală şi spirituală, şi apoi prin faptele bune faţă de semenii noştri aflaţi în necazuri, lipsuri şi încercări.

A devenit o frumoasă tradiţie organizarea cu prilejul acestui praznic a Colectei generale pentru constituirea *Fondul Filantropic Eparhial*, destinat operei filantropice, sociale şi misionare, mai ales în vremuri de recesiune pe care le trăim şi în care destui semeni ai noştri sunt lipsiţi de cele necesare traiului, solicitându-ne ajutorul.

În acest an, ca şi în cei anteriori, au fost acordate prin sectorul de Asistenţă Socială al Arhiepiscopiei noastre ajutoare substanţiale familiilor sărace şi nevoiaşe, oamenilor bolnavi care aveau nevoie de sprijin pentru procurarea de medicamente, elevilor şi studenţilor cu o situaţie materială precară.

Suntem pe deplin convinşi că şi în acest an generozitatea Dumneavoastră va fi mare, că veţi jertfi cu dragoste pentru ajutorarea celor aflaţi în nevoi, bine ştiind că *„Dumnezeu îl iubeşte pe cel ce dă de bunăvoie"* (*II Corinteni* 9, 7).

Fie ca Sf. Ierarh Nicolae să ne fie tuturor cald folositor şi rugător către Domnul, iar prin mijlocirea lui să ne învrednicim cu pace, cu sănătate şi cu bucurie multă, să petrecem aceste sfinte zile ale Postului Crăciunului, spre folosul nostru sufletesc şi trupesc, şi să ajungem şi la ziua cea sfântă şi luminoasă a Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia să-i fie slava în vecii vecilor. Amin.

Întreită prăznuire

(urmare din p. 1)

oraşul Patras, în Grecia de azi, unde a suferit moarte martirică, fiind răstignit pe o cruce în formă de X (numită până azi „crucea Sfântului Andrei"). De atunci şi până azi, el se bucură de o cinstire deosebită în Bisericile ortodoxe rusă, ucraineană, greacă şi română (inclusiv în cadrul Patriarhiei de Constantinopol), datorită faptului că a propovăduit pe Hristos în teritorii locuite azi de ucraineni, greci şi români. Ca atare, noi, credincioşii români, avem datoria să-l cinstim şi să-l socotim *drept primul propovăduitor al Evangheliei la strămoşii noştri, ca pe un „apostol" al neamului nostru, al Ortodoxiei româneşti, iar creştinismul românesc trebuie să fie considerat ca fiind de origine apostolică.* De altfel, începând din anul 1994, Sf. Sinod a şi hotărât ca ziua de 30 noiembrie să fie socotită ca zi de sărbătoare şi trecută în calendare cu literă roşie. Cu alte cuvinte, sărbătoarea „încreştinării" neamului nostru, săvârşită de Sf. Apostol Andrei, se uneşte în chip firesc cu sărbătoarea *unităţii* naţionale realizată la 1 Decembrie 1918.

*

Iubiţi credincioşi, deşi numele de Andrei (sau Andreea) este mai puţin întâlnit în onomastica română (comparativ cu Ioan, Nicolae, Gheorghe etc.), totuşi, noi, credincioşii ardeleni, am avut un alt Andrei, care pentru noi a fost, acum un secol şi jumătate, un adevărat „apostol" al redeşteptării naţionale. Este vorba de mitropolitul Ardealului *Andrei Şaguna*, de la naşterea căruia se vor împlini curând 200 de ani (n. 20 decembrie 1808) şi care este pomenit – mai ales la Sibiu – în fiecare an, la 30 noiembrie. Este bine ca măcar acum, să-i prezentăm, în puţine cuvinte, viaţa şi mai ales activitatea naţională, culturală şi bisericească desfăşurată printre români. Mitropolitul Andrei – numit la botez Anastasie – făcea parte dintr-o familie de aromâni, stabiliţi în oraşul Moscolţ din nord-estul Ungariei, ai căror strămoşi părăsiseră oraşul aromânesc Moscopole, din Albania de azi, din cauza opresiunilor turceşti. A învăţat carte la şcoala „greco-valahă" şi la „gimnaziul inferior" din Moscolţ, la „gimnaziul superior" şi la Universitatea din Pesta, unde a studiat Filosofia şi Dreptul. La îndemnul evlavioasei sale mame Anastasia, a făcut apoi studiile teologice la Seminarul româno-sârb din Vârşeţ, iar la vârsta de 25 de ani s-a călugărit în mănăstirea sârbească Hopovo, sub numele de Andrei. Apreciat de mitropoliţii ortodocşi sârbi de la Carloviţ, a activat acolo timp de 13 ani, ca secretar şi consilier (asesor) mitropolitan şi ca egumen la patru mănăstiri.

În vara anului 1846 mitropolitul de Carloviţ l-a numit „vicar general" al Episcopiei româneşti vacante a Transilvaniei, cu sediul la Sibiu; în decembrie 1847 „soborul" protopopilor ardeleni l-a propus ca episcop, fiind confirmat de Curtea imperială din Viena şi hirotonit arhiereu de către mitropolitul din Carloviţ în aprilie 1848. Chiar în ziua hirotonirii a plecat spre Sibiu, unde izbucnise revoluţia românească. S-a implicat direct şi cu multă dăruire în toate acţiunile care urmăreau „emanciparea" românilor, pe primul loc fiind recunoaşterea lor ca „naţiune" egală în drepturi cu maghiarii, saşii şi secuii şi desfiinţarea iobăgiei. A fost copreşedinte al Adunării naţionale româneşti de la Blaj din 3/15 mai 1848, care l-a ales preşedinte al Comitetului permanent al românilor, cu sediul la Sibiu, un fel de guvern provizoriu românesc, a fost delegat în două rânduri să prezinte revendicările româneşti la Curtea imperială din Viena. De aceea a fost considerat, pe bună dreptate, ca „diplomatul" revoluţiei româneşti, alături de teoreticianul sau ideologul ei Simion Bărnuţiu şi conducătorul de oşti populare Avram Iancu. Mai târziu, a fost membru în Dieta din Pesta, membru în Senatul imperial din Viena, preşedinte al unor Conferinţe naţional-politice româneşti care s-au întrunit la Sibiu şi Alba Iulia.

În acelaşi timp, Andrei Şaguna a militat cu mult curaj, timp de 15 ani, pentru ieşirea Bisericii româneşti din Ardeal de sub jurisdicţia Mitropoliei sârbeşti de la Carloviţ (sub care a fost aşezată în mod abuziv de Curtea imperială de la Viena, după anul 1761). Lupta lui a fost încununată de izbândă în decembrie 1864, când s-a aprobat restaurarea vechii Mitropolii a Transilvaniei (desfiinţată în 1701 de autorităţile de stat de atunci), iar Andrei Şaguna a devenit arhiepiscop al Sibiului şi mitropolit al românilor din Ardeal, Banat şi „părţile de vest" (Crişana). El a întocmit apoi şi o lege de organizare, cunoscută sub numele de *Statutul organic*, aprobată de un congres naţional-bisericesc în anul 1868, prin care se prevedea autonomia Bisericii sale faţă de stat, dar şi participarea laicilor la conducerea vieţii bisericeşti, în probleme administrative şi economice.

Mitropolitul Andrei a fost un adevărat „ctitor" al culturii româneşti din Ardeal, un adevărat „ministru al culturii şi învăţământului." El a reorganizat vechea şcoală teologică de la Sibiu (existentă din 1786) într-un Institut teologic-pedagogic, cu două „secţiuni", în care se pregăteau viitorii preoţi dar şi învăţătorii celor aproximativ 800 de şcoli primare din Ardeal, îndrumate de Biserică (mai mult de jumătate fiind înfiinţate în timpul lui Şaguna). Tot el (împreună cu protopopul Ioan Popasu) a întemeiat Gimnaziul cu 8 clase din Braşov (actualul Colegiu „Andrei Şaguna"), un Gimnaziu la Brad, în jud. Hunedoara, o şcoală „reală-comercială" în Braşov, a iniţiat cursuri pentru neştiutorii de carte în fiecare parohie. La Sibiu a înfiinţat o „tipografie diecezană", în 1850, în care s-a tipărit ziarul „Telegraful Român" (din ianuarie 1853 până azi, în mod neîntrerupt), „Calendarul" eparhial (numit azi „Îndrumătorul bisericesc", din 1852 până azi), o serie de manuale pentru şcolile primare, dar şi manuale pentru învăţământul teologic (unele scrise de el însuşi), toate cărţile de slujbă, unele în mai multe ediţii, o nouă ediţie a *Bibliei*, în 1856-1858 şi multe altele. Tot Şaguna a fost acela care a obţinut acordul autorităţilor pentru înfiinţarea Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român (Astra), al cărui preşedinte a fost timp de şase ani (desfiinţată de autorităţile comuniste în 1948, readusă la viaţă în 1990). A acordat burse, din fondurile Arhiepiscopiei, unor tineri care urmau studii gimnaziale şi universitare, din rândul cărora s-a format elita intelectuală a Ardealului de altădată.

Sub raport economic, trebuie să spunem că el a cumpărat actuala reşedinţă mitropolitană şi câteva clădiri din apropiere pentru Institutul teologic-pedagogic şi alte imobile. Tot el a ctitorit biserica din Gusteriţa (azi cartier al Sibiului) şi a îndemnat preoţii şi credincioşii să contribuie cu bani şi cu braţele la ridicarea unor biserici şi clădiri şcolare. Intenţiona şi zidirea unei catedrale în Sibiu, dar nu a reuşit să strângă banii necesari pentru începerea lucrărilor. Slujea în „biserica din groapă" şi apoi în „biserica grecească" din „cetate", pe locul actualei catedrale, în care a reuşit să introducă muzica specifică Ardealului, pusă pe note de preotul profesor Dimitrie Cunţan, în locul celei psaltice, greceşti.

Acesta a fost mitropolitul Andrei Şaguna, ierarhul trimis de Dumnezeu în mijlocul românilor ortodocşi din Ardeal, pe seama cărora a creat atâtea instituţii bisericeşti şi culturale, care au rezistat în faţa tuturor vitregiilor istoriei, ajungând până la noi. A trecut la cele veşnice la 16/28 iunie 1873, fiind îngropat lângă biserica mare din Răşinari, aşa cum a rânduit el însuşi prin testament, fiind prohodit de un singur preot, „fără predici şi fără pompă". Cu toată smerenia lui, cu adevărat călugărească, poporul dreptcredincios l-a cinstit cum se cuvine şi după moarte, încât s-a creat un adevărat „cult popular" al mitropolitului Andrei. Zeci de oameni de cultură, români, dar şi străini au scris pagini memorabile despre el, socotindu-l cel mai de seamă ierarh pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română în tot decursul istoriei sale. Nădăjduim ca în curând Sfântul Sinod să hotărască şi trecerea lui în rândul Sfinţilor, căci el a fost un adevărat „apostol" al redeşteptării româneşti sub stăpânire străină.

*

Iubiţi credincioşi, dacă astăzi a fost sărbătoarea Sfântului Andrei, apostolul românilor şi ziua pomenirii mitropolitului Andrei, mâine vom prăznui ziua unităţii româneşti, mai ales că acum se împlinesc 90 de ani de la Marea Unire, proclamată la Alba Iulia la 1 decembrie 1918. La 9 aprilie 1918 se unise cu România Basarabia, răpită de ruşi în 1812, iar la 28 noiembrie 1918 se unise Bucovina, răpită de austrieci în 1775. Este bine să spunem că pentru unirea Transilvaniei cu România au militat mulţi cărturari ardeleni formaţi în spiritul tradiţiilor şaguniene. Timp de aproape şapte decenii ziarul „Telegraful român" pregătise opinia publică românească din Transilvania pentru unirea tuturor românilor.

În august 1916 zeci de preoţi formaţi în Institutul teologic şagunian din Sibiu au fost aruncaţi în închisori ori deportaţi în judeţul Şopron din vestul Ungariei, fiind consideraţi duşmani ai „patriei maghiare", alţii au fost nevoiţi să se refugieze dincolo de Carpaţi, în vechea Românie, pentru a nu fi arestaţi. În toamna anului 1918 intelectualii români formaţi în şcolile lui Andrei Şaguna s-au implicat direct în evenimentele care au dus la făurirea statului naţional unitar român. Vasile Goldiş, fost profesor la Gimnaziul din Braşov, a fost ales preşedinte al Consiliului Naţional Român Central cu sediul la Arad, care a pregătit adunarea de la Alba-Iulia, unde el a rostit cuvântarea solemnă şi a prezentat proiectul de rezoluţie privind unirea Transilvaniei cu România. Onisifor Ghibu, absolvent al Gimnaziului din Braşov şi al Institutului teologic din Sibiu, a avut o contribuţie remarcabilă la realizarea unirii Basarabiei cu România. Profesorul Nicolae Bălan de la Institutul teologic din Sibiu, viitor mitropolit al Ardealului, a primit o misiune importantă din partea Consiliului Naţional Român cu sediul la Arad, pe lângă Guvernul României, refugiat atunci la Iaşi, în cursul lunii noiembrie 1918. Preoţii parohi şi învăţătorii au avut un loc important în constituirea consiliilor naţionale locale şi a gărzilor naţionale. Mai mulţi profesori, protopopi şi preoţi absolvenţi ai Institutului teologic din Sibiu au fost aleşi ca delegaţi oficiali la Adunarea de la Alba- Iulia etc. Episcopii Ioan Papp de la Arad şi Dimitrie Radu de la Oradea au fost copreşedinţi ai Adunării de la Alba-Iulia, alături de George Pop de Băseşti. În marele Sfat al Naţiunii române – un fel de parlament provizoriu – au fost aleşi şi numeroşi slujitori ai Bisericii. Iar episcopii Miron Cristea de la Caransebeş (fost consilier eparhial la Sibiu) şi Iuliu Hossu de la Gherla au făcut parte din delegaţia care a prezentat Actul unirii autorităţilor de stat de la Bucureşti, alături de Vasile Goldiş şi Alexandru Vaida Voievod.

Anul LXVI. Sibiu, Vineri 20 Noemvrie (3 Decemvrie) 1918 Nr. 131.

Telegraful Roman

Ziua Invierii obştei româneşti.

Proclamarea României mari.

Aşadar, Biserica şi-a făcut datoria faţă de neam, aşa cum a făcut în tot decursul zbuciumatei noastre istorii. De aceea, ne revine o datorie de conştiinţă să ne aducem aminte de aceşti vrednici slujitori ai neamului şi ai Bisericii cu veneraţia care li se cuvine şi să ne rugăm pentru odihna sufletelor lor.

P.S. Ioan Papp al Aradului: *Vorbirea de la Alba Iulia – 18 Nov./1 Dec. 1918*

Onorată adunare naţională!

Cu rugăciunea pe buze şi cu cugetul la Dumnezeu pleacă creştinul adevărat la lucrurile şi întreprinderile sale. Cu rugăciunea pe buze şi cu cugetul la Dumnezeu se întoarce omul creştin la vatra sa familiară. Pleacă adecă cu rugăciunea de cereri şi se întoarce cu rugăciunea de mulţumită.

Rugăciuni de cerere am înălţat şi noi astăzi la sfintele altare, şi încă rugăciuni încheiate în lacrămi de bucurie, şi acum la încheierea lucrului pentru care ne-am adunat, se cuvine să aducem rugăciune de mulţămită la Tronul Dumnezeirii cu atât mai vârtos, cu cât a înviedrnicit şi neamul nostru românesc de-a ajunge acel moment, care – şi după spusele istoricului Tacit – este rar în felul său, ca un individ, o familie şi cu atât mai vârtos o societate mare, cum e şi neamul nostru românesc, să poată da sbor liber cugetelor şi sentimentelor sale, să poată da expresiune liberă acestora în modul şi forma, cum ni s'a dat nouă – naţiunei române din Ungaria, Transilvania şi Banat, la marea prăznuire a zilei de astăzi.

Tocmai de aceea acum, la ajungerea scopului pentru care ne-am întrunit, abia am putea aduce Domnului o rugăciune mai potrivită, decât cu cuvintele: *„Înalţă-Te preste ceriuri Dzeule şi peste tot pământul mărirea Ta!"* (Ps. 56, v. 6)

Onorată adunare naţională!

Trăim de veacuri pe acest pământ, pe care ne-a aşezat divul Traian şi pe care moşii şi strămoşii noştri avîndu-l în stăpânire, l'au apărat cu sângele şi viaţa lor în contra năvălirii neamurilor şi semeţiilor, cari în cursul veacurilor s'au strecurat pe aici spre a-şi cerca adăpost.

Şi moşii şi strămoşii noştri conştii de dreptul şi datoria lor, ajutaţi de curajul şi bărbăţia omului stăpân, au luptat cu succes contra acestor năvăliri până atunci, până când a întors roata norocului spre umilirea neamului nostru în măsura, că toată mângăerea ce le-a mai rămas, era redusă la credinţa şi nădejdea în Dumnezeul dreptăţii, iar până atunci toată mângăerea lor a fost redusă la dreptul de a ridica ochii minţii şi cugetul inimii lor la Dzeu esclamând cu psalmistul astfel: *„Dumnezeule, venit-au neamurile în moştenirea Ta. Făcutu-ne-am ocară vecinilor noştri, batjocură şi râs celor din jurul nostru"* (Ps. 78, v. 1. 4.)

Acest jug al jobăgiei, acest vestmânt de mare umilire, l'au purtat în cursul veacurilor nu numai moşii şi strămoşii, ci şi părinţii noştri şi chiar şi noi, cei de acum, încât am ajuns să ne convingem, că nici cuvântul capului încoronat, dat în faţa unei deputaţiuni, nu ne dă garanţie de existenţă, de afirmare şi desvoltare firească ca popor.

Episcopul bisericei noastre române din Transilvania, Ungaria şi Banat, a fost în toate aceste timpuri conştiu de înalta sa poziţie de păstor şi conducător natural al turmei sale cuvântătoare.

Ca a tare a fost conştiu atât de îndreptăţirea, de a fi expresiunea fidelă a sentimentului şi astfel a stării sufleteşti a neamului său, cât şi de chemarea de a sprijini cu cuvântul şi cu fapta mişcările iniţiate de fruntaşii săi mireni, ca factori politici competenţi în conducerea destinelor naţiunei noastre române, deci în toate mişcările de a asigura acestei naţiuni dreptul firesc de existenţă, de afirmare şi desvoltare pe toate terenele vieţii publice, culturale, sociale si economice în măsura dreptului, de care se bucură naţiunile, cu cari trăim în societate pe acest pământ strămoşesc.

Că şi noi, episcopii de acum ai bisericii române din părţile pomenite, suntem conştii de legătură sfântă în care am stătut şi stăm cu neamul nostru românesc, atât ca odrasle din rădăcina lui, cât şi ca păstorii lui sufleteşti; că mai suntem conştii atât de îndreptăţirea, cât şi de chemarea şi datorinţa noastră ca atari, dovadă învederată a fost declaraţiunea noastră solemnă şi unitară, în senzul căreia, pe marele sfat naţional al nostru, constituit din elita păstoriţilor noştri, l'am recunoscut şi decretat de reprezentantul şi conducătorul politic al naţiunei noastre române din Ungaria, Transilvania şi Bănat, şi dovadă şi mai grăitoare este faptul, că la bucinul de chemare al acestui mare sfat, ne-am prezentat la această măreaţă adunare naţională în număr complet, întocmai precum în număr complet am participat la Blaj înainte cu 7 ani, la prăznuirea semicentenarului de viaţă şi activitate a Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român.

Ne-am prezentat atunci în corpore, ca să dovedim lumii, că de câteori e vorba de limba şi literatura noastră română suntem conştii de adevărul, că precum alte neamuri, tot astfel şi naţiunea noastră română nu trăeşte numai prin numărul mai mare sau mai mic al fiilor săi, ci trăieşte prin însăşi limba şi literaturu sa, pentru care moşii şi strămoşii noştri s'au luptat mai mult, decât pentru însaş viaţa lor.

Ne-am prezentat şi acum în corpore la aceasta mare sărbătoare naţională, ca să dăm probe învederate, că de câteori se tractează despre soartea neamului românesc clerul şi poporul credincios, ca fii adevăraţi, sunt una în cugete şi simţiri, sunt una în dorinţele şi aspiraţiunile naţionale dela vlădică până la opincă şi dela opincă până la vlădică.

Ne-am prezentat aici îndeosebi cu scopul şi dorinţa, că precum antecesorii noştri, vrednicii de promenire episcopi de pe vremuri, au suspinat împreună cu clerul şi poporul credincios sub povara sistemului de impilare a tot ce a fost românesc, acum tot împreună cu clerul şi poporul nostru să prăznuim *bucuria zilei, în care ne-a răsărit şi nouă soarele dreptăţii,* care ne este chizăşia unei vieţi viitoare ca *naţiune românească liberă şi unica îndreptăţită* a dispune de soartea sa prezentă şi viitoare.

Este mare şi însemnată această sărbătoare naţională chiar şi numai prin numărul impunător al celor prezenţi, dar *timbrul adevărat* al acestei sărbători – unice în felul ei – nu-l dă nici numărul nostru al celor de faţă, nici numărul celor reprezentaţi prin noi la aceasta adunare, ci acel *timbru* îl dă *însuş scopul,* pentru care neam întrunit, care scop abia şi-ar afla condeiu, care să-l defineze mai nimerit, şi abia şi-ar afla graiu, care să-l exprime în cuvinte scurte şi totuş atât de corespunzător dorinţelor şi trebuinţelor de viaţă naţională a poporului nostru românesc.

Acum dară, când prin concluzele acestei adunări – aduse cu vot unanim şi cu însufleţire deamnă de asemenea moment fără pereche în tot trecutul nostru îndepărtat –, ne vedem realizată dorinţa nutrită de veacuri; acum, când ne vedem eliberaţi de sub jugul sclaviei seculare şi am făcut începutul de a dispune înşine de soartea noastră şi a neamului nostru românesc; acum, când în faţa acestor concluze trebuie să amuţească graiul şi să cadă din mână condeiul tuturor acelora, cari nu înceată cu răsvrătirea pe tema, că marele sfat al naţiunei române nu ar fi reprezentantul dorinţelor neamului întreg – nu ne rămâne, decât să dăm mulţumita noastră Provedinţei divine pentrucă s'a milostivit a ne învrednici de bucuria acestei zile, prin care s'a dat înviere şi **vieaţă naţională** şi neamului românesc din aceste părţi.

Să rădicăm deci ochii minţii şi cugetul inimei la Dumnezeu şi să esclamăm cu psalmistul: **„Înalţă-te peste ceriuri Dumnezeule şi peste tot pământul mărirea Ta!"**

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Andrei Făgărăşanul – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 47-48 — 15 decembrie 2008

DARURILE NAŞTERII DOMNULUI

Pastorală la Naşterea Domnului – 2008

Cu harul lui Dumnezeu Cel în Treime, iată-ne din nou în faţa marelui praznic plin de lumină al Naşterii Domnului Nostru Iisus Hristos. Bucuriei noastre îi dăm glas cu toţii în aceste slăvite zile atât în graiurile minunate ale colindelor noastre strămoşeşti, cât şi în cuvintele de laudă ale imnelor şi cântărilor bisericeşti, intonate cu emoţia minunii şi cu fiorul tainei vechii noastre credinţe creştineşti: *„Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru* – spunem –, *răsărit-a lumii lumina cunoştinţei!"*

Praznicul care începe astăzi şi durează până la praznicul Arătării Domnului Nostru Iisus Hristos la Iordan, este *praznicul luminii şi al darului* făcut lumii prin trimiterea în ea a Pruncului Iisus, Fiul lui Dumnezeu şi Fiul Fecioarei Maria. Aşa cum văzuse profetul Isaia cu opt sute de ani înainte: *„Domnul ne-a dat un semn: Iată o Fecioară va lua în pântece şi va naşte fiu"*, a cărui venire pe lume înseamnă că: *„Dumnezeu e cu noi"* (*Isaia* 7, 14); *„Un Prunc s-a născut nouă; un Fiu s-a dat nouă"* (*Isaia* 9, 5). Şi tot el mai spune că prin venirea Pruncului născut din Fecioară, a lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu, *„poporul care şedea în întuneric a văzut lumină mare, şi celor ce şedeau în laturea şi umbra morţii lumină le-a răsărit"* (*Isaia* 9, 1; cf. *Matei* 4, 16; *Luca* 1, 79).

Creştinismul, aşa cum îl înţelege şi îl trăieşte Biserica Ortodoxă, este *religia luminii*: *„Dumnezeu este lumină"* (*1 Ioan* 1, 5) şi *„Dumnezeu este iubire"* (*1 Ioan* 5, 8), adică dăruire nesfârşită. Este lumină pentru că este iubire şi pentru că este iubire luminează. Dumnezeu L-a descoperit ca iubire şi ca lumină pe Hristos, Care a şi spus despre Sine Însuşi: *„Eu sunt Lumina lumii. Cel ce Îmi urmează nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieţii"* (*Ioan* 8, 12). De două mii de ani Lumina lui Hristos luminează tuturor. A luminat lumii întregi şi a luminat şi poporului român. *„Lumina* – ne spune evanghelistul – *luminează în întuneric şi întunericul n-a cuprins-o"* (*Ioan* 1, 5) – nici nu o va cuprinde vreodată.

V-am amintit toate acestea fiindcă dorim să ne folosim de acest fericit prilej ca să vă punem la suflet două lucruri de mare însemnătate şi două iniţiative ale smereniei noastre şi ale Mitropoliei Ardealului. Cel dintâi este acesta:

V-am chemat, cum ştiţi, la începutul binecuvântatului Post al praznicului în care ne aflăm ca să petrecem acest mare eveniment al creştinătăţii într-un chip mai adevărat şi mai apropiat de cel în care prăznuiau vechii creştini taina lui minunată. V-am chemat pe toţi, preoţi şi credincioşi, ca începând din anul acesta să săvârşim dumnezeiasca Liturghie de cu noapte, mai aproape de timpul în care s-a petrecut minunea dumnezeiască a venirii pe lume a Domnului, însoţită de privegherea de noapte a păstorilor şi a îngerilor.

Am considerat important acest lucru nu doar de dragul unei vechi şi venerabile tradiţii liturgice creştine. Nu uitându-mă la trecut, ci gândindu-mă la prezent şi mai ales la caracterul ceresc şi nepământesc al credinţei noastre, v-am chemat să restaurăm cu ocazia praznicelor mari această practică a vechilor creştini.

Mântuitorul însuşi înaintea momentelor celor mai importante ale vieţii Sale a petrecut întreaga noapte în rugăciune, sădind în firea noastră deprinderea privegherii şi dându-ne astfel aceste unice momente de vorbire cu Dumnezeu şi prilejuri fericite de creştere în comuniunea cu El.

Primii creştini, imitând pilda Mântuitorului, obişnuiau să anticipeze şi să aştepte fiecare sărbătoare şi fiecare duminică prin priveghere de toată noaptea, care era împlinită prin săvârşirea dumnezeieştii Liturghii. În felul acesta, ei dădeau expresie vie credinţei lor – care nu poate să nu fie şi a noastră – că toată viaţa creştinului este o jertfă, o imitare a vieţii Mântuitorului, un drum, o neîncetată trecere dinspre noapte spre zi, dinspre întuneric spre lumină, de la păcat spre sfinţenie, de la întristare la bucurie, de la foame şi post, la ospăţ şi îndestulare duhovnicească, de la lume la Împărăţie, de la vremelnicie la veşnicie. În timp ce păgânii şi necredincioşii îşi petreceau – atunci ca şi acum – zilele şi nopţile în excese, desfrâu şi veselii fără de cuviinţă, creştinii au privegheat şi priveghează în post şi rugăciune nopţile sfinte care preced întâlnirea la sfintele Liturghii cu Hristos Domnul, prin Cuvântul, Trupul şi Sângele Său dumnezeiesc.

În acest fel, noi creştinii priveghind dăm mărturie că nu trăim doar viaţa lumii, ci avem în noi de la Sfântul Botez viaţa lui Dumnezeu, care nu e ca viaţa lumii. Aşa cum nici pacea, bucuria, iubirea şi fericirea lui Dumnezeu dăruite nouă în Hristos şi în Biserica Lui nu sunt ca pacea, bucuriile, iubirile sau fericirile trecătoare, mărginite şi egoiste ale acestei lumi.

Iar acest lucru nu trebuie să-l uităm mai ales în lumea noastră tot mai secularizată, în care sensul şi trăirea creştinească a sărbătorilor se uită parcă tot mai mult în favoarea sărbătorilor mincinoase ale consumului, distracţiilor şi plăcerilor egoiste. La acestea suntem îndemnaţi zi de zi prin mass-media şi reclame de tot felul, care ne ţin legaţi în sclavia simţurilor, iar în preajma marilor praznice ale creştinătăţii ele ne propun o intensificare nebunească a dezmăţului şi desfrâului.

Să ne aducem aminte că Dumnezeu S-a născut în noaptea istoriei, într-o peşteră şi în loc de leagăn a fost aşezat într-o iesle sărăcăcioasă. Uitat de cei bogaţi şi puternici ai poporului lui Israel, Pruncul Iisus este însă recunoscut de păstorii umili de lângă Betleem şi de regii magi veniţi după stea. Aceştia au găsit Lumina fiindcă au privegheat nopţile, aşteptând sau călătorind la lumina stelelor spre Lumina lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu le-a răsplătit osteneala privegherii şi le-a arătat lor celor dintâi Darul Său cel mai de preţ pe care ni l-a făcut şi ni-l face mereu în Fiul Său născut Prunc din Fecioară în staulul de lângă Betleemul Iudeii.

Să nu uităm deci că viaţa lui Hristos este viaţa noastră, că El ne umple de toate bucuriile umanităţii Sale îndumnezeite, dacă şi noi păşim pe calea sfintelor Sale porunci şi dacă ne străduim să trecem sacramental, dar şi ascetic, prin toate câte a trecut El în timpul vieţii Sale pământeşti.

Cel de-al doilea lucru pe care dorim să vi-l punem la inimă astăzi priveşte tot o bucurie. Este bucuria prăznuirii jubileului împlinirii a două sute de ani de la naşterea marelui nostru înaintaş, *Mitropolitul Andrei Şaguna* (1808-1873), părintele nostru, al tuturor ardelenilor ortodocşi. Acest jubileu a fost aniversat cum se cuvine în zilele care au precedat nemijlocit praznicul sfântului Apostol Andrei. Mai întâi printr-o sesiune solemnă a Academiei Române şi apoi printr-un simpozion ţinut la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, ale cărui lucrări au fost binecuvântate de prezenţa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, căruia i s-a decernat cu acest prilej titlul de Doctor Honoris Causa al Universităţii din Sibiu. Pentru ca această bucurie să fie deplină, dorim să o împărtăşim cu toţi fiii noştri sufleteşti.

Meritele excepţionale ale marelui Andrei Şaguna în istoria Bisericii Ortodoxe a românilor din Ardeal sunt bine cunoscute. Ele pot fi uşor rezumate într-un singur cuvânt: *ÎNVIEREA bisericească şi naţională a românilor ortodocşi după secole lungi de oprimare şi marginalizare.* Sub lunga sa arhipăstorire de 27 de ani, Ortodoxia şi românii din Transilvania au ieşit din întuneric la lumină, din sclavie la libertate, din moarte la viaţă. Aşa cum ştiau deja contemporanii săi, marele Şaguna a fost un *„bărbat providenţial, trimis de Dumnezeu pentru fericirea poporului său"* (Nicolae Popea). Şi într-adevăr, el a fost un adevărat *„Moise al românilor"*, un nou apostol al transilvănenilor. Marele scriitor *Ioan Slavici* scria încă în 1880 despre Şaguna că *„le-a venit ardelenilor ca un om trimis de Dumnezeu"*, iar ardelenii de atunci – strămoşii noştri – *„au cunoscut că s-a ivit un Mesia în mijlocul lor"*. De aceea *„astăzi chiar* – scria tot Slavici – la doar câţiva ani de la mutarea la Domnul a mitropolitului Andrei – *creştinii ortodocşi din Ardeal îl socotesc între sfinţi"*.

Este o bucurie nespusă pentru noi – o bucurie unică într-o viaţă de păstor – să vă dăm vestea cea bună că Sinodul ierarhilor ortodocşi din Transilvania socoteşte că de acum putem vorbi despre Şaguna nu numai ca despre mitropolitul *„Andrei cel Mare"* al Ardealului, ci şi ca despre *„Andrei cel Sfânt"* al ortodocşilor de pretutindeni. Pregătirile pentru trecerea Mitropolitului Andrei Şaguna în rândul sfinţilor Ortodoxiei sunt în plină desfăşurare. Să ne bucurăm cu toţii!

Dar fiindcă sărbătorim 200 de ani de la naşterea marelui Mitropolit, nu putem să o uităm nici pe minunata lui mamă. Acum două sute de ani, cu cinci zile înainte de Naşterea Domnului, pe 20 decembrie 1808, *Anastasia Şaguna* (1785 – 1833) aducea pe lume într-o familie de aromâni din oraşul Mişcolţ (în nordul Ungariei de azi), un băiat căruia la botez i s-a dat numele *Anastasiu*. După 25 de ani, prin intrarea în monahism a tânărului Anastasiu Şaguna, acest nume i s-a schimbat în *Andrei*, numele Apostolului românilor. Acestei mame dârze şi apărătoare eroică prin educaţia ortodoxă a copiilor ei – care i-au fost luaţi la moartea soţului pentru a fi crescuţi la şcoli ungureşti şi catolice – i-l datorăm românii ortodocşi pe viitorul Mitro-

(continuare în p. 3)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

Întruparea Domnului, temeiul mântuirii omului

„Iată Hristos vine întru ale Sale, să ne unim toţi cu
Dânsul prin fapte bune, credincioşilor,
şi pe El să-L primim cu suflete şi cu inimi bune. Amin."
(Cânt. 6 – *Canonul înaintepăznuirii*, ziua a 23-a)

În aceste zile sfinte şi pline de încărcătură teologică duhovnicească trăim cu toţii mai intens viaţa îmbelşugată împărtăşită nouă prin har în Sfânta Biserică, viaţă în Hristos prin lucrarea Duhului. De două mii de ani ziua Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos se sărbătoreşte în întreaga creştinătate. Profeţiile Vechiului Testament privitoare la Mesia ca şi cele făcute către Sfânta Fecioară Maria de către îngerul Gavriil, s-au împlinit acum prin naşterea Mântuitorului Iisus Hristos la „plinirea vremii", a doua persoană a Sfintei Treimi Care s-a întrupat. În persoana lui Iisus Hristos, umanitatea şi dumnezeirea se unesc într-o armonie desăvârşită căci, dacă despărţim dumnezeirea de umanitatea Lui, atunci El ar fi străin faţă de viaţa oamenilor, iar dacă mărturisim că Iisus Hristos este numai om, atunci nu poate fi Mântuitor. Acest nume se poate atribui numai lui Hristos, Care este Dumnezeu şi om. Fiul lui Dumnezeu şi Fiul omului „un nume mai presus de orice nume", după cum mărturiseşte Sfântul Apostol Pavel (*Filipeni* 2, 9).

Şi Cuvântul s-a făcut Trup din Duhul Sfânt şi din Sfânta Fecioară Maria, Născătoare de Dumnezeu, făcându-se mijlocitor între om şi Dumnezeu, vindecând neascultarea şi făcându-se pildă de ascultare nouă păcătoşilor, fără de care nu putem dobândi mântuirea. „Căci Fiul Omului a venit să caute şi să mântuiască pe cel pierdut" (*Lc* 19, 10). Domnul a venit în lume să mântuiască pe cei păcătoşi (*I Timotei* 1, 15). Nicăieri în Sfânta Scriptură nu se arată un alt temei al Întrupării, decât căderea omului. Dumnezeu nu ne mântuieşte fără consimţământul nostru, mântuirea nefiind un act de declaraţie din partea lui Dumnezeu, ci unul de conlucrare între om şi Dumnezeu.

Harul nu mântuieşte fără voinţa omului, dar nici voinţa acestuia fără lucrarea lui Dumnezeu. „Fără de Mine nu puteţi face nimic" (*Ioan* 15, 5).

Fiul lui Dumnezeu a venit între noi să ne înalţe la slava Lui printr-o nouă şi duhovnicească naştere a noastră.

La acest praznic duhovnicesc, să ne îndreptăm gândurile şi faptele noastre spre cer spre împlinirea faptelor de iubire creştină către fraţii mai mici ai Mântuitorului Hristos care ne ies în cale şi care poartă chipul frumos al Pruncului Iisus Care acum 2000 de ani s-a născut în exil. Să nu privim indiferenţi la degradarea familiei, la starea de întristare în care se află tineretul ţării, ci să ne implicăm mai mult în săvârşirea faptelor de ajutorare.

Rugăm pe Pruncul Iisus născut în peştera Galileii să ne facă părtaşi bucuriei marelui praznic al Naşterii Sale.

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

„Naşterea Ta,
Hristoase, Dumnezeul
nostru, răsărit-a lumii lumina
cunoştinţei; că întru dânsa cei ce
slujeau stelelor, de la stea s-au învăţat să
se închine Ţie, Soarelui dreptăţii, şi să
Te cunoască pe Tine, Răsăritul
cel de sus, Doamne,
slavă Ţie."
COLECTIVUL DE REDACŢIE
AL „TELEGRAFULUI ROMÂN" VĂ UREAZĂ
SĂRBĂTORI BINECUVÂNTATE!

Din actualitatea bisericească panortodoxă

Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei a trecut la Domnul

În dimineaţa zilei de 5 decembrie, Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei şi al tuturor ruşilor a trecut la cele veşnice, la reşedinţa sa de la Peredelkino, de lângă capitala Rusiei, în etate de 79 de ani.

Sanctitatea Sa s-a născut la 23 februarie 1929 în oraşul Tallin (Estonia), urmând în perioada 1947-1949 cursurile Seminarului Teologic din Sankt-Petersburg, în 1953 finalizând şi cursurile Academiei Teologice din acelaşi oraş. În anul 1950 a fost hirotonit preot la biserica din Johvi (Estonia), iar în 1957 a fost numit paroh al catedralei Uspenski din Tartu şi protopop al regiunii cu acelaşi nume. La data de 3 martie 1959 a fost tuns în monahism la Lavra Sfânta Treime (Serghiev-Posad), iar în 1961 a fost ales episcop de Tallin şi locţiitor de Riga. În acelaşi an, episcopul Alexei a fost numit adjunct al Preşedintelui Departamentului pentru Relaţii Externe Bisericeşti al Patriarhiei Moscovei, iar în iunie 1964 a fost ridicat la rang de arhiepiscop, devenind şi membru permanent al Sf. Sinod de la Moscova. În această calitate a fost preşedinte succesiv al anumitor comisii sinodale. În anul 1968, arhiepiscopul Alexei a fost ridicat la treapta de Mitropolit de Leningrad şi Novgorod şi locţiitor de Tallinn. În ziua de 7 iunie 1990 a fost ales de către Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse în demnitatea de Patriarh al Moscovei şi al întregii Rusii, fiind întronizat la data de 10 iunie a aceluiaşi an.

Patriarhul Alexei al II-lea a activat intens pe plan ecumenic, ca: membru în Comitetul Central al Consiliului Mondial al Bisericilor (1961-1968); membru al Comisiei „Credinţă şi Constituţie" (1964-1968); preşedinte al Conferinţei Bisericilor Europene (1987-1992)

etc. Preafericirea Sa a fost doctor în Teologie al Academiei Teologice din Sankt-Petersburg, doctor honoris causa al mai multor instituţii academice de teologie din întreaga lume (Praga, New-York, Belgrad, Tbilisi etc.), primind de-a lungul vremii numeroase alte distincţii din partea a diferite state sau Biserici Ortodoxe surori.

Pe data de 6 decembrie 2008, la reşedinţa patriarhală din Peredelkino, sub preşedinţia Mitropolitului Vladimir de Sankt-Petersburg şi Ladoga, decanul de vârstă, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse, alcătuit din 12 ierarhi, după ce a înălţat rugăciune de pomenire pentru patriarhul Alexei al II-lea, potrivit *Statutului Bisericii Ortodoxe Ruse*, l-a ales prin vot secret pe Mitropolitul Kiril de Smolensk şi Kaliningrad în demnitatea de locum tenens de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Ruse.

Slujba de înmormântare a Patriarhului Alexei al II-lea a fost săvârşită pe data de 9 decembrie 2008, în Catedrala „Iisus Mântuitorul" din Moscova, iar înhumarea, potrivit dorinţei sale, a avut loc în Catedrala „Botezul Domnului" tot din Moscova. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată la acest eveniment de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, însoţit de către Înaltpreasfinţitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei.

În mesajul de condoleanţe transmis Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse în numele ierarhilor, preoţilor şi credincioşilor Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel afirma: „Patriarhul Alexei al II-lea rămâne în memoria noastră ca un mărturisitor al credinţei ortodoxe în vremurile grele ale comunismului, şi ca un promotor neobosit al dialogului şi cooperării intercreştine şi interreligioase. În acelaşi timp, înţeleptul Patriarh Alexei al II-lea a reorganizat Biserica Ortodoxă Rusă într-o perioadă de rapide transformări politice şi sociale din Europa Răsăriteană, numele său rămânând pentru totdeauna legat de reconstruirea Catedralei „Iisus Mântuitorul" din Moscova, căreia i-a redat măreţia de odinioară".

Slujba înmormântării Patriarhului Alexei al II-lea s-a desfăşurat sub protia Sanctităţii Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, alături de care s-au aflat pe lângă Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhul Ilie al II-lea al Georgiei, Arhiepiscopul Ieronim al II-lea al Atenei şi al întregii Grecii, Arhiepiscopul Anastasie al Tiranei şi întregii Albanii, Arhiepiscopul Hristofor al Cehiei şi Slovaciei, ca şi reprezentanţi ai Patriarhiei Alexandriei, Antiohiei, Ierusalimului, Serbiei, Bulgariei, Arhiepiscopiei Ciprului, Bisericii Ortodoxe din Polonia, ca şi ai Bisericii Ortodoxe din America (OCA), cu care Patriarhia Moscovei întreţine relaţii canonice.

Este evident că moştenirea Patriarhului Alexei al II-lea în Biserica Ortodoxă Rusă este una de substanţă. Preafericirea Sa a reuşit să redea odată cu căderea comunismului, strălucirea Ortodoxiei Ruse de altădată, construind sau refăcând numeroase lăcaşuri de cult, revitalizând învăţământul teologic, dând o dimensiune extraordinară operei filantropice şi reuşind să unească întreaga suflare rusă de pe terra sub propriul său omofor, odată cu gestul de reintegrare în comuniune cu Patriarhia Moscovei a Sinodului Bisericii Ortodoxe Ruse din afara graniţelor Rusiei.

Veşnică să-i fie pomenirea!...

(Sursa: www.mospat.ru)

Dr. Ştefan TOMA

MITROPOLITUL IOAN MEŢIANU (1828-1916)

180 de ani de la naştere

În viaţa Bisericii ardelene s-au perindat de-a lungul timpului personalităţi importante care au lăsat o amprentă deosebită asupra vieţii bisericeşti a românilor ardeleni. Începând cu mitropolitul Andrei Şaguna (1846-1873), de la a cărui naştere se împlinesc 200 de ani, apoi continuând cu mitropolitul Miron Romanul (1874-1898) şi ajungând Ioan Meţianu (1899-1916), personalităţile acestor trei ierarhi trebuiesc puse în lumină mai mult ca ele să fie cunoscute mai bine de generaţiile viitoare.

Născut pe meleagurile Zărneştiului la 9 mai 1828 dintr-o familie a cărei obârşie s-a putut urmări până la începutul secolului al XVI-lea de către Ioan Cavaler de Puşcariu. Tatăl său Bucur Meţianu, cântăreţ la biserică dar şi un om de frunte al comunităţii zărneştene, a decedat pe când tânărul Ioan avea vârsta de numai 3 ani.

Mama sa Maria, fiica protopopului Ioan Baiul de la Zărneşti, s-a ocupat foarte bine de creşterea fiului său Ioan, sădind în sufletul său sentimentul religios. Studiile primare le-a făcut la Zărneşti, apoi la şcoala normală şi la gimnaziul romano-catolic în Braşov, urmând ca apoi să treacă la liceul romano-catolic din Cluj. Peste tot s-a dovedit ca un element eminent. În anul 1847 urmează cursurile seminarului teologic din Sibiu, iar după absolvire intră în administraţie, mai întâi ca protonotar la Bran, iar apoi la Zărneşti, unde va funcţiona până în anul 1853, când este hirotonit preot.

Calităţile alese ale tânărului absolvent, zelul său la învăţătură, n-au scăpat ochiului ager al mitropolitului Andrei Şaguna, care îl hirotoneşte în noiembrie întru diacon şi preot în fruntaşa parohie Râşnov, de unde era soţia sa, Maria, fiica preotului Ioan Nan.

La stăruinţele fruntaşilor politici din Zărneşti se stabileşte ca paroh în localitatea natală, unde postul devenise vacant. Sosirea lui în Zărneşti are loc într-un moment în care zărneştenii se aflau într-o grea încercare de pe urma unui proces în care magistratul din Braşov voia să ia averile şi pădurile zărneştenilor. Prin eforturi considerabile reuşeşte să salveze averile şi pădurile zărneştenilor.

Este numit mai întâi administrator protopopesc (1858), iar apoi, doi ani mai târziu, preoţimea tactului Bran îl cere în unanimitate ca protopop definitiv. Devenind un colaborator apropiat al lui Şaguna organizează în tractul Branului un protopopiat model atât în domeniul strict bisericesc cât şi cel şcolar (înfiinţează şcoli poporale cu 2, 3 sau 4 învăţători, iar la Bran a înfiinţat o şcoală centrală la nivelul celor de la Braşov, îngrijindu-se de înzestrarea materială a Bisericilor, dar şi a şcolilor).

În 31 martie 1867 intervine în viaţa protopopului Ioan Meţianu o mare durere, soţia sa decedează, iar el va trebui să se ocupe de creşterea celor 4 fii minori. Activitatea sa în protopopiatul Branului a fost răsplătită, căci mitropolitul Andrei Şaguna recomandă regelui decorarea lui Meţianu cu ordinul „crucea de aur".

În anul 1874, în urma alegerii lui Miron Romanul în scaunul mitropolitan al Ardealului, Ioan Meţianu este ales ca vicar la Oradea, iar un an mai târziu (1875), episcop al Aradului. În noua sa calitate s-a dovedit un bun chivernisitor al eparhiei arădene în toată perioada secolului al XIX-lea şi până la istoricul an 1918, putând fi considerat ca al treilea ctitor al ei, după întemeietorul ei Isaia Diaconovici şi restauratorul ei de la mijlocul secolului al XVIII-lea Sinesie Jivanovici.

Din realizările sale în eparhia Aradului amintim: reorganizarea şi consolidarea institutului teologic şi preparandia, înfiinţarea unor fundaţii de ajutorare, dar şi a unui periodic „Biserica şi Şcoala".

În anul 1879, când a înfiinţat tipografia diecezană a Aradului pe cheltuială proprie, în şedinţa sinodului arhidiecezan anunţa: *„Am înfiinţat această tipografie ca să fim în stare a înzestra şcolile noastre cu cele mai bune şi ieftine cărţi şi aşa să răspândim în publicul nostru în general şi în special în clerul şi corpul nostru didactic, tot mai multă lumină."*

După moartea mitropolitului Miron Romanul, la 31 decembrie 1898 Congresul Naţional Bisericesc îl alege pe Ioan Meţianu mitropolit al Ardealului, având 64 de voturi, iar Nicolae Popea 41 de voturi.

După instalarea sa în scaunul mitropolitan, în prima şedinţă pune în discuţie construirea unei catedrale. Chiar dacă această catedrală mitropolitană din Sibiu a fost construită în timpul păstoririi lui Ioan Meţianu, nu trebuie omis faptul că pentru această catedrală s-au făcut colecte încă din timpul mitropolitului Andrei Şaguna. Piatra fundamentală a catedralei este pusă în anul 1902, iar sfinţirea are loc în anul 1906. Un merit deosebit al său este şi acela de a fi ridicat o nouă clădire pentru Institutul Teologic din Sibiu (1914), clădire care dăinuie şi astăzi.

Întreaga sa activitate s-a desfăşurat de-a lungul unei perioade critice pentru ardeleni şi anume dualismul austro-ungar, în timpul căruia Meţianu s-a dovedit un mare apărător al românilor, ridicând de multe ori glasul împotriva legilor de maghiarizare care îi afectau pe locuitorii Transilvaniei.

După o activitate deosebită, la data de 3 februarie 1916 mitropolitul Ioan Meţianu a trecut la cele veşnice, fiind înmormântat în cimitirul bisericii din Sibiu-Cetate, alături de alte două personalităţi importante ale vieţii bisericeşti ardelene: Miron Romanul şi Vasile Moga.

La moartea sa majoritatea ziarelor de atunci scriau despre pierderea acestui mare ierarh, pe care îl comparau cu Moise, cel care a condus poporul spre pământul făgăduinţei. De aceea astăzi, la împlinirea a 180 de ani de la naşterea sa, este important să scoatem în evidenţă personalitatea acestui mare ierarh subliniind calităţile de foarte bun reorganizator al vieţii bisericeşti şi şcolare.

Muzeograf-teolog Nicolae BLAJ

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. ADOLF MARTIN RITTER

a împlinit vârsta de 75 de ani

Anul acesta, Prof. Dr. Adolf Martin Ritter, Profesor emerit de Patrologie la Facultatea de Teologie Evanghelică a Universităţii Karl Ruprecht din Heidelberg a împlinit 75 de ani. Născut la 23 noiembrie 1933 în localitatea Schwarzenborn am Knüll din Hessen ca al şaselea copil al pastorului luteran Walter Ritter şi al soţiei sale Ilse, născută Suabedissen, Profesorul Ritter a copilărit în perioada grea a celui de-al Doilea Război Mondial şi a vremii de criză care a zguduit Germania după a doua conflagraţie mondială. Familia sa a plătit un preţ greu ororilor războiului: tatăl său a fost declarat ca dispărut de război, din aprilie 1945, iar un frate mai mare a murit pe front. Născut într-o familie cu adânci tradiţii luterane, crescut în spiritul aceleiaşi confesiuni, tânărul Martin a studiat teologia evanghelică la Marburg, Heidelberg şi Göttingen, unde a susţinut, în februarie 1958 ceea ce în sistemul educaţional german se numeşte „primul examen teologic".

După absolvire, faimosul patrolog Hans Freiherr von Campenhausen l-a acceptat la un program de doctorat sub îndrumarea sa. Imediat după acceptare a plecat să studieze teologie vreme de un an (1958-1959), ca bursier al Consiliului Mondial al Bisericilor, la Universitatea din Atena. După această perioadă de experiere a Ortodoxiei a fost, vreme de doi ani, asistent al Profesorilor Adam şi Anzla la Şcoala Teologică din Bethel. Pe lângă munca deloc uşoară de asistent şi alte obligaţii legate de şederea la Bethel, precum asistenţă spirituală şi rostirea de predici, A. M. Ritter a reuşit să-şi redacteze teza de doctorat cu titlul *Sinodul de la Constantinopol şi simbolul său* pe baza căreia, în noiembrie 1962 a obţinut la Heidelberg titlul de doctor în teologie. Lucrarea a devenit, după publicare, faimoasă, fiind primul studiu teologico-istoric care a dovedit definitiv autenticitatea simbolului niceo-constantinopolitan.

Între timp a început şi cursul de specializare practico-teologic, obligatoriu în Biserica Evanghelică din Germania pentru a deveni pastor, pe care l-a absolvit în septembrie 1962 („al doilea examen teologic"), după care a fost hirotonit pastor. După ce vreme de un an a slujit ca pastor, din octombrie 1963 a devenit asistent al Prof. Carl Andresen la Facultatea de Teologie din Göttingen, Departamentul de Teologie patristică. La 6 noiembrie 1970 şi-a susţinut lucrarea de habilitare cu titlul *Charisma la Ioan Hrisostom şi în vremea lui.* La 16 februarie 1971 a fost numit profesor universitar, calitate în care a predat mai întâi la Marburg, iar din 1980 la Heidelberg.

Maniera în care îşi preda cursurile şi seminariile, studiile şi tratatele de teologie pe care le-a scris, deschiderea sa spre dialog; toate acestea au făcut din Profesorul Ritter o autoritate de nivel mondial în materie de teologie istorică şi patrologie. Pentru a susţine această afirmaţie este suficient să amintim că vreme de 12 ani a fost membru al Comitetului executiv al Asociaţiei internaţionale de studii patristice, dintre care 4 ani a fost preşedintele acestei prestigioase organizaţii. A fost, vreme de 4 ani vice-preşedinte şi preşedinte al Secţiunii de Istorie bisericească din cadrul Societăţii Ştiinţifice pentru Teologie, precum şi a Secţiunii de Istorie bisericească a Asociaţiei Teologilor Germani. În 1992 a fost ales în Comisia patristică a Academiilor Germane de Ştiinţe a cărei preşedinţie o deţine din toamna anului 1996. Din 1992 a devenit Visiting Fellowship la Universitatea Cambridge.

Faţă de Biserica Ortodoxă şi teologia ei, Prof. Ritter are o preţuire deosebită, născută, desigur, din preocuparea de o viaţă pentru viaţa şi opera Sfinţilor Părinţi, dar şi din perioada cât a cunoscut Ortodoxia în mediul ei, studiind vreme de un an la Atena. Ca urmare a acestei iubiri faţă de Ortodoxie, din 1982 a condus – după retragerea Prof. Friedrich Heyer, un alt mare prieten al Ortodoxiei – desfăşurarea la Heidelberg, la fiecare doi ani, a „Seminariilor de teologie sud-est europene" organizate de Facultatea de Teologie din Heidelberg şi Societatea Europa de Sud-Est, Filiala Mannheim-Heidelberg. La aceste seminarii au participat şi profesori de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu. Tot în anul 1982, Profesorul Ritter a fost chemat pentru prima dată să ţină prelegeri la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu. Primirea excelentă de care s-au bucurat aceste prelegeri, dar şi deschiderea manifestată de partea ortodoxă românească a dus la formarea unei tradiţii pentru Prof. Ritter, care a fost prezent aproape în fiecare an în România la Sibiu, iar după înfiinţarea altor Facultăţi de Teologie la Cluj, Oradea, Arad şi Timişoara acestea s-au bucurat şi ele de suportul lui ştiinţific.

Ajutorul dat teologiei ortodoxe româneşti s-a concretizat, de asemenea, şi prin încheierea unui acord între Facultatea de Teologie din Heidelberg şi Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj, în urma căruia, în cadrul Programului European Socrate-Erasmus, mai mulţi studenţi ortodocşi au avut posibilitatea de a studia la Heidelberg. De asemenea, prin mijlocirea sa, o serie de absolvenţi de teologie au avut posibilitatea de a studia mai mulţi ani la Heidelberg sub îndrumarea sa, cu finanţarea Bisericii Evanghelice Germane. Cu profund respect faţă de personalitatea Profesorului Ritter, sunt mândru că şi eu m-am numărat printre cei care s-au bucurat de sprijinul şi îndrumarea lui. Pentru ortodocşii români care au studiat la Heidelberg şi i-au cerut îndrumarea, Profesorul Ritter a fost un excelent pedagog şi un coordonator ştiinţific competent şi categoric. Celor interesaţi de studiul patrologiei le recomanda studierea profundă a limbilor clasice, fără de care patrologul nu poate cerceta competent. Abia apoi recomanda studierea literaturii secundare. Profesorul Ritter este deosebit şi pentru faptul că relaţia sa cu studenţii nu se limita la îndrumarea ştiinţifică, ci adesea ne invita la el acasă, mai ales de Crăciun şi de Paşti, încercând astfel să ne devină mai familiar şi să ne facă să simţim mai puţin lipsa familiei în timpul sărbătorilor celor mai importante.

Contribuţia sa la dezvoltarea patrologiei româneşti a fost recunoscută prin decernarea de către Facultăţile de Teologie din Cluj (2000) şi Oradea (2002) a titlului de doctor honoris causa. Cei care îi sunt ucenici încearcă să-i facă cunoscută opera sa teologică în România, traducând o parte din studiile sale. La acest ceas aniversar, nu pot să spun decât: Mulţumim! şi La mulţi ani, Maestre!

Pr. Lect. Dr. Daniel BUDA

ACADEMIA ROMÂNĂ

Secția de Filozofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie

Secția de Științe istorice și Arheologie

Sesiune științifică dedicată mitropolitului Andrei Șaguna

Marți, 25 noiembrie 2008, începând cu ora 10.00, în Aula Academiei Române din București a avut loc o sesiune științifică dedicată comemorării bicentenarului Mitropolit Andrei Șaguna.

Lucrările sesiunii au fost deschise de către Dl. acad. Dan Berindei, vicepreședinte al Academiei Române, care a elogiat personalitatea unuia dintre primii membri de onoare ai acestei înalte instituții de cultură a țării. Domnia Sa a arătat că Șaguna a fost cinstit cu acest titlu în 1871, înaintea lui existând doar două nume pe lista membrilor de onoare: principele Carol I și episcopul Dionisie Romano al Buzăului (un ardelean originar din Săliștea Sibiului).

Motivația alegerii sale la Academie a fost înaltul prestigiu de care se bucura ca slujitor al Bisericii, ales om de cultură, cu o impresionantă operă scrisă, întemeietor de publicații cu dăinuire până în ziua de azi, traducător și editor al Bibliei, ctitor de instituții culturale și școli poporale, apărător al drepturilor naționale și religioase ale românilor transilvăneni.

Înaltpreasfințitul Dr. Laurențiu Streza, al nouălea succesor al ierarhului de pioasă memorie, în scaunul mitropolitan de la Sibiu, a susținut comunicarea: „Mitropolitul Andrei Șaguna - o viață de sfințenie". Într-adevăr, prin credința sa puternică, prin profunda trăire a adevărului credinței, prin viața de asceză și nevoințe duhovnicești, prin lupta purtată cu toate potrivniciile vieții, prin jertfelnicia cu care a apărat drepturile fiilor săi duhovnicești, prin grija cu care i-a menținut pe aceștia în credința ortodoxă, într-o vreme în care prozelitismul îi asalta din toate părțile, prin suferințele îndurate până în ultimul ceas al vieții, pentru toate acestea și încă pentru multe fapte creștinești nepomenite, viața lui Șaguna se învederează a fi fost o viață de sfințenie.

Considerații ca cele de mai sus au determinat decizia conducerii eparhiale de a înainta Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române propunerea de canonizare a omului cu viață sfântă, care a fost mitropolitul Andrei Șaguna.

Dl acad. Alexandru Surdu, președintele Secției de Filozofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie a Academiei Române a prezentat comunicarea: „Andrei Șaguna și idealul unității românilor de pretutindeni". Am mai arătat și într-alt material din acest număr al „Telegrafului Român" că Dl academician este absolvent al Colegiului Național „Andrei Șaguna" din Brașov, fapt ce l-a stimulat în a contura cu multă competență această importantă latură a activității mitropolitului Andrei Șaguna.

Părintele prof. dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române, a circumscris personalitatea și activitatea vrednicului ierarh în istoria Bisericii din Ardeal. De reținut adevărul incontestabil că, nu doar în relativ scurta sa viață, ci și în toată perioada istorică ce a urmat, mitropolitul Andrei Șaguna a continuat să fie o prezență proeminentă ceea ce credem noi că va fi hotărâtor în decizia sinodală de canonizare a acestui mare bărbat al Transilvaniei și al întregii țări.

Pr. prof. univ. dr. Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie „Patriarhul Iustinian" din București, a vorbit despre „Personalitatea polivalentă a mitropolitului Andrei Șaguna", stăruind asupra aspectelor care n-au fost abordate în luările de cuvânt ale antecesorilor. În concret, vorbitorul a menționat contribuția lui Andrei Șaguna la organizarea și înființarea de „școli poporale" (numărul acestora ridicându-se în timpul său la peste 800), la înființarea de școli gimnaziale și în mod special la reorganizarea Școlii clericale aflată sub atenta sa oblăduire.

Disciplina clerului, organizarea de colecte pentru opere de binefacere, tipărirea de cărți de cult, manuale școlare, tratate de Teologie, ridicarea nivelului cultural al fiilor săi duhovnicești, consolidarea familiei și încă multe aspecte ale acestei cu adevărat polivalente personalități a mitropolitului Șaguna au fost evidențiate de către vorbitor.

Conf. univ. dr. Paul Brusanowski, de la Facultatea de Teologie din Sibiu, l-a prezentat pe „Șaguna ca organizator și legiuitor al Bisericii". Două aspecte esențiale ale activității sale au fost evidențiate cu preponderență: reînființarea Mitropoliei Ardealului și autonomia acesteia printr-o lege valabilă și astăzi: „Statutul organic".

În finalul lucrărilor sesiunii științifice a luat cuvântul Dl. acad. prof. univ. dr. Aurel Papari, rectorul Universității „Andrei Șaguna" din Constanța și al Fundației care poartă același nume. Această intervenție a însemnat de fapt omagiul pe care comunitatea de aromâni din Dobrogea, din toată țara și din Europa l-a adus acestui providențial bărbat pentru românii transilvăneni, în sfertul de secol cât le-a fost părinte mult iubitor și veghetor asupra destinelor lor.

În aceeași zi, la ora 14.00 a avut loc o altă sesiune de comunicări consacrată lui Andrei Șaguna, la Academia Oamenilor de Știință.

A rostit cuvântări de omagiere a mitropolitului Șaguna: general Vasile Cândea, președintele Academiei Oamenilor de Știință, rectorul acad. dr. Aurel Papari de la Constanța, pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române, Prof. dr. Constantin Bălăceanu-Stolnici, membru de onoare al Academiei Române, prof. dr. Alexandru Surdu, membru titular al Academiei Române și conf. dr. arh. Sergiu Nistor, din partea Comitetului Național Român pentru UNESCO.

Evidențiind toate aceste manifestări comemorative ne putem întări convingerea că mitropolitul Andrei Șaguna a lăsat un strălucit nume în istoria Bisericii noastre, a țării dar și în întreg spațiul european marcat de lupta popoarelor acestui bătrân continent pentru apărarea identității lor naționale, lingvistice, confesionale și pentru afirmarea lor pe plan cultural, economic, social și politic.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN UNGARIA

Simpozion dedicat comemorării MITROPOLITULUI ANDREI ȘAGUNA

Memoria vrednicului de pomenire mitropolit Andrei Șaguna a fost cinstită și pe meleagurile unde a văzut lumina zilei. Astfel, în data de 11 decembrie 2008, Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, cu sediul în orașul Giula, a organizat o importantă întrunire comemorativă sub genericul: **„Mitropolitul Andrei Șaguna, personalitate marcantă a Bisericii Ortodoxe Române și a culturii românești."**

Moderatorul întrunirii care a început la ora 10.00, la Centrul Cultural Român, din cadrul Liceului „Nicolae Bălcescu", din Giula, a fost Preasfințitul Episcop Siluan Manoilă, titularul acelei eparhii și membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Preasfinția Sa a adresat un cuvânt de bun venit participanților și a evidențiat faptul că în toate comunitățile românești din țara vecină se fac slujbe de pomenire pentru odihna sufletului marelui ierarh, care s-a născut în 20 decembrie 1808, în localitatea Mișcolț din Ungaria, unde a și urmat clasele elementare, și o parte dintre cele gimnaziale, la școala greco-valahă de acolo. Tot în Ungaria, la Budapesta, și-a făcut și studiile universitare, frecventând Facultățile de Filosofie și Drept.

Precum se știe, familia viitorului mitropolit al Ardealului făcea parte din comunitatea macedo-română din Ungaria, care a dat personalități cu un rol atât de benefic în viața românilor transilvăneni.

Pomenind despre participanții la acel moment comemorativ vom arăta că între aceștia s-au numărat personalități din țara vecină și din România.

Înaltpreasfințitul Dr. Laurențiu Streza, arhiepiscopul Sibiului și mitropolitul Ardealului, s-a aflat în fruntea delegației de ierarhi și profesori din care au făcut parte: P.S. Calinic Argatu, episcopul Argeșului și Muscelului, P.S. Sofronie Drincec, episcopul Oradiei și Bihorului, P.S. Nicodim Nicolăescu, episcopul Severinului și Strehaiei, P.S. Timotei Seviciu, episcopul Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, P.S. Lucian Lugojanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, pr. prof. dr. Mircea Păcurariu de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

Din partea autorităților de stat și a unor instituții de cultură din România menționăm prezența Dlui prof. univ. dr. Nicolae Bocșan, prorectorul universității „Babeș Bolyai" din Cluj-Napoca, Dnei Ligia Mirișan, director al Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Bihor, Dlui dr. Aurel Chiriac, Directorul Muzeului Țării Crișurilor din Oradea, Dlui Stelian Gomboș din partea Ministerului Culturii și Cultelor.

Din partea asociațiilor culturale și administrative ale românilor din Ungaria au participat: Dl.Traian Cresta, președintele Autoguvernării pe Țară a românilor din Ungaria, Dr. Ioan Ciotca, președintele Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, Dna prof. Maria Gurzău Ceglédiné, directoarea Liceului românesc „Nicolae Bălcescu" din Giula și Dna prof. Maria Berenyi, directoare a Institutului de Cercetări din Ungaria.

După cuvântul de salut al ierarhului locului, s-a adresat participanților Î.P.S. dr. Laurențiu Streza, arhiepiscopul Sibiului și mitropolitul Ardealului, care și-a exprimat încredințarea că într-o zi ca cea în care s-au adunat mai mulți români spre a-l pomeni pe părintele lor duhovnicesc care a fost Andrei mitropolitul, duhul lui este cu siguranță printre ei, ocrotindu-i așa cum a făcut în toată vremea și în tot locul. Anul 2008 a constituit o dovadă că românii, oriunde s-ar afla, nu uită să aducă cinstire vrednicilor lor înaintași, pe unii dintre ei, cum este și cazul mitropolitului Șaguna, înconjurându-i cu un cult de adevărată venerație. Pe toată durata acestui an, românii din țară și din toate comunitățile românești risipite prin lume l-au pomenit și s-au rugat pentru odihna sufletului acestui mare ierarh.

Un cuvânt de pioasă cinstire a mitropolitului Andrei a rostit și Dna prof. Maria Gurzău, directoarea Liceului „Nicolae Bălcescu".

Preasfințitul Sofronie Drincec, episcopul Oradiei și Bihorului, care a fost primul ierarh al nou-înființatei Episcopii românești din Ungaria, a adus cu acest prilej omagiul și sentimentele fierbinți ale bihorenilor față de cel care a reprezentat pentru ei iubitor și ocrotitor părinte și înțelept conducător, în vremuri când soarta le-a fost mașteră.

Dl prof. univ. dr. Nicolae Bocșan, prorectorul Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, a vorbit despre o moștenire culturală lăsată de mitropolitul Andrei Șaguna, și anume Biblia pe care a diortosit-o și tipărit-o la Sibiu, între 1856-1858.

P.C. pr. prof. dr. Mircea Păcurariu a fost cel care a dat contur personalității unuia dintre cei mai mari ierarhi pe care i-a avut Biserica Ortodoxă Română, până astăzi. Înscrierea numelui său în calendarul sfinteniei creștine rămâne ca o datorie de conștiință a noastră, a celor de astăzi în numele celor care au fost înaintea noastră și prin slujirea cărora s-a sfințit pe sine însuși.

Cu emoție în glas, Dna prof. Maria Berenyi, directoarea Institutului de Cercetări din Ungaria a vorbit despre familia mitropolitului Șaguna și mai ales despre chipul ales al celei care l-a adus pe lume și care a fost Anastasia Șaguna.

Dna Ligia Mirișan, directoare a Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Bihor a prezentat un mesaj din partea acestei instituții județene.

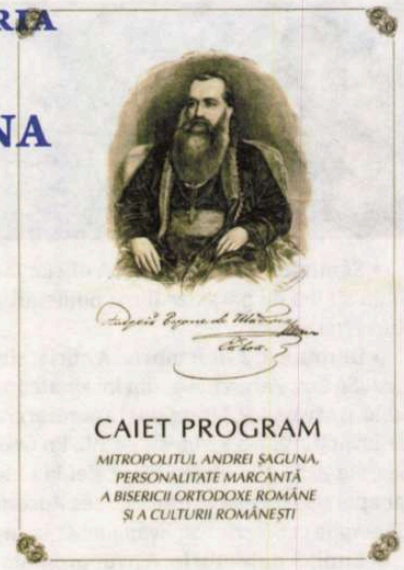
CAIET PROGRAM
MITROPOLITUL ANDREI ȘAGUNA, PERSONALITATE MARCANTĂ A BISERICII ORTODOXE ROMÂNE ȘI A CULTURII ROMÂNEȘTI

Preasfinției Calinic al Argeșului, Nicodim al Severinului, Timotei al Aradului, Lucian al Caransebeșului și Paisie Lugojanul au rostit cuvânt de cinstire și de pomenire în numele slujitorilor sfintelor altare și ale credincioșilor din eparhiile pe care le păstoresc.

Între orele 12.00-14.00 a avut loc o masă rotundă având ca obiectiv discutarea oportunității așezării, la sediul Episcopiei din Giula a unei statui a mitropolitului Șaguna și organizarea unui muzeu al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.

În pauza de prânz a fost proiectat un film despre viața și activitatea mitropolitului Andrei Șaguna, realizat prin purtarea de grijă a preotului Aurel Bean, licențiat al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", azi angajat al Televiziunii din Szeged, Secția Română.

Programul comemorativ **„Bicentenar mitropolit Andrei Șaguna"** s-a încheiat, în după-masa acelei zile de 11 decembrie 2008, cu un program cultural susținut de grupul psaltic „Katharsis" din Caransebeș dirijat de Alin Buliga, de sextetul „D'al Segno" din Oradea – soliști Florina și Florin Mariș Hinsu și de actorul Teatrului de Stat din Oradea-Daniel Vulcu.

Se cuvine să subliniem încă o dată meritul Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria în organizarea acestui important eveniment, dar să subliniem și contribuția unor instituții de cultură din țară, precum Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Bihor, Muzeul Țării Crișurilor din Oradea, Asociația pentru Cultură, Spiritualitate și Dezvoltare a Relațiilor Transfrontaliere din Oradea.

În egală măsură trebuie evidențiată contribuția partenerilor de organizare a simpozionului care au fost: Ambasada Română din Budapesta, Consulatul General Român din Szeged, Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, Teatrul de Stat din Oradea și Liceul românesc „ Nicolae Bălcescu" din Giula.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Darurile Nașterii Domnului

(urmare din p. 1)

polit al Ardealului. Fără veghea ei neadormită, de înger păzitor, copilul Șaguna putea fi pierdut pentru totdeauna pentru ortodoxie și pentru românism. Și fără Șaguna unde am fi fost astăzi noi, ortodocșii români din Transilvania? De aceea, așa cum bine s-a spus, *„amintirea Anastasiei Șaguna trebuie păstrată și cinstită cu sfințenie"* (Ioan Lupaș). Fiindcă ea l-a născut de două ori – atât după trup, cât și după duh pentru credința ortodoxă – pe cel ce avea să aducă învierea noastră în veacul acesta.

Iată, iubiții mei, v-am pus acum la inimă minunatele daruri pe care ni le aduce acum taina Nașterii lui Dumnezeu ca Prunc în noaptea istoriei și în sărăcia peșterii și a ieslei! Pe de-o parte, *privegherea* în noaptea sfântă pentru a trăi cu adevărat cu emoție și schimbare a vieții bucuria întâlnirii cu Domnul întrupat. El se naște la fiecare dumnezeiască Liturghie în peștera de taină care e altarul sfintelor noastre biserici și vrea să fie primit în ieslea inimilor noastre curățite și sfințite prin post și priveghere.

Pe de altă parte, Mitropolitul Andrei cel Mare și Sfânt, întocmai cu Apostolii, și vrednica sa mamă, Anastasia cea sfântă – luptători pentru Ortodoxie! Ce minunate pilde de creștinism autentic și pentru noi, românii secolului XXI! Cu nimic mai prejos decât sfinții Împărați Constantin cel Mare și Mama sa Elena, sau decât sfinții frați din Capadocia și Părinți ai Bisericii, Vasile cel Mare și Grigorie al Nyssei și sora lor mai mare Macrina!

Iată cuvintele pline de dragoste cu care se adresa marele și sfântul Mitropolit Andrei Șaguna ortodocșilor români din Ardeal, strămoșii noștri, la Nașterea Domnului din anul 1852: *„Cântarea îngerilor din cer la Nașterea Unuia Născut Fiul Său este temeiul bucuriei celei mari pe care o simte astăzi tot sufletul creștinesc. O simțire de mare bucurie se deșteaptă astăzi în sufletul meu, căci simt și cunosc mărimea și sfințenia Crăciunului. Tot ea mă îndeamnă la întocmirea acestei epistolii. Ca făcând aceasta să fiu astăzi duhovnicește între voi și plin de bucurie sufletească să prăznuiesc cu voi ziua cea mare și minunată a Nașterii Domnului Nostru Iisus Hristos. Și ca să vă trimit și hrană sufletească, care să îndulcească zilele voastre pe pământ și să vă pregătească cale sigură către Împărăția lui Dumnezeu."*

Noi astăzi ne împărtășim de darurile cerești ale bucuriei veșnicei Împărății aduse în lume prin întruparea, jertfa și învierea Fiului lui Dumnezeu. Bucuria noastră a Crăciunului este darul lui Dumnezeu, dar este în același timp și darul sfinților neamului nostru. Nu putem uita însă că bucuria noastră a fost prețuită cu sânge, cu scumpul sânge al Mântuitorului, dar și al mucenicilor Lui. Nu trebuie să uităm pentru ce și-au dat viața atâția și atâția oameni aleși ai poporului nostru. Oare putem rămâne indiferenți la scăderea demografică dramatică a populației românești? Oare putem ignora distrugerea și pustiirea satelor noastre, decăderea morală a societății? Oare putem trece cu vederea criza morală profundă prin care trecem, delăsarea și laxismul și indiferența noastră? Pentru că toți suntem copleșiți de atâtea greutăți materiale și spirituale și toți căutăm soluția care să ne scoată din starea în care ne aflăm, iată, în aceste zile de sărbătoare, prin pilda vieții marelui mitropolit Andrei Șaguna, Biserica vrea să ne îndemne să ne aducem aminte că noi, românii, întotdeauna am avut necazuri mari în decursul zbuciumatei noastre istorii, dar le-am biruit pe toate pentru că am avut resorturile, pârghiile unei vieți interioare bogate, câștigate prin apropierea de Dumnezeu, prin împărtășirea de Sfintele Taine, prin viață de asceză, prin paza sfintelor Sale porunci. Străbunii noștri au trecut peste toate fiindcă au știut să trăiască simplu, smerit și curat ca și înaintașii lor în comunități, uniți în jurul preotului și al ierarhului, participând la Sfânta Liturghie, păzind poruncile lui Dumnezeu și ascultând sfaturile duhovnicilor. Dar noi ne-am depărtat de simplitatea și curăția originară a poporului nostru. Cultura mass-media la care toți suntem conectați ne învață cum să trăim, cum să ne îmbrăcăm, cum să mâncăm, cum să ne vaccinăm, ca să nu ne mai îmbolnăvim, cum să ne împrumutăm, ca să dobândim și să dorim mereu bunuri materiale, făcând din noi niște oameni însingurați, niște consumatori, niște robi ai propriilor noastre plăceri, dar și ai unor interese atât de străine de neamul nostru românesc. Aceasta este principala cauză a suferinței noastre: depărtarea de Dumnezeu.

Să ne trezim așadar cu toții din această amorțire, să alergăm cu tot sufletul la Biserică, să urmăm sfinților neamului românesc, să ne arătăm toți copii ai lui Dumnezeu, frați ai lui Hristos, prin gustarea din viața Lui prin Sfintele Taine. Să ne întoarcem la frumusețea și curăția vieții strămoșilor noștri, să renunțăm la patimile egoiste, omorându-ne *„mădularele... cele pământești adică: desfrânarea, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia, care este închinare la idoli ..."* (*Col.* 3, 5-8), lepădând mânia, defăimarea, cuvintele de rușine, judecarea aproapelui, pizma și invidia pentru ca astfel dumnezeiescul Prunc din ieslea Betleemului să se nască pururi și să crească în inimile noastre.

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENȚIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului și mitropolitul Ardealului
– 1-15 noiembrie 2008 –

• **Sâmbătă, 1 noiembrie.** A oficiat la Cimitirul central din Sibiu slujba de parastas întru pomenirea părintelui profesor Aurel Jivi.

• **Duminică, 2 noiembrie.** A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sf. Cuv. Parascheva" din localitatea Slimnic, protopopiatul Sibiu. A săvârșit Sf. Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. L-a hirotesit pe P.C. Pr. George Pițˇ întru iconom. Seara a asistat la slujba Vecerniei la Catedrala mitropolitană, iar apoi a participat la procesiunea ducerii Sf. Moaște ale Sf. Mc. Gheorghe la Biserica Sf. Evanghelist Luca din Sibiu.

• **Luni, 3 noiembrie.** A avut program de audiențe.

• **Marți, 4 noiembrie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A prezidat conferința preoțească „Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere" în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu" de la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe.

• **Miercuri, 5 noiembrie.** A oficiat slujba de punere a pietrei de temelie la Biserica „Nașterea Maicii Domnului" a parohiei Brașov-Carpați.

• **Joi, 6 noiembrie.** A participat la Biblioteca Astra din Sibiu, la festivitatea de deschidere a Târgului Național de Carte și Revistă Religioasă. Cu această ocazie a rostit o alocuțiune.

• **Vineri, 7 noiembrie.** A prezidat ședința permanenței operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A predat cursuri de Teologie Liturgică la grupele de master ale Facultății de Teologie.

• **Sâmbătă, 8 noiembrie.** *Sărbătoarea Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil.* A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" din localitatea Geacăș, protopopiatul Mediaș. A săvârșit Sf. Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. L-a hirotesit pe PC paroh Nicolae Lucian Cismaș întru sachelar. În aceeași zi a vizitat șantierul Bisericii „Sf. Treime" din localitatea Șmig, protopopiatul Mediaș. Seara a oficiat slujba Vecerniei la Biserica „Sf. Trei Ierarhi" din localitatea Blăjel, protopopiatul Mediaș. În aceeași seară a participat la festivitatea prilejuită de inaugurarea Primăriei și a Căminului Cultural din Blăjel.

• **Duminică, 9 noiembrie.** A săvârșit Sf. Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" din localitatea Șura Mică, protopopiatul Sibiu. L-a hirotonit întru diacon pe tânărul teolog Gheorghe Radu Gârbacea și l-a hirotesit întru stavrofor pe PC pr. Ilie Fleșer. În aceeași zi, a oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor făcute la casa parohială și slujba de sfințire a unei troițe amplasate în centrul localității.

• **Luni, 10 – Joi, 13 noiembrie.** A participat la Mănăstirea Tismana, la Congresul Facultăților de Teologie Ortodoxă din țară.

• **Sâmbătă, 15 noiembrie.** A participat, la a 103-a Adunare Generală a „Astrei", organizată în sala festivă a Bibliotecii Astra. În cadrul acesteia a rostit o prelegere comemorativă a Mitropolitului Andrei Șaguna, de la a cărui naștere se împlinesc 200 de ani.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL AL P.S. ANDREI FĂGĂRĂȘANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
– 1-15 noiembrie 2008 –

• **Sâmbătă, 1 noiembrie.** A slujit Sfânta Liturghie, iar seara vecernia și litia în Catedrala Mitropolitană.

• **Duminică, 2 noiembrie.** A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană. În seara aceleiași zile a participat alături de ÎPS Sa Laurențiu la procesiunea cu moaștele Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, care au fost depuse la biserica „Sfântul Evanghelist Luca" din Sibiu.

• **Marți, 4 noiembrie.** A slujit Sfânta Liturghie la capelă. Susține apoi o conferință la ASCOR – Sibiu; seara, vecernie în Catedrala Mitropolitană.

• **Vineri, 7 noiembrie.** A participat la conferința medicilor paleativi organizată la Poiana Brașov, și care a avut tema „Despre suferință din punct de vedere ortodox".

• **Sâmbătă, 8 noiembrie.** A slujit dumnezeiasca Liturghie la biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" din parohia Valea Viilor, protopopiatul Mediaș, hirotesind întru sachelar pe pr. Petru Acatrinei. În seara aceleiași zile a participat la slujba de priveghere la Schitul „Sfântul Nectarie" (com. Șinca Veche).

• **Duminică, 9 noiembrie.** A oficiat dumnezeiasca Liturghie la Schitul „Sfântul Nectarie", hirotonind întru ieromonah pe ierodiaconul Ambrozie. Seara – vecernia la parohia Victoria și sfințirea troiței din fața bisericii.

• **Luni, 10 noiembrie.** A săvârșit vecernia în Catedrala Episcopală „Sfinții Împărați Constantin și Elena" din Sibiu (str. Gheorghe Dima).

• **Marți, 11 noiembrie.** A slujit Sfânta Liturghie împreună cu P.S. Mihail al Australiei și Noii Zeelande, în Catedrala Episcopală.

• **Miercuri, 12 noiembrie.** A slujit Sfânta Liturghie în capela mitropolitană, seara, vecernia cu litie în Catedrala Mitropolitană.

• **Joi, 13 noiembrie** – a susținut conferință cu Media.

• **Vineri, 14 noiembrie.** Lucrări de birou; seara, vecernie la Codlea.

• **Sâmbătă, 15 noiembrie**. A slujit Sfânta Liturghie, iar seara, vecernia cu litie, în Catedrala Mitropolitană.

Seminarul despre violența domestică adresat clerului ortodox din Arhiepiscopia Ortodoxă a Sibiului

Biroul de Asistență Socială al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Sibiului, cu binecuvântarea Înaltpreapfințitului Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolit al Ardealului, în colaborare cu Academia Evanghelică Transilvania Sibiu și cu Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus a organizat două seminarii de consiliere pastorală specifică pentru cazurile de violența domestică. Acestea s-au desfășurat în perioada 10-14.11.2008 în Aula Academiei Evanghelice Transilvania Sibiu și în perioada 17-20.11.2008, în Aula Academiei „Brâncoveanu", Mânăstirea Sâmbăta de Sus. Seminariile au fost o continuare a celor organizate în această primăvară și se înscriu în ciclul de cursuri pastorale cu tematică socială organizate trimestrial de Biroul de Asistență Socială al Arhiepiscopiei Sibiului. La seminarul organizat la Sibiu, cuvântul de deschidere a fost adresat de către PC. Pr. Prof. Dumitru Abrudan, consilier cultural, în calitate de reprezentant al ÎPS Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolit al Ardealului, iar la cel de la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, de d-na Gerlinde Gabler-Braun, consilier social.

Tematica seminariilor a fost următoarea:

1. Rolul preotului în soluționarea cazurilor de violență domestică (emoțională, verbală și fizică);
2. Modalități de intervenție;
3. Cauzele violenței domestice;
4. Terapia de recuperare din violența domestică conform Teologiei Ortodoxe;
5. Modalități de stopare a violenței în familie (inclusiv jocuri de rol);
6. Teologia abuzului domestic: de ce este în primul rand o chestiune spirituală?

Trainer în cadrul acestor seminarii a fost domnul Steve Acheson din Statele Unite ale Americii, consilier pastoral acreditat, fost preot luteran, convertit la Ortodoxie în anul 2005. În prezent este director executiv – Life Management Systems, pregătește instructori și implementează cursuri de specializare în consilierea maritală și familială, violență domestică și recuperarea din adicții.

La aceste seminarii au participat preoți din protopopiatele județelor Sibiu și Brașov (unii dintre ei împreună cu soțiile), asistenți sociali și studenți ai Facultății de Teologie din Sibiu. Deasemenea au participat și invitați din Arhiepiscopia Iașiului și Arhiepiscopia Craiovei.

Biroul de Asistență Socială al AOR – Sibiu

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Pr. Dr. SAVU POPA, *Urmele lui Mihai Viteazul în sarea de la Ocna Sibiului. Cronică religioasă, etnografică și memorialistică* (Ed. Universității *Lucian Blaga*, Sibiu, 2008, 286 p.) și *Ocna Sibiului, un popas pe drumul sării. Cronică istorică* (Ed. Universității *Lucian Blaga*, Sibiu, 2008, 376 p.).

Printre cele mai alese bucurii care se pot face unei comunități românești la vremea de derută identitară de astăzi este o carte a istoriei locale. De aceea în anii din urmă Arhiepiscopia a cerut preoților săi, unii dintre ei rămași ultimii localnici cu posibilități de redactare a unei astfel de lucrări, să urgenteze dezvoltarea unor proiecte de acest gen, multe fiind deja încheGate în volume de reală valoare. Părintele Protopop al Sibiului, Pr. Dr. Savu Popa, vrednic paroh în Ocna Sibiului, a reușit să aducă dinaintea cititorilor săi două astfel de lucrări: *Urmele lui Mihai Viteazul în sarea de la Ocna Sibiului. Cronică religioasă, etnografică și memorialistică* (Ed. Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2008, 286 p.) și *Ocna Sibiului, un popas pe drumul sării. Cronică istorică* (Ed. Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2008, 376 p.). Este cât se poate de clar că evidențierea prin metafora „sării" vizează, pe de o parte, trecutul ocneresc, șters de nenumărate vitregii din manualele de istorie ale Neamului, dar și capacitatea de conservare în jurul marilor valori etnice și creștine a credincioșilor din Ocna Sibiului, gemă de mare preț în colierul istoric al României de astăzi.

Veți parcurge pagini de neuitat, documente și evenimente unice – unele inedite – scrise, conservate și descrise cu fervoarea copilului din Ocna Sibiului ajuns preot, dublat de un fin observator și trăitor al vieții cotidiene de după anii 1990, ani de transformare, decădere și iarăși restaurare a conștiinței cetățenilor unei localități vechi întocmai cât istoria extragerii sării din minele daco-romane. Periplul este realizat de către Părintele Savu Popa după o cronologie istorică strictă, dublată de o cronologie a inimii omului dedicat cercetării amănunțite a rădăcinii prezentei comunități românești din zonă. Dincolo de tărâmul de basm al unei istorii trecute, cititorul se întâlnește cu personajele unei istorii ardente, pline de greutăți și biruințe, de moarte și de învieri valorice, asemenea întregului spațiu al Mărginimii, asemenea întregului spațiu ardelean.

Dincolo de bucuria lecturii rămâne efortul remarcabil al unui preot, distins cărturar de veac XXI, care încearcă să restaureze istoria comunității din Ocna Sibiului din lecția propriei sale istorii. Binecuvântând munca, felicităm rodnicia unei astfel de lucrări.

Pr. VASILE GRĂJDIAN, *Studii de Teologie imnografică*, Ed. Universității *Lucian Blaga* din Sibiu, 2008, 350 pg.

Cine cunoaște efortul Părintelui Profesor *Vasile Grăjdian* de la catedra de muzică bisericească a Facultății noastre de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, de a pune în valoare valorile practice și teoretice ale cântării bisericești, ale imnografiei și imnologiei ortodoxe, va găsi în ultima sa lucrare, *„Studii de Teologie imnografică"* (Ed. Universității *Lucian Blaga* din Sibiu, 2008, 350 p.), suficiente motive de plăcută lectură. Preocupat de aspectele teologice ale imnografiei Bisericii Ortodoxe, de identificare și tratarea unor teme cu specific – cum este cazul studiilor privitoare la „Trupul lui Hristos", mariologia și ecclesiologia cântării ortodoxe, fundamentarea ei biblică și filonul său spiritual – precum și a unui vast excurs de teologie practică, cu specific axat pe spiritualitatea și teologia omului în suferință în imnografie precum și aspectele omiletice reliefate în Voscresnele Împăratului Leon al VI-lea Înțeleptul. Toate aceste parcursuri propun o unitate de cercetare aparte, într-un limbaj teologic suplu, marcat de sobrietate și bună cunoaștere științifică. Recomandând lucrarea pentru lectură ne bucură modul în care, și de această dată, textul liturgic naște o teologie profundă și practică deopotrivă.

SFÂNTUL PROCLU AL CONSTANTINOPOLULUI, *Omilii la Nașterea Domnului*, Ed. Sophia – Cartea Ortodoxă, București, 2008, 142 p.

Într-o reușită traducere a *Paraschivei Grigoriu* și beneficiind de o interesantă Postfață a Părintelui *Jan Nicolae*, a apărut la editura bucureșteană Sophia – Cartea Ortodoxă, corpul de Omilii la Nașterea Domnului a Sfântului Proclu al Constantinopolului. Prin conținut și exprimare *op*-ul editat acum dintâi pe limbă românească, bucură lectorul, oferind o iconologie textuală de excepție asupra Crăciunului. Jubilație poetică, ancorată în stilul omiletic mariologic, dus mai departe de Sf. Roman Melodul, Sfântul Proclu poate fi gustat astăzi cu savoarea de odinioară pe care o resimțeau creștinii cetății lui Constantin cel Mare. Marcat de o largă exigență exegetică, atent la definirea unei hristologii ascendente, ante-Efes, derivare fundamentală din hristologia post-niceeană, textul Sfântului Proclu merită parcurs, mai ales acum, în ambianța Crăciunului. Rămâne o lectură obligatorie în vederea unei bune ancorări omiletice a retoricii de amvon din zilele noastre.

Mitropolitul LAURENȚIU

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA
se primesc pe adresa:
Redacția „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACȚIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurențiu Streza – președinte; P.S. Dr. Andrei Făgărășanul – vicepreședinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor șef; Dr. Ștefan Toma – secretar de redacție; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacție adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moșoiu – membru

Abonamentul pe 2009 este de 30 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 25 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 15 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Șaguniana – Sibiu